

2021/22:KU20

Bilaga A
Utredningsmaterial

Innehållsförteckning

Utredningsmaterial4

 Bilaga A1.1.1.....4

 Bilaga A1.1.2.....5

 Bilaga A1.1.3.....6

 Bilaga A1.1.4.....7

 Bilaga A1.1.5.....10

 Bilaga A1.2.1.....13

 Bilaga A1.2.2.....15

 Bilaga A2.1.1.....18

 Bilaga A2.1.2.....21

 Bilaga A2.1.3.....38

 Bilaga A2.2.1.....41

 Bilaga A2.2.2.....45

 Bilaga A2.2.3.....57

 Bilaga A2.2.4.....63

 Bilaga A2.3.1.....92

 Bilaga A2.3.2.....94

 Bilaga A2.3.3.....98

 Bilaga A2.3.4.....128

 Bilaga A2.3.5.....130

 Bilaga A2.4.1.....132

 Bilaga A2.4.2.....135

 Bilaga A2.4.3.....136

 Bilaga A2.4.4.....142

 Bilaga A2.4.5.....145

 Bilaga A2.4.6.....148

 Bilaga A2.4.7.....159

 Bilaga A2.5.1.....169

 Bilaga A2.5.2.....172

 Bilaga A2.5.3.....185

 Bilaga A2.5.4.....196

 Bilaga A2.5.5.....200

 Bilaga A2.6.1.....203

 Bilaga A2.6.2.....204

 Bilaga A2.7.1.....209

 Bilaga A2.7.2.....210

 Bilaga A3.1.1.....213

 Bilaga A3.1.2.....214

 Bilaga A3.1.3.....219

 Bilaga A3.2.1.....222

 Bilaga A3.2.2.....224

 Bilaga A3.2.3.....239

 Bilaga A3.2.4.....320

 Bilaga A3.2.5.....333

 Bilaga A4.1.1.....341

 Bilaga A4.1.2.....343

 Bilaga A4.1.3.....347

 Bilaga A4.1.4.....363

 Bilaga A4.1.5.....366

Bilaga A4.1.6.....	368
Bilaga A4.1.7.....	370
Bilaga A4.2.1.....	375
Bilaga A4.2.2.....	377
Bilaga A4.2.3.....	380
Bilaga A4.2.4.....	382
Bilaga A4.3.1.....	394
Bilaga A4.3.2.....	396
Bilaga A4.4.1.....	399
Bilaga A4.4.2.....	401
Bilaga A4.5.1.....	404
Bilaga A4.5.2.....	406
Bilaga A4.6.1.....	408
Bilaga A4.6.2.....	410
Bilaga A4.6.3.....	412
Bilaga A4.6.4.....	446
Bilaga A4.6.5.....	458
Bilaga A4.7.1.....	475
Bilaga A4.7.2.....	477
Bilaga A4.8.1.....	479
Bilaga A4.8.2.....	481
Bilaga A4.9.1.....	483
Bilaga A4.9.2.....	484
Bilaga A4.10.1.....	487
Bilaga A4.10.2.....	489
Bilaga A4.11.1.....	492
Bilaga A4.11.2.....	493
Bilaga A4.12.1.....	496
Bilaga A4.13.1.....	498
Bilaga A4.13.2.....	499
Bilaga A4.13.3.....	505
Bilaga A4.13.4.....	507
Bilaga A4.14.1.....	509
Bilaga A4.14.2.....	510
Bilaga A4.14.3.....	511
Bilaga A4.15.1.....	513
Bilaga A4.15.2.....	515
Bilaga A4.16.1.....	518
Bilaga A4.16.2.....	520
Bilaga A4.17.1.....	522
Bilaga A4.17.2.....	523
Bilaga A4.18.1.....	525
Bilaga A4.18.2.....	526
Bilaga A4.18.3.....	529

BILAGA A

Utredningsmaterial

Bilaga A1.1.1

SVERIGES
RIKSDAG

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -10- 2 6

Dnr 409-2021/22

2021-10-26

Informationsklass: Publik

Hemställan om granskning av statsminister Stefan Löfvens agerande på mötet med de europeiska regeringscheferna 21-22 oktober.

På EU-nämndens sammanträde den 20 oktober beslutades att regeringen som svensk position på kommande EU-toppmöte skulle framföra att svensk och europeisk kärnkraft ska klassas som hållbar enligt taxonomiförordningen.

Trots detta beslut aviserade statsministern att han inte hade för avsikt att följa EU-nämndens beslut. På återrapporteringen från Europeiska rådets möte i kammaren bekräftade statsministern att han inte framfört att kärnkraften skulle klassas som hållbar.

Konstitutionsutskottet har uttalat sig ett flertal gånger om innebörden och räckvidden av det mandat regeringen får av EU-nämnden efter ett samråd. Även om mandatet i sig inte är formellt bindande för regeringen ska man kunna utgå från att regeringen inte kommer att företräda en ståndpunkt som står i strid med vad nämnden har gett uttryck för. Utskottet har vidare framhållit vikten av att en ståndpunkt som förankrats i EU-nämnden fullföljs fullt ut.

EU-nämndens beslut bör därför, om inte synnerliga skäl föreligger, alltid ligga till grund för vad den svenska representanten framför i rådet. Sammansättning i EU-nämnden har därtill varit den samma under lång tid och majoritetsförhållandena torde därmed ha varit väl kända för regeringen som inte rimligen efter fritt skön bör kunna välja vilka mandat de skall följa eller inte följa. Vad statsministern framfört som ursäkt för att inte framföra vad EU-nämnden ålagt honom att göra torde därmed sakna betydelse.

Jag hemställer därför om att Konstitutionsutskottet granskar statsministerns agerande.

Martin Kinnunen

Sverigedemokraterna

Besöksadress: Riksgatan 2

SVERIGES RIKSDAG 100 12 Stockholm • Telefon 08-786 40 00 • www.riksdagen.se

Bilaga A1.1.2

Granskning av statsminister Stefan Löfvens brist på agerande i Europeiska rådet

Den 20 oktober 2021 samrådde statsminister Stefan Löfven (S) med EU-nämnden inför Europeiska rådets möte den 21-22 oktober 2021. En av de punkter som förbereddes handlade om energipriser, en punkt som föranletts av de höga energipriserna runt om i Europa som är en följd av ett energiunderskott. I samband med denna punkt slog en majoritet i EU-nämnden fast att statsministern skulle ta till orda på det Europeiska rådet och *"argumentera för att svensk och europeisk kärnkraft ska klassas som en hållbar investering inom ramen för taxonomin"*.

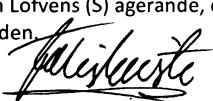
Direkt efter mötet sa statsministern till media (TT), citat: *"Nej, jag finner ingen idé att som svensk statsminister ta upp en fråga som ingen har på dagordningen"*. Och förde sedan ett resonemang om att han inte behöver följa EU-nämnden i det här fallet.

Det visade sig att statsministern hade fel. Frågan om mer ren el och en säker övergång till klimatneutralitet återfinns i slutsatserna från mötet. Av Europeiska rådets webbsida (2021-10-26) anges som en av de viktigaste resultaten från mötet var att kommissionen och rådet skyndsamt bör *"överväga åtgärder på medellång och lång sikt som ökar resiliensen hos EU:s energisystem och den inre marknaden för energi"*. Även taxonomin var i allra högsta grad uppe vid mötet. Tidigare har 10 medlemsländer skrivit brev till kommissionen och nu tog bland annat Nederländerna upp frågan om att kärnkraften måste klassas som en hållbar investering inom taxonomin.

Vid statsministerns återrapportering från Europeiska rådets möte (2021-10-26) uttalade statsminister Löfven uttryckligen att han valde att inte lyfta frågan om kärnkraften som hållbar. Därmed valde statsministern att helt bortse från det uttryckliga mandat som statsministern getts från EU-nämnden. Att markera sin ståndpunkt vid varje givet tillfälle och att Sveriges representanter är aktiva i förhandlingsarbetet är viktigt, inte minst i syfte att stå upp för svenska intressen. Den uppgiften är särskilt viktig när avgörande frågor som att trygga den europeiska, och därmed svenska, elförsörjningen diskuteras av Europas regeringschefer.

Enligt 7 kap. 14 § i riksdagsordningen ska regeringen rådgöra med EU-nämnden om hur förhandlingarna i Europeiska rådet ska föras. Konstitutionsutskottet har i tidigare granskningar kritiserat statsråd för att ha agerat i strid med EU-nämndens mandat och har framhållit betydelsen av att en ståndpunkt som har förankrats i EU-nämnden fullföljs fullt ut i rådet. Om regeringen bedömer att en avvikelse från nämndens ståndpunkt är nödvändig finns en möjlighet att söka förnyad kontakt med nämnden, vilket inte har skett i detta fall (jfr bet. 2015/16:KU20 s. 106 f.).

Med anledning av vad som anförts bör konstitutionsutskottet granska om statsminister Stefan Löfvens (S) agerande, eller snarare brist därav, står i strid med mandatet från EU-nämnden.

Tobias Billström (M), 2021-10-26

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -10- 2 6

Dnr 410-2021/22

Bilaga A1.1.3

Granskning av statsminister Magdalena Anderssons brist på agerande i Europeiska rådet

Den 15 december 2021 samrådde statsminister Magdalena Andersson (S) med EU-nämnden inför Europeiska rådets möte den 16-17 december 2021. En av de punkter som förbereddes handlade om energipriser. Frågan om energipriserna har blivit en återkommande punkt på rådets dagordning då ett strukturellt underskott på energikapacitet uppstått genom den snabba avvecklingen av kärnkraft och otillräckliga alternativ. I samband med denna punkt beslutade EU-nämnden att statsministern skulle ta till orda på det Europeiska rådet och *”argumentera för att svensk och europeisk kärnkraft ska klassas som en hållbar investering inom ramen för taxonomin”*.

Redan i EU-nämnden argumenterade statsministern för att det finns motstridiga uppfattningar i frågan. Resonemanget byggde på att EU-nämndens beslut inte gäller om statsministern själv uppfattar att svenska folket tycker något annat. För att ändå blidka EU-nämnden sade statsministern att hon skulle lyfta fram två budskap vid rådets möte i Bryssel. Dels skulle hon säga att EU-nämnden beslutat att statsministern skulle framföra Sveriges hållning att kärnkraften ska klassas som hållbar, dels skulle hon framföra att hon inte höll med om detta med hänvisning till en majoritet i riksdagens kammare som aldrig prövats.

Detta är en helt ny situation. Vi har en statsminister som ska föra Sveriges talan i Europeiska rådet och som lägger fram två motstridiga ställningstaganden.

Vid statsministerns återrapportering från Europeiska rådets möte (2021-12-17) meddelade statsministern också att hon gjort just detta. EU-nämndens ståndpunkt framfördes men hon sade sig även ha presenterat ”fakta” att EU-nämndens ståndpunkt inte reflekterar riksdagens, vilket är ett anmärkningsvärt uttalande av statsministern. Förhållningssättet reser frågor kring statsministerns syn på EU-nämnden som organ, dess roll och mandat.

Med detta har statsministern skapat en ytterst otydlig situation där Sveriges ställning i Europeiska rådet både är för och emot en fråga. Hur ska rådet kunna avgöra vad Sveriges uppfattning därmed är?

Enligt 7 kap. 14 § i riksdagsordningen ska regeringen rådgöra med EU-nämnden om hur förhandlingarna i Europeiska rådet ska föras. Konstitutionsutskottet har i tidigare granskningar kritiserat statsråd för att ha agerat i strid med EU-nämndens mandat och har framhållit betydelsen av att en ståndpunkt som har förankrats i EU-nämnden fullföljs fullt ut i rådet.

Med anledning av vad som anförts bör konstitutionsutskottet granska om statsminister Magdalena Anderssons (S) agerande står i strid med mandatet från EU-nämnden och därmed även riksdagsordningen.

Tobias Billström (M), 2021-12-20

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -12- 20

Dnr 949-2021/22

Bilaga A1.1.4

Regeringskansliet

2022-03-10
SB2022/00274

Konstitutionsutskottet

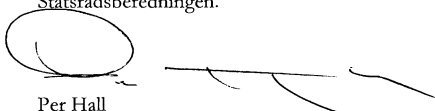
Ink 2022 -03- 10

469-2021/22
Dnr 410-2621/22Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 14–15 – Dåvarande statsministerns agerande på Europeiska rådets möte den 21–22 oktober 2021

Härmed överlämnas en promemoria från Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är EU-chefen Eva Sjögren, Statsrådsberedningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-10

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 14–15 – Dåvarande statsministerns agerande på Europeiska rådets möte den 21–22 oktober 2021

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerade ärende.

1. En redogörelse för vilka överväganden som låg bakom dåvarande statsministerns besked om att han inte avsåg att följa vad EU-nämnden gett uttryck för om att kärnkraft ska klassas som hållbar vid samrådet den 20 oktober 2021. Av redogörelsen bör det framgå hur statsministerns agerande förhåller sig till regeringens samråds skyldighet inför möten och beslut i Europeiska rådet. Av redogörelsen bör även framgå vad som låg till grund för bedömningen om vad som var riksdagens uppfattning i den aktuella frågan.

Dåvarande statsminister Stefan Löfvens besked i frågan om kärnkraftens hållbarhet baserades på att frågan inte stod på Europeiska rådets dagordning.

I sin sammanfattning redogjorde EU-nämndens ordförande för att det fanns ett stöd av majoriteten i nämnden för tillägget att statsministern skulle framföra ett budskap som inte fanns med på dagordningen. Han konstaterade också att majoriteten i nämnden inte skulle motsvaras av en majoritet i kammaren.

Samrådet med EU-nämnden avsåg de frågor som fanns på dagordningen inför mötet med Europeiska rådet. Stefan Löfven har förhållit sig till nämndens tillägg i ljuset av detta.

Stefan Löfven delade uppfattningen att den ståndpunkt som EU-nämndens majoritet gav uttryck för inte speglade rådande förhållanden i riksdagen. Till grund för detta låg bedömningen att åsiktsförhållandena i riksdagen skulle

följa partiernas hållningar sådana de också kom till uttryck i EU-nämnden. Att en tidigare ledamot av Vänsterpartiet blivit partilös bedömdes inte påverka majoritetsförhållandet.

2. Var frågan om att klassificera kärnkraften som hållbar (taxonomin) uppe vid mötet i Europeiska rådet, dvs. var det några andra regerings- och statschefer som lyfte frågan? Om ja, vad framfördes vid mötet?

Även om frågan om kärnkraften och taxonomin inte stod på dagordningen valde vissa medlemmar att ta upp den under Europeiska rådets diskussion om energipriserna. Detta ändrade inte den handlingslinje som Stefan Löfven hade förutskickat under samrådet med EU-nämnden. Han framhöll således kärnkraftens viktiga roll i den gröna omställningen utan att framföra att den skulle klassas som hållbar.

3. Vilka kommentarer i övrigt ger anmälan och innehållet i denna promemoria anledning till?

Anmälan och innehållet i promemorian ger inte anledning till några kommentarer i övrigt.

Bilaga A1.1.5

Regeringskansliet

2022-03-10
SB2022/00278

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -03- 10

Dnr 949-2021/22

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 22 – Statsministerns
agerande vid Europeiska rådets möte den 16–17 december
2021

Härmed överlämnas en promemoria från Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är EU-chefen Eva Sjögren,
Statsrådsberedningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 22 – Statsministerns agerande vid Europeiska rådets möte den 16–17 december 2021

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerade ärende.

1. En redogörelse för vilka överväganden som låg bakom att statsministern vid Europeiska rådets möte redogjorde för både EU-nämndens uppfattning och kammarens inställning till frågan om kärnkraftens hållbarhet. Av redogörelsen bör framgå hur agerandet förhåller sig till regeringens samrådsskyldighet inför möten och beslut i Europeiska rådet.

2. En kommentar till farhågan om att det för andra stats- eller regeringschefer vid Europeiska rådets möte kan ha varit svårt att avgöra vad som är Sveriges uppfattning i frågan, och vilken betydelse detta kan ha haft för resultatet vid Europeiska rådets möte.

Statsministern redovisade vid Europeiska rådets möte Sveriges ståndpunkt att kärnkraften kommer att fortsätta spela en viktig roll och att den därför borde inkluderas i taxonomin.

I enlighet med vad statsministern hade uppgett under samrådet i EU-nämnden redovisade hon vid Europeiska rådets möte nämndens ståndpunkt i frågan om kärnkraftens hållbarhet som Sveriges position. Hon framförde även bedömningen att nämndens ståndpunkt i frågan inte med säkerhet kunde anses spegla de rådande åsiktsförhållandena i Sveriges riksdag.

Agerandet ska ses i ljuset av att diskussionerna inte syftade till att försöka komma fram till någon gemensam hållning i frågan om kärnkraftens

hållbarhet. Det var inom ramen för en diskussion om de höga energipriserna som några medlemmar berörde frågan om kärnkraften och taxonomin.

3. I återrapporten till EU-nämnden den 17 december 2021 säger statsministern att "det inte nödvändigtvis är så att nämndens syn återspeglar riksdagens syn eftersom nämnden inte fullt ut återspeglar majoritetsförhållandena riksdagen". Vad låg till grund för bedömningen om vad som var riksdagens uppfattning i den aktuella frågan?

Till grund för statsministerns slutsats om riksdagens majoritetsuppfattning låg bedömningen att åsiktsförhållandena i riksdagen skulle följa partiernas hållningar sådana de också kom till uttryck i EU-nämnden. Att en tidigare ledamot av Vänsterpartiet blivit partilös bedömdes inte påverka majoritetsförhållandet.

4. En redogörelse önskas för om det har förekommit andra tillfällen vid möten i Europeiska rådet eller Europeiska unionens råd (rådet) då regeringen funnit skäl att redovisa både EU-nämndens och kammarens uppfattningar. Av redogörelsen bör framgå vid vilka tillfällen och vad frågan/frågorna handlade om.

Det har såvitt känt inte förekommit vid något annat tillfälle.

5. Vilka kommentarer i övrigt ger anmälan och promemorian anledning till?

Anmälan och promemorian ger inte anledning till några kommentarer i övrigt.

Bilaga A1.2.1

Granskning av energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman brist på agerande i TTE-rådet den 26 oktober 2021

Den 20 oktober 2021 samrådde energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman (S) med EU-nämnden inför Transport-, telekommunikations- och energirådet (TTE-rådet) som ägde rum den 26 oktober 2021. Andra punkten som diskuterades var: "What further measures at EU- and Member State level, including the use of EU financial tools, could be envisaged?" I samband med denna punkt slog en majoritet i EU-nämnden fast att energi- och digitaliseringsministern skulle ta till orda och föra fram att "den svenska uppfattningen är att svensk och europeisk kärnkraft ska klassas som hållbar i taxonomin".

Det finns just nu en stor risk att kärnkraften klassificeras som icke-hållbar i EU:s nya regelverk för hållbara investeringar, även känt som taxonomin. Om fler kärnkraftsreaktorer tvingas stänga i Sverige skulle det få förödande konsekvenser för hushållen, jobben och klimatet. Den rådande elkrisen visar med all tydlighet vikten av planerbar fossilfri energiproduktion. Det är därför av största vikt att regeringen agerar för att kärnkraften ska klassas som hållbar.

EU:s forskningscenter Joint Research Centre (JRC) och två andra EU-insitutioner (Euroatom expertgrupp samt EU:s vetenskapliga kommitté för hälso-, miljö-, och nya risker - SCHEER) är tydliga med att det inte finns något vetenskapligt stöd för att kärnkraften inte ska klassas som hållbar. Kärnkraften är inte mer skadlig än andra tekniker som enligt regelverket redan anses vara hållbara. En av flera pågående diskussioner är om EU-kommissionen ska följa den vetenskapliga rekommendationen att klassa kärnkraft som hållbart eller inte. Hur olika medlemsländer agerar och vad man anför i sak kommer att vara helt avgörande för hur kärnkraften klassas.

På Europeiska rådets webbsida (2021-10-26) presenteras slutsatserna från TTE-rådet. På kommissionens webbsida finns också en filminspelning av mötet där det framgår vad varje minister sagt. Av slutsatserna och filminspelningen är det tydligt att flera länders representanter talade om vikten av kärnkraft och att den ska klassas som hållbar i taxonomin. Kärnkraften, hållbarheten och taxonomin var således en del av ministermötet.

Av samma inspelning framgår att energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman inte följde det mandat han gavs på EU-nämndens möte den 20 oktober 2021 då han inte lyfte vikten av att klassa kärnkraft som hållbart i taxonomin. Att markera sin ståndpunkt vid varje givet tillfälle och att Sveriges representanter är aktiva i förhandlingsarbetet är viktigt, inte minst i syfte att stå upp för svenska intressen. Den uppgiften är särskilt viktig när avgörande frågor som att trygga den europeiska, och därmed svenska, elförsörjningen diskuteras på EU-nivå. Att statsrådet Ygeman valde att inte följa det svenska mandatet riskerar därför att tolkas som att Sverige inte anser att kärnkraften bör klassas som hållbar i taxonomin. Särskilt eftersom flera andra länder lyfte denna viktiga fråga.

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -11- 03

Dnr 459-2021/22

Enligt 7 kap. 14 § i riksdagsordningen ska regeringen rådgöra med EU-nämnden om hur förhandlingarna i ministerrådet ska föras. Konstitutionsutskottet har i tidigare granskningar kritiserat statsråd för att ha agerat i strid med EU-nämndens mandat och har framhållit betydelsen av att en ståndpunkt som har förankrats i EU-nämnden fullföljs fullt ut i rådet. Om regeringen bedömer att en avvikelse från nämndens ståndpunkt är nödvändig finns en möjlighet att söka förnyad kontakt med nämnden, vilket inte har skett i detta fall (jfr bet. 2015/16:KU20 s.106 f.).

Med anledning av vad som anförts bör konstitutionsutskottet granska om energi- och digitaliseringsminister Anders Ygemans (S) bristande agerande står i strid med mandatet från EU-nämnden.

Lars Hjälmered (M)

Bilaga A1.2.2

Regeringskansliet

2022-03-10
SB2022/00272

Konstitutionsutskottet	
Ink	2022 -03- 10
Dnr	459-2021/22

Statsrådsberedningen
Rättschefen

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 16 – Dåvarande energi- och digitaliseringsministerns agerande vid TTE-rådets möte den 26 oktober 2021

Härmed överlämnas en promemoria från Infrastrukturdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen
Fredrik Ahlén, Infrastrukturdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-10

Infrastrukturdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 16 – Dåvarande energi- och digitaliseringsministerns agerande vid TTE-rådets möte den 26 oktober 2021

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. En redogörelse önskas för vilka överväganden som låg bakom att dåvarande energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman inte förde fram EU-nämndens uppfattning om att kärnkraften ska klassas som hållbar vid TTE-mötet. Av redogörelsen bör framgå hur agerandet förhåller sig till regeringens samrådsskyldighet om hur förhandlingarna i rådet ska föras inför besluten i rådet.

På dagordningen för TTE-mötet stod en diskussion om effekterna av de hastigt stigande energipriserna. Någon diskussion om taxonomin eller om kärnkraft skulle kunna anses som hållbar inom denna stod inte på dagordningen. Vid samrådet i EU-nämnden framförde företrädaren för regeringen detta samt att EU:s taxonomi faller inom Ekofins ansvarsområde och inte inom ansvarsområdet för TTE.

Samrådet med EU-nämnden avsåg de frågor som fanns på dagordningen inför TTE-mötet. Så kallade bokstavsmandat från nämnden i frågor som inte avses behandlas vid ett möte eller som faller utanför ansvarsområdet för TTE innebär en olämplig detaljstyrning av regeringens agerande i EU-arbetet. Regeringen har förhållit sig till nämndens medskick i ljuset av detta.

2. En kommentar till uppgifterna i medierna om att flera andra medlemsländerna under mötet uttryckligen tog upp frågan om huruvida kärnkraften bör klassas som hållbar eller inte. Stämmer det och vad framfördes av de andra medlemsländerna? Gjorde Anders Ygeman något inlägg med anledning av vad de andra medlemsländerna framförde? Om ja, vad anförde ministern?

Det framgår av den rapport från TTE-mötet den 26 oktober 2021 som skickades till EU-nämnden den 2 november, att några medlemsstater uppmanade kommissionen att presentera en delegerad akt om kärnkraft under taxonomin och att någon medlemsstat argumenterade för det motsatta.

Att andra medlemsstater framförde ståndpunkter i frågor som föll utanför dagordningen för det aktuella mötet ändrade inte den svenska handlingslinjen. Statsrådet Ygeman framförde således den vid EU-nämndens sammanträde den 20 oktober 2021 förankrade ståndpunkten att alla kostnadseffektiva lösningar, inklusive bioenergi och kärnkraft, som bidrar till EU:s klimatmål och minskar beroendet av fossila bränslen behövs. Han berörde inte frågan om kärnkraften borde inkluderas i taxonomin.

3. Vilka kommentarer i övrigt ger anmälan och innehållet i denna promemoria anledning till?

Anmälan och innehållet i promemorian ger inte anledning till några kommentarer i övrigt.

Bilaga A2.1.1

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 12

Dnr 1048-2021/22

• SD

2022-01-12

KU-anmälan

Granskning av regeringens hantering av beslut om föreskrifter enligt pandemilagen

Sverige har gått igenom en ansträngningarnas tid, där vår sammanhållning, våra samhällsfunktioner och vårt tålamod satts på prov. För somliga har ansträngningarna varit större än för andra. Pandemin har blottlagt kända försummelser av sjuk- och äldre vården som borde ha åtgärdats för länge sedan i ett samhälle som prioriterar de sårbara. Många människor har betalat omätbara personliga pris. Att skydda liv och hälsa med ändamålsenliga åtgärder har under pandemin varit Sverigedemokraternas högsta prioritering. Det är klädsamt att ha respekt för att avvägningarna i krisens dimma sällan är lätta och ödmjukhet inför dem som bär det tyngsta ansvaret. Men krisen prövar också vårt demokratiska funktionssätt och vår rättsstat. Lika viktigt som det är att fatta beslut om stränga åtgärder när nöden kräver, lika viktigt är det att avstå när vågskålen tipsar tillbaka.

Enligt den tillfälliga lagen (2020:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 har regeringen givits extraordinär delegation att besluta om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Den tillfälliga lagen är ett avsteg från regeringsformens utgångspunkt att begränsningar av enskildas grundlagsskyddade fri- och rättigheter ska ske genom lagstiftning av de folkvalda i Sveriges riksdag.

Av 6 § framgår att föreskrifter och beslut som fattas med stöd av delegationsbestämmelserna i den tillfälliga lagen får meddelas endast om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Av samma paragraf framgår att åtgärder måste vara proportionerliga och inte mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa.

Lagens ordalydelse ger inte stöd för att beslut om särskilda begränsningar är tillåtna för något annat syfte än att förhindra spridningen av covid-19. De måste därutöver anses vara nödvändiga för ett sådant syfte. Proportionalitetsprövningen ska dessutom göras utifrån en fara för människors liv och hälsa. Regeringen uttalade själv i proposition 2020/21:79 följande om de allmänna förutsättningarna att meddela begränsningar.

Sverigedemokraternas riksdagskansli

Besöksadress: Riksgatan 2

SVERIGES RIKSDAG 100 12 Stockholm • Telefon 08-786 40 00 • www.riksdagen.se

En första förutsättning bör vara att de särskilda begränsningarna är nödvändiga för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Det bör alltså finnas en koppling mellan begränsningen och den eftersträlvade effekten på smittspridningen. Riksdagens ombudsmän och Riksidrottsförbundet anser att det är viktigt att föreskrifter och beslut inte gäller längre än vad som är absolut nödvändigt och att giltighetstiden omprövas kontinuerligt. Regeringen delar denna uppfattning och anser att det följer redan av det föreslagna kravet på nödvändighet.

Konstitutionsutskottet har i flera yttranden, bl.a. 2020/21KU6Y och 2020/21:KU11 y, uttalat sig om regeringens normgivningskompetens enligt pandemilagen och betonat att åtgärder med stöd av lagen endast får vidtas när det behövs för att förhindra smittspridning samt understrukit vikten av träffsäkra och proportionerliga åtgärder för att begränsningarna av fri- och rättigheter ska vara så få som möjligt.

Det kan konstateras att beslut eller föreskrifter om särskilda begränsningar kan utgöra mycket ingripande åtgärder i förhållande till enskilda. Något konstitutionellt tolkningsutrymme som tillåter en extensiv tillämpning av den normgivningskompetens som riksdagen givit regeringen kan enligt Sverigedemokraterna inte komma i fråga på ett sådant område.

Mot beaktande av ovan hemställs att konstitutionsutskottet granskar om följande beslut om särskilda begränsningar som regeringen fattat under vintern 2021/22 legat inom regeringens normgivningskompetens enligt pandemilagen, eller om dessa borde ha underställts riksdagens prövning genom proposition.

1. Den 23 november 2021 fattade övergångsregeringen Löfven beslut i förordning som innebär att krav på vaccinationsbevis för deltagande vid bl.a. offentliga tillställningar. Beslutet följdes upp av regeringen Andersson som den 5 januari 2022 fattade beslut om en förordning som ger Folkhälsomyndigheten möjlighet att föreskriva om krav om vaccinationsbevis för att ta del av samhällslivet vid serveringsställen, platser för fritids- och kulturverksamhet, handelsplatser, platser för privata sammankomster och i långväga kollektivtrafik.

Möjligheten att ställa krav på vaccinationsbevis infördes i ett skede där omfattande infektionsgenombrott ägt rum, med hög smittspridning även mellan fullvaccinerade personer, och utan att vetenskaplig grund presenterats som talar för att åtgärden skulle ha någon effekt för att minska smittspridningen.

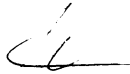
Konstitutionsutskottet bör granska om införandet av vaccinationsbevis varit nödvändigt för att förhindra spridning av covid-19 och om det var lämpligt av en övergångsregering att fatta ett beslut av så politiskt känslig natur.

2. På en pressträff den 10 januari 2022 meddelade statsminister Magdalena Andersson (S) och socialminister Lena Hallengren (S) att regeringen avsåg besluta om ytterligare restriktioner med anledning av pandemin, bl.a.

begränsningar av rätten att delta i allmänna sammankomster, som t.ex. demonstrationer, och av öppettider för serveringsställen.

Regeringsrepresentanterna anförde under pressträffen bl.a. att nya restriktioner införs *delvis för världens skull och samtidigt som det förekommer hög frekvens att luftvägsinfektioner som influensa och RS-virus.*

Konstitutionsutskottet bör granska om de vidtagna åtgärderna utifrån rådande lägesbild kan anses vara proportionerliga utifrån en konkret fara för människors liv och hälsa.

Henrik Vinge

Stockholm, 12 januari 2022

Bilaga A2.1.2

Regeringskansliet

2022-02-17
SB2022/00114

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -02- 17

Dnr 1048-2021/22

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 26 – Regeringens
hantering av beslut om föreskrifter enligt pandemilagen

Härmed överlämnas en promemoria med bilagor från Socialdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Marianne
Jenryd, Socialdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Socialdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 26 – Regeringens hantering av beslut om föreskrifter enligt pandemilagen

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Enligt uppgifter på regeringens webbplats ska regeringen den 17 november 2021 ha mottagit en hemställan från Folkhälsomyndigheten om att gå vidare med förslagen i promemorian Vaccinationsbevis som smittskyddsåtgärd (S2021/06359). Utskottet begär att få del av Folkhälsomyndighetens hemställan.

Hemställan bifogas, se bilaga 1.

2. Av uppgifter på regeringens webbplats framgår vidare att regeringen ämnade förankra de förslag som presenterades den 17 november 2021 med riksdagen, eftersom den då sittande regeringen var en övergångsregering. Vilka åtgärder vidtogs för att förankra förslagen med riksdagen?

En dialog fördes med riksdagspartierna, bl.a. på ett möte med riksdagens socialutskott den 23 november 2021. Inom ramen för dialogen redogjordes för förslagen och det kunde därefter konstateras att det fanns ett brett stöd i riksdagen för att regeringen skulle kunna besluta om dessa.

3. Promemoriorna Vaccinationsbevis som smittskyddsåtgärd (S2021/06359) respektive Vaccinationsbevis på serveringsställen och i andra verksamheter, smittskyddsåtgärder i långväga kollektivtrafik och förlängning av begränsnings- och serveringsföreskrifterna (S2021/07875) togs fram i syfte att ha beredskap för ett epidemiologiskt läge där vaccinationsbevis behövde användas som smittskyddsåtgärd. Vilket underlag beträffande det epidemiologiska läget inhämtades av regeringen inför besluten den 23 november 2021 och den 5 januari 2022? Har regeringen utifrån detta underlag inför besluten genomfört

någon proportionalitetsbedömning mellan vad som kan uppnås genom åtgärderna i fråga om exempelvis minskad smittspridning och de negativa konsekvenser som åtgärderna kan förväntas få? Utskottet begär att få del av eventuell dokumentation av denna bedömning.

En utgångspunkt i regeringens arbete med att begränsa smittspridningen har varit att restriktioner inte får vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa. Regeringen gav den 4 mars 2021 Folkhälsomyndigheten i uppdrag att föra en förteckning över föreskrifter som har meddelats med stöd av bl.a. covid-19-lagen. I Regeringskansliets löpande arbete med att bedöma behovet av restriktioner utifrån det rådande smittläget har Folkhälsomyndighetens delrapporter i enlighet med uppdraget varit ett värdefullt inslag. Folkhälsomyndigheten har också fyra gånger per vecka (tisdag till fredag) inkommit med sammanfattningar av det epidemiologiska läget. Informationen som kommit Socialdepartementet till del har följts upp vid de möten som regelmässigt hållits med Folkhälsomyndigheten varje tisdag och torsdag samt vid andra möten. Exempel på sammanfattningar bifogas, se *bilaga 2-3*.

Utgångspunkten för de proportionalitetsbedömningar som gjordes av regeringen inför besluten den 23 november 2021 respektive den 5 januari 2022 var de överväganden och bedömningar som gjordes i de remitterade promemoriorna. Därutöver beaktades inkomna synpunkter på de remitterade förslagen och den ökning av smittspridningen som tog sin början under den sena hösten/tidiga vintern 2021. Vid beslut om förordningar kommer slutsatserna av regeringens bedömning till uttryck i förordningstexten.

En lista över exempel på ändringar i de förordningar som beslutades jämfört med de remitterade förslagen bifogas, se *bilaga 4*.

4. Vilka överväganden och bedömningar låg till grund för regeringens beslut den 5 januari 2022 att, genom ändringar i begränsningsförordningen och serveringsförordningen, i stor utsträckning överlåta till Folkhälsomyndigheten att besluta om, när och i vilka situationer vaccinationsbevis ska få användas?

Som nämns ovan har en utgångspunkt i regeringens arbete med att begränsa smittspridningen varit att restriktioner inte får vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa. En annan utgångspunkt har varit att rätt åtgärd ska sättas in vid rätt tillfälle.

Detta har bl.a. inneburit att stor hänsyn måste tas till hur olika smittskyddsåtgärder samverkar. Folkhälsomyndigheten har i egenskap av regeringens expertmyndighet inom smittskydd och folkhälsa en omfattande kunskap och erfarenhet på området. Det har därför i många fall bedömts lämpligt att överlåta utformningen av olika smittskyddsåtgärder till Folkhälsomyndigheten. Så skedde i januari 2022 beträffande användandet av vaccinbevis. Denna åtgärd möjliggjorde lättnader från andra restriktioner. Det bör framhållas att Folkhälsomyndigheten i detta arbete har varit skyldiga att förhålla sig till bl.a. covid-19-lagens krav på proportionalitet (jfr 6 § covid-19-lagen).

Regeringens överväganden och bedömningar motsvarar de som gjordes i den promemoria som remitterades den 8 december 2021. Dock infördes en begränsning i Folkhälsomyndighetens bemyndigande som innebär att myndigheten inte fick föreskriva krav på deltagarbegränsning som innebär att antalet deltagare högst får uppgå till ett visst antal, ett s.k. deltagartak. Sådana begränsningar skulle även fortsättningsvis beslutas av regeringen.

5. Regeringens beslut den 17 januari 2022 att införa deltagarbegränsningar för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar och mässor som äger rum inomhus samt platser för privata sammankomster fattades efter en hemställan från Folkhälsomyndigheten den 10 januari 2022. Har regeringen infört sitt beslut genomfört någon proportionalitetsbedömning mellan vad som kan uppnås genom åtgärderna i fråga om exempelvis minskad smittspridning och de negativa konsekvenser som åtgärderna kan förväntas få? Utskottet begär att få del av eventuell dokumentation av denna bedömning.

I hemställan, som remitterades, redogjorde Folkhälsomyndigheten bl.a. för den ökade smittspridningen. Enligt myndigheten innebär denna en kraftigt ökad risk för att framför allt ovaccinerade skulle insjukna med påföljande behov av slutenvård. Mot denna bakgrund gjorde myndigheten bedömningen att gällande regler om bl.a. användning av vaccinationsbevis inte var tillräckliga utan behövde kompletteras med ett deltagartak för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.

Utifrån vad som framkom vid remissmötet den 13 januari 2022 gjorde regeringen vissa justeringar i förordningsförslaget utifrån proportionalitetshänsyn, bl.a. infördes en möjlighet till sektionering för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar samt mässor. Därutöver gjordes ett undantag för privata sammankomster som

genomfördes i t.ex. hyrda lokaler och som handlade om minnesstunder i samband med en begravningsceremoni. För den här typen av sammankomster gällde det tidigare deltagartaket på 50 personer även fortsättningsvis (i stället för 20 personer). Anteckningar från remissmötet bifogas, se *bilaga 5*. Slutsatserna av regeringens bedömning kommer till uttryck i förordningstexten.

6. Vilken bedömning gjordes, inför beslutet den 17 januari 2022, i förhållande till normgivningsbemyndigandet i covid-19-lagen och det där uppställda villkoret att föreskrifter med stöd av lagen endast får meddelas om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av sjukdomen covid-19? Utskottet begär att få ta del av eventuell dokumentation av denna bedömning.

Bedömningen gjordes utifrån behovet att bromsa den vid tidpunkten mycket omfattande och snabbt ökande smittspridningen. Det var Folkhälsomyndighetens bedömning att de åtgärder som infördes skulle kunna bidra till att bromsa den ökande smittspridningen. Regeringen gjorde ingen annan bedömning, vilket kommer till uttryck i förordningstexten.

7. Vilka kommentarer finns i övrigt till uppgifterna i anmälan och i denna promemoria?

Uppgifterna i anmälan och i promemorian föranleder inga kommentarer i övrigt.

Bil 1

Folkhälsomyndigheten

Mottagare
Socialdepartementet

103 33 Stockholm

socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Handläggare
Bitte Bråstad**Vårt ärendenummer**
04680-2021**Datum**
2021-11-17**Sida**
1 (3)

Hemställan om ändring i förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19

Hemställan

För att möjliggöra en effektiv användning av vaccinationsbevis vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar hemställer Folkhälsomyndigheten att regeringen fattar beslut om ändring i förordning (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Myndigheten ser att det finns ett behov av att reglera allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än 100 personer inomhus. Ändringen i förordningen bör träda ikraft den 1 december 2021.

Bakgrund

Under hösten 2021 har smittspridningen av covid-19 legat på en relativt jämn och låg nivå i Sverige, men den senaste tiden har smittan ökat något i vissa regioner. Av Folkhälsomyndighetens veckorapport om covid-19 för vecka 44 framgår dock att antalet bekräftade fall per 100 000 invånare under hösten 2021 legat betydligt högre bland ovaccinerade personer än bland vaccinerade. Vaccinen skyddar mycket väl mot allvarlig sjukdom och död. Skyddet mot att bli smittad och sprida smittan vidare är dock inte lika effektivt även om riskerna minskar med vaccination.

Under de senaste veckorna har smittspridningen i Europa ökat, ökningen har skett i länder med lägre vaccinationstäckningsgrad än i Sverige men även i länder som har en liknande vaccinationstäckningsgrad som Sveriges och även i övrigt bedöms ha en liknande situation. I till exempel Nederländerna, Österrike och Danmark har den kraftiga smittspridningen bland ovaccinerade personer även fått konsekvenser för den vaccinerade andelen av befolkningen vilket i sin tur har lett till ett ytterligare ökat slutenvårdsbehov inklusive intensivvård.

Sida
2 (3)

Spridning av covid-19 sker framför allt vid nära kontakter mellan personer genom små och stora droppar från luftvägarna. Risken för smittspridning ökar när man vistas nära varandra under en längre tid i trånga utrymmen, särskilt om ventilationen är bristfällig. Risken för smittspridning är även högre inomhus än utomhus.

Regeringen har presenterat ett förslag till förändringar i förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (S2021/06359). Förslaget innebär att den som anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning kan ställa upp krav på att samtliga deltagare uppvisar ett vaccinationsbevis.

Skälen för myndighetens hemställan

Folkhälsomyndigheten ser i dagsläget att det finns ett behov av att se över vilka åtgärder som skulle kunna vara ändamålsenliga i Sverige vid en liknande utveckling som den i Nederländerna, Österrike och Danmark. I de scenarier över möjlig utveckling i smittspridningen som myndigheten presenterade den 20 oktober framgår också att en liknande utveckling är möjlig i Sverige med en smittotopp i december¹. Av smittskyddslagen (2004:168) framgår att de åtgärder som vidtas för att begränsa smittsamma sjukdomar ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet och de får inte vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors hälsa². Vidare framgår att när åtgärder rör barn ska barnets bästa beaktas. Detta betyder att alla smittskyddsåtgärder som vidtas ska vara proportionerliga, adekvata och sättas in i rätt tid.

Genom att arrangera allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar med vaccinationsbevis kommer ovaccinerade personer inte att kunna delta och därmed kommer risken för smittspridning att minska. Genom vaccinationsbevis minskar risken för att ovaccinerade personer smittas och blir sjuka vilket medför en lägre risk för en överbelastning av hälso- och sjukvården.

Som tidigare beskrivits är det framför allt ovaccinerade personer som riskerar att bli smittade, sprida smittan vidare och behöva sjukhusvård på grund av covid-19. Det innebär att Folkhälsomyndigheten, i syfte att minska riskerna för smittspridning, kommer att ta fram föreskrifter för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än 100 personer där vaccinationsbevis inte används. De begränsningar som kan komma att införas är bland annat regler om antal personer per kvadratmeter (maxantal) och krav på avstånd mellan sällskap.

Mot bakgrund av att barnets bästa bedömer Folkhälsomyndigheten att kraven på vaccinationsbevis endast ska gälla för vuxna personer (18 år eller äldre).

¹ Se <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9ff003627b8a4a1a881f34844f0fcc0a/scenarier-fortsatta-spridning-delrapport-6.pdf>

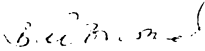
² 1 kap. 4 § smittskyddslag (2004:168).

Sida
3 (3)

För att verksamheter som kommer att påverkas av ändringen i förordning (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 ska kunna förbereda sig föreslår Folkhälsomyndigheten att ändringen börjar gälla den 1 december 2021.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Karin Tegmark Wisell. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Britta Björkholm, Anders Tegnell och tillförordnad (tf) avdelningschef Andreas Bråve deltagit. Chefsjuristen Bitte Bråstad har varit föredragande.

Enligt Folkhälsomyndighetens beslut

Bitte Bråstad

-11 2

Från: T18.Folkhälsomyndigheten
Till: S.Tib
Kopia: T18.Folkhälsomyndigheten
Ärende: Epiläge Covid-19, 23 november
Datum: den 23 november 2021 10:19:10

Hej,

Här kommer dagens epiläge från Folkhälsomyndigheten:

- Totalt har 1 192 560 laboratoriebekräftade fall av covid-19 rapporterats i Sverige (11 511 fall per 100 000 invånare). Medelantalet (7 dagars rullande medelvärde) av rapporterade fall per dag fram till igår är 1068 fall.
- Nationellt har 15 126 av fallen rapporterats avlidna (55 % av de som avlidit är män).
- 7 dagars kumulativ incidens per 100,000 invånare är 72.
- 14 dagars kumulativ incidens per 100,000 invånare är 129.

Data från Johns Hopkins finns här: <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>

Vänliga hälsningar/Kind regards

Linnéa Staaf-Sundström
Tjänsteman i Beredskap/Officer on Duty
+46(0)10-205 24 00

Folkhälsomyndigheten/Public Health Agency of Sweden
tib@folkhalsomyndigheten.se

Folkhälsomyndigheten är en nationell kunskapsmyndighet som arbetar för bättre folkhälsa. Det gör myndigheten genom att utveckla och stödja samhällets arbete med att främja hälsa, förebygga ohälsa och skydda mot hälsohot. Vår vision är en folkhälsa som stärker samhällets utveckling.

För ytterligare information besök gärna: www.folkhalsomyndigheten.se

The Public Health Agency of Sweden is an expert authority that has responsibility for public health issues at a national level. The agency develops and supports activities to promote health, prevent illnesses and improve preparedness for health threats. Our vision of a healthy nation will strengthen society's positive development. For further information please visit: <http://www.folkhalsomyndigheten.se/>

Bil. 3

Från: TIB Folkhälsomyndigheten
Till: S TIB
Kopia: TIB Folkhälsomyndigheten
Ärende: Dagens epiläge 4 januari
Datum: den 4 januari 2022 11:41:47

Hej!

Här kommer dagens epiläge från Folkhälsomyndigheten:

- Totalt har 1 357 753 laboratoriebekräftade fall av covid-19 rapporterats i Sverige (13 103 fall per 100 000 invånare). Medelantalet (7 dagars rullande medelvärde) av rapporterade fall per dag fram till igår är 9 013 fall.
- Nationellt har 15 330 av fallen rapporterats avlidna (55 % av de som avlidit är män).
- 7-dagars kumulativ incidens per 100,000 invånare är 608.
- 14 dagars kumulativ incidens per 100,000 invånare är 908.

Data från Johns Hopkins finns här: <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>

Vänliga hälsningar/Kind regards

Karolina Höög
Tjänsteman i beredskap/Officer on Duty
+46(0)10-205 24 00
Folkhälsomyndigheten/Public Health Agency of Sweden
tib@folkhalsomyndigheten.se

Folkhälsomyndigheten är en nationell kunskapsmyndighet som arbetar för bättre folkhälsa. Det gör myndigheten genom att utveckla och stödja samhällets arbete med att främja hälsa, förebygga ohälsa och skydda mot hälsohot. Vår vision är en folkhälsa som stärker samhällets utveckling. För ytterligare information besök gärna: www.folkhalsomyndigheten.se
Läs om hur vi behandlar personuppgifter i e-post

The Public Health Agency of Sweden is an expert authority with responsibility for public health issues at a national level. The Agency develops and supports activities to promote health, prevent illness and improve preparedness for health threats. Our vision statement: a public health that strengthens the positive development of society. For further information please visit: www.folkhalsomyndigheten.se
Processing of personal data

Bilaga 4

Förordningen som beslutades den 23 november 2021:

- Åldersgränsen för undantag från kravet på vaccinationsbevis höjdes från 16 till 18 år.
- ”Medicinska skäl” i undantaget från kravet på vaccinationsbevis förtydligades.
- En bestämmelse om behandling av personuppgifter vid verifikation av vaccinationsbevisen infördes.

Förordningen som beslutades den 5 januari 2022:

- En bestämmelse om att kravet på vaccinationsbevis inte får tillämpas på personer som åtnjuter immunitet och privilegier i Sverige enligt lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall, infördes.
- En bestämmelse om att begränsa Folkhälsomyndighetens bemyndigande infördes. Bestämmelsen innebar att Folkhälsomyndigheten inte fick föreskriva krav på deltagarbegränsning som innebär att antalet deltagare högst får uppgå till ett visst antal, ett s.k. deltagartak. Sådana begränsningar skulle även fortsättningsvis beslutas av regeringen.

Regeringskansliet**Promemoria**2022-01-12
S2022/**Socialdepartementet**

Mötesanteckningar från remissmöte om ändringar i begränsningsförfordningen avseende allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, mässor och platser för privata sammankomster

Fairlink

Fairlink anser att det är negativt med ett maxtak på 500 deltagare då det inte tar hänsyn till lokalernas storlek. Vissa mässlokaler kan vara uppemot 100 000 m², dvs betydande ytor. Ett maxtak skulle innebära att mässorna behöver stängas ned. Arrangörerna behöver god framförhållning och därför kommer det inte vara möjligt att genomföra några mässor utan det första halvåret 2022 mässor.

Fairlink anser att det vore rimligare med vaccinationsbevis i kombination med krav på avstånd.

Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten redogjorde för det epidemiologiska läget och förde fram att de tillstyrker förslaget.

Företagarna

Företagarna för fram att begränsningarna, som införs med kort varsel, kommer slå hårt mot branschen.

Restriktionerna och åtgärderna behöver vara grundade för att vara legitima utifrån syftet att minska smittspridningen. Det krävs även en utförlig proportionalitetsbedömning i förhållande till skydd för liv och hälsa och sjukvårdens behov. Företagarna saknar information hur dessa åtgärder förhåller sig till målet att minska smittspridningen.

Länsstyrelsen i Dalarnas län

Länsstyrelsen i Dalarnas län tillstyrker förslaget.

Länsstyrelsen förde fram att när det gäller de sammankomster som berör de demokratiska friheterna så som mötesfrihet och religionsfrihet så bör dessa regleras så lite som möjligt.

Polisen

Polisen hade inga synpunkter.

Riksidrottsförbundet

Riksidrottsförbundet förstår att det är ett allvarligt läge. Verksamheterna har ganska lång omställningstid. Viktigt att begränsningarna omprövas regelbundet och tas bort så fort de inte behövs.

Flera verksamheter har ganska stora ytor. Riksidrottsförbundet uppmanar regeringen att överväga deltagarkrav per sektion istället för ett hårt maxtak på 500 deltagare.

Småföretagarnas riksförbund

Småföretagarnas riksförbund för fram att de egentligen inte har någon anledning att ifrågasätta förslaget men framförde några kommentarer.

Ställer sig frågande till varför inte möjligheterna med vaccinationsbevis tas till vara på i större utsträckning. Det finns ett ökat ifrågasättande av åtgärderna vilket inte är bra.

Förbundet menar att berörda myndigheter bör föra dialog med företrädarna för verksamheterna för att tillsammans ta fram riktlinjer. Ett bättre samarbete behövs.

Sponsrings & Eventsverige (SES)

Sponsrings & Eventsverige uttrycker förståelse för situationen och att syftet med alla restriktioner är att minska smittspridningen.

De är dock tveksamma till att de föreslagna åtgärderna ger de positiva effekter som man är ute efter kontra de negativa konsekvenserna som kommer att drabba branschen.

De hårda publiktaken borde istället beräknas dynamiskt och procentuellt utefter varje enskilt evenemangs förutsättningar. De hårda gränserna gör att evenemangen inte kan genomföras alls.

Sektionsindelning vore en rimligare lösning. Fördelarna med det är att verksamheterna redan har en upparbetad modell som snabbt kan aktiveras.

Mässor har exempelvis ett system för att hantera ett deltagarflöde. Ett deltagartak på 500 innebär att alla mässor måste stängas ner.

SES framhåller även att remisstiden är kort och att de inte hunnit förankra med alla medlemmar.

Branschen behöver framförhållning och tydliga restriktioner och instruktioner. Riktade stöd är nu mer aktuellt än någonsin.

Stockholmsmarknader AB

Stockholmsmarknader berörs egentligen inte av några förändringar eftersom de har enklare förutsättningar. Vill ändå skicka med ett par synpunkter.

Marknaderna håller till på öppna områden. Det fungerar inte att hålla på och hägna in ett område för att kunna begränsa per kvadratmeter eller totalt.

De har inte kunnat ta del av något riktat stöd eftersom de inte kvalar in.

Svensk Scenkonst

Svensk Scenkonst framförde att scenkonsten är en extremt pressad bransch med stor frustration och begränsningarna innebär i princip att verksamheterna stängs ned.

De är förvånade över regeringens kommunikation. Konstigt att regeringen, i samband med kommunicering av restriktioner, inte går ut med information om stöd.

Branschen efterfrågar en plan för hur verksamheterna ska öppnas upp igen när det är dags. Annars blir återstarten onödigt lång och dyr.

Svensk Scenkonst har inte möjlighet att bedöma smittskyddseffekten som sådan utan lämnar det till någon annan. De har dock två invändningar. Första invändningen är att de olika lokalerna ser väldigt olika ut och har olika

förutsättningar. Det går inte att med trovärdighet applicera samma maxtak. Den andra invändningen är att underlaget som de har sett inte över huvud taget visar en koppling till 500 personer och hur det är motiverat.

De avstyrker förslaget.

Svensk Live

Svensk Live instämmer med vad Svensk Scenkonst förde fram.

De vill understryka möjligheten till sektionering istället för ett hårt maxtak.

Svenska Fotbollsförbundet

Svenska Fotbollsförbundet har förståelse för situationen och att den är allvarlig.

Förbundet har inga direkta synpunkter på förslagen men de har funderingar kring beredningen av förslagen och främst underlaget. Förbundet lyfte även möjligheten till sektionering,

De framförde även vikten av att kontinuerligt ompröva begränsningarna.

Svenska Friidrottsförbundet

Svenska Friidrottsförbundet förde fram att de har stor respekt för situationen.

De instämmer med de som Fotbollsförbundet och Riksidrottsförbundet förde fram.

Förbundet anser att det finns en ryckighet i begränsningarna vilket gör det svårt att hinna få ut informationen till alla mindre föreningar.

Svenska kyrkan

Svenska kyrkan understryka att de har kontakt med övriga trossamfund och att de alla delar i stort sett samma bild.

Viktigt med tydliga och synliga motiveringar för begränsningarna och att de omprövas regelbundet.

Religionsfriheten och mötesfriheten är demokratiska rättigheter. Religion spelar väldigt stor roll i kris. Trossamfunden vill kunna vara en resurs. Det är en stor utmaning att anpassa sig, men de gör det.

I förslaget som ligger nu finns en begränsning till 20 personer för uthyrningar av lokaler för privata sammankomster. Det är viktigt att man får samlas efter en begravning. De för fram om det är möjligt att göra ett undantag för samlingarna efter begravningarna.

Svenska Innebandyförbundet

Svenska Innebandyförbundet delar många av de övriga idrottsrepresentanternas åsikter.

Idrotten har tagit ett stort ansvar att ställa om tidigare. Samtidigt så har idrotten ett stort ansvar för folkhälsan.

Förbundet förde fram att restriktionerna inte får vara mer långtgående än nödvändigt, alltså proportionerliga i förhållande till sitt syfte. Vaccineringen innebär eventuellt inte att smittspridningen förhindras men minskar allvarlig sjukdom. Därför skulle vaccinationsbevis vara rimligare.

Förbundet anser att åtgärderna inte är försvarliga.

Innebandyförbundet avstyrker ett maxtak på 500 och skulle vilja se ett tydligare beslutsunderlag på hur man har landat i den siffran. Om det ska finnas ett maxtak vill man att det ska finnas möjlighet till sektionering.

Svenska Ishockeyförbundet

Svenska Ishockeyförbundet anser att de har möjlighet att bedriva smittsäkra evenemang. Att gå ner till ett tak på 500 känns inte träffsäkert. Förbundet är positiva till användningen av vaccinationsbevis.

Förbundet ser hellre en lösning med ett besökarantal per sektion istället för ett hårt maxtak, det har använts tidigare och därför finns det verktyg för det.

De påpekar också att remisstiden är kort och begränsningarna kommer med tvära kast. Verksamheterna har svårt att implementera restriktioner som kommer med kort varsel.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

SKR:s medlemmar är även de arrangörer och vill såklart att medborgarna ska kunna ta del av kultur och andra evenemang. Men medlemmarna har också ansvar för sjukvården och anser att restriktionerna behövs.

SKR för fram att för ökad transparens vore det bra om Folkhälsomyndigheten kunde tydliggöra vilka faktorer som ligger till grund för bedömningen.

Sveriges Producenter och Privatteatrar

Sveriges Producenter och Privatteatrar vill understryka och ifrågasätta syftet bakom restriktionerna. Restriktionerna kommer innebära att privatteatrarna håller helt stängt.

Det finns behov av en större konsekvensanalys. Viktigt med avstämningsdatum så att de kan veta när restriktionerna är tänkta att avvecklas.

Visita

Visita framför att det är viktigt att det införs stöd för de verksamheter som drabbas av restriktionerna.

Visita ifrågasätter maxtaken. För det första är det i grunden problematiskt att man inför dessa begränsningar utan att det finns tydliga motiveringar där olika intressen vägs mot varandra. Det finns inte heller konsekvensanalyser att ta del av.

Visita undrar varför vaccinationsbevisen inte fortsatt kan användas för att undvika dessa begränsningar. Visserligen så hindrar vaccinationsbevis inte smittspridningen helt men hindrar fortfarande allvarlig sjukdom. Därför anser de att vaccinationsbevisen kunde vara aktuella.

Även om Visita har stor respekt för situationen så avstyrker de förslaget.

Bilaga A2.1.3

Regeringskansliet2022-03-17
SB2022/00114**Konstitutionsutskottet**

Ink 2022 -03- 17

Dnr 1048-2021/22

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 26 – Regeringens hantering av beslut om föreskrifter enligt pandemilagen

Härmed överlämnas en promemoria från Socialdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Marianne
Jenryd, Socialdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-17

Socialdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 26 – Regeringens hantering av beslut om föreskrifter enligt pandemilagen

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor i rubricerat ärende.

1. Av svaret på fråga 2 (svarspromemoria s. 1) framgår att de förslag som regeringen presenterade den 17 november 2021 ska ha förankrats med riksdagen bl.a. på ett möte med riksdagens socialutskott den 23 november 2021. Utskottet begär närmare redogörelse för formerna för det aktuella mötet.

Mötet hölls kl. 09:30–10:30 den 23 november 2021 i Socialdepartementets lokaler. Vid mötet presenterades förslagen av statssekreteraren Maja Fjaestad. Riksdagspartierna företrädde av en ledamot och en tjänsteman från varje parti. Därutöver närvarade tjänstemän på chefsnivå från departementets rättssekretariat och enheten för folkhälsa- och sjukvård för att kunna svara på frågor. Företrädarna för riksdagspartierna fick under mötet ta del av förordningstexten.

Mötet avslutades med att de närvarande kom överens om att riksdagspartierna senare under dagen skulle meddela om de kunde godta att övergångsregeringen beslutade förordningen. Samtliga riksdagspartier svarade enligt överenskommelse. Alla partier utom Sverigedemokraterna godtog att övergångsregeringen kunde fatta beslutet.

2. Som svar på fråga 4 anges i svarspromemorian (s. 3) att regeringens överväganden och bedömningar – som låg till grund för beslutet bemyndiga Folkhälsomyndigheten att besluta om, när och i vilka situationer vaccinationsbevis ska få användas – motsvarar de som gjordes i den promemoria som remitterades den 8 december 2021. En närmare redogörelse av dessa överväganden och bedömningar begärs, särskilt mot bakgrund av de synpunkter

som framfördes i JO:s och JK:s remissyttranden angående lämplighet i att delegera denna normgivande kompetens till en förvaltningsmyndighet.

Som redovisats i tidigare svar utgjorde remissutfallet, bl.a. de frågeställningar som aktualiserades av JO och JK, en viktig del av regeringens underlag inför beslutet den 5 januari 2022. Vid den samlade bedömning som ledde fram till den beslutade förordningstexten beaktades också de överväganden och bedömningar som gjordes i den promemoria som remitterades den 8 december 2021 och den accelererande smittspridningen.

3. Av svaren på frågorna 3, 5 och 6 (svarspromemorian s. 2 och 4) framgår att slutsatserna av regeringens bedömning av proportionaliteten och nödvändigheten av olika åtgärder har kommit till uttryck i de beslutade förordningstexterna. Har det mot den bakgrunden inför besluten om de aktuella förordningsändringarna gjorts några överväganden i relation till det krav som anses åvila lagstiftaren, enligt 2 kap. 21 § regeringsformen att noga redovisa de syften och avvägningar som ligger till grund för rättighetsbegränsande föreskrifter (se bl.a. SOU 1975:75 s. 202, prop. 1975/76:209 s. 153, SOU 2007:22 s. 449 f. och prop. 2009/10:80 s. 177)?

Inom ramen för beredningen av covid-19-lagen redovisades de syften och avvägningar som låg till grund för förslaget att ge regeringen möjlighet att meddela rättighetsbegränsande föreskrifter. När förordningsförslagen därefter togs fram gjordes bedömningar av nödvändigheten att besluta om de aktuella åtgärderna och om åtgärderna var proportionerliga.

Under framtagandet av begränsningsförordningen övervägdes om det fanns skäl att ta fram förordningsmotiv. Förordningsmotiv brukar tas fram exempelvis när det finns behov av att underlätta för rättstillämpningen vid tolkningen av svårtillgängliga rättsområden. Förordningsmotiv utformas som författningskommentarer och skälen för bestämmelserna anges således inte. Något behov av att ta fram förordningsmotiv för att underlätta rättstillämpningen bedömdes inte finnas i detta fall.

Bilaga A2.2.1

Till konstitutionsutskottet

2022-01-28

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 28

Dnr 1169-2021/22

Begäran om granskning av regeringens krishantering och dokumentationen av densamma

Coronapandemin är den allvarligaste krisen vi haft i Sverige i modern tid. Hittills har pandemin skördat fler än 15 000 människoliv i Sverige. De åtgärder som har vidtagits med anledning av coronapandemin och vilka vägval som gjorts för att bekämpa smittspridningen skiljer sig åt mellan olika länder. Det stod tidigt klart att den svenska regeringen valde ett annat tillvägagångssätt än många andra länder i hanteringen av coronaviruset. Den väg som regeringen valde fick också stor uppmärksamhet eftersom den skiljde sig från många andra länder, bland annat våra närmaste grannländer.

Regeringens hantering av pandemin granskades under våren 2021 av konstitutionsutskottet som i sina slutsatser i juni 2021 pekade på en mängd brister i regeringens hantering. Ett enigt KU kom fram till att det fanns allvarliga brister i regeringens hantering av coronapandemin. Det rörde sig bland annat om att testning och smittspårning inte kom igång i tid. Att regeringens åtgärder för att skydda äldre inom äldreomsorgen inte var tillräckliga. Att regeringen sköt på arbetet med att ta fram en ny pandemilag och att det fanns flera brister kring regeringens strategi för att hantera pandemin.

I sina slutsatser konstaterade utskottet att coronapandemin och dess verkningar ännu inte var över. Utskottet skrev vidare att "Det kommer att framkomma nya uppgifter om hanteringen av pandemin och dess påverkan på det svenska samhället. Vidare pågår alltjämt Coronakommissionens viktiga arbete med att utvärdera samhällsapparatusens samlade åtgärder för att hantera virusutbrottet och dess effekter. Vad som framkommer i det arbetet kan också ligga till grund för ytterligare granskning av utskottet."

Att pandemin är fortsatt pågående framgår tydligt för var och en. Den senaste tidens snabba spridning av omikron visar att pandemin fortfarande är pågående med stora påfrestningar och utmaningar för samhället som följd.

Sedan Konstitutionsutskottets senaste granskning har det vidare framkommit ny information kring regeringen hantering av pandemin. Det handlar bland annat om nya uppgifter som framkommit om hur krishanteringen organiserats, bedrivits och dokumenterats i Regeringskansliet.

Regeringens fortsatta hantering av pandemin måste därför i olika avseenden fortsatt granskas.

Regeringens krishantering och krisledning – vem styrde och vad dokumenterades?

Regeringen leder myndigheterna och har haft det yttersta ansvaret för den svenska hanteringen av pandemin. Pandemiförloppet har varit utdraget och många gånger komplicerat där regeringen hanterat och beslutat om frågor som handlar om medborgares liv och hälsa, grundlagsstadgade fri- och rättigheter samt ledning av arbetet i dessa avseenden. Därför är en god dokumentation viktig för att möjliggöra uppföljning, granskning och transparens.

Det handlar om att i efterhand möjliggöra granskning av vilka regeringsbeslut som ligger till grund för valet av strategiska överväganden, regeringens målsättningar med hanteringen av pandemin, när olika beslut fattades, samt vilka diskussioner som förts i övrigt inom regeringen.

Det framstår alltjämt som oklart om regeringen överhuvudtaget på egen hand fattade några beslut om hur pandemin skulle hanteras på en strategisk mer övergripande nivå, eller om dessa beslut i själva verket delegerades till myndigheterna. Överhuvudtaget har regeringens hantering av krisen karaktäriserats av passivitet och en ovilja att fatta beslut. Det finns flera exempel på hur regeringen i praktiken överlätit det som en regering normalt bör fatta beslut om till en myndighet.

Ytterligare ett exempel på det är regeringens hantering av vaccinationsfrågan från och med hösten 2021. På grund av sena, otydliga och motsägelsefulla direktiv från Folkhälsomyndigheten gavs regionerna dåliga förutsättningar att komma igång med påfyllnadsdos 3. Endast en månad före Folkhälsomyndigheten rekommenderade dos 3 för alla över 18 år så uttalade Folkhälsomyndighetens generaldirektör att vi skulle vara "försiktiga med att ge en tredje dos". Det är i och för sig korrekt att detaljerade beslut kring när och hur påfyllnadsdoser ska ges fattas av en expertmyndighet. Men om expertmyndighetens besked kommer utan framförhållning och agerandet är motsägelsefullt och försvårar arbetet med vaccineringen är det rimligen regeringen som bär det yttersta ansvaret för att så har skett. Regeringen leder myndigheterna och har det yttersta ansvaret i en så viktig fråga som vaccination mot pandemin. Därtill har regeringens nationella information, i form av informationskampanjer, kring vaccineringen brutit.

När Konstitutionsutskottet i våras granskade regeringens agerande avseende sin coronastrategi konstaterade utskottet att en väl avvägd strategi för regeringens arbete under en omfattande och långvarig kris kan vara en god ordning för en effektiv krishantering. I granskningen framkom dock att det aldrig varit regeringens avsikt att strategin skulle styra myndigheterna, samtidigt som det från myndighetshåll tvärtom anfördes att strategin var något man skulle arbeta med genomförande av och i linje med. Med andra ord framkom otydligheter kring vilka målsättningar som fanns för hur pandemin skulle hanteras och en otillräcklig styrning. Den senaste tiden har det rapporterats om GSS, gruppen för strategisk samordning, som samordnar Regeringskansliets krishanteringsarbete på strategisk nivå och bristen på dokumentation.

Av rapporteringen har vidare framkommit att det funnits en mindre grupp inom GSS som mötts i principen dagligen under pandemin för att samordna Regeringskansliet, bereda olika potentiella regeringsbeslut, överväga strategier framåt samt besluta i fråga om kommunikation. I den s.k. "lilla GSS" har endast ett fåtal statssekreterare och statsrådsberedningens presschef ingått. Det rör sig om dåvarande statsminister

Stefan Löfvens statssekreterare Nils Vikmång, dåvarande inrikesminister Mikael Dambergs statssekreterare Elisabeth Backteman, dåvarande finansminister Magdalena Anderssons statssekreterare Emma Lennartsson och socialminister Lena Hallengrens statssekreterare Maja Fjaestad samt Stefan Löfvens, och numera Magdalena Anderssons, presschef Odd Guteland. Av allt att döma har det rört sig om en mycket inflytelserik grupp i den operativa hanteringen av pandemin.

Trots att lilla GSS hade ett stort antal möten har det framkommit att det saknas dokumentation från möten som hållits i denna grupp. Trots att det alltså rör sig om möten på högsta nivå i regeringskansliet. Det vore förstås anmärkningsvärt om det inte finns någon upprättad dokumentation inom ramen för de möten som hållits inom det organ som utgjort navet i Sveriges krishantering under pandemin och vars arbete har legat till grund för hur pandemin ska hanteras. Under den mediala granskningen, och efter en visselblåsare inom regeringskansliet kontaktat media, har framkommit att det funnits kommenterade dagordningar till nämnda möten – av någon anledning har dock regeringen aktivt försöka gömma undan dessa för bl.a. Coronakommissionen.

Utan någon tillförlitlig dokumentation framstår det som högst oklart vad gruppen lilla GSS hade för funktion och betydelse för regeringens krishantering. Av (okommenterade) dagordningar från gruppens möten framgår att såväl strategifrågor som framtida åtgärder och kommunikation var uppe till diskussion och beredning inför eventuella regeringsbeslut. Det framgår dock inte vilka åtgärder som gruppen vidtog eller hur arbetet i övrigt organiserades. Till saken hör att samtliga de personer som ingått i lilla GSS har vågrat lämna ut sina egna minnesanteckningar till Coronakommissionen. För att gå till botten med Regeringskansliets krishantering behövs mer information om gruppen lilla GSS verksamhet.

Det sagda väcker naturligtvis frågor kring regeringens krishantering i stort men även om dokumentationen skett på ett tillfredsställande sätt. Regeringen har ett krav på sig att dokumentera sin verksamhet. När KU tidigare har granskat krisförlopp har dokumentationen varit en viktig del av dessa granskningar och därför är det också rimligt att en sådan granskning sker av detta krisförlopp.

KU:s tidigare granskningar

Av 1 kap. 6 § RF följer att regeringen styr riket och att den är ansvarig inför riksdagen. Enligt 12 kap. 1 § regeringsformen lyder en förvaltningsmyndighet under regeringen om myndigheten inte är lagd under riksdagen. I regeringens styrande funktion ingår en skyldighet att leda den statliga förvaltningens verksamhet (prop. 1986/87:99 s. 25). Konstitutionsutskottet har vid ett flertal tillfällen uttalat sig om just det. Bland annat granskade utskottet hösten 2012 regeringens styrning av förvaltningsmyndigheterna (bet. 2012/13:KU10 s. 80 f.). Utskottet uttalade då bl.a. att regeringen måste följa myndigheternas verksamhet och vid behov vidta de åtgärder som är nödvändiga från ett styrningsperspektiv, givetvis i beaktande av myndigheternas självständighet enligt 12 kap. 2 § RF och med beaktande av ansvarsprincipen. Konstitutionsutskottet har tidigare uttalat att regeringen har ett ansvar för att kriser kan hanteras och att statsministern har ett ansvar för att Regeringskansliets krisorganisation är funktionsduglig (2007/08:KU20 s. 187 och 2015/16:KU20 s. 452) och att det i regeringens styrfunktion också ingår att hantera

konsekvenserna av en stor katastrof som drabbar riket och dess befolkning (bet. 2015/16:KU20 s. 398) och att det Till syvende och sist är det regeringen – inte förvaltningsmyndigheterna – som i enlighet med RF inför riksdagen ansvarar för hur krisen hanteras.

KU vid flertalet tillfällen tidigare betonat vikten av att dokumentation avseende Regeringskansliets arbete upprättas. Detta såväl för att förbättra förutsättningarna för Regeringskansliets interna arbete som KU:s efterföljande granskningar.

Hösten 2013 genomförde KU en granskning av politiska samordningsfunktioner inom Regeringskansliet (bet. 2013/14:KU20 s. 42 f.). I granskningen pekade utskottet på vikten av omsorgsfull dokumentation som en förutsättning för grundlagsfästa kontrollorgans efterföljande kontroll av regeringens och myndigheternas handlande och för att uppnå öppenhet och spårbarhet.

I granskningsbetänkandet 2005/06:KU8 skrev KU, apropå den arbetsgrupp som fanns inom Regeringskansliet då med statsråd som hanterade flodvågskatastrofen 2004: "Härutöver konstaterar utskottet att det vid statsrådsgruppens möten inte fördes några minnesanteckningar, vilket var ett medvetet beslut mot bakgrund av att det inte skulle fattas några formliga beslut. (...) I en krissituation är hanteringen av krisen självklart överordnad andra arbetsuppgifter. Utskottet vill ändå framhålla att dokumentation även av möten av mer informell karaktär är värdefull dels internt, för att säkerställa att det inte uppstår osäkerhet om vad man kommit fram till och för att snabbt kunna vidareförmedla viktig information från mötet, dels för att i ett senare skede underlätta granskning av händelseförloppet."

Sammantaget bör Konstitutionsutskottet granska regeringens agerande under coronapandemin med avseende på den svenska regeringens krishantering och dokumentationen av densamma. Konstitutionsutskottet bör därvid särskilt granska den lilla gruppen GSS roll och arbete under pandemin.

Tobias Billström

Bilaga A2.2.2

Regeringskansliet

2022-03-10
SB2022/00276

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -03- 10

Dnr 1169-2021/22

Statsrådsberedningen
Rättschefen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 33 – Regeringens krishantering och dokumentation av densamma under coronapandemin

Härmed överlämnas en promemoria med bilagor från Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är chefstjänstemannen för krishantering Annika Brändström, Statsrådsberedningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-03-10

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 33 – Regeringens krishantering och dokumentation av densamma under coronapandemin

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Hur har arbetet med att hantera coronapandemin organiserats inom dels respektive departement inklusive Statsrådsberedningen, dels Regeringskansliet som helhet?

Regeringskansliet stödjer regeringen i krishanteringsarbetet. Statsrådsberedningen samordnar Regeringskansliets krishantering. Statsministerns statssekreterare leder krishanteringsarbetet i Regeringskansliet.

Chefen för varje departement ansvarar för krishanteringsförmågan i departementet. Departementen ansvarar även under en kris för att bereda ärenden inom sina verksamhetsområden och ha kontakt med sina myndigheter.

Regeringskansliets krishanteringsorganisation har bedrivit sitt arbete under coronapandemin enligt sedan tidigare regelbundet övade och beprövade samarbetsformer. Inrikesministerns statssekreterare, sedan regeringsskiftet i november 2021 statsministerns statssekreterare, har lett krishanteringsarbetet samt bedömt behovet av samordning i Regeringskansliet och vid behov samman kallat gruppen för strategisk samordning (GSS). Chefstjänstemannen för krishantering och kansliet för krishantering har stöttat detta arbete. Kansliet för krishantering har bedrivit kontinuerlig omvärldsbevakning, tagit fram samlad lägesinformation och scenarier samt genomfört övningsaktiviteter för regeringen.

Statsrådsberedningen och departementen har under hanteringen av coronapandemin arbetat enligt ordinarie processer. Detta innebär att departe-

menten bereder ärenden inom sina respektive verksamhetsområden i enlighet med SB PM om samrådsformer i Regeringskansliet.

Krisens förlopp har dock krävt att verksamheten anpassats i flera departement, främst Justitiedepartementet, Utrikesdepartementet Socialdepartementet, Finansdepartementet, och Utbildningsdepartementet. Kontakterna med myndigheter har ökat liksom informationsutbytet inom ramen för EU-samarbetet och annat internationellt samarbete. I flera departement har ledningsgruppen sammanträtt mer frekvent än tidigare och i vissa departement har särskilda grupper för hantering av pandemirelaterade frågor inrättats.

Flera departement har till följd av hanteringen av coronapandemin haft ansträngda personallägen. Det har hanterats genom en omfördelning av Regeringskansliets budgetmedel för att möjliggöra en utökning av personalen i de departement som varit mest berörda. Det har också hanterats genom inlån av personal från mindre belastade departement och från myndigheter. I vissa departement har även de politiska staberna utökats.

2. Har det inrättats någon särskild grupp för närmast berörda statsråd för information och diskussion i frågor om hanteringen av coronapandemin?

3. Har frågor om hanteringen av coronapandemin tagits upp mellan särskilt berörda statsråd på något annat sätt och i så fall hur?

Enskilda åtgärder har beretts gemensamt mellan berörda statsråd, i enlighet med nämnda SB PM. Därutöver har förstås statsråd i olika frågor haft direktkontakt med varandra. Det har dock inte inrättats någon särskild grupp för närmast berörda statsråd för information och diskussion i frågor om hanteringen av coronapandemin.

GSS består av statssekreterare i de departement vars verksamhetsområden berörs av en allvarlig händelse eller en uppkommen situation. Gruppen har med anledning av pandemin träffats regelbundet sedan slutet av januari 2020. Statssekreterarna har vid behov lämnat information som de fått vid möten i GSS vidare till sina respektive statsråd. Hanteringen av coronapandemin och dess effekter har vidare diskuterats inom regeringen vid allmän beredning vid drygt 60 tillfällen under 2020 och 2021.

4. Hur har regeringen som helhet hållit sig informerad om och diskuterat frågor om hanteringen av coronapandemin?

Under coronapandemin har ordföranden för GSS vid allmän beredning återkommande informerat om läget och arbetet med anledning av pandemin. Vid några tillfällen har föredragningar även skett av berörda expertmyndigheter, främst Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen. Även statsråd har vid allmän beredning informerat om coronarelaterade frågor inom sina respektive ansvarsområden.

Kansliet för krishantering har tagit fram lägesbilder med anledning av coronapandemin, vilka har distribuerats inom Regeringskansliet. Sedan den 29 januari 2020 har dessa spridits till samtliga statsråd.

Sedan i slutet av mars 2020 har samlad lägesinformation från departementen, myndigheter, länsstyrelser, ambassader och öppna källor skickats skriftligt till samtliga statsråd, som mest flera gånger i veckan.

5. Vilken funktion har gruppen för strategisk samordning (GSS) haft i Regeringskansliets arbete med att hantera pandemin?

6. Med vilken frekvens har GSS haft möten med anledning av pandemin?

GSS leds av den statssekreterare som leder krishanteringsarbetet i Regeringskansliet och består av statssekreterare i de departement vars verksamhetsområden berörs av en allvarlig händelse eller en uppkommen situation. GSS arbete innefattar samordning av krishanteringsarbetet på strategisk nivå samt diskussion kring hur krishanteringsarbetet ska inriktas på kort, medellång och lång sikt. Vidare inhämtar GSS information om genomfört arbete och aktuella/planerade åtgärder i departementen och förmedlar strategisk inriktning av krishanteringsarbetet tillbaka till departementen. Den som leder GSS förmedlar Regeringskansliets samlade bedömning av läget och behov av regeringsbeslut eller andra åtgärder samt kommunikation till regeringen vid allmän beredning. GSS är inte ett besluts- eller beredningsorgan.

Möten i GSS med anledning av coronapandemin har hållits med olika frekvens sedan den 29 januari 2020. Under vissa perioder har möten i GSS hållits dagligen.

En förteckning över samtliga möten i GSS med anledning av pandemin bifogas, [bilaga 1](#).

7. Vilka personer har ingått i GSS? Har det gjorts olika bedömningar av vilka statssekreterare och verksamhetsområden som berörts vid olika tidpunkter under pandemin? Om så är fallet, hur har gruppens sammansättning varit vid olika tidpunkter?

Den statssekreterare som leder krishanteringsarbetet bedömer behovet av samordning i Regeringskansliet och kan sammankalla GSS. GSS leddes fram till regeringsskiftet i november 2021 av inrikesministerns statssekreterare. Sedan regeringsskiftet ledes GSS av statsministerns statssekreterare. Under hanteringen av en händelse, särskilt en händelse som innebär krishantering under lång tid, kan olika verksamhetsområden beröras vid olika tidpunkter. Vilka statssekreterare som deltar i GSS kan därför variera. Med hänsyn till pandemins påverkan på samhället har många departementens verksamhetsområden berörts och därför har statssekreterare från samtliga departement närvarat vid flera tillfällen. Presschefen i Statsrådsberedningen deltar alltid i GSS.

Vid snabba eller komplexa förlopp kan det finnas behov av tätare kontakter i GSS mellan de mest berörda statssekreterarna. Under hanteringen av coronapandemin har inrikesministerns statssekreterare, när denne var ansvarig för krishanteringen, statsministerns statssekreterare, en av socialministerns statssekreterare, en av finansministerns statssekreterare och, under tiden regeringen bestod av Socialdemokraterna och Miljöpartiet de gröna, en statssekreterare i Statsrådsberedningens samordningskansli träffats mer frekvent.

9. Vilken roll under pandemin har den särskilde chefstjänstemannen för krishantering haft och hur förhåller sig dennes roll till GSS?

Chefstjänstemannen för krishantering ansvarar för utveckling, samordning och uppföljning av krishanteringen i Regeringskansliet samt nödvändiga förberedelser för detta. Under chefstjänstemannen finns kansliet för krishantering. Krishanteringsorganisationen i Statsrådsberedningen samordnar krishanteringsarbetet i Regeringskansliet då flera departement berörs. Chefstjänstemannen biträder statsministerns statssekreterare i dennes uppgift att leda GSS arbete. Möten i expeditiionschefskretsen genomförs inför möten i GSS. Dessa möten ledes av chefstjänstemannen för krishantering.

I chefstjänstemannens ansvar ingår också att se till att Regeringskansliet genomför nödvändiga förberedelser för kommande krishantering. Det kan handla om att tidigt uppmärksamma en situation som kan komma att utvecklas till en kris eller att genomföra utbildningar och övningar för att öka regeringens och Regeringskansliets krishanteringsförmåga. Övningar planeras och genomförs av kansliet för krishantering.

Under 2020 och 2021 genomfördes två övningar per år för regeringen avseende hanteringen av coronapandemin och parallella händelser.

10. Vilken roll har krishanteringsrådet haft under pandemin? Har rådet sammankallats för informationsutbyte? När har det i så fall skett?

Krishanteringsrådet sammanträder två gånger per år för en allmän orientering om arbetet inom krisberedskapsområdet. Rådet kan också sammankallas för informationsutbyte och samverkan under allvarliga händelser och kriser. Under 2020 sammanträdde rådet vid sex tillfällen, två ordinarie möten och fyra extrainsatta möten. Under 2021 sammanträdde rådet vid fyra tillfällen, två ordinarie möten och två extrainsatta möten.

I rådet ingår rikspolischefen, säkerhetspolischefen, överbefälhavaren samt generaldirektörerna för Affärsverket svenska kraftnät, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Post- och telestyrelsen, Socialstyrelsen och Strålsäkerhetsmyndigheten. I rådet ingår även en landshövding som företrädar länsstyrelserna. Dessutom närvarar företrädare för de berörda myndighetsansvariga departementen. Den statssekreterare som leder krishanteringsrådet kan vid behov adjungera andra ledamöter.

Under hanteringen av coronapandemin har generaldirektörerna för Arbetsmiljöverket, Skolverket, Transportstyrelsen och Folkhälsomyndigheten adjungerats från och med det extrainsatta mötet den 2 mars 2020. Generaldirektören för Trafikverket har adjungerats från och med det extrainsatta mötet den 20 mars 2020.

En förteckning över samtliga möten i krishanteringsrådet under 2020 och 2021 bifogas, [bilaga 2](#).

8. Hur har information om vad som framkommit vid mötena med GSS spridits vidare till andra delar inom Regeringskansliet?

11. Vilken rutin har gällt för dokumentation från möten med GSS och krishanteringsrådet, t.ex. i form av kallelser, dagordningar eller minnesanteckningar? Om ingen dokumentation sker, hur säkerställs att det finns en gemensam bild av vad som framkommit vid dessa möten och att korrekt information sedan på ett effektivt sätt kan förmedlas vidare inom Regeringskansliet?

12. Hur har berörda statsråd säkerställt att de fått nödvändig och relevant information från möten med GSS och krishanteringsrådet om pandemin?

Den information som lämnas vid möten i GSS har deltagarna tagit med sig till sina respektive departement. Informationen har vid behov lämnats även till berört statsråd. För att säkerställa snabb informationsöverföring tillbaka till departementen har sedan 2010 berörda expeditionschefer närvarat vid möten i GSS. Möten i expeditionschefskretsen har genomförts inför möten i GSS.

Den som leder GSS har förmedlat Regeringskansliets samlade bedömning av läget och behov av regeringsbeslut eller andra åtgärder samt kommunikation till regeringen vid allmän beredning.

Vid GSS har två dagordningar använts. Den ena har använts vid möten med de mest berörda statssekreterarna. Den andra vid övriga möten med GSS. Några mötesprotokoll eller mötesanteckningar från dessa möten finns inte men kansliet för krishantering har löpande sammanställt information om samtliga möten i GSS som hållits med anledning av pandemin. Av sammanställningen framgår bl.a. när respektive möte hölls och vad som var huvudsakligt fokus vid mötet.

Från mötena i krishanteringsrådet finns skriftliga kallelser inklusive dagordning, deltagarförteckning samt tjänsteanteckning om genomfört möte och huvudsakligt innehåll. Förutom ordföranden för krishanteringsrådet har statssekreterare från berörda departement och vissa expeditionschefer deltagit. Detta har säkerställt informationsspridning tillbaka till berörda inom Regeringskansliet. Informationen har vid behov även lämnats till berört statsråd.

13. Vilka rutiner för dokumentation finns vid kansliet för krishantering och andra eventuella krishanteringsorgan inom Regeringskansliet (inklusive olika departement) som haft i uppgift att hantera coronapandemin?

Kansliet för krishantering har bedrivit sitt arbete under coronapandemin enligt sedan tidigare regelbundet övade och beprövade samarbetsformer. För att säkerställa spårbarhet har kansliet för krishantering löpande fört noteringar över genomfört arbete på kansliet med anledning av pandemin. Dessutom förs kontinuerligt en loggbok inom kansliet över kontakter som tas inom ramen för omvärldsbevakningen.

Kansliet har utöver det bl.a. löpande tagit fram underlag i form av lägesbilder och scenarier. Sedan mars 2020 finns en särskild process för gemensamberedda lägesbilder med anledning av pandemin. Under coronahanteringen har månadsvisa sammanställningar gjorts över de regeringsbeslut som har fattats med anledning av arbetet med covid-19.

Den 19 mars 2020 beslutade Finansdepartementet ett uppdrag till länsstyrelserna att regelbundet komma in med underlag med anledning av coronapandemin till Regeringskansliet. Kansliet för krishantering har löpande sammanfattat dessa underlag och distribuerat dem inom Regeringskansliet. Kansliet för krishantering har även distribuerat Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps lägesbild inom Regeringskansliet.

Departementen ansvar även under en kris för att bereda ärenden inom sina verksamhetsområden. Inga särskilda rutiner för dokumentation av beredningsarbetet gäller under en kris.

16. Vilka kommentarer i övrigt föranleder anmälan och denna promemoria?

Innehållet i anmälningarna och promemorian föranleder inga kommentarer i övrigt.

Regeringskansliet

Bilaga 1

2022-03-10

Statsrådsberedningen

Datum för möten i GSS

Gruppen för strategisk samordning (GSS) har med anledning av coronapandemin sammanträtt vid följande tillfällen:

* avser möten med de mest berörda statssekreterarna.

2020:

29/1	13/4*	1/6*	27/10*
31/1	14/4*	3/6	29/10*
7/2	15/4	3/6*	2/11*
12/2	15/4*	5/6*	3/11*
2/3	17/4*	8/6*	4/11
11/3	18/4*	10/6	5/11*
11/3*	19/4*	10/6*	9/11*
12/3*	20/4*	12/6*	11/11
13/3*	21/4*	12/6*	12/11*
14/3*	22/4	15/6*	13/11*
15/3*	22/4*	16/6	17/11*
16/3*	23/4*	22/6*	18/11
17/3*	24/4*	24/6	19/11*
18/3	25/4*	24/6*	20/11*
18/3*	26/4*	26/6*	24/11*
20/3*	27/4*	1/7*	25/11
21/3*	28/4*	8/7	26/11*
22/3*	29/4	8/7*	27/11'
23/3*	29/4*	15/7*	1/12*
24/3*	1/5*	22/7	2/12
25/3	2/5*	29/7*	3/12*
25/3*	3/5*	5/8*	7/12*

27/3*	4/5*	11/8*	8/12*
28/3*	5/5*	12/8	9/12*
29/3*	6/5	18/8*	11/12*
30/3*	6/5*	25/8	15/12*
31/3*	8/5*	2/9*	16/12
1/4*	10/5*	9/9	17/12*
3/4*	13/5	19/9*	18/12*
4/4*	13/5*	23/9	21/12
5/4*	15/5*	30/9*	21/12*
6/4*	18/5*	6/10*	23/12*
7/4*	20/5*	7/10	28/12*
8/4	22/5*	9/10*	29/12
8/4*	25/5*	13/10*	30/12*
10/4*	27/5	15/10*	
11/4*	27/5*	20/10*	
12/4*	29/5*	21/10	

2021:

5/1*	3/3	10/5*	15/9
7/1	4/3*	11/5	22/9
8/1*	9/3*	18/5*	29/9
12/1*	10/3	19/5	13/10
13/1	11/3*	20/5*	27/10
14/1*	16/3*	25/5*	10/11
15/1*	17/3	26/5	17/12
19/1*	18/3*	27/5*	21/12
20/1	22/3*	1/6*	
21/1*	23/3	2/6	
22/1*	25/3*	3/6*	
26/1*	26/3*	8/6*	
27/1	30/3*	9/6	
28/1*	31/3	10/6*	
2/2*	1/4*	15/6*	
3/2	6/4*	16/6	
4/2*	7/4	17/6*	
5/2*	8/4*	22/6	
9/2*	13/4*	29/6*	
10/2	14/4	30/6	
11/2*	15/4*	7/7	
16/2*	20/4*	14/7	

17/2	21/4	21/7
18/2*	22/4*	28/7
19/2*	27/4*	4/8
23/2*	28/4	11/8
24/2	29/4*	18/8
25/2*	4/5*	25/8
26/2*	5/5	1/9
2/3*	6/5*	8/9

2022:

5/1
12/1
19/1
26/1
2/2

Regeringskansliet**Bilaga 2**

2022-03-10

Statsrådsberedningen**Datum för möten i krishanteringsrådet**

Krishanteringsrådet har med anledning av coronapandemin sammanträtt vid följande tillfällen:

Ordinarie möten i krishanteringsrådet

15 maj 2020
13 november 2020
21 maj 2021
19 november 2021

Extrainsatta möten i krishanteringsrådet

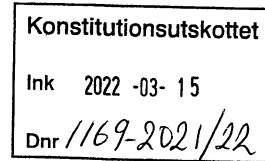
2 mars 2020
20 mars 2020
9 april 2020
4 september 2020
22 januari 2021
16 april 2021

Bilaga A2.2.3

Regeringskansliet

2022-03-15
SB2022/00276

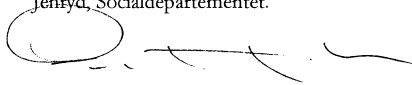

Statsrådsberedningen
Rättschefen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 33 – Regeringens krishantering och dokumentation av densamma under corona- pandemin

Härmed överlämnas en promemoria med bilaga från Socialdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Marianne
Jennyd, Socialdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-03-15

Socialdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 33 – Regeringens krishantering och dokumentation av densamma under coronapandemin

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 14 och 15 i rubricerat ärende.

14. Vilka uppdrag beträffande vaccination mot covid-19 har regeringen gett Folkhälsomyndigheten? Har myndigheten återrapporterat hur uppdragen har utförts? Vad har i så fall framkommit i återrapporteringen och vilka eventuella åtgärder har vidtagits?

15. Har regeringen i övrigt gett några direktiv till Folkhälsomyndigheten om hur myndigheten ska hantera frågor om vaccination mot covid-19?

Folkhälsomyndigheten ska enligt sin instruktion bl.a. följa och analysera utvecklingen av smittsamma sjukdomar och skyddet mot dessa nationellt och internationellt, analysera konsekvenserna av denna utveckling för samhället och den enskilde samt utvärdera effekterna av vaccinationer och andra smittskyddsåtgärder inom hälso- och sjukvården och andra berörda samhällssektorer.

Myndighetens grunduppdrag gällande bl.a. vaccination kompletterades den 20 maj 2020 med ett uppdrag att ta fram en nationell plan för vaccination mot covid-19. Av uppdraget framgick att planen skulle innehålla en prioriteringsordning för vaccination och tydlig information för att regioner och kommuner i god tid skulle kunna planera och organisera sin verksamhet för vaccination.

En sammanställning över regeringens samtliga uppdrag till Folkhälsomyndigheten gällande vaccination mot covid-19 och hur dessa har återrapporterats bifogas, bilaga 1.

Återrapporteringarna har i vissa fall inneburit att nya uppdrag har lämnats till Folkhälsomyndigheten eller andra myndigheter. Folkhälsomyndighetens redovisning av vilka vaccinvolymer som behövts m.m. har utgjort underlag för regeringens ställningstaganden gällande anslutning till respektive vaccinavtal.

Folkhälsomyndighetens uppdrag ska ses i ljuset av de ytterligare åtgärder som regeringen vidtagit för att skapa förutsättningar för genomförandet av vaccinationen mot covid-19. Regeringen har föreslagit ändringar i lagen (2012:453) om register över nationella vaccinationsprogram m.m. och beslutat ändringar i tillhörande förordning, tillsatt en utredning om tillgång till vaccin mot covid-19, beslutat att Sverige ska ingå i de EU-gemensamma upphandlingarna av vaccin, utsett en vaccinsamordnare, ingått fem överenskommelser med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om vaccinationsarbetet, lämnat uppdrag till bl.a. Läkemedelsverket, Socialstyrelsen och E-hälsomyndigheten samt beslutat om inköp, lån och vidareförmedling av vaccin m.m. Regeringen har även avsatt medel och köpt in vaccin mot covid-19.

Folkhälsomyndigheten har tillsammans med vaccinsamordnaren haft veckovisa möten med Regeringskansliet gällande vaccin och vaccination.

Frågor om prioritetsordning, dosintervall och vid vilken tidpunkt olika grupper skulle erbjudas vaccination har hanterats av Folkhälsomyndigheten som är expertmyndighet på området.

Regeringskansliet**Bilaga 1**

2022-03-15

Socialdepartementet

Regeringens uppdrag till Folkhälsomyndigheten gällande vaccination mot covid-19 och hur dessa har återskapats

2020-05-20 Uppdrag att ta fram en nationell plan för vaccination mot covid-19

Uppdraget har delredovisats skriftligen vid flera tillfällen (2020-08-31, 2020-12-04, 2020-12-29, 2021-02-04, 2021-08-11). Redovisningarna har bl.a. omfattat prioritetsordning, analys, distribution och logistik, uppföljning av vaccination, vaccinationsacceptans, kommunikationsplan och samverkan med olika aktörer. Myndigheten har vidare, baserat på potentiellt tillgängliga vaccintyper, redovisat vilka vaccinvolymer som behövts inför kommande inköp samt bedömt kostnader för inköp, distribution och hantering av vaccin.

2020-12-17 Uppdrag att genomföra nationella informationsinsatser om vaccination mot covid-19

Uppdraget har redovisats såväl muntligen (2021-01-14) som skriftligen (2021-03-31). Redovisningarna har bl.a. omfattat rollfördelningen mellan olika aktörer, plan för kommunikation och redogörelse för genomförda insatser.

2021-02-04 Uppdrag om uppföljning och rapportering till följd av överenskommelsen om genomförande av vaccination mot covid-19 för år 2021

Folkhälsomyndigheten har veckovis rapporterat utförda vaccinationer per region.

2021-05-18 Uppdrag att säkerställa att Försvarsmaktens personal i internationella militära insatser kan erbjudas vaccination mot covid-19

Uppdraget ska inte redovisas.

2021-06-03 Uppdrag att bedöma och redovisa långsiktigt behov av vaccin mot covid-19

Uppdraget har delredovisats skriftligen vid tre tillfällen (2021-06-14, 2021-08-01 och 2021-10-01). Redovisningarna har bl.a. omfattat olika scenarier för behoven av vaccin mot covid-19 fram till och med år 2023.

2021-06-03 Uppdrag att administrera ekonomiska transaktioner som är nödvändiga för att möjliggöra en donation av vaccin mot covid-19 från en vaccintillverkare till Sveriges Olympiska Kommitté

Uppdraget ska inte redovisas.

2021-09-23 Uppdrag att bedöma och redovisa överskott av vaccin mot covid-19

Uppdraget har redovisats veckovis muntligen sedan 2021-10-08. Redovisningen har bl.a. omfattat en bedömning av faktiskt och förväntat överskott av vaccin mot covid-19 till och med år 2023.

2021-11-04 Uppdrag att säkerställa att utlandsmyndigheternas lokalanställda personal och deras familjemedlemmar kan erbjudas vaccination mot covid-19

Uppdraget ska inte redovisas.

2021-12-09 Ändring av uppdrag att genomföra nationella informationsinsatser om vaccination mot covid-19

Se ovan angående uppdraget den 20 maj 2020. Uppdraget har redovisats skriftligen 2021-12-15.

2021-12-22 Uppdrag till Folkhälsomyndigheten att genomföra och redovisa arbetet med vaccin mot covid-19

Uppdraget har redovisats skriftligen vid ett tillfälle (2021-12-29) i enlighet med vad som anförts ovan angående uppdraget den 3 juni 2021. Uppdraget har redovisats muntligen veckovis i enlighet med vad som anförts ovan angående uppdraget den 23 september 2021. Uppdraget har redovisats skriftligen vid ett tillfälle (2021-01-28) i enlighet med vad som anförts ovan angående uppdraget den 20 maj 2020. Folkhälsomyndigheten har veckovis

rapporterat i enlighet med vad som anförts ovan angående uppdraget den 4 februari 2021.

2021-12-22 Uppdrag att genomföra temavecka om vaccination mot covid-19

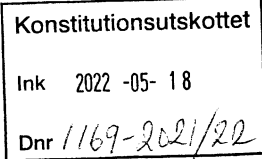
Uppdraget har redovisats skriftligen vid ett tillfälle (2021-01-13). Redovisningen omfattade bl.a. information som samverkande aktörer behöver för att kunna inleda deras planering av genomförandet.

Bilaga A2.2.4

Regeringskansliet

2022-05-18
SB2022/00276

Statsrådsberedningen
Rättschefen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 33 – Regeringens
krishantering och dokumentation av densamma under corona-
pandemin

Härmed överlämnas en promemoria med bilagor från Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är kanslirådet Jon Helmerson,
Statsrådsberedningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-05-18

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 33 – Regeringens krishantering och dokumentation av densamma under coronapandemin

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor i rubricerat ärende.

1. Utskottet begär uppgift om vilket statsråd som Elisabeth Backteman var underställd när hon som statssekreterare ledde GSS.

2. Utskottet begär uppgift om till vilket statsråds ansvarsområde GSS hörde under den tid gruppen leddes av Elisabeth Backteman.

Regeringen fördelar ärendena mellan departementen, 7 kap. 1 § regeringsformen (RF). Fördelningen framgår av bilagan till förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet (RKI). Statsministern kan förordna att ett ärende eller en grupp av ärenden, som hör till ett visst departement, ska föredras av ett annat statsråd än departementschefen, 7 kap. 5 § RF.

När det gäller gruppen för strategisk samordning (GSS) har regeringen beslutat att inrätta en sådan och att ansvaret för att leda denna ska ligga direkt på en statssekreterare, 11 d § RKI. Under huvuddelen av pandemin låg detta ansvar på en statssekreterare i Justitiedepartementet, 11 d § i dess lydelse före den 1 februari 2022¹. Att det var inrikesministerns statssekreterare som hade uppgiften att leda GSS framgick av arbetsordningen för Justitiedepartementet, 2 kap. 14 §. Elisabeth Backteman var inrikesministerns statssekreterare.

¹ Enligt ett särskilt regeringsbeslut ansvarade en statssekreterare i Statsrådsberedningen för att leda GSS under perioden den 30 november 2021 till den 1 februari 2022.

Uppgiften att leda GSS följer alltså direkt av regeringens beslut och ansvaret för den uppgiften hör följaktligen inte till något statsråds ansvarsområde. Ansvaret för specifika åtgärder inom ramen för krishantering är dock fördelat mellan statsråden på det sätt som beskrivs ovan.

3. Utskottet begär uppgift om till vilket statsråds ansvarsområde kansliet för krishantering hörde under den tid det var placerat vid Justitiedepartementet.

4. Utskottet önskar ta del av föreskrifter, förordnanden el. dyl. som gäller ovanstående.

Under chefstjänstemannen för krishantering finns ett kansli för krishantering, 11 b § RKI.

Arbetsordningen för Justitiedepartementet som gällde till och med den 31 januari 2022 och som i nu aktuella delar inte ändrades under pandemin, bifogas, [bilaga 1](#). Av arbetsordningen framgick att kansliet för krishantering verksamhetsmässigt hörde till inrikesministern, 1 kap. 3 §. När inrikesministerns stab förstärktes med en ytterligare statssekreterare reglerades ansvarsfördelningen mellan dessa enligt särskilda avvikelsebeslut från arbetsordningen, se ett exempel i [bilaga 2](#).

Regeringskansliets föreskrifter

RKF 2021:13

Regeringskansliets föreskrifter om arbetsordning för Justitiedepartementet

beslutade den 23 september 2021

1 kap. Organisation i stort

Departementsledning

1 § Vid departementet finns två statsråd. Ett av statsråden är departementschef och benämns justitie- och migrationsminister. Det andra statsrådet benämns inrikesminister.

2 § Chefstjänstemän i departementet är tre statssekreterare, en expeditionschef, fyra rättschefer och en särskild chefstjänsteman för krishantering i Regeringskansliet. Vid departementet finns också en internationell chefsförhandlare och en administrativ chef. För dessa gäller, om inte annat anges, vad som är föreskrivet för chefstjänstemännen.

För vissa chefstjänstemannauppgifter svarar andra befattningshavare enligt vad som anges i denna arbetsordning eller i särskilda regeringskanslibeslut fattade av ansvarig statssekreterare.

Enheter

3 § Departementets arbetsuppgifter är fördelade på sakområden. För varje sakområde finns en enhet med en enhetschef. Enheter och sakområden framgår av bilagan. Med enhet avses även kansliet för krishantering, om inte annat anges.

Vissa enheter hör verksamhetsmässigt under inrikesministern. Det gäller

- polisenheten (PO),

RKF 2021:13

- enheten för domstols- och åklagarfrågor (DÅ) i förvaltnings- och utvecklingsfrågor som gäller åklagarverksamhet i allmänhet, åklagarväsendet och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden samt lagstiftningsfrågor som gäller åklagarväsendet, allmänt åtal, förundersökning och tvångsmedel i brottmål samt unga lagöverträdare,
- enheten för brottmålsärenden och internationellt rättsligt samarbete (BIRS),
- enheten för samordning av samhällets krisberedskap (SSK),
- enheten enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet och samhällets krisberedskap (L4) och,
- kansliet för krishantering (RK KH).

Enhetererna sorterar under chefstjänstemännen i enlighet med den fördelning som framgår av arbetsordningen.

Politiska staber

4 § Varje statsråd har en politisk stab i vilken ingår statssekreterare, politiskt sakkunniga och pressekreterare. I departementschefens stab är antalet statssekreterare två. I departementschefens stab finns även en stabschef.

2 kap. Departementets ledning

Statsråden

1 § Inrikesministern beslutar i regeringskansliärenden inom de områden där han eller hon har förordnande enligt 7 kap. 5 § regeringsformen och i övrigt i den utsträckning som departementschefen beslutar.

När ansvarigt statsråd har förhinder beslutar det andra statsrådet i regeringskansliärenden.

RKF 2021:13

Statssekreterarna

2 § Arbetsfördelningen mellan statssekreterarna motsvarar den som gäller mellan statsråden i departementet. En av departementschefens statssekreterare är samordnande statssekreterare och har ett särskilt ansvar för organisatoriska och administrativa frågor i departementet. Den andre av departementschefens statssekreterare svarar i första hand för frågor som rör enheten för fastighetsrätt och associationsrätt (L1), enheten för migrationsrätt (L7) och migrationsenheten (MIG).

Med stöd av ett beslut meddelat av förvaltningschefen har den samordnande statssekreterare delegerat beslutanderätten i vissa personaladministrativa frågor. Statssekreterarens beslut har tagits in i Justitiedepartementets protokoll.

Statssekreterarna får besluta i regeringskansliärenden som får delegeras till en tjänsteman enligt arbetsordningen för Regeringskansliet.

Ledningsgruppen

3 § I departementet finns en ledningsgrupp. Ledningsgruppen består av statssekreterarna, expediteschefen, rättscheferna, den administrativa chefen, den internationella chefsförhandlaren, den särskilda chefs-tjänstemannen för krishantering, HR-ansvarig och kommunikationschefen. Den samordnande statssekreteraren leder gruppens möten och den administrativa chefen är sekreterare.

Uppgifter i stort för chefstjänstemän under statssekreterarna

4 § Under statsråden och statssekreterarna biträder övriga chefstjänstemän när det gäller att leda departementets verksamhet. De har inom sina respektive områden ett övergripande ansvar för att planeringen bedrivs långsiktigt och med god framförhållning, att verksamheten samordnas med annan verksamhet inom departementet och vid andra departement samt att projekt och annan utvecklingsverksamhet bedrivs effektivt och i enlighet med departementets mål och riktlinjer.

Dessa chefstjänstemän har ett gemensamt ansvar för att departementets verksamhet bedrivs rationellt och att departementets resurser totalt sett

RKF 2021:13

används på ett sätt som ligger i linje med de politiska prioriteringarna.

Chefsgruppen

5 § Under ledningsgruppen finns en chefsgrupp, i vilken ingår expeditionschefen, rättscheferna, den administrativa chefen, den internationella chefsförhandlaren, den särskilda chefstjänstemannen för krishantering, HR-ansvarig och kommunikationschefen. Expeditionschefen leder gruppen och den administrativa chefen är sekreterare. Chefsgruppen förbereder ledningsgruppens sammanträden och avlastar ledningsgruppen frågor som inte lämpligen bör avgöras i denna.

6 § Innan en fråga bereds med något av statsråden eller någon av statssekreterarna ska den förankras hos den eller de chefstjänstemän som berörs.

Expeditionschefen

7 § Expeditionschefen är chefstjänsteman för

- enheten för domstols- och åklagarfrågor,
- kriminalpolitiska enheten.

Expeditionschefen har ett samordnande ansvar för arbetet med styrning av de myndigheter som hör till departementet och för departementets arbete med den statliga budgetprocessen. Därutöver har expeditionschefen ett särskilt ansvar för frågor om utveckling av rättsväsendet.

Expeditionschefen är

- chefstjänsteman för beredskap i departementet,
- chefstjänsteman med ansvar för krishanteringsplan och krishanteringsorganisation enligt vad som föreskrivs i 11 a § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

Rättscheferna

8 § En av rättscheferna är chefstjänsteman för

- polisenheten,
- enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet och

RKF 2021:13

samhällets krisberedskap,

- enheten för samordning av samhällets krisberedskap.

9 § En av rättscheferna är chefstjänsteman för

- enheten för fastighetsrätt och associationsrätt,
- enheten för familjerätt och allmän förmögenhetsrätt,
- enheten för immaterialrätt och transporträtt.

Inom hans eller hennes område faller också Rådsarbetsgruppen för civilrätt (allmänna frågor).

10 § En av rättscheferna är chefstjänsteman för

- enheten för brottmålsärenden och internationellt rättsligt samarbete,
- straffrättsenheten,
- grundlagsenheten.

11 § En av rättscheferna är chefstjänsteman för

- enheten för migrationsrätt,
- migrationsenheten.

Den internationella chefsförhandlaren

12 § Den internationella chefsförhandlaren sorterar under den samordnande statssekreteraren. I uppgifterna ingår att

1. vara regeringens företrädare och samordnare när det gäller EU-frågor som förhandlas inom rådet för rättsliga och inrikes frågor (RIF-rådet) samt inom departementets område svara för andra internationella förhandlingsfrågor inom ramen för förhandlingsmandat och för andra projekt enligt vad som bestäms i det särskilda fallet,
2. svara för strategisk samordning av departementets EU-frågor och agera rådgivare åt de politiska ledningarna i internationella frågor,
3. svara för chefstjänstemans uppgifter när det gäller EU-enheten och där fullgöra de uppgifter som avses i 24 § första stycket första meningen förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

RKF 2021:13

Den administrativa chefen

13 § I departementet finns, under den samordnande statssekreteraren, en administrativ chef, som är chef för enheten för ledningsstöd. Den administrativa chefen biträder statsråden och statssekreterarna i departementet i frågor om verksamhetsplanering och annat stöd, inklusive administrativa frågor. Han eller hon beslutar på Regeringskansliets vägnar i frågor om verksamhetsplanering och administration rörande departementet eller dess kommittéer. Frågor av större vikt förankras i chefstjänstemannakretsen eller underställs statssekreteraren.

Den administrativa chefen svarar för chefstjänstemans uppgifter när det gäller enheten för ledningsstöd. Inom det området fullgör den administrativa chefen de uppgifter som avses i 24 § första stycket första meningen förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

Den administrativa chefen får överlämna till andra befattningshavare att besluta i frågor av löpande beskaffenhet.

Chefstjänstemannen för krishantering i Regeringskansliet

14 § Den särskilda chefstjänstemannen för krishantering är chefstjänsteman för kansliet för krishantering. Inom det området fullgör han eller hon de uppgifter som avses i 24 § första stycket första meningen förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

Den särskilda chefstjänstemannen för krishantering har det ansvar och de uppgifter som anges i 11 b och c § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet. Den särskilda chefstjänstemannen för krishantering ska också biträda inrikesministerns statssekreterare, eller den som annars utses, i dennes uppgift att leda gruppen för strategisk samordning enligt 11 d § samma förordning.

HR-ansvarig

15 § I departementet finns en HR-ansvarig som biträder Justitiedepartementets ledning i arbetsgivarpolitiska frågor. HR-ansvarig tillhör Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

RKF 2021:13

HR-ansvarig deltar i ledningsgruppens och chefsgruppens sammanträden om inte annat bestäms i det enskilda fallet.

Kommunikationschefen

16 § I departementet finns en kommunikationschef som leder den del av Regeringskansliets kommunikationsverksamhet som avser Justitiedepartementet. Kommunikationschefen tillhör Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Kommunikationschefen deltar i ledningsgruppens och chefsgruppens sammanträden om inte annat bestäms i det enskilda fallet.

Vissa gemensamma frågor rörande chefstjänstemännen

17 § Expeditionschefen och rättscheferna fullgör inom sina områden såväl expeditionschefs som rättschefs uppgifter enligt 24 § första stycket första meningen och 25 § första och andra stycket förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

18 § Chefstjänstemännen ska inom sina respektive verksamhetsområden

1. besvara formella underrättelser från kommissionen,
2. i övrigt upplysa om hur Sverige har uppfyllt de förpliktelser som följer av medlemskapet i unionen,
3. anmäla förslag till författningar i enlighet med informationsförfaranden som följer av Sveriges medlemskap i unionen och av andra internationella överenskommelser samt avge svenska svar och kommentarer inom dessa förfaranden.

Chefstjänstemannen får överlämna till en huvudman att fullgöra uppgifter enligt första stycket.

19 § Inom sitt verksamhetsområde får en chefstjänsteman

1. utse Sveriges ombud och andra representanter vid förhandlingar med annan stat eller vid förhandlingar med och möten inom internationella organisationer,
2. utse Sveriges representanter i det löpande arbetet inom Europeiska unionens råd samt föreslå och utse Sveriges representanter i

RKF 2021:13

kommittéer under Europeiska kommissionen,

3. föreslå och utse Sveriges representanter i Europeiska unionens och Europeiska atomenergigemenskapens byråer, samt

4. begära in förklaringar, upplysningar och yttranden samt skriva av ärenden och överlämna framställningar i enlighet med 16 och 19 §§ förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

Chefstjänstemannen får överlämna till en huvudman att fullgöra uppgifter enligt första stycket.

Ersättare vid chefstjänstemäns frånvaro

20 § Ersättare för ordinarie befattningshavare inträder enligt följande, om inte annat bestäms i det särskilda fallet.

Expeditionschefen ersätts av den rättschef som avses i 8 §.

Den rättschef som avses i 8 § ersätts av expeditonschefen.

Den rättschef som avses i 9 § ersätts av den rättschef som avses i 10 §.

Den rättschef som avses i 10 § ersätts av den rättschef som avses i 9 §.

Den rättschef som avses i 11 § ersätts som chefstjänsteman av

- expeditonschefen i frågor som avser migrationsenheten,
- den rättschef som avses i 10 § i frågor som avser enheten för migrationsrätt.

Den internationella chefsförhandlaren ersätts av den rättschef som avses i 11 §.

Den administrativa chefen ersätts av säkerhetssamordnaren i frågor om beredskap och i övrigt i enlighet med vad den administrativa chefen bestämmer.

Den särskilda chefstjänstemannen för krishantering ersätts av chefen för kansliet för krishantering. Inrikesministerns statssekreterare får besluta att även andra befattningshavare ska träda in som ersättare, eller överlämna till den särskilda chefstjänstemannen för krishantering att fatta sådana beslut.

RKF 2021:13

Enhetschefsgruppsmöten

21 § Enhetschefsgruppsmöten hålls regelbundet och utgör ett forum för en strukturerad dialog mellan departementsledningen och enhetscheferna. Expeditionschefen leder gruppens möten och den administrativa chefen är sekreterare.

Departementets företrädare vid fackliga förhandlingar

22 § Expeditionschefen företräder departementet vid samverkan eller förhandling med personalorganisationerna inom området för dess kommittéer. Departementet kan också företrädas av den administrativa chefen.

Med stöd av ett beslut meddelat av förvaltningschefen har den samordnande statssekreterare delegerat rätten att företräda departementet som arbetsgivare i MBL-förhandlingar eller andra samverkansfrågor som endast rör departementets egen verksamhet. Statssekreterarens beslut har tagits in i Justitiedepartementets protokoll.

3 kap. Enhetschefer och andra huvudmän

Enhetschefernas uppgifter

1 § Enhetschefen är huvudman inom enhetens sakområde och leder och fördelar arbetet inom enheten enligt de direktiv som chefstjänstemannen har gett. Med enhetschef avses även chefen för kansliet för krishantering, om inte annat anges.

2 § I enhetschefens uppgifter ingår att

1. planera och följa upp arbetet inom enheten för att förverkliga målen i departementets verksamhetsplan,
2. besluta på Regeringskansliets vägnar i personalfrågor som rör enhetens kommittéer, följa arbetet vid dessa, samt granska kommittéernas arbetsplaner och budgetförslag,
3. fatta beslut inom ramen för enhetens budget för övriga departementskostnader,
4. upprätta projektplaner i de fall det är motiverat med hänsyn till

RKF 2021:13

arbetets omfattning, vikten av noggrann tidsplanering eller andra omständigheter,

5. hålla chefstjänstemannen underrättad om arbetets gång och så tidigt som möjligt anmäla frågor av större vikt eller principiell betydelse,

6. begära in förklaringar, upplysningar och yttranden samt avskriva ärenden och överlämna framställningar i enlighet med 16 och 19 §§ förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet,

7. svara för att behövligt samråd sker med andra departement och med myndigheter,

8. svara för att gemensam beredning sker, i den mån det inte är rättschefens uppgift,

9. svara för kvalitetssäkring,

10. regelbundet samla enhetens personal för information om verksamheten inom enheten och departementet i övrigt,

11. se till att arbetsuppgifterna så långt möjligt fördelas jämnt mellan tjänstemännen vid enheten,

12. främja god arbetsmiljö, arbetstillfredsställelse, jämställdhet, mångfald och kompetensutveckling för enhetens personal,

13. samråda med den administrativa chefen i viktigare administrativa frågor,

14. inom enhetens sakområde ansvara för att en säkerhetsprövning har gjorts när det i säkerhetsföreskrifterna anges att departementet ansvarar för säkerhetsprövningen.

Med stöd av ett beslut meddelat av förvaltningschefen har den samordnande statssekreterare delegerat beslutanderätten i vissa personaladministrativa frågor till enhetscheferna.

När det gäller frågor som avser styrningen av de myndigheter som hör till Justitiedepartementet ska enhetschefen säkerställa att ett helhetsperspektiv i regeringens styrning inom och mellan respektive utgiftsområde främjas.

RKF 2021:13

3 § Enhetschefer utser, i den mån inte statssekreteraren eller chefs-tjänstemannen bestämmer annat

1. Sveriges ombud och andra representanter vid förhandlingar med annan stat eller vid förhandlingar med och möten inom internationella organisationer,

2. Sveriges representanter i det löpande arbetet inom Europeiska unionens råd.

Biträdande enhetschefer

4 § Vid en enhet kan det finnas en biträdande enhetschef.

En biträdande enhetschef är enhetschefens ställföreträdare och biträder enhetschefen med att leda enheten och att vara huvudman.

Uppgiften att vara biträdande enhetschef upphör när enhetschefens förordnande tar slut, om ingenting annat bestäms.

Särskilda huvudmän m.m.

5 § Förutom enhetschefer och biträdande enhetschefer kan det finnas särskilda huvudmän med sakområden som omfattar en del av en enhets område eller som avser ett visst ärende enligt vad vederbörande chefstjänsteman bestämmer.

En särskild huvudman ska fullgöra de uppgifter som anges i 2 § första stycket 4–9 och 14 samt tredje stycket. Han eller hon ska hålla enhetschefen underrättad om arbetets gång.

6 § En huvudman får delegera till medarbetare att lägga ärenden till handlingarna.

7 § Vid en enhet kan det finnas sektionschefer eller gruppchefer som under enhetschefen leder och ansvarar för handläggningen av vissa ärenden utan att vara huvudman för dessa.

4 kap. Delegering vid vissa slag av ärendehandläggning**Enheten för domstols- och åklagarfrågor**

1 § Chefen för enheten för domstols- och åklagarfrågor får i ärenden om anställning som domare eller hyresråd begära utdrag ur belastnings-

RKF 2021:13

registret enligt 10 § 1 förordningen (1999:1134) om belastningsregister.

Enhetschefen får besluta att en särskild huvudman eller handläggare vid enheten får begära utdrag enligt första stycket.

Enheten för brottmålsärenden och internationellt rättsligt samarbete

2 § I utlämningsärenden får chefen för enheten för brottmålsärenden och internationellt rättsligt samarbete besluta om ersättning till offentlig försvarare enligt 22 § lagen (1957:668) om utlämning för brott.

Enhetschefen får besluta i fråga om tillstånd enligt artiklarna 15–17 i 1970 års Haagkonvention om bevisupptagning i utlandet i mål och ärenden av civil och kommersiell natur. Enhetschefen får besluta att handläggare vid enheten under vissa förutsättningar får fatta beslut om att bevilja sådant tillstånd.

Enhetschefen får besluta i fråga om tillstånd till bevisupptagning enligt artikel 17 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur. Enhetschefen får besluta att handläggare vid enheten under vissa förutsättningar får fatta beslut om att bevilja sådant tillstånd.

Enhetschefen får begära utdrag ur belastningsregistret enligt 10 § 1 och 2 förordningen (1999:1134) om belastningsregister och ur misstankeregistret enligt 3 § 1 förordningen (1999:1135) om misstankeregister. Enhetschefen får besluta att handläggare vid enheten får begära in sådana uppgifter.

I ärenden om överförande av straffverkställighet får enhetschefen besluta i frågor om offentligt biträde enligt 25 f § första och andra styckena samt 27 § första och andra styckena lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Enhetschefen får besluta att handläggare vid enheten under vissa förutsättningar får fatta sådana beslut.

I ärenden om nåd i brottmål får enhetschefen besluta

a) att inhämta läkarintyg enligt lagen (1991:2041) om särskild person-

RKF 2021:13

utredning i brottmål, m.m.,

b) om underrättelse enligt 12 § förordningen (1974:286) om beräkning av strafftid m.m.,

c) om ersättning och förskott till den som har kallats att inställa sig hos läkare.

Enhetschefen får besluta att handläggare vid enheten i ärenden om nåd i brottmål får begära in förklaringar, upplysningar och yttranden i enlighet med 16 § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

3 § Gruppchef vid enheten för brottmålsärenden och internationellt rättsligt samarbete får i ärenden om internationellt rättsligt samarbete och i ärenden om nåd i brottmål begära in förklaringar, upplysningar och yttranden samt skriva av ärenden och överlämna framställningar i enlighet med 16 och 19 §§ förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

I utlämningsärenden får gruppchefen besluta om ersättning till offentlig försvarare enligt 22 § lagen (1957:668) om utlämning för brott.

Gruppchefen får besluta i fråga om tillstånd enligt artiklarna 15–17 i 1970 års Haagkonvention om bevisupptagning i utlandet i mål och ärenden av civil och kommersiell natur. Gruppchefen får besluta att handläggare vid enheten under vissa förutsättningar får fatta beslut om att bevilja sådant tillstånd.

Gruppchefen får besluta i fråga om tillstånd till bevisupptagning enligt artikel 17 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur. Gruppchefen får besluta att handläggare vid enheten under vissa förutsättningar får fatta beslut om att bevilja sådant tillstånd.

Gruppchefen får begära utdrag ur belastningsregistret enligt 10 § 1 och 2 förordningen (1999:1134) om belastningsregister och ur misstankeregistret enligt 3 § 1 förordningen (1999:1135) om misstankeregister. Gruppchefen får besluta att handläggare vid enheten får begära in sådana uppgifter.

RKF 2021:13

I ärenden om överförande av straffverkställighet får gruppchefen besluta i frågor om offentligt biträde enligt 25 f § första och andra styckena samt 27 § första och andra styckena lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Gruppchefen får besluta att handläggare vid enheten under vissa förutsättningar får fatta sådana beslut.

I ärenden om nåd i brottmål får gruppchefen besluta

- a) att inhämta läkarintyg enligt lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.,
- b) om underrättelse enligt 12 § förordningen (1974:286) om beräkning av strafftid m.m.,
- c) om ersättning och förskott till den som har kallats att inställa sig hos läkare.

Gruppchefen får besluta att handläggare vid enheten i ärenden om nåd i brottmål får begära in förklaringar, upplysningar och yttranden i enlighet med 16 § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

4 § Handläggare av ärenden om nåd i brottmål föredrar ärendena inför Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen och vidtar de åtgärder som föranleds av att domstolen i sådana ärenden beslutar om yttranden från myndigheter eller om annan utredning.

Enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet och samhällets krisberedskap

5 § I ärenden om särskild utlänningskontroll får vederbörande chefs-tjänsteman besluta om sådana yttranden som sägs i 10 § fjärde stycket, 11 § tredje stycket och 13 a § andra stycket lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

6 § Enhetschefen får i ärenden om särskild utlänningskontroll besluta om

- a) sådan förhandling som sägs i 13 c § första stycket lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll,
- b) tolkersättning enligt 13 kap. 11 § utlänningslagen (2005:716).

RKF 2021:13

Enhetschefen får begära utdrag ur belastningsregistret enligt 10 § 1 förordningen (1999:1134) om belastningsregister och ur misstankeregistret enligt 3 § 1 förordningen (1999:1135) om misstankeregister.

Enhetschefen får besluta att den biträdande enhetschefen eller en särskild huvudman vid enheten får fatta beslut enligt första stycket och begära utdrag enligt andra stycket.

Migrationsenheten

7 § Chefen för migrationsenheten får begära utdrag ur belastningsregistret enligt 10 § 12 förordningen (1999:1134) om belastningsregister och ur misstankeregistret enligt 3 § 7 förordningen (1999:1135) om misstankeregister.

Enhetschefen får överlåta åt en särskild huvudman eller handläggare vid enheten att i ärenden om svenskt medborgarskap begära in förklaringar, upplysningar och yttranden i enlighet med 16 § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

5 kap. Planering, ekonomi, beredning och andra arbetsprocesser**Verksamhetsplanering**

1 § Grunden för departementets verksamhet slås fast i en verksamhetsplan. I planeringsarbetet ska departementets personal involveras.

Ekonomiadministration

2 § Enheten för ledningsstöd för en förteckning med namn över de personer som har rätt att teckna attest och ansvarar för registrering i det särskilda gåvoregistret av gåvor till statsråd.

Den administrativa chefen och den särskilda huvudmannen för verksamhetsplanering och ekonomi har rätt att besluta om attesträtt och tilldelning av betalkort samt är behöriga beställare med rätt att till Regeringskansliets förvaltningsavdelning anmäla vem som har attestbehörighet i de ekonomiadministrativa systemen.

Regeringskansliets förvaltningsavdelning handhar för Justitie-

RKF 2021:13

departementets räkning frågor om ekonomiadministrativ service.

Den administrativa chefen ansvarar för inventarier, gåvor och annan egendom som redovisas av departementet. Den särskilda huvudmannen för verksamhetsplanering och ekonomi är inventeringsförrättare.

Vid tveksamhet i en fråga som gäller ekonomiadministration bör samråd ske med den administrativa chefen eller den särskilda huvudmannen för verksamhetsplanering och ekonomi.

Veckoberedning

3 § Ärenden bereds med statsråden i första hand vid veckoberedning. Dessförinnan bereds ärendena med vederbörande chefstjänsteman. Före veckoberedning sker beredning med vederbörande statssekreterare i den utsträckning som han eller hon bestämmer.

Vid veckoberedningen deltar, förutom statsrådet, statssekreteraren samt de chefstjänstemän och huvudmän som berörs. Ärendet föredras av handläggaren, om inte huvudmannen eller chefstjänstemannen själv föredrar det. Politiskt sakkunniga och pressekreterare får också vara närvarande, liksom den administrativa chefen. Handläggare och andra får delta enligt vad som bestäms från fall till fall.

Fördelning av ärenden

4 § Expeditionschefen, eller de tjänstemän som expediteschefen bestämmer, svarar för fördelningen av ärendena mellan enheterna.

Ett ärende får tilldelas en chefstjänsteman eller en annan enhet än som följer av bilagan.

Vissa förteckningar

5 § Expeditionschefens assistent för en särskild förteckning över sådana regeringskanslibeslut som tas in i Justitiedepartementets protokoll.

Vid enheten för brottmålsärenden och internationellt rättsligt samarbete förs en särskild förteckning över regeringskanslibeslut i förvaltningsärenden vid den enheten.

RKF 2021:13

Justering av koncept till regeringsbeslut

6 § Koncept till regeringsbeslut justeras genom signatur av den som har föredragit ärendet för statsrådet. Den granskning av koncept som ska göras av huvudmannen och cheftjänstemannen bestyrks också genom signatur.

Justering av andra beslut än regeringsbeslut

7 § Beslut i regeringskansliärenden undertecknas eller justeras av den som har fattat beslutet. Beslut som fattas av ett statsråd signeras av huvudmannen.

Expediering av regeringsbeslut

8 § Regeringsbeslut i förvaltningsärenden expedieras av expeditiionschefens assistent. Kopior samt utdrag ur protokoll expedieras av den berörda enheten.

Inom enheten för brottmålsärenden och internationellt rättsligt samarbete samt enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet och samhällets krisberedskap sköts expedieringen av den tjänsteman som enhetschefen utser.

Delning och trycklov

9 § Cheftjänstemännen beslutar om delning av utkast till propositioner, lagrådsremisser, författningar, kommittédirektiv, svar på interpellationer och frågor samt skrivelser till riksdagen. De får också ge tillstånd till tryckning av andra beslut än författningar som utfärdas av regeringen. De får överlåta åt någon annan tjänsteman att besluta om delning och trycklov.

I fråga om behörighet för en cheftjänsteman eller någon annan att godkänna tryckning av författningar som utfärdas av regeringen finns bestämmelser i 19 § andra stycket författningssamlingsförordningen (1976:725).

Registrering

10 § I departementet förs ett diarium enligt 49 § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

RKF 2021:13

11 § I departementet förs i enlighet med 19 a § tredje stycket Regeringskansliets föreskrifter med arbetsordning för Regeringskansliet en förteckning över anmälningar enligt 9 § lagen (2018:1625) om skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument. Den administrativa chefen tar emot anmälningar om innehav av finansiella instrument.

Säkerhet

12 § Bestämmelser om säkerhet och brandskydd finns i Regeringskansliets föreskrifter om säkerhet och i Regeringskansliets föreskrifter om brandskydd.

I departementet finns det en särskilt utsedd säkerhetssamordnare.

Denna lydelse av arbetsordningen träder i kraft den 1 oktober 2021.

RKF 2021:13

Bilaga

Enheter och sakområden inom Justitiedepartementet

Polisenheten (PO)

- a) Förvaltnings- och utvecklingsfrågor som gäller polisverksamhet i allmänhet, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.
- b) Förvaltnings- och utvecklingsfrågor i övrigt som gäller allmän ordning och säkerhet.

Enheten för domstols- och åklagarfrågor (DÅ)

- a) Förvaltnings- och utvecklingsfrågor som gäller domstolsväsendet, hyres- och arrendenämnderna, Domarnämnden, Rättshjälpsmyndigheten, Fideikommissnämnden, Revisorsinspektionen, Sveriges advokatsamfund, Trafikskadenämnden, åklagarverksamhet i allmänhet, åklagarväsendet, Justitiekanslern, Rättsmedicinalverket, Integritetsskyddsmyndigheten och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.
- b) Lagstiftningsfrågor som gäller processen i allmän domstol och allmän förvaltningsdomstol, hyres- och arrendenämnderna, internationell civilprocessrätt utom familjerätt, skiljedomsrätt, rättshjälp, åklagarväsendet, allmänt åtal, förundersökning och tvångsmedel i brottmål samt unga lagöverträdare.

Kriminalpolitiska enheten (KRIM)

- a) Förvaltnings- och utvecklingsfrågor som gäller kriminalpolitik i allmänhet, brottsförebyggande frågor, brottsofferfrågor, Kriminalvården, Brottsförebyggande rådet och Brottsoffermyndigheten.
- b) Gemensamma utvecklingsfrågor för rättsväsendet och samordning av frågor som berör flera delar av rättsväsendet.
- c) Utvecklingsfrågor som gäller samordning av rättsväsendets digitalisering och andra övergripande frågor om digitalisering inom Justitiedepartementets område samt det offentliga rättsinformationssystemet.
- d) Samordning av arbetet med jämställdhetsintegrering inom Justitiedepartementets område.

RKF 2021:13

Enheten för brottmålsärenden och internationellt rättsligt samarbete (BIRS)

a) Förvaltningsärenden som gäller tillstånd till åtal som inte avser tryckfrihetsbrott, förordnande av domstol enligt 19 kap. 2 § rättegångsbalken, utlämning på grund av brott, internationellt samarbete som rör lagföring för brott, internationell straffverkställighet, internationell rättslig hjälp, lagen (1991:453) om tillstånd till ingripande mot svenska fartyg, nåd i brottmål och abolition.

b) Förvaltningsärenden om internationellt rättsligt samarbete som enligt lag eller förordning handläggs vid Justitiedepartementet (centralmyndighetsfunktionen).

c) Lagstiftningsfrågor som gäller internationellt rättsligt samarbete.

Enheten för samordning av samhällets krisberedskap (SSK)

a) Förvaltnings- och utvecklingsfrågor som gäller Kustbevakningen (KBV), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Statens haverikommission (SHK) och Stiftelsen Gällösta utbildningscentrum.

b) Samordnings- och utvecklingsfrågor för att förstärka och följa upp samhällets krisberedskap och civilt försvar.

c) Förvaltnings- och utvecklingsfrågor som gäller skydd mot olyckor, alarmering och farliga ämnen (CBRNE) och informationssäkerhet.

Enheten för fastighetsrätt och associationsrätt (L1)

a) Lagstiftningsfrågor som gäller civilrätt, företrädesvis fastighetsrätt och associationsrätt.

b) Förvaltningsärenden som gäller aktiebolag, handelsbolag, enkla bolag, revisionsbolag, ekonomiska föreningar, årsredovisningslagen (1995:1554), ersättning enligt jordabalken, permutation av stiftelser, stiftelselagen (1994:1220) och revisionslagen (1999:1079).

Enheten för familjerätt och allmän förmögenhetsrätt (L2)

a) Lagstiftningsfrågor som gäller civilrätt, företrädesvis familjerätt och allmän förmögenhetsrätt, inklusive obeståndsrätt, samt utsköknings-

RKF 2021:13

rätt.

b) Förvaltningsärenden som gäller fideikommiss, permutation som inte rör stiftelser, familjerättsliga frågor och ersättningsanspråk mot staten.

Enheten för immaterialrätt och transporträtt (L3)

Lagstiftningsfrågor som gäller civilrätt, företrädesvis transporträtt och immaterialrätt.

Enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet och samhällets krisberedskap (L4)

- a) Lagstiftningsfrågor och vissa andra författningsfrågor som gäller
- allmän ordning och säkerhet, bl.a. polisverksamhet, internationellt polissamarbete, vapen, säkerhetsskydd och pass, och
 - det område som enheten för samordning av samhällets krisberedskap ansvarar för, i den mån sådana frågor inte hör till något annat departement.
- b) Förvaltningsärenden som gäller lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll och säkerhetsskyddslagen (2018:585), i den mån sådana ärenden inte hör till någon annan enhet.

Straffrättsenheten (L5)

- a) Lagstiftningsfrågor som gäller straffrätt, kriminalvård, brottsförebyggande arbete och brottsoffer.
- b) Förvaltningsärenden som gäller lagstiftning inom enhetens område.

Grundlagsenheten (L6)

- a) Lagstiftningsfrågor som gäller statsrätt och allmän förvaltningsrätt samt kamerabevakning.
- b) Förvaltningsärenden som gäller tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen, folkomröstningslagen (1979:369), lagen (1981:1363) om notarius publicus, lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden, vallagen (2005:837) m.m.
- c) Samordning av frågor som gäller mål i Europadomstolen eller

RKF 2021:13

granskning av riksdagens konstitutionsutskott.

Enheten för migrationsrätt (L7)

Lagstiftningsfrågor och vissa andra författningsfrågor inom området för migrationsenheten, inklusive lagstiftningsfrågor om svenskt medborgarskap.

Migrationsenheten (MIG)

a) Förvaltnings- och utvecklingsfrågor som gäller

- Migrationsverket,
- internationellt migrationspolitiskt samarbete,
- skyddsfrågor inbegripet bl.a. tillämpningen av FN:s konvention angående flyktingars rättsliga ställning och asylprocessen, vidarebosättning, utarbetande av underlag gällande mål i Europadomstolen och FN:s konventionskommittéer för övervakning av de mänskliga rättigheterna som rör utlänningsärenden,
- mottagande av asylsökande och ersättning till kommuner och regioner för asylsökande m.fl.,
- invandring som inte är skyddsrelaterad, viseringspolitik, återvändande, förvar, vissa frågor rörande förebyggande av olaglig invandring och förvaltningsbistånd,
- svenskt medborgarskap.

b) Förvaltningsärenden som gäller svenskt medborgarskap.

c) Budgetfrågor inom utgiftsområde 8 Migration.

EU-enheten (EU)

a) Samordning och stöd till enheterna när det gäller EU-frågor, bl.a. förberedelser inför möten i rådet för rättsliga och inrikes frågor (RIF-rådet), Coreper, högnivåkommittéerna CATS och SCIFA, EU:s finansieringsprogram på det rättsliga området samt EU:s utvidgning och yttre förbindelser.

b) Samordning och stöd till enheterna när det gäller andra internatio-

RKF 2021:13

nella frågor bl.a. politiken för global utveckling, rapportering till FN:s antitortyrkommitté och FN:s underkommitté för förebyggande av tortyr och Europarådets antitortyrkommitté. Hit hör också bl.a. arbetet inom styrkommittén med ansvar för det privaträttsliga och offentligt-rättsliga samarbetet i Europarådet (CDCJ).

c) Samordning av den politiska ledningens internationella kontakter, utlandsresor och inkommande internationella besök.

d) Biträde till den internationella chefsförhandlaren.

e) Rättsrådets arbetsuppgifter och ansvarsfördelning, i den mån sådana frågor inte hör till någon annan enhet.

Enheten följer den EU-rättsliga utvecklingen och ansvarar för samordning och stöd till enheterna när det gäller överträdelseärenden samt målen i Europeiska unionens domstol och tribunalen.

Enheten för ledningsstöd (LS)

a) Biträde till departementsledningen när det gäller

– verksamhetsplanering och uppföljning av departementets verksamhet,

– arbetet i ledningsgruppen och chefsgruppen,

– samordning av arbete med propositionsförteckningar, redovisning av åtgärder i anledning av riksdagens skrivelser, och liknande.

b) Biträde till expeditionschefen i frågor om säkerhet som han eller hon svarar för enligt säkerhetsföreskrifterna, beredskap i departementet, verksledningsfrågor, verkschefsmöten och samordning av budgetfrågor inom ramen för den statliga budgetprocessen samt frågor om krishanteringsplan och krishanteringsorganisation.

c) Administrativt stöd till den politiska ledningen, rättscheferna och expeditionschefen.

d) Administrativa frågor som gäller Justitiedepartementet och dess kommittéer.

RKF 2021:13

Kansliet för krishantering (RK KH)

Stöd till den särskilda chefstjänstemannen för krishantering i dennes uppgift att ansvara för utveckling, samordning och uppföljning av krishanteringen i Regeringskansliet samt nödvändiga förberedelser för detta.

Anm.

Respektive enhet svarar för internationella frågor inom sitt område.

Ansvar för förordningar inom ett visst område vilar, om inte annat framgår av arbetsordningen, i första hand på den enhet som svarar för förvaltnings- och utvecklingsfrågor inom området.

RegeringskanslietUtdrag
Protokoll

§ 185

2020-03-31
Ju2020/01302/LP**Justitiedepartementet****Avvikelse från Regeringskansliets föreskrifter om arbetsordning för Justitiedepartementet**

Chefen för Justitiedepartementet beslutar om avvikelse från Regeringskansliets föreskrifter (RKF 2020:8) om arbetsordning för Justitiedepartementet enligt nedan. Avvikelsen gäller t.o.m. den 31 juli 2020.

Det statsråd som inte är departementschef (inrikesministern) har två statssekreterare. En av inrikesministerns statssekreterare leder gruppen för strategisk samordning enligt 11 d § förordning (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet och får vid förhinder utse en annan statssekreterare att leda gruppen. Statssekreteraren svarar för frågor som rör kansliet för krishantering (RK KH) och den särskilda chefstjänstemannen för krishantering. Statssekreteraren svarar även för de frågor som gäller samordnings- och utvecklingsfrågor för att förstärka och följa upp samhällets krisberedskap och civilt försvar som hör till enheten för samordning av samhällets krisberedskap (SSK). Den andra av inrikesministerns statssekreterare svarar för frågor som rör polisenheten (PO), åklagarenheten (Å) förutom i frågor som gäller Justitiekanslern, Rättsmedicinalverket och Datainspektionen, enheten för samordning av samhällets krisberedskap (SSK) samt enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet och samhällets krisberedskap (L4).

Den av departementschefens statssekreterare som är samordnande statssekreterare svarar för frågor som rör enheten för brottmålsärenden och internationellt rättsligt samarbete (BIRS). Den andre av departementschefens statssekreterare svarar för enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet och samhällets krisberedskap (L4) i frågor som gäller lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-20 27 34
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: ju.registrator@regeringskansliet.se

Utdraget stämmer med originalet

Utdrag till

statssekreterarna
chefstjänstemännen
enhetscheferna
Statsrådsberedningen
Ju registrator

2 (2)

Bilaga A2.3.1

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 20

Dnr 1112-2021/22

SVERIGES
RIKSDAG **Hemställan om granskning av regeringen med anledning av att regeringskansliet nekat att lämna ut handlingar till Coronakommissionen**

Coronakommissionen tillsattes av regeringen för att utvärdera de åtgärder som vidtagits för att begränsa spridningen av covid-19 i Sverige.

Enligt regeringens egen särskilda förordning som signerats av dåvarande civilminister Ardalan Shekarabi (S) ska myndigheter på begäran av Coronakommissionen lämna ut uppgifter som de förfogar över om kommissionen behöver dem för att fullgöra sitt utredningsuppdrag.

Det har framkommit att Coronakommissionen flera gånger nekats att ta del av underlag som ingår i regeringens pandemihantering, vilket bland annat innefattar Krishanteringskansliets minnesanteckningar från möten mellan berörda statssekreterare. Av den mejlkorrespondens som begärts ut framgår det att Regeringskansliet initialt till och med nekade kommissionen att ta del av centrala statssekreterares e-postmeddelanden.

Så sent som i tisdags begärde kommissionens huvudsekreterare att följande handlingar skulle lämnas ut:

Loggböcker, anteckningsböcker eller annan dokumentation avsedd som stöd för minnet, som förts av olika befattningshavare i Regeringskansliet, RK, med koppling till pandemin.

Krishanteringskansliets egna anteckningar, gjorda av handläggare och chefer, från samtliga möten 2020 i den så kallade Gruppen för strategisk samordning, GSS, där statssekreterarna deltar och som leder krishanteringsarbetet i olika departement.

Krishanteringskansliets egna anteckningar, gjorda av handläggare och chefer, från samtliga möten i Krishanteringsrådet 2020 och 2021.

Regeringens krishanteringskansli upp gav emellertid till Coronakommissionen att de som myndighet inte har fört några anteckningar vid de aktuella mötena.

I tisdags kunde Svenska Dagbladets avslöja att 149 pandemirelaterade möten skett i Gruppen för strategisk samordning med berörda statssekreterare bara under 2020. Detta bekräftas även av dokument från regeringskansliet som skickats till Coronakommissionen. Dåvarande statssekreteraren Elisabeth Backetman uppger i handlingen att mötesanteckningar eller protokoll inte förts i GSS.

Att ett organ inom regeringskansliet, vilket ansvarar för att utveckla, samordna och följa upp regeringskansliets krishanteringsarbete och som dessutom har en stående dagordning inte skulle föra någon form av dokumentation kring sina möten förefaller osannolikt.

Då Coronakommissionen fick denna information av regeringskansliet begärde de istället att få ta del av enskilda tjänstemäns minnesanteckningar från dessa möten. Något som regeringskansliet hittills sagt nej till. Detta med hänvisning till att man inte "förfogar" över tjänstemännens anteckningar enligt praxis. Men enligt statsvetare och experter i förvaltningsrätt finns det inget formellt hinder för regeringskansliet att lämna ut minnesanteckningarna.

Regeringens mörkläggning i denna fråga, där man till synes medvetet undanhåller viktiga handlingar, innebär att Coronakommissionen inte kan genomföra sitt viktiga arbete samt att regeringen bryter mot sin egen förordning om att myndigheter på begäran från kommissionen ska lämna ut uppgifter.

Mot bakgrund av ovanstående hemställer jag därför att Konstitutionsutskottet granskar regeringens och socialminister Lena Hallengrens agerande avseende Coronakommissionens begäran av att få ta del av efterfrågat underlag.

Stockholm den 20 januari 2022

Linda Lindberg

Riksdagsledamot Sverigedemokraterna

Bilaga A2.3.2

Till konstitutionsutskottet

2022-01-28

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 28

Dnr 116.8-2021/22

Begäran om granskning av regeringens agerande gentemot Coronakommissionen

Coronapandemin är den allvarligaste krisen vi haft i Sverige i modern tid. Hittills har pandemin skördat fler än 15 000 människoliv i Sverige. Därtill visar den senaste tidens snabba spridning av omikron att pandemin fortfarande är pågående med stora påfrestningar och utmaningar för samhället som följd.

Redan i inledningen av pandemin stod det klart att den svenska regeringen valde ett annat tillvägagångssätt än många andra länder i hanteringen av Coronaviruset. Den väg som regeringen valde fick också stor uppmärksamhet och kritiserades från flera håll.

Regeringens hantering av pandemin granskades under våren 2021 av konstitutionsutskottet, KU, som i sina slutsatser i juni 2021 pekade på en mängd brister i regeringens hantering. Ett enigt KU kom fram till att det fanns allvarliga brister kopplat till regeringens pandemihantering.

Vid sidan av den granskning KU genomfört pågår Coronakommissionens arbete. Regeringen beslutade, efter överläggningar med riksdagens partier, den 30 juni 2020 att tillsätta en kommission med uppdrag att utvärdera regeringens, förvaltningsmyndigheternas, regionernas och kommunernas åtgärder för att såväl begränsa coronavirusets spridning som effekterna av densamma. Kommissionen tog namnet Coronakommissionen och har hittills lämnat två delbetänkanden.

Regeringens agerande gentemot Coronakommissionen kan ifrågasättas och bör därför bli föremål för KU:s granskning.

Regeringens agerande gentemot Coronakommissionen

Det har framkommit att regeringen inte har lämnat ut material till Coronakommissionen i den utsträckning eller på det sätt som kommissionen begärt.

Coronakommissionen, som givits uppdraget att utreda regeringens pandemihantering, har vid flera tillfällen begärt att få ta del av minnesanteckningar, loggböcker och annan dokumentation som gjorts inom regeringskansliet med koppling till pandemin. Det handlar bland annat anteckningar från möten som kan ge svar på hur regeringen och myndigheterna har fattat de beslut som rör pandemin. Coronakommissionen bedömer att åtkomst till nämnda material utgör en betydande förutsättning för att kunna fullfölja det uppdrag som regeringen givit dem.

Att Coronakommissionen inte ges åtkomst till de handlingar som behövs för att utföra uppdraget är högst anmärkningsvärt. Det gäller bland annat uppgifter och handlingar som inte ges ut med hänvisning till att det formellt inte rör sig om allmänna handlingar. En oberoende granskningskommission borde naturligtvis få tillgång till all dokumentation den efterfrågar. Dessutom har det framkommit att visst material som funnits sparad i Regeringskansliets egna databas inte lämnats ut, trots att kommissionen efterfrågat dessa. Det gäller bl.a. kommenterade dagordningar. Att först vägra lämna ut handlingar med hänvisning till att sådana handlingar inte finns för att sedan svänga och överlämna de handlingar till kommissionen som de begärt väcker frågor om korrektheten i de besked som regeringen lämnat angående handlingarnas existens och beskaffenhet.

Lika anmärkningsvärt är de uppgifter som framkommit om avsaknaden av dokumentation rörande de möten som hållits på högsta nivå i regeringskansliets krisledning. Det är exempelvis ej klarlagt huruvida några anteckningar, protokoll eller annan form av dokumentation har förts på de möten som hållits inom Gruppen för strategisk samordning, GSS, som samordnar Regeringskansliets krishanteringsarbete på strategisk nivå. GSS har varit helt central i regeringens krishantering, där GSS:s diskussioner och överväganden legat till grund för hur pandemin ska hanteras. Det vore förstås anmärkningsvärt om det inte finns någon upprättad dokumentation inom ramen för de möten som hållits inom det organ som utgjort navet i Sveriges krishantering under pandemin

Oaktat det borde under alla omständigheter de tjänstemän som deltagit vid dessa möten tillhandahålla eventuella anteckningar till Coronakommissionen. I den mindre gruppen av GSS som setts i princip dagligen för att hantera pandemin har ingått dåvarande statsministerns dåvarande statssekreterare Nils Vikmång, statsministerns statssekreterare Emma Lennartsson, statsministerns presschef Odd Guteland, socialministerns statssekreterare Maja Fjaestad och dåvarande inrikesministerns statssekreterare Elisabeth Backteman. Det rör sig alltså om centrala socialdemokratiska tjänstemän direkt under Magdalena Andersson, Mikael Damberg och Lena Hallengren. Det ligger i sakens natur att de bör samarbeta fullt ut med en oberoende granskningskommission. Enligt förordningen om skyldighet för myndigheter att lämna uppgifter till Coronakommissionen (SFS 2021:400) ska vidare uppgifter som kommissionen behöver i sitt arbete lämnas ut av Regeringskansliet.

Såhär skriver kommissionen i sin begäran om att få ut statssekreterarnas minnesanteckningar. *"Vi vet att tjänstemän har fört minnesanteckningar vid Krishanteringsrådets, GSS:s och expeditonschefernas möten. Dessa anteckningar utgör en organisk del av det beredningsunderlag som ligger till grund för regeringens beslut och ställningstaganden. I sådana anteckningar bör det bland annat framgå när en viss information nått RK och regeringen samt vilka bedömningar av läget man gjort vid en viss tidpunkt. Kommissionen menar att sådana anteckningar utgör väsentlig information för bedömningen av regeringens och RK:s pandemihantering. Vi begär därför att få ta del av denna dokumentation."*

KU vid flertalet tillfällen tidigare betonat vikten av att dokumentation avseende Regeringskansliets arbete upprättas. Detta såväl för att förbättra förutsättningarna för Regeringskansliets interna arbete som KU:s efterföljande granskningar.

I granskningsbetänkandet 2005/06:KU8 skrev KU, apropå den arbetsgrupp som fanns inom Regeringskansliet då med statsråd som hanterade flodvågskatastrofen 2004: *"Härutöver konstaterar utskottet att det vid statsrådsgruppens möten inte fördes några minnesanteckningar, vilket var ett medvetet beslut mot bakgrund av att det inte skulle fattas några formliga beslut. (...) I en krissituation är hanteringen av krisen självklart överordnad andra arbetsuppgifter. Utskottet vill ändå framhålla att dokumentation även av möten av mer informell karaktär är värdefull dels internt, för att säkerställa att det inte uppstår osäkerhet om vad man kommit fram till och för att snabbt kunna vidareförmedla viktig information från mötet, dels för att i ett senare skede underlätta granskning av händelseförloppet."*

Hösten 2013 genomförde KU en granskning av politiska samordningsfunktioner inom Regeringskansliet (bet. 2013/14:KU20 s. 42 f.). I granskningen pekade utskottet på vikten av omsorgsfull dokumentation som en förutsättning för grundlagsfästa kontrollorgans efterföljande kontroll av regeringens och myndigheternas handlande och för att uppnå öppenhet och spårbarhet.

Mot bakgrund av detta finns det anledning för KU att granska regeringens agerande gentemot coronakommissionen vad avser såväl det faktum att Coronakommissionen inte beretts tillträde till de underlag man begärt, inte minst underlag kopplat till den centrala krisledningen samt hur dokumentationen gått till.

Socialministerns förhållningssätt gentemot Coronakommissionen

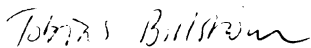
Socialminister Lena Hallengrens förhållningssätt till Coronakommissionen bör också vara föremål för KU:s granskning. Under Coronakommissionens pågående arbete har det blivit tydligt att socialministern haft problem med såväl Coronakommissionens slutsatser som integritet. KU granskade så sent som i våras statsrådet Lena Hallengrens agerande i samband med presentationen av Coronakommissionens första delbetänkande. I samband med Coronakommissionens andra delbetänkande, som innehöll allvarlig kritik, inte minst mot regeringens senfärdiga agerande, ifrågasatte socialministern både Coronakommissionens metod och tillvägagångssätt och uttalade "de har fel" "inte gjort allt de borde" redan samma dag som kommissionen presenterade sitt betänkande. Coronakommissionen är liksom andra kommissioner för undersökande utredningar utformad som en tillfällig statlig myndighet under regeringen. Socialministerns kritiska uttalanden rörande Coronakommissionens arbete riskerar på detta sätt att påverka utfallet av slutsatser som Coronakommissionen kan komma att dra framöver.

KU granskade så sent som i våras statsrådet Lena Hallengrens agerande i samband med presentationen av Coronakommissionens första delbetänkande. KU uttalade då att Coronakommissionens uppdrag skiljer sig från de kommittéer och särskilda

utredare som regeringen regelbundet tillsätter. När det gäller en kommission med uppgift att granska bland annat regeringens hantering av en viss fråga eller situation är det viktigt att slå vakt om kommissionens självständighet. Utskottet konstaterade vidare att kontakter, inklusive pressträffar, med kommissioner som Coronakommissionen ska hanteras utifrån ett väl tilltaget respektavstånd, som fullt ut svarar mot den självständighet som kommissioner både bör och ska åtnjuta (2021/22:KU20).

Mot bakgrund av de omständigheter som redogörs för ovan finns det anledning för KU att granska socialministerns förhållningssätt till Coronakommissionen i samband med Coronakommissionens andra delrapport.

Tobias Billström (M)

Bilaga A2.3.3

Regeringskansliet

2022-03-08
SB2022/00255

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -03- 08

1112-2021/22

Dnr 1168-2021/22

Statsrådsberedningen
Rättschefen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 30 och 32 – Regeringens och socialministerns agerande i förhållande till Coronakommissionen

Härmed överlämnas en promemoria med bilagor från Socialdepartementet
och en promemoria från Förvaltningsavdelningen.

Regeringskansliets kontaktpersoner i ärendet är expeditionschefen Marianne
Jenryd, Socialdepartementet, och Maria Hedegård, Förvaltningsavdelningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-03-08

Socialdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 30 och 32 – Regeringens och socialministerns agerande i förhållande till Coronakommissionen

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 1–7, 9 och 10 i rubricerat ärende.

1. I kommittédirektiven till Coronakommissionen anges när det gäller arbetets genomförande att kommissionen ska skaffa sig en helhetsbild av de åtgärder som bl.a. regeringen och Regeringskansliet har vidtagit med anledning av virusutbrottet. På vilket sätt har regeringen och Regeringskansliet säkerställt att Coronakommissionen utifrån sitt uppdrag fått ta del av erforderliga handlingar, dokument, uppgifter m.m.? Har det varit några kontakter mellan Regeringskansliet och Coronakommissionen i denna del?

2. I maj 2021 beslutade regeringen att utfärda en förordning om skyldighet för myndigheter under regeringen att lämna uppgifter till Coronakommissionen. Vad var anledningen till att förordningen utfärdades och har regeringen fattat några särskilda beslut eller vidtagit några särskilda åtgärder som syftat till att på motsvarande sätt säkerställa att Coronakommissionen får tillgång till uppgifter från regeringen och Regeringskansliet?

4. En redogörelse önskas för de kontakter som varit mellan Coronakommissionen och Regeringskansliet när det gäller kommissionens begäran om att ta del av handlingar, dokument, uppgifter m.m. När togs dessa kontakter och vilka uppgifter eller underlag efterfrågades av kommissionen? Hur hanterade Regeringskansliet begäran från Coronakommissionen och vilka överväganden gjordes i denna del utifrån kommissionens uppdrag?

Coronakommissionen och Regeringskansliet har haft löpande kontakt sedan kommissionen tillsattes i juni 2020. När det gäller tillgång till handlingar m.m. har merparten av kontakterna skett med Regeringskansliets kansli för krishantering. Regeringen och Regeringskansliet har på olika sätt verkat för att Coronakommissionen ska kunna skaffa sig en helhetsbild av åtgärderna med anledning av virusutbrottet.

I inledningsskedet av kommissionens arbete var Socialdepartementets och kommissionens gemensamma bedömning att det inte behövdes någon särskild reglering för att kommissionen skulle kunna få ta del av de uppgifter som behövdes för granskningsuppdraget. Efter en hemställan från kommissionen den 15 april 2021, som föregicks av en dialog mellan kommissionen och Socialdepartementet, beslutade dock regeringen den 27 maj förordning (2021:400) om skyldighet för myndigheter att lämna uppgifter till Coronakommissionen och förordning (2021:764) om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641). Enligt den förstnämnda förordningen ska myndigheter under regeringen på begäran av Coronakommissionen lämna uppgifter som de förfogar över om kommissionen behöver uppgifterna för att fullgöra sitt utredningsuppdrag. Denna skyldighet omfattar också Regeringskansliet. I offentlighets- och sekretessförordningen infördes en sekretessbrytande bestämmelse för att kommissionen skulle kunna ta del av uppgifter som omfattades av sekretess.

Kontakterna med Coronakommissionen har skett på flera sätt. Regeringskansliet har löpande försett kommissionen med sammanställningar över de regeringsbeslut som har fattats med anledning av arbetet gällande covid-19. Kansliet för krishantering har fört löpande noteringar över genomfört arbete på kansliet med anledning av pandemin, vilka Coronakommissionen också fått del av. Coronakommissionen har löpande och i samband med att Regeringskansliet svarat skriftligt på kommissionens frågor fått ta del av det material de begärt. Material har lämnats ut av respektive departement eller hållits tillgängligt för kommissionen i Regeringskansliets lokaler.

Kommissionen har genomfört intervjuer med såväl den dåvarande som den nuvarande statsministern, statsråd, statssekreterare och andra tjänstemän. Regeringskansliet har också, enligt önskemål från kommissionen, svarat skriftligt på frågor.

Under januari och februari 2022 genomfördes flera möten mellan Regeringskansliet och Coronakommissionen för att säkerställa att kommissionen hade de uppgifter kommissionen behövde för att slutföra sitt arbete. Bland annat hölls ett möte på initiativ av Socialdepartementet mellan kommissionens ordförande och huvudsekreterare samt socialministerns två statssekreterare. Möten hölls också mellan opolitiska tjänstemän från flera departement och företrädare för kommissionens kansli. Vid dessa möten begärde kommissionen ytterligare material vilket tillgängliggjordes för kommissionen i Regeringskansliets lokaler.

3. Vilka kommentarer föranleder redovisade uppgifter i anmälningarna och i denna promemoria om att Coronakommissionen har haft svårt att få ta del av efterfrågat underlag och att kommissionen först i slutet av januari 2022 fick ta del av underlaget?

5. Har Coronakommissionen fått ta del av allt efterfrågat underlag? Om ja, när fick kommissionen del av underlaget? Om nej, vilket underlag har Coronakommissionen inte fått ta del av och varför?

Coronakommissionen har fått del av ett stort antal uppgifter från Regeringskansliet. Det har bl.a. gällt

- Sammanställningar över de regeringsbeslut som har fattats med anledning av arbetet med covid-19
- Sammanfattande tabeller över ekonomiska propositioner med åtgärder med anledning av coronaviruset
- Underlag från arbetet med mål och strategi för regeringens hantering av coronapandemin
- Underlag från analysarbetet med anledning av utlåtanden från externa experter där fokus för arbetet enligt beställningen var ett positivt och ett negativt scenario för pandemins utveckling
- Utvärdering av kansliet för krishanterings hantering av coronapandemin
- Kansliet för krishanterings loggbok och krisdagbok
- Rapporter om smittspridningen från ambassaderna i Rom, Wien och Reykjavik
- Grafiska lägesbilder och lägesbilds-pm från januari till april 2020
- Planeringsunderlag för sommar och höst 2020
- PowerPoint-bilder gällande strategiska diskussioner om Covid-19 under mars-maj 2020

Kommissionen har fått del av alla handlingar som den specifikt har efterfrågat, utom i ett fall som behandlas nedan. Vid möten mellan företrädare för Regeringskansliet och kommissionens sekretariat i januari 2022 identifierades ytterligare material som kommissionen behövde för sin granskning och som då gjordes tillgängligt för kommissionen.

När det gäller den begäran som kom till Regeringskansliet den 6 december 2021 var det initialt två typer av handlingar som kommissionen inte fick del av. Det var dels intern e-posttrafik under vissa perioder mellan några statssekreterare samt mellan dessa statssekreterare och presschefen, dels enskilda tjänstemäns anteckningar som har gjorts för eget bruk till stöd för minnet. När Coronakommissionen vidhöll sin begäran tillgängliggjorde Regeringskansliet den interna e-posttrafiken för kommissionen.

Regeringskansliet förfogar dock enligt etablerad praxis inte över enskilda tjänstemäns personliga anteckningar till stöd för minnet. Sådana kan typiskt sett finnas i anteckningsböcker som tjänstemän löpande antecknar allt möjligt i. Vad som antecknas, i vilken omfattning det antecknas och hur det antecknas varierar självfallet i hög grad. Sådana anteckningar är säkert i många fall inte ens begripliga för andra än den som gjort anteckningen. Eventuella anteckningar som funnits kan dock ha legat till grund för information som lämnats muntligen till kommissionen.

När det stod klart att kommissionen, utöver enskilda tjänstemäns anteckningar till stöd för minnet, inte ansåg sig ha fått del av allt material som den behövde för sin granskning, tog Regeringskansliet initiativ till möten med kommissionen. Detta har resulterat i att Coronakommissionen har fått ett stort antal ytterligare uppgifter. Det gäller bl.a. intern e-post, promemorior och avdömningar inom ramen för beredningen av olika åtgärder som varit aktuella.

Under den aktuella perioden fick kommissionen även del av annoterade dagordningar och talepunkter inför möten i gruppen för strategisk samordning (GSS) och Krishanteringsrådet samt talepunkter inför lägesföredragningar för statsministern och inför allmän beredning.

Efter nämnda möten i januari har Regeringskansliet uppfattat att Coronakommissionen fått det material som den behövde för sin granskning.

6. Utskottet önskar ta del av skriftväxlingen mellan Coronakommissionen och Regeringskansliet med anledning av kommissionens begäran om att få ta del av handlingar, dokument, uppgifter m.m.

Coronakommissionens begäran från december 2021, vilken föranlett diskussion mellan Regeringskansliet och kommissionen, bifogas, bilaga 1. Även efterföljande skriftväxling bifogas, bilaga 2–7.

Se även bifogad sammanställning av vilken de huvudsakliga kontakterna gällande handlingar och uppgifter från Regeringskansliet till kommissionen framgår, bilaga 8.

7. I det skriftliga svaret som Regeringskansliet översände till Ekot anges bl.a. att anteckningsböcker m.m. som Coronakommissionen hade bett att få ta del av "omfattas alltså inte av skyldigheten i förordningen" (se bilaga 4). Vilken förordning avses?

Den förordning som avses är förordningen (2021:400) om skyldighet för myndigheter att lämna uppgifter till Coronakommissionen.

9. Vilka kommentarer föranleder det som anförs i en av anmälningarna om att socialminister Lena Hallengren samma dag som Coronakommissionen presenterade sitt andra delbetänkande ifrågasatte både kommissionens metod och tillvägagångssätt samt uttalade att "de har fel" och "inte gjort allt de borde"?

De uttalanden som nämns i frågan har inte kunnat verifieras. Det är dock riktigt att socialministern i samband med att Coronakommissionen presenterade sitt andra delbetänkande gjorde en rad intervjuer där hon bl.a. framhöll att hon inte skulle beskriva regeringens hantering som senfärdig.

10. Vilka kommentarer i övrigt ger anmälningarna och innehållet i denna promemoria anledning till?

Anmälningarna och promemorian föranleder inga kommentarer i övrigt.

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-03-08

Förvaltningsavdelningen

**Konstitutionsutskottets granskningsärende 30 och 32 –
Regeringens och socialministerns agerande i förhållande till
Coronakommissionen**

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets fråga 8 i rubricerat ärende.

8. Har Riksarkivets rekommendationer om att öka bevarandet av dokumentation under coronapandemin inneburit några nya rutiner inom Regeringskansliet, t.ex. för att tillvarata handlingar som i normalfallet inte blir allmänna handlingar?

Någon motsvarande myndighetsgemensam rekommendation om nya rutiner har inte tagits fram inom Regeringskansliet.

2021-12-06

Coronakommissionen

S 2020:09

Joakim Sonnegård

Begäran om tillgång till uppgifter

Coronakommissionen har i uppdrag att utreda bl.a. regeringens åtgärder för att hantera virusutbrottet och utbrottets effekter liksom hur krisorganisationen inom Regeringskansliet har fungerat under pandemin. För att kunna fullgöra det uppdraget på ett fullgott sätt behöver kommissionen få kunskap om hur Regeringskansliet och regeringen tillförsäkrat sig information om händelseutvecklingen och om expertisens bedömningar, hur sådan information bearbetats inom Regeringskansliet och förts vidare till regeringen, vilka bedömningar av läget och möjlig händelseutveckling som gjorts inom Regeringskansliet i olika skeden av pandemin, hur avvägningar mellan olika tänkbara åtgärder under beredningsprocessen och vid regeringens slutliga ställningstaganden har gjorts och liknande frågeställningar. En sådan insikt fordrar att kommissionen kan ta del av t.ex. lägesrapporter, scenarier och liknande handlingar som upprättats löpande och vid återkommande tillfällen. Som ett led i detta arbete önskar kommissionen nu att vid ett nytt besök i Regeringskansliets lokaler ta del av följande uppgifter nedan.

1. Den e-posttrafik med i vid mening bäring på coronaviruset mellan statssekreterarna Vikmång, Backteman, Fjaestad, Lennartsson och presschefen i statsrådsberedningen för perioden 200130-200407, samt e-post mellan ovan nämnda under perioden 201005-210110;
2. De ”dagböcker” (loggböcker/anteckningsböcker eller annan dokumentation avsedd som stöd för minnet) som förts under perioden 200130-200407 samt perioden 201005-210110 av följande tjänstemän:
 - Ss Nils Vikmång

- Ss Elisabeth Backteman
 - Ss Maja Fjaestad
 - Ss Emman Lennartsson
 - Presschef Odd Guteland
 - Rättschef Per Hall
 - Expeditionschef Jenny Kvarnholt
 - Rättschefen Daniel Ström
 - Expeditionschef Marianne Jenryd
 - Expeditionschef Magnus Bengtson
 - F.d. Chefstjänsteman för krishantering Karin Lindgren
 - Departementsråd Torkel Nyman
 - F.d. gruppchef Stefan Karlsson
 - Departementsråd Annika Brändström
3. Underlag från arbetet med de mål och den strategi för regeringens hantering av coronapandemin som publicerades på regeringens webbplats den 7 april 2020.
 4. RK KH:s egna anteckningar (gjorda av handläggare och chefer) från samtliga möten i GSS (både stora och lilla) under 2020.
 5. RK KH:s egna anteckningar (gjorda av handläggare och chefer) från samtliga möten i Krishanteringsrådet under 2020 och 2021.
 6. Underlag från det analysarbete som skedde i december 2020 när kansliet inhämtade utlåtanden från externa experter där fokus för arbetet enligt beställningen var ett positivt och ett negativt scenario för pandemins utveckling och vilka kritiska faktorer som avgör huruvida Sverige hamnar i ett positivt eller ett negativt scenario, samt vilka som är de viktigaste åtgärderna att vidta här och nu. Kommissionen önskar ta del av det underlaget som stämdes av med övriga medverkande departement under den 17 december och blev helt färdigställt den 18 december.
 7. Eventuell utvärdering av RK KH:s hantering av coronapandemin.
 8. RK KH:s loggbok, krisdagbok eller liknande dokumentation.
 9. Rapporter om smittspridningen i Italien från ambassaden i Rom till Stockholm för perioden 200201-200311.

10. Rapporter om smittspridningen i Österrike från ambassaden i Wien till Stockholm för perioden 200201-200311.
11. Rapporter om smittspridningen på Island från ambassaden i Reykjavik till Stockholm för perioden 200226-200311.
12. Annat material som har koppling till punkterna ovan och som kan vara av betydelse för kommissions granskning.

Kommissionen avser att ta del av de begärda uppgifterna genom att åtta personer från sekretariatet går igenom det begärda materialet på plats i Regeringskansliet den 20 december 2021. OBS! vi behöver inte åtta kopior av det material vi vill granska; för materialet under punkt 2 ovan räcker det med ett exemplar av varje handling och vad det gäller det övriga materialet är det tillfyllest med två exemplar. Vi ser gärna att vi även får möjlighet att ta del av det underlag som togs fram inför förra besöket den 20 augusti 2021. Vid eventuella frågor kring begäran samt för planering av det praktiska genomförandet av kommissionens besök vänligen kontakta undertecknad (073-0762891, joakim.sonnegard@regeringskansliet.se).

Joakim Sonnegård

From: Thea Arvidsson
Sent: Mon, 20 Dec 2021 13:04:37 +0100
To: Ju Registrator
Cc: Karin Broms; Annie Schaffrath
Subject: Svar
Categories: TH

Från: Katja Anell
Skickat: den 17 december 2021 15:55
Till: Joakim Sonnégård <joakim.sonnegard@regeringskansliet.se>
Ämne: Ang: begäran om handlingar

Hej Joakim,

Välkommen hit på måndag kl. 09.00. Tjänstemän från kansliet kommer att möta er i Justitiedepartementets entré, Herkulesgatan 17. Inför ert besök vill jag informera om följande.

Coronakommissionen har den 6 december 2021 begärt tillgång till vissa uppgifter.

Handlingar som efterfrågas i punkterna 3 och 6–11 kommer hållas tillgängliga för kommissionen.

När det gäller enskilda tjänstemäns noteringar inför, under och efter möten är det upp till varje tjänsteman i vilken utsträckning sådana noteringar förs och de används endast till stöd för den enskildes minne. De kan inte antas ge en tillförlitlig bild av regeringens och Regeringskansliets pandemihantering. De "dagböcker" som efterfrågas i punkten 2 är inte tillgängliga för Regeringskansliet och kommer därför inte att tillhandahållas kommissionen. I sammanhanget kan också konstateras att "dagböckerna" kan innehålla en stor mängd annan information än sådan som är relaterad till pandemin.

RK KH för inga sådana anteckningar som efterfrågas i punkterna 4 och 5. Tjänstemäns anteckningar till stöd för minnet från sådana möten är inte heller tillgängliga för Regeringskansliet.

Kommissionen har i punkten 1 efterfrågat viss e-posttrafik. Dessa personer hade under de aktuella perioderna regelbunden och tät kontakt, såväl vid fysiska möten som per telefon, e-post och digitalt. Den interna e-posttrafik som efterfrågas ger varken en rättvisande eller fullständig bild av regeringens och Regeringskansliets pandemihantering och kan inte antas bidra till fullgörandet av utredningsuppdraget. E-posttrafiken kommer därför inte att tillhandahållas kommissionen. Självfallet är Regeringskansliet berett att efter bästa förmåga svara på mer preciserade frågor kopplade till kommunikationen mellan berörda personer.

Med vänlig hälsning

Katja Anell
Kanslichef/Departementsråd
Kansliet för krishantering
Justitiedepartementet
070-270 92 07

From: Annie Schaffrath
Sent: Thu, 23 Dec 2021 11:32:39 +0100
To: Ju Registrator
Cc: Karin Broms; Thea Arvidsson
Subject: Sv: Ang: begäran om handlingar
Categories: 1.2 - Tillregistreras

Från: Joakim Sonnegård <joakim.sonnegard@regeringskansliet.se>

Skickat: den 21 december 2021 15:31

Till: Katja Anell <katja.anell@regeringskansliet.se>

Kopia: S Coronakommissionen <s.coronakommissionen@regeringskansliet.se>; Mats Melin <mats.melin@regeringskansliet.se>; Daniel Ström <daniel.strom@regeringskansliet.se>; Karin Broms <karin.broms@regeringskansliet.se>; Ju Registrator <ju.registrator@regeringskansliet.se>

Ämne: Sv: Ang: begäran om handlingar

Katja,

Vi godtar inte ert besked nedan om att vi inte kan få ta del av e-post mellan centrala tjänstemän i Regeringskansliet (RK). Det är inte RK:s sak att avgöra vilket material kommissionen behöver för att fullgöra sitt oberoende granskningsuppdrag eller vilket material som som kan ge en rättvisande bild av regeringens och RK:s pandemihantering – det är kommissionen som avgör detta.

Vi begär därför – återigen – att få ta del av bilateral samt gruppvis e-posttrafik – med i vid mening bäring på coronaviruset – mellan statssekreterarna Vikmång, Backteman, Fjaestad, Lennartsson och presschefen i statsrådsberedningen Odd Guteland för perioden 200130-200407, samt e-post mellan ovan nämnda statssekreterare samt presschef under perioden 201005-210110.

Angående de "krisdagböcker" vi efterfrågat så kan det inte vara riktigt att sådan inte finns. Att de inte skulle vara tillgängliga för RK stämmer inte. Vi vet att tjänstemän har fört minnesanteckningar vid Krishanteringsrådets, GSS:s och expeditionschefernas möten. Dessa anteckningar utgör en organisk del av det beredningsunderlag som ligger till grund för regeringens beslut och ställningstaganden. I sådana anteckningar bör det bland annat framgå när en viss information nått RK och regeringen samt vilka bedömningar av läget man gjort vid en viss tidpunkt. Kommissionen menar att sådana anteckningar utgör väsentlig information för bedömningen av regeringens och RK:s pandemihantering. Vi begär därför att få ta del av denna dokumentation.

Vi har vidare noterat att krishanteringsarbetet, enligt de riktlinjer Justitiedepartementet utfärdat, ska dokumenteras. I RK:s Vägledning för departementens krishanteringsförmåga (Dnr Ju2015/05681/RK KH) framgår betydelsen av dokumentation tydligt. Där står bland annat: "Vid hantering av en händelse är det viktigt att dokumentera vilka åtgärder som vidtas och vem som vidtar dessa åtgärder" (sidan 7). Enligt 11 c § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet ansvarar chefstjänstemannen för krishantering för uppföljning av Regeringskansliets krishantering. I den uppföljningsprocess som ska genomföras i samband med en allvarlig händelse så ska departementen på begäran av krishanteringskansliet lämna in underlag om sin krishanteringsförmåga och på andra sätt delta i uppföljningsarbetet. Departementen svarar för erfarenhetsåterföring inom sina respektive ansvarsområden.

Erfarenhetsåterföringens olika beståndsdelar preciseras på sidan 18 i Vägledning för departementens krishanteringsförmåga (Dnr Ju2015/05681/RK KH): "1. Undersökande: Vad hände? (Fastställa händelseförlopp) 2. Bedömning: Vad fungerade bra respektive mindre bra? Varför fungerade det bra respektive mindre bra? Vad innebär det i form av förändringsbehov i vår organisation? (Dra slutsatser utifrån resultatet från den undersökande fasen) 3. Förändring: Kommunicera resultat och reformera organisationen. Nå ut med slutsatserna, samt ändra rutiner, policy, planer etc. De första två faserna kan sägas handla om att identifiera lärdomar, medan den tredje innebär att lärdomarna omsätts i handling".

Jag utgår ifrån att *åtminstone* expeditionscheferna – eller den person som fått sig uppgiften delegerad – på Socialdepartementet, Justitiedepartementet samt Statsrådsberedningen kontinuerligt dokumenterat bland annat de åtgärder som vidtagits och vem som vidtagit dessa åtgärder för att i RK:s interna arbete med erfarenhetsåterföring svara upp mot de kriterier som specificerats i nämnda promemoria. Enligt vad ss Maja Fjaestad uppgett för kommissionen den 24 maj i år så fördes sådana minnesanteckningar av expeditionschefen vid Socialdepartementet. Vi begär att få ta del av den dokumentation som gjorts vid Socialdepartementet, Justitiedepartementet samt Statsrådsberedningen och som berör fas 1 och 2 i citatet ovan.

Jag emotser ett svar snarast möjligt.

/Joakim

Joakim Sonnegård
Huvudsekreterare
Coronakommissionen

103 33 Stockholm
Mobil 073-0762891
joakim.sonnegard@regeringskansliet.se
www.regeringen.se

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

From: Thea Arvidsson
Sent: Mon, 3 Jan 2022 11:29:31 +0100
To: Ju Registrator
Cc: Karin Broms; Annie Schaffrath
Subject: VB: Ang: begäran om handlingar
Categories: ME

Från: Katja Anell <katja.anell@regeringskansliet.se>
Skickat: den 3 januari 2022 10:49
Till: Joakim Sonnegård <joakim.sonnegard@regeringskansliet.se>
Kopia: Karin Broms <karin.broms@regeringskansliet.se>; Thea Arvidsson <thea.arvidsson@regeringskansliet.se>; Daniel Ström <daniel.strom@regeringskansliet.se>; Annika Brändström <annika.brandstrom@regeringskansliet.se>
Ämne: Sv: Ang: begäran om handlingar

Hej Joakim,

Även om e-posttrafiken mellan berörda tjänstemän inte ger någon rättvisande eller fullständig bild av regeringens eller Regeringskansliets pandemihantering kommer Regeringskansliet, sedan begäran övervägts på nytt, försöka tillgodose kommissionens önskemål. E-posten förvaras i respektive användares e-postklient och det är användaren som ansvarar för hanteringen av e-posten och som väljer hur e-posten ordnas. Dessutom har två av tjänstemännen lämnat sina anställningar. Det är en tidskrävande uppgift att ta fram den e-post som omfattas av begäran och som finns kvar på respektive användares klient. Regeringskansliet kommer att återkomma när kommissionen kan få del av den e-posttrafik som kunnat tillgängliggöras.

När det gäller "krisdagböckerna" finns det anledning att göra några förtydliganden.

Kommissionen har tidigare bl.a. begärt att få ta del av RK KH:s krisdagbok (punkten 8 i kommissionens ursprungliga begäran). Regeringskansliet har inte motsatt sig att kommissionen tar del av detta material. Materialet innehåller säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter men kommer att hållas tillgängligt för kommissionen efter genomförd säkerhetskontroll. Kommissionen är välkommen att ta kontakt med Thea Arvidsson för att bestämma datum för ett nytt besök. Några andra krisdagböcker förs inte av myndigheten. Det kan dock konstateras att det inom Socialdepartementet förts en förteckning avseende vissa händelser och åtgärder med anledning av utbrottet av covid-19. Förteckningen, som inte är fullständig, kommer att hållas tillgänglig för kommissionen.

Det som anges om erfarenhetsåterföring i vägledningen för departementens krishanteringsförmåga innebär inte någon skyldighet för departementen att löpande dokumentera vidtagna åtgärder, lägesbedömningar och gjorda överväganden inom ramen för en pågående krishantering.

Dessutom har någon samlad erfarenhetsåterföring inte påbörjats, eftersom pandemin fortfarande pågår.

Kommissionen har också begärt att få ta del av

- Dagböcker (loggböcker/anteckningsböcker eller annan dokumentation avsedd som stöd för minnet) som förts av olika befattningshavare i Regeringskansliet (punkten 2 i kommissionens ursprungliga begäran)
- RK KH:s egna anteckningar (gjorda av handläggare och chefer) från samtliga möten i GSS (både stora och lilla) under 2020 (punkten 4 i kommissionens ursprungliga begäran)
- RK KH:s egna anteckningar (gjorda av handläggare och chefer) från samtliga möten i Krishanteringsrådet under 2020 och 2021 (punkten 5 i kommissionens ursprungliga begäran)

Som framgår av Regeringskansliets tidigare svar har kansliet för krishantering inte fört några anteckningar vid de aktuella mötena. Uppgifter i anteckningar som enskilda tjänstemän fört som stöd för minnet är inte uppgifter som Regeringskansliet förfogar över i den mening som avses i 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och 2 § förordningen (2021:400) om skyldighet för myndigheter att lämna uppgifter till Coronakommissionen. Några sådana anteckningar kommer alltså inte tillhandahållas kommissionen.

Kommissionen har även begärt att få promemorian Pandemin – framtidsbedömningar och åtgärdsbehov (2020-12-18) utlämnad. Handlingen har tidigare gjorts tillgänglig för kommissionen. Vid behov kan handlingen göras tillgänglig igen på motsvarande sätt.

Med vänlig hälsning

Katja Anell
Kanslichef/Departementsråd
Kansliet för krishantering
Justitiedepartementet
070-270 92 07

From: Thea Arvidsson
Sent: Tue, 4 Jan 2022 17:03:36 +0100
To: Ju Registrator
Subject: VB: Ang: begäran om handlingar
Categories: ME

Från: Micaela Bodelius <micaela.bodelius@regeringskansliet.se>
Skickat: den 4 januari 2022 16:56
Till: Thea Arvidsson <thea.arvidsson@regeringskansliet.se>
Kopia: Helen Ziobro <helen.ziobro@regeringskansliet.se>; Petra Jansson <petra.jansson@regeringskansliet.se>; Karin Broms <karin.broms@regeringskansliet.se>
Ämne: Sv: Ang: begäran om handlingar

Det passar oss bra, tack!
Micaela

Från: Thea Arvidsson <thea.arvidsson@regeringskansliet.se>
Skickat: den 4 januari 2022 16:21
Till: Micaela Bodelius <micaela.bodelius@regeringskansliet.se>
Kopia: Helen Ziobro <helen.ziobro@regeringskansliet.se>; Petra Jansson <petra.jansson@regeringskansliet.se>; Karin Broms <karin.broms@regeringskansliet.se>
Ämne: Sv: Ang: begäran om handlingar

Hej Micaela,

Det passar oss, ni är välkomna onsdagen den 19 januari, jag anmäler er ankomst i vaken.

Ska vi säga klockan 9.00?

Vänligen,
Thea

Kansliet för krishantering, gruppen för ledningsstöd
073-088 0141

Från: Micaela Bodelius <micaela.bodelius@regeringskansliet.se>
Skickat: den 4 januari 2022 16:08
Till: Thea Arvidsson <thea.arvidsson@regeringskansliet.se>
Kopia: Helen Ziobro <helen.ziobro@regeringskansliet.se>; Petra Jansson <petra.jansson@regeringskansliet.se>
Ämne: VB: Ang: begäran om handlingar

Hej!
Med anledning av Joakims tidigare mejl så föreslår jag att jag, Helen Ziobro och Petra Jansson gör ett besök onsdagen den 19 januari. Skulle det passa er?

Mvh,

Micaela Bodelius

Från: Joakim Sonnegård <joakim.sonnegard@regeringskansliet.se>

Skickat: den 4 januari 2022 15:21

Till: Katja Anell <katja.anell@regeringskansliet.se>

Kopia: Karin Broms <karin.broms@regeringskansliet.se>; Thea Arvidsson <thea.arvidsson@regeringskansliet.se>; Daniel Ström <daniel.strom@regeringskansliet.se>; Annika Brändström <annika.brandstrom@regeringskansliet.se>; Mats Melin <mats.melin@regeringskansliet.se>; Petra Jansson <petra.jansson@regeringskansliet.se>; Helen Ziobro <helen.ziobro@regeringskansliet.se>; Micaela Bodelius <micaela.bodelius@regeringskansliet.se>; S Coronakommissionen <s.coronakommissionen@regeringskansliet.se>

Ämne: Sv: Ang: begäran om handlingar

Katja,

Vad det gäller e-posten så utgår jag ifrån att RK nu skyndsamt ger oss tillgång till denna. För att kunna fullfölja det uppdrag regeringen gett oss behöver vi ta del av e-posten under januari månad. Återkom därför snarast med besked om datum för en sådan granskning.

Vad det gäller dagböcker (loggböcker/anteckningsböcker eller annan dokumentation avsedd som stöd för minnet) som förts av olika befattningshavare i Regeringskansliet, RK KH:s egna anteckningar (gjorda av handläggare och chefer) från samtliga möten i GSS (både stora och lilla) under 2020, samt RK KH:s egna anteckningar (gjorda av handläggare och chefer) från samtliga möten i Krishanteringsrådet under 2020 och 2021 återkommer jag i särskild ordning.

Michaela Bodelius kommer att ta kontakt med Thea Arvidsson för att bestämma datum för ett nytt besök för att ta del av de säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter vi efterfrågat. Vi vill vid detta tillfälle även ta del av Socialdepartementet förteckning avseende vissa händelser och åtgärder med anledning av utbrottet av covid-19. I samband med detta besök kan ni överlämna promemorian *Pandemin – framtidsbedömningar och åtgärdsbehov (2020-12-18)* /Justitiedepartementet/Kansliet för krishantering/Sektionen för omvärldsanalys och rapportering/Johan Larnefeldt som jag i ett mejl till Karin Broms den 21 december 2021 begärde att få utlämnad.

Hälsningar
/Joakim

Joakim Sonnegård
Huvudsekreterare
Coronakommissionen

103 33 Stockholm
Mobil 073-0762891
joakim.sonnegard@regeringskansliet.se
www.regeringen.se

From: Thea Arvidsson
Sent: Wed, 12 Jan 2022 13:30:29 +0100
To: Ju Registrator
Cc: Karin Broms; Annie Schaffrath
Subject: VB: Ang: begäran om handlingar
Categories: LA

Från: Joakim Sonnegård <joakim.sonnegard@regeringskansliet.se>

Skickat: den 11 januari 2022 17:35

Till: Katja Anell <katja.anell@regeringskansliet.se>

Kopia: Karin Broms <karin.broms@regeringskansliet.se>; Thea Arvidsson <thea.arvidsson@regeringskansliet.se>; Daniel Ström <daniel.strom@regeringskansliet.se>; Annika Brändström <annika.brandstrom@regeringskansliet.se>; Mats Melin <mats.melin@regeringskansliet.se>; Petra Jansson <petra.jansson@regeringskansliet.se>; Helen Ziobro <helen.ziobro@regeringskansliet.se>; Micaela Bodelius <micaela.bodelius@regeringskansliet.se>; S Coronakommissionen <s.coronakommissionen@regeringskansliet.se>; Ju Registrator <ju.registrator@regeringskansliet.se>

Ämne: Sv: Ang: begäran om handlingar

Katja,

Regeringskansliet (RK) är organisatoriskt en myndighet under regeringen. Myndigheter under regeringen ska på begäran av Coronakommissionen lämna uppgifter som de förfogar över om kommissionen behöver uppgifterna för att fullgöra sitt utredningsuppdrag (SFS 2021:400). Uppgifter i anteckningar som enskilda tjänstemän i RK i sin tjänsteutövning fört som stöd för minnet utgör en organisk del av det beredningsunderlag som ligger till grund för regeringens beslut och ställningstaganden. Dessa uppgifter måste RK anses förfoga över. RK har därför en skyldighet att tillgängliggöra dessa anteckningar för kommissionen. Vi begär därför – återigen – att få ta del av:

- Dagböcker (loggböcker/anteckningsböcker eller annan dokumentation avsedd som stöd för minnet) som förts av olika befattningshavare i Regeringskansliet (punkten 2 i kommissionens ursprungliga begäran);
- RK KH:s egna anteckningar (gjorda av handläggare och chefer) från samtliga möten i GSS (både stora och lilla) under 2020 (punkten 4 i kommissionens ursprungliga begäran);
- RK KH:s egna anteckningar (gjorda av handläggare och chefer) från samtliga möten i Krishanteringsrådet under 2020 och 2021 (punkten 5 i kommissionens ursprungliga begäran).

Du skriver: "Det som anges om erfarenhetsåterföring i vägledningen för departementens krishanteringsförmåga innebär inte någon skyldighet för departementen att löpande dokumentera vidtagna åtgärder, lägesbedömningar och gjorda överväganden inom ramen för en pågående krishantering. Dessutom har någon samlad erfarenhetsåterföring inte påbörjats, eftersom pandemin fortfarande pågår." Om detta har vi följande att säga:

1. Vi vårt senaste besök på regeringskansliet (20 december) tog vi bland annat del av ett mycket kortfattat material – materialet bestod av ett antal *bullet points* – med rubriken *RK KH Erfarenheter från våren 2020*. Författare till materialet angavs vara Emma Sundell, Najite Ukale och Ewa Wennberg. De anteckningar som låg till grund för denna erfarenhetsåterföring vill vi ta del av;

2. Även om det inte föreligger "någon skyldighet för departementen att löpande dokumentera vidtagna åtgärder, lägesbedömningar och gjorda överväganden" samt att någon "samlad erfarenhetsåterföring inte påbörjats", bör det finnas anteckningar som är *tänkta att ligga till grund för en sådan*. Vi vill ta del av dessa anteckningar.

Hälsningar

/Joakim

Joakim Sonnegård
Huvudsekreterare
Coronakommissionen

103 33 Stockholm
Mobil 073-0762891
joakim.sonnegard@regeringskansliet.se
www.regeringen.se

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

From: Thea Arvidsson
Sent: Tue, 18 Jan 2022 10:48:15 +0100
To: Ju Registrator
Cc: Karin Broms; Annie Schaffrath
Subject: VB: Ang: begäran om handlingar
Categories: ME

Från: Katja Anell

Skickat: den 18 januari 2022 09:49

Till: Joakim Sonnégård <joakim.sonnegard@regeringskansliet.se>

Ämne: Sv: Ang: begäran om handlingar

Hej Joakim,

Ni kommer vid besöket i Regeringskansliets lokaler den 19 januari att få ta del av presentationen *RK KH Erfarenheter från våren 2020* med anteckningssidor som inkluderar underlag för presentationen.

Du har i ditt e-postmeddelande framfört att Regeringskansliet, eftersom det är en myndighet under regeringen, har en skyldighet att tillhandahålla kommissionen anteckningar som förts av enskilda tjänstemän för eget bruk till stöd för minnet. Till stöd för detta har du hänvisat till förordningen (2021:400) om skyldighet för myndigheter att lämna uppgifter till Coronakommissionen.

För att en uppgift ska kunna tillhandahållas krävs dock att Regeringskansliet förfogar över den. Enligt etablerad praxis anses Regeringskansliet inte förfoga över anteckningar som görs för eget bruk till stöd för minnet. Sådana anteckningar har myndigheten alltså inte tillgång till. Det kan tilläggas att sådana anteckningar inte heller torde vara ägnade att ge en rättvisande bild av myndighetens krisorganisation och att de inte heller utgör någon organisk del av vare sig regeringens eller Regeringskansliets beslutsunderlag.

Det finns inte några särskilda anteckningar som är tänkta att ligga till grund för erfarenhetsåterföring. Den logg och dagbok som kommissionen kommer få ta del vid sitt besök kommer utgöra en grund vid kommande erfarenhetsåterföring.

Regeringskansliet kommer dock självfallet även fortsättningsvis tillhandahålla de uppgifter som myndigheten förfogar över och efter bästa förmåga svara på frågor från kommissionen. I sammanhanget kan nämnas att kommissionen sedan tidigare har fått del av dagordningar inför och tjänsteanteckningar efter möten i krishanteringsrådet liksom dagordningarna för möten i Gruppen för strategisk samordning.

Med vänlig hälsning
Katja Anell
Kanslichef/Departementsråd
Kansliet för krishantering
Justitiedepartementet

Kansliet för krishantering

200914	Grafiska lägesbilder från 25 januari till 15 april	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
200915	Sammanställning av regeringsbeslut maa covid-19 för perioden 1 februari 2020 - 6 augusti 2020.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
200929	Sammanställning av regeringsbeslut maa covid-19 för perioden 7 augusti 2020 - 7 september 2020.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
201023	Sammanställning av regeringsbeslut maa covid-19 för perioden 8 september 2020 - 8 oktober 2020.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
201125	Sammanställning av regeringsbeslut maa covid-19 för perioden 9 oktober-9 november 2020.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
210107	Sammanställning av regeringsbeslut maa covid-19 för perioden 10 november - 10 december 2020	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
210125	Sammanställning av regeringsbeslut maa covid-19 för perioden 11 december till 11 januari 2020/21	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
210304	Sammanställning av regeringsbeslut maa covid-19 för perioden 12 januari - 12 februari	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
210406	Sammanställning av regeringsbeslut maa covid-19 för perioden 13 februari - 13 mars	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
210503	Coronakommissionens sekretariat begärde ut planeringsunderlagen för sommar och höst 2020.	Sekretariatet	Via e-post

Kansliet för krishantering

210505	Coronakommissionens sekreteriat uppgav att de avvaktar med att hämta planeringsunderlagen i det fall de kommer på fler handlingar som de vill ta del av.	Sekretariatet	Via e-post
210512	Sammanställning av regeringsbeslut maa covid-19 för perioden 14 mars till 18 april	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
210527	Coronakommissionen fick ta del av planeringsunderlag för sommaren och hösten 2020. Underlagen var omaskade men sekretessmarkerade	Sekretariatet	Överlämning
210609	Coronakommissionen begärde att få planeringsunderlag med maskningar.	Sekretariatet	Via e-post
210610	Sammanställning av regeringsbeslut maa covid-19 för perioden 19 april-16 maj	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
210610	Coronakommissionen fick planeringsunderlag för sommaren och hösten 2020 i maskad form.	Sekretariatet	Via e-post
210630	Sammanställning av regeringsbeslut maa covid-19 för perioden 17 maj-20 juni	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
210702	Begäran från Coronakommissionen om att få ta del av olika handlingar till mitten av augusti, då kommissionen kommer till RK:s lokaler	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
210706	Coronakommissionen fick förslag på datum för besök: 19 augusti. Sekretariatet återkopplade senare med förslaget 20 augusti.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
210820	Kommissionen besökte RK för att ta del av begärda handlingar	Sekretariatet	Besök

Kansliet för krishantering

210831	Kommissionen begärde att få utlämnat till sig de lägesbids-pm som de tog del av vid besöket (12 st mellan 200323-200428)	Sekretariatet	Via e-post
210903	Coronakommissionen fick tio av tolv av de begärda lägesbids-pm (200324-200428). Övriga två (200401 och 200407) innehåller sekretess och lämnas över fysiskt vid överenskommelse.	Sekretariatet	Via e-post
210915	Sammanställningen över de regeringsbeslut som har fattats med anledning av covid-19 under perioden 210621-210808	Joakim Sonnégård, huvudsekreterare	Via e-post
211007	Sammanställningen över de regeringsbeslut som har fattats med anledning av covid-19 under perioden 210809-210912	Joakim Sonnégård, huvudsekreterare	Via e-post
211013	Coronakommissionens sekreteriat hämtade två resterande lägesbids-pm (200401 och 200407) med sekretessstämplar	Sekretariatet	Överlämning
211029	Sammanställningen över de regeringsbeslut som har fattats med anledning av covid-19 under perioden 210913-211010	Joakim Sonnégård, huvudsekreterare	Via e-post
211202	Sammanställningen över de regeringsbeslut som har fattats med anledning av covid-19 under perioden 211011-211107	Joakim Sonnégård, huvudsekreterare	Via e-post
211206	Begäran från Coronakommissionen om att ta del av olika handlingar på plats i RK:s lokaler den 20 december	Joakim Sonnégård, huvudsekreterare	Via e-post
211209	Bekräftelse på mottagen begäran om att ta del av handlingar skickades till CK.	Joakim Sonnégård, huvudsekreterare	Via e-post

Kansliet för krishantering

211217	Information till Coronakommissionen inför besöket den 20 december.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
211220	Coronakommissionen tog del av handlingar på plats i RK:s lokaler. De fick ta del av handlingar som ej var konfidentiella; underlag från arbetet med mål och strategi, underlag från analysarbete, RK KH:s erfarenheter, delar av RK KH:s interna minnesanteckningar, D-post från Italien, Österrike, Island.	Joakim Sonnegård samt andra från sekretariatet	Besök
211221	Fortsatt begäran från CK att ta del av epost mellan centrala tjänstemän och tjänstemäns minnesanteckningar från vissa möten.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
211221	Begäran från Coronakommissionen att promemorian Pandemin - framtidsbedömningar och åtgärdsbehov ska lämnas ut.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
211221	Återkoppling på muntlig fråga vid Coronakommissionens besök 211220 om information från Socialdepartementet.	Sekretariatet	Via e-post
220103	Svar på CK:s fortsatta begäran om att ta del av e-post mellan centrala tjänstemän och tjänstemäns minnesanteckningar från vissa möten samt PM om framtidsbedömningar mm.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
220104	Svar från Coronakommissionen angående den fortsatta begäran.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post

Kansliet för krishantering

220104	Kontakt med Coronakommissionen ang datum för nytt besök i RK:s lokaler för påseende av vissa säkerhetsklassade uppgifter samt epost mellan vissa ss och presschefen.	Sekretariatet	Via e-post
220111	Mail från Coronakommissionen gällande den fortsatta begäran.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
220118	Svar till Coronakommissionen gällande den fortsatta begäran samt information inför besök 220119.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
220119	Coronakommissionen tog del av konfidentiella handlingar på plats i RK:s lokaler: KH:s loggbok (2020+2021) samt RK KH:s interna minnesanteckningar från coronaarbetet. Kommissionen fick ta del av epost mellan vissa ss och presschefen.	Sekretariatet	Besök
220124	Konversation med Coronakommissionen om närvarande vid besök i RK:s lokaler 220126.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
220125	Skriftlig begäran om underlag från S-dep vid besök i RK:S lokaler 220126.	Sekretariatet	Via e-post
220125	Svar till Coronakommissionen efter ovanstående begäran om att efterfrågat underlag tas fram till besöket dagen efter.	Sekretariatet	Via telefon
220126	Coronakommissionen tog del av annoterade dagordningar från GSS och KH-rådet samt presschefens mail. Tog del av handlingarna i RK:s lokaler.	Joakim Sonnegård samt andra delar av sekretariatet	Besök

Kansliet för krishantering

220127	Återkoppling på muntlig fråga vid Coronakommissionens besök 220126 om scenarier under våren 2020.	Sekretariatet	Via telefon
220131	Kontakt med Coronakommissionen inför besök i RK:s lokaler 220201.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post
220201	Coronakommissionen tog del av annoterade dagordningar ochh talepunktsunderlag från samordningsmöten. Kommissionen tog del av handlingarna i RK:s lokaler.	Joakim Sonnegård samt andra från av sekretariatet	Besök
220201	Sammanställningen över de regeringsbeslut som har fattats med anledning av covid-19 under perioden 8 november 2021 till 2 januari 2022. Sista sammanställningen som skickas till Coronakommissionen enligt överenskommelse.	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Via e-post

Utrikesdepartementet

28-apr-21	UD:s svar på Corona-kommissionens frågor gällande i huvudsak UD:s konsulära arbete under krisen	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Epost
20-jan-21	Utvärdering av det konsulära arbetet	Sekretariatet	Epost
25-aug-20	Brev till ambassaderna	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Epost

Finansdepartementet

21-sep-20	Förfrågan om faktagranskning av ekonomisk statistik och sammanställning av ekonomiskt-politiska åtgärder under pandemin	Joakim Sonnégård, huvudsekreterare	Epost
16-feb-21	Förfrågan om uppgifter om företagsstöd under pandemin	Karolina Ekholm, del-tagare i Corona-kommissionens expertgrupp	Epost
22-nov-21	Förfrågan om källor och data om stöd vid korttidsarbete och utgifter för åtgärder med anledning av pandemin	Joakim Sonnégård, huvudsekreterare	Epost
02-dec-21	Svar, tabell över åtgärder vidtagna med anledning av covid-19	Finansdepartementet	Epost
19-dec-21	Förfrågan om faktagranskning och kompletterande uppgifter	Joakim Sonnégård, huvudsekreterare	Epost

Socialdepartementet

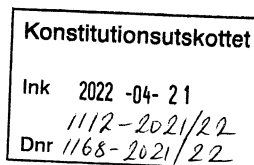
31-aug-20	Förfrågan om lista över regeringsbeslut	Joakim Sonnegård, huvudsekreterare	Epost

Bilaga A2.3.4

Regeringskansliet

2022-04-21
SB2022/00255

Statsrådsberedningen
Rättschefen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 30 och 32 –
Regeringens och socialministerns agerande i förhållande till
Coronakommissionen

Härmed överlämnas en promemoria från Finansdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditions- och rättschefen
Magnus Bengtson, Finansdepartementet.

David Oredsson
kanslichef

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-04-21

Finansdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 30 och 32 – Regeringens och socialministerns agerande i förhållande till Coronakommissionen

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande fråga i rubricerat ärende.

Vid utfrågningen av statssekreteraren Emma Lennartsson ställde konstitutionsutskottet frågor om modeller för smittspridningen av sjukdomen covid-19 och svar till Coronakommissionen om dessa modeller.

Den 7 december 2021 frågade Coronakommissionen vilka prognoser/scenarier Finansdepartementet tog fram efter diskussion med de externa experterna i epidemiologi/virologi som tjänstemän i departementet hade kontakt med. Coronakommissionen begärde också att få ta del av dessa prognoser/scenarier.

Som angavs i Finansdepartementets svar till Coronakommissionen den 17 december tog departementet inte fram några särskilda prognoser/scenarier med anledning av diskussionerna med de externa experterna.

Däremot har departementet löpande tagit fram information och gjort bedömningar av smittspridningen av covid-19 som en del av underlaget för prognoserna för den ekonomiska utvecklingen. Huruvida departementet gjort sådana bedömningar omfattades inte, som det uppfattades, av kommissionens fråga. I departementets svar angavs att prognoserna för den ekonomiska utvecklingen redovisades regelbundet, bl.a. i samband med det stora antalet ekonomiska propositioner som lämnades under 2020 och 2021.

Bilaga A2.3.5

Regeringskansliet2022-04-28
SB2022/00255**Konstitutionsutskottet**

Ink 2022 -04- 28

1112-2021/22

Dnr 1168-2021/22

Statsrådsberedningen
Rättschefen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 30 och 32 – Regeringens och socialministerns agerande i förhållande till Coronakommissionen

Härmed överlämnas en promemoria från Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är kanslichefen Katja Anell,
Statsrådsberedningen.

David Oredsson
kanslichef

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-04-28

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 30 och 32 – Regeringens och socialministerns agerande i förhållande till Coronakommissionen

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande fråga i rubricerat ärende.

Den 8 mars 2022 svarade Regeringskansliet på ett antal frågor från konstitutionsutskottet. Utskottet önskade bl.a. ta del av skriftväxlingen mellan Coronakommissionen och Regeringskansliet med anledning av kommissionens begäran om att få ta del av handlingar, dokument, uppgifter m.m. Till Regeringskansliets svar bifogades en sammanställning av vilken de huvudsakliga kontakterna gällande handlingar och uppgifter från Regeringskansliet till kommissionen framgick.

Vid utfrågningen av statsrådet Mikael Damberg den 26 april 2022 ställde konstitutionsutskottet frågor om hur det kommer sig att Coronakommissionens begäran om smittspridningsmodeller från Finansdepartementet inte framgick av nämnda sammanställning.

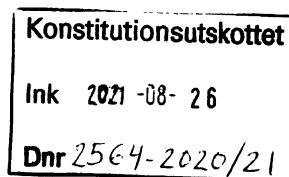
Kontakter i anslutning till kommissionens intervjuer fanns inte med i sammanställningen. Frågan om vilka prognoser/scenarier Finansdepartementet tog fram efter diskussion med de externa experterna i epidemiologi/virologi som tjänstemän i departementet hade kontakt med var en av flera frågor som ställdes vid en intervju med statsminister Magdalena Andersson, i egenskap av tidigare finansminister, den 7 december 2021 och som besvarades den 17 december 2021.

Bilaga A2.4.1

SVERIGES
RIKSDAG

2021-08-26

Till konstitutionsutskottet

Statsrådet Per Bolunds hantering av Svensk kärnbränslehantering AB:s ansökan om systemet för använt kärnbränsle

Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) ansökte 2011 om tillstånd att bygga upp ett system för att långsiktigt hantera Sveriges använda kärnbränsle. Ansökan gäller hela det så kallade KBS-3-systemet och omfattar en utökning av mellanlagringskapaciteten från 8 000 till 11 000 ton använt bränsle, uppförandet av en inkapslingsanläggning samt en slutförvarsanläggning. Ansökan kräver ett regeringsbeslut om tillåtlighet enligt miljöbalken och ett om tillstånd enligt kärntekniklagen.

Regeringens beredning av ansökan inleddes 2018-01-23 då Mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) båda lämnat sina yttranden. Domstolens yttrande innehöll en begäran om komplettering som SKB lämnade in i april 2019. Kompletteringen har remitterats och SSM har yttrat sig över den.

Riksdagen beslutade i juni 2020 om förtydliganden i det långsiktiga ansvaret för det använda bränslet, varpå Östhammars kommun meddelade att man inte kommer att utnyttja sin möjlighet till veto mot att slutförvarsanläggningen uppförs i kommunen.

Under våren 2021 har regeringen genomfört ett kompletterande samråd med grannländerna i enlighet med Esbo-konventionen.

Statsrådet Isabella Lövin menade den 2020-12-09 i svaret på en skriftlig fråga (2020/21:747) om när regeringen kommer att fatta beslut om ansökan att:

”Vi analyserar för närvarande om det återstår något vad gäller handläggningen av ärendena enligt såväl miljöbalken som lagen om kärnteknisk verksamhet innan regeringen kan fatta sitt beslut.”

I en interpellationsdebatt med mig den 2021-01-29 lyfte angav statsrådet Lövin att det regeringen då fortfarande arbetade med var just sistahandsansvaret och Esbo-samrådet. Hon nämnde också att man ville se resultaten från SKB:s så kallade LOT-försök. Statsrådet sa också att:

”Frågan om kapaciteten i Clab ingår i den ansökan, enligt både miljöbalken och kärntekniklagen, som regeringen nu prövar. Ärendena hanteras samlat i Regeringskansliet, och regeringen avser att fatta beslut vid samma tillfälle.”

Resultatet från LOT-försöket har nu kommit. SSM har granskat det och har yttrat sig. Därmed återstår ingen av de frågor som tidigare sysselsatte regeringskansliet. Det har också bekräftats från tjänstemännen miljödepartementet att det under en tid inte har pågått någon handläggning i sakfrågor som rör ansökan.

Statsrådet Per Bolund pekade heller inte under kammarens debatt om hanteringen av använt kärnbränsle den 2021-04-21 på något ytterligare behov av beredning än de frågor statsrådet Lövin tidigare redovisat och som nu har hanterats.

Riksdagen tillkännagav den 2021-04-22 att ”regeringen skyndsamt bör vidta nödvändiga åtgärder för att på kort och lång sikt trygga förutsättningarna för en säker hantering av använt kärnbränsle”.

Liberalerna liksom andra partier har genom skriftliga frågor och i debatter i kammaren försökt få svar på vad det har varit som saknats för att regeringen ska kunna fatta ett beslut om ansökan i sin helhet. Även de berörda kommunerna har, både vid möte med statsrådet Bolund och skriftligen, sökt få svar på vad som saknas och varför regeringen inte har begärt in de underlag man i så fall behövt för sin fortsatta beredning. Statsrådet har inte kunnat beskriva vad som återstår att utreda för att det ska finnas underlag för de två beslut regeringen har haft att ta ställning till.

Allt tyder på att ärendet i sin helhet har varit färdigt för regeringsbeslut. Trots det har regeringen idag beslutat att dela sönder ansökan om systemet för kärnbränslehanteringen i olika delar. Regeringen motiverar detta med att det blir möjligt att gå vidare med den del av ansökan som rör den utökade mellanlagringskapaciteten för att undvika att mellanlagret blir fullt. Samtidigt får nu regeringen möjlighet att fortsätta att dröja med att fatta beslut om resten av slutförvarssystemet.

Remissinstanserna har lyft en rad risker med förslaget. Flera har pekat på att en sådan utbrytning skulle försena just den utökade mellanlagringskapaciteten. Flera har också lyft juridiska risker som skulle innebära en mer utdragen process. Av central betydelse är att de aktörer som svarar för elförsörjningen upprepade gånger har varnat för att ett uteblivet beslut om slutförvaring riskerar att leda till att fungerande reaktorer börjar tas ur drift 2024 och att beslut om detta i så fall kan komma att ske i närtid, med tanke på att drift av en reaktor förutsätter förutsebarhet om hur det använda kärnbränslet tas om hand.

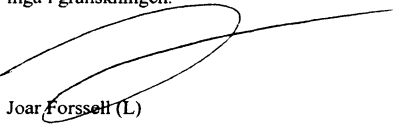
Enligt grundlagen föreligger beredningstvång för regeringens handläggning av ärenden. Dagens besked innebär att regeringen aktivt har underlåtit att fatta beslut i en viktig fråga trots att det finns omfattande underlag som pekar på att denna underlåtenhet kan komma att få omfattande konsekvenser för samhället.

Konstitutionsutskottet behöver granska i vilken mån regeringen alls har gjort den konsekvensanalys i denna del som måste anses följa av beredningstvånget.

Regeringens beslut idag innebär att Sverige står inför en allvarlig kris i elförsörjningen redan inom några år. Möjligen kan kraftsystemet hållas stabilt utan Forsmark 2 som stoppas först – i maj 2024. Men det blir allt mer utmanande att upprätthålla att en stabil elförsörjning, åtminstone söder om Dalälven, när fler reaktorer stoppas under 2025.

Synen på kärnkraften som energislag är en politisk fråga som ligger utanför konstitutionsutskottets beredningsområde. Konstitutionsutskottet har däremot vid upprepade tillfällen granskat om regeringens beredning av enskilda ärenden har varit oacceptabelt långsam.

Jag önskar därför att konstitutionsutskottet granskar regeringens handläggning av SKB:s ansökan. I synnerhet bör det granskas om statsrådet Per Bolund kan anses ha haft politiska motiv för att först dröja med att lägga fram ärendet för beslut och för att sedan inte lägga fram ärendet i sin helhet. Det bör utredas om han därmed avsiktligt har bidragit till att en för samhället mycket viktig verksamhet påverkats negativt. Även regeringens beredning, särskilt av den promemoria som ligger till grund för dagens beslut och av remissynpunkterna på densamma bör ingå i granskningen.

Joar Forssell (L)

Bilaga A2.4.2

2021-08-26

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet

Ink 2021-08-26

Dnr 2566-2020/21

Regeringen, genom miljö- och klimatminister Per Bolund, meddelade idag att man fattat beslut om att tillåta en kapacitetsökning i Centrallagret för använt bränsle (Clab) i Oskarshamn. Detta för att undvika hotet att kärnkraften får stänga ner 2024 på grund av kapacitetsbrist hos Clab.

Den bakomliggande processen till beslutet inleddes för tio år sedan, när Svensk kärnbränslehantering (SKB) ansökte hos Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) och Mark- och miljödomstolen om tillstånd för ett slutförvar för använt kärnbränsle i Östhammar, en inkapslingsanläggning för använt kärnbränsle i Oskarshamn och en utökad lagring av kärnbränsle i Clab. Oskarshamns och Östhammars kommuner har tillstyrkt byggnationen av anläggningarna i enlighet med den helhetslösning för hantering av hela kärnavfallscykeln som ansökningarna innebär. Vad gäller Oskarshamn så har kommunen varit synnerligen tydlig med att tillstyrkandet förutsätter att utökningen mellanlagringskapaciteten utgör en del av en helhetslösning för kärnavfallshanteringen, vilket innebär att slutförvaret och inkapslingsanläggningen måste medges tillstånd i samma process – detta för att undvika att mellanlagringen, på grund av politisk ovilja eller ineffektivitet, över tid blir en permanent och livsfarlig slutförvaring.

Regeringens beslut innebär emellertid just det att man delar upp en tidigare sammanhållna processen och bryter ut frågan om mellanlagring från frågan om inkapsling och slutförvar. En sådan ordning är inte bara ett svek mot de berörda kommunerna, men också en oskicklig och slarvig hantering av en angelägen och samhällskritisk fråga. Det tål att påminnas att regeringen har haft ärendet på sitt bord, i stort sett färdigberedd, sedan mandatperioden 2014-2018.

Utöver den olämpliga och okänsliga hanteringen gentemot Oskarshamns och Östhammars kommuner, förtjänar det även att framhållas att regeringens handläggning av ärendet även tangerar vad som är en ändamålsenlig och rimlig miljöprövning enligt miljöbalken, särskilt sett i ljuset av den praxis om principen om samlad prövning som utvecklats av såväl Högsta domstolen som Miljööverdomstolen. Att på ett så vårdslöst sätt hantera en så känslig och avgörande fråga är ovärdigt en regering med så höga miljöambitioner.

Mot bakgrund av detta vill jag att konstitutionsutskottet granskar regeringens och statsrådet Bolunds hantering av ärendet.

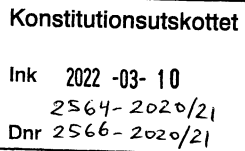

Anders Åkesson
Riksdagsledamot (C)

Bilaga A2.4.3

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-03-10
SB2022/00277Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 9–10 – Regeringens
och dåvarande miljö- och klimatministerns hantering av
ansökningar om tillstånd till anläggningar för slutförvaring av
använt kärnbränsle

Härmed överlämnas en promemoria från Miljödepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expediteschefen Egon
Abresparr, Miljödepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-03-10

Miljödepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 9–10 – Regeringens och dåvarande miljö- och klimatministerns hantering av ansökningar om tillstånd till anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Den 25 april 2019 remitterade Miljödepartementet SKB:s kompletterande yttranden till 30 remissinstanser (ärende M2018/00217/Me) respektive 41 remissinstanser (ärende M2018/00221/Ke) och remissvaren skulle komma in till departementet senast den 13 september 2019. Vilka avvägningar gjordes vid remitteringen när det gällde typ av remissinstanser, antalet remissinstanser, remisstiden och remittering över sommaren?

Som en del av Svensk Kärnbränslehanterings (SKB) kompletterande yttrande omfattade remisserna en längre rapport om ny forskning avseende kopparkorrosionsprocesser och förnyade beräkningar i säkerhetsanalysen. Urvalet av remissinstanser gjordes med utgångspunkt i ärendenas tidigare beredning i Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt respektive hos Strålsäkerhetsmyndigheten. Därutöver beaktades att de två ärendena rörde delvis olika frågor. Remisstiden bestämdes med hänsyn till att det var fråga om ett relativt omfattande och komplicerat material som krävde en grundlig analys av bl.a. Strålsäkerhetsmyndigheten. Av betydelse för remisstiden var såväl det förhållandet att kommuner ingick i remisskretsen som att remitteringen skedde över sommaren. Remisstiden uppgick till nästan fem månader.

2. Vilka omständigheter och information låg bakom att regeringen initierade frågan om ett separat beslut när det gällde Clab och när blev dessa kända för Regeringskansliet?

Riksdagen uppmanade i ett tillkännagivande den 22 april 2021 regeringen att skyndsamt vidta nödvändiga åtgärder för att på kort och lång sikt trygga förutsättningarna för en säker hantering av använt kärnbränsle (bet. 2020/21:FöU10, rskr. 2020/21:258).

I maj 2021 flaggade Vattenfall AB i ett meddelande till finansmarknaden att ett beslut om slutförvar måste tas före den 31 augusti samma år för att möjliggöra återstart av reaktor 2 i Forsmark 2024. Detta eftersom mellanlagret Clab annars riskerade att bli fullt.

Miljödepartementet var vid tidpunkten för Vattenfalls flaggning medvetet om att frågan om utrymmesbrist i mellanlagret Clab krävde en lösning i relativ närtid. Departementet hade dock inte uppgift om några specifika datum innan Vattenfall lämnade sitt meddelande. Samtidigt gjorde departementet bedömningen att beredningen av dessa ärenden i slutförvarsdelen inte hade kommit så långt att de var klara för avgörande till den 31 augusti 2021.

3. Den 20 juni 2021 remitterade Miljödepartementet frågan om ett separat beslut när det gällde Clab till 15 remissinstanser (båda ärendena) och remissvaren skulle komma in till departementet senast den 31 juli 2021.

(a) Översändes något underlag (t.ex. promemoria) till remissinstanserna i samband med remitteringen? Om ja, önskar utskottet ta del av underlaget. Om nej, varför bifogades inget underlag?

(b) Vilka avvägningar gjordes vid remitteringen när det gällde typ av remissinstanser, antalet remissinstanser, remisstiden och remittering över sommaren?

(c) Av vilket skäl gjordes vid denna remittering en annan bedömning när det gällde typ av remissinstanser, antalet remissinstanser och remisstidens längd än vid remitteringen den 25 april 2019?

Miljödepartementet bifogade inget underlag till remissen. Den remitterade frågeställningen, som var mycket begränsad, framgick av remissmissivet. Urvalet av remissinstanser och remisstidens längd anpassades efter frågans begränsade karaktär. Även den omständigheten att Vattenfall AB i maj 2021 meddelade att ett beslut behövdes innan den 31 augusti hade betydelse för remisstidens längd.

4. En del remissinstanser var kritiska till att frågan som rörde Clab skulle behandlas i ett separat beslut. Vidtogs några andra beredningsåtgärder, och i så fall vilka, för att frågan om delbeslut skulle bli allsidigt behyst innan besluten fattades den 26 augusti 2021?

Vid ett möte med SKB den 10 augusti 2021 gavs bolaget möjlighet att yttra sig över remissvaren. SKB inkom med ett yttrande den 13 augusti 2021. Därutöver hölls möten med SKB den 18 augusti 2021, med Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning den 18 augusti 2021, med Kärnavfallsrådet den 24 augusti 2021 och med Strålsäkerhetsmyndigheten den 24 augusti 2021.

Ärendena bereddes även i enlighet med de riktlinjer som framgår av promemorian Samrådsformer i Regeringskansliet (SB PM 2012:1).

5. Vilka kommentarer föranleder det som anføres i en av anmälningarna om att regeringens handläggning av ärendena tangerar vad som är en ändamålsenlig och rimlig miljöprövning enligt miljöbalken med hänvisning till den praxis om en samlad prövning som har utvecklets av Högsta domstolen och Mark- och miljööverdomstolen?

I regeringens beslut den 26 augusti 2021 i ärendena (M2018/00217) och M2018/00221) anges bl.a. följande. Den planerade verksamheten i Clab är väl avgränsad från övrig planerad verksamhet i systemet för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall och det saknas hinder mot att pröva den planerade verksamheten i Clab separat. Regeringen konstaterar att det är av största vikt att nödvändiga tillstånd och beslut för utökad lagring av använt kärnbränsle och hårdkomponenter finns på plats före slutet av 2023 om inte Sveriges kärnkraftsproduktion ska påverkas negativt. Med hänsyn till de ytterst allvarliga konsekvenser som uppstår om utrymmet för mellanlagring tar slut bedömer regeringen att det är nödvändigt att fatta ett delbeslut om utökad mellanlagring vid Clab.

6. En redogörelse önskas för dels de kontakter som har varit mellan Regeringskansliet och de två berörda kommunerna i de båda regeringsärendena t.o.m. regeringens delbeslut i augusti 2021, dels om, i så fall hur, det kommunala vetot i miljöbalken har haft betydelse för omfattningen på dessa kontakter.

Miljödepartementet hade möten med Östhammars kommun vid sex tillfällen innan delbeslutet om Clab meddelades (den 15 januari 2019, den 9 oktober 2019, den 5 februari 2020, den 3 juni 2020, den 25 november 2020 och den

25 maj 2021). Vid mötena tog kommunen upp frågor som var av betydelse för dess ställningstagande i frågan om tillstyrkande och informerade om kommunens tidsplan för beslutet. Östhammars kommun inkom även med remissyttranden och andra yttranden under den aktuella tidsperioden (den 29 augusti 2019, den 3 december 2019, den 12 juni 2020, den 20 oktober 2020, den 5 mars 2021 och den 8 juli 2021). Den 12 juni 2020 inkom kommunen med beskedet att kommunfullmäktige beslutat att inte genomföra en folkomröstning i slutförvarsfrågan. Kommunen förklarade samtidigt att kommunfullmäktige avsåg att fatta beslut i frågan om tillstyrkande när lagstiftning om ansvar efter förslutning av slutförvar var beslutad. Den 20 oktober 2020 underrättades regeringen om att kommunen tillstyrkte ansökan om slutförvaret.

Miljödepartementet hade ett möte med Oskarshamns kommun under den aktuella perioden, den 23 oktober 2018. Oskarshamns kommun inkom även med remissyttranden och andra yttranden vid sex tillfällen under samma tidsperiod (25 juni 2018, 30 oktober 2019, 8 oktober 2020, 5 mars 2021, 7 april 2021 och 14 juli 2021). Den 25 juni 2018 underrättades regeringen om att kommunen tillstyrkte ansökan om slutförvaret.

Utöver det som nu redovisats inkom en skrivelse från kommunerna den 8 oktober 2020 till Miljödepartementet med en fråga om tidsplan för hanteringen av slutförvarsärendena. Miljödepartementet besvarade skrivelsen den 24 november 2020.

7. Av akterna i de båda regeringsärendena framgår att SKB:s kompletterande yttranden lämnades in till Miljödepartementet i april 2019 och att departementet i januari 2021 översände yttrandena till Naturvårdsverket för kännedom och eventuellt ställningstagande när det gällde ett kompletterande samråd enligt 6 kap. 33 § miljöbalken. Vad var anledningen till att departementet väntade i närmare två år innan de kompletterande yttrandena översändes till Naturvårdsverket?

Omfattande kompletteringar som har betydelse för utgången i ett ansökningsärende kan medföra att kompletterande samråd krävs enligt 6 kap. 33 § miljöbalken. Det är en bedömningsfråga vid vilken tidpunkt ett samråd bör genomföras. Bland annat beaktas intresset av att i möjligaste mån undvika flera kompletteringsomgångar.

Sedan SKB:s kompletterande yttranden remissbehandlats och beredningen fortsatt underrättades regeringen i slutet av 2020 av Östhammars kommun

att kommunen tillstyrkte ansökan. Först därefter bedömde Miljödepartementet att det fanns anledning att underrätta Naturvårdsverket om det som tillförts ärendena för en bedömning av huruvida ett kompletterande samråd enligt 6 kap. 33 § miljöbalken var nödvändigt.

8. Vilka kommentarer föranleder iakttagelsen att registerutdraget i regeringsärendet M2018/00217/Me inte till fullo överensstämmer med de inregistrerade handlingarna i akten?

Miljöprövningsenhetens förvaltningsärenden har dels en digital registrering i Regeringskansliets diarium Klaradia, dels en fysisk akt med aktbilagering genom användande av ett så kallat dagboksblad. Samtliga handlingar som inkommer i ett ärende registreras alltså både digitalt och i den fysiska akten. Det är registratören som sköter registreringen i Klaradia och miljöprövningsenhetens handläggare som registrerar i den fysiska akten. En handlingens aktbilagenummer kan bli ett annat än dokumentnumret i Klaradia, även om ett och samma dokument alltså registreras både digitalt i Klaradia och i dagboksbladet. Det kan bero på att det som registreras som *en* inkommen handling av registratör, t.ex. ett överklagande med en fullmakt för ett ombud, behandlas som *två* separata handlingar av miljöprövningsenhetens handläggare.

9. Vilka kommentarer i övrigt ger anmälningarna och innehållet i denna promemoria anledning till?

Anmälningarna och promemorian föranleder inga ytterligare upplysningar eller kommentarer.

Bilaga A2.4.4

Regeringskansliet**Statsrådsberedningen**
Rättschefen2022-04-07
SB2022/00277**Konstitutionsutskottet**

Ink 2022 -04- 07

2564-2020/21

Dnr 2566-2020/21

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 9–10 – Regeringens
och dåvarande miljö- och klimatministerns hantering av
ansökningar om tillstånd till anläggningar för slutförvaring av
använt kärnbränsle

Härmed överlämnas en promemoria från Miljödepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Egon
Abresparr, Miljödepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-04-07

Miljödepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 9–10 – Regeringens och dåvarande miljö- och klimatministerns hantering av ansökningar om tillstånd till anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Enligt svarspromemorian var Miljödepartementet vid tidpunkten för Vattenfalls flaggning medvetet om att frågan om utrymmesbrist i Clab krävde en lösning i relativ närtid men departementet hade inte uppgift om några specifika datum innan Vattenfall i maj 2021 lämnade sitt meddelande till finansmarknaden (svar på fråga 2).

a) Vid vilket datum i maj 2021 fick Miljödepartementet kännedom om Vattenfalls meddelande till finansmarknaden (se bilaga I)?

b) Hade någon annan del inom Regeringskansliet denna information innan Vattenfall lämnade sitt meddelande till finansmarknaden? Om ja, vilket departement (enhet) hade informationen och från när?

Vattenfall AB informerade den 17 mars 2021 Näringsdepartementet (Avdelningen för bolag med statligt ägande) om att bolaget skulle lämna ett meddelande till finansmarknaden den 5 maj 2021. Det kommande meddelandet avsåg risken för att en reaktor inte skulle kunna återstartas om beslut i slutförvarsfrågan dröjde allt för länge. Några specifika datum för när beslutet behövde fattas för att undvika ett fullt mellanlager framgick dock inte.

Näringsdepartementet underrättade Miljödepartementet (Kemikalieenheten) och Infrastrukturdepartementet (Energienheten) om informationen

nästkommande dag. Finansdepartementet (Budgetavdelningen) och Statsrådsberedningen (Samordningskansliet) informerades den 19 respektive 22 mars.

2. I samband med att försvarskommitténs betänkande 2020/21:FöU10 Hanteringen av använt kärnbränsle debatterades i riksdagen den 21 april 2021 tog dåvarande miljö- och klimatminister Per Bolund upp frågan om behovet av ett eventuellt delbeslut gällande Clab och hänvisade till en gjord analys, och den 20 juni 2021 remitterade Miljödepartementet denna fråga till 15 remissinstanser (promemorian s. 6 och 9). (Se vidare bilaga 2).

a) När fanns det inom Regeringskansliet information om att det eventuellt kunde finnas behov av ett delbeslut på grund av utrymmesbrist i Clab och varifrån kom denna information?

b) Vilka beredningsåtgärder vidtogs från det att denna information fanns inom Regeringskansliet och fram till remitteringen den 20 juni 2021 samt när vidtogs dessa beredningsåtgärder?

Miljödepartementet har under ärendets handläggning fört en löpande dialog med Svensk Kärnbränslehantering AB om tidsplanen för ärendet och tidsåtgången för den fortsatta domstolsprocessen. Inom ramen för denna dialog har en utbrytning funnits med som ett handlingsalternativ sedan i vart fall januari 2019.

Som framgår av tidigare svar i ärendet var Miljödepartementet under våren 2021 medvetet om att frågan om utrymmesbrist i mellanlagret Clab krävde en lösning i relativ närtid. Departementet hade dock inte uppgift om några specifika datum innan Vattenfall AB lämnade sitt meddelande.

Under våren 2021 fram till den 11 juni 2021 pågick ett kompletterande s.k. Esbo-samråd. Innan detta samråd avslutades saknades formella förutsättningar att fatta beslut i slutförvarsdelen. Bland annat mot denna bakgrund gjorde Miljödepartementet bedömningen att beslut inte skulle kunna fattas innan den 31 augusti 2021. I detta läge framstod en utbrytning som ett förstahandsalternativ för att undvika ett fullt mellanlager.

Bilaga A2.4.5

Regeringskansliet

2022-05-04
SB2022/00277

Konstitutionsutskottet	
Ink	2022 -05- 04
	2564-2020/21
Dnr	2566-2020/21

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 9–10 – Regeringens
och dåvarande miljö- och klimatministerns hantering av
ansökningar om tillstånd till anläggningar för slutförvaring av
använt kärnbränsle

Härmed överlämnas en promemoria från Miljödepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expediteschefen Egon
Abresparr, Miljödepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-05-04

Miljödepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 9–10 – Regeringens och dåvarande miljö- och klimatministerns hantering av ansökningar om tillstånd till anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Av svarspromemorian framgår att inom ramen för en löpande dialog mellan Miljödepartementet och Svensk Kärnbränslehantering AB har en utbrytning funnits med som ett handlingsalternativ sedan i vart fall januari 2019.

a) En redogörelse önskas för vilka interna och externa beredningsåtgärder som vidtogs i frågan om ett eventuellt delbeslut gällande Clab fr.o.m. januari 2019 och fram till remitteringen den 20 juni 2021 samt när dessa beredningsåtgärder vidtogs.

b) Hur förhåller sig denna uppgift till vad som kommunicerats av dåvarande miljö- och klimatminister Isabella Lövin, t.ex. vid en debatt i kammaren i slutet av januari 2021, om att ärendena hanterades samlat i Regeringskansliet och att regeringen avsåg att fatta beslut vid ett och samma tillfälle (jfr den promemoria som den 17 februari 2022 översändes från utskottet till Regeringskansliet)?

c) Vid vilken tidpunkt informerades berörda kommuner första gången om att utbrytning av beslut om mellanlagret var ett handlingsalternativ?

2. Tog Regeringskansliet någon kontakt med Vattenfall AB eller vidtogs några andra åtgärder med anledning av den information som bolaget lämnade i mars 2021, i syfte att klargöra tidsförhållandena avseende lagringskapaciteten i Clab?

Från det att ärendena om slutförvaret och mellanlagret Clab började handläggas av Miljödepartementet fram till våren 2021 var utgångspunkten att ärendena skulle hanteras samlat. Under denna period diskuterades en utbrytning av Clab enbart som ett möjligt handlingsalternativ om utrymmesbristen blev sådan att beslut i den delen inte kunde vänta.

Som framgår av tidigare svar i granskningsärendet var Miljödepartementet under våren 2021 medvetet om att frågan om utrymmesbrist i Clab krävde en lösning i relativ närtid. Detta grundade sig bl.a. på uppgifter som Svensk Kärnbränslehantering AB lämnade inom ramen för dess löpande dialog med departementet. Mot den bakgrunden inleddes gemensamberedning av en remiss om en utbrytning den 15 mars 2021 med Justitiedepartementet (Enheten för domstols- och åklagarfrågor och Grundlagsenheten) och Infrastrukturdepartementet (Energienheten).

Efter att Vattenfall AB lämnade sitt meddelande till finansmarknaden den 5 maj 2021 gjorde Miljödepartementet bedömningen att ett fullt mellanlager inte skulle kunna undvikas om ärendena skulle hanteras samlat. Denna bedömning kunde göras utan att vidare kontakter togs med bolaget eller att andra åtgärder vidtogs i syfte att klargöra tidsförhållandena avseende lagringskapaciteten i Clab. I detta läge framstod en utbrytning som ett förstahandsalternativ för att undvika ett fullt mellanlager (jfr svar på fråga 2 den 7 april 2022).

Regeringskansliet vidtog inga externa beredningsåtgärder i frågan om en eventuell utbrytning av Clab innan remitteringen i juni 2021. Kommunerna fick information om den möjliga utbrytningen genom remissen.

Bilaga A2.4.6

Regeringen**Regeringsbeslut****4**2021-08-26
M2018/00217 (delvis)**Miljödepartementet**Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

Tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken av anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall; nu fråga om Centralt mellanlager för använt kärnbränsle (Clab)

Regeringens beslut

Regeringen tillåter vid prövning enligt 17 kap. miljöbalken lagring, hantering och bearbetning av kärnämne och kärnavfall vid den befintliga anläggningen Centralt mellanlager för använt kärnbränsle (Clab) vid Simpevarp, Oskarshamns kommun. Mängden lagrat använt kärnbränsle får, vid ett och samma tillfälle, uppgå till högst 11 000 ton.

Regeringen tillåter vidare länshållning genom bortledande av grundvatten av de nya anläggningar som behöver uppföras i anslutning till Clab med anledning av den utökade lagringen samt att utföra de anläggningar som behövs för bortledandet.

Regeringen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen såvitt avser den verksamhet som regeringen nu tillåter.

För tillåtigheten gäller följande villkor.

Svensk Kärnbränslehantering AB ska minst en gång per år möta Oskarshamns kommun och behöriga tillsynsmyndigheter samt de myndigheter och organisationer som kommunen föreslår. Ett möte får begäras av Svensk Kärnbränslehantering AB eller kommunen och ska avse lokala miljöfrågor utifrån miljöbalkens mål och tillämpningsområde. Inom ramen för dessa möten ska Svensk Kärnbränslehantering AB lämna information om sådana förhållanden i verksamheten vid Clab som

kan ge upphov till lokal miljöpåverkan eller som i övrigt har betydelse för kommunen. Svensk Kärnbränslehantering AB ska svara för kostnader för möteslokaler och liknande.

Regeringen överlämnar ärendet till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt för fortsatt prövning av Svensk Kärnbränslehantering AB:s ansökan om tillstånd enligt miljöbalken i den del ansökan avser den verksamhet som regeringen nu tillåter.

Ärendet

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har ansökt om tillstånd enligt miljöbalken till befintlig och planerad verksamhet som ingår i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Regeringen ska enligt 17 kap. 1 § miljöbalken pröva om verksamheten kan tillåtas. Ansökan lämnades in till mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt som har berett ärendet åt regeringen.

SKB har även sökt tillstånd för verksamheten enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Den ansökan handläggs i Regeringskansliets ärende M2018/00221.

I ärendet har väckts en fråga om att genom ett delbeslut avgöra tillåtligheten av den del av det sammanhängande systemet som avser verksamhet i Clab.

SKB:s ansökan om tillstånd enligt miljöbalken

SKB:s ansökan om tillstånd enligt miljöbalken avser befintlig och planerad verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Ansökan avser två planerade anläggningar, en inkapslingsanläggning i Oskarshamns kommun och en slutförvarsanläggning i Forsmark i Östhammars kommun. Utöver verksamhet i de två planerade anläggningarna, avser ansökan även tillstånd att i den befintliga anläggningen Clab i Oskarshamn lagra, hantera och bearbeta kärnämne och kärnavfall. Den planerade inkapslingsanläggningen ska enligt ansökan uppföras vid Clab och därefter ska Clab och inkapslingsanläggningen drivas som en integrerad anläggning, Clink.

Handläggningen hos mark- och miljödomstolen

Mark- och miljödomstolen har berett målet åt regeringen. Efter skriftväxling har domstolen hållit huvudförhandling i Nacka, Oskarshamn och

Östhammars kommuner. Syn har hållits vid SKB:s anläggningar i Oskarshamn och vid platsen för slutförvarsanläggningen i Östhammar. Mark- och miljödomstolen har den 23 januari 2018 med eget yttrande överlämnat ärendet till regeringen för prövning.

Mark- och miljödomstolens bedömning

I sitt yttrande till regeringen gör mark- och miljödomstolen sammanfattningsvis bedömningen att verksamheten i sin helhet är tillåtlig under vissa förutsättningar, bl.a. att SKB redovisar underlag som visar att slutförvarsanläggningen på lång sikt uppfyller miljöbalkens krav trots vissa angivna osäkerheter. I fråga om den del av ansökan som avser Clab och Clink, anser domstolen att verksamheten kan tillåtas.

Handläggningen hos regeringen

Efter att ärendet överlämnats till regeringen har SKB getts möjlighet att komplettera ärendet i enlighet med de brister som mark- och miljödomstolen identifierat samt föreslå särskilda villkor enligt 17 kap. 7 § miljöbalken och yttra sig över de synpunkter som inkommit. SKB:s komplettering har därefter remitterats och kungjorts.

SKB har som förslag på särskilda villkor enligt 17 kap. 7 § miljöbalken föreslagit ett villkor om kommunikering med kommunen med följande lydelse.

”SKB ska med Oskarshamns kommun och behöriga tillsynsmyndigheter, samt myndigheter och organisationer som kommunen kan föreslå, efter påkallande av SKB eller kommunen, minst en gång per år mötas för att avhandla lokala miljöfrågor utifrån miljöbalkens mål och tillämpningsområde. Inom ramen för dessa möten ska SKB fortlöpande lämna information om sådan förhållanden i verksamheten vid Clab/Clink som kan ge upphov till lokal miljöpåverkan eller som är av betydelse för kommunen. SKB ska svara för kostnader för möteslokaler och liknande.”

Därutöver rör den inkomna kompletteringen och remissvaren frågor som inte är aktuella i den del som rör verksamheten vid Clab.

Under handläggningen av ärendet har Regeringskansliet genom ett remissförfarande önskat synpunkter på att avgörandet i den del som avser Clab fattas i ett separat beslut.

Remissyttranden och synpunkter

Under handläggningen har bl.a. följande synpunkter inkommit i den del av ärendet som avser verksamhet i Clab.

Oskarshamns kommun tillstyrker att en inkapslingsanläggning får etableras vid Clab (beslut den 11 juni 2018, Kf § 2018/95). Oskarshamns kommun tillstyrker även SKB:s förslag att regeringsbeslutet ska innehålla ett villkor om kommunikering och föreslagit ändringar i det ursprungliga förslaget.

Sveriges Energiföreningars Riksorganisation (SERO) anser att lokaliseringen av Clab är olämplig. Christine Vaple, Gröna kvinnor och Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen (FMKK) yrkar att SKB:s ansökan ska avvisas eller avslås.

Frågan om delbeslut

I frågan om att i ett separat beslut avgöra tillåtlighetsfrågan i den del av verksamheten som avser Clab har följande synpunkter och yttranden kommit in.

SKB har i huvudsak anfört följande. SKB motsätter sig starkt att frågan om utökad lagring i Clab hanteras i ett separat beslut. En separat hantering av Clab saknar stöd i förvaltningslagen och skulle medföra betydande processuella risker, bl.a. eftersom ingen diskussion tidigare har förts om hur ett sådant tillstånd ska utformas och avgränsas i förhållande till ansökan i övrigt. Vidare motsätter sig Oskarshamns kommun en utökad lagring i Clab om inte ett slutförvar tillåts samtidigt. En viktig förutsättning för verksamheten är att den kan bedrivas med berörda kommuners medgivande. SKB uppfattar att beredningen av hela slutförvarsärendet nu är avslutad och att regeringen kan fatta ett beslut. Efter regeringsbeslut i hela ärendet skulle SKB genom bl.a. yrkande om deldom kunna påskynda ett avgörande men med betydligt mindre processuell risk.

Oskarshamns kommun har uppgett att det inte är acceptabelt att den del av ansökan som avser en utökning av lagringskapaciteten vid Clab bryts ut och behandlas i särskild ordning. Kommunen ser en risk med att resten av ansökan drar ut på tiden och att det använda kärnbränslet blir kvar i Clab betydligt längre än tid än vad som från början var avsett. Underlaget riskerar att bli bristfälligt och det kan uppstå osäkerheter kring vilka frågor som behöver prövas i vilken process. Den lokala förankringen och kompetensen i

frågan riskerar att gå förlorad. Kommunens ställningstagande i vetofrågan avseende Clink bygger på SKB:s samlade ansökan. Om frågan bryts ut från sitt sammanhang vill Oskarshamns kommun återigen ta ställning. Östhammars kommun har uppgett i huvudsak detsamma som Oskarshamns kommun.

Kärnavfallsrådet, Miljöpartiet Uppsala, Jordens Vänner, Miljöorganisationernas kärnavfallsgransking (MKG), Miljörörelsens kärnavfallssekretariat (Milkas), Svenska Naturskyddsföreningen och Torbjörn Åkermark tillstyrker ett delbeslut. Kärnavfallsrådet anser att det finns ett starkt allmänintresse av att undvika att mellanlagret i Oskarshamn blir fullt. Att bryta ut prövningen av Clab förändrar inte sakfrågorna och ger regeringen möjlighet att fokusera på andra mer komplexa slutförvarsfrågor. Det är dock viktigt att ett beslut snart fattas även i ärendets andra delar eftersom Clab inte kan användas som slutförvar.

Region Kalmar, Region Uppsala, Energiföretagen, Fortum, Skogsindustrierna, Stockholms Handelskammare, Svenskt Näringsliv, Sveriges Kärntekniska Sällskap, Sydkraft Nuclear Power AB och dotterbolaget OKG Aktiebolag (Uniper), Sydsvenska industri- och handelskammaren, Vattenfall AB och Women in Nuclear Sverige avstyrker ett delbeslut och anser att prövningen bör ske i ett sammanhang.

Strålsäkerhetsmyndigheten och Länsstyrelsen i Kalmar län ser inte några juridiska hinder mot en prövning. De anser dock att en utbrytning av Clab kan medföra bl.a. processuella osäkerheter och risker vad gäller samhällelig acceptans och förankring. Strålsäkerhetsmyndigheten tillstyrker SKB:s yrkande om fortsatt drift av Clab och om att vid ett och samma tillfälle få lagra in som högst 11 000 ton använt kärnbränsle i Clab. Statens energimyndighet anser att ett samlat beslut bör tas inom en snar framtid. Energimyndigheten har dock förståelse för förslaget om ett separat beslut för Clab med hänsyn till konsekvenserna om ett samlat beslut inte kan fattas inom en rimlig tidsram. Länsstyrelsen i Uppsala län ser en risk för att en uppdelad prövning kan leda till att redan framtagna faktaunderlag behöver kompletteras. Sveriges kommuner och regioner (SKR) anser att om hanteringen av tillåtlighets- och tillståndsärendet ändras påverkar det utgångspunkten för de kommunala ställningstagandena samt att det är nödvändigt att kommunerna i sådant fall ges tillfälle att yttra sig på nytt i ärendet.

SKB har yttrat sig över remissvaren.

Skälen för regeringens beslut

Svensk Kärnbränslehantering (SKB) har i dag tillstånd enligt miljöbalken att i det centrala mellanlagret för använt kärnbränsle (Clab) lagra 8 000 ton använt kärnbränsle och hårdkomponenter. Det här ärendet avser SKB:s ansökan om tillstånd till lagring i Clab med upp till 11 000 ton använt kärnbränsle. Som skäl för den utökade lagringen anger SKB att den i dag tillståndsgivna mängden inlagrat bränsle i Clab beräknas uppnås 2023 och att det därför finns behov av möjlighet till ökad mellanlagring. Det går att utöka lagringen i befintliga bassänger till 11 000 ton använt kärnbränsle genom förhållandevis enkla åtgärder i anläggningen. Om inkapslingen av någon anledning inte skulle kunna påbörjas enligt planerna innebär utökningen att det uppskattade lagringsbehovet är tillgodosett fram till cirka 2036.

Flera remissmyndigheter har ifrågasatt att den del av ärendet som avser Clab hanteras separat från ärendet i övrigt. Östhammars kommun och Oskarshamns kommun anser vidare att kommunerna kan komma att ompröva sin inställning till slutförvaret om regeringen prövar Clab separat från verksamheten i övrigt.

Regeringen bedömer att den planerade verksamheten i Clab, innefattande länshållning av vissa nya anläggningar vid Clab genom bortledande av grundvatten, är väl avgränsad från övrig planerad verksamhet i systemet för slutförvaring av använt kärnämne och kärnavfall. Därmed bedömer regeringen att det saknas hinder mot att pröva den planerade verksamheten i Clab separat från den övriga verksamheten. Regeringen konstaterar vidare att det är av största vikt att det finns ett lagakraftvunnet tillstånd som medger utökad lagring av kärnämne och kärnavfall på plats innan slutet av 2023 om inte Sveriges kärnkraftsproduktion ska påverkas negativt. Efter ett eventuellt tillåtlighetsbeslut från regeringen i slutförvarsfrågan vidtar en fortsatt juridisk process i mark- och miljödomstolen. Med hänsyn till de ytterst allvarliga konsekvenser som uppstår om utrymmet för lagring av använt kärnämne och kärnavfall tar slut, bedömer regeringen att det är nödvändigt att nu fatta ett delbeslut om Clab. På så sätt säkerställs att ett tillstånd som avser Clab vinner laga kraft så snart som möjligt.

Regeringen har förståelse för att en uppdelning av beslutet kan påverka de berörda kommunernas och SKB:s arbete. Oskarshamns och Östhammars

kommuner tar ett stort ansvar och har arbetat intensivt med frågan om slutförvaring. Regeringen vill därför betona att ett delbeslut i frågan om Clab inte innebär att beredningen av övriga delar av slutförvarsfrågan blir fördröjd. Oskarshamn kommun har tidigare lämnat sitt medgivande till att Clink uppförs, inklusive den verksamhet vid Clab som nu beslutas. I frågan om en uppdelning av besluten har Oskarshamns kommun framhållit att kommunen vill få tillfälle att ta ställning även till en separat kapacitetsökning av Clab. På grund av ärendets ytterst brådskande karaktär och stora betydelse för Sveriges energiförsörjning bedömer dock regeringen att ett beslut i frågan om Clab behöver fattas snarast. Regeringen bedömer att det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd och att det inte finns någon annan plats som bedöms vara lämpligare för verksamheten.

Regeringen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen såvitt den avser verksamheten i Clab uppfyller de krav som ställs enligt miljöbalken. Innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen kan därför läggas till grund för regeringens bedömning.

Den verksamhet i Clab som ansökan avser är förenlig med lokaliseringsprincipen och bestämmelserna om riksintressen, miljökvalitetsnormer, områdesskydd och artskydd i miljöbalken.

Transporter till och från anläggningen är följdverksamhet till verksamheten i Clab. De olägenheter i form av buller, vibrationer och utsläpp till luft som kan uppstå av följdverksamheten överskrider inte några värden för buller, miljökvalitetsnormer eller i övrigt sådana nivåer som hindrar att verksamheten tillåts.

Regeringen konstaterar att lagring av kärnämne och kärnavfall även fortsättningsvis bör ske i bergrum enligt den i Clab tillämpade tekniken fram till tidpunkten för slutförvaring. Regeringen finner sammantaget att en lagring samt hantering och bearbetning av kärnämne och kärnavfall vid Clab på det sätt som redovisas i ansökan är motiverat. Verksamheten bör därför tillåtas i den delen. Vidare kan den utökade lagringen medföra ett behov av att efterhand anlägga kylschakt och tunnlar m.m. Regeringen bedömer därför att SKB bör tillåtas att länshålla vatten genom bortledande av grundvatten för de nya anläggningar som behöver uppföras i anslutning till Clab med anledning av den utökade lagringen.

Regeringen anser att det är lämpligt att ta med ett villkor om kommunikering i form av möten med kommunen och andra aktörer med i huvudsak den av SKB föreslagna lydelsen. Regeringen ser i övrigt inga skäl för att besluta om särskilda villkor för att tillgodose allmänna intressen för den planerade verksamheten i Clab. Villkor i övriga frågor kan bestämmas av mark- och miljödomstolen vid tillståndsprövningen.

Regeringen har denna dag även beslutat om tillstånd till utökad lagringskapacitet och verksamhet i Clab enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, ärende M2018/00221.

På regeringens vägnar

Per Bolund

Lina Österberg

Kopia till

Statsrådsberedningen
Justitiedepartementet
Finansdepartementet
Näringsdepartementet
Infrastrukturdepartementet
Försvarsmakten
Havs- och vattenmyndigheten
Kammarkollegiet
Kärnavfallsrådet
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Uppsala län
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Naturvårdsverket
Statens Energimyndighet
Statens Geotekniska institut
Strålsäkerhetsmyndigheten
Svenska kraftnät
Sveriges geologiska undersökning
Trafikverket
Oskarshamns kommun
Östhammars kommun
Yvonne Ahtaanluoma-Pettersson
Pedro Berastegui
Rolf Berger
Mats Boman
Yvonne Brandt Andersson
Christopher Busby
Per Claesson
Roland Davidsson
Gordon Edwards
Energiföretagen Sverige
Leif Erlingsson
Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen
Forsmarks kraftgrupp AB
Fortum Sweden AB
Föreningen Värmland mot Kärnkraft
Sture Grönblad
Sten Olof af Geijerstam
Olle Grinder

Karin Gustafsson
Gröna Kristna
Gröna Kvinnor
Unni Hansson
Herbert Henkel
Berit Holmgren
Hans Jivander
Ingela Johansson
Jordens vänner
Kärnkraftskommunernas Samarbetsorgan (KSO)
Britta Kahanpää
Lena Lagerstam
Mattias Lantz
Ewa Larsson
Christofer Leygraf
Eva Liljeskog
Anna Lind
Jan Linder
Ylva Lundh
Christina Malmberg
Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG
Miljöorganisationernas kärnavfallssekretariat, Milkas
Miljövänner för kärnkraft, MFK
Miljöpartiet de gröna i Uppsala län
Miljöpartiet Enköping
Nils-Axel Mörner
Naturskyddsföreningen Kalmar län
Naturskyddsföreningen Uppsala län
Nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken
OKG AB
Opinionsgruppen för säker slutförvaring
Gilbert Ossbahr
Ostkustens framtid
Jacqueline Otabbong
Mikael Ottosson
Jinshan Pan
Kent S. Pettersson
Roland Pusch
Radiation Free Lakeland
Region Kalmar län
Region Uppsala

Dietta Rietuma
Anders Rosengren
Ivar Sagerfors
Seshadri Seetharaman
Skogsindustrierna
Stiftelsen Greenpeace Sweden
Stockholms Universitet
Sveaskog Förvaltnings AB
Svenska Naturskyddsföreningen
Svensk Kärnbränslehantering AB
Svenska Kraftnät
Svenska Naturskyddsföreningen
Sveriges Energiföreningars Riksorganisation
Sveriges Kärntekniska Sällskap
Sydkraft Nuclear Power AB
Sydsvenska Industri- och Handelskammaren
Peter Szakálos
Tele2 Sverige AB
Telenor Sverige AB
TeliaSonera Mobile Networks AB
Uniper Energy
Upplandsstiftelsen
Uppsala universitet
Vattenfall AB
Christine Vaple
Karl-Inge Åhäll
Torbjörn Åkermark

Bilaga A2.4.7

Regeringen**Regeringsbeslut**

5

2021-08-26
M2018/00221 (delvis)

Miljödepartementet

Svensk Kärnbränslehantering AB
Box 3091
169 03 Stockholm

Tillstånd enligt lagen om kärnteknisk verksamhet till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall; nu fråga om Centralt mellanlager för använt kärnbränsle (Clab)

Regeringens beslut

Regeringen ger Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) till utökad verksamhet i den befintliga anläggningen Centralt mellanlager för använt kärnbränsle (Clab) i Oskarshamn och där inneha, lagra, hantera och bearbeta kärnämne, huvudsakligen bestående av använt kärnbränsle, och kärnavfall. Mängden lagrat använt kärnbränsle får utökas från nuvarande 8 000 ton till att, vid ett och samma tillfälle, uppgå till högst 11 000 ton.

Regeringen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen såvitt avser den verksamhet som regeringen nu ger tillstånd till.

För tillståndet ska följande villkor gälla:

- förändringar i anläggningen som syftar till att utöka lagringskapaciteten och är av betydelse för strålsäkerheten får genomföras först efter att Strålsäkerhetsmyndigheten har godkänt en preliminär säkerhetsredovisning (PSAR),
- förändringarna i anläggningen får tas i provdrift först efter att Strålsäkerhetsmyndigheten har godkänt en förnyad säkerhetsredovisning (FSAR),
- förändringarna i anläggningen får tas i rutinemässig drift först efter att Strålsäkerhetsmyndigheten har godkänt en kompletterad säkerhetsredovisning (SAR).

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-24 46 31
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Fredsgatan 6
E-post: m.registrator@regeringskansliet.se

Ärendet

SKB har sökt tillstånd enligt kärntekniklagen för befintliga och planerade anläggningar i ett sammanhängande system för slutligt omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall. Regeringen ska enligt 5 § kärntekniklagen pröva frågan om tillstånd. Strålsäkerhetsmyndigheten har berett ärendet åt regeringen.

SKB har även sökt tillstånd för verksamheten enligt miljöbalken. Regeringen ska i enlighet med 17 kap. 1 § miljöbalken pröva om verksamheten kan tillåtas. Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt har berett det tillståndsärendet. Frågan om tillåtlighet enligt miljöbalken handläggs i Regeringskansliets ärende M2018/00217.

I ärendet har väckts en fråga om att genom ett delbeslut avgöra tillståndsfrågan i den del av det sammanhängande systemet som avser verksamhet i Clab.

SKB:s ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen

SKB har ansökt om tillstånd enligt kärntekniklagen och miljöbalken till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Den verksamhet som ansökan avser omfattar en inkapslingsanläggning i Simpevarp i Oskarshamns kommun och en slutförvarsanläggning i Forsmark i Östhammars kommun. Utöver verksamhet i de två planerade anläggningarna avser ansökan även tillstånd att i den befintliga anläggningen Clab i Oskarshamn inneha, lagra, hantera och bearbeta kärnämne och kärnavfall. Den planerade inkapslingsanläggningen ska uppföras vid Clab och därefter ska Clab och inkapslingsanläggningen drivas som en integrerad anläggning, Clink.

SKB har i en komplettering ansökt om kapacitetsutbyggnad av Clab. SKB yrkar att regeringen ska ge tillstånd till att fortsatt inneha och driva befintligt mellanlager för använt kärnbränsle i Clab, och där fortsatt inneha, lagra, hantera och bearbeta kärnämne (huvudsakligen bestående av använt kärnbränsle) och kärnavfall (exempelvis konstruktionsmaterial i bränsleelementen och förbrukade hårdkomponenter). Vidare yrkar SKB att lagrad mängd använt kärnbränsle ska, vid ett och samma tillfälle, få uppgå till högst 11 000 ton. Kapacitetsutökningen till 11 000 ton kan enligt SKB göras utan utbyggnad av den befintliga anläggningen.

Befintliga tillstånd

Den 14 december 1978 beslutade regeringen att ge dåvarande Svensk Kärnbränsleförsörjning AB, nuvarande SKB, tillstånd enligt 136 a § byggnadslagen (1947:385) att i Simpevarp anlägga ett lager för lagring av dels högst 3 000 ton använt kärnbränsle, dels förbrukade hårdkomponenter från kärnkraftverken vid Forsmark, Oskarshamn, Barsebäck och Ringhals. Den 23 augusti 1979 gav regeringen bolaget tillstånd enligt 1 och 2 §§ atomenergilagen (1956:306) att dels i Simpevarp uppföra, inneha och driva en anläggning för lagring av använt kärnbränsle och förbrukade hårdkomponenter, dels för samma anläggnings drift inneha och i övrigt ta befattning med använt kärnbränsle.

Därefter har regeringen beslutat om utökad lagringskapacitet vid Clab vid två tillfällen. Den 21 december 1989 beslutade regeringen att ge SKB tillstånd enligt 5 § kärntekniklagen att utöka lagringskapaciteten i Clab till att omfatta dels 5 000 ton använt kärnbränsle (räknat som uran), dels förbrukade hårdkomponenter. Den 20 augusti 1998 beslutade regeringen att ge SKB tillstånd att bygga ut Clab med ytterligare en förvaringsdel och en utökad lagringskapacitet till 8 000 ton för att möta behovet av ökad mellanlagringskapacitet. Den utbyggda delen består av ytterligare fem förvaringsbassänger som togs i drift 2008.

Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning

Strålsäkerhetsmyndigheten tillstyrker att SKB ges tillstånd enligt kärntekniklagen till en inkapslingsanläggning i Oskarshamns kommun och en slutförvarsanläggning i Forsmark i Östhammars kommun under förutsättning av en stegvis prövning, dvs. att villkor ställs på prövning av uppdaterade säkerhetsredovisningar inför uppförande, provdrift och rutinmässig drift. I fråga om den del som avser Clab tillstyrker Strålsäkerhetsmyndigheten att tillstånd ges att fortsatt inneha och driva befintligt mellanlager för använt kärnbränsle i Oskarshamns kommun, Clab, och där fortsatt inneha, lagra, hantera och bearbeta kärnämne (huvudsakligen bestående av använt kärnbränsle) och kärnavfall (exempelvis konstruktionsmaterial i bränsleelementen och förbrukade hårdkomponenter), varvid den lagrade mängden använt kärnbränsle vid ett och samma tillfälle får uppgå till högst 11 000 ton. Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer vidare att den miljökonsekvensbeskrivning som upprättats i ärendet kan godkännas.

Handläggningen hos regeringen

Efter att ärendet överlämnats till regeringen har SKB getts möjlighet att komplettera ärendet i enlighet med de brister som mark- och miljödomstolen har identifierat i ärendet om tillstånd enligt miljöbalken och yttra sig över de synpunkter som inkommit. SKB:s komplettering har därefter remitterats och kungjorts. Under handläggningen av ärendet har Regeringskansliet genom ett remissförfarande önskat synpunkter på att avgörandet i den del som avser Clab fattas i ett separat beslut.

Remissyttranden och synpunkter

Under handläggningen har bl.a. följande synpunkter inkommit i den del av tillståndsärendet som avser verksamheten i Clab.

Oskarshamns kommun tillstyrker att en inkapslingsanläggning får etableras vid Clab (beslut den 11 juni 2018, Kf § 2018/95).

Opinionsgruppen för säker slutförvaring (OSS), Gröna kvinnor och Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen (FMKK) m.fl. yrkar att SKB:s ansökan ska avvisas eller avslås. Ostkostens framtid anser att Clab kan användas som förvar tills vidare.

Frågan om delbeslut

I fråga om att i ett separat beslut avgöra tillståndsfrågan i den del av verksamheten som avser Clab har följande synpunkter och yttranden kommit in.

SKB har i huvudsak anfört följande. SKB motsätter sig starkt att frågan om utökad lagring i Clab hanteras i ett separat beslut. En separat hantering av Clab saknar stöd i förvaltningslagen och skulle medföra betydande processuella risker, bl.a. eftersom ingen diskussion tidigare har förts om hur ett sådant tillstånd ska utformas och avgränsas i förhållande till ansökan i övrigt. Vidare motsätter sig Oskarshamns kommun en utökad lagring i Clab om inte ett slutförvar tillåts samtidigt. En viktig förutsättning för verksamheten är att den kan bedrivas med berörda kommuners medgivande. SKB uppfattar att beredningen av hela slutförvarsärendet nu är avslutad och att regeringen kan fatta ett beslut. Efter regeringsbeslut i hela ärendet skulle SKB genom bl.a. yrkande om deldom kunna påskynda ett avgörande men med betydligt mindre processuell risk.

Oskarshamns kommun har uppgett att det inte är acceptabelt att den del av ansökan som avser en utökning av lagringskapaciteten vid Clab bryts ut och behandlas i särskild ordning. Kommunen ser en risk med att resten av ansökan drar ut på tiden och att det använda kärnbränslet blir kvar i Clab betydligt längre än tid än vad som från början var avsett. Underlaget riskerar att bli bristfälligt och det kan uppstå osäkerheter kring vilka frågor som behöver prövas i vilken process. Den lokala förankringen och kompetensen i frågan riskerar att gå förlorad. Östhammars kommun har uppgett i huvudsak detsamma som Oskarshamns kommun.

Kärnavfallsrådet, Miljöpartiet Uppsala, Jordens Vänner, Miljöorganisationernas kärnavfallsgransking (MKG), Miljörörelsens kärnavfallssekretariat (Milkas), Svenska Naturskyddsföreningen och Torbjörn Åkermark tillstyrker ett delbeslut. Kärnavfallsrådet anser att det finns ett starkt allmänintresse av att undvika att mellanlagret i Oskarshamn blir fullt. Att bryta ut prövningen av Clab förändrar inte sakfrågorna och ger regeringen möjlighet att fokusera på andra mer komplexa slutförvarsfrågor. Det är dock viktigt att ett beslut snart fattas även i ärendets andra delar eftersom Clab inte kan användas som slutförvar.

Region Kalmar, Region Uppsala, Energiföretagen, Fortum, Skogsindustrierna, Stockholms Handelskammare, Svenskt Näringsliv, Sveriges Kärntekniska Sällskap, Sydkraft Nuclear Power AB och dotterbolaget OKG Aktiebolag (Uniper), Sydsvenska industri- och handelskammaren, Vattenfall AB och Women in Nuclear Sverige avstyrker ett delbeslut och anser att prövningen bör ske i ett sammanhang.

Strålsäkerhetsmyndigheten och Länsstyrelsen i Kalmar län har uppgett att de inte ser några juridiska hinder mot en prövning. De anser dock att en utbrytning av Clab kan medföra bl.a. processuella osäkerheter och risker vad gäller samhällelig acceptans och förankring.

Strålsäkerhetsmyndigheten tillstyrker SKB:s yrkande om fortsatt drift av Clab och om att vid ett och samma tillfälle få lagra in som högst 11 000 ton använt kärnbränsle i Clab och föreslår, för det fall regeringen meddelar ett separat beslut om utökad mellanlagring, att följande villkor föreskrivs för tillståndet:

SKB får inte

- genomföra förändringar i anläggningen som syftar till att utöka lagringskapaciteten och är av betydelse för strålsäkerheten, förrän Strålsäkerhetsmyndigheten har prövat och godkänt en preliminär säkerhetsredovisning (PSAR),
- ta anläggningen i provdrift förrän Strålsäkerhetsmyndigheten har prövat och godkänt en förnyad säkerhetsredovisning (FSAR),
- ta anläggningen i rutinmässig drift förrän Strålsäkerhetsmyndigheten har prövat och godkänt en kompletterad säkerhetsredovisning (SAR).

Statens energimyndighet anser att ett samlat beslut bör tas inom en snar framtid. Energimyndigheten har dock förståelse för förslaget om ett separat beslut för Clab med hänsyn till konsekvenserna om ett samlat beslut inte kan fattas inom en rimlig tidsram.

Länsstyrelsen i Uppsala län ser en risk för att en uppdelad prövning kan leda till att redan framtagna faktaunderlag behöver kompletteras.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) anser att om hanteringen av tillåtlighets- och tillståndsårendet ändras påverkar det utgångspunkten för de kommunala ställningstagandena samt att det är nödvändigt att kommunerna i sådant fall bereds tillfälle att yttra sig på nytt i ärendet.

SKB har yttrat sig över remissvaren.

Skälen för regeringens beslut

SKB har i dag tillstånd enligt kärntekniklagen att i Clab inneha, lagra och hantera 8 000 ton använt kärnbränsle och hårdkomponenter. Vid årsskiftet 2020/2021 uppgick den lagrade mängden till cirka 7 300 ton. SKB beräknar att den tillståndsgivna lagringsmängden kan komma att uppnås år 2023. Det finns därmed ett behov av att utöka den tillståndsgivna mellanlagringsmängden så att mottagningen av använt kärnbränsle i Clab kan fortsätta även efter år 2023. Utökningen innebär att det uppskattade lagringsbehovet är tillgodosett fram till cirka år 2036.

Flera remissmyndigheter har ifrågasatt att den del av ärendet som avser Clab hanteras separat från ärendet i övrigt. Östhammars kommun och Oskarshamns kommun anser vidare att kommunerna kan komma att

ompröva sin inställning till slutförvaret om regeringen prövar Clab separat från verksamheten i övrigt.

Regeringen bedömer att den planerade verksamheten i Clab är väl avgränsad från övrig planerad verksamhet i systemet för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Därmed bedömer regeringen att det saknas hinder mot att pröva den planerade verksamheten i Clab separat från övrig verksamhet. Regeringen konstaterar vidare att det är av största vikt att nödvändiga tillstånd och beslut för utökad lagring av använt kärnbränsle och hårdkomponenter finns på plats före slutet av 2023 om inte Sveriges kärnkraftsproduktion ska påverkas negativt. Driften av mellanlagret innebär även att visst kärnavfall som inte är använt kärnbränsle måste hanteras. Kärnavfall kan uppkomma t.ex. vid segmentering av styrtavar och vid byte av filter för rening av vatten och luft inom anläggningen samt mindre mängder av bl.a. olja och byggavfall som kan uppstå vid underhåll och ändringsarbeten. Efter ett tillståndsbeslut från regeringen i ärendet kvarstår för SKB att uppvisa de säkerhetsredovisningar i olika skeden som utgör villkor för tillståndsbeslutet innan en utökad lagring kan komma till stånd. Med hänsyn till de ytterst allvarliga konsekvenser som uppstår om utrymmet för mellanlagring tar slut bedömer regeringen att det är nödvändigt att nu fatta ett delbeslut om utökad mellanlagring vid Clab. På så sätt säkerställs att nödvändiga tillstånd och beslut avseende Clab kan vara på plats så snart som möjligt.

Regeringen har förståelse för att en uppdelning av beslutet kan påverka de berörda kommunernas och SKB:s arbete. Oskarshamns och Östhammars kommuner tar ett stort ansvar och har arbetat intensivt med frågan om slutförvaring. Regeringen vill därför betona att ett delbeslut i frågan om utökad mellanlagring inte innebär att beredningen av övriga delar av slutförvarsfrågan blir fördröjd.

Regeringen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen såvitt avser den verksamhet som nu får tillstånd uppfyller de krav som ställs enligt kärntekniklagen och miljöbalken. Innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen kan därför läggas till grund för regeringens bedömning.

Regeringen instämmer i Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning att en utökad mellanlagring m.m. i Clab uppfyller kraven i kärntekniklagen. Tillstånd enligt SKB:s ansökan bör därför lämnas i den delen. Som villkor

för verksamheten bör gälla att en uppdaterad säkerhetsredovisning ska vara godkänd av Strålsäkerhetsmyndigheten inför förändringar i anläggningen som syftar till att utöka lagringskapaciteten och är av betydelse för strålsäkerheten samt inför provdrift och rutinmässig drift.

Strålsäkerhetsmyndigheten får enligt 8 § kärntekniklagen och 20 § förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet meddela de ytterligare villkor för verksamheten som behövs med hänsyn till strålsäkerheten.

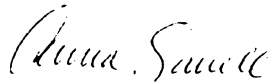
För den befintliga verksamheten gäller tidigare meddelade tillstånd i relevanta delar.

Regeringen har denna dag även beslutat om utökning av lagringskapaciteten i Clab enligt miljöbalken, ärende M2018/00217.

På regeringens vägnar

Per Bolund

Anna Sanell

Kopia till

Statsrådsberedningen
Justitiedepartementet
Finansdepartementet
Näringsdepartementet

Infrastrukturdepartementet
Havs- och vattenmyndigheten
Kammarkollegiet
Kärnavfallsrådet
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Uppsala län
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Naturvårdsverket
Region Kalmar län
Region Uppsala
Statens Energimyndighet
Strålsäkerhetsmyndigheten
Svenska kraftnät
Sveriges kommuner och regioner (SKR)
Oskarshamns kommun
Östhammars kommun
Chalmers Tekniska högskola
Christofer Leygraf
Energiföretagen Sverige
Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen
Fortum Sweden AB
Forsmarks Kraftgrupp AB
Föreningen Värmland mot Kärnkraft
Herbert Henkel
Jordens vänner
Karlstad universitet
Kungliga Tekniska högskolan
Kävlinge kommun
Kärnkraftskommunernas Samarbetsorgan (KSO)
Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG
Miljörörelsens kärnavfallssekretariat, Milkas
Miljövänner för kärnkraft
Naturskyddsföreningen Kalmar län
Naturskyddsföreningen Uppsala län
Nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken
OKG AB
Opinionsgruppen för säker slutförvaring
Opinionsgruppen för säker slutförvaring (OSS)
Peter Szakálos
Ringhals AB
Roland Pusch

Torbjörn Åkermark
Skogsindustrierna
Stockholms Handelskammare
Svenska Naturskyddsföreningen
Sveriges Energiföreningars RiksOrganisation, SERO
Sveriges Kärntekniska Sällskap, SKS
Sydkraft Nuclear Power AB
Sydsvenska Industri- och Handelskammaren
Uniper Energy
Uppsala universitet
Vattenfall AB
Women in Nuclear Sverige

Bilaga A2.5.1

Till konstitutionsutskottet:
2021-10-01

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -10- 01

Dnr 221-2021/22

Granskning av regeringens och specifikt Morgan Johanssons, Ann Lindes och Peter Hultqvists agerande vad gäller de s.k. tolkarna i Afghanistan m.m.

Bakgrund

Moderaterna lyfte den 31 juli 2021 frågan om att Sverige skulle behöva ta sitt ansvar gällande skyddsbehovet för afghanska tolkar och lokalanställda som ingått i den svenska insatsen i Afghanistan. I ljuset av att talibanerna hade börjat flytta fram sina positioner var det tydligt att tolkar och annan lokalanställd personal löpte hög risk att drabbas av repressalier.

Moderaterna angav uttryckligen att kvotflyktingssystemet skulle kunna vara en framkomlig väg för att ge tolkarna och de lokalanställda förtur. Kvotflyktingssystemet användes redan 2013-2014 för att ge afghaner som arbetat för den svenska styrkan skydd när ISAF-insatsen i Afghanistan avvecklades.

Moderaterna pekade på att det rörde sig om ca 20 personer som hade arbetat för den svenska styrkan samt deras närmsta anhöriga. Ekot gjorde den 3 augusti ett reportage där just dessa personer var i fokus.

Istället för att agera i frågan gick justitie- och migrationsminister Morgan Johansson ut i media den 4 augusti och hävdade att regeringen inte hade möjlighet att få till stånd en lösning. Johansson hävdade att det i så fall skulle vara "brott mot grundlagen om regeringen agerar för tolkarna".¹

Försvarsminister Peter Hultqvist delade den bedömningen. Hultqvist sade bland annat: "Det som gäller är att vi tidigare, inom ramen för kvotflyktingssystemet enligt det regelverk som är fastställt av svensk riksdag tog ansvar för en del tolkar och deras familjer. Men det här måste utgå från ansökningar om asyl i Sverige och hanteras inom ramen för det förfarandet inom Migrationsverket."²

Den 9 augusti uppmanade Moderaterna – i ett e-mail till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson och försvarsminister Peter Hultqvist – att regeringen skulle agera omedelbart för att ge skydd till de tolkar och lokalanställda som bistått den svenska styrkan i Afghanistan. Annars skulle Moderaterna tvinga regeringen via ett utskottsinitiativ.

Som svar på detta valde justitie- och migrationsminister Morgan Johansson att återigen hålla frågan ifrån sig genom att hävda att det skulle röra sig om så väldigt många människor som skulle få asyl att de inte skulle rymmas inom kvotflyktingssystemet.

Johansson sade bland annat att "De (Moderaterna) vill nu att samtliga afghaner som arbetat för Sverige i Afghanistan under nästan 20 års tid ska erbjudas skydd i Sverige, inklusive deras familjer. Det skulle röra sig om tusentals, ja kanske 10 000, personer".³

Den 10 augusti kom uppgifter i media om att regeringen delvis svängt i frågan och öppnat för att spåra de afghanska tolkar som bistått svenska styrkor i Afghanistan för att hitta en lösning. Samtidigt ställde sig riksdagens övriga partier bakom kravet på att regeringen skulle ta sitt ansvar för tolkarna.

Redan dagen därpå – den 11 augusti – framkom dock oklarheter kring om regeringen faktiskt hade gett Försvarsmakten uppdraget eller om myndigheten agerade utifrån ett eget initiativ. Presstalesperson Johan Lundgren på Försvarsmakten sa: "Varken Migrationsverket eller Försvarsmakten har fått någon

¹ Sveriges Radio <https://sverigesradio.se/artikel/brott-mot-grundlagen-om-regeringen-agerar-for-tolkarna>

² Expressen <https://www.expressen.se/nyheter/hultqvist-om-tolkarna-som-blir-kvar-fastlagda-regler/>

³ Expressen <https://www.expressen.se/nyheter/m-hotar-med-utskottet-om-regeringen-inte-agerar/>

uppgift av regeringen i frågan ännu. Den kanske är på väg någonstans i cyberrymden, men vi har inte fått den”.⁴

Mer än två veckor efter att Moderaterna lyft frågan om att Sverige skulle behöva ta sitt ansvar för tolkarna så höll utrikesminister Ann Linde och justitie- och migrationsminister Morgan Johansson en pressträff. Där meddelas att regeringen beslutat göra tillfälliga ändringar i regelverket kring kvotflyktingar. Av regeringens pressmeddelande framgår bland annat följande: ”Genom de ändringar som regeringen idag har fattat beslut om bereds möjlighet att detta regelverk nu kan användas för att ge skydd åt nuvarande och tidigare lokalanställda samt deras familjer.”

Vad som dock stod klart efter regeringens besked och den sedermera avslutade svenska flygevakeringen var att den absoluta merparten av de tolkar som arbetat för den svenska försvarsmakten inte blev evakuerade från Afghanistan.

Regeringen har agerat senfärdigt trots tolkarnas akuta situation

Värdefull tid gick till spillo sedan Moderaterna väckte frågan om att bistå tolkar och lokalanställda fram till dess regeringen agerade. Under den tid som regeringen försökte hålla frågan ifrån sig – genom att hänvisa till att regeringen inte kunde agera med hänsyn till grundlagen och att Sverige skulle tvingas ta emot upp mot 10 000 afghaner om kvotflyktingssystemet skulle användas för tolkar och lokalanställda med särskilt skyddsbehov – intog talibanerna större delen av Afghanistan. Samma dag som beskedet från regeringen om ändrade regler kommer så föll huvudstaden Kabul, och dagen före provinshuvudstaden Mazar-e Sharif vilken var huvudort för det svenska bidraget till ISAF-insatsen till och med 2014 där de flesta av de aktuella lokalanställda verkade.

Anställda på UD och fackförbundet ST har bekräftat bilden av senfärdighet och riktat skarp kritik mot hur Utrikesdepartementet hanterat situationen för de lokalanställda på ambassaden i Kabul. De har bland annat pekat på att det inte har funnits några tydliga planer för hur säkerheten för den lokalanställda personalen i Afghanistan skulle hanteras. Det finns även uppgifter i media om att Sveriges ambassadör Torkel Stiermlöf redan den 29 juli vädjade till UD:s ledning i Stockholm om att Sverige behöver en plan för att rädda de lokalanställda undan talibanerna.⁵

Ett antal personer kunde sedermera och med svenskt stöd lämna Afghanistan. Det fanns bl.a. en s.k. ”svensklista” där personer som kunde få hjälp att ta sig till Sverige fanns angivna. Det är dock oklart på vilka premisser personer kunde komma med på listan och exakt vilka personer som sedan fick hjälp att ta sig till Sverige och vilka kontroller som gjorde av dessa.

Statsråd har spridit felaktiga uppgifter

Regeringens och vissa statsråds kommunikation i frågan har vidare – som framgår av redogörelsen ovan – varit direkt motstridig och i delar felaktig. Konstitutionsutskottet konstaterade i sin granskning våren 2012 att objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § RF bl.a. får anses innebära att information som utgår från det allmänna ska vara korrekt, vederhäftig och väl kontrollerad. Konstitutionsutskottet har vidare uttalat att statsråd behöver ta särskild hänsyn vad gäller uttalandens riktighet och att en självklar utgångspunkt i dessa sammanhang är att statsråds uttalanden är korrekta. I grunden handlar det om att man ska kunna kräva av regeringsföreträdare att uppgifter som de förmedlar är riktiga, inte blir missvisande eller vilseledande. Morgan Johansson kritiserades så sent som i våras (betänkande 2020/21:KU20) av KU för sina uttalanden. Utskottet konstaterade då bland annat att det för det politiska samtalet är en fördel om det för alla inblandade står klart vilka uppgifter som ligger till grund för bedömningarna som görs av utvecklingen på olika områden. I ett annat ärende konstaterade utskottet att det inte redovisats några uppgifter som kan tjäna som grund för det uttalande Morgan Johansson gjorde kring friskolorna.

⁴ Expressen <https://www.expressen.se/nyheter/forsvarsmakten-inte-haft-tolkar-pa-sju-ar/>

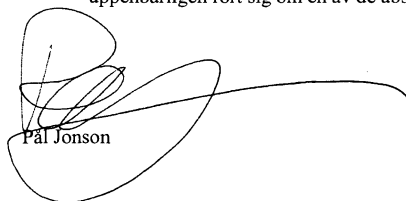
⁵ Aftonbladet <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/8Q5J0x/dokumenten-avslojar-ambassadens-nodrop-panikkansla>

Regeringen kallade in Utrikesnämnden för sent

Trots att Moderaterna tidigt krävde att regeringen skulle kalla in Utrikesnämnden för att informera om läget och förankra sin politik i Afghanistan så sammankallades nämnden in sent in i processen, efter att Kabul redan hade fallit och talibanerna de facto tagit över landet. Konstitutionsutskottet påtalade i granskningsbetänkandet från våren 2021 vikten av att Utrikesnämndens verksamhet upprätthålls. Utskottet uttalade bland annat "Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen vill utskottet påminna om sina tidigare uttalanden, att det är angeläget att bl.a. strategiska diskussioner om viktiga utrikespolitiska frågor och händelser, liksom säkerhetspolitiska frågor, äger rum på en konstitutionellt och politiskt sett hög nivå."

Med anledning av ovanstående önskar jag att konstitutionsutskottet granskar:

- Regeringens hantering gällande tolkarna och lokalanställda med hänsyn till deras skyddsbehov och utsatta situation. I granskningen bör också ingå att analysera vilka kontroller som gjordes av de personer som med svenskt stöd kunde lämna Afghanistan.
- Om regeringen och vissa statsråd – särskilt Morgan Johansson och Peter Hultqvist – har lämnat felaktig information gällande möjligheterna för regeringen att agera för att kunna ge asyl till de tolkar som har hjälpt den svenska insatsen i Afghanistan att lösa sin uppgift. Morgan Johanssons uppgift om att en användning av kvotflyktningssystemet för att bistå tolkar och vissa lokalanställda med särskilt skyddsbehov skulle innebära att upp till 10 000 personer beviljades asyl bör också ingå i KU:s granskning.
- Om regeringen och berörda ministrar – särskilt Ann Linde och Peter Hultqvist – har underlåtit att förankra sin politik gentemot Afghanistan med riksdagens övriga partier trots att det uppenbarligen rört sig om en av de absolut viktigaste utrikespolitiska frågorna de senaste åren.

Pål Jonson

Bilaga A2.5.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-01-25
SB2021/01635

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 25

Dnr 221-2021/22

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens
agerande vad gäller evakueringen av lokalanställda tolkar i
Afghanistan m.m.

Härmed överlämnas en promemoria med bilagor från Justitiedepartementet
och två promemorior från Utrikesdepartementet.

Regeringskansliets kontaktpersoner i ärendet är rättschefen Alexandra
Wilton Wahren, Justitiedepartementet, och rättschefen Charlotte Kugelberg,
Utrikesdepartementet.

Observera att en av promemoriorna från Utrikesdepartementet har försetts
med en sekretessmarkering.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-01-25

Justitiedepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens agerande vad gäller evakueringen av lokalanställda tolkar i Afghanistan m.m.

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor 1–2, 4–5 och 7, 9 och 10 i rubricerat ärende.

1. Vilka formella möjligheter och skyldigheter, enligt utlänningslagen och andra normer, har funnits för regeringen och Regeringskansliet att agera i frågan om möjligheten för följande kategorier av personer i Afghanistan att komma till Sverige genom uppehållstillstånd, asyl eller någon annan form?

- a) Tidigare lokalanställda på Sveriges ambassad i Kabul.
- b) Tidigare lokalanställda i Försvarsmakten.
- c) Vissa personer med särskilda skyddsskäl som främjat mänskliga rättigheter i Afghanistan.

Det finns inte några bestämmelser i utlänningslagen (2005:716) eller annan författning som ger regeringen eller Regeringskansliet möjlighet eller skyldighet att ge skydd åt personer som inte befinner sig i landet. Ärenden om internationellt skydd provas av Migrationsverket. Regeringen och Regeringskansliet är förhindrade enligt regeringsformen att bestämma hur domstolar eller förvaltningsmyndigheter ska besluta eller tillämpa lag i enskilda mål eller ärenden.

Migrationsverket ansvarar för beslut om uppehållstillstånd och vidarebosättning. Uttagning för vidarebosättning sker i samarbete med UNHCR. Regeringen kan dock reglera de övergripande förutsättningarna för vidarebosättning.

2. I pressmeddelandet från Justitiedepartementet den 15 augusti 2021 angavs att "Migrationsverket, Försvarsmakten och Sveriges ambassad i Afghanistan under en tid arbetat intensivt med frågan om att snarast kunna föra ut både svensk personal och lokalt anställd afghansk personal och deras familjer ut ur Afghanistan". Utskottet önskar en kronologisk redogörelse för detta arbete inklusive vilka åtgärder som vidtagits av regeringen eller Regeringskansliet. I redogörelsen bör anges om vidtagna åtgärder varit olika för de tre kategorier som nämns i fråga 1.

I april 2021 deltog Utrikesdepartementet vid ett möte i nordisk krets där frågan om lokalanställda vid de nordiska ambassaderna diskuterades. I mitten av maj 2021 påbörjades diskussioner mellan Utrikesdepartementet och Justitiedepartementet och mellan Utrikesdepartementet och ambassaden i Kabul om att undersöka förutsättningarna för att inom ramen för befintlig lagstiftning kunna bereda skydd och uppehållstillstånd i Sverige till afghanska medborgare som var eller tidigare hade varit lokalanställda vid svenska myndigheter och dessa personers familjemedlemmar. Under juni månad deltog Utrikesdepartementet i flera samtal inom EU och i nordisk krets om lokalanställda vid ambassaderna och personer knutna till den internationella militära insatsen. I slutet av juli fördes diskussioner mellan ambassaden i Kabul, Utrikesdepartementet och Migrationsverket om möjligheten att bereda skydd genom vidarebosättningssystemet.

Under början av augusti hölls löpande arbetsmöten mellan berörda myndigheter. Det skedde i olika konstellationer mellan ambassaden i Kabul, Migrationsverket, Utrikesdepartementet och Justitiedepartementet samt Försvarsmakten och Försvarsdepartementet. När händelseutvecklingen i Afghanistan hastigt försämrades intensifierades arbetet. Den 13 augusti aktiverades Utrikesdepartementets krishanteringsmekanism. Den 15 augusti inkom Migrationsverket med en begäran till Regeringskansliet avseende möjligheten att tillämpa regelverket för vidarebosättning för att genomföra en akut vidarebosättningsinsats gällande lokalanställda afghanska medborgare vid ambassaden och Försvarsmakten. Den 15 augusti fattade regeringen beslut om att ändra sitt tidigare beslut om vidarebosättning, vilket möjliggjorde den akuta insatsen för att bereda skydd för de tre kategorierna som framgår av fråga 1. Försvarsmakten lämnade den 15 augusti över en förteckning till ambassaden i Kabul över de personer som varit lokalt anställda av Försvarsmakten eller av kontrakterade företag.

Med anledning av en framställan från Försvarsmakten den 18 augusti beslutade regeringen den 19 augusti att uppdra åt Försvarsmakten att till och med den 31 oktober 2021 lämna stöd med transportresurser för evakuering av personer och materiel från Afghanistan.

4. Utskottet önskar ta del av den begäran från Migrationsverket och det regeringsbeslut och regeringskanslibeslut som nämns i pressmeddelandet från Justitiedepartementet den 15 augusti 2021.

De aktuella handlingarna bifogas, se *bilaga 1–3*.

5. På vilken rättslig grund fattades regeringskanslibeslutet?

I de årliga regleringsbrev till Migrationsverket ger regeringen förutsättningar för vidarebosättning. Av det regeringsbeslut om vidarebosättning m.m. som gällde för budgetåret 2021 (dnr Ju2020/04810) framgår att Migrationsverket ska samråda med Regeringskansliet (Justitiedepartementet) om den årliga planeringen av vidarebosättningsinsatser beträffande medelsanvändning och övergripande ställningstaganden.

Den 15 augusti 2021 inkom Migrationsverket med en skrivelse till Regeringskansliet. I skrivelsen angavs bl.a. att myndigheten behövde samråda med Regeringskansliet om omfördelning av beslutade uttagningar inom årets vidarebosättningsprogram genom att ianspråkta och öka antalet platser inom akutkvoten.

I svaret på Migrationsverkets begäran om samråd angavs bl.a. att Regeringskansliet inte hade några invändningar emot den föreslagna omfördelningen.

7. Vilka överväganden gjordes i fråga om att förankra evakueringen av de kategorier av personer som anges i fråga 1 med riksdagens partier?

Regeringen gjorde bedömningen att det var viktigt att informera berörda utskott. De informerades enligt följande.

- Information om Afghanistan lämnades till utrikesutskottet den 12 augusti 2021.

- Information om hur regeringen arbetar med frågan om skydd för tolkarna i Afghanistan lämnades till socialförsäkringsutskottet den 19 augusti 2021.
- Information om händelseutvecklingen i Afghanistan och om tolkar och lokalanställda lämnades till försvarsutskottet och utrikesutskottet den 19 augusti 2021.
- Information om Afghanistan lämnades till försvarsutskottet och utrikesutskottet den 10 september 2021.

9. Vilket underlag låg till grund för uttalandet

a) om att det kunde vara ett brott mot grundlagen att agera för tolkarna i Afghanistan?

Statsrådet Johansson åsyftade bestämmelsen i 12 kap. 2 § regeringsformen. Enligt bestämmelsen är regeringen och Regeringskansliet förhindrade att bestämma hur en förvaltningsmyndighet, såsom Migrationsverket, i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller som rör tillämpningen av lag.

b) om att det skulle röra sig om tusentals personer, kanske 10 000, om de afghaner som arbetat för Sverige skulle erbjudas skydd?

Det var Moderaternas förslag till utskottsinitiativ som föranledde statsrådet Johanssons uttalande om att det skulle röra sig om tusentals personer. Förslaget gick ut på att Sverige skulle ge skydd åt alla som arbetat för Sverige under nästan tjugo års tid, inklusive deras familjer. Moderaterna hävdade att det bara skulle handla om 10–15 tolkar. Statsrådet Johansson påpekade att Moderaternas förslag innebar att det i själva verket skulle röra sig om en mycket större grupp. Det framgår av uttalandet att det inte var fråga om någon exakt beräkning.

10. Vilka övriga kommentarer eller upplysningar föranleder anmälan och denna promemoria?

Anmälan och promemorian föranleder inte några kommentarer i övrigt.

Bilaga 1

Regeringen

Regeringsbeslut

I:1

2021-08-15
Ju2021/02869

Justitiedepartementet

Migrationsverket
601 70 Norrköping

Ändring av regeringsbeslut om vidarebosättning m.m. för budgetåret 2021

Ärendet

Av 4 § punkt 3 förordningen (2019:502) med instruktion för Migrationsverket framgår att Migrationsverket ska ansvara för organiserad uttagning och överföring av flyktingar och andra skyddsbehövande. Regeringens beslut om regleringsbrevet för år 2021 avseende anslag 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanländas etablering samt om regleringsbrevet för år 2021 avseende Migrationsverket (utgiftsområde 8 Migration), innebär att Migrationsverket får disponera medel för förberedande insatser, överföring och mottagande av 5 000 personer som vidarebosätts i Sverige.

Regeringen har den 22 december 2020 (dnr Ju2020/04810) beslutat om vidarebosättning m.m. för budgetåret 2021.

Migrationsverket har i en skrivelse den 15 augusti 2021 (dnr Ju2021/02868) anfört att regeringsbeslutet behöver ändras i vissa avseenden med anledning av en förfrågan från Sveriges ambassad i Kabul om att genomföra en akut vidarebosättningsinsats gällande lokalanställda afghanska medborgare.

Regeringens beslut

Med ändring av regeringens beslut den 22 december 2020 (dnr Ju2020/04810) ska följande gälla avseende vidarebosättning m.m. för budgetåret 2021.

Migrationsverket ska genom vidarebosättning i Sverige erbjuda skydd för flyktingar och andra skyddsbehövande. Syftet är dels att tillhandahålla en varaktig lösning som inte finns att tillgå där de befinner sig, dels att visa

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-20 27 34
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Jakobsgränd 24
E-post: ju.registrator@regeringskansliet.se

solidaritet med länder utanför EU som hyser stora flyktingpopulationer. Personerna får vidarebosättas efter förslag från FN:s flyktingkommissarie (UNHCR). I extraordinära fall får vidarebosättning ske efter förslag från svensk utlandsmyndighet.

Migrationsverket ska även vidarebosätta i Sverige de vittnen och deras nära anhöriga som i enlighet med 22 kap. utlänningslagen (2005:716) har beviljats uppehållstillstånd i Sverige.

Migrationsverket ska samråda med UNHCR rörande vilka grupper av skyddsbehövande Sverige under året avser att ta emot för vidarebosättning.

Utgångspunkten för vidarebosättning till Sverige ska vara individuella skyddsbehov. Möjligheterna för kommuner att ordna ett bra mottagande och skapa förutsättningar för god integration ska också beaktas.

Migrationsverket ska i samråd med UNHCR identifiera flyktingsituationer där vidarebosättning kan användas strategiskt och vidta åtgärder som bidrar till en lösning av främst utdragna flyktingsituationer. Med strategisk vidarebosättning avses till exempel användning av vidarebosättningsinsatser i syfte att frigöra kapacitet att erbjuda skydd i värdländer. Vidare avses även vidarebosättningsinsatser som kan leda till främjande av frivilligt återvändande eller integration på plats.

Vid uttagning för vidarebosättning ska en bedömning av säkerhetsaspekterna göras i varje enskilt fall.

Migrationsverket ska samråda med Regeringskansliet (Justitiedepartementet) om den årliga planeringen av vidarebosättningsinsatser beträffande medelsanvändning och övergripande ställningstaganden, inbegripet strategisk vidarebosättning.

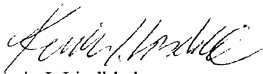
Migrationsverket ska informera Regeringskansliet (Justitiedepartementet) inför vidarebosättning från andra uttagningsområden eller av personer med andra medborgarskap än vad som förutsetts i samråd och vid fall som på annat sätt är av särskild betydelse.

Därutöver erinras Migrationsverket om sin underrättelseskyldighet enligt 10 kap. 13 § regeringsformen.

På regeringens vägnar

Morgan Johansson

Kerstin I. Lindblad

Kopia till

Utrikesdepartementet/FMR (Migrationssamordningen), PLAN

Försvarsdepartementet/MFI

Arbetsmarknadsdepartementet/A, IAS

Ambassaden Kabul

3 (3)

Bilaga 2

From: Kerstin Lindblad
Sent: Mon, 16 Aug 2021 11:57:32 +0200
To: Ju Registrator
Subject: regas till Ju2021/02868
Categories: TJ

Från: Oskar Ekblad <Oskar.Ekblad@migrationsverket.se>
Skickat: den 15 augusti 2021 00:49
Till: Sofia Östmark <sofia.ostmark@regeringskansliet.se>
Kopia: Johan Harald <johan.harald@migrationsverket.se>; GB-Myndighetsstaben <myndighetsstaben@migrationsverket.se>
Ämne: Meddelande

Hej, Sofia, se nedanstående meddelande från oss. Texten har beretts med Gd Mikael Ribbenvik.

Migrationsverket har fått förfrågan från Sveriges ambassad i Kabul om att genomföra en akut vidarebosättningsinsats gällande lokalanställda afghanska medborgare vid ambassaden och Försvarsmakten. Migrationsverket ser möjlighet att tillämpa regelverket för vidarebosättning i förevarande fall och arbetar för ändamålet i nära samverkan med regeringskansliet och Försvarsmakten. För att genomföra uttagningen behöver Migrationsverket genom denna skrivelse:

1. uppmärksamma regeringskansliet om behov av ändring av regeringens beslut Ju2020/04810 om vidarebosättning, m.m. för budgetåret 2021 så att en uttagning kan ske efter presentation av ambassaden för ovan nämnda grupp personer genom direkt överföring till Sverige. Mer specifikt bör hänvisning till uttag i tredje land samt begränsningen av ambassadpresentationer till enstaka ärenden tas bort.
2. samråda med regeringskansliet om omfördelning av beslutade uttagningar inom årets vidarebosättningsprogram genom att ianspråkta och öka antalet platser inom akutkvoten. I motsvarande mån avses andra uttagningar minskas. Det rör sig om de uttagningar där pandempåverkan bedöms omöjliggöra överföringar till Sverige under budgetåret. Omfördelningen påverkar inte det totala antalet platser.

Om ni har några frågor – hör av er till mig imorgon bitti.

Oskar Ekblad
Chef flyktingkvoten
Migrationsverket

Bilaga 3

REGERINGSKANSLIET

§ 358

2021-08-15

Ju2021/02868

Justitiedepartementet

Migrationsenheten

Kerstin Lindblad

Telefon 08-405 24 54

E-post kerstin.lindblad@gov.se

Migrationsverket

601 70 Norrköping

Svar på Migrationsverkets begäran om nytt samråd avseende fördelning av 2021 års vidarebosättningsplatser

Migrationsverket har den 15 augusti 2021 inkommit till justitiedepartementet med en begäran om nytt samråd avseende fördelning av 2021 års vidarebosättningsplatser.

Migrationsverket har fått förfrågan från Sveriges ambassad i Kabul om att genomföra en akut vidarebosättningsinsats gällande lokalanställda afghanska medborgare vid ambassaden och Försvarsmakten. Mot denna bakgrund har Migrationsverket föreslagit en omfördelning av beslutade uttagningar inom årets vidarebosättningsprogram för att på så sätt möjliggöra ianspråktagande av dessa platser för att vid behov kunna öka antalet icke öronmärkta platser för akuta vidarebosättningsärenden. I motsvarande mån avses därmed andra uttagningar kunna minskas. Det rör sig om de uttagningar där pandemipåverkan bedöms omöjliggöra överföringar till Sverige under budgetåret. Omfördelningen påverkar inte det totala antalet platser.

Justitiedepartementets synpunkter

Departementet har inga invändningar mot den av Migrationsverket föreslagna omfördelningen. En sådan omfördelning ska inte påverka det totala antalet kvotplatser. Vad gäller Migrationsverkets inriktning för arbetet med vidarebosättning till Sverige 2021 ska i övrigt gälla vad som anges i justitiedepartementets samrådssvar av den 16 februari 2021 (Ju2020/04560).

Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

Postadress
103 33 Stockholm
Besöksadress
Jakobsgränd 24

Telefonväxel
08-405 10 00
Telefax
08-20 27 34

E-post: registrator@justice.ministry.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-01-25

Utrikesdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens agerande vad gäller evakueringen av lokalanställda tolkar i Afghanistan m.m.

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets fråga 3 och 6 i rubricerat ärende.

3. Vilka säkerhetskontroller gjordes av de personer som med svenskt stöd kunde lämna Afghanistan?

För att kunna resa med svenska transporter från Kabuls flygplats uppställdes krav på att giltigt svenskt pass eller afghanskt pass med giltigt svenskt uppehållstillstånd kunde uppvisas. Kontroller skedde i den utsträckning som var möjligt i en stundtals kaotisk situation. De flesta svenska medborgare och personer med svenskt uppehållstillstånd som evakuerades fanns upptagna på Utrikesdepartementets och Sveriges ambassad i Kabuls lista över personer i Afghanistan med anknytning till Sverige.

För de skyddsbehövande afghaner som kom i fråga för vidarebosättning uppställdes krav på att ett av Sverige utfärdat intyg kunde uppvisas. Vidare gjordes kontroller mot listor som hade upprättats av Sveriges ambassad i Kabul i samråd med Migrationsverket.

Identifiering och kontroll av de evakuerades handlingar skedde vid inpassering till flygplatsen i Kabul och vid två ytterligare tillfällen inne på flygplatsen. Kontrollerna utfördes av utsänd personal från Utrikesdepartementet. Utrikesdepartementet hade stöd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps stödstyrka vid insatsen på Kabuls flygplats. I stödstyrkan ingick två svenska poliser. Identitets- och säkerhetskontroller

gjordes slutligen inom ramen för svensk gränskontroll av gränspoliserna på Arlanda. Kontroll av identitetshandlingar gjordes även av Migrationsverkets personal i de fall de fanns närvarande på transitorterna.

För personer som kom ifråga för vidarebosättning gjorde Säkerhetspolisen i varje enskilt fall en bedömning av säkerhetsaspekterna.

6. I Aftonbladet anges att Sveriges ambassadör i Kabul den 29 juli 2021 värdade till Utrikesdepartementets ledning om att Sverige behövde en plan för att rädda de lokalanställda undan talibanerna. Har ambassadören i Afghanistan tagit en sådan kontakt med Utrikesdepartementet? Om så var fallet, vad framfördes av ambassadören och vilka åtgärder vidtogs?

I en rapport från ambassaden i Kabul som inkom till Utrikesdepartementet den 29 juli 2021 beskrev ambassadören en oro för de lokalanställdas situation om ambassaden skulle tvingas stänga.

Utrikesdepartementet har haft en dialog med ambassadören under hela förloppet. Då har bl.a. de frågor som berörs i rapporten behandlats. Frågor som rörde de lokalanställda vid ambassaden i Kabuls situation var föremål för diskussioner inom Regeringskansliet redan före sommaren. Frågan diskuterades därutöver bland annat med andra EU-länder och i den nordiska kretsen. Planering fanns för en ordnad transport ut ur landet om Migrationsverket bedömde att det fanns grund för uppehållstillstånd genom vidarebosättning, vilket var en förutsättning för att lokalanställda utländska medborgare skulle ha rätt till inresa i Sverige. För att evakueringen av skyddsbehövande lokalanställd personal skulle vara möjlig krävdes även att förutsättningarna för vidarebosättning ändrades tillfälligt, vilket skedde bl.a. genom regeringsbeslut 15 augusti 2021.

Evakueringen i Afghanistan utgör ett avsteg från den rådande ordningen att värdlandet har ansvar för lokalt anställd personal.

2022-06-02

Dnr 221-2021/22

Anteckning inför tryckningen av bet. 2021/22:KU20

En promemoria den 25 januari 2022 från Utrikesdepartementet kan omfattas av sekretess och tas därför inte med här.

Handlingen förvaras i granskningsärendets akt.

Konstitutionsutskottet

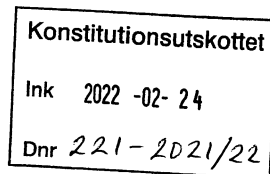
SVERIGES RIKSDAG 100 12 Stockholm • Telefon 08-786 40 00 • www.riksdagen.se

1 (1)

Bilaga A2.5.3

Regeringskansliet

2022-02-24
SB2021/01635Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens
agerande vad gäller evakueringen av lokalanställda tolkar i
Afghanistan m.m.

Härmed överlämnas en promemoria med bilagor från Justitiedepartementet,
en promemoria med bilaga från Utrikesdepartementet och en promemoria
från Försvarsdepartementet.

Observera att bilagan från Utrikesdepartementet har försetts med en
sekretessmarkering.

Regeringskansliets kontaktpersoner i ärendet är rättschefen Alexandra
Wilton Wahren, Justitiedepartementet, rättschefen Charlotte Kugelberg,
Utrikesdepartementet, och expeditions- och rättschefen Maria Diamant,
Försvarsdepartementet.

Per Hall

Regeringskansliet

Promemoria

2022-02-24

Justitiedepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens agerande vad gäller evakueringen av lokalanställda tolkar i Afghanistan m.m.

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor 1, 2, 4 och 8 i rubricerat ärende.

1. I svaret på fråga 1 anges att det inte finns någon bestämmelse som ger regeringen eller Regeringskansliet möjlighet eller skyldighet att ge skydd åt personer som inte befinner sig i landet och att ärenden om internationellt skydd prövas av Migrationsverket. I svaret på fråga 2 anges att det förekom möten och diskussioner om de lokalanställda i april-juni 2021. Det framgår inte att Migrationsverket deltog vid dessa tillfällen, men att myndigheten deltog i diskussioner i slutet av juli. Deltog Migrationsverket vid möten eller diskussioner före slutet av juli 2021? Om inte så var fallet, gjordes några överväganden om det fanns skäl för Migrationsverket att delta före slutet av juli?

Det har inte gått att klargöra om det förekommit några möten eller diskussioner mellan Regeringskansliet och Migrationsverket om de lokalanställdas situation före slutet av juli 2021.

2. I ett pressmeddelande från Justitiedepartementet den 15 augusti 2021 anges att 500-gränsen för akutplatser inom ramen för kvotflyktingssystemet tillfälligt tagits bort genom ett regeringskanslibeslut. I svaren har bifogats en skrivelse den 15 augusti från Justitiedepartementet som benämns "svar på Migrationsverkets begäran om nytt samråd avseende fördelning av 2021 års vidarebosättningsplatser". Har det varit fråga om ett samråd med myndigheten eller ett regeringskanslibeslut?

Av det regeringsbeslut om vidarebosättning m.m. som gällde för budgetåret 2021 (dnr Ju2020/04810) framgår att Migrationsverket ska samråda med

Regeringskansliet (Justitiedepartementet) om den årliga planeringen av vidarebosättningsinsatser beträffande medelsanvändning och övergripande ställningstaganden. Ett sådant krav på samråd med Regeringskansliet tas regelmässigt in i regeringsbeslut om vidarebosättning m.m. Regeringskansliet besvarar regelmässigt Migrationsverkets begäran om sådant samråd i ett regeringskanslibeslut som rubriceras som svar på samråd.

Den 15 augusti 2021 inkom Migrationsverket med en skrivelse till Regeringskansliet i vilken det bl.a. angavs att myndigheten behövde samråda med Regeringskansliet om omfördelning av beslutade uttagningar inom årets vidarebosättningsprogram genom att ianspråkta och öka antalet platser inom akutkvoten.

I regeringskanslibeslutet daterat den 15 augusti 2021 besvarade Regeringskansliet Migrationsverkets begäran om samråd. I beslutet angavs bl.a. att Regeringskansliet (Justitiedepartementet) inte hade några invändningar emot den föreslagna omfördelningen. Att samråd skett med Regeringskansliet var en förutsättning för att Migrationsverket skulle kunna besluta att tillfälligt ta bort 500-gränsen för akutplatser.

4. I svaret på fråga 3 anges också att Säkerhetspolisen i varje enskilt fall gjorde en bedömning av säkerhetsaspekterna för personer som kom i fråga för vidarebosättning. I vilket skede gjordes bedömningen? När personerna i fråga var kvar i Afghanistan eller efter att de hade anlänt till Sverige?

För de personer som kom i fråga för vidarebosättning gjordes en individuell säkerhetsbedömning. Utifrån omständigheterna i det enskilda fallet gjordes denna för en del personer på plats i Afghanistan, för andra på någon transitdestination och för en del personer vid ankomst till Arlanda. Vid Arlanda genomfördes också inreseutredning och gränskontroll avseende samtliga personer som kom i fråga för vidarebosättning.

8. Har statsråden Peter Hultqvist och Morgan Johansson i augusti 2021 fått brev från Moderaterna med en uppmaning att regeringen skulle agera angående tolkar och andra lokalanställda i Afghanistan? Om ja, har breven föranlett några åtgärder och i så fall vilka? Utskottet önskar ta del av breven.

Den 9 augusti 2021 inkom ett e-postmeddelande med tillhörande bilaga från Maria Malmer Stenergård (M) och Pål Jonsson (M) till Regeringskansliet. E-postmeddelandet var ställt till statsråden Peter Hultqvist och Morgan

Johansson. I e-postmeddelandet uppmanades regeringen att agera för att skydda tolkar och andra lokalanställda i Afghanistan. E-postmeddelandet diariefördes hos Justitiedepartementet (dnr Ju2021/02844).

När e-postmeddelandet inkom hade ett arbete redan inletts inom Regeringskansliet och av berörda myndigheter med anledning av situationen i Afghanistan. E-postmeddelandet föranledde därför inte några ytterligare åtgärder.

E-postmeddelandet med tillhörande bilaga bifogas, *se bilaga 1 och 2*.

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-02-24

Utrikesdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens agerande vad gäller evakueringen av lokalanställda tolkar i Afghanistan m.m.

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor 3, 5 och 6 i rubricerat ärende.

3. I svaret på fråga 3 anges bl.a. att krav uppställdes på "ett av Sverige utfärdat intyg". Vilken myndighet utfärdade dessa intyg?

Intygen utfärdades av Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) på grundval av uppgifter från ambassaden i Kabul och Migrationsverket.

5. I ett svar den 6 oktober 2021 på en skriftlig fråga (2021/22:52) anförde utrikesminister Ann Linde bl.a. att evakueringen hade omfattat lokalanställda på Sveriges ambassad i Kabul, vissa personer med särskilda skyddsskäl som främjar mänskliga rättigheter i Afghanistan och tidigare anställda vid Försvarsmakten (jfr även denna granskning). Hur fastställdes dessa kategorier och av vem?

För de kategorier av personer som evakuerades till Sverige för vidarebosättning bedömde Migrationsverket det individuella skyddsbehovet enligt utlänningslagens bestämmelser och beslutade om uppehållstillstånd. Denna process inleddes efter att ambassaden i Kabul föreslagit personerna till Migrationsverket som kvotflyktingar. Utrikesdepartementet fick löpande uppgifter från Migrationsverket om vilka personer som var aktuella för vidarebosättning i Sverige genom kvotflyktningssystemet för att kunna ställa ut intyg som möjliggjorde dessa personers utresa från Afghanistan.

6. I en artikel i Dagens Nyheter den 14 januari 2022 anges att ambassadören i Kabul sedan den 18 april 2021 vid upprepade tillfällen skickat varningar till Utrikesdepartementet om säkerhetsläget i Afghanistan. Har Utrikesdepartementet fått sådana skrivelser? Om så är fallet, har de föranlett några åtgärder? Utskottet önskar ta del av samtliga sådana skrivelser med varningar om säkerhetsläget i Afghanistan som ambassaden i Kabul gett in till Utrikesdepartementet under perioden från och med den 15 januari 2021 till och med den 31 augusti 2021.

Utrikesdepartementet mottar regelbundet rapporter från svenska beskickningar i vilkas uppdrag det bl.a. ingår att följa utvecklingen i verksamhetslandet. Ambassaden i Kabul skickade flera rapporter under den i frågan angivna tidsperioden. Innehållet i dessa rapporter analyserades vidare i Utrikesdepartementet och utgjorde en viktig del av det underlag som låg till grund för olika beslut och åtgärder med anledning av situationen i Afghanistan. Ambassadrapporterna med beskrivning av säkerhetsläget var t.ex. viktiga i arbetet med att bedöma riskbilden för ambassaden i Kabul och dess medarbetare, vidta behövliga säkerhetsåtgärder och anpassa ambassadens beredskap.

Det skriftliga material som utskottet efterfrågat bifogas, *se bilaga*.

2022-06-02

Dnr 221-2021/22

Anteckning inför tryckningen av bet. 2021/22:KU20

Bilagan till en promemoria den 24 februari 2022 från Utrikesdepartementet kan omfattas av sekretess och tas därför inte med här.

Handlingen förvaras i granskningsärendets akt.

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-02-24

Försvarsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens agerande vad gäller evakueringen av lokalanställda tolkar i Afghanistan m.m.

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterade fråga 7 i
rubricerat ärende.

7. Har Försvarsmakten eller någon annan myndighet framställt önskemål till regeringen under den tid som de svenska insatserna i Afghanistan pågått, dvs. från och med januari 2002 till och med augusti 2021, om att olika kategorier av lokalanställda i Afghanistan borde beredas möjlighet att komma till Sverige? Om ja, när har det skett och vilka åtgärder har vidtagits?

Några framställningar till regeringen från Försvarsmakten eller någon annan myndighet med önskemål om att olika kategorier av lokalanställda i Afghanistan borde beredas möjlighet att komma till Sverige har, såvitt kunnat utredas, inte inkommit till Regeringskansliet under den angivna tidsperioden.

*Bilaga 1***Catharina de Grad**

Från: JU MIG**Från:** Maria Malmer Stenergard <maria.malmer.stenergard@riksdagen.se>**Skickat:** den 9 augusti 2021 12:32**Till:** Fö Registrator <fo.registrator@regeringskansliet.se>; Ju Registrator <ju.registrator@regeringskansliet.se>;Morgan Johansson <morgan.johansson@regeringskansliet.se>; Peter Hultqvist<peter.hultqvist@regeringskansliet.se>**Kopia:** Pål Jonson <pal.jonson@riksdagen.se>**Ämne:** Ang skydd för afghanska tolkar m fl**Till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson och försvarsminister Peter Hultqvist**

Afghanska tolkar och andra lokalanställdas insatser har varit centrala för den svenska militära insatsen i Afghanistan. När säkerhetssituationen i Afghanistan nu försämras snabbt måste vi säkerställa att Sverige ger skydd för dessa tolkar och vid behov andra lokalanställda som har ställt upp för Sverige och som nu själva kan vara i fara.

Vi har noterat att regeringen hittills avisat de förslag som lagts fram för att de afghanska tolkarna och ev. övriga lokalanställda ska få skydd i Sverige – bl.a. med hänvisning till att regeringen saknar möjligheter att agera på grund av grundlagen. Det är fel.

Självklart kan inte regeringen berätta för Migrationsverket hur de ska besluta om uppehållstillstånd i enskilda fall. Regeringen kan däremot ge både Migrationsverket och Försvarsmakten generella uppdrag i syfte att erbjuda tolkarna och ev. övriga lokalanställda skydd som kvotflyktingar.

Moderaterna har tagit fram förslag som – om regeringen fattade beslut om dessa – skulle innebära att tolkarna och lokalanställda med skyddsbehov skulle kunna få skydd i Sverige. Förslagen finns i bifogat utkast till utskottsinitiativ.

Frågan är minst sagt brådskande. Moderaterna sträcker därför ut en hand till regeringen och ser helst att regeringen tänker om och beslutar i enlighet med förslagen i utkastet till utskottsinitiativ. För det fall regeringen fortsätter vägra vidta några åtgärder för att ge skydd åt tolkarna och de lokalanställda som har behov av skydd kommer Moderaterna lägga fram förslagen på riksdagens bord inom kort.

Låt oss nu lägga politiska konflikter åt sidan och bistå personer som bistått Sverige.

Hälsningar

Maria Malmer Stenergard, migrationspolitisk talesperson (M)

Pål Jonson, försvarspolitik talesperson (M)

Bilaga 2

2021-08-09

Utskottsinitiativ: Regeringen måste agera nu för att skydda de afghanska tolkar som bidragit till den svenska insatsen i Afghanistan

De afghanska tolkarnas arbete har varit centralt för att den svenska militära insatsen i Afghanistan. När säkerhetssituationen i Afghanistan försämrats snabbt måste vi säkerställa att Sverige kan ge lämplig assistans till dessa tolkar och vid behov andra lokalanställda som har ställt upp för Sverige och som nu själva kan vara i fara.

Regeringen måste därför agera omedelbart och med den tydliga utgångspunkten att samtliga personer som arbetat för den svenska militära insatsen i Afghanistan – och som nu har skyddsbehov – och deras familjer ska erbjudas skydd - efter granskning av skyddsbehov och säkerhetsfrågor i de enskilda fallen.

Regeringen måste – på kort sikt – använda sig av de möjligheter som står till buds redan idag för att ge de afghanska tolkarna, samt övriga lokalanställda, som arbetat för de svenska förbanden erforderligt skydd. En framkomlig väg är den s.k. "särskilda ordning" som nyttjats vid tidigare tillfälle för att möjliggöra skydd för personer som efter att på olika sätt ställt sig till förfogande kan ha skyddsbehov. Ordningen innebär att det svenska kvotflyktningsssystemet används och finns alltså redan på plats genom Sveriges årliga flyktingkvot. Att endast hänvisa till att en särskild ordning finns är dock inte tillräckligt. För en snabb, tydlig och rättssäker hantering krävs att regeringen träder fram och visar handlingskraft, ledarskap och tar ansvar för frågan. Annars är risken överhängande att frågan bollas mellan olika stuprör i den svenska byråkratin. Moderaterna kräver därför att regeringen, i enlighet med 5 kap. 2 § utlänningslagen, omgående kompletterar sitt uppdrag till Migrationsverket gällande flyktingkvoten så att det tydligt omfattar att ta ansvar för afghanska tolkar och andra lokalanställda i behov av skydd. Parallellt bör Försvarsmakten och Migrationsverket ges ett gemensamt uppdrag att hantera frågan med förtur.

På lång sikt behöver frågan om skydd för tolkar och andra lokalanställda som bidrar till svenska militära internationella insatser regleras på ett mer förutsebart sätt. Det är under all kritik att ett sådant arbete inte redan gjorts – bl.a. lyftes problematiken i den s.k. Afghanistanutredningen (SOU 2017:16) och där påpekas att det just "saknats en fastlagd policy för hanteringen av lokalanställd personal i Afghanistan". Regeringen har dock inte tagit tag i frågan därefter. Så länge Sverige planerar att bidra till internationella militära insatser så kommer liknande situationer med stor sannolikhet att uppstå på nytt. Det behövs därför en tydlig och ordnad hantering av detta. Regeringen bör därför snarast tillsätta en utredning som ser över frågan och lägger fram ett förslag på hur liknande situationer ska hanteras i framtiden.

Ett flertal länder har den senaste tiden gjort större åtaganden för att kunna assistera lokalanställda som gjort viktiga insatser. Till exempel så har Storbritannien skapat ett särskilt program för omlokalisering och assistans och Tyskland kommer att sätta upp

2021-08-09

kontor i Afghanistan för att kunna processa ansökningar från ca 500 tolkar och deras ca 1500 närstående.

Förslag

Moderaterna i socialförsäkringsutskottet väcker utifrån ovan ett utskottsinitiativ i enlighet med 9 kap. 16 § riksdagsordningen och föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen:

1. att regeringen omedelbart ska ge Migrationsverket ett uppdrag att särskilt prioritera tolkar och andra lokalanställda – som tjänstgjort för svensk försvarsmakt i utlandet och som är i behov av skydd – inom ramen för Sveriges mottagande av kvotflyktingar.
2. att regeringen omedelbart ger Migrationsverket och Försvarsmakten ett gemensamt uppdrag att bistå tolkar och andra lokalanställda – som tjänstgjort för svensk försvarsmakt i utlandet och som är i behov av skydd och som därmed bör ges möjlighet att beviljas uppehållstillstånd i Sverige som kvotflyktingar – att ansöka om uppehållstillstånd inom ramen för kvotflyktingssystemet.
3. att regeringen tillsätter en utredning som får i uppdrag att ta fram ett regelverk som tillförsäkrar tolkar och övriga lokalanställda som arbetat för svensk försvarsmakt erforderligt skydd även efter insatsen i utlandet upphört.

Maria Malmer Stenergard (M)

Bilaga A2.5.4

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-03-24
SB2021/01635Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottet	
Ink	2022 -03- 24
Dnr	221-2021/22

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens
agerande vad gäller evakueringen av lokalanställda tolkar i
Afghanistan m.m.

Härmed överlämnas en promemoria från Försvarsdepartementet och en
promemoria från Justitiedepartementet.

Regeringskansliets kontaktpersoner i ärendet är expeditions- och rättschefen
Maria Diamant, Försvarsdepartementet, och rättschefen Alexandra Wilton
Wahren, Justitiedepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-24

Försvarsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens agerande vad gäller evakueringen av lokalanställda tolkar i Afghanistan m.m.

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterade frågor 1 och 2 i rubricerat ärende.

1. I en intervju i Dagens Nyheter den 20 mars 2013 uppgav den dåvarande överbefälhavaren att han ville att regeringen skulle skapa någon form av asylprogram för tolkar som arbetat för Försvarsmakten i Afghanistan. Hade Regeringskansliet under 2013 några kontakter med Försvarsmakten om att det borde skapas någon form av asylprogram för tolkar eller andra lokalanställda som arbetade för Försvarsmakten i Afghanistan eller att de på något sätt skulle beredas tillfälle att flytta till Sverige? Om ja begär utskottet att få ta del av eventuella handlingar från dessa kontakter.

Regeringskansliet hade, såvitt kunnat utredas, inte några kontakter med Försvarsmakten under 2013 om att det borde skapas någon form av asylprogram för tolkar eller andra lokalanställda som arbetade för Försvarsmakten i Afghanistan.

För att möjliggöra en individuell prövning när det gäller tolkar och andra lokalanställda som bistått den svenska styrkan i Afghanistan och som bedömdes ha ett stöd- eller skyddsbehov, säkerställde Migrationsverket och Försvarsmakten en hantering av frågan inom ramen för gällande regelverk. Regeringskansliet hölls löpande informerat om arbetet genom den arbetsgrupp som bildades våren 2013 och som bl.a. Försvarsmakten ingick i. Handlingar hänförliga till dessa kontakter förvaras hos konstitutionsutskottet (granskningsärende 27, 2016/17, utskottets dnr 822-2016/17).

2. Hade Regeringskansliet efter den 15 januari 2021 några kontakter med Försvarsmakten i fråga om behovet av att evakuera tolkar eller andra lokalanställda vid Försvarsmakten i Afghanistan? Om ja, när och på vems initiativ skedde dessa kontakter och vad framfördes vid dem? Utskottet begär att få ta del av eventuella handlingar från dessa kontakter.

Regeringskansliet hade, såvitt kunnat utredas, inte några kontakter med Försvarsmakten i fråga om behovet av att evakuera tolkar eller andra lokalanställda vid Försvarsmakten i Afghanistan under perioden den 15 januari 2021–juli 2021.

Som framgår av svaret på fråga 2 i promemorian daterad den 21 december 2021 hölls det i början av augusti 2021 löpande arbetsmöten mellan berörda myndigheter. Möten hölls i olika konstellationer mellan ambassaden i Kabul, Migrationsverket, Utrikesdepartementet och Justitiedepartementet samt Försvarsmakten och Försvarsdepartementet.

Från början av augusti 2021 fördes även en kontinuerlig dialog med ömsesidiga kontakter mellan Försvarsdepartementet och Försvarsmakten. Dialogen rörde Försvarsmaktens samverkan med andra berörda myndigheter samt förutsättningarna för myndigheten att bistå dem.

Några handlingar från dessa kontakter har inte identifierats i Regeringskansliet.

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-03-24

Justitiedepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens agerande vad gäller evakueringen av lokalanställda tolkar i Afghanistan m.m.

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande fråga 3 i
rubricerat ärende.

3. Utskottet önskar en redogörelse för det arbete som enligt svaret på fråga 8 hade inletts.

Som framgår av svaret på fråga 2 i promemorian daterad den 21 december 2021 bedrevs ett arbete för att kunna föra ut både svensk personal och lokalt anställd afghansk personal och deras familjer ur Afghanistan. Av svaret framgår bl.a. att diskussioner påbörjades i mitten av maj 2021 för att undersöka förutsättningarna för att inom ramen för befintlig lagstiftning kunna bereda skydd och uppehållstillstånd för afghanska medborgare som var och tidigare hade varit lokalanställda vid svenska myndigheter och deras familjemedlemmar. Vidare framgår att det i augusti 2021 hölls löpande arbetsmöten mellan berörda myndigheter i olika konstellationer. Arbetet utmynnade bl.a. i de beslut som fattades den 15 augusti 2021, vilka möjliggjorde evakueringen av lokalt anställd afghansk personal och deras familjemedlemmar från Afghanistan.

Bilaga A2.5.5

Sammanställning över olika händelser i Afghanistan och beslut m.m. i Sverige under första hälften av 2021.

	Afghanistan	Sverige
Januari 2021	USA:s försvarshögkvarter	
15 januari 2021	Pentagon meddelar att antalet amerikanska soldater i Afghanistan nu minskats till 2 500 man i enlighet med en order från president Trump i november 2020	
April 2021		
April 2021		UD diskuterar lokalanställda vid möte i nordisk krets (svar från Regeringskansliet)
14 april 2021	USA:s president Joe Biden meddelar att återstående amerikanska soldater ska vara borta senast den 11 september 2021. Reträtten ska inledas i maj 2021.	
18 april 2021		Ambassadören i Kabul skickar en "varning till UD om säkerhetsläget i Afghanistan" (DN 14 januari 2022)
28 april 2021	USA beordrar hem sin ambassadpersonal	
Maj 2021		
1 maj 2021	USA och Nato inleder trupp reträtten	
6 maj 2021	Strider mellan afghanska regeringssoldater och talibanmilis	
Mitten av maj 2021		Diskussioner mellan UD och Justitiedepartementet och mellan UD och ambassaden i Kabul (Svar från Regeringskansliet)
25 maj 2021		Ingen svensk militär kvar i Afghanistan (Försvarsmaktens webbplats)
Juni 2021		
Juni 2021		UD har samtal i nordisk krets och inom UD (Svar från Regeringskansliet)
22 juni 2021	Talibanstyrkor tar kontroll över den viktigaste gränsövergången i Tadzjikistan. Den afghanska regeringsarmén övermannas och överger posteringen Shir Khan Bandar	
25 juni 2021	President Ghani besöker Joe Biden. USA förbereder hur 18 000 afghanska tolkar och andra lokalanställda ska kunna flyttas ut ur Afghanistan	

	Afghanistan	Sverige
26 juni 2021	Ca 5 000 familjer flyr från provinsen Kunduz där strider pågår mellan regeringssoldater och talibaner.	
Juli 2021		
6 juli 2021	Över 1 000 afghanska regeringssoldater flyr undan talibankrigare över gränsen till Tadzjikistan	
29 juli 2021		Sveriges ambassadör i Afghanistan kontakter UD om att det behövs en plan för rädda de lokalanställda undan talibanerna (Aftonbladet, svar från Regeringskansliet)
30 juli 2021	Talibanstyrkor intensifierar offensiverna kring flera större städer (Herat, Lashkar Gah och Knadahar)	
Slutet av juli 2021		Diskussioner mellan ambassaden i Kabul, UD och Migrationsverket om möjligheten att bereda skydd för lokalanställda genom vidarebosättningssystemet (Svar från Regeringskansliet)
Augusti 2021		
3 augusti 2021	Talibanerna genomför en självmordsattack mot försvarsministerns residens i Kabul. Residenset ligger nära den s.k. Gröna zonen där många ambassader ligger	
4 augusti 2021		I Ekot på Sveriges radio återges uttalanden av statsrådet Morgan Johansson
6 augusti 2021	Talibanerna intar provinshuvudstaden Nimroz och under de följande dagarna ytterligare provinshuvudstäder	
9 augusti 2021		Ett e-postmeddelande inkommer till bl.a. statsrådet Morgan Johansson från Moderaterna med ett förslag till ett utskottsinitiativ som bilaga. I tidningen Expressen återges uttalanden av statsrådet Morgan Johansson.
11 augusti 2021	Talibanerna belägrar Mazar-i-Sharif	
13 augusti 2021		UD:s krishanteringsmekanism aktiveras (Svar från Regeringskansliet)
14 augusti 2021	Mazar-i-Sharif faller. Talibanerna belägrar Kabul.	

Januari–mars 2021	Afghanistan	Sverige
14 augusti 2021	Mazar-i-Sharif faller. Talibanerna belägrar Kabul.	
15 augusti 2021	Efter förhandlingar mellan talibanledare och regeringsföreträdare lämnar president Ghani landet. Talibanerna tar över Kabul och styret över landet.	Migrationsverket begär att regeringen ändrar reglerna för kvotflyktningssystemet. Evakueringen av den svenska ambassaden inleds. (Regeringens webbplats)
19 augusti 2021		Regeringen uppdrar åt Försvarsmakten att stödja ambassaden och Migrationsverket med transporter (Regeringens webbplats)
27 augusti 2021		Utrikesminister Ann Linde meddelar att evakueringen från Kabul är slutförd. Runt 1 000 personer har förts ut ur Afghanistan. (Regeringens webbplats)
31 augusti 2021	De sista amerikanska militärflygen lämnar Kabul. USA har därefter inte kvar militär eller diplomatisk personal i Afghanistan.	

Källa: Uppgifter om utvecklingen i Afghanistan är hämtade från Landguiden, Utrikespolitiska institutet.

Bilaga A2.6.1

Till Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -12- 16

Dnr 894-2021/22

Begäran om granskning av Magdalena Anderssons agerande för att förhindra insyn i EU:s arbete mot skatteflykt.

DN avslöjade den 12 november 2021, i samarbete med journalistnätverket European Investigative Collaboration (EIC), att Sveriges regering krävt att EU förhindrar insyn i EU:s arbete mot skatteflykt.

Uppförandekodgruppen för företagsbeskattning, som är en del av ministerrådet, ska bl.a. kontrollera och motverka skatteflykt samt stoppa medlemsländer från att konkurrera inbördes genom att sänka skatterna. Gruppen tar fram en svart lista över länder utanför EU som erbjuder skatteupplägg som anses skadliga. Hur gruppen avgör vilka som ska svar listas och varför EU-länder med liknande lagstiftning och regelverk inte finns på listan hemlighålls.

DN:s granskning visar att Sverige har krävt att vissa uppgifter inte ska protokollföras, för att Sveriges hållning inte ska bli känd. Finansdepartementet har även krävt att handlingar inte ska lämnas ut och hållas hemliga och vidare föreslagit en metod som skulle omöjliggöra framtida insyn.

DN skriver bl.a. att EU-kommissionen i mejl till svenska regeringen väddat om att dokumenten skulle kunna lämnas ut i sin helhet. Finansdepartementet vägrade då, och svarade i ett mejl den 29 maj 2019 att "Sverige kan inte gå med på att hela handlingen lämnas ut tillsammans med mötesprotokollen".

Finansdepartementet tog sedan ytterligare steg för att hindra insynen i gruppens arbete. Det föreslog att medlemsländers uttalanden och ställningstaganden skulle hållas utanför protokollet eftersom det inte finns något "övervägande allmänintresse av att sådan information lämnas ut". Numera är protokollen från mötena mycket begränsade och omöjliggör verklig insyn i gruppens beslut.

Mot denna bakgrund menar jag att konstitutionsutskottet bör granska den dåvarande finansministern och departementschef Magdalena Anderssons agerande avseende insynen i Uppförandegruppens arbete och hur det förhåller sig till offentlighetsprincipen samt EU-rätten.

Stockholm den 16/12 2021

Tony Haddou
Riksdagsledamot
Vänsterpartiet

Bilaga A2.6.2

Regeringskansliet2022-02-17
SB2022/00113**Konstitutionsutskottet**

Ink 2022 -02- 17

Dnr 894-2021/22

Statsrådsberedningen
RättshöfdKonstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 21 – Granskning av
Magdalena Anderssons agerande avseende insynen i EU:s
arbete mot skatteflykt

Härmed överlämnas en promemoria från Finansdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är finansrådet Niklas Ekstrand,
Finansdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-02-17

Finansdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 21 – Granskning av Magdalena Anderssons agerande avseende insynen i EU:s arbete mot skatteflykt

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. I rådets slutsatser från 1998 bestämdes att uppförandekodgruppens arbete skulle vara konfidentiellt. Har det sedan dess skett någon ändring i detta avseende? Om så är fallet, vad innebär förändringen?

I december 1997 antog rådet och företrädare för regeringarna i medlemsstaterna en resolution om en uppförandekod för företagsbeskattning. Koden har till syfte att motverka skadlig skattekonkurrens. I mars 1998 inrättades en uppförandekodgrupp för att genomföra principerna i uppförandekoden. I samband med detta beslutades att gruppens arbete skulle vara konfidentiellt. Det bör noteras att gruppens arbete inte rör EU-lagstiftning och är av mellanstatlig karaktär.

I maj 2001 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar. Förordningen är tillämplig på alla handlingar som finns hos dessa institutioner, även de handlingar som rör gruppens arbete. Om en sådan handling begärs utlämnad från en EU-institution görs därför en bedömning i det enskilda fallet om och i vilken utsträckning handlingen kan lämnas ut.

Det bör framhållas att Sveriges allmänna utgångspunkt när det gäller tillämpning av förordningen är att handlingar som huvudregel ska lämnas ut

helt eller delvis och att handlingar som rör arbete som är avslutat alltid ska lämnas ut.

Rådet har en hemsida för gruppen där ett stort antal handlingar publiceras, t.ex. gruppens sexmånadersrapporter som utförligt beskriver vad gruppen arbetat med under det senaste halvåret. Rapporterna innehåller bl.a. beskrivningar av det arbete som gruppen bedrivit med EU-förteckningen över icke samarbetsvilliga jurisdiktioner på skatteområdet.

2. Har Finansdepartementet fått ett e-postmeddelande från kommissionen där den värdade om att vissa dokument hos uppförandekodgruppen skulle lämnas ut i sin helhet? Om så är fallet, föranledde epostmeddelandet från kommissionen någon åtgärd?

När kommissionen har för avsikt att lämna ut handlingar i enlighet med förordningen skickas en konsultation till berörda medlemsstater för att efterhöra om de delar kommissionens bedömning. Av konsultationen framgår om och i vilken omfattning kommissionen har för avsikt att lämna ut de aktuella handlingarna. Om en medlemsstat inte delar kommissionens bedömning och helt eller delvis motsätter sig utlämnande ska medlemsstaten motivera detta med hänvisning till undantagen i förordningen. Kommissionen kontaktade bl.a. Sverige i maj 2019 för en sådan konsultation varefter denna besvarades (se svaret på fråga 3 och 5). Handlingarna det rörde sig om var kommissionens minnesanteckningar från gruppens möten.

3. Har Finansdepartementet svarat kommissionen? Om så är fallet, vad framfördes i svaret, vilken bedömning från offentlighetssynpunkt låg till grund för det som framfördes och hur bereddes svaret?

5. Har Finansdepartementet i maj 2019 skrivit till kommissionen att Sverige i fortsättningen skulle föredra att medlemsländers uttalanden och ställningstaganden helt och hållet hålls utanför protokollet eftersom det inte finns något "övervägande allmänintresse av att sådan information lämnas ut". Om så är fallet, vilken bedömning från offentlighetssynpunkt låg till grund för det som framfördes och hur bereddes skrivelsen?

Finansdepartementet svarade på konsultationen i maj 2019. I svaret redogjorde departementet för sin bedömning att ett antal uppgifter i vissa av de begärda handlingarna inte skulle lämnas ut. Denna bedömning gjordes framför allt utifrån undantagsbestämmelsen i artikel 4.3 andra stycket i förordningen.

Enligt denna bestämmelse ska tillgång till en handling som innehåller yttranden för internt bruk och som är en del av överläggningar och inledande samråd inom den berörda institutionen vägras även efter det att beslutet fattats, om utlämnande av handlingen allvarligt skulle undergräva institutionens beslutsförfarande och det inte föreligger ett övervägande allmänintresse av utlämnandet.

Uppförandekodgruppen granskar att medlemsstaternas interna företagsskattesystem är förenliga med uppförandekoden. Dessutom ansvarar gruppen för arbetet med EU-förteckningen över icke samarbetsvilliga jurisdiktioner på skatteområdet. Som nämnts inledningsvis rör gruppens arbete alltså inte EU-lagstiftning och är av mellanstatlig karaktär.

Utformningen av medlemsstaters och tredje länders skattesystem är känsliga frågor ur ett mellanstatligt perspektiv. Ett framgångsrikt arbete i gruppen förutsätter samtidigt en öppen diskussion. Att lämna ut uppgifter om medlemsstaters uttalanden och ställningstaganden kan därför allvarligt undergräva beslutsförfarandet. Arbetets mellanstatliga karaktär beaktas vid bedömningen av utlämnandets allmänintresse.

Bedömningen gjordes mot denna bakgrund i enlighet med undantagsbestämmelserna i förordningen. Det kan noteras att syftet bakom artikel 4.3 andra stycket i många avseenden motsvarar vad som gäller för den svenska utrikessekretessen.

I samma svar gjorde Finansdepartementet också vissa allmänna påpekanden gällande hur kommissionen väljer att utforma sina minnesanteckningar från gruppens möten. Eftersom gruppens arbete rör frågor som är känsliga ur ett mellanstatligt perspektiv aktualiseras regelmässigt de överväganden som redogjorts för ovan när minnesanteckningar begärs utlämnade. Enligt Finansdepartementet skulle det därför vara att föredra att kommissionen utformar sina minnesanteckningar från gruppens möten på ett sådant sätt att enskilda medlemsstaters ställningstaganden inte kan utläsas.

Beredning sker i enlighet med de riktlinjer som framgår av promemorian Samrådsformer i Regeringskansliet (SB PM 2012:1).

4. Har ovanstående kommunikation följts av ytterligare kommunikation mellan kommissionen och Finansdepartementet i den aktuella frågan? Om så är fallet, vad har framförts från kommissionen respektive Finansdepartementets sida?

6. Har kommunikationen i maj 2019 följts av ytterligare kommunikation mellan kommissionen och Finansdepartementet i den aktuella frågan? Om så är fallet, vad har framförts från kommissionens respektive Finansdepartementets sida?

Någon ytterligare kommunikation med kommissionen brukar inte ske vid den här typen av konsultationer. Så har inte heller skett i detta fall.

7. Hur förhåller sig det som Finansdepartementet anförde till kommissionen 2019 till den ståndpunkt som regeringen i december 2021 redovisat om en resolution om en reviderad uppförandekod för företagsbeskattning som bl.a. skulle innebära ändrade regler om transparens?

Det kan noteras att en hel del handlingar rörande uppförandekodgruppens arbete redan i dag är offentliga (se svar på fråga 1).

Förslag till en resolution om en reviderad uppförandekod behandlades vid Ekofin-rådets möte den 7 december 2021. Efter att ha samrått ståndpunkten inför Ekofin i EU-nämnden kunde regeringen ställa sig bakom resolutionen. Tyvärr kunde inte någon enighet nås vid Ekofin-rådet om att anta resolutionen. Enligt förslaget ska det slutliga dokument som godkänns av rådet alltid offentliggöras och ytterligare handlingar ska enligt relevanta regler offentliggöras när det är lämpligt. Om förslaget hade antagits hade det inneburit att ytterligare information skulle ha blivit tillgänglig för allmänheten utan att det först skulle krävas en begäran om utlämnande av handling enligt förordningen. Det kan emellertid noteras att den begäran som kommissionens konsultation i maj 2019 avsåg skulle ha prövats enligt undantagsbestämmelserna i förordningen även om den reviderade uppförandekoden hade varit gällande.

8. Vilka kommentarer eller upplysningar i övrigt föranleder anmälan och denna promemoria?

Anmälan och promemorian föranleder inga kommentarer eller upplysningar i övrigt.

Bilaga A2.7.1

SVERIGES
RIKSDAG

2022-01-28

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 28

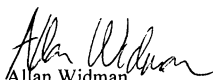
Dnr 1174-2021/22

Försvarsministerns handläggning av ärenden gällande utveckling och anskaffning av viktigare materielprojekt

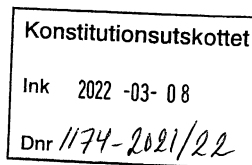
Riksdagen har vid upprepade tillfällen gett regeringen till känna att riksdagen, genom formella ställningstaganden, bör godkänna utveckling och anskaffning av viktigare materielprojekt. Regeringen har således underställt riksdagen anskaffningen av till exempel artillerisystemet Archer och olika stridsflygutvecklingar.

Under 2021 har regeringen beslutat om tillägsbeställningar avseende ubåten A 26 till en sammanlagd kostnad av 5,2 miljarder kronor. Detta torde utgöra ett viktigare materielprojekt enligt vad riksdagen uttalat.

Undertecknad menar att försvarsministern, genom ovannämnda beställning och utan riksdagens hörande, inte uppfyller det krav på inflytande som gällt enligt praxis och riksdagens tidigare tillkännagivanden. Konstitutionsutskottet bör därför granska om försvarsministerns agerande är förenligt med vad riksdagen tidigare fastslagit.

Allan Widman
Riksdagsledamot (L)

Bilaga A2.7.2

Regeringskansliet2022-03-08
SB2022/00254**Statsrådsberedningen**
RättschefenKonstitutionsutskottet
Riksdagen

**Konstitutionsutskottets granskningsärende 35 –
Försvarsministerns agerande i fråga om tilläggsbeställningar
avseende ubåt A26**

Härmed överlämnas en promemoria från Försvarsdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen
Maria Diamant, Försvarsdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-08

Försvarsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 35 – Försvarsministerns agerande i fråga om tilläggsbeställningar avseende ubåt A26

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Har regeringen under 2021 fattat något beslut som rör tilläggsbeställningar avseende ubåt A26? Om ja begär utskottet dels en redogörelse för när beslutet fattats, dels en redogörelse för hur tilläggsbeställningarna förhåller sig till det av riksdagen under 2010 beslutade bemyndigandet om anskaffning av nya ubåtar.

Regeringen har den 20 juni 2021 beslutat om en justerad ekonomisk ram avseende ubåt A26, härafter benämnd ubåt typ Blekinge. Av beräkningstekniska skäl skedde en justering av beslutet genom regeringsbeslut den 15 juli samma år.

Riksdagen har den 16 juni 2010 bemyndigat regeringen att besluta om anskaffning av två nya ubåtar. Riksdagens bemyndigande är inte villkorat av någon projektspecifik ekonomisk ram. Finansieringen ingår i den av riksdagen beslutade investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel och ryms inom beslutade och beräknade anslag och beställningsbemyndiganden.

2. Vid vilka tillfällen under 2020 och 2021 har försvarsutskottet informerats om eventuella tilläggsbeställningar avseende ubåt A26?

Försvarsutskottet har löpande informerats om utvecklingen i fråga om anskaffningen av de nya ubåtarna typ Blekinge. Under 2020 har information lämnats den 6 februari, den 11 juni och den 3 november. Under 2021 har

information lämnats den 16 mars, den 3 juni, den 22 juni, den 10 september och den 26 oktober.

3. Vilka kommentarer i övrigt ger anmälan och innehållet i denna promemoria anledning till?

Anmälan och innehållet i promemorian ger inte anledning till några kommentarer i övrigt.

Bilaga A3.1.1

Till Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet

Ink 2021-03-31

Dnr 1624-2020/21

Begäran av granskning av statsrådet Ardalan Shekarabis styrning av Försäkringskassan

Inspektionen för Socialförsäkringen, ISF har 30/3 2021 avlagt en rapport om stora brister i Försäkringskassans handläggning och utredning av ärenden gällande sjukpenningen och aktivitetsersättningen. Nästan hälften av de undersökta avslagen har brister. I fler än vart tionde avslag är bristerna så allvarliga att Försäkringskassan inte anses ha uppfyllt sin utredningsskyldighet.

Den 12/10 2020 presenterade ISF en rapport där den på regeringens uppdrag utrett orsakerna till ökade avslag inom aktivitetsersättningen. Där framkom stora tidsmässiga och geografiska variationer i handläggningen och att myndighetens striktare handläggning tillsammans med regeringens styrning är en del av förklaringen till att avslagen har ökat. ISF menar även att en förändrad rättspraxis inte är hela förklaringen.

Riksdagen har i mars 2021 beslutat om en förändrad prövning om rätten till sjukpenning vid dag 180 med syfte att fler än idag ska få behålla sin ersättning. Trots detta fortsätter regeringen styra Försäkringskassan via regleringsbrev i motsatt riktning med formuleringen "Detta samlade arbete ska leda till att sjukpenningstalen minskar". Målstyrningen om att minska sjukpenningstalen har tidigare angivits som en orsak till ökade avslag.

Regeringen sänder dubbla budskap när den under hösten 2020 först aviserar en lagändring som ger fler personer rätt till sjukpenning, för att sedan i 2021 års regleringsbrev styra myndigheten i motsatt riktning med målet om att minska sjukpenningstalen. En otydlig styrning av Försäkringskassan riskerar få långtgående konsekvenser för den enskilde och för förtroendet för våra trygghetssystem.

Mot denna bakgrund anser jag att Konstitutionsutskottet bör granska om regeringens styrning av Försäkringskassan följt gällande regelverk och om styrningen av myndigheten varit tillräckligt tydlig.

Stockholm 31 mars 2021

Ida Gabrielsson, Vänsterpartiet

Bilaga A3.1.2

RegeringskanslietStatsrådsberedningen
Rättschefen2022-02-17
SB2022/00110**Konstitutionsutskottet**

Ink 2022 -02- 17

Dnr 1624-2020/21

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 5 – Regeringens
styrning av Försäkringskassan med avseende på
sjukförsäkringen

Härmed överlämnas en promemoria från Socialdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen
Marianne Jenryd, Socialdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-02-17

Socialdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 5 – Regeringens styrning av Försäkringskassan med avseende på sjukförsäkringen

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Utskottet önskar en redogörelse för hur ändringar i regleringsbrevet till Försäkringskassan som redovisas i denna promemoria avseende sjukpenningtalet förhåller sig till den vid tidpunkten för ändringen aktuella lagstiftningen.

Den aktuella lagregleringen har i huvudsak varit oförändrad från tiden innan ändringen av regleringsbrevet den 17 december 2015 till och med ändringen av regleringsbrevet den 2 maj 2019. Ändringen av regleringsbrevet den 8 april 2021 genomfördes för att harmonisera med lagändringen om prövningen vid dag 180 i rehabiliteringskedjan, som trädde i kraft den 15 mars 2021.

2. Vilka överväganden låg till grund för de ändringar i regleringsbrevet till Försäkringskassan avseende sjukpenningtalet som beslutades i maj 2019 och april 2021? Av vilka skäl togs målet om att minska sjukpenningtalet bort i regleringsbrevet till Försäkringskassan för 2022?

Målet om att sjukpenningtalet vid utgången av 2020 skulle uppgå till högst 9,0 dagar fastställdes i september 2015 i regeringens åtgärdsprogram för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro. Det infördes i syfte att mobilisera berörda aktörer att vidta insatser för att bryta den dåvarande ökningen av sjukfrånvaron. Det infördes därefter i målet för sjukförsäkringen i Försäkringskassans regleringsbrev för 2016. När målet beslutades var

sjukpenningtalet 10,27 dagar och beräknades, enligt Försäkringskassans dåvarande prognos, öka till cirka 13 dagar vid utgången av 2020.

I maj 2019 beslutade regeringen om ett ändrat mål för sjukförsäkringen i Försäkringskassans regleringsbrev. Samhällsmålet om ett sjukpenningtal på 9,0 dagar vid utgången av 2020 togs bort. Regeringen hade i budgetpropositionen för 2018 konstaterat att sjukpenningtalet visade tydliga tecken på att plana ut efter att ha ökat sedan 2010. Regeringens uppfattning var att Försäkringskassans bedömningar i sjukskrivningsärenden i ökad utsträckning gjordes i rätt tid, vilket skapade bättre förutsättningar att ta tillvara människors arbetsförmåga.

I april 2021 beslutade regeringen om ett reviderat mål för sjukförsäkringen i Försäkringskassans regleringsbrev. Målet reviderades mot bakgrund av den lagändring gällande bedömningen av arbetsförmåga efter dag 180 i rehabiliteringskedjan, som trädde i kraft den 15 mars 2021.

I regleringsbrevet för 2022 har skrivningen om en långsiktig minskning av sjukpenningtalet tagits bort i målet då sjukpenningtalet ligger på en låg nivå.

3. Utskottet önskar en redogörelse för hur målet om att sjukpenningtalet ska minska i regleringsbrevet till Försäkringskassan från maj 2019 till december 2021 förhåller sig till det riksdagsbundna målet om att frånvaron från arbete på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå, särskilt mot bakgrund av att sjukpenningtalet under samma period i stort har legat i linje med det tidigare målet om att sjukpenningtalet inte ska överstiga 9,0.

I målet för sjukförsäkringen i Försäkringskassans regleringsbrev som beslutades i maj 2019 angavs att rätt ersättning ska ges till rätt person och stöd ges för återgång i arbete genom samverkan med arbetsgivare, myndigheter och andra berörda aktörer samt att detta samlade arbete ska leda till att sjukpenningtalen minskar.

I budgetpropositionen för 2020 konstaterade regeringen att sjukpenningtalets absoluta nivå i princip varit oförändrad sedan augusti 2018. Dessa tecken på stabilisering bedömdes ligga i linje med det riksdagsbundna målet om att frånvaron från arbetet på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå. Samtidigt konstaterade regeringen att det fanns fortsatta utmaningar. Regeringen bedömde att fokus framöver borde ligga på att höja förtroendet för försäkringen och fortsätta arbeta för en stabil och låg

sjukfrånvaro. I det förebyggande arbetet ansågs det krävas en mobilisering hos flera aktörer som kan bidra till en god hälsa och ett långsiktigt hållbart arbetsliv. Vad gäller insatser för att främja återgång i arbete ansågs det krävas åtgärder av och samverkan mellan berörda aktörer. Därigenom ansågs människors arbetsförmåga i större utsträckning kunna tas till vara, vilket ytterligare kunde minska sjukfrånvaron.

I målet för sjukförsäkringen i Försäkringskassans regleringsbrev som beslutades i april 2021 angavs att Försäkringskassans samlade arbete ska leda till att sjukpenningtalet minskar långsiktigt med fokus på förebyggande insatser, tidigare rehabiliteringsinsatser och bättre samordning.

4. Vilka möjligheter bedöms det finnas för Försäkringskassan att utanför prövningen av enskilda ärenden verka för att minska sjukpenningtalet?

Försäkringskassan kan inom ramen för sitt samordningsansvar verka för att sjukpenningtalet minskar, både genom insatser i det enskilda ärendet och genom insatser på strukturell nivå. Enligt socialförsäkringsbalken har den försäkrade rätt till rehabiliteringsåtgärder som ska syfta till att han eller hon återfår sin arbetsförmåga. Försäkringskassan har i uppdrag att samordna de rehabiliterande insatserna och ska verka för att arbetsgivare, hälso- och sjukvård samt andra organisationer och myndigheter vidtar de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering av den försäkrade. Försäkringskassan kan således, genom att samordna insatser i det enskilda ärendet samt genom att på strukturell nivå samverka med rehabiliteringsansvariga aktörer, verka för att enskilda tidigare kan återgå till arbete. Det kan bidra till att sjukpenningtalet minskar.

5. Har Inspektionen för socialförsäkringen ovannämnda rapporter om att regeringens styrning av Försäkringskassan påverkat handläggningen vid myndigheten, samtidigt som lagstiftningen var oförändrad, föranlett några åtgärder avseende styrningen och i så fall vilka?

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har i de rapporter som åsyftas kommit med viktiga iakttagelser om hur regeringens styrsignaler kan tolkas och omsättas i Försäkringskassans verksamhet. Rapporterna från ISF är ett av flera underlag som beaktats i regeringens styrning av myndigheten.

6. Vilka kommentarer i övrigt ger anmälan och innehållet i denna promemoria anledning till?

Innehållet i anmälan och promemorian föranleder inga kommentarer i övrigt.

Bilaga A3.1.3

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-03-17
SB2022/00110

Konstitutionsutskottet	
Ink	2022 -03- 17
Dnr	1624-2020/21

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 5 – Regeringens
styrning av Försäkringskassan med avseende på
sjukförsäkringen

Härmed överlämnas en promemoria från Socialdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen
Marianne Jenryd, Socialdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-03-17

Socialdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 5 – Regeringens styrning av Försäkringskassan med avseende på sjukförsäkringen

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor i rubricerat ärende.

1. Har regeringen följt upp vilken typ av åtgärder som vidtagits av Försäkringskassan för att uppnå målet som infördes i regleringsbrevet för 2016 om att sjukpenningtalet i december 2020 inte skulle överstiga 9,0 dagar och målet i ändringsregleringsbreven från maj 2019 och april 2021 om att sjukpenningtalet skulle minska? Om ja, vad har framkommit i regeringens uppföljning?

De åtgärder som Försäkringskassan har vidtagit för att uppnå målet som infördes i regleringsbrevet för 2016 samt målet i ändringsregleringsbreven från maj 2019 och april 2021 har årligen redovisats i myndighetens årsredovisning.

Åtgärder av betydelse för målet har också redovisats i Försäkringskassans årliga svar på regeringsuppdraget att stärka sjukförsäkringshandläggningen för att åstadkomma en välfungerande sjukskrivningsprocess och regeringsuppdraget att förstärka arbetet med att stödja individen i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Samtliga dessa redovisningar har utgjort underlag för regeringens uppföljning av sjukfrånvarons utveckling och Försäkringskassans handläggning. Uppföljningen har redovisats i respektive budgetproposition.

2. Har Inspektionen för socialförsäkringens rapport från oktober 2018, som bl.a. visade på att regeringens ändrade styrning hade påverkat handläggarnas bedömning i sin hantering av enskilda ärenden, föranlett några konkreta förändringar när det gäller styrningen av Försäkringskassan och i så fall vilka?

Rapporten utgjorde ett av flera underlag till beslutet från maj 2019 om ändring av målet för sjukförsäkringen i Försäkringskassans regleringsbrev.

Bilaga A3.2.1

SVERIGES
RIKSDAG

Konstitutionsutskottet

Ink 2020 -10- 29

Dnr 455-2020/21

2020-10-20

Hemställan om granskning av regeringens styrning av Svenska kraftnät

Den 25 oktober 2019 informerade Energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman om att energiföretaget Stockholm Exergi i samarbete med nätbolaget Ellevio skulle skjuta till 320 megawatt extra kapacitet till elnätet de kommande 12 åren. Först därefter, i början av juli 2020, fattade Svenska kraftnät det formella beslutet och beviljade Stockholm Exergi en ersättning "som högst får uppgå till drygt 1 044 miljoner, varav 87 miljoner kronor ska betalas ut under tolv år från och med 2020". Beslutet fattades av generaldirektören Lotta Medelius Bredhe.

Statsrådet Anders Ygemans lösning skapade konflikt inom Svenska kraftnät. I interna PM och mejlkonversationer som läckt till media¹ framkommer det att Svenska Kraftnäts experter och handläggare anar ministerstyre, ser att ledningen medvetet bryter mot reglerna, samt att det inte är klart hur en miljard kronor som anslagits till Stockholms exergi egentligen ska användas. I ett brev till myndighetschefen skrev en handläggare om beslut SvK 2020/43 ödrift Stockholm: "det kan även handla om oegentligheter som ministerstyre, mutor, partiska beredningar".

Det finns även uppgifter om själva utbetalningen av ersättningen till elbolaget som ifrågasätts av handläggare på Svenska kraftnät. Detta då de konstaterar att Stockholm Exergis anläggningar inte uppfyller kraven för nätanslutning av generatorer som benämns RfG. Högsta chefen på ansvarig enhet tog dock över ärendet och meddelade på ett möte hösten 2019 att 80 miljoner kronor ska läggas undan "för ett kommande beslut om riktade elberedskapsåtgärder till ödrift Stockholm". Varifrån det beslutet kom eller på vilka grunder det fattades är ett frågetecken.

"I vanliga fall gör vi först en utredning av elberedskapsbehovet och först när vi har ett bra underlag gällande vad som behöver göras och tillhörande kostnadsuppskattningar fattar vi beslut om vilka elberedskapsåtgärder som behövs. I detta fall verkar vi ha utgått från ett årligt belopp som Stockholm Exergi ska få och sedan utifrån det beloppet tagit fram ett beslut. Ordningen är den omvända", skriver en handläggare i ett PM.

¹ https://www.fplus.se/ygeman-anklagas-for-ministerstyre-uppror-pa-svenska-kraftnat/a/Ky3bBX?utm_term=fplus_morgonkoll&utm_medium=email&utm_source=newsletter&utm_campaign=fplus_morgonkoll&fbclid=IwAR1pTHhoviJNvyNqVSLcTYrsSPPw9ZBHtfo5uaPioDZr93VHlg4xG1E844

Hur har beslutsgången förhållit sig till regeringsformens, RF, regler om förvaltningens självständighet i kapitel 12:2?

Om statsrådet Anders Ygeman har fattat beslut om elberedskap som istället ankommer på Svenska kraftnät att fatta är detta anmärkningsvärt.

Om en granskning ger vid handen att beslutsgången visserligen varit korrekt inställer sig emellertid frågan om hur ärendet har beretts. Stockholm exergis anläggningar tycks inte uppfylla lagkraven för nätanslutning, och varför har man betalt en miljard till Stockholms exergi när ödriften uppskattas kosta under en halv miljard?

Det kan ifrågasättas om behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter innan beslutet fattades. En granskning skulle således kunna beröra huruvida beredningskravet i RF 7:2 respekterats.

Mot bakgrund av ovanstående hemställer jag att Konstitutionsutskottet granskar statsrådet Anders Ygemans agerande rörande beslut om ödrift i Stockholm.

Mattias Bäckström Johansson (SD)

Bilaga A3.2.2

Regeringskansliet**Statsrådsberedningen**
Rättschefen2021-02-11
SB2021/00088**Konstitutionsutskottet**

Ink 2021-02- 11

Dnr 455-2020/21

Konstitutionsutskottet
Riksdagen**Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Granskning av regeringens styrning av Svenska kraftnät**

Härmed överlämnas en promemoria med bilagor från
Infrastrukturdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Fredrik
Ahlén, Infrastrukturdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

2021-02-11

Infrastrukturdepartementet

Granskningsärende 13 – Granskning av regeringens styrning av Svenska kraftnät

För att underlätta förståelsen av de svar som lämnas på konstitutionsutskottets frågor finns anledning att göra några inledande påpekanden. Utskottets frågor berör två olika processer. Dessa inbegriper delvis samma aktörer men rör skilda saker.

Den första processen (process 1) avser åtgärder som på olika sätt rör kapacitetsproblem som finns i det svenska elnätet, bl.a. i Stockholm. Det var dessa som statsrådet Anders Ygeman tog upp på pressträffen den 25 oktober 2019. Inom ramen för denna process beslutade regeringen om utredningsuppdrag, lagrådsremisser och propositioner. Vidare upphandlade lokalnätsägaren Ellevio AB 320 MW förnybar energi från Stockholm Exergi för att säkra den regionala effekten i Stockholmsområdet.

Den andra processen (process 2) avser åtgärder som Affärsverket svenska kraftnät, i egenskap av elberedskapsmyndighet, har vidtagit i ett förvaltningsärende för att säkerställa s.k. ö-drift i Stockholm. Affärsverket svenska kraftnäts beslut i ärendet avsåg tekniska anpassningar av vissa av Stockholm Exergis produktionsanläggningar. Inom ramen för denna process hemställde Affärsverket svenska kraftnät hos regeringen om ett utökat beställningsbemyndigande den 24 oktober 2019.

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Vad anförde statsrådet Anders Ygeman vid pressträffen i Stockholm den 25 oktober 2019?

Vid pressträffen den 25 oktober 2019 redogjorde statsrådet Anders Ygeman för två delar av ett med energibranschen gemensamt initiativ samt två utredningsuppdrag (process 1).

Den första delen handlade om att säkra den regionala eleffekten i Stockholmsområdet. Statsrådet Anders Ygeman konstaterade vid pressträffen att det är elnätsägarna – från stamnätsägare till lokalnätsägare – som har det grundläggande ansvaret för att se till att det finns tillräckligt med kapacitet i näten.

Den andra delen handlade om ökade investeringar i elnätet. Statsrådet anförde att regeringen hade nått en samsyn med branschen för ökade investeringar under de kommande åtta åren. Vid pressträffen tog statsrådet upp att regeringen planerade att lägga fram förslag till riksdagen och redogjorde i stora drag för det framtida förslaget.

Därutöver presenterade statsrådet Anders Ygeman två uppdrag som regeringen fattat beslut om den 24 oktober 2019. En redogörelse för uppdragen finns i svaret på fråga 2.

2. Vilka beslut fattade och vilka åtgärder vidtog regeringen inför pressträffen i Stockholm den 25 oktober 2019? Vilka beslut har regeringen fattat och vilka åtgärder har regeringen vidtagit efter pressträffen med anledning av det som anfördes vid pressträffen? Utskottet begär att få ta del av besluten.

Regeringen fattade den 24 oktober 2019 beslut om uppdrag till Energimarknadsinspektionen att analysera kapacitetsbristen i elnätet. Energimarknadsinspektionen redovisade uppdraget i en rapport som har remitterats. Remisstiden går ut i mars 2021. Beslutet bifogas, se *bilaga 1*.

Vidare fattade regeringen den 24 oktober 2019 beslut om uppdrag till länsstyrelserna i Stockholms, Skåne, Västra Götalands och Uppsala län att utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv analysera samt redovisa effektsituationen på regional nivå i länen på kort och lång sikt. Beslutet bifogas, se *bilaga 2*.

Regeringen beslutade den 20 augusti 2020 lagrådsremissen Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet samt, efter Lagrådets granskning, den 17 september 2020 propositionen Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet (prop. 2020/21:12). I propositionen föreslog regeringen en ny lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet som syftar till att skapa särskilda drivkrafter för elnätsföretagen att göra investeringar som ökar kapaciteten i elnätet.

Regeringen beslutade därefter, den 14 oktober 2020, genom skrivelsen Återkallelse av proposition 2020/21:12 Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet (skr. 2020/21:40) att återkalla den nämnda propositionen.

Regeringen beslutade den 4 februari 2021 lagrådsremissen Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet – investeringar i ökad nätkapacitet. Förslagen i lagrådsremissen innehåller endast några få ändringar i sak i förhållande till propositionen.

Regeringen fattade den 17 december 2020 beslut om uppdrag till Statens energimyndighet att följa upp det gemensamma initiativet avseende kapacitetshöjningar i elnätet i bl.a. Stockholm. I uppdraget ingår att belysa effekterna av de vidtagna åtgärderna inklusive hur kostnadseffektiva åtgärderna har varit. Vidare ska myndigheten belysa om andra, mer effektiva, åtgärder hade kunnat vidtas, som därmed lämpar sig bättre om en liknande situation skulle uppstå. Uppdraget ska redovisas senast den 29 april 2021. Beslutet bifogas, se *bilaga 3*.

Samtliga de regeringsbeslut som redovisas ovan avser utrednings- och lagstiftningsåtgärder inom process 1.

3. Vilka beredningsåtgärder gjordes inför de beslut och åtgärder som avses i fråga 2?

Som beredningsunderlag för propositionen Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet tog Regeringskansliet fram promemorian Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet. Promemorian remitterades den 17 februari 2020. Remissvaren kom in till Regeringskansliet under maj 2020.

Som kompletterande beredningsunderlag för lagrådsremissen Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet – investeringar i ökad nätkapacitet tog Regeringskansliet fram promemorian Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet – investeringar i ökad

nätkapacitet. Promemorian remitterades den 9 december 2020. Remissvaren kom in till Regeringskansliet under december 2020 och januari 2021.

De aktuella regeringsbesluten bereddes i enlighet med de riktlinjer som framgår av promemorian Samrådsformer i Regeringskansliet (SB PM 2012:1). Det innebär att besluten var föremål för gemensam beredning, delning och politisk samordning innan regeringen fattade beslut.

4. Har Svenska kraftnät i oktober 2019 begärt hos regeringen att "få öka utgiftsramen för 2020 med 1 miljard"? Om så är fallet, vilka åtgärder eller beslut har begäran föranlett? Utskottet begär att få ta del av det underlag som låg till grund för åtgärderna och besluten.

Affärsverket svenska kraftnät inkom den 24 oktober 2019 med en hemställan om utökning av beställningsbemyndigandet för anslaget 1:8 Elberedskap inom utgiftsområde 21 Energi för år 2020 med 1 000 miljoner kronor samt att bemyndigandeperioden skulle gälla under 15 år. Till följd av hemställan, som alltså inte var en hemställan om ett utökat anslag, inhämtade Infrastrukturdepartementet under hand kompletterande information från Affärsverket svenska kraftnät. Regeringen föreslog i propositionen Vårändringsbudget för 2020 (prop. 2019/20:99) ett höjt beställningsbemyndigande för det aktuella anslaget med 1 000 miljoner kronor. Förslaget innebar att Affärsverket svenska kraftnät kan ingå ekonomiska åtaganden inom anslagets ändamål om 1 250 miljoner kronor för perioden mellan 2021 och 2035. Riksdagen beslutade den 16 juni 2020 i enlighet med regeringens förslag (bet. 2019/20:FiU21, rskr. 2019/20:340). Med anledning av riksdagens beslut fattade regeringen den 25 juni 2020 beslut om ändring av regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Affärsverket svenska kraftnät.

Affärsverket svenska kraftnäts hemställan gjordes inom ramen för process 2. Hemställan bifogas, se bilaga 4.

5. Vilka kontakter har förekommit mellan regeringen/Regeringskansliet och Svenska kraftnät med anledning av vad som anfördes vid pressträffen i Stockholm den 25 oktober 2019?

Det har inte förekommit några sådana kontakter. Däremot har Infrastrukturdepartementet fått generell information från Affärsverket svenska

kraftnät om situationen rörande kapacitetsbristen i bl.a. Stockholm. Denna information rör process 1.

Infrastrukturdepartement fick under hösten 2019 även information från Affärsverket svenska kraftnät om att myndigheten avsåg att inkomma med en hemställan om ökat beställningsbemyndigande. Denna information rör process 2.

6. Vilka kontakter har förekommit mellan regeringen/Regeringskansliet och Svenska kraftnät med anledning av det beslut som Svenska kraftnät fattade den 6 juli 2020 benämnt Ödrift Stockholm (dnr Svk 2020/43)?

Det har inte förekommit några sådana kontakter (process 2).

7. Har frågor kring kraven för nätanslutning av generatorer (RfG) tagits upp vid kontakter mellan regeringen/Regeringskansliet och Energimarknadsinspektionen under 2019–2020?

Infrastrukturdepartementet har under perioden inhämtat information från Energimarknadsinspektionen vid två tillfällen. Informationen har varit av generell karaktär och inte avsett undantag för specifika anläggningar. Den har varken rört process 1 eller 2. Kontakterna rörde dels framtagande av ett nytt återrapporteringskrav om uppföljning av nätkod i Energimarknadsinspektionens regleringsbrev för budgetåret 2021, dels Energiföretagen Sveriges skrivelse om fortsatt behov av resursförstärkning till myndigheterna för att hantera nätkoderna.

8. Hur har bestämmelsen om förvaltningens självständighet i 12 kap. 2 § regeringsformen beaktats vid de kontakter som avses i fråga 5–7?

De kontakter som beskrivs i svaren på fråga 5 och 7 innebar att Infrastrukturdepartementet inhämtade information från myndigheterna varför den nämnda bestämmelsen inte aktualiserats.

9. Vilka övriga kommentarer och upplysningar ger anmälan och denna promemoria anledning till?

Anmälan och promemorian ger inte anledning till några kommentarer i övrigt.

Regeringen

Regeringsbeslut

Bilaga 1 II 1

2019-10-24
I2019/02766/E

Infrastrukturdepartementet

Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

Uppdrag att analysera kapacitetsbristen i elnäten

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Energimarknadsinspektionen att, i enlighet med vad som anges under rubriken Närmare om uppdraget, utreda omfattningen av kapacitetsbrist i elnäten i de områden där sådana utmaningar finns, exempelvis i Sveriges tillväxtregioner, analysera hur problematiken sett ut över tid samt analysera möjliga lösningar, både på kort och lång sikt, på de problem som identifieras inom ramen för uppdraget.

Energimarknadsinspektionen ska vid behov och med stöd av en konsekvensbedömning lämna fullständiga förslag på samhällsekonomiskt motiverade ändringar i regelverk för att bidra till att nätkapacitetsproblem kan hanteras på kort och lång sikt.

Affärsverket svenska kraftnät och Statens energimyndighet ska bistå Energimarknadsinspektionen med de underlag och analyser som behövs för att genomföra uppdraget. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) i sin helhet senast den 1 oktober 2020. Energimarknadsinspektionen ska till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) delredovisa bedömningar och förslag kopplat till den första punkten under rubriken Närmare om uppdraget senast den 30 april 2020.

Närmare om uppdraget

I uppdraget ingår att Energimarknadsinspektionen ska utföra följande.

- Utreda berörda aktörers ansvar och roller kopplat till problem med kapacitetsbrist i elnäten samt om det finns behov tydliggöra

- nätkoncessionsinnehavares ansvar gentemot befintliga kunder och eventuellt om det finns behov vidta andra åtgärder. Energimarknadsinspektionen ska om det finns behov också föreslå samhällsekonomiskt motiverade förändringar i regelverk eller andra åtgärder. Vidare ska Energimarknadsinspektionen analysera förutsättningarna för elnätsföretag att kontraktera kapacitet för en längre tid än en tillsynsperiod.
- Kartlägga i vilken omfattning planerade nätinvesteringar avhjälpel kapacitetsbrister i elnäten.
 - Kartlägga i vilken omfattning produktionsreserver, åtgärder på förbrukarsidan eller andra åtgärder får användas för att mildra effekterna av nätkapacitetsbrist, samt undersöka hur ett system av så kallade flexibilitetsmarknader på lokal, regional och nationell nivå kan utformas på ett effektivt sätt.
 - Bedöma i vilken mån åtgärder kan och får vidtas i kapacitetstilldelningen på utlandsförbindelser och vilken påverkan de skulle kunna ha på lokal nätkapacitet.
 - Analysera hur förfrågningar om nyanslutningar av förbrukning ska hanteras vid nätkapacitetsproblem och om det kan finnas skäl att införa någon form av prioritetsordning för olika typer av anläggningar och funktioner.
 - Analysera om planering och drift av stamnätet genom det s.k. n-1-kriteriet kan uppnås på ett mer effektivt sätt för ett bättre utnyttjande av elnätet, utan att leveranssäkerheten påverkas negativt.
 - Analysera om det är samhällsekonomiskt effektivt att använda åtgärderna enligt ovan, hur de påverkar svensk konkurrenskraft och hur det i så fall påverkar elmarknadens funktionssätt samt om åtgärderna är förenliga med EU-rätten.
 - Bedöma hur föreslagna åtgärder bidrar till minskade utsläpp av växthusgaser.

Skälen för regeringens beslut

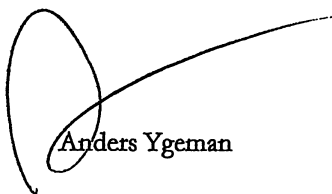
Elenergibehovet och elektrifieringen ökar både globalt och inom Sverige. Pådrivande faktorer är urbanisering, befolkningsstillväxt med ökat bostadsbyggande och nya industrier. I transportsektorn finns ett ökat elbehov för att fossilfria transporter ska vara möjliga. En digitaliserad värld innebär att fler och fler områden blir beroende av säker tillgång på el. Samhällets ökande beroende av el ställer också högre krav på

försörjningstrygghet och leveranssäkerhet med få elavbrott och hög elkvalitet.

Därtill finns frågan om elnätens kapacitetsbrist. Den senaste tiden har samhällets ökade efterfrågan på el lokalt medfört att nätkapacitetsbrist uppstått i Sveriges tillväxtregioner. Stockholm, Uppsala, Västerås och Malmö pekas ut som städer med stora behov av förstärkt nätkapacitet och förnyelse av äldre elinfrastruktur.

Regeringen bedömer att det är lämpligt att Energimarknadsinspektionen, som är tillsynsmyndighet för bland annat elmarknaden, undersöker förutsättningar och åtgärder kopplade till kapacitetsbrist i elnäten.

På regeringens vägnar

Anders Ygeman

Fredrik Norlund

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA
Miljödepartementet/KL
Näringsdepartementet/BI
Infrastrukturdepartementet/TM
Affärsverket svenska kraftnät
Statens energimyndighet

Regeringen**Regeringsbeslut**Bilaga 2
II 22019-10-24
I2019/01614/E**Infrastrukturdepartementet**Länsstyrelsen i Stockholms län
Box 22067
104 22 Stockholm

Uppdrag att analysera förutsättningarna för en trygg elförsörjning

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt länsstyrelserna i Stockholms, Skåne, Uppsala och Västra Götalands län (länsstyrelserna) att, i enlighet med vad som anges under rubriken Närmare om uppdraget, utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv kartlägga, analysera samt redovisa effektsituationen på regional och lokal nivå i länen på kort och lång sikt.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 7 augusti 2020.

Närmare om uppdraget

Länsstyrelserna ska i utförandet av uppdraget ta in information och synpunkter från relevanta lokala och regionala aktörer, exempelvis regioner, kommuner, näringslivsföreträdare och elnätsföretag, för att få en god grund för sin analys av de lokala och regionala effektbehoven. Länsstyrelserna ska också identifiera och samordna uppdraget med nationella och regionala initiativ, projekt och pågående arbete som har betydelse för länsstyrelsernas bedömningar för respektive område.

Uppdraget ska resultera i en slutrapport där länsstyrelserna ur ett regionalt perspektiv beskriver hur effektsituationen i regionerna ser ut idag och vilka befintliga eller möjliga framtida problem och risker som finns i länen.

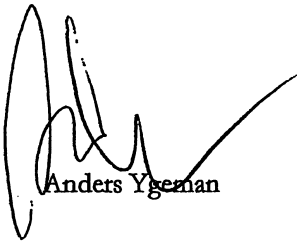
Skälen för regeringens beslut

Länsstyrelsen i Stockholms län har hemställt om att få ett uppdrag från regeringen att analysera förutsättningarna för den framtida elförsörjningen i

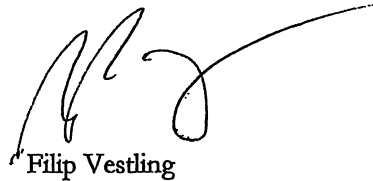
länet på kort och lång sikt. Bakgrunden till hemställan är att effektbehovet i Stockholms län ökar, samtidigt som det tar tid att förstärka transmissionsnätet.

Regeringen delar länsstyrelsens bedömning om att det finns ett värde i att den myndighet som har den bästa regionala överblicken tillsammans med andra lokala och regionala aktörer analyserar elförsörjningssituationen ur sitt perspektiv. Detta gäller inte bara i Stockholms län utan i hög grad också i flera andra län. Uppdraget bör därför som ett första steg ges till även Skåne, Uppsala och Västra Götalands läns länsstyrelser.

På regeringens vägnar

Anders Yge

Filip Vestling

Likalydande till

Länsstyrelsen i Skåne län

Länsstyrelsen i Uppsala län

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Kopia till

Affärsverket svenska kraftnät

Energimarknadsinspektionen

Statens energimyndighet

Finansdepartementet /BA, K, SFÖ och SPN

Miljödepartementet /KL

Näringsdepartementet /BI

Regeringen

Regeringsbeslut

B.103-3
II 142020-12-17
I2020/03358Statens energimyndighet
Box 310
631 04 Eskilstuna

Uppdrag att följa upp det gemensamma initiativet avseende kapacitetshöjningar i elnäten i Malmö och Stockholm

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statens energimyndighet (Energimyndigheten) att följa upp det gemensamma initiativet avseende kapacitetshöjningar i elnäten i Malmö och Stockholm. Energimyndigheten ska i sin uppföljning belysa effekterna av de vidtagna åtgärderna inklusive hur kostnadseffektiva åtgärderna har varit. Vidare bör uppföljningen belysa om andra, mer effektiva, åtgärder hade kunnat vidtas, som därmed lämpar sig bättre om en liknande situation skulle uppstå. Vid genomförandet av uppdraget ska Energimyndigheten beakta de prognoser som fanns innan det gemensamma initiativet togs avseende tillgänglig kapacitet i ledningar och produktionskapacitet samt möjligheten till andra åtgärder i Malmö och Stockholm.

Energimyndigheten ska vid genomförandet av uppdraget på lämpligt sätt ta till vara de kunskaper som finns hos Energimarknadsinspektionen och Affärsverket svenska kraftnät samt berörda aktörer.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 29 april 2021.

Skälen för regeringens beslut

Den 24 oktober 2019 presenterade regeringen ett initiativ för ökade investeringar i elnäten.

Initiativet innehöll två huvuddelar. Regeringens utgångspunkt var att lägga fram förslag som bidrog till ökade investeringar i elnäten samt att de lokala

elnätsägarna i Stockholm och Skåne skulle genomföra insatser för att säkra den lokala och regionala effekten i respektive region.

Bakgrunden till den del av det gemensamma initiativet som rörde ökad regional effekt i Malmö och Stockholm var de akuta lokala kapacitetsproblemen i respektive stad. Med initiativet var ambitionen att akut säkra tillräcklig eleffekt i Stockholm och Malmö.

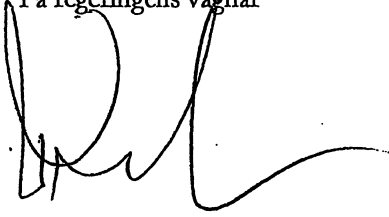
I Malmö genomfördes initiativet genom att kraftproduktion med biogas i Heleneholmsverket upphandlades och en satsning på flexibilitetslösningar. I Stockholm genomfördes initiativet genom att kraftproduktion upphandlades på bioolja i Värtaverket och användning av olika flexibilitetslösningar. Åtgärderna avseende kraftproduktion i Malmö och Stockholm gjordes med förnybara bränslen.

Både åtgärderna i Malmö och Stockholm har bidragit till att säkerställa elleveranserna för befintliga kunder och möjliggjort anslutningar av nya anläggningar i områdena.

Näringsutskottet konstaterar i betänkandet Kapacitetsbrist i elnäten (bet. 2020/21:NU5) att regeringens vidtagna åtgärder var befogade eftersom konsekvenserna av den situation som annars riskerade att uppkomma inte hade varit acceptabla.

Näringsutskottet anför i betänkandet att en uppföljning bör utföras för att dra lärdomar och skapa beredskap om liknande situationer skulle uppkomma i framtiden. Utskottet konstaterar vidare att andra städer än Malmö och Stockholm kan komma att stå inför liknande situationer. Därför bör regeringen enligt utskottet genomföra uppföljningen skyndsamt. Utskottet föreslog mot denna bakgrund att riksdagen skulle ställa sig bakom det som utskottet anför om en uppföljning av vidtagna åtgärder för att motverka kapacitetsbristen i elnäten och tillkännage detta för regeringen. Utskottets förslag vann bifall vid omröstningen i kammaren (tskr. 2020/21:43).

På regeringens vägnar

Thomas Eneroth

Joakim Cejic

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA
Miljödepartementet/KL
Näringsdepartementet/BI
Affärsverket svenska kraftnät
Energimarknadsinspektionen

Bilaga 4

Generaldirektören

Infrastrukturdepartementet

2019-10-24

2019/2873

HEMSTÄLLAN

Hemställan om utökat bemyndigande enligt anslagsförordningen

Svenska kraftnät hemställer härmed om att ramen för bemyndigandet utökas för år 2020 med 1 000 mnkr, från 250 mnkr till 1 250 mnkr samt att bemyndigande perioden uppgår till 15 år.

Svenska kraftnät verkar som elberedskapsmyndighet för att elförsörjningen ska ha beredskap för extrema händelser som kan innebära svåra påfrestningar på samhället och ha möjlighet att vidta de åtgärder som behövs vid höjd beredskap.

Elberedskapsmyndigheten ska via beslut om elberedskapsåtgärder verka för att öka elförsörjningens robusthet för att förebygga, motstå och hantera sådana störningar i elförsörjningen som kan medföra svåra påfrestningar på samhället. Med beredskapsåtgärder avses också sådana åtgärder som krävs för att göra det möjligt att vidta de åtgärder som behövs vid höjd beredskap.

En viktig funktionalitet för elförsörjningen är att ödrift kan bedrivas i mindre eller större delområden vid nätkollaps eller vid svåra påfrestningar på elförsörjningen.

Stockholm är landets huvudstad och innehar flera viktiga nationella samhällsfunktioner. Säkerställande av ödriftsförmåga i Stockholm är därför av särskild vikt. För att ödrift skall kunna säkerställas behövs lokal elproduktion inom Stockholm stad som kan producera tillräckligt mycket elkraft för att behovet av prioriterade delar i samhället skall kunna säkerställas. En konsekvens av detta blir då att Svenska kraftnät överskrider det i verksamhetsplanen för 2020–2022 föreslagna bemyndigandet enligt 17 § första stycket anslagsförordningen (2011:223) för 2020 om 250 mnkr och 15 år i bemyndigande.

Sundbyberg, dag som ovan

Lotta Medelius-Bredhe, tf. generaldirektör

Peter Wigert

SVK1000_20.0_2019-06-01

BOX 1200
172 24 SUNDBYBERGSTUREGATAN 1,
SUNDBYBERG

TEL: 010-475 80 00

REGISTRATOR@SVK.SE
WWW.SVK.SE

Bilaga A3.2.3

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2021-03-18
SB2021/00088Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -03- 18

Dnr 455-2020/21

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens
styrning av Svenska kraftnätHärmed överlämnas en promemoria med bilagor från
Infrastrukturdepartementet.Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Fredrik
Ahlén, Infrastrukturdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Infrastrukturdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens styrning av Svenska kraftnät

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor i rubricerat ärende.

1. Vilket ytterligare underlag, utöver Svenska kraftnäts hemställan, fanns för beslutet att föreslå riksdagen att bemyndiga regeringen att under 2020 för anslaget 1:8 Elberedskap besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medförde behov av framtida anslag på högst 1 250 000 kronor 2021–2035? Vilka beredningsåtgärder vidtogs? Utskottet önskar ta del av det underlag som fanns inklusive den ytterligare information som inhämtades från Svenska kraftnät (se svaret på fråga 4).

Med anledning av Affärsverket svenska kraftnäts hemställan inhämtade Infrastrukturdepartementet kompletterande upplysningar från myndigheten. Hemställan och de kompletterande upplysningarna bifogas, *se bilaga 1–10*.

Som redovisats i tidigare svar i ärendet (svaret på fråga 3) bereddes det aktuella regeringsbeslutet i enlighet med de riktlinjer som framgår av promemorian Samrådsformer i Regeringskansliet (SB PM 2012:1, rev 2020). Det innebär att beslutet var föremål för gemensam beredning, delning och politisk samordning innan regeringen fattade beslut.

2. Vilka överväganden gjordes för att bedöma att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:8 Elberedskap borde höjas med just 1 miljard kronor?

Affärsverket svenska kraftnät hemställde att det aktuella beställningsbemyndigandet skulle höjas med 1 miljard kronor. I sin hemställan redogjorde myndigheten för skälen för detta. Därefter utvecklade

myndigheten skälen med anledning av frågor från

Infrastrukturdepartementet, se svar på fråga 1. Under beredningen framkom det att det inte fanns anledning att göra någon annan bedömning av beställningsbemyndigandets storlek än den som Affärsverket svenska kraftnät gjort.

3. Vad var skälen för att förslaget om ett ökat beställningsbemyndigande lades fram i en ändringsbudget och inte i en ordinarie budgetproposition?

Affärsverket svenska kraftnät hemställde att ramen för bemyndigandet skulle utökas för 2020. Enligt myndigheten kunde konsekvensen av att inte öka beställningsbemyndigandet redan 2020 bli en bristande förmåga att upprätthålla elförsörjningen i Stockholm vid en nationell eller regional kraftsystemkollaps samt vid krigsförhållanden. Vidare pekade myndigheten på att Stockholm med dess nationellt viktiga ledningsfunktioner är centralt ur ett kris- och försvarsperspektiv.

Mot denna bakgrund föreslog regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2020 (prop. 2019/20:99) att det aktuella beställningsbemyndigandet skulle höjas.

4. I svaret på fråga 5 anges att Infrastrukturdepartementet under hösten 2019 fick information från Svenska kraftnät om att myndigheten avsåg att inkomma med en hemställan. Vad innehöll denna information?

Infrastrukturdepartementet fick under den senare delen av oktober 2019 information om att Affärsverket svenska kraftnät övervägde att inkomma med en hemställan om en utökad bemyndiganderam avseende anslaget 1:8 Elberedskap inom utgiftsområde 21 Energi för 2020. Av informationen från Affärsverket svenska kraftnät framgick att myndigheten förde en dialog med Stockholm Exergi och att hemställan var relaterad till dessa kontakter.

Affärsverket svenska kraftnät påtalade redan under september 2019 för Infrastrukturdepartementet att det fanns ett behov av ett utökat beställningsbemyndigande, men aviserade då inte en hemställan.

5. Vilka kommentarer föranleder det som anges i artiklarna i Dagens Nyheter om att kontakter förekommit mellan tjänstemän vid Infrastrukturdepartementet och Svenska kraftnät dels i samband med pressträffen i Stockholm den 25 oktober 2019, dels i

november 2020 (jfr vad som anförs i svaren på fråga 5 och 6)? Vad var syftet med eventuella kontakter? Utskottet önskar ta del av handlingar från eventuella kontakter.

Syftet med kontakterna i oktober 2019 var informationsinhämtning mot bakgrund av den utveckling som skedde för elförsörjningen i Stockholm. Sms-konversation bifogas, se bilaga 11.

Beträffande effektsituationen fördes under våren 2019 bl.a. samtal mellan Stockholm Exergi och Ellevio AB i syfte att nå ett s.k. produktionsgarantiavtal om tillförsel av eleffekt efter utgången av 2019. Under 2019 övervägde Stockholm Exergi att lägga ner delar av sin elproduktion i Stockholm. Såsom Infrastrukturdepartementet uppfattade situationen komplicerades förhandlingarna av att det krävdes omfattande investeringar för att kompensera för bortfallet av elproduktionen från Stockholm Exergis anläggningar. Något avtal slöts inte under våren eller sommaren 2019.

Under hösten 2019 förde Infrastrukturdepartementet samtal med Energiföretagen och elnätsägare i syfte att ta fram ett förslag om särskilt investeringsutrymme för investeringar i elnät. Berörda elnätsägare förklarade i samband med detta att de också avsåg att vidta åtgärder för att förbättra effektsituationen i Stockholm och Malmö. Bolagens åtgärder presenterades för Infrastrukturdepartementet den 21 oktober 2019 (se svaret på fråga 8).

Dessa händelser och åtgärder rörde process 1.

Beträffande ö-drift har Affärsverket svenska kraftnät under flera år påtalat behovet i Stockholm, exempelvis i 2014 års risk- och sårbarhetsanalys. Utan ö-drift saknas möjligheten att upprätthålla elförsörjningen vid en nationell eller regional kraftsystemkollaps i närområdet. Den planerade nedläggningen av delar av Stockholm Exergis produktion i Stockholm kunde få potentiellt negativa konsekvenser för möjligheterna till ö-drift.

Under hösten 2019 fick Infrastrukturdepartementet kännedom om att Affärsverket svenska kraftnät förde en diskussion med Stockholm Exergi om elberedskapsåtgärder och att verket bedömde att det fanns behov av en utökad bemyndiganderam avseende anslaget 1:8 Elberedskap inom utgiftsområde 21 Energi. Affärsverket svenska kraftnät informerade om att de övervägde att inkomma med en hemställan om en utökad bemyndiganderam som en signal till Stockholm Exergi.

Dessa händelser och åtgärder rörde process 2.

Infrastrukturdepartementet uppfattade att det för Stockholm Exergi var av betydelse för dess eventuella investeringsbeslut att Affärsverket svenska kraftnät hade för avsikt att hemställa om en utökad bemyndiganderam. Infrastrukturdepartementet efterfrågade när hemställan skulle komma in och hur omfattande den förväntades bli (se svaret på fråga 4 och 6 samt bilaga 11).

Kontakterna under november 2020 handlade om Affärsverket svenska kraftnäts prognoser för nyttjande av anslaget 1:8 Elberedskap, som ett led i den sedvanliga prövningen av ett eventuellt anslagssparande inför kommande beslut om regleringsbrev. Diarieunderlag bifogas, se bilaga 12.

6. Vilka kommentarer föranleder det som uppgetts i medierna om att halva kostnaden för renoveringen av ett kraftvärmeverk i Värtan skulle betalas med nationella elberedskapsmedel?

Den 6 juli 2020 fattade Affärsverket Svenska Kraftnät ett beslut benämnt Ödrift Stockholm, som innebär en möjlighet till ersättning för elberedskapsåtgärder i ett antal anläggningar för att säkerställa förmågan till ö-drift i elförsörjningen i Stockholm. Myndigheten är elberedskapsmyndighet enligt förordningen (1997:294) om elberedskap och fattar med stöd av elberedskapslagen (1997:288) självständiga beslut om åtgärder inom ramen för elberedskapsanslagets ändamål, bl.a. beslut om utgifter för elberedskap. Medel som har betalats ut enligt elberedskapslagen kan emellertid även få effekter för elförsörjningen i stort.

På Affärsverkets svenska kraftnäts webbplats informerades den 18 februari 2021 dels om att inga utbetalningar hittills har gjorts med anledning av det nämnda beslutet, dels om att ersättningen kommer att reduceras eller återbetalas om kraven inte uppfylls helt.

7. Togs frågan om renovering av kraftvärmeverket i Värtan upp vid pressträffen i Stockholm den 25 oktober 2019? Om ja, vad sades och av vem?

Statsrådet Anders Ygeman nämnde inte något om renovering av kraftvärmeverket i Värtan vid pressträffen den 25 oktober 2019. Infrastrukturdepartementet har ingen kännedom om att någon av de övriga

som deltog vid pressträffen tog upp renovering av kraftvärmeverket i Värtan.

8. Utskottet önskar ta del av handlingar från möten och kontakter under hösten 2019 mellan Regeringskansliet och elnätsägare respektive elproduktionsbolag före och efter pressträffen den 25 oktober 2019.

Det är ett naturligt led i Infrastrukturdepartementets arbete att ha löpande kontakter med aktörer på energiområdet.

Företrädare för Infrastrukturdepartementet och E.ON Energidistribution AB (E.ON) hade möten under perioden november–december 2019.

Presentation, rättsutredning och tjänsteanteckning från dessa möten bifogas, *se bilaga 13–15.*

I presentationen redogör E.ON för sin syn på elnätsregleringen, både med avseende på de outnyttjade intäkterna från 2012–2015 och framtidens reglering. Rättsutredningen som tagits fram av E.ON behandlar övergångsbestämmelser gällande elnätsregleringen och beslut om s.k. överrullning av belopp från den första till den tredje tillsynsperioden. Tjänsteanteckningen är från ett möte den 18 oktober 2019 vid vilket E.ON redogjorde för vilka åtgärder bolaget avsåg att vidta för att hantera kapacitetsutmaningen i Skåne.

Företrädare för Infrastrukturdepartementet och Stockholm Exergi hade möten under perioden augusti–september 2019. Presentation från ett av dessa möten bifogas, *se bilaga 16.* Vid mötena avhandlades frågor om fjärrvärme, kraftvärme samt effektsituationen i Stockholm samt hur denna kan hanteras.

Företrädare för Infrastrukturdepartementet och Ellevio AB hade ett möte den 21 oktober 2019. Tjänsteanteckning från dessa möte bifogas, *se bilaga 17.* Under mötet redogjorde Ellevio AB bl.a. för vilka lösningar bolaget såg framför sig för att hantera kapacitetsutmaningen i Stockholm.

9. Utskottet önskar ta del av Svenska kraftnäts beslut den 6 juli 2020 benämnt Ödrift Stockholm (dnr Svk 2020/43) om det finns tillgängligt i Regeringskansliet.

Beslutet bifogas, *se bilaga 18.*

Bilaga 1

Generaldirektören

Infrastrukturdepartementet

2019-10-24

2019/2873

HEMSTÄLLAN

Hemställan om utökat bemyndigande enligt anslagsförordningen

Svenska kraftnät hemställer härmed om att ramen för bemyndigandet utökas för år 2020 med 1 000 mnkr, från 250 mnkr till 1 250 mnkr samt att bemyndigande perioden uppgår till 15 år.

Svenska kraftnät verkar som elberedskapsmyndighet för att elförsörjningen ska ha beredskap för extrema händelser som kan innebära svåra påfrestningar på samhället och ha möjlighet att vidta de åtgärder som behövs vid höjd beredskap.

Elberedskapsmyndigheten ska via beslut om elberedskapsåtgärder verka för att öka elförsörjningens robusthet för att förebygga, motstå och hantera sådana störningar i elförsörjningen som kan medföra svåra påfrestningar på samhället. Med beredskapsåtgärder avses också sådana åtgärder som krävs för att göra det möjligt att vidta de åtgärder som behövs vid höjd beredskap.

En viktig funktionalitet för elförsörjningen är att ödrift kan bedrivas i mindre eller större delområden vid nätkollaps eller vid svåra påfrestningar på elförsörjningen.

Stockholm är landets huvudstad och innehar flera viktiga nationella samhällsfunktioner. Säkerställande av ödriftsförmåga i Stockholm är därför av särskild vikt. För att ödrift skall kunna säkerställas behövs lokal elproduktion inom Stockholm stad som kan producera tillräckligt mycket elkraft för att behovet av prioriterade delar i samhället skall kunna säkerställas. En konsekvens av detta blir då att Svenska kraftnät överskrider det i verksamhetsplanen för 2020–2022 föreslagna bemyndigandet enligt 17 § första stycket anslagsförordningen (2011:223) för 2020 om 250 mnkr och 15 år i bemyndigande.

Sundbyberg, dag som ovan

Lotta Medelius-Bredhe, tf. generaldirektör

Peter Wigert

SVK1000_v3.0_2016-06-01

Bilaga 2

Från: Eva Centeno López
Till: Evertson, Joakim; Anteskog, Anna
Kopia: Fredrik Norlund
Ärende: SV: Utökning
Datum: den 10 januari 2020 16:05:00

Hej!

Vi har följande följdfrågor kopplade till hemställan enligt mejlet nedan. Tacksam för er återkoppling om möjligt under nästa vecka.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?
2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?
3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?
4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?
5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>
Skickat: den 24 oktober 2019 10:01
Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>
Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>
Ämne: Utökning

Hej,

Bifogar härmed en hemställan om utökat beställningsbemyndigande.

Med vänlig hälsning
Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT
BOX 1200
172 24 SUNDBYBERG
STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Bilaga 3

Från: Evertson, Joakim
Till: Eva Centeno López
Kopia: Anteskog, Anna; Fredrik Norlund
Ärende: Re: Utökning
Datum: den 10 januari 2020 16:18:40

Hej,

Tack för frågorna om hemställan. Vi återkommer med svar under nästa vecka.

Mvh
Joakim

Skickat från min iPhone

10 jan. 2020 kl. 16:05 skrev Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>:

Hej!

Vi har följande följdfrågor kopplade till hemställan enligt mejlet nedan. Tacksam för er återkoppling om möjligt under nästa vecka.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?
2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?
3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?
4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?
5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>
Skickat: den 24 oktober 2019 10:01
Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>
Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>
Ämne: Utökning

Hej,

Bifogar härmed en hemställan om utökat beställningsbemyndigande.

Med vänlig hälsning

Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200

172 24 SUNDBYBERG

STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Bilaga 4

Från: Eva Centeno López
Till: Evertson, Joakim
Ärende: SV: Utökning
Datum: den 13 januari 2020 09:00:00

Tack Joakim! Vi ser framemot er återkoppling.
Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>
Skickat: den 10 januari 2020 16:19
Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>
Kopia: Anteskog, Anna <Anna.Anteskog@svk.se>; Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>
Ämne: Re: Utökning

Hej,

Tack för frågorna om hemställen. Vi återkommer med svar under nästa vecka.

Mvh
Joakim

Skickat från min iPhone

10 jan. 2020 kl. 16:05 skrev Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>:

Hej!

Vi har följande följdfrågor kopplade till hemställen enligt mejlet nedan. Tacksam för er återkoppling om möjligt under nästa vecka.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?
2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?
3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?
4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?
5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>

Skickat: den 24 oktober 2019 10:01

Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: Utökning

Hej,

Bifogar härmed en hemställan om utökat beställningsbemyndigande.

Med vänlig hälsning

Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200

172 24 SUNDBYBERG

STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Bilaga 5

Från: Evertson, Joakim
Till: Eva Centeno López
Kopia: Fredrik Norlund
Ärende: SV: Utökning
Datum: den 20 januari 2020 17:35:41

Hej,

Bifogar härmed Svenska kraftnäts svar på frågorna nedan samt på de kompletterande frågorna enligt telefonsamtal idag.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?

Beloppet baseras på de elberedskapsåtgärder som just nu finns för handläggning där summan uppgår till den angivna.

2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?

Bemyndigandet planeras att i huvudsak fördelas över perioden 2020 – 2031, en mindre del planeras till åren därefter

3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?

Ca 1000 Msek

4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?

Konsekvensen kan bli att Stockholm kommer att ha bristande förmåga att upprätthålla elförsörjningen vid en nationell eller regional kraftsystemkollaps samt vid krigsförhållanden, Stockholm med dess nationellt viktiga ledningsfunktioner är vitala ur ett kris- och försvarsperspektiv.

5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Kostnaden för elberedskap kommer framförallt att öka med hänsyn till den återupptagna totalförsvarsplaneringen, ökningen av bemyndigandet är endast ett sätt att kunna hantera det redan fattade regeringsbeslutet om en återupptagen totalförsvarsplanering och ge de rätta långsiktiga spelreglerna som behövs, ytterligare behov finns troligen men är ännu inte analyserade i tillräcklig omfattning, mer information kommer i återslagporteringen den 2a mars avseende den framtida utvecklingen av det Civila Försvaret samt i finansierings- och investeringsplanen.

6. Är det viktigt att bemyndiganderamen höjs redan 2020 eller räcker det för 2021 och framåt?

Behovet av att kunna fatta beslut om elberedskapsåtgärder enligt hemställan är av yttersta vikt för att skapa rätt förutsättningar mellan Svenska kraftnät som elberedskapsmyndighet och de aktörer inom elförsörjningen där elberedskapsåtgärder behöver genomföras. De beredskapsåtgärder som planeras bekostas av anläggningsägaren och sedan ersätter Svenska kraftnät anläggningsägaren för kostnaderna efter genomförda åtgärder och

verifierade kostnader. Då dessa anläggningsändringar är kostsamma investeringar som sträcker sig över lång tid så betyder det att anläggningsägaren behöver fatta beslut om investeringar utan en garanti från staten att få ersättning för dessa elberedskapsåtgärder om inte bemyndiganderamen utökas enligt hemställan. Svenska kraftnät kan då fatta årliga beslut för att ersätta årliga kostnader för elberedskapsåtgärder men detta betyder ju en risk för anläggningsägaren och är inte en risk som staten kan räkna med att anläggningsägaren är villig att ta. För att ge tydliga och långsiktiga spelregler är det därför av största vikt att hemställan godkänns.

7. Behövs beslut om hela beloppet eller räcker det med ett delbelopp?

Om inte hela beloppet beslutas så betyder det att en enskild anläggningsägare måste besluta om investeringar för elberedskapsåtgärder utan garanti från staten om ersättning enligt förklaringen ovan och det finns ingen garanti för att detta beslut kommer att fattas.

Med vänlig hälsning

Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200

172 24 SUNDBYBERG

STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Från: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Skickat: den 10 januari 2020 16:05

Till: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>; Anteskog, Anna <Anna.Anteskog@svk.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: SV: Utökning

Hej!

Vi har följande följdfrågor kopplade till hemställan enligt mejlet nedan. Tacksam för er återkoppling om möjligt under nästa vecka.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?
2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?

3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?
4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?
5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>

Skickat: den 24 oktober 2019 10:01

Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: Utökning

Hej,

Bifogar härmed en hemställan om utökat beställningsbemyndigande.

Med vänlig hälsning

Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200

172 24 SUNDBYBERG

STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Bilaga 6

Från: Eva Centeno López
Till: Evertson, Joakim
Kopia: Fredrik Norlund
Ärende: SV: Utökning
Datum: den 21 januari 2020 16:12:00

Hej Joakim,
Tack för underlaget nedan. Se några följdfrågor i rött.
Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>
Skickat: den 20 januari 2020 17:35
Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>
Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>
Ämne: SV: Utökning

Hej,

Bifogar härmed Svenska kraftnäts svar på frågorna nedan samt på de kompletterande frågorna enligt telefonsamtal idag.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?

Beloppet baseras på de elberedskapsåtgärder som just nu finns för handläggning där summan uppgår till den angivna. Vad är resultatet av handläggning i detta sammanhang? Är det tecknande av avtal mellan SvK och anläggningsägaren där SvK åtar sig att betala ut medel i framtiden? Är det praktiskt möjligt för SvK att utnyttja hela bemyndigandet (antar att det innebär tecknande av avtal med berörda anläggningsägare) under 2020?

2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?

Bemyndigandet planeras att i huvudsak fördelas över perioden 2020 – 2031, en mindre del planeras till åren därefter

3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?

Ca 1000 Msek

4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?

Konsekvensen kan bli att Stockholm kommer att ha bristande förmåga att upprätthålla elförsörjningen vid en nationell eller regional kraftsystemkollaps samt vid krigsförhållanden, Stockholm med dess nationellt viktiga ledningsfunktioner är vitala ur ett kris- och försvarsperspektiv.

5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Kostnaden för elberedskap kommer framförallt att öka med hänsyn till den

återupptagna totalförsvarsplaneringen, ökningen av bemyndigandet är endast ett sätt att kunna hantera det redan fattade regeringsbeslutet om en återupptagen totalförsvarsplanering och ge de rätta långsiktiga spelreglerna som behövs, ytterligare behov finns troligen men är ännu inte analyserade i tillräcklig omfattning, mer information kommer i återsrapporteringen den 2a mars avseende den framtida utvecklingen av det Civila Försvaret samt i finansierings- och investeringsplanen.

6. Är det viktigt att bemyndiganderamen höjs redan 2020 eller räcker det för 2021 och framåt?

Behovet av att kunna fatta beslut om elberedskapsåtgärder (menas här med beslut att teckna avtal med anläggningsägaren enligt punkt 17) enligt hemställan är av yttersta vikt för att skapa rätt förutsättningar mellan Svenska kraftnät som elberedskapsmyndighet och de aktörer inom elförsörjningen där elberedskapsåtgärder behöver genomföras. De beredskapsåtgärder som planeras bekostas av anläggningsägaren och sedan ersätter Svenska kraftnät anläggningsägaren för kostnaderna efter genomförda åtgärder och verifierade kostnader. Då dessa anläggningsändringar är kostsamma investeringar som sträcker sig över lång tid så betyder det att anläggningsägaren behöver fatta beslut om investeringar utan en garanti från staten att få ersättning för dessa elberedskapsåtgärder om inte bemyndiganderamen utökas enligt hemställan. Svenska kraftnät kan då fatta årliga beslut för att ersätta årliga kostnader för elberedskapsåtgärder men detta betyder ju en risk för anläggningsägaren och är inte en risk som staten kan räkna med att anläggningsägaren är villig att ta. För att ge tydliga och långsiktiga spelregler är det därför av största vikt att hemställan godkännes.

7. Behövs beslut om hela beloppet eller räcker det med ett delbelopp?

Om inte hela beloppet beslutas så betyder det att en enskild anläggningsägare måste besluta om investeringar för elberedskapsåtgärder utan garanti från staten om ersättning enligt förklaringen ovan och det finns ingen garanti för att detta beslut kommer att fattas.

Med vänlig hälsning
Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT
BOX 1200
172 24 SUNDBYBERG
STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Från: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Skickat: den 10 januari 2020 16:05

Till: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>; Anteskog, Anna <Anna.Anteskog@svk.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: SV: Utökning

Hej!

Vi har följande följdfrågor kopplade till hemställan enligt mejlet nedan. Tacksam för er återkoppling om möjligt under nästa vecka.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?
2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?
3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?
4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?
5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>

Skickat: den 24 oktober 2019 10:01

Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: Utökning

Hej,

Bifogar härmed en hemställan om utökat beställningsbemyndigande.

Med vänlig hälsning
Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200

172 24 SUNDBYBERG

STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Bilaga 7

Från: Eva Centeno López
Till: Evertson, Joakim
Ärende: SV: Utökning
Datum: den 22 januari 2020 13:37:00

Hej Joakim,
Jag vore tacksam för svar på frågorna nedan under em om möjligt. Återkom gärna om inte det är möjligt att svara på frågorna i dag.
Mvh,
Eva

Från: Eva Centeno López
Skickat: den 21 januari 2020 16:13
Till: 'Evertson, Joakim' <Joakim.Evertson@svk.se>
Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>
Ämne: SV: Utökning

Hej Joakim,
Tack för underlaget nedan. Se några följdfrågor i rött.
Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>
Skickat: den 20 januari 2020 17:35
Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>
Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>
Ämne: SV: Utökning

Hej,

Bifogar härmed Svenska kraftnäts svar på frågorna nedan samt på de kompletterande frågorna enligt telefonsamtal idag.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?

Beloppet baseras på de elberedskapsåtgärder som just nu finns för handläggning där summan uppgår till den angivna. Vad är resultatet av handläggning i detta sammanhang? Är det tecknande av avtal mellan SvK och anläggningsägaren där SvK åtar sig att betala ut medel i framtiden? Är det praktiskt möjligt för SvK att utnyttja hela bemyndigandet (antar att det innebär tecknande av avtal med berörda anläggningsägare) under 2020?

2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?

Bemyndigandet planeras att i huvudsak fördelas över perioden 2020 – 2031, en mindre del planeras till åren därefter

3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?

Ca 1000 Msek

4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?

Konsekvensen kan bli att Stockholm kommer att ha bristande förmåga att upprätthålla elförsörjningen vid en nationell eller regional kraftsystemkollaps samt vid krigsförhållanden, Stockholm med dess nationellt viktiga ledningsfunktioner är vitala ur ett kris- och försvarsperspektiv.

5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Kostnaden för elberedskap kommer framförallt att öka med hänsyn till den återupptagna totalförsvarsplaneringen, ökningen av bemyndigandet är endast ett sätt att kunna hantera det redan fattade regeringsbeslutet om en återupptagen totalförsvarsplanering och ge de rätta långsiktiga spelreglerna som behövs, ytterligare behov finns troligen men är ännu inte analyserade i tillräcklig omfattning, mer information kommer i åiterrapporteringen den 2a mars avseende den framtida utvecklingen av det Civila Försvaret samt i finansierings- och investeringsplanen.

6. Är det viktigt att bemyndiganderamen höjs redan 2020 eller räcker det för 2021 och framåt?

Behovet av att kunna fatta beslut om elberedskapsåtgärder (menas här med beslut att teckna avtal med anläggningsägaren enligt punkt 1?) enligt hemställan är av yttersta vikt för att skapa rätt förutsättningar mellan Svenska kraftnät som elberedskapsmyndighet och de aktörer inom elförsörjningen där elberedskapsåtgärder behöver genomföras. De beredskapsåtgärder som planeras bekostas av anläggningsägaren och sedan ersätter Svenska kraftnät anläggningsägaren för kostnaderna efter genomförda åtgärder och verifierade kostnader. Då dessa anläggningsändringar är kostsamma investeringar som sträcker sig över lång tid så betyder det att anläggningsägaren behöver fatta beslut om investeringar utan en garanti från staten att få ersättning för dessa elberedskapsåtgärder om inte bemyndiganderamen utökas enligt hemställan. Svenska kraftnät kan då fatta årliga beslut för att ersätta årliga kostnader för elberedskapsåtgärder men detta betyder ju en risk för anläggningsägaren och är inte en risk som staten kan räkna med att anläggningsägaren är villig att ta. För att ge tydliga och långsiktiga spelregler är det därför av största vikt att hemställan godkänns.

7. Behövs beslut om hela beloppet eller räcker det med ett delbelopp?

Om inte hela beloppet beslutas så betyder det att en enskild anläggningsägare måste besluta om investeringar för elberedskapsåtgärder utan garanti från staten om ersättning enligt förklaringen ovan och det finns ingen garanti för att detta beslut kommer att fattas.

Med vänlig hälsning
Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT
BOX 1200
172 24 SUNDBYBERG
STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Från: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Skickat: den 10 januari 2020 16:05

Till: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>; Anteskog, Anna <Anna.Anteskog@svk.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: SV: Utökning

Hej!

Vi har följande följdfrågor kopplade till hemställan enligt mejlet nedan. Tacksam för er återkoppling om möjligt under nästa vecka.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?
2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?
3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?
4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?
5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>

Skickat: den 24 oktober 2019 10:01

Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: Utökning

Hej,

Bifogar härmed en hemställan om utökat beställningsbemyndigande.

Med vänlig hälsning
Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200

172 24 SUNDBYBERG

STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Bilaga 8

Från: [Evertson, Joakim](#)
Till: [Eva Centeno López](#)
Ärende: SV: Utökning
Datum: den 23 januari 2020 11:45:44

Hej,

Se svar nedan.

Med vänlig hälsning
Joakim

Från: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>
Skickat: den 22 januari 2020 13:38
Till: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>
Ämne: SV: Utökning

Hej Joakim,
Jag vore tacksam för svar på frågorna nedan under em om möjligt. Återkom gärna om inte det är möjligt att svara på frågorna i dag.
Mvh,
Eva

Från: Eva Centeno López
Skickat: den 21 januari 2020 16:13
Till: 'Evertson, Joakim' <Joakim.Evertson@svk.se>
Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>
Ämne: SV: Utökning

Hej Joakim,
Tack för underlaget nedan. Se några följdfrågor i rött.
Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>
Skickat: den 20 januari 2020 17:35
Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>
Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>
Ämne: SV: Utökning

Hej,

Bifogar härmed Svenska kraftnät's svar på frågorna nedan samt på de kompletterande frågorna enligt telefonsamtal idag.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?

Beloppet baseras på de elberedskapsåtgärder som just nu finns för handläggning där summan uppgår till den angivna. Vad är resultatet av handläggning i detta sammanhang? Är det tecknande av avtal mellan SvK och anläggningsägaren där SvK åtar sig att betala ut medel i framtiden? Är det praktiskt möjligt för SvK att utnyttja hela

bemyndigandet (antar att det innebär tecknande av avtal med berörda anläggningsägare) under 2020? Svenska kraftnät skriver inte avtal utan beslutar om elberedskapsåtgärder enligt elberedskapslagen, anläggningsägaren är skyldigt att vidta åtgärderna och Svenska kraftnät bekostar åtgärderna. Vid upprättandet av beslutet skrivs också vilken ersättning som åtgärden innebär och den summan är garantin för att anläggningsägaren får betalt för åtgärden och staten tar då på sig en skuld som skall betalas ut till anläggningsägaren efter genomförd och verifierad åtgärd.

2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?

Bemyndigandet planeras att i huvudsak fördelas över perioden 2020 – 2031, en mindre del planeras till åren därefter

3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?

Ca 1000 Msek

4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?

Konsekvensen kan bli att Stockholm kommer att ha bristande förmåga att upprätthålla elförsörjningen vid en nationell eller regional kraftsystemkollaps samt vid krigsförhållanden, Stockholm med dess nationellt viktiga ledningsfunktioner är vitala ur ett kris- och försvarsperspektiv.

5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Kostnaden för elberedskap kommer framförallt att öka med hänsyn till den återupptagna totalförsvarsplaneringen, ökningen av bemyndigandet är endast ett sätt att kunna hantera det redan fattade regeringsbeslutet om en återupptagen totalförsvarsplanering och ge de rätta långsiktiga spelreglerna som behövs, ytterligare behov finns troligen men är ännu inte analyserade i tillräcklig omfattning, mer information kommer i återsrapporteringen den 2a mars avseende den framtida utvecklingen av det Civila Försvaret samt i finansierings- och investeringsplanen.

6. Är det viktigt att bemyndiganderamen höjs redan 2020 eller räcker det för 2021 och framåt?

Behovet av att kunna fatta beslut om elberedskapsåtgärder (menas här med beslut att teckna avtal med anläggningsägaren enligt punkt 1? Se punkt 1 för svar) enligt hemställan är av yttersta vikt för att skapa rätt förutsättningar mellan Svenska kraftnät som elberedskapsmyndighet och de aktörer inom elförsörjningen där elberedskapsåtgärder behöver genomföras. De beredskapsåtgärder som planeras bekostas av anläggningsägaren och sedan ersätter Svenska kraftnät anläggningsägaren för kostnaderna efter genomförda åtgärder och verifierade kostnader. Då dessa anläggningsändringar är kostsamma investeringar som sträcker sig över lång tid så betyder det att anläggningsägaren behöver fatta beslut om investeringar utan en garanti från staten att få ersättning för dessa elberedskapsåtgärder om inte bemyndiganderamen utökas enligt hemställan. Svenska kraftnät kan då fatta årliga beslut för att ersätta årliga

kostnader för elberedskapsåtgärder men detta betyder ju en risk för anläggningsägaren och är inte en risk som staten kan räkna med att anläggningsägaren är villig att ta. För att ge tydliga och långsiktiga spelregler är det därför av största vikt att hemställan godkännes.

7. Behövs beslut om hela beloppet eller räcker det med ett delbelopp?

Om inte hela beloppet beslutas så betyder det att en enskild anläggningsägare måste besluta om investeringar för elberedskapsåtgärder utan garanti från staten om ersättning enligt förklaringen ovan och det finns ingen garanti för att detta beslut kommer att fattas.

Med vänlig hälsning
Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200

172 24 SUNDBYBERG

STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Från: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Skickat: den 10 januari 2020 16:05

Till: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>; Anteskog, Anna <Anna.Anteskog@svk.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: SV: Utökning

Hej!

Vi har följande följdfrågor kopplade till hemställan enligt mejlet nedan. Tacksam för er återkoppling om möjligt under nästa vecka.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?
2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?
3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?
4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?
5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget

om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>

Skickat: den 24 oktober 2019 10:01

Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: Utökning

Hej,

Bifogar härmed en hemställan om utökat beställningsbemyndigande.

Med vänlig hälsning

Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200

172 24 SUNDBYBERG

STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Bilaga 9

Från: Eva Centeno López
Till: Evertson, Joakim
Ärende: SV: Utökning
Datum: den 23 januari 2020 11:48:00

Tack Joakim,
Jag saknar svar på frågan i gult. Tacksam för svar.
Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>
Skickat: den 23 januari 2020 11:46
Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>
Ämne: SV: Utökning

Hej,

Se svar nedan.

Med vänlig hälsning
Joakim

Från: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>
Skickat: den 22 januari 2020 13:38
Till: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>
Ämne: SV: Utökning

Hej Joakim,
Jag vore tacksam för svar på frågorna nedan under em om möjligt. Återkom gärna om inte det är möjligt att svara på frågorna i dag.
Mvh,
Eva

Från: Eva Centeno López
Skickat: den 21 januari 2020 16:13
Till: 'Evertson, Joakim' <Joakim.Evertson@svk.se>
Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>
Ämne: SV: Utökning

Hej Joakim,
Tack för underlaget nedan. Se några följdfrågor i rött.
Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>
Skickat: den 20 januari 2020 17:35
Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>
Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>
Ämne: SV: Utökning

Hej,

Bifogar härmed Svenska kraftnäts svar på frågorna nedan samt på de kompletterande frågorna enligt telefonsamtal idag.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?

Beloppet baseras på de elberedskapsåtgärder som just nu finns för handläggning där summan uppgår till den angivna. Vad är resultatet av handläggning i detta sammanhang? Är det tecknande av avtal mellan Svk och anläggningsägaren där Svk åtar sig att betala ut medel i framtiden? Är det praktiskt möjligt för Svk att utnyttja hela bemyndigandet (antar att det innebär tecknande av avtal med berörda anläggningsägare) under 2020? Svenska kraftnät skriver inte avtal utan beslutar om elberedskapsåtgärder enligt elberedskapslagen, anläggningsägaren är skyldigt att vidta åtgärderna och Svenska kraftnät bekostar åtgärderna. Vid upprättandet av beslutet skrivs också vilken ersättning som åtgärden innebär och den summan är garantin för att anläggningsägaren får betalt för åtgärden och staten tar då på sig en skuld som skall betalas ut till anläggningsägaren efter genomförd och verifierad åtgärd.

2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?

Bemyndigandet planeras att i huvudsak fördelas över perioden 2020 – 2031, en mindre del planeras till åren därefter

3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?

Ca 1000 Msek

4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?

Konsekvensen kan bli att Stockholm kommer att ha bristande förmåga att upprätthålla elförsörjningen vid en nationell eller regional kraftsystemkollaps samt vid krigsförhållanden, Stockholm med dess nationellt viktiga ledningsfunktioner är vitala ur ett kris- och försvarsperspektiv.

5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Kostnaden för elberedskap kommer framförallt att öka med hänsyn till den återupptagna totalförsvarsplaneringen, ökningen av bemyndigandet är endast ett sätt att kunna hantera det redan fattade regeringsbeslutet om en återupptagen totalförsvarsplanering och ge de rätta långsiktiga spelreglerna som behövs, ytterligare behov finns troligen men är ännu inte analyserade i tillräcklig omfattning, mer information kommer i återrapporteringen den 2a mars avseende den framtida utvecklingen av det Civila Försvaret samt i finansierings- och investeringsplanen.

6. Är det viktigt att bemyndiganderamen höjs redan 2020 eller räcker det för 2021 och framåt?

Behovet av att kunna fatta beslut om elberedskapsåtgärder (menas här med beslut att teckna avtal med anläggningsägaren enligt punkt 1? Se punkt 1 för svar) enligt hemställan är av yttersta vikt för att skapa rätt förutsättningar

mellan Svenska kraftnät som elberedskapsmyndighet och de aktörer inom elförsörjningen där elberedskapsåtgärder behöver genomföras. De beredskapsåtgärder som planeras bekostas av anläggningsägaren och sedan ersätter Svenska kraftnät anläggningsägaren för kostnaderna efter genomförda åtgärder och verifierade kostnader. Då dessa anläggningsändringar är kostsamma investeringar som sträcker sig över lång tid så betyder det att anläggningsägaren behöver fatta beslut om investeringar utan en garanti från staten att få ersättning för dessa elberedskapsåtgärder om inte bemyndiganderamen utökas enligt hemställan. Svenska kraftnät kan då fatta årliga beslut för att ersätta årliga kostnader för elberedskapsåtgärder men detta betyder ju en risk för anläggningsägaren och är inte en risk som staten kan räkna med att anläggningsägaren är villig att ta. För att ge tydliga och långsiktiga spelregler är det därför av största vikt att hemställan godkännes.

7. Behövs beslut om hela beloppet eller räcker det med ett delbelopp?

Om inte hela beloppet beslutas så betyder det att en enskild anläggningsägare måste besluta om investeringar för elberedskapsåtgärder utan garanti från staten om ersättning enligt förklaringen ovan och det finns ingen garanti för att detta beslut kommer att fattas.

Med vänlig hälsning

Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200

172 24 SUNDBYBERG

STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Från: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Skickat: den 10 januari 2020 16:05

Till: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>; Anteskog, Anna <Anna.Anteskog@svk.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: SV: Utökning

Hej!

Vi har följande följdfrågor kopplade till hemställan enligt mejlet nedan. Tacksam för er återkoppling om möjligt under nästa vecka.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?
2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?
3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?
4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?
5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>

Skickat: den 24 oktober 2019 10:01

Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: Utökning

Hej,

Bifogar härmed en hemställan om utökat beställningsbemyndigande.

Med vänlig hälsning
Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT
BOX 1200
172 24 SUNDBYBERG
STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Bilaga 10

Från: Evertson, Joakim
Till: Eva Centeno López
Ärende: SV: Utökning
Datum: den 23 januari 2020 12:34:21

Hej,

Som svar på gult.

Ja, vi fattande av de beslut som ligger förberedda kommer i stort sett hela bemyndigandet att tecknas in.

Med vänlig hälsning

Joakim

Från: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Skickat: den 23 januari 2020 11:48

Till: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>

Ämne: SV: Utökning

Tack Joakim,

Jag saknar svar på frågan i gult. Tacksam för svar.

Mvh,

Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>

Skickat: den 23 januari 2020 11:46

Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Ämne: SV: Utökning

Hej,

Se svar nedan.

Med vänlig hälsning

Joakim

Från: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Skickat: den 22 januari 2020 13:38

Till: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>

Ämne: SV: Utökning

Hej Joakim,

Jag vore tacksam för svar på frågorna nedan under en om möjligt. Återkom gärna om inte det är möjligt att svara på frågorna i dag.

Mvh,

Eva

Från: Eva Centeno López

Skickat: den 21 januari 2020 16:13

Till: 'Evertson, Joakim' <Joakim.Evertson@svk.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: SV: Utökning

Hej Joakim,

Tack för underlaget nedan. Se några följdfrågor i rött.

Mvh,

Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>

Skickat: den 20 januari 2020 17:35

Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: SV: Utökning

Hej,

Bifogar härmed Svenska kraftnäts svar på frågorna nedan samt på de kompletterande frågorna enligt telefonsamtal idag.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?

Beloppet baseras på de elberedskapsåtgärder som just nu finns för handläggning där summan uppgår till den angivna. Vad är resultatet av handläggning i detta sammanhang? Är det tecknande av avtal mellan SvK och anläggningsägaren där SvK åtar sig att betala ut medel i framtiden? Är det praktiskt möjligt för SvK att utnyttja hela bemyndigandet (antar att det innebär tecknande av avtal med berörda anläggningsägare) under 2020? Svenska kraftnät skriver inte avtal utan beslutar om elberedskapsåtgärder enligt elberedskapslagen, anläggningsägaren är skyldigt att vidta åtgärderna och Svenska kraftnät bekostar åtgärderna. Vid upprättandet av beslutet skrivs också vilken ersättning som åtgärden innebär och den summan är garantin för att anläggningsägaren får betalt för åtgärden och staten tar då på sig en skuld som skall betalas ut till anläggningsägaren efter genomförd och verifierad åtgärd.

2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?

Bemyndigandet planeras att i huvudsak fördelas över perioden 2020 – 2031, en mindre del planeras till åren därefter

3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?

Ca 1000 Msek

4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?

Konsekvensen kan bli att Stockholm kommer att ha bristande förmåga att upprätthålla elförsörjningen vid en nationell eller regional kraftsystemkollaps samt vid krigsförhållanden, Stockholm med dess nationellt viktiga ledningsfunktioner är vitala ur ett kris- och försvarsperspektiv.

5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget

om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Kostnaden för elberedskap kommer framförallt att öka med hänsyn till den återupptagna totalförsvarsplaneringen, ökningen av bemyndigandet är endast ett sätt att kunna hantera det redan fattade regeringsbeslutet om en återupptagen totalförsvarsplanering och ge de rätta långsiktiga spelreglerna som behövs, ytterligare behov finns troligen men är ännu inte analyserade i tillräcklig omfattning, mer information kommer i återrapporteringen den 2a mars avseende den framtida utvecklingen av det Civila Försvaret samt i finansierings- och investeringsplanen.

6. Är det viktigt att bemyndiganderamen höjs redan 2020 eller räcker det för 2021 och framåt?

Behovet av att kunna fatta beslut om elberedskapsåtgärder (menas här med beslut att teckna avtal med anläggningsägaren enligt punkt 1? Se punkt 1 för svar) enligt hemställan är av yttersta vikt för att skapa rätt förutsättningar mellan Svenska kraftnät som elberedskapsmyndighet och de aktörer inom elförsörjningen där elberedskapsåtgärder behöver genomföras. De beredskapsåtgärder som planeras bekostas av anläggningsägaren och sedan ersätter Svenska kraftnät anläggningsägaren för kostnaderna efter genomförda åtgärder och verifierade kostnader. Då dessa anläggningsändringar är kostsamma investeringar som sträcker sig över lång tid så betyder det att anläggningsägaren behöver fatta beslut om investeringar utan en garanti från staten att få ersättning för dessa elberedskapsåtgärder om inte bemyndiganderamen utökas enligt hemställan. Svenska kraftnät kan då fatta årliga beslut för att ersätta årliga kostnader för elberedskapsåtgärder men detta betyder ju en risk för anläggningsägaren och är inte en risk som staten kan räkna med att anläggningsägaren är villig att ta. För att ge tydliga och långsiktiga spelregler är det därför av största vikt att hemställan godkännes.

7. Behövs beslut om hela beloppet eller räcker det med ett delbelopp?

Om inte hela beloppet beslutas så betyder det att en enskild anläggningsägare måste besluta om investeringar för elberedskapsåtgärder utan garanti från staten om ersättning enligt förklaringen ovan och det finns ingen garanti för att detta beslut kommer att fattas.

Med vänlig hälsning

Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200

172 24 SUNDBYBERG

STUREGATAN 1

TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

Från: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Skickat: den 10 januari 2020 16:05

Till: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>; Anteskog, Anna <Anna.Anteskog@svk.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: SV: Utökning

Hej!

Vi har följande följdfrågor kopplade till hemställan enligt mejlet nedan. Tacksam för er återkoppling om möjligt under nästa vecka.

1. Varför behöver bemyndigandet höjas från 250 mnkr till just 1250 mnkr?
2. Hur planeras utnyttjande av ett utökat bemyndigande fördelas över perioden fram till 2035?
3. Hur mycket av bemyndigandet gäller åtgärder kopplade till ö-drift i Stockholm?
4. Vad är den samhällsekonomiska kostnaden av att inte göra denna justering?
5. Vad är Svenska kraftnäts bedömning när det gäller spridningseffekter av förslaget om höjning av bemyndigandet? Dvs, kan kostnaden för elberedskap komma att öka med anledning av ovan förslag till höjning av bemyndigandet?

Mvh,
Eva

Från: Evertson, Joakim <Joakim.Evertson@svk.se>

Skickat: den 24 oktober 2019 10:01

Till: Eva Centeno López <eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se>

Kopia: Fredrik Norlund <fredrik.norlund@regeringskansliet.se>

Ämne: Utökning

Hej,

Bifogar härmed en hemställan om utökat beställningsbemyndigande.

Med vänlig hälsning

Joakim

JOAKIM EVERTSON

CHEF ELBEREDSKAP

SVENSKA KRAFTNÄT
BOX 1200

172 24 SUNDBYBERG

STUREGATAN 1

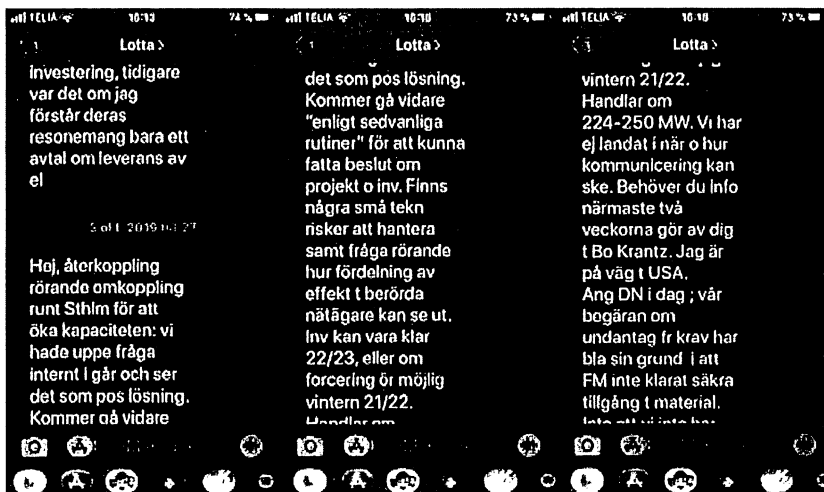
TEL 010 475 87 98

JOAKIM.EVERTSON@SVK.SE

WWW.SVK.SE

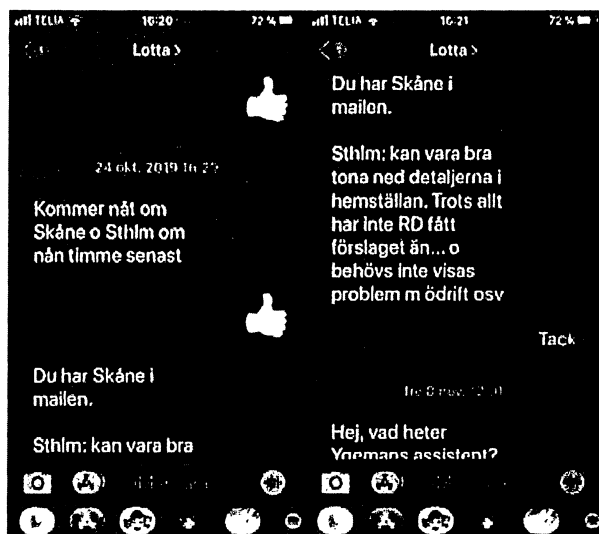
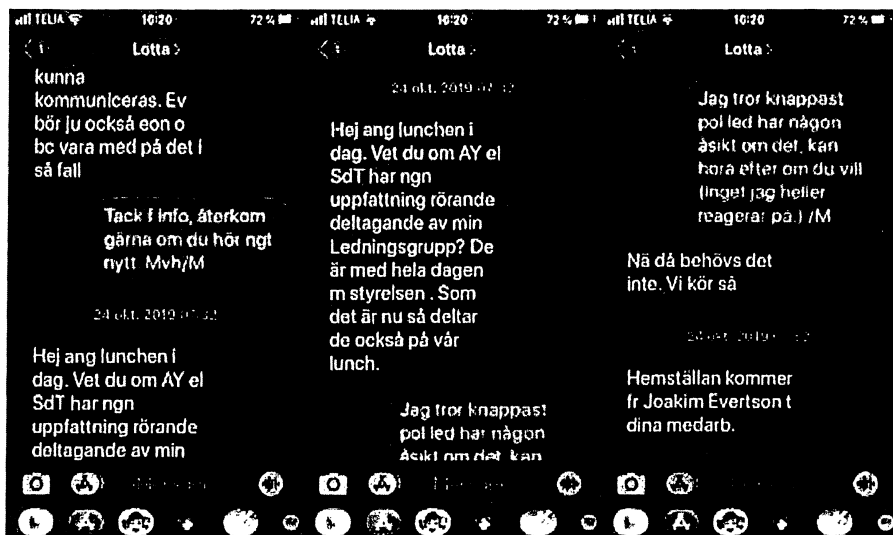
Bilaga 11

SMS mellan departementsrådet Magnus Blümer och generaldirektören Lotta Medelius-Bredhe

Bilaga 12

Diarieunderlag myndighetsprognoser

Budgetversion: 2020:RK20:nov

Utskriftsdatum: 2021-03-04

Affärsverket svenska kraftnät

Belopp i tkr

Anslag / Anslagsdel	2020	2021	2022	2023 Inkom
21 01 008 - AD01 del till SVK -21				
Ingående överföringsbelopp	22 162			
Disponibelt överföringsbelopp	13 000	0%	0%	0%
Prognos ¹	297 000	278 000	350 000	350 000

Prognos AD01

Prognosen för 2020 på 297 000 tkr baseras på den återupptagna totalförsvarsplaneringen, vilket medför en omställning av den svenska elberedskapen avseende vilken förmåga den behöver ha för att motsvara behovet av elkraft under kris och krig samt ytterligare åtgärder under år 2020 pga. den pågående Corona pandemin. Stora behov av elberedskapsåtgärder finns inom både elproduktion och eldistribution. Genomförandet av elberedskapsåtgärder försvåras dock av förändrade villkor för värmekraften vilket medför att värmeverk läggs ned eller byggs om till att producera mer värme men mindre el samt att förändringar i eldistributionsnätet tar tid och är svårt att genomföra pga. konkurrens med andra behov inom regional och lokal samhällsplanering. Ex. ytor som tas i anspråk för bostadsbyggande. Prognosen för perioden 2020 – 2023 bedöms som stigande vilket signalerar att omställningen baserat på den nya inriktningen börjar ge effekt och åtgärder genomförs och kostnader ökar i enlighet med tidigare bedömningar. Bedömningen är att utfallet kommande år kommer att öka betydligt vilket också betyder att anslaget kommer att behöva ökas då behoven är stora.

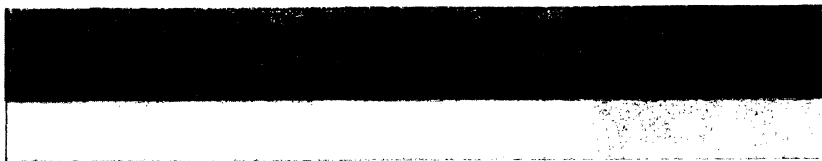
Särskilt skall det noteras att prognosen för 2020 är förknippad med stora osäkerheter pga. effekterna av krisen i samhället som beror på hanteringen av Corona viruset. Därtill finns en stor osäkerhetspost i utbetalningen till Stockholm Exergi som är en avsevärd del av budget 2020 (87 mnkr i tak). Osäkerheten består både i vilka kostnader Stockholm Exergi kommer att redovisa och i vilka kostnader som kan accepteras som driftsåtgärder, utifrån de krav som Svenska kraftnät har ställt upp i Bilaga 1 i beslut SvK 2020/43.

Mot bakgrund av ovan skulle ett anslagssparande av årets ej genomförda åtgärder till 2021 vara nödvändigt för att åstadkomma en ram under 2021 som inte kraftigt begränsar möjligheten till att genomföra nya åtgärder, speciellt om utbetalningen till Exergi är hög men inte hinns med i år. Det är för närvarande för tidigt att bedöma en exakt summa som då skulle behöva flyttas, men Svenska kraftnät bedömer att den kommer att hamna i intervallet 5 – 100 mnkr. Svenska kraftnät anholder om att få spara allt anslag som inte utnyttjas under år 2020.

Givet att åskade medel inte har erhållits för år 2021, och oaktat eventuellt sparande, indikerar prognosen för år 2021 att anslagskrediten kommer att behöva nyttjas. Vidare kommer besparingar gällande bland annat förvaltningsutgifter behöva genomföras för att budgeten ska kunna hamna i balans.

Anna Jacobsson 2020-10-23
2020:RK20:nov - Myndighet

Bilaga 13

Author
21.11.2019

Arbetsmaterial överenskommelse steg 1 och steg 2

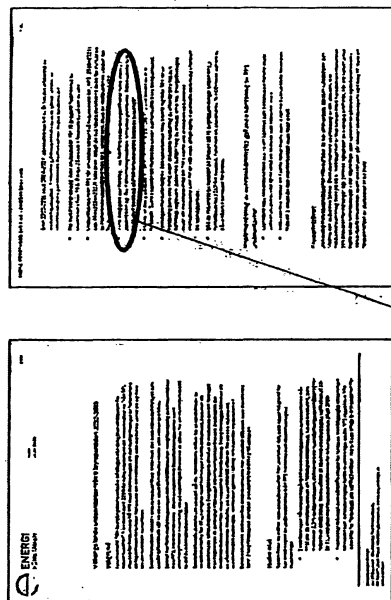
e-on

Avräkning på företagsnivå är en grund i överenskommelsen som har klarlagts och dokumenterats

Diskussioner som hållits och dokument som har överlämnats

- 2019-07-29 – Arbetsdokument och författningsförslag
- Kompletterande analyser
 - 2019-09-11
 - 2019-09-13
 - 2019-09-15
 - 2019-10-14
- 2019-10-18 – Villkor gällande underintäkter från tillsynsperioden 2012-2015, vilket är slutgiltigt och bekräftad överenskommelse
- 2019-10-25 – Avräkningsordning intäkter efter regleringsperioden

Överenskommelse 2019-10-18

Avräkning görs per företag, i de fall flera redovisningsenheter ryms inom samma juridiska bolag. D v s investeringsbelopp, anslutningsintäkter, NUAK-värde och brytpunkt bestäms utifrån elnätbolagets samlade tillgångar.

Avräkning på företagsnivå skiljer sig inte från dagens tillämpning hur IR används för investeringar mellan RE

Tillämpning av gällande lagstiftning, reglering och redovisningsprinciper

- Gällande lagstiftning och regelverk stipulerar hur intäktstram sätts för en redovisningsenhet samt hur det ska redovisas. Det finns inga begränsningar hur investeringar finansieras inom en redovisningsenhet
- I nu gällande regleringsperiod har elnätsföretag, med flera regleringsenheter, möjlighet att disponera intäkter för investeringar från en regleringsenhet till en annan
- I ordinarie hantering av övernullning mellan perioder gäller samma princip
- Gällande underintäkterna från RP 2012-2015 i fallet då intäktsramen använts under perioden, alt RP 2016-2019, hade elnätsföretaget haft intäkterna i kassan och därmed kunnat disponera dessa för investeringar mellan regleringsenheterna inom det juridiska bolaget då, nu och framåt

Överenskommelsen bygger på gällande lagstiftning, reglering och redovisningsprinciper för hur intäkter används för investeringar mellan redovisningsenheter på företagsnivå³

Departementets förslag företagsavräkning

1. Samtliga investeringar i företaget får tillgodogöras för att komma över brytpunkten (exkl nyanslutningar etc)
2. Om man har lägre underintäkt än investeringar så får man nyttja underintäkten upp till dess investerings värde. (exempel - om man har 100 mkr underintäkt i en redovisningsenhet och endast investerar för 50 mkr i den redovisningsenheten får man bara ut 50 mkr av underintäkten)

	RE 1	RE 2	Företag
Investeringar RP3	1 000	500	1 500
Anslutningsavgifter	-50	-50	-100
Brytpunkt 1%	-300	-300	-600
Överskjutande belopp	650	150	800
Varav:			
25% egen finansiering	163	38	
75% att avräkna mot underintäkt	488	113	

Som företag
klarat det 1%
kravet

Tillgängligt underintäkt från RP1
Tillåten underintäkt att utnyttja under RP3

100

200

Vad innebär detta för vad som går att
utnyttja inom respektive RE?

21.11.2019 4

I överenskommelsen liggande förslag till företagsavräkning

Exempel 1: En RE med höga investeringsnivåer och en med normala

	RE 1	RE 2	Företag
Investeringar RP3	1 000	500	1 500
Anslutningsavgifter	-50	-50	-100
Brytpunkt 1%	-300	-300	-600
Överskjutande belopp	650	150	800
Varav:			
25% egen finansiering	163	38	201
75% att avräkna mot underintäkt	488	113	601
Tillgängligt underintäkt från RP1	100	200	300
Tillåten underintäkt att utnyttja under RP3	100	113	300
Företagsutjämnning	0	+87	
Underintäkt att utnyttja efter utjämnning	100	200	

Mer investeringar än underintäkt

Skilnadén
300 – 213 = 87MKr att fördela proportionerligt till RE med återstående underintäkt att utnyttja

I överenskommelsen liggande förslag till företagsavräkning

Exempel 2: Båda RE med höga investeringsnivåer

	RE 1	RE 2	Företag
Investeringar RP3	1 000	1 000	2 000
Anslutningsavgifter	-50	-50	-100
Brytpunkt 1%	-300	-300	-600
Överskjutande belopp	650	650	1 300
Varav:			
25% egen finansiering	163	163	326
75% att avräkna mot underintäkt	488	488	976
Tillgängligt underintäkt från RP1	100	200	300
Tillåten underintäkt att utnyttja under RP3	100	200	300
Företagsutjämnning	0	0	
Underintäkt att utnyttja efter utjämnning	100	200	

Mer investeringar än underintäkt

I det här fallet utnyttjar båda RE sina tillgängliga underintäkter och det finns inget att fördela.

I överenskommelsen liggande förslag till företagsavräkning

Exempel 3: Båda RE med normala investeringsnivåer

	RE 1	RE 2	Företag
Investeringar RP3	450	500	950
Anslutningsavgifter	-50	-50	-100
Brytpunkt 1%	-300	-300	-600
Överskjutande belopp	100	150	250
Varav:			
25% egen finansiering	25	38	63
75% att avräkna mot underintäkt	75	113	188
Tillgängligt underintäkt från RP1	100	200	300
Tillåten underintäkt att utnyttja under RP3	75	113	188
Företagsutjämnning	0	0	
Underintäkt att utnyttja efter utjämnning	75	113	

Mer underintäkter än investeringar, även på företagsnivå, inget att fördela.

Inget av RE investerar tillräckligt för att utnyttja hela underintäkten därav finns inget att fördela mellan enheterna.

I överenskommelsen liggande förslag till företagsavräkning

Exempel 4: Båda RE med låga investeringsnivåer

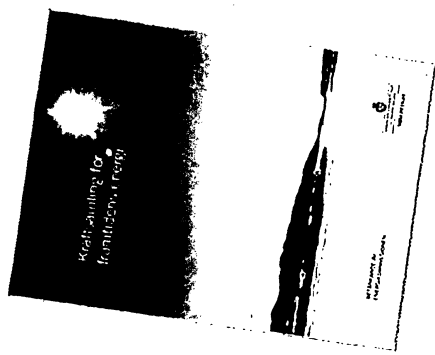
	RE 1	RE 2	Företag
Investeringar RP3	350	350	950
Anslutningsavgifter	-50	-50	-100
Brytpunkt 1%	-300	-300	-600
Överskjutande belopp	0	0	0
Varav:			
25% egen finansiering	0	0	0
75% att avräkna mot underintäkt	0	0	0
Tillgängligt underintäkt från RP1	100	200	300
Tillåten underintäkt att utnyttja under RP3	0	0	0
Företagsutjämnning	0	0	
Underintäkt att utnyttja efter utjämnning	0	0	

Varken på företagsnivå eller som enskilda RE uppnår någon 1% gränsen. Därav kan ingen av RE utnyttja någon underintäkt

Målbild 2040

Den svenska målsättningen

- 100 procent förnybar elproduktion år 2040
- 50 procent effektivare energianvändning 2030, (jämfört med 2005)
- Nettonollutsläpp av växthusgaser år 2045, därefter negativa utsläpp
- Utsläppen från inrikes transporter, utom inrikes flyg, ska minska med minst 70 procent senast år 2030, (jämfört med 2010)

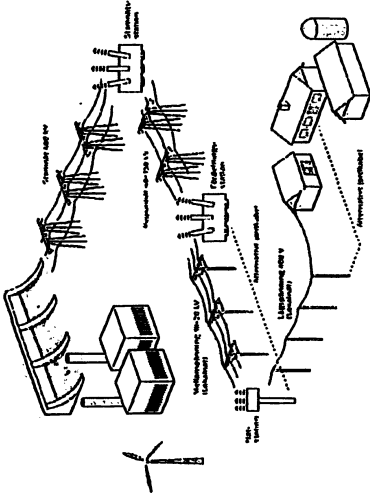
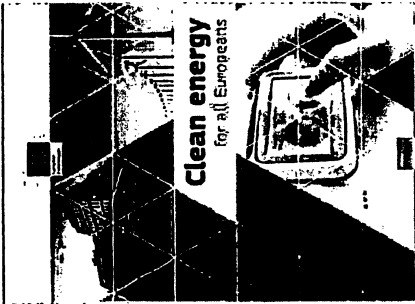

Samhällets krav på energi –

- konkurrenskraftig
- grön
- tillgänglig
- Tuffa klimatmål utmanar traditionella lösningar
- Ökad urbanisering kräver nya strukturer
- Digitalisering påverkar alla sektorer
- Fokus på effektivitet och kostnader
- Ökad flexibilitet och hållbarhet

Vi har ett energilandskap i förändring med nya roller och nya ansvar

Ett energilandskap i förändring

Dagens elsystem

Centraliserad produktion

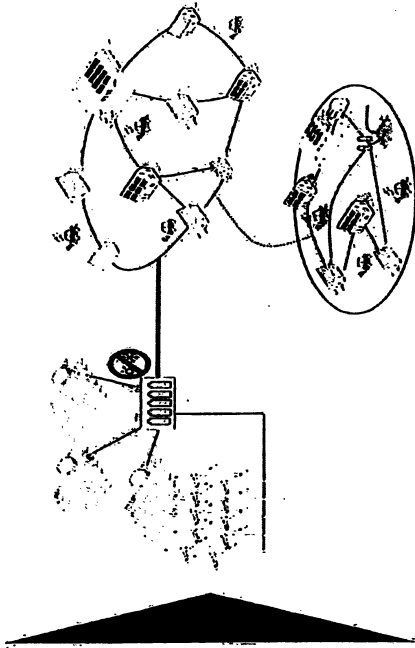
Få anslutningar

Reaktivt agerande och styrning

Begränsad transparens och uppkoppling på distributionsnivå

Begränsat kundengagemang

Elnätet dimensionerat för att möta max last

Framtidens elsystem

Energiflöde i båda riktningarna

Ökat behov från nya sektorer (elbilar, värmepumpar, datacenter) och en enorm ökning i antalet anslutna småskaliga anläggningar på distributionsnivå

Avancerad elnäts automation and styrning

Koordination and informationsutbyte mellan DSO och TSO

Behov att bygga relationer samt underlätta för konkurrens och utveckling.

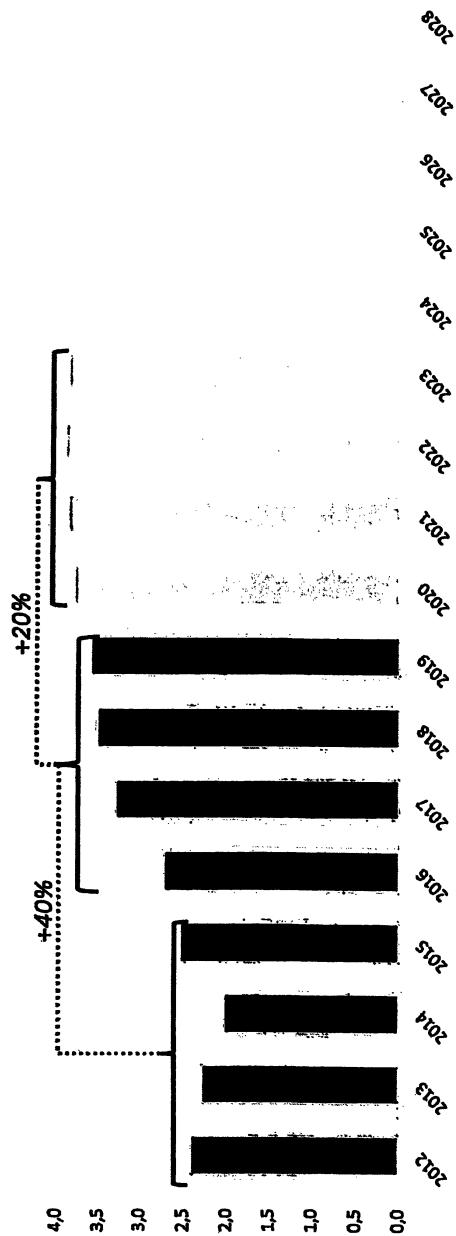
Optimerade nätverksinvesteringar, användning av alternativa flexibla lösningar

Investeringar i svensk elnätinfrastruktur möjliggör 2040 målen, tillväxt i svenska städer och regioner med hållbara energilösningar

Sverige växer och attraherar olika former av investeringar

- Befolkningstillväxt
- Urbanisering
- Nya industrier (datacenters, batterifabriker etc)
- Omställning av industri till elintensiva processer

- Elektrifierad transportsektor
- Vindkraft
- Solceller

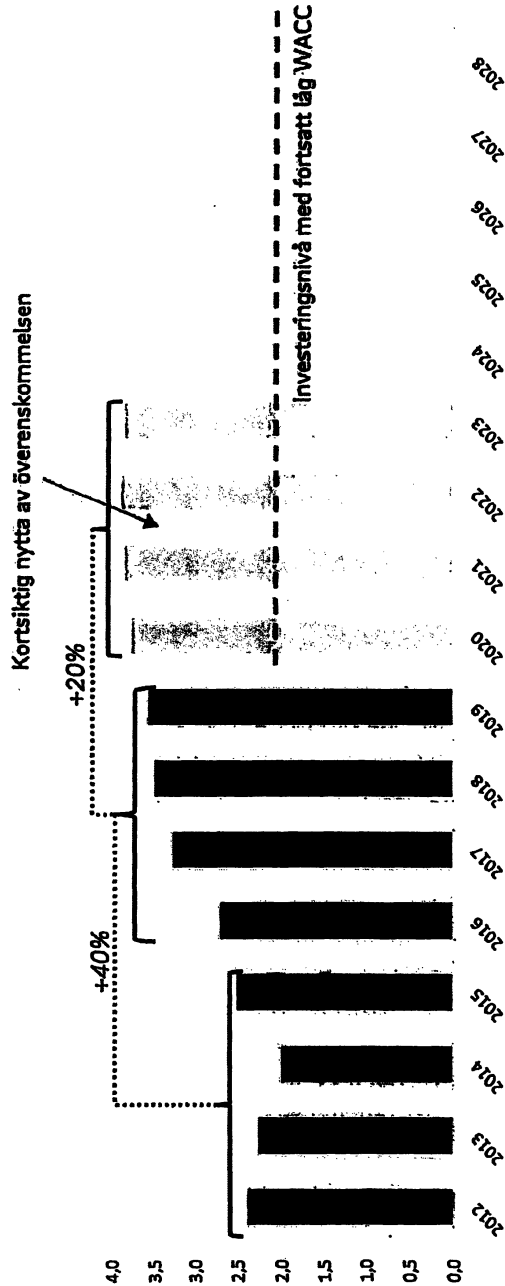

Investeringar i svensk elnätinfrastruktur möjliggör 2040 målen, tillväxt i svenska städer och regioner med hållbara energilösningar

Sverige växer och attraherar olika former av investeringar

- Befolkningstillväxt
- Urbanisering
- Nya industrier (datacenters, batterifabriker etc)
- Omställning av industrin till elintensiva processer

- Elektrifierad transportsektor
- Vindkraft
- Solceller

Vad vill E.ON

Vi har fixat steg 1 (överenskommelsen)!

Nu behöver vi prata om vad som händer efter RP3.

E.ON:s mål:

- Att hitta en långsiktig hållbar lösning för regleringen med en avkastningsnivå som medger satsningar i elnäten, vilket innebär
- en rimlig WACC som bas och
 - incitament som stödjer omställningen

Detta behöver vi göra i större omfattning

Exempel på behov och investeringar som möjliggör tillväxt och 2040 mål

SVKs 10-åriga systemplan anger investeringsbehov på 45 mdr kr!

E.ON behöver göra investeringar i samma storleksordning för region- och lokalnät under samma period

Detta kräver:

- Digitalisering
- Nya mät lösningar
- Nya kommunikationslösningar
- Mer automation
- Nya kundgränssnitt
- Nya affärsmodeller

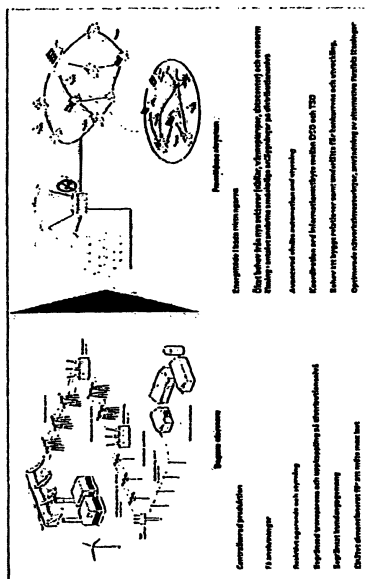
**För denna omställning behövs
mycket mer av:**

Smarta systemlösningar som

nyttjar flexibilitet hos elnätet,

kunder, producenter och

energilager i trånga regioner/nät

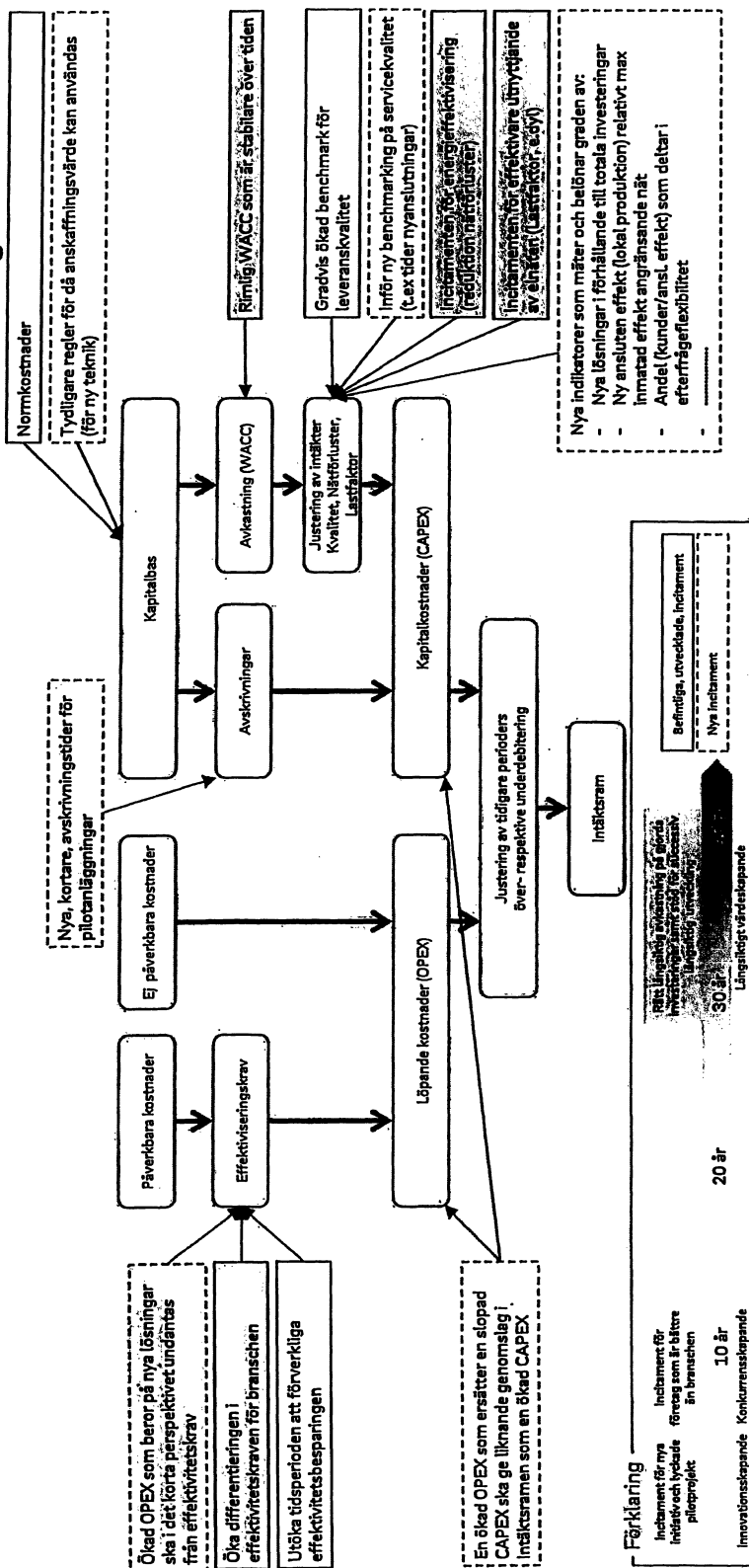

Exempel på E.ON projekt som stödjer denna utveckling

- Coordinet • LES – Simris
- Switch • DLR-Öland

Utan rätt incitament i regleringen riskerar dagens pilotprojekt att bli nattfjärilar

För ett förnyat och omställt energisystem – krävs fler incitament, i flera tidsperspektiv, som ger stöd för önskad utveckling

Vi kan uppnå detta genom

- ▶ Arbete i branschen med konkreta förslag på hur incitamenten i regleringen kan utvecklas
- ▶ Löpande dialog Bransch-Departement-Ei om målbild om hur incitamentens får avsedd styreffekt.

Dialogen ska säkerställa rätt balans mellan
avkastning, investeringsdriv och skäliga priser
- ▶ Målsättning: att det finns en samsyn om regleringens utvecklingsbehov senast december 2020

Lyckas vi gemensamt med detta så kan vi lägga den rättsliga processen för RP3 bakom oss!

15 i lag 17

STRIKT FÖRTROLIGT OCH KONFIDENTIELLT

Lindahl

PM

Till: Chefsjuristen Patrik Håkansson, E.ON Sverige AB

Från: Mikael Wämsby och Sara Andersson, Advokatfirman Lindahl KB

Datum: 30 oktober 2019

Ang: Övergångsreglering och beslut om s.k. överrullning av belopp från den första till den tredje tillsynsperioden

1 BAKGRUND

Regeringen föreslog den 4 april 2019 (Ds från Infrastrukturdepartementet, promemorian *Ny övergångsbestämmelse till ellagen när det gäller intäktsram för nätverksamhet*) följande övergångsbestämmelse till 5 kap. ellagen

6. När 5 kap. 27–29 §§ tillämpas för första gången ska det vid beräkningen av intäktsramen för den tillsynsperiod som avvikelser avser inte tas hänsyn till om nätkoncessionshavarens samlade intäkter från nätverksamheten har varit mindre än intäktsramen för en tidigare tillsynsperiod.

Övergångsbestämmelsen syftar till att nätföretagen inte ska kunna använda underskott som förts vidare från den första tillsynsperioden 2012–2015 under den tredje tillsynsperioden 2020–2023. Elnätsföretagen är starkt kritiska till lagförslaget. Vi har i tidigare PM redovisat uppfattningen att den föreslagna regleringen torde strida mot grundläggande rättsprinciper i såväl nationell rätt som EU-rätt.

För att så långt som möjligt undanröja onödig osäkerhet om intäktsregleringen har elnätsföretagen och regeringen diskuterat en "överenskommelse" som i huvudsak skulle innebära att

- (1) en övergångsbestämmelse som stoppar användning av underskotten ska antas och träda i kraft under 2020 (helt eller i huvudsak i enlighet med ovan återgivna förslag av den 4 april 2019, nedan kallad "stoppregeln");
- (2) avstämningar ska göras under 2020 och därvid kan det komma att fattas beslut enligt 5 kap. 27–29 §§ ellagen om belopp som får uppbäras under tillsynsperioden 2020–2023 (nedan "överrullningsbesluten 2020"); och
- (3) ytterligare ändringsreglering ska antas under 2021, som möjliggör för nätföretag att uppbära outnyttjade underskott från den första tillsynsperioden 2012–2015 under förutsättning att beloppen används till investeringar (till sådan bestämmelse eller bestämmelser, nedan "lättnadsregeln", finns ännu inget förslag).

Vi har ombetts att uttala oss om förutsättningar för tillämpning och rättslig prövning av stoppregeln i samband med överrullningsbesluten 2020, samt förvaltningsrättsliga konsekvenser och risker om besluten fattas och vinner laga kraft innan lättnadsregeln antas.

För alla tjänster tillhandahållna av Lindahl gäller Lindahls allmänna villkor. Dessa finns på www.lindahl.se

Advokatfirman Lindahl KB Staden 6, 211 38 Malmö. Tel 040 664 66 50, fax 040 664 66 55, www.lindahl.se

STRIKT FÖRTROLIGT OCH KONFIDENTIELLT

Diskussionen och våra rekommendationer nedan grundas uteslutande på föreliggande förslag till övergångsbestämmelse från den 4 april 2019 och muntliga uppgifter om överenskommelsens innehåll i relevanta delar.

2 RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER

Efter slutet av innevarande tillsynsperiod (2016–2019) kommer nätföretagen (under 2020) att rapportera sina verkliga intäkter under perioden till Energi-marknadsinspektionen ("EI"). De verkliga intäkterna i respektive företag ska därefter jämföras med företagets intäktsram.

Bestämmelserna i 5 kap. 27–29 §§ ellagen anger att vid avvikelser från intäktsramen ska EI besluta att minska intäktsramen för den berörda nätverksamheten med ett belopp som motsvarar överskottet respektive att den berörda nätverksamheten får uppbära ett belopp som motsvarar dess underskott under den närmast följande tillsynsperioden. Lagtexten anger inte någon tidpunkt då sådana beslut tidigast eller senast ska fattas.

Stoppregelns tänkta utformning framgår ovan. I författningskommentaren till förslaget anges att bestämmelsen innebär att EI – vid kontroll av om nätföretagens intäkter avviker från intäktsramen 2016–2019 – ska göra en särskild beräkning av intäktsramens storlek och det ska då inte ha någon betydelse om nätföretagens intäkter understigit intäktsramen under tillsynsperioden som gick till ända år 2015 (Ds av den 4 april 2019, s. 10).

3 TILLÄMPNING AV STOPPREGELN OCH LÄTTNADSREGELN

Det är självfallet ytterst vanskligt att bedöma frågeställningar om hur nätföretagens rapportering och myndighetens beslutsfattande kommer att se ut i detalj när den föreslagna stoppregeln är under bearbetning, överrullningsbesluten 2020 ännu ej fattade och den tänkta lätttnadsregeln inte föreligger ens i konceptform.

Givet dessa utgångspunkter bedömer vi att om det antas en stoppregel enligt föreliggande förslag (Ds av den 4 april 2019) kommer EI:s överrullningsbeslut 2020 att innefatta tillämpning av den nya bestämmelsen. Det kommer vidare att finnas möjlighet för nätföretag att rättsligt angripa besluten och EI:s tillämpning av stoppregeln i besluten. Om överrullningsbesluten 2020 inte överklagas, och därmed vinner laga kraft vid en tidpunkt som ligger före ikraftträdandet av lätttnadsregeln, väcker det frågor och ökar osäkerheten om vilken legal effekt lätttnadsregeln kan få avseende belopp som omfattas av sådana lagakraftvunna beslut.

3.1 Innebär kommande överrullningsbeslut 2020 tillämpning av stoppregeln?

Ellagen anger i 5 kap. 27–29 §§ att EI ska fatta beslut efter avstämningen efter utgången av en tillsynsperiod. Lagtextens utformning och grundläggande principer talar för (i) att det ska fattas beslut som tydligt uttrycker EI:s motiverade bedömning i fråga om belopp som får uppbäras under tillsynsperioden 2020–2023 och i fråga om beloppens storlek, (ii) att dessa beslut kommer att vara överklagbara och (iii) att besluten kommer att innefatta tillämpning av stoppregeln.

Vid ovan angiven bedömning ska EI utgå från den gällande intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019. Den intäktsramen inkluderar underskott från

STRIKT FÖRTROLIGT OCH KONFIDENTIELLT

tillsynsperioden 2012-2015 till följd av det tilläggsbeslut som EI meddelat om att tidigare fastställd intäktsram (enligt grundbeslutet) ska *ökas* med ett belopp motsvarande nämnda underintäkter. Det föreligger alltså en enda intäktsram för tillsynsperioden 2016-2019.

Vår grundläggande förståelse av den föreslagna stoppregeln (enligt beskrivning i Ds av den 4 april 2019) är att EI under 2020, vid avstämningar eller senast vid påföljande beslut enligt 5 kap. 27–29 §§ ellagen, kommer att genomföra beräkningar och göra ställningstaganden i enskilda fall som påverkas av stoppregeln och därmed på ett eller annat sätt innefattar en tillämpning av ifrågavarande bestämmelse. Hur dessa ställningstaganden av myndigheten manifesterats – t.ex. hur beslut/avstämningar kommer till uttryck, om myndigheten själv tydligt rubricerar och utformar sina ställningstaganden som överklagbara beslut och huruvida det görs några tydliga uttalanden om överrullning – är delvis en annan fråga. Enligt 5 kap. 27–29 §§ ellagen är dock utgångspunkten att EI ska fatta vissa beslut om de faktiska intäkterna överstigit eller understigit intäktsramen (dvs. nätföretagen ska få motiverade överklagbara beslut oavsett det faktiska utfallet för tillsynsperioden, om än med olika innehåll). Motsvarande beslut enligt 5 kap. 20 § ellagen i den äldre regleringen utformades på vanligt sätt, med motivering och tydlig överklagandehänvisning.

Även om EI inte skulle meddela beslut med tydligt återopandé av stoppregeln, är det vår uppfattning att en tillämpning av stoppregeln skulle ske vid *varje slag* av ställningstagande i enskilda fall där EI på grund av stoppregeln inte beaktar underskott från tillsynsperioden 2012–2015 när beloppet enligt 5 kap. 29 § ellagen beslutas. Detta då sådana underskott ingår i och utgör intäktsramen för tillsynsperioden 2016-2019. Om mellankommande s.k. tilläggsbeslut avseende underskott från tillsynsperioden 2012–2015 endast avgränsas bort (om det t.ex. sägs i EI:s beslut att tilläggsbesluten ska "bortses från" utgör detta likväl *slutsatser grundade på stoppregeln*, dvs. med andra ord tillämpning av stoppregeln. Även avstämningar utformade som en ren jämförelse mellan tidigare "grundbeslut" om intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 och verkligt utfall, som bortser från mellankommande tilläggsbeslut om överrullning från tillsynsperioden 2012–2015 utan att vare sig tilläggsbesluten eller stoppregeln omnämns, måste anses innefatta tillämpning av stoppregeln just genom att tilläggsbesluten ej beaktas.

3.2 Kan myndighetsbeslut överklagas i fall där stoppregeln tillämpats?

Enligt det ovan sagda torde EI:s kommande avstämningar 2020 och ställningstaganden om belopp som enskilda nätföretag får eller inte får uppbära under perioden 2020–2023, oavsett hur EI:s beräkningar och bedömningar och utfallet därav kommer till uttryck, innefatta tillämpning av stoppregeln. När EI sålunda tillämpat stoppregeln i enskilda fall följer enligt vår mening att berörda nätföretag kommer att kunna överklaga dessa beslut. Tillämpning av stoppregeln innebär nämligen att överrullning av belopp från den första tillsynsperioden till den tredje tillsynsperioden begränsas jämfört med vad som annars skulle gällt enligt ellagen. Detta innebär i sin tur att besluten i denna del får anses gå nätföretagen emot, varigenom besluten kan överklagas. En överprövning av EI:s rättstillämpning i besluten kan innefatta s.k. lagprövning av huruvida stoppregeln strider mot överordnade normer och därför inte ska tillämpas.

STRIKT FÖRTROLIGT OCH KONFIDENTIELLT

3.3 Kan beslut där stoppregeln tillämpats, påverka lättnadsregelns effekt?

Den överenskommelse som nu diskuteras mellan nätföretagen och regeringen kan komma att innebära att ny lag avseende underskott från tillsynsperioden 2012–2015 antas både 2020 (stoppregeln) och 2021 (lättnadsregeln). Den sistnämnda lagändringen (lättnadsregeln) skulle tillkomma *efter* att El:s överrullningsbeslut 2020, med tillämpning av stoppregeln, fattats. Om besluten inte överklagas kommer de med all sannolikhet även att ha vunnit laga kraft före lättnadsregelns ikraftträdande. Därmed uppkommer frågan om lagakraftvunna överrullningsbeslut 2020 påverkar om och hur den kommande lättnadsregeln tillämpas.

På förvaltningsrättens område gäller som huvudregel att de materiella och processuella föreskrifter som ska tillämpas i ett beslut är de föreskrifter *som gäller vid tidpunkten för prövningen*.¹ Det innebär att om överrullningsbesluten 2020 överklagats är det enligt huvudregeln möjligt att ta lättnadsregeln i beaktande i besluten eller i dom som ändrar dessa, så länge som en överprövning pågår.

Om besluten vunnit laga kraft innan ändringsregleringen antas gäller delvis andra förutsättningar för att lättnadsregeln ska få avsedd effekt. Detta hänger framförallt samman med frågeställningar om överrullningsbesluten 2020 anses ha rättskraft och *om lättnadsregeln i så fall bryter igenom rättskraften*. Svaren på frågor om förvaltningsbesluts rättskraft och förutsättningarna för att ändra sådana beslut genom efterkommande lag får sökas i förvaltningsrättsliga principer och kan innefatta komplexa bedömningar om bl.a. rättssäkerhet samt beslutens och lagändringens karaktär och verkningar.²

Enligt vår uppfattning torde en ny lättnadsregel som vidgar möjligheterna att uppbära outnyttjade underskott kunna få effekt även om den antas vid en tidpunkt efter beslut där det tillämpats en – för nätföretagen – strängare regel om samma underskott. Detta är dock mycket svårt att bedöma utan kännedom om utformningen av kommande ändringslagar och beslut. Frågeställningen kompliceras även betydligt av den säregna regleringsteknik som beskrivits ovan – nämligen att det först skulle antas en stoppregel (som uppenbarligen går längre än lagstiftaren avser), varefter denna stoppregel tillämpas på enskilda fall i beslut som får vinna laga kraft och att det slutligen – *efter* dessa besluts lagakraftvinnande – antas en lättnadsregel som potentiellt går emot både tidigare lag och beslut. Om regleringen sker på det sätt och i den ordning som nyss sagts – alltså inklusive mellankommande överrullningsbeslut 2020 som får vinna laga kraft – anser vi att det riskerar att ställa ytterligare mycket höga krav på tydlighet i utredningar och lagstiftning, samt riskerar att väcka principiella frågor som vi inte nu kan överblicka eller bedöma.

Sammantaget anser vi att det finns en så påtaglig osäkerhet om de verkliga slutliga effekterna av en eventuell framtida reglering med antagande och tillämpning i de steg som beskrivits att det – som vi uppfattat situationen – skulle föreligga starka rättsliga skäl för nätföretagen att överklaga kommande

¹ Se t.ex. von Essen, *Processramen i förvaltningsmål*, s. 34 ff.

² Se t.ex. von Essen, *Processramen i förvaltningsmål*, s. 64–65 och s. 71 ff.

STRIKT FÖRTROLIGT OCH KONFIDENTIELLT

överrullningsbeslut 2020 för att undvika risk för en betydande rättsförlust. Ur en strikt legal synvinkel kan vår rekommendation – i ljuset av skisserad lagstiftning – därför inte bli någon annan än att dessa kommande överrullningsbeslut 2020 bör överklagas av nätföretagen till undvikande av att besluten vinner laga kraft innan lättnadsregeln hinner träda i kraft.

Regeringskansliet

Promemoria

2019-10-21
12019/

Bilaga 15

Infrastrukturdepartementet
Energienheten
Kansliråd
Joakim Cejje
joakim.cejje@regeringskansliet.se

Tjänsteanteckning från samtal med E.ON

När: 18 oktober kl 16.45

Deltagare: Magnus Blümer och Joakim Cejje (båda
Infrastrukturdepartementet), Johan Mörnstan och Göran Bolin (E.ON)

Sammanfattning: E.ON redogjorde för de lösningar som E.ON avser att göra för att möta behovet av lokal kapacitet samt, om tillräcklig kapacitet kan frigöras, även tillkommande kunder. E.ON har idag ett uttagsabonnemang på 750 MW, där toppbehovet idag är 1000 MW. E.ON har i dagsläget förfrågningar på ytterligare 130 MW från tillkommande kunder. För att möta kapacitetsbehovet ser E.ON framför sig 3 lösningar

- Upphandling av produktionskapacitet om 95 MW från Heleneholmsverket. Detta är möjligt genom den så kallade nätkapacitetsreserven som är möjlig att göra inom ramen för nu gällande intäktsreglering för säkerställande av lokal produktion. Heleneholmsverket kommer uteslutande att drivas på biogas.
- E.ON kommer också att använda sig av lokala flexibilitetslösningar om 60 MW för att möta kapaciteten kommande vinter.
- E.ON planerar att i avtal med Svenska kraftnät avtala en lösning om mothandel på Baltic Cable. Behovet uppges vara cirka 100–150 MW.

Lösningarna kommer gälla från och med nu. Ovan verktyg möjliggör expansion för bl.a. Pågen, Polykemi och Ystad hamn.

Bilaga 16

Möte med Ei 2019-09-02

 stockholm
exergi

Eleffektläget i Stockholm

Agenda:

13.00 kort presentation

13.05 elsystemet och fjärrvärmens roll, exemplet fjärrvärme och kraftvärme i Stockholm

13.30 den akuta eleffektfrågan i Stockholm, utmaningar och möjliga lösningar för el- och värmeförsörjningen

14.00 elmarknadens regelverk och rollfördelning, utmaningar och möjligheter för att nå klimatomål, för att klara leveranssäkerhet i vardagen och i kris, och för att möjliggöra konkurrenskraftig tillväxt

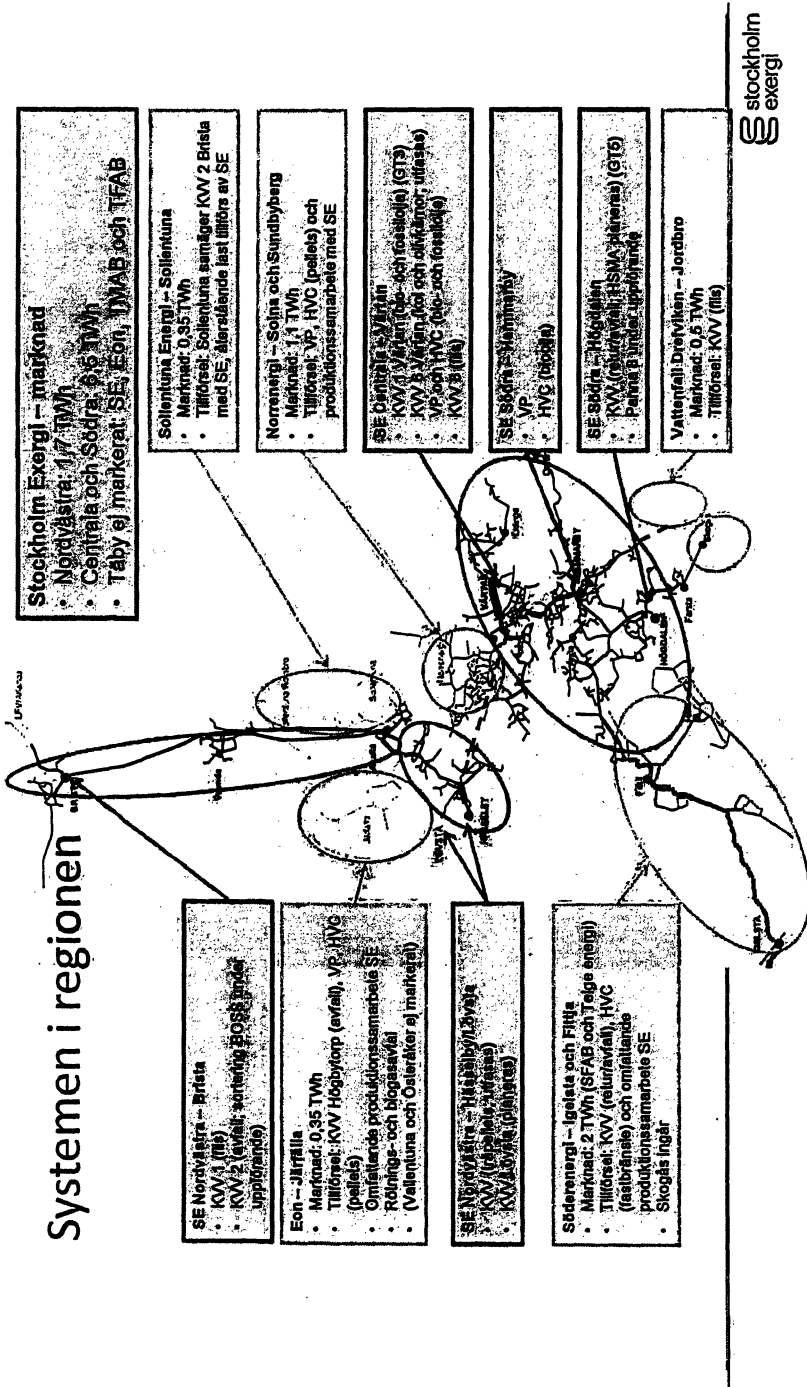
14.30. fortsatt diskussion och visning av kontrollrummet i det nya blockkraftvärmeverket Värtan

15.00 avslut och för dem som önskar en visning av hela blockkraftvärmeanläggningen

Regionens fjärrvärmesystem

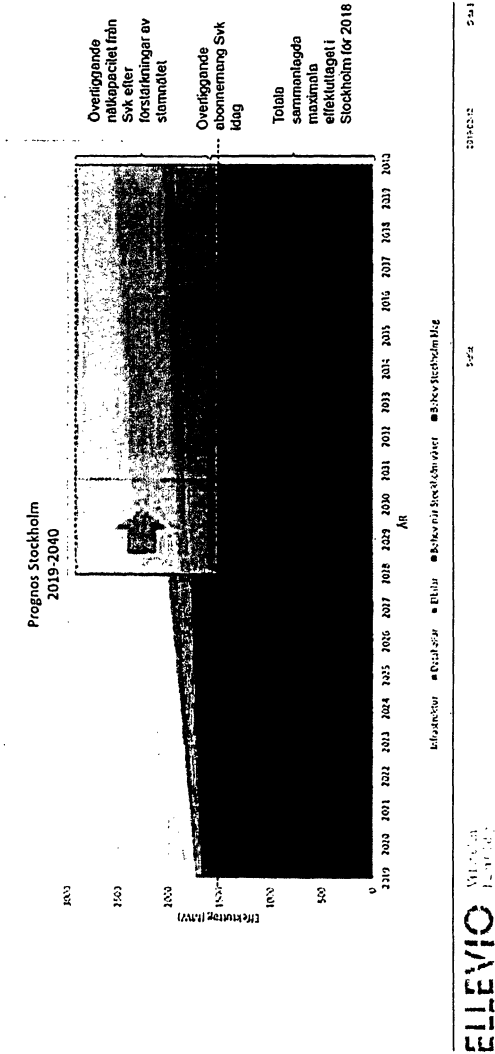

Systemen i regionen

Eleffektläget i Stockholm – Ellevios prognos

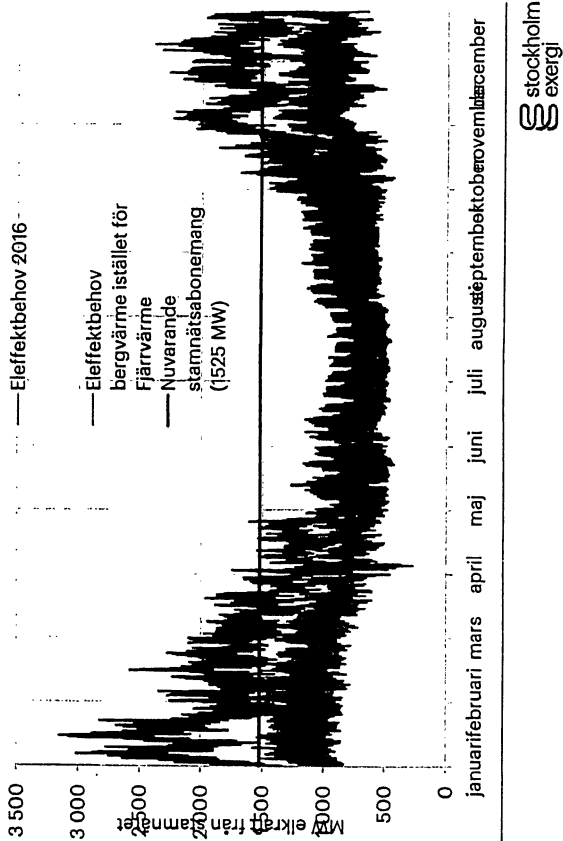
Stockholms befolkningsökning är den största drivkraften till det ökade effektbehovet enligt Ellevios prognos

Eleffektbehov i Stockholm om fjärrvärmen ersätts av bergvärmepumpar

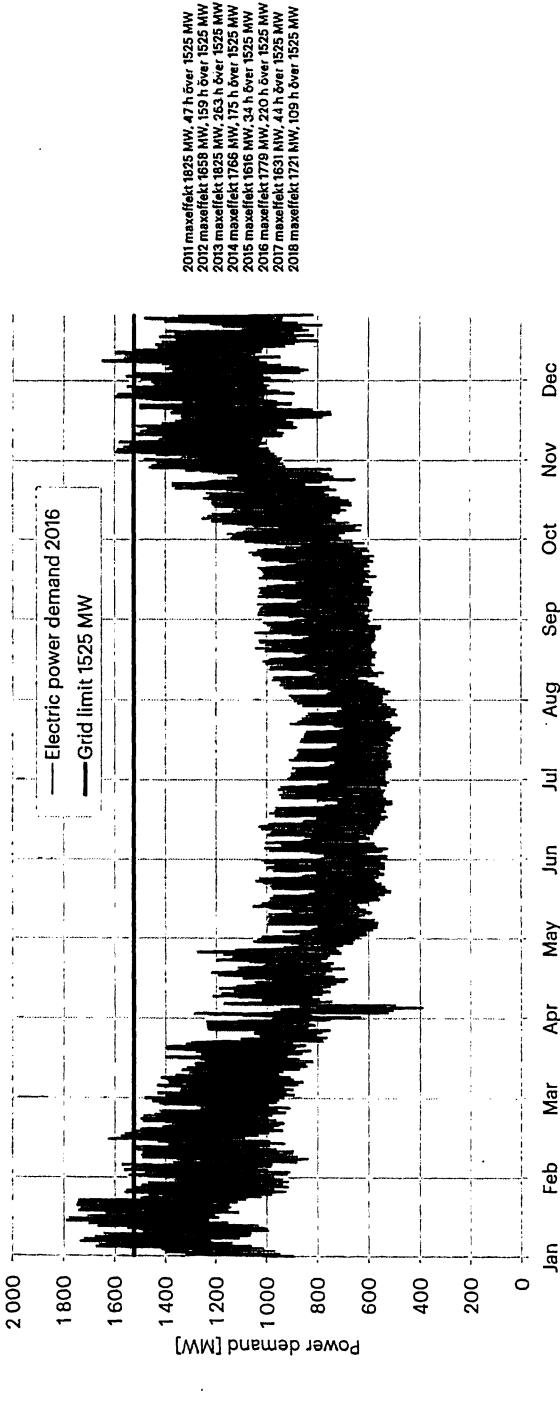
(Exemplet visar faktiskt väder 2016)

- Eleffektbehov från stamnätet (lila linje): max 1569 MW (mitten januari) och min 265 MW (början april)
- Max eleffektbehov om BVP ersätter FJV (kl. 09:00 den 15 januari): från 1461 MW till 3154 MW = 1694 MW. Här till kommer eleffektbehov p.g.a. bortfall CHP: 57 MW. Totalt: 1751 MW – detta motsvarar i storleksordningen två kärnkraftsreaktorer!

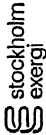

2019-09-02

Utan kraftvärme råder eleffektbrist redan i dag

7 2019-09-02

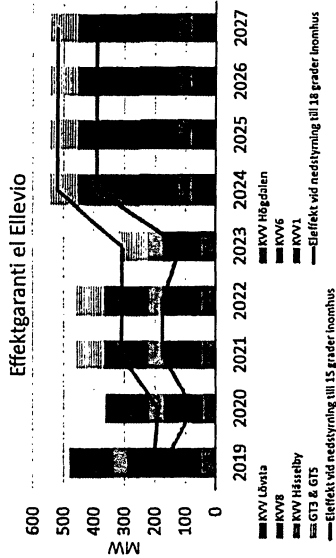

A Effektbalans med Lövsta, KVV1, G3 & G5, utan KVV6

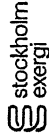
Enligt Elis

Förändringar effektbalans

- 2020 KVV6 avvecklad
- 2021 G3 & G5 ca 90 MW el livslängdsförlängda
- 2023 KVV1 ur drift pga. livslängdsförlängning
- 2024 KVV1 livslängdsförlängd
- 2024 230 MW vä Befintligt Hässelby avvecklas
- 2024 267 MW vä ny Lövsta KVV
- 2024 Sammanbindningsledning NV-C

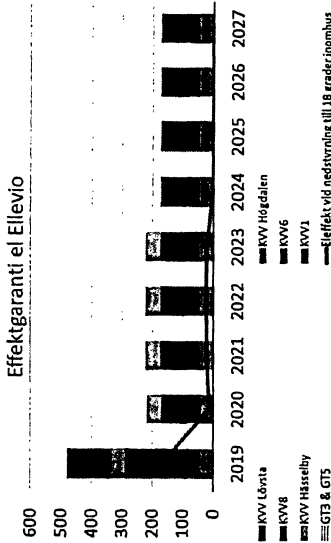
2019-09-02

B Effektbalans utan KVV1, KVV6, Lövsta, G3 & G5

Förändringar effektbalans

- 2020 KVV1 och KVV6 avvecklad
- 2023 90 MW vä ny HVC bioolja i Skarprnäck ersätter befintliga 35 MW vä
- 2024 200 MW vä ny HVC bioolja i Hammarby
- 2024 Befintligt Hässelby 230 MW vä avvecklas
- 2024 160 MW vä ny HVC pellets i Hässelby

Produktionsgarantier till Ellevio sedan 2000

År	Produktionsgaranti [MW]	Stamnätsab. [MW ₂ na]	Stamnätsavgift [kr/kWh, år]	Effektintäkt [mkr]
00	324	na	29,7	9,6
01	367	na	29,7	10,9
02	420	1476	39,6	16,6
03	480	1483	39,6	19,0
04	480	1433	39,6	19,0
05	483	1370	39,6	19,1
06	403	1330	39,6	16,0
07	463	1300	39,6	18,3
08	395	1280	39,6	15,6
09	407	1250	48,4	19,7
10	300	1360	60,5	18,2
11	300	1360	72,6	21,8
12	300	1400	79,2	23,8
13	225	1450	84,7	19,1
14	195	1480	84,7	16,5
15	190	1525	84,7	16,1
16	290	1525	74,0	21,5
17	290	1525	74,0	21,5
18	320	1525	82,0	26,2
19	320	1525	95,0	-

- Ellevio och Stockholm Exergi har tecknat avtal om produktionsgaranti avseende eleffekt under två decennier
- Ersättningsnivåerna har byggts på Svk:s stamnätsavgift för nänytta
- Denna avgift är inte tillnärmelsevis tillräcklig för att motivera ersättande investeringar i SE:s anläggningspark
- Om inte eleffekt värderas måste Stockholm Exergi satsa på hetvattenpannor, värmepumpar eller elpannor, som är väsentligt billigare att bygga, och där de senare inte tillför någon elnytta alls, utan tvärtom drar el

10 2019-09-02

Förslag: inarbeta ett enkelt tillägg i Elförordningen för att tydliggöra var ansvaret ska ligga

Utkast till förslag till komplettering i Elförordningen § Överföring av el är av god kvalitet enligt 3 kap. 9 § ellagen (1997:857) när brister hos överföringen av el med avseende på nätkapacitet undviks av nätkoncessionshavare genom förebyggande åtgärder.

Nätkoncessionshavare skall därför alltid ha inköpta kapacitetstjänster från elproducenter eller förbrukare som är nödvändiga för driften av nätet och som inte kan tillhandahållas genom ökat abonnemang från överliggande nät (nätkapacitetsreserv), så snart det finns skäl att anta att erforderliga kapacitetstjänster, innefattande även sådan nätkapacitet som krävs för anslutning av nya elanläggningar enligt 3 kap. 6–7 a §§ ellagen (1997:857), inte kan tillhandahållas genom ökat abonnemang från överliggande nät eller nätkapaciteten inte kan säkerställas av nätkoncessionshavaren på annat sätt än genom nätkapacitetsreserv.

- Förslaget innebär att en nationellt tillämplig modell för att tillföra lokal, hållbar och leveranssäker (inkl. ”ödrift”) eleffekt skapas
- Förslaget innebär att risken för lokal eleffektbrist minimeras
- Förslaget premierar de samhällsekonomiskt effektivaste lösningarna för eleffekt och elnät samtidigt; lokal eleffekt kan komplettera Svk:s elnät och därigenom kan samhällsekonomiskt suboptimala investeringar undvikas
- Lokal eleffekt bidrar kraftfullt till att möjliggöra elektrifiering av biltrafiken i städerna
- Lokal eleffekt är i praktiken en förutsättning för att landets städers tillväxtpotentialer ska kunna realiseras
- Lokal eleffekt baserad på prima kraftvärmeeffekt passar perfekt ihop med utbyggd icke-prima vindkraftseffekt

Ett alternativ: en ny tilläggstariff för SvK, vid lokal överföringskapacitetsbrist, i tillägg till stamnätstariffen

- Ei har i möten med SE poängterat skillnaden mellan den regionala nätägarens ansvar vad gäller nya respektive befintliga kunder
 - (1) att inte medge nyanslutningar med hänvisning till att kapacitet saknas kan vara ett tillåtet undantag från anslutningsplikten, åtminstone kortsiktigt, även om argument finns för att denna plikt ska uppfyllas om annan kapacitet än SvK:s är tillgänglig lokalt
 - (2) att däremot inte längre leverera kapacitet till befintliga kunder (genom regelmässig roterande bortkoppling eller liknande), trots att lokal effekt finns tillgänglig som är billigare och säkrare än alternativet (gasturbiner) har Ei indikerat sannolikt är otillåtet (det vill säga inte innebär ett uppfyllande av den plikt som följer med koncessionen)
- Om SvK således inte har efterfrågad överföringskapacitet skulle SvK kunna köpa effekt lokalt, och genom en tilläggstariff – där konkurrenskraft mot bästa tillgängliga alternativ vårdas – överföra denna som icke påverkbar kostnad till den regionala nätägare. En rörlig komponent måste också finnas vid faktiskt avrop

- Förslaget innebär att en nationellt tillämplig modell för att tillföra lokal, hållbar och leveranssäker (inkl. "ödrift") eleffekt skapas
- Förslaget innebär att risken för lokal eleffektbrist minimeras
- Förslaget premierar de samhällsekonomiskt effektivaste lösningarna för eleffekt och elnät samtidigt; lokal eleffekt kan komplettera SvK:s elnät och därigenom kan samhällsekonomiskt suboptimala investeringar undvikas
- Lokal eleffekt bidrar kraftfullt till att möjliggöra elektrifiering av biltrafiken i städerna
- Lokal eleffekt är i praktiken en förutsättning för att landets städers tillväxtpotentialer ska kunna realiseras
- Lokal eleffekt baserad på prima kraftvärmeeffekt passar perfekt ihop med utbyggd icke-prima vindkraftseffekt

Regeringskansliet

Promemoria

2019-10-21
I2019/

Bilaga 17

Infrastrukturdepartementet
Energienheten
Kansliråd
Joakim Cejie
joakim.cejie@regeringskansliet.se

Tjänsteanteckning möte med Ellevio

När: 21 oktober 2019 kl 10.00

Deltagare: Johan Lindehag och Henrik Bergström (Ellevio). Turid Tersmeden, Joakim Cejie och Filip Vestling (Infrastrukturdepartementet).

Sammanfattning: Ellevio redogjorde för sin lösning avseende kapacitetsbristen i Stockholm. Ellevio har ett flertal flexibilitetslösningar som de arbetar med. Dock är den enda konkreta åtgärden bland dessa en marknadsförfrågan som man nyligen gått ut med tillsammans med Vattenfall som väntas ge cirka 50 MW.

Ellevio ser därför framför sig att upphandla produktionskapacitet i Stockholm från Stockholm Exergi om 320 MW. All kapacitet kommer att vara förnybar från det att avtalet börjar gälla vid årsskiftet. Kapaciteten utgörs av kraftvärmeverk 1 i Värtan (230 MW) som drivs på bioolja samt två gasturbiner, en i Värtan och en i Högdalen (2x45 MW). Både dessa kommer att drivas på förnybara bränslen. En del av lösningen är att Svenska kraftnät medfinansierar lösningen. Svenska kraftnät skulle använda primärt gasturbinerna som en elberedskapsåtgärd (ö-drift, elberedskap, dödnätsstart).

Upphandlingen gäller i 12 år, dvs till dess att stamnätet förstärkts för att klara av kapacitetsproblemet i Stockholm. I och med att kapacitet tillförs Stockholm kan det också inbegripa att uttaget från stamnätet vid vissa tillfällen reduceras vilket underlättar situationen avseende kapacitet i Uppsala, som är beroende av samma stamnätsmatning som Stockholm.

Bilaga 18

Lotta Medelius-Bredhe
Generaldirektör

Stockholm Exergi AB, 556016-9095
Anders Egelrud, VD

2020-07-06

SVK 2020/43

BESLUT

Ödrift Stockholm

Beslut

Affärsverket svenska kraftnät ("Svenska kraftnät") beslutar med stöd av 5 § elberedskapslagen (1997: 288) att Stockholm Exergi AB skall genomföra elberedskapsåtgärder för att säkerställa ödrift i syfte att förebygga, motstå och hantera sådana störningar i elförsörjningen i Stockholm som kan medföra svåra påfrestningar på samhället. Den funktionalitet som skall säkerställas genom elberedskapsåtgärderna frångår av bilaga 1 och funktionerna skall upprätthållas till minst år 2031.

Ersättningen uppgår till högst 1 044 mnkr varav högst 87 mnkr per år under tolv år från år 2020.

Utbetalning av ersättning för åtgärder om ödrift enligt detta beslut är villkorad av att anläggningarna i fråga uppfyller gällande kravbild enligt Kommissionens förordning (EU) 2016/613 av den 14 april 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av generatorer (RfG) samt Energimarknadsinspektionens föreskrifter (EIFS 2018:2) om fastställande av generellt tillämpliga krav för nätanslutning av generatorer för motsvarande en ny synkron kraftproduktionsmodul enligt typ D.

Utbetalning av ersättning för åtgärder om ödrift enligt detta beslut är även villkorad av att nödvändiga miljötillstånd, inkl vattendom, föreligger för att kunna säkerställa utnyttjande av installerad effekt i G3, G5, KVV1 och KVV8 i ödrift, till en sammanlagd effekt i Värtaverken om minst 259 MW (G3, KVV1 och/eller KVV8) och om minst 38 MW i Högdalenverken (G5).

Ersättning utbetalas efter leveransgodkännande av installerad ödriftsfunktion eller funktionsprov med godkänt resultat. Underlag för ersättning skall vara Svenska kraftnät tillhanda senast den 31 oktober det år som ersättningen skall betalas ut. En årlig teknisk genomgång skall genomföras innan ersättning kan utbetalas och i god

SVK1014, v.4.7, 2016-04-27

BOX 1200
172 24 SUNDBYBERG

STUREGATAN 1
SUNDBYBERG

TEL 010-475 80 00

REGISTRATOR@SVK.SE
WWW.SVK.SE

tid innan den 31 oktober aktuellt år. Kallande till den årliga genomgången är Stockholm Exergi AB och bolaget ansvarar för att underlagen är tydliga och spårbara till funktionalitet beskrivna i bilaga 1.

Tillsyn av genomförda åtgärder och huruvida kraven i bilaga 1 är uppfyllda sker årligen. Därefter beslutar Svenska kraftnät i särskild ordning om ersättning för kommande år. Om beslutade åtgärder inte genomförs eller om kraven enligt bilaga 1 inte uppfylls skall utbetald ersättning reduceras i motsvarande omfattning som ödriftsförmågan bedöms ha försämrats enligt Svenska kraftnäts bedömning.

Bakgrund m.m.

Stockholm är Sveriges huvudstad och där finns flera nationella och samhällsviktiga verksamheter såsom t.ex. riksdag, regering, de flesta viktiga myndigheter samt ett flertal stora sjukhus. Detta innebär att Stockholm är centralt ur ett totalförsvarsperspektiv.

I händelse av ett nationellt eller regionalt strömbavbrott, där Stockholmsområdet blir helt utan elförsörjning under en längre tid, är det därför av yttersta vikt att ha en reservkraftsmöjlighet som kan förse prioriterade delar av Stockholm med el. Genom en isolerad elkraftförsörjning, s.k. ödrift, kan upprätthållandet av prioriterade samhällsviktiga verksamheter säkerställas.

Den elproduktionskapacitet som idag finns tillgänglig för en ödrift i Stockholm är kraftigt begränsad såtillvida att produktionskapaciteten endast till viss del täcker stadens samlade behov. Det innebär dels att den geografiska utbredningen av en ödrift begränsas och dels att en mycket kraftig prioritering måste ske av de förbrukare som ska ingå i ödriften. Genom att öka tillgänglig elproduktionsförmåga i Stockholmsområdet kan den geografiska utbredningen av ödriftområdet utökas samtidigt som fler prioriterade förbrukare kan ingå i ödriften. Detta begränsar de stora negativa konsekvenser som ett långvarigt och omfattande strömbavbrott innebär.

Ödrift innebär att elproduktionsanläggningar tillsammans med förbrukare drivs i ett geografiskt avgränsat elektriskt nät, utan koppling till det omkringliggande nätet. Elproduktion och elförbrukning måste balanseras helt och hållet inom önätet. Planerad ödrift uppstår främst genom så kallad dödnätsstart, dvs. start från ett spänningslöst tillstånd. Ödrift kan uppstå både planerat och spontant genom att omkringliggande nät, medvetet eller omedvetet, kopplas bort.

Det ställs stora krav på en elproduktionsanläggning som skall ingå i en ödrift. I en ödrift är elsystemet avsevärt svagare med endast en eller några få elproduktionsanläggningar. Följande förmågor är grundförutsättningar för ödrift: lokal produktionsanläggning, reglerprestanda¹ dödnätstartförmåga och tillgång till bränslelager. Elproduktionsanläggningen skall ha anpassad frekvens- och spänningsregleregenskaper för ödrift. Eventuella störningar vid, såsom fel eller stora belastningsändringar, kan dessutom få en större påverkan än vid fallet med ett starkt elsystem. Sannolikt är feltåligheten och redundansen reducerad i ödrift.

Ödrift används i krissituationer när ordinarie elförsörjning är utslagen, exempelvis extrema väderhändelser eller mänskligt utlösta händelser såsom driftfel eller sabotage, inklusive cyberattacker. Syftet med ödrift är att i första hand försörja samhällsviktiga verksamheter med el. Ödrift kan användas under kortare eller längre tider, kontinuerligt eller i intermittert drift. För att säkerställa ödrift under en bestämd tidsrymd behöver en oberoende i ödriftfunktion säkerställas.

Förmågan att kunna starta upp ett kraftverk utan extern anslutning till elnätet benämns normalt dödnätsstart- eller svartstartsförmåga. För att kunna starta upp ett önat utifrån ett helt spänningslöst scenario krävs att åtminstone ett kraftverk inom ödriftsområdet som har dödnätsstartsförmåga. Som i sin tur försörjer hjälpkraftsystemet och prioriterade kringutrustning i produktionsanläggningen.

Skäl

Stockholm Exergi AB:s anläggningar i Värtaverken och Högdalen spelar en viktig roll i elförsörjningen av Stockholm under svåra påfrestningar på det nationella kraftsystemet eller inom det regionala delsystemet. Det är därför av största vikt att anläggningarna beskrivas i bilaga 1 och som förvaltas av Stockholm Exergi AB innehar förmåga till ödrift i enlighet med bilaga 1.

De åtgärder som genomförs genom detta beslut syftar till att erhålla fortsatt fungerande produktionsanläggningar i såväl höjd beredskap som vid svåra påfrestningar i framtida kriser. Ett viktigt led i detta är att kunna återuppta driften av produktionsanläggningar så snabbt som möjligt om elsystemet har drabbats av ett nätsammanbrott.

¹ Reglerprestanda för att hantera erforderliga lastpåslag vid uppbyggnad av önat samt de naturliga lastvariationer som förekommer i ett elnät. Reglerprestanda utvärderas genom förmågan till frekvens och spänningsstabilitet.

4 (5)

-

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Lotta Medelius-Bredhe

Samråd har skett med:

Lennart Gustafsson, Avdelningschef Säkerhet, Juridik och Hållbarhet

Ulrika Hesslow, Divisionschef Gemensamma Funktioner

Handläggare har varit:

Joakim Evertson

Sundbyberg dag som ovan

Lotta Medelius-Bredhe

Generaldirektör

Joakim Evertson

Chef Elberedskap

5 (5)

Bilagor

1. PM Krav Ödrift Stockholm
2. Delgivningskvitto och svarskuvert

Fullföljdshänvisning

Den som vill överklaga beslutet ska göra det skriftligen. Överklagandeskrift skall ställas till Förvaltningsrätten i Stockholm men inges till Affärsverket svenska kraftnät, Box 1200, 172 24 Sundbyberg. Överklagandeskriften måste ha kommit Affärsverket svenska kraftnät till handa inom tre veckor från den dag den klagande fick del av beslutet. I överklagandeskriften skall anges vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som begärs. Affärsverket svenska kraftnät sänder överklagandeskriften vidare till förvaltningsrätten.

Bilaga A3.2.4

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2021-04-07
SB2021/00088

Konstitutionsutskottet

Ink 2021-04- 07

Dnr 455-2020/21

Konstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens
styrning av Svenska kraftnät

Härmed överlämnas en promemoria med bilagor från
Infrastrukturdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Fredrik
Ahlén, Infrastrukturdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

2021-04-07

Infrastrukturdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 13 – Regeringens styrning av Svenska kraftnät

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor i rubricerat ärende.

1. Utskottet önskar en närmare redogörelse om det som anges i tjänsteanteckningen den 21 oktober 2019 (bilaga 17) om att Svenska kraftnät skulle medfinansiera en lösning och använda primärt gasturbinerna som en elberedskapsåtgärd. I redogörelsen bör anges på vilket sätt elberedskapsåtgärder (process 2) skulle medfinansiera en lösning av elkapacitetsproblem (process 1).

Inom ramen för den dialog som fördes avseende ett gemensamt initiativ för ökade investeringar i elnäten (process 1) hölls den 21 oktober 2019 ett telefonmöte mellan företrädare för Ellevio AB och tjänstemän från Infrastrukturdepartementet. Mötet avsåg den del av initiativet som innebar att de lokala elnätsägarna i Stockholm och Skåne skulle genomföra insatser för att säkra den lokala och regionala effekten i respektive region. För Infrastrukturdepartementets del var ett viktigt syfte med mötet att få information om de planerade åtgärderna avsåg förnybara bränslen.

Under mötet presenterade Ellevio AB de lösningar som bolaget arbetade med för att avhjälpa kapacitetsbristen i Stockholm. Bland annat såg Ellevio AB framför sig att upphandla produktionskapacitet i Stockholm från Stockholm Exergi om 320 MW. Utifrån från vad Ellevio AB presenterade framstod det som att bolagen i detta sammanhang gjorde en affärsmässig bedömning grundad på samtliga omständigheter som kunde komma att påverka kostnads- och intäktsbilden.

2. Genomfördes den lösning som anges i tjänsteanteckningen?

Ellevio AB ingick enligt egen uppgift avtal med Stockholm Exergi om leverans av 320 MW el (process 1). Pressmeddelande bifogas, se *bilaga 1*. Infrastrukturdepartementet saknar närmare information om detaljerna i avtalet.

Som redovisats i tidigare svar i ärendet har Affärsverket svenska kraftnät beslutat om elberedskapsåtgärder (process 2). Beslutet berör delvis de anläggningar som omfattas av avtalet mellan Ellevio AB och Stockholm Exergi. Artiklar från myndighetens webbplats bifogas, se *bilaga 2 och 3*.

ELLEVIO

Bilaga 1

Den ihållande kylan i januari och februari satte Stockholms elförsörjning på prov.

2021-03-18 08:03 CET

Lokal elproduktion räddade Stockholmsvintern

Den ihållande kylan i januari och februari satte Stockholms elförsörjning på prov. Efterfrågan på el stack iväg och var under ett antal tillfällen högre än vad stamnätet kan leverera, men tack vare den lokala elproduktionen klarade sig Stockholm från att bli utan el.

Under flera år har elmarknadens aktörer pekat på den överhängande risken för att kapaciteten i elnäten inte ska räcka till. Så här uttryckte Henrik Bergström, chef för samhällskontakter på Ellevio, det för två år sedan:

– Kapacitetsbristen är en av våra och samhällets största utmaningar just nu.

Det är när kylan slår till som läget är som mest ansträngt och i början av året utmanades Stockholms elförsörjning påtagligt. Under januari och februari var det kallt i hela Sverige och Stockholm var inget undantag. En ihållande period där temperaturen letade sig en bra bit under minusstrecket gjorde att efterfrågan på el i huvudstaden slog i taket.

Henrik Bergström, chef för samhällskontakter på Ellevio

Ellevios sammanställning för den kalla perioden under årets första två månader visar att efterfrågan vid flera tillfällen nådde över 1650 MW, den mängd el som Ellevios abonnemang från stamnätet maximalt kan förse Stockholm med. Under sammanlagt åtta timmar var efterfrågan på el större än vad stamnätet klarar att leverera. Det är detta som är kapacitetsbrist – efterfrågan på el går över den mängd som kan tillföras. Hade Stockholm enbart haft stamnätet att förlita sig på skulle delar av Stockholm ha tvingats bli utan el under de här timmarna.

Kraftvärmen en räddare

Men så blev det inte. Den lokala elproduktionen från stadens kraftvärme räddade situationen och efterfrågan på el kunde tillgodoses. Ellevio har ingått ett avtal med fjärrvärmeföretaget Stockholm Exergi som handlar om att Ellevio har 320 MW el att tillgå för att klara av effektsituationen när den blir som mest ansträngd, som den här vintern.

Årets övriga timmar räcker stamnätets kapacitet till. Samtidigt ser vi en

tilltagande elektrifiering och Stockholm växer. Dagens Nyheter uppmärksammade nyligen situationen.

– Sammantaget är elbehovet en jättefråga. Fram till 2045 står vi inför mycket stora förändringar av hela transportsystemet, som då ska bygga på el. Samhällsutvecklingen är så beroende av elförsörjningen, vi måste hitta långsiktiga och stabila förutsättningar via regleringen och kortare tillståndsprocesser för att kunna utveckla elnäten tillräckligt snabbt, sade Henrik Bergström till tidningen.

Lösningar längs vägen

Stamnätsutbyggnaden som Svenska kraftnät just nu genomför är absolut nödvändig, men det är flera år till den är klar. Ellevio arbetar därför intensivt med olika lösningar för att klara av ansträngda lägen, flexibilitetsmarknaden Sthlmflex där Ellevio betalar aktörer att avstå från effekt, är ett exempel på det. Dessutom bedömer Ellevio att kraftvärmen kommer fortsätta att ha en betydelsefull roll för Stockholms elförsörjning som en effektreserv när elförsörjningen blir som mest kritisk – det blev inte minst tydligt den här vintern.

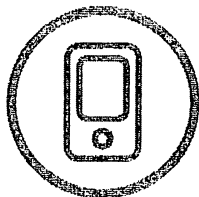
Last större än:	Antal timmar
> 1650 MW	5 h
> 1600 MW	16 h
> 1550 MW	49 h
> 1500 MW	134 h

Med nära en miljon kunder är Ellevio ett av Sveriges största elnätsföretag. Vi tar en aktiv roll i resan mot ett fossilfritt samhälle. Våra elnät är ryggraden som kopplar ihop producenter och konsumenter av el, som möjliggör mer förnybar elproduktion, elektrifiering av transporter och industri och som skapar förutsättningar för nya klimatsmarta tjänster för våra kunder.

Vi har drygt 500 anställda och sysselsätter totalt 3 000 personer runt om i landet. Vi ägs av pensionsförvaltarna Folksam, Första AP-fonden, Tredje AP-

fonden och OMERS Infrastructure. Läs mer på ellevio.se

Kontaktpersoner

Ellevios pressjour

Presskontakt

tillgänglig dygnet runt, året om

020-20 20 60

Från utlandet ring +46 8 671 82 00

Bilaga 2

Kapacitetslösningar och elberedskap – så här hänger det ihop

29 november, 2019

Det talas om extra lösningar för att säkra elförsörjningen i Stockholm. Och det talas om elberedskapsmedel i samband med det. Joakim Evertson, chef för elberedskap på Svenska kraftnät, hur hänger det ihop?

Vem är ansvarig för att det finns el i Stockholm, Joakim?

- Ellagen är tydlig med att regionnätägarna har ansvar för sina kunder i sina nät. Regionnätägarna prognosticerar och beställer önskad effekt av Svenska kraftnät för att kunna leverera till sina kunder. Om det sker en förändring ska regionnätägaren i god tid beställa ytterligare effekt till sitt abonnemang.

Är det brist på el i Stockholm?

- Vi har idag ett väl fungerande transmissionsnät med god kapacitet över landet, däremot finns det områden där situationen är ansträngd. I de områden där bristsituationer uppstått är orsakerna ofta nedläggning av lokal elproduktion med kort varsel och i många fall i kombination med anslutning av stora elförbrukare eller stora ökningar av elbehovet på grund av andra orsaker.

Vad gör Svenska kraftnät för att avhjälpa kapacitetsbristen i Stockholm?

- Tillsammans med Vattenfall och Ellevio har vi tagit fram en helt ny struktur för Stockholms elnät: projektet Stockholms Ström. För att förverkliga detta ska drygt femtio delprojekt genomföras och vara klara 2027. Tillsammans bygger vi nya stationer och elförbindelser. Svenska kraftnät arbetar även med projekt för de västra delarna, Storstockholm Väst, som ska vara klara år 2029.

Hur kommer elberedskap in i det här?

- Svenska kraftnät är Sveriges elberedskapsmyndighet. Det innebär att vi arbetar för att elförsörjningen ska ha beredskap för extrema händelser som kan innebära svåra påfrestningar på samhället. Svenska kraftnät beslutar om elberedskapsåtgärder och disponerar elberedskapsanslaget för dessa åtgärder så att elförsörjningen ska fungera även i en kritisk situation. Ett exempel på elberedskapsåtgärd är ö-drift.

Vad är ö-drift?

- Vid svåra påfrestningar på samhället så som vid kris eller krig behöver elförsörjningen kunna säkerställas i mindre eller större delområden, det kallas ö-drift. Stockholm är ett exempel på ett sådant område, det finns flera i landet. Vid ö-drift krävs att det finns lokal elproduktion.

Finansierar Svenska kraftnät kraftproduktion i Stockholm?

- Vid behov av elberedskapsåtgärder i Stockholm och andra ö-driftsområden är det Svenska kraftnäts roll att besluta om detta och i så fall bekosta detta med elberedskapsanslaget i enlighet med vårt uppdrag. Det kan vara att säkerställa förmågan till ö-drift. Vi äger eller driver inte produktionsanläggningar, men kan bekosta anpassningar som behövs för att ett kraftverk ska klara ö-drift, exempelvis att kraftverket ska kunna svara för frekvensregleringen.

Hur hänger det ihop med kapacitetslösningarna i Stockholm?

- Samma produktionsanläggning som kan leverera elkraft vid ö-drift kan ju användas av regionnätbolaget för elkraft vid en situation med kapacitetsbrist eller en helt vanlig vardag. Anpassningar och investeringar kan behövas oavsett användningsområde och det mest kostnadseffektiva är att genomföra investeringarna vid samma tillfälle.

..(.)

Svenska kraftnät, Box 1200, 172 24 Sundbyberg

Tel: 010-475 80 00

E-post: registrator@svk.se (<mailto:registrator@svk.se>)

Org.nr: 202100-4284

Facebook (<https://www.facebook.com/svenskakraftnat?ref=ts&fref=ts>)

Linked In (<https://www.linkedin.com/company/26298?trk=tyah&trkInfo=clickedVertical%3Acompany%2Cidx%3A1-1%2CtarId%3A1428061726275%2Ctas%3ASvenska+kraft>)

Ansvarig utgivare: Maria Örtenholm

Bilaga 3

Elberedskapsåtgärder i Stockholm – viktiga beslut för att säkra ödrift

18 februari

Ödrift är en viktig del av elberedskapen för att säkra samhällets behov av el även vid en kris. I juli 2020 undertecknade Lotta Medelius-Bredhe ett beslut som innebär att Svenska kraftnät under en tolvårsperiod ersätter kostnader om högst 87 miljoner kronor per år i ett antal anläggningar i Stockholm.

- Svenska kraftnät är elberedskapsmyndighet och ansvarar för att säkra elförsörjningen även i händelse av kris. Utifrån totalförsvarsperspektiv är det av största vikt att ödriftsförmåga säkerställs i Stockholm, säger Lotta Medelius-Bredhe, generaldirektör Svenska kraftnät.

Det säkerhetspolitiska läget och Sveriges återupptagna arbete med totalförsvar gör att Svenska kraftnät måste ställa om arbetet för att hantera en ny hotbild och öka takten för att säkra Sveriges elberedskap. Svenska kraftnät ersätter kostnader i andras anläggningar för att säkerhetsställa ödrift. Kostnaden för dessa förändringar tas från anslag för elberedskapsåtgärder.

- När vi fick in en anmälan från Stockholm Exergi att de planerade att lägga ner eller rusta upp anläggningar som redan var identifierade av oss som viktiga att användas för ödrift, agerade vi, säger Lotta Medelius-Bredhe.

Elberedskapsåtgärderna som krävs för att Stockholms Exergis anläggning ska kunna bidra med ödriftsförmåga är omfattande. Svenska kraftnät gjorde därför hemställan till regeringen om utökad bemyndiganderam som sträcker sig längre än ett år. Förutom detta reserverade Svenska kraftnät anslagsmedel för elberedskapsåtgärder i den befintliga anslagsbudgeten för 2020.

Hemställan gjordes i samband med att Stockholm Exergis styrelse skulle besluta om nedläggning eller upprustning av anläggningarna. Om inte Svenska kraftnät gjort hemställan då, hade anläggningarnas förmåga att bidra till ödrift med hög sannolikhet gått förlorad.

Beslut har fattats av regeringen att godkänna utökad bemyndiganderam. Svenska kraftnät har därefter fattat beslut om medel för elberedskapsåtgärder i Stockholms Exergis anläggning.

- I min roll som myndighetschef är det jag som fattar beslut om elberedskapsåtgärder i den här storleksordningen, säger Lotta Medelius-Bredhe.

Handläggare på Svenska kraftnät har framfört synpunkter på hur handläggning och beslut har genomförts. Handläggarna har efter beslutet uppskattat kostnaden till ett lägre belopp.

- Beslutet är juridiskt korrekt, men jag ser att processen för att ta fram kostnadsberäkning för elberedskapsåtgärder inte var tillräckligt definierad och att dialogen med medarbetarna kunde ha varit bättre. Det ändrar dock inte att anläggningar behövs för ödriftsförmåga. Beslutet ger oss ett maxtak på 87 miljoner kronor per år i 12 år. Kostnaden ska verifieras och vårt beslut säkerställer att ersättning betalas ut enbart vid uppfyllda villkor för elberedskapsåtgärder för att skapa ödriftsförmåga i Stockholm, säger Lotta Medelius-Bredhe.

Om kraven inte uppfylls, ska utbetald ersättning reduceras eller återbetalas. Om kostnaderna blir lägre än maxtaket, 87 miljoner per år, ersätts endast faktisk kostnad.

Ett ändringsbeslut har fattats av Svenska kraftnät för att medel ska kunna betalas ut årligen till Stockholm Exergi även innan hela investeringen är genomförd.

././.

Svenska kraftnät, Box 1200, 172 24 Sundbyberg
Tel: 010-475 80 00
E-post: registrator@svk.se (<mailto:registrator@svk.se>)
Org.nr: 202100-4284

Facebook (<https://www.facebook.com/svenskakraftnat?ref=ts&fref=ts>)

Linked In (<https://www.linkedin.com/company/26298?trk=tyah&trkInfo=clickedVertical%3Acompany%2Cidx%3A1-1-1%2CtarId%3A1428061726275%2Ctas%3ASvenska+kraft>)

Ansvarig utgivare: Maria Örtenholm

Bilaga A3.2.5

Regeringskansliet

2022-02-10
SB2022/00059

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -02- 10

Dnr 455-2020/21

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 2 – Granskning av
regeringens styrning av Svenska kraftnätHärmed överlämnas en promemoria med bilagor från
Infrastrukturdepartementet.Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Fredrik
Ahlén, Infrastrukturdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

2022-02-10

Infrastrukturdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 2 – Granskning av regeringens styrning av Svenska kraftnät

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor i rubricerat ärende.

1. Har Infrastrukturdepartementet fått promemorior från Ellvio där frågor tagits upp om "vad som står på spel om inte Svenska kraftnät tar upp plänboken" och om att Svenska kraftnät varit juridiskt ansvarigt "för att säkerställa lokal effekt" i Stockholm? Om så är fallet, vilken beredning har gjorts inom Regeringskansliet med anledning av promemoriorna och har de föranlett några åtgärder?

Någon promemoria som innehåller det första citatet har inte inkommit till Infrastrukturdepartementet. Däremot inkom Ellevio AB den 30 september 2019 med en promemoria till departementet som bl.a. berörde ansvaret för att säkerställa lokal eleffekt, se *bilaga 1*. Promemorian har inte varit föremål för några beredningsåtgärder.

2. Vad framgår av Svenska kraftnäts redovisning mot bemyndiganderamen av de åtaganden som har gjorts under 2020 och 2021 med stöd av beställningsbemyndigandet för anslaget 1:8 Elberedskap inom utgiftsområde 21 Energi?

Redovisningen för 2020 framgår av not 2 i Affärsverket svenska kraftnäts årsredovisning för 2020, se *bilaga 2*.

Någon redovisning för 2021 finns ännu inte. Affärsverket svenska kraftnät ska enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag lämna årsredovisningen till regeringen senast den 22 februari 2022.

3. Vilka kommentarer föranleder det som Energimyndigheten anför i sin rapport om:

a) Att elberedskapsmedlen från Svenska kraftnät inte spelade en obetydlig roll för att Ellevio och Stockholm Exergi beslutade att teckna ett avtal om produktionsgaranti och nätkapacitetsreserv?

Som redovisats i tidigare svar till utskottet (den 7 april 2021), framstår det som att bolagen – ställda inför frågan om de skulle ingå avtal – gjorde en affärsmässig bedömning grundad på samtliga omständigheter som kunde påverka kostnads- och intäktsbilden.

Det kan noteras att Statens energimyndighet i rapporten också drar slutsatsen att upprustningen av produktionsanläggningarna kom att finansieras delvis av elberedskapsmedel. Myndigheten konstaterar vidare att åtgärderna som vidtogs inom ramen för det gemensamma initiativet var nödvändiga och att det utifrån situationen inte fanns några andra alternativ att tillgå.

b) Att det inte presenterats en underliggande analys till grund för beslutet om elberedskapsmedel?

Affärsverket svenska kraftnät fattar med stöd av elberedskapslagen (1997:288) självständiga beslut om åtgärder inom ramen för elberedskapsanslagets ändamål. Det är således en fråga för Affärsverket svenska kraftnät att säkerställa att verkets beslutsunderlag inför sådana beslut är tillräckligt.

Det kan i sammanhanget noteras att Riksrevisionen i sin revisionsberättelse avseende Affärsverket svenska kraftnät för 2020 skriver att Affärsverket svenska kraftnät, i alla väsentliga avseenden, har använt anslag och inkomster i enlighet med riksdagens beslutade ändamål och i överensstämmelse med tillämpliga föreskrifter.

Bilaga 1

PM nätkapacitetsfrågan

Bakgrund

Ellevio och övriga regionnätägare har under en längre tid flaggat för att Stockholm och andra städer står inför en kapacitetsbrist och att det finns en risk att Ellevio och övriga regionnätägare kommer att behöva stoppa nya anslutningar i framtiden. Den främsta anledningen är att Svenska kraftnät (Svk) nekat Ellevio och Vattenfall utökade abonnemang, på grund av att Svk inte har kapacitet att höja abonnemangen. Svk driver ett antal projekt inom ramen för Stockholm Ström för att förstärka kapaciteten i elnätet. Planerna indikerar på att kapaciteten inte är fullt utbyggd förrän tidigast 2028.

Utöver abonnemangen från Svk till Stockholmsregionen har Stockholm Exergi under många år erbjudit en produktionsgaranti om 320 MW elproduktion i Stockholm från sina kraftvärmeverk enligt ellagen 3 kap 15§.

Efter ett politiskt beslut våren 2019 att beskatta el producerad i kraftvärmeverk som drivs med fossila bränslen har Stockholm Exergi meddelat att det har blivit olönsamt att driva verken vidare och Stockholm Exergi har därför beslutat att stänga delar av sina kraftvärmeverk redan nu enligt pressmeddelande. I och med den produktionsgaranti som funnits i Stockholm under många år riskerar att försvinna, förändras läget och vi står inför en kapacitetsbrist redan nu och riskerar att behöva neka anslutningar redan hösten 2019.

Om inte eleffekt och nätkapacitet kan garanteras är det tänkbart att flera viktiga utvecklingsprojekt riskerar att inte kunna driftsättas; stora behovet av nya bostäder i Storstockholm och Uppsala, de planerade nya tunnelbanestationerna, serverhallar för IoT och den kommande utbyggnaden av 5G-nätet, förbifart Stockholms ventilationssystem, och så vidare.

Ellevio och övriga nätägare i regionen gör det vi kan som vi anser ligga inom vårt mandat med samarbetsprojekt med olika intressenter i regionen bland annat projekt om laststyrning, pilotprojekt om smartare elbilsladdning samt utrullning av smarta elmätare från början av 2020 och framåt. Ambitionen är att möjliggöra ökad efterfrågeflexibilitet för privatkunders och företags elanvändning. Vi anser att detta inte är tillräckligt med tanke på lokala effektbehovet utan ser att kraftvärmens är av största vikt för att lösa utmaningarna under de närmaste åren.

Vi vill med detta PM tydliggöra Ellevios syn på Svenska kraftnäts ansvar för att säkerställa lokal eleffekt tmed tanke på deras roll som systemansvarig när stamnätsbyggnation är försenat.

Svenska kraftnäts systemansvar pekar tydligt på att myndigheten har ett ansvar för att säkerställa lokal eleffekt

Svenska Kraftnät har ett övergripande ansvar för elsystemet och effektbalansen i Sverige och delar av landet, i grunden handlar det här om brister i stamnätskapacitet. Ellagen är tydlig med att det är Svks ansvar att säkra tillgången på effekt, begära fränkoppling av last och kan om det behövs finansiera lokal kraftproduktion, se texten nedan om 8 kap ellagen.

Vi är fullt medvetna om att Svenska Kraftnät anser att detta är något nytt och inget de hanterat tidigare.

Ellagen gör det omöjligt för oss som elnätoperatör att under specifik omständigheter ägna oss åt elproduktion för att säkra leverans till kunder t.ex. vid planerade avbrott. Grunden i avregleringen är trots allt att vi som elnätsbolag inte ska vara en aktör på elmarknaden och därmed inte bygga

kraftvärmeverk på nätkundernas bekostnad. Att teckna ett långtgående avtal om finansiering livstidsförlängning och förnyelse av Stockholms kraftvärmeverk och gasturbiner skulle innebära en stor kostnad för våra kunder, vilket är fel när det egentligen är brister i det svenska stamnätet som ligger bakom utmaningarna och därmed Svenska kraftnäts ansvar. Kostnaderna för eventuell lokalproduktion bör fördelas på hela landet, så som de kostnader som uppstår när Svenska kraftnät blir klar med sina egna investeringar. Om SvK blir försenade i ett projekt, ska då andra kundkollektiv betala. Vi tycker inte det.

Det finns även samhällsekonomiska och operationella fördelar att Svenska kraftnätet ansvarar för lokal eleffekt

Den system- och balansansvarige är enda aktören som kan upphandla lokal elproduktion, enligt ellagen. Det är också viktigt att vi ser till systemeffektiviteten totalt sett, med tanke på den situation vi i Sverige befinner oss i just nu, med flera flaskhalsar i elsystemet, både i Malmöområdet, Stockholm, Uppsala och hela Mälardalen. Det är viktigt att vi gör det som är bäst för hela elsystemet. Ytterligare argument för att SvK tar ansvaret för att säkerställa lokal eleffekt som alternativ till stamnät:

- Svenska kraftnät kan upphandla effektreserv, enligt ellagen. SvK upphandlar också redan idag systemtjänster såsom effektreserv och störningsreserv
- Nätkapacitetsreserven avser en temporär ersättning för stamnätskapacitet
- Svenska kraftnät (med sitt befintliga systemansvar för balansen av energisystemet) kan snabbast besluta vilken metod som är effektivast i valet mellan nätåtgärder eller lokal elproduktion
- Svenska kraftnät är den enda aktör som har kunskap om stamnätskapaciteten och har möjlighet att optimera fördelningen av effekt mellan olika regionnätsägare. T.ex. om det finns utrymme hos Ellevio med 1525 MW och lokal produktion på 320 MW (totalt 1845) men behovet är bara 1700 MW så finns 145 MW att omfördela för andra regionnätsägare anslutna till samma transmissionslinje – det skulle inte t ex Ellevio kunna göra
- Svenska kraftnät har möjlighet att styra prioriteringen av åtgärder som kan öka överföringsförmågan de kommande åren t.ex. högtemperaturlina, DRL – dynamisk hantering av belastningsförmågan på ledningar.
- Svenska kraftnät kan nyttja produktionskapacitet i kraftvärmorna även i andra situationer när det är otillräckligt med styrbar elproduktion det vill säga majoriteten av årets timmar när nätkapacitetsreserven inte används för nätkapacitetsbrist.
- Svenska kraftnät kan också säkra att Ö-driftsförmågan finns i Stockholmsområdet, dvs att Stockholms elförsörjning kan fungera utan eltillförsel utifrån. Det är viktigt med tanke på rollen som huvudstad, med regering och myndighetsfunktioner som ska fungera även i tider av kris.

Bilaga 8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar m.m.**Övergripande systemansvar**

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el (systemansvarig myndighet). *Lag (2018:435).*

1 a § Har betecknats 8 kap. 3 b § genom *lag (2018:435).*

2 § Den systemansvariga myndigheten får, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva systemansvaret, beordra elproducenter att, mot marknadsmässig ersättning, öka eller minska produktionen av el.

Om systemansvaret inte kan utövas genom åtgärder som nämns i första stycket, får den systemansvariga myndigheten, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva systemansvaret, beordra innehavare av nätconcession att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare. I den utsträckning systemansvaret så medger ska begränsning och avbrytande av överföringen genomföras så att samhällsviktiga elanvändare prioriteras.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om de åtgärder som behövs för att öka eller minska produktionen av el enligt första stycket och för att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare enligt andra stycket. *Lag (2011:476).*

3 § Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för elproducenter och elanvändare att till den systemansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion eller konsumtion av el som behövs för utövandet av systemansvaret.

3 a § Den systemansvariga myndigheten får inte ställa upp krav som utesluter elproducenter från att tillhandahålla tjänster med anknnytning till det övergripande systemansvaret med hänvisning endast till kraftslag. Myndigheten ska anskaffa sådana tjänster från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. *Lag (2014:270).*

Svenska kraftnät – Årsredovisning 2020

Bilaga 2

Noter

Not 1 Intäkter från överföring och transitering av el (mnkr)

	Koncernen		Affärsverket	
	2020	2019	2020	2019
Effektavgifter	3 648	2 991	3 660	3 003
Energiavgifter	801	1 104	801	1 104
Transitintäkter	157	127	157	127
Summa	4 606	4 222	4 618	4 234

Not 2 Statsanslag för elberedskap

Anslagsredovisning för affärsverket

Anslag tkr	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 21 Energi 1:8 Elberedskap						
Anslagspost 1, Elberedskap	22 162	288 000	-9 162	301 000	-207 286	93 714
Summa	22 162	288 000	-9 162	301 000	-207 286	93 714

Villkor för anslaget enligt regleringsbrev (mnkr)	Högsta belopp	Utfall
Förvaltningskostnader i verksamheten	40	33

De under året förbrukade medlen 207 (233) mnkr har använts för robust elförsörjning och ödrift 117 mnkr, kommunikationer 8 mnkr (varav 4 mnkr har utbetalats till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap avseende Rakel), reparationsberedskap 39 mnkr, ledning och samverkan 2 mnkr, dammsäkerhet 8 mnkr, samt förvaltningskostnader 33 mnkr. Av de under året förbrukade medlen har 120 mnkr vidareförmedlats.

För anslaget finns även en ram för bemyndigande, såsom civilrättsligt bindande åtaganden vilka medför framtida utgifter. De framgår av nedanstående tabell.

Utgiftsområde 21 – Energi 1:8 Elberedskap tkr	Tilldelat bemyndigande, avseende utestående åtaganden	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Fördelning per år		
				2021	2022	2023-2035
Anslagspost 1, Elberedskap	1 250 000	137 557	1 178 671	189 121	119 550	870 000

Svenska kraftnät – Årsredovisning 2020

Beslutad ersättning avseende anslagspost om 87 mnkr har ej betalats ut, därav är anslagsutnyttjandet lägre än prognostiserat. Bakgrunden är att ett ändringsbeslut fattats som senarelägger eventuell utbetalning i ärendet.

Not 3 Övriga externa intäkter (mnkr)

	Koncernen		Affärsverket	
	2020	2019	2020	2019
Intäkter från aktiverade kapacitetsavgifter	766	276	766	276
Intäkter från aktiverade investeringsbidrag	57	53	57	53
Telekomintäkter	55	56	55	56
Övriga intäkter	65	38	64	37
Summa	943	423	942	422

Not 4 Aktiverat arbete för egen räkning (mnkr)

Posten avser arbetskostnader för Svenska kraftnäts egna medarbetare som aktiverats mot investeringsprojekt. Investeringsprojekten avser dels pågående nyanläggningar, dels pågående it-utvecklingsprojekt.

	Koncernen och Affärsverket	
	2020	2019
Pågående nyanläggningar	163	138
Pågående utveckling av it-system	16	17
Summa	179	155

Not 5 Personalkostnader

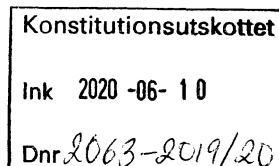
Koncernens personalkostnader uppgick till 819 (701) mnkr, varav lönekostnaderna uppgick till 470 (398) mnkr. Till detta kommer pensionskostnader med 140 (115) mnkr och sociala avgifter på 180 (154) mnkr. Av lönesumman avser 0,4 (0,4) mnkr arvoden till styrelsen och 0,1 (0,1) mnkr ledamöter i råd och kommittéer. Samtliga personalkostnader är hänförliga till moderbolaget.

Antalet årsarbetskrafter i koncernen var 724 (638) varav 724 (638) i affärsverket. Den 31 december hade koncernen 779 (669) tillsvidareanställda medarbetare varav 779 (669) i affärsverket.

Bilaga A4.1.1

SVERIGES
RIKSDAG

2020-06-10

Till konstitutionsutskottet

Begäran om granskning av statsrådet Anna Ekströms uttalanden angående PISA-undersökningen 2018

Programme for International Student Assessment (PISA) är världens största elevstudie och drivs av OECD. Femtonåriga elever från 79 länder (2018) gör prov i matematik, naturvetenskap och läsförståelse vart tredje år. Sverige placerade sig bland de sex bästa länderna 2003 men sjönk successivt i alla ämnen och hamnade 2012 på plats 38, vilket innebar den största resultatförsämringen av alla länder 2000-2012. År 2015 bröts den nedåtgående trenden, och 2018 låg Sverige på plats elva. Det internationella medelvärdet är standardiserat till 500 PISA-poäng. 2018 fick svenska elever 506 poäng i läsförståelse, 502 poäng i matematik och 499 poäng i naturvetenskap.

PISA-studien är prestigefylld och används i praktiken som mått på hur den svenska skolan står sig i jämförelse med andra länders, samt utvecklas över tid. Utbildningsminister Anna Ekström publicerade följande på DN debatt efter att PISA-studien släppts. "Detta är en glädjens dag. Resultatet av Pisaundersökningen visar att svensk skola står stark och är på väg tillbaka till kunskapsresultat i toppklass. Uppgången beror på kloka kunskapsreformer, stora satsningar på skolan och hårt arbete från elever, lärare och rektorer."

Enligt en granskning i Expressen 200602 skulle dock Sveriges elever ha fått 493-501 poäng i läsförståelse, 491-498 poäng i matematik och 488-495 poäng i naturvetenskap, och sannolikt än lägre resultat, ifall provet utförts i enlighet med OECD:s regelverk. Sverige undantog, enligt granskningen, 7 procent på grund av bristande språkkunskaper istället för de 1,9 procent som regelverket föreskrev. Sverige har med 11,1 procent den största exkluderingsgraden av elever av alla länder i hela PISA-studien. Genomsnittet för OECD-länderna är 4,0 procent. I varje land ska urvalet omfatta minst 150 skolor och 37 elever inom respektive

skola. OECD gjorde ett urval av 227 skolor och därefter gjordes ett slumpmässigt urval av 7133 elever. Rektorer på utvalda sekretessbelagda skolor har fått anvisningar av Skolverket. Expressen lyckas leta reda på tre rektorer. De har alla undantagit elever på regelbrottslig grund.

Magnus Henrekson, professor i nationalekonomi, menar att Skolverket - trots egna misstankar om felaktig bortgallring av utländska elever - har använt dessa uppumpade resultat för att ge en alltför positiv bild av hur den svenska skolan utvecklats.

Statsrådet Anna Ekström har haft stort intresse av förbättrade PISA-resultat. Om statsrådet varit aktivt delaktig i att falsifiera och dela osanna uppgifter är detta naturligtvis mycket allvarligt och bör underställas en granskning av Konstitutionsutskottet. Om statsrådet inte aktivt medverkat till de osanna uppgifterna men ändå haft kännedom om att resultaten framtagits på felaktig grund och trots detta valt att uttala sig som hon gjort kan det med fog ifrågasättas om hon lämnat korrekta uppgifter.

Konstitutionsutskottet har i alla händelser konstaterat, bland annat i betänkande 2017/18:KU20, att den självklara utgångspunkten ska vara att ett statsråds uttalanden är korrekta. Jag hemställer därför att konstitutionsutskottet granskar statsrådet Anna Ekströms hantering och kommunikation kring 2018-års PISA-undersökning.

Patrick Reslow (SD)

Bilaga A4.1.2

Regeringskansliet

Debattartikel från Utbildningsdepartementet

Ojämlighet i Pisa 2018 kräver politiskt mod för att hantera

Publicerad 04 december 2019

Utbildningsminister Anna Ekström, debattartikel, Dagens Nyheter den 4 december 2019.

Detta är en glädjens dag. Resultatet av Pisaundersökningen visar att svensk skola står stark och är på väg tillbaka till kunskapsresultat i toppklass. Uppgången beror på kloka kunskapsreformer, stora satsningar på skolan och hårt arbete från elever, lärare och rektorer. Men nu måste ojämlikheten i skolan bli en väckarklocka för politiker av alla färger.

I dag, tisdag, presenterades 2018 års Pisa-undersökning som mäter 15-åriga elevers kunskaper i läsförståelse, naturvetenskap och matematik. Undersökningen visar oerhört glädjande resultat – en uppgång i samtliga ämnen och att kunskapsresultaten nu är tillbaka på samma nivå som 2006. Det är en statistiskt säkerställd uppgång i samtliga ämnen sedan 2012. Resultaten är bättre än OECD-genomsnittet och Sverige intar nu en andraplats i Norden. En annan glädjande nyhet är att pojkarna i svensk skola knappar in på flickorna, som länge har haft högre resultat i flera ämnen.

Undersökningen genomfördes i ett tufft läge med växande elevkullar, stor lärarbrist och många nyanlända elever. Mot den bakgrunden kan man inte vara annat än djupt imponerad av vad svensk skola har lyckats prestera. Svensk skola står stark. När vi bryter ned resultaten på olika elevgrupper ser vi att resultaten hos elever med svensk bakgrund är tillbaka på samma nivå som år 2000 när Pisaundersökningen genomfördes för första gången och Sverige låg i topp.

Det är vad som händer i klassrummet som är den absolut viktigaste faktorn för höjda kunskapsresultat. Regeringen har fokuserat på att förbättra kvaliteten i undervisningen genom:

- Ökade resurser för fler lärare och högre lärarlöner. Sedan regeringen tillträdde år 2014 arbetar 31 000 fler anställda i svensk skola vilket ger bättre förutsättningar för eleverna att lära sig mer. Regeringen har prioriterat att höja läraryrkets status, bland annat genom högre lärarlöner. I OECD:s stora Talis-undersökning från i somras fick vi ett kvitto på att lärarna själva tycker att deras yrkesstatus ökat och att de trivs bättre på jobbet.
- Kvalitativ kompetensutveckling för lärare. Staten tar nu också ett större ansvar för att lärare har tillgång till kvalitativ kompetensutveckling, vilket ger bättre förutsättningar för att bedriva undervisning av hög kvalitet i hela landet. Exempelvis har drygt 64 000 förskollärare, lärare och skolbibliotekarier deltagit i Läsluft, och 18 000 lärare i insatser för att öka den specialpedagogiska kompetensen i skolan.
- Riktade satsningar till de skolor som behöver det som mest. Staten ger nu stöd till skolor med låga kunskapsresultat som har svåra förutsättningar att förbättra elevernas resultat på egen hand. Sedan år 2015 har 100 huvudmän deltagit i satsningen Samverkan för bästa skola.

Pisaundersökningen är samtidigt en väckarklocka för den bristande jämlikheten i skolan. Sverige har i dag den mest ojämlika skolan i Norden. Det är i dag det största problemet i svensk skola och ett långsiktigt problem för Sverige. Inte bara för att vi ska klara kompetensförsörjningen, utan också för att de barn som i dag misslyckas i skolan riskerar att fastna i sociala problem och kriminalitet i framtiden.

Sverige hade tidigare ett av världens mest jämlika och högpresterande skolsystem. Med januariavtalet som grund har regeringen en bred reformagenda för skolan som ska ta oss dit igen:

1. Fokus på mer kunskap. Ska resultaten fortsätta uppåt behövs fokus på kunskap och bildning. Därför arbetar regeringen med att ta fram en nationell plan för trygghet och studiero som bland annat innehåller ett mobilförbud på lektionstid. Vi ska revidera kurs- och

ämnesplaner för ett ökat fokus på faktakunskaper. Läxhjälpsgaranti för elever som riskerar att inte bli behöriga till gymnasiet och förlängd skolplikt för nyanlända som kommer sent till Sverige införs också.

2. Mer resurser till skolor som behöver det mest. Så länge vi har skolsegregation så behöver vi se till att mer resurser riktas till de skolor som behöver det bäst. De elever som behöver mest stöd ska kunna få det. Regeringen bygger därför ut likvärdighetsbidraget för grundskolan till 6,2 miljarder kronor 2021 samtidigt som fler karriärtjänster inrättas i utanförskapsområden.
3. Samling för fler lärare. Regeringen bjuder nu in nyckelaktörer till ett gemensamt arbete för att hantera lärarbristen, utbilda fler lärare och fortsätta stärka läraryrkets attraktivitet. Regeringens satsning på lärarassistenter är ett exempel på hur lärare kan få mer tid för mötet med varje elev.
4. Förändra reglerna om eget boende för asylsökande (ebo). En stor del av skolsegregationen beror på boendesegregationen. För att minska risken för segregation införs vid årsskiftet regler som innebär att asylsökande som flyttar till och bor i eget boende i områden med socioekonomiska utmaningar som huvudregel inte ska ha rätt till dagersättning.
5. Bättre kontroll på skolmarknaden och ett mer rättvist skolval. Det ska vara ett privilegium att få driva skola – inte en rättighet. Det offentliga måste ta tillbaka kontrollen över att nya skolor inte etableras på ett sådant sätt att de bidrar till en ökad segregation och skolvalet konstrueras så att det är fritt och rättvist för alla elever. Forskning visar att nuvarande regler för skolval bidrar till skolsegregation, till exempel genom att fristående skolor kan använda kötid som urvalskriterium. Regeringen har därför tillsatt en utredning som ska föreslå åtgärder för att minska skolsegregationen – bland annat genom att se över vilka urvalskriterier som används när fler elever söker en skola än vad det finns platser.
6. Stopp för nya religiösa friskolor. Genom januariavtalet har vi en bred majoritet för att stoppa nyetableringen av fristående skolor med konfessionell inriktning, som bidrar till att elever med en viss bakgrund samlas i vissa skolor. Vi ser också behov av en bättre kontroll av befintliga religiösa friskolor.

Genom kloka kunskapsreformer, stora statliga satsningar och hårt arbete från elever, lärare och rektorer har vi förbättrat våra skolresultat i Pisa. En dag som denna är det naturligtvis väldigt roligt att vara elev, lärare, rektor och utbildningsminister.

Men den ojämlikhet vi ser i Pisa 2018 borde vara en väckarklocka för politiker av alla färger. Det krävs politiskt mod för att hantera den. Det är dags att alla partier rannsakar sig själva. Svensk skola är inte betjänt av partipolitiska käpphästar och ideologiska skygglappar.

Bilaga A4.1.3

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2021-03-02
SB2021/00177Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottet
Ink 2021 -03- 02
Dnr 2063-2019/20

Konstitutionsutskottets granskningsärende 5 – Statsrådet Anna
Ekströms hantering och kommunikation angående 2018 års
PISA-undersökning

Härmed överlämnas en promemoria från Utbildningsdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Katarina
Back, Utbildningsdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Utbildningsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 5 – Statsrådet Anna Ekströms hantering och kommunikation angående 2018 års PISA-undersökning

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. I Skolverkets rapport om PISA 2018 uppges att av de svenska elever som deltog i PISA-undersökningen 2018 är 10,9 procent födda i Sverige med utländsk bakgrund och 9,6 procent födda utomlands med utländsk bakgrund (s. 31). Vidare anges att enligt Skolverkets egna (icke publicerade) analyser utifrån betygsregistret är motsvarande andelar för elever födda 2002 9,9 respektive 12,3 procent (minst 1 år i Sverige). För utlandsfödda elever med utländsk bakgrund skiljer sig andelarna i PISA-urvalet signifikant från andelarna enligt registerdata (not. 31). I Expressens artikel Sveriges PISA-framgång bygger på falska siffror, uppges att Skolverket i december 2019 misstänkt att det skett felaktig bortgallring av utländska elever, vilket kan ha lett till ett för högt svenskt resultat 2018 och att Skolverket därför gjorde beräkningar varvid man kom fram till att för få utrikes födda elever hade deltagit i PISA. Detta nämns i en fotnot på sida 30 i Skolverkets officiella PISA-rapport, men inte i någon sammanfattning eller i något pressmeddelande, enligt Expressen.

a) Fick Utbildningsdepartementet i förväg någon information från Skolverket om den skillnad som redovisas i Skolverkets rapport mellan andelen utomlands födda elever med utländsk bakgrund som deltog i PISA-undersökningen (9,6 procent) och andelen utomlands födda elever med utländsk bakgrund enligt Skolverkets analyser utifrån betygsregistret (12, 3 procent)? Om ja, när mottog Utbildningsdepartementet informationen och vad innebär den? Om nej, uppmärksammades skrivningen i Skolverkets rapport inom Utbildningsdepartementet?

Statens skolverk redovisade slutsatserna i rapporten PISA 2018 för statsrådet Ekström och tjänstemän vid Utbildningsdepartementet den 2 december 2019, dvs. dagen innan rapporten publicerades. Vid detta tillfälle nämndes inte uppgifterna i fotnot 31. Däremot uppmärksammades att exkluderingsgraden var hög men att OECD bedömt den svenska graden av exkludering som acceptabel.

Utbildningsdepartementet fick tillgång till rapporten samma dag som den publicerades och påbörjade då arbetet med att gå igenom rapporten. Den aktuella fotnoten lästes mot bakgrund av övrig information i rapporten, bl.a. att OECD bedömt den svenska graden av exkludering som acceptabel. Av rapporten framgick också att Skolverket bedömt att det fanns goda skäl att tro att den ökade graden av exkludering mellan 2015 och 2018 i huvudsak berodde på en ökad andel elever med begränsad erfarenhet av svenska språket. Detta på grund av det stora flyktingmottagandet 2015.

b) När fick statsrådet Anna Ekström kännedom om

- att Skolverket misstänkte att det skett felaktig bortgallring av utländska elever och att det kan ha lett till ett för högt svenskt resultat 2018?

Skolverket har varken muntligen eller skriftligen informerat statsrådet Ekström eller Utbildningsdepartementet om att Skolverket misstänkte att utländska elever felaktigt gallrats bort.

- att Skolverket gjort beräkningar som gav till resultat att det fanns en skillnad mellan andelen utomlands födda elever med utländsk bakgrund som deltog i PISA-undersökningen (9,6 procent) och andelen utomlands födda elever med utländsk bakgrund enligt Skolverkets analyser utifrån betygsregistret (12,3 procent)?

I samband med publiceringen av rapporten uppmärksammades statsrådet Ekström på att den svenska exkluderingsgraden var hög och att den uppgick till ca 11 procent. Statsrådet Ekström fick först senare kännedom om fotnotens innehåll men det har inte gått att utreda när det skedde.

2. Vilken information låg till grund för Anna Ekströms uttalande i debattartikeln Ojämlighet i Pisa 2018 kräver politiskt mod för att hantera som publicerades på Dagens Nyheters webbplats den 3 december 2019 att "Resultatet av Pisaundersökningen visar att svensk skola står stark och är på väg tillbaka till kunskapsresultat i toppklass"?

Till grund för statsrådet Ekströms uttalanden i debattartikeln låg informationen i Skolverkets rapport PISA 2018. I rapporten anger Skolverket bl.a. att PISA 2018 visar på en fortsatt positiv utveckling från 2012 och att svensk skola i en internationell jämförelse står sig väl vad gäller läsförståelse, matematik och naturvetenskap. I rapporten anges vidare att Sverige är på rätt väg när det gäller kunskapsresultaten, men att mycket återstår att göra när det gäller hur likvärdigt den svenska skolan lyckas med att ge alla elever, oavsett bakgrund och oavsett vilken skola man går på, möjligheten att ta del av dessa kunskaper.

3. I OECD-rapporten A review of the PISA 2018 Technical Standards in regard to insufficient language experience anges att genomgången skett på begäran av Utbildningsdepartementet och att omfattningen av granskningen bestämts i samråd med Skolverket som har i uppdrag av departementet att vara OECD:s kontaktpunkt (p. 4).

a) Vem fattade beslutet om att begära att OECD skulle göra granskningen? Utskottet önskar ta del av beslutet och den begäran som gjordes.

b) Vem beslutade om uppdraget till Skolverket att samråda med OECD om uppdraget? Utskottet önskar ta del av den dokumentation som finns angående uppdraget och dess utformning.

Det var Skolverket som till OECD skickade en förfrågan om att genomföra en förnyad granskning av Sveriges resultat i PISA-undersökningen 2018. Förfrågan hade föregåtts av kontakter mellan Skolverket och Utbildningsdepartementet. Vidare bistod statsrådet Ekström Skolverket med att etablera en kontakt med OECD. När kontakten med OECD väl var etablerad sköttes alla efterföljande kontakter av företrädare för Skolverket och OECD.

Det har inte beslutats om något uppdrag till Skolverket att samråda med OECD om granskningen.

Skolverkets korrespondens med OECD bifogas, se bilaga.

Bilaga

Gunnar Haglund

Från: Eva Durhan
Skickat: den 10 augusti 2020 13:13
Till: Gunnar Haglund
Ämne: VB: Review of PISA 2018 in Sweden

Från: Eva Durhan
Skickat: den 24 juli 2020 09:22
Till: 'Yuri.BELFALI@oecd.org' <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Ämne: Sv: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear Yuri

We agree with the scope of the work, as well as cost and timeline.
If you have any questions or want to have more data don't hesitate to contact our PISA team.

Best regards
Eva

Från: Yuri.BELFALI@oecd.org <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Skickat: den 17 juli 2020 18:07
Till: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>
Kopia: Carola Borg <Carola.Borg@skolverket.se>; Maria Axelsson <Maria.Axelsson@skolverket.se>;
Miyako.IKEDA@oecd.org
Ämne: RE: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear colleagues,

It was helpful to discuss with you and to clarify your expectation.

We agreed that the OECD checks and reviews the quality assurance steps that Sweden has taken throughout the PISA data collection processes in line with PISA technical standards. You asked the OECD to prepare a note to describe these processes, assess Sweden's compliance to PISA procedure and explain these points in a way which facilitates the understanding of non-technical stakeholders. We noted that you would like the OECD to show through this exercise if the Swedish results in PISA 2018 can be trusted.

The note will summarise the following aspects, focusing on student exclusion due to language.

- The PISA standards
- Implementation of PISA in each country
- Quality monitoring/assurance process
- Data adjudication results

The review will build on the existing materials such as PISA Technical Report, PISA Technical Standards, the adjudication report, the NPM manual, the School Sampling Preparation Manual. Population statistics provided by the Swedish National Agency for Education will be also included.

We discussed that the review of other countries similar to Sweden requires investigation and analysis of the policy context of the integration of refugees and migrant students. This could certainly help illustrate how Swedish

education system and students' population are different from those of other countries with similar context, but it is beyond the scope of the PISA process review. Should Sweden wishes to conduct such a review with the focus on policy dimensions, I am happy to put you in contact with the OECD team specialised in the question of policy review of integration issues.

The PISA process review for Sweden and the preparation of the note described above will cost EUR 20,000. We noted that Sweden wishes to review the draft note and receives the final note by the end of September 2020.

Please let me know if you agree with the scope of the work, as well as the cost and timeline. Please don't hesitate to contact me if you have any question.

Best regards,
Yuri

Yuri BELFALI
Head of Division
Early Childhood and Schools

Mailing address : 2, rue André Pascal - 75775 Paris Cedex 16
Tel: +33 1 45 24 82 96 Mobile: +33 6 12 05 46 48
yuri.belfali@oecd.org || www.oecd.org/edu

From: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>
Sent: 23 June 2020 06:34
To: BELFALI Yuri, EDU/ECS <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Subject: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear Yuri,

I am contacting you regarding the review of the reliability of the Swedish PISA 2018-results. As you know our Ministry of Education contacted Andreas Schleicher for a review of our PISA results.

A renewed review of the Swedish PISA 2018-results is needed after the allegations by a Swedish newspaper that too many students with foreign background has been excluded from the test since schools have, according to the newspaper and based on the statements of two schools, excluded additional students that did not fit the language barrier criteria.

The main purpose of the review is to investigate if we can trust the Swedish results in PISA 2018. The Swedish data needs to be reviewed again in order to look for inconsistencies affecting the correctness of the final results.

The review should also cover the different checks and quality assurance processes that are generally applied in PISA – through all steps of the study and in collaboration with relevant contractors. This could include a description on how the OECD oversees that all countries are following the directions given and the monitoring aspects of all countries during the collection of data from participating schools. The review should cover the aspects that the OECD finds most important.

It is also welcome that the review includes some comparisons with countries similar to Sweden (Norway and Denmark for example) and in a similar refugee situation as Sweden (Germany for example).

Please feel free to contact the Swedish PISA-team regarding any questions and information needed.

Kind regards,

Eva Durhan
Head of Department of Analysis
Swedish National Agency for Education

Gunnar Haglund

Från: Eva Durhan
Skickat: den 10 augusti 2020 13:13
Till: Gunnar Haglund
Ämne: VB: Review of PISA 2018 in Sweden

Från: Yuri.BELFALI@oecd.org <Yuri.BELFALI@oecd.org>

Skickat: den 17 juli 2020 18:07

Till: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>

Kopia: Carola Borg <Carola.Borg@skolverket.se>; Maria Axelsson <Maria.Axelsson@skolverket.se>;

Miyako.IKEDA@oecd.org

Ämne: RE: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear colleagues,

It was helpful to discuss with you and to clarify your expectation.

We agreed that the OECD checks and reviews the quality assurance steps that Sweden has taken throughout the PISA data collection processes in line with PISA technical standards. You asked the OECD to prepare a note to describe these processes, assess Sweden's compliance to PISA procedure and explain these points in a way which facilitates the understanding of non-technical stakeholders. We noted that you would like the OECD to show through this exercise if the Swedish results in PISA 2018 can be trusted.

The note will summarise the following aspects, focusing on student exclusion due to language.

- The PISA standards
- Implementation of PISA in each country
- Quality monitoring/assurance process
- Data adjudication results

The review will build on the existing materials such as PISA Technical Report, PISA Technical Standards, the adjudication report, the NPM manual, the School Sampling Preparation Manual. Population statistics provided by the Swedish National Agency for Education will be also included.

We discussed that the review of other countries similar to Sweden requires investigation and analysis of the policy context of the integration of refugees and migrant students. This could certainly help illustrate how Swedish education system and students' population are different from those of other countries with similar context, but it is beyond the scope of the PISA process review. Should Sweden wishes to conduct such a review with the focus on policy dimensions, I am happy to put you in contact with the OECD team specialised in the question of policy review of integration issues.

The PISA process review for Sweden and the preparation of the note described above will cost EUR 20,000. We noted that Sweden wishes to review the draft note and receives the final note by the end of September 2020.

Please let me know if you agree with the scope of the work, as well as the cost and timeline. Please don't hesitate to contact me if you have any question.

Best regards,
Yuri

Yuri BELFALI
Head of Division
Early Childhood and Schools

Mailing address : 2, rue André Pascal - 75775 Paris Cedex 16
Tel: +33 1 45 24 92 96 Mobile: +33 6 12 05 46 48
yuri.belfali@oecd.org || www.oecd.org/edu

From: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>
Sent: 23 June 2020 06:34
To: BELFALI Yuri, EDU/ECS <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Subject: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear Yuri,

I am contacting you regarding the review of the reliability of the Swedish PISA 2018-results. As you know our Ministry of Education contacted Andreas Schleicher for a review of our PISA results.

A renewed review of the Swedish PISA 2018-results is needed after the allegations by a Swedish newspaper that too many students with foreign background has been excluded from the test since schools have, according to the newspaper and based on the statements of two schools, excluded additional students that did not fit the language barrier criteria.

The main purpose of the review is to investigate if we can trust the Swedish results in PISA 2018. The Swedish data needs to be reviewed again in order to look for inconsistencies affecting the correctness of the final results.

The review should also cover the different checks and quality assurance processes that are generally applied in PISA – through all steps of the study and in collaboration with relevant contractors. This could include a description on how the OECD oversees that all countries are following the directions given and the monitoring aspects of all countries during the collection of data from participating schools. The review should cover the aspects that the OECD finds most important.

It is also welcome that the review includes some comparisons with countries similar to Sweden (Norway and Denmark for example) and in a similar refugee situation as Sweden (Germany for example).

Please feel free to contact the Swedish PISA-team regarding any questions and information needed.

Kind regards,

Eva Durhan
Head of Department of Analysis
Swedish National Agency for Education

Gunnar Haglund

Från: Eva Durhan
Skickat: den 10 augusti 2020 13:14
Till: Gunnar Haglund
Ämne: VB: Review of PISA 2018 in Sweden

Från: Yuri.BELFALI@oecd.org <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Skickat: den 17 juli 2020 18:07
Till: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>
Kopia: Carola Borg <Carola.Borg@skolverket.se>; Maria Axelsson <Maria.Axelsson@skolverket.se>; Miyako.IKEDA@oecd.org
Ämne: RE: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear colleagues,

It was helpful to discuss with you and to clarify your expectation.

We agreed that the OECD checks and reviews the quality assurance steps that Sweden has taken throughout the PISA data collection processes in line with PISA technical standards. You asked the OECD to prepare a note to describe these processes, assess Sweden's compliance to PISA procedure and explain these points in a way which facilitates the understanding of non-technical stakeholders. We noted that you would like the OECD to show through this exercise if the Swedish results in PISA 2018 can be trusted.

The note will summarise the following aspects, focusing on student exclusion due to language.

- The PISA standards
- Implementation of PISA in each country
- Quality monitoring/assurance process
- Data adjudication results

The review will build on the existing materials such as PISA Technical Report, PISA Technical Standards, the adjudication report, the NPM manual, the School Sampling Preparation Manual. Population statistics provided by the Swedish National Agency for Education will be also included.

We discussed that the review of other countries similar to Sweden requires investigation and analysis of the policy context of the integration of refugees and migrant students. This could certainly help illustrate how Swedish education system and students' population are different from those of other countries with similar context, but it is beyond the scope of the PISA process review. Should Sweden wishes to conduct such a review with the focus on policy dimensions, I am happy to put you in contact with the OECD team specialised in the question of policy review of integration issues.

The PISA process review for Sweden and the preparation of the note described above will cost EUR 20,000. We noted that Sweden wishes to review the draft note and receives the final note by the end of September 2020.

Please let me know if you agree with the scope of the work, as well as the cost and timeline. Please don't hesitate to contact me if you have any question.

Best regards,
Yuri

Yuri BELFALI
Head of Division
Early Childhood and Schools

Mailing address : 2, rue André Pascal - 75775 Paris Cedex 16
Tel: +33 1 45 24 92 96 Mobile: +33 6 12 05 46 48
yuri.belfali@oecd.org || www.oecd.org/edu

From: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>
Sent: 23 June 2020 06:34
To: BELFALI Yuri, EDU/ECS <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Subject: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear Yuri,

I am contacting you regarding the review of the reliability of the Swedish PISA 2018-results. As you know our Ministry of Education contacted Andreas Schleicher for a review of our PISA results.

A renewed review of the Swedish PISA 2018-results is needed after the allegations by a Swedish newspaper that too many students with foreign background has been excluded from the test since schools have, according to the newspaper and based on the statements of two schools, excluded additional students that did not fit the language barrier criteria.

The main purpose of the review is to investigate if we can trust the Swedish results in PISA 2018. The Swedish data needs to be reviewed again in order to look for inconsistencies affecting the correctness of the final results.

The review should also cover the different checks and quality assurance processes that are generally applied in PISA – through all steps of the study and in collaboration with relevant contractors. This could include a description on how the OECD oversees that all countries are following the directions given and the monitoring aspects of all countries during the collection of data from participating schools. The review should cover the aspects that the OECD finds most important.

It is also welcome that the review includes some comparisons with countries similar to Sweden (Norway and Denmark for example) and in a similar refugee situation as Sweden (Germany for example).

Please feel free to contact the Swedish PISA-team regarding any questions and information needed.

Kind regards,

Eva Durhan
Head of Department of Analysis
Swedish National Agency for Education

Gunnar Haglund

Från: Eva Durhan
Skickat: den 10 augusti 2020 13:15
Till: Gunnar Haglund
Ämne: VB: Review of PISA 2018 in Sweden

Från: Yuri.BELFALI@oecd.org <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Skickat: den 26 juni 2020 09:53
Till: Maria Axelsson <Maria.Axelsson@skolverket.se>
Kopia: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>; Ellen Almgren <Ellen.Almgren@skolverket.se>; Carola Borg <Carola.Borg@skolverket.se>
Ämne: RE: Review of PISA 2018 in Sweden

Hi Maria, thanks for your quick response and yes, Ellen is welcome too.
From our side, it will be Miyako (PISA lead analyst) and me.
Speaking to you soon.
Yuri

From: Maria Axelsson <Maria.Axelsson@skolverket.se>
Sent: 26 June 2020 09:33
To: BELFALI Yuri, EDU/ECS <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Cc: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>; ALMGREN Ellen [Sweden] <ellen.almgren@skolverket.se>; Carola Borg <Carola.Borg@skolverket.se>
Subject: Sv: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear Yuri,

11 a.m. will work fine. Since you are planning a Zoom meeting I would like to add Ellen Almgren (ellen.almgren@skolverket.se) to the meeting. We do this PISA-work together and talking to both of us will give you more complete information.

Warm regards,
Maria

Maria Axelsson, PhD
Undervisningsråd/Director of Education
Skolverket/Swedish National Agency for Education/Analysis
Postadress/Postal address: Box 4002, 171 04 Solna
Tfn: +46-8-527 332 27

Från: Yuri.BELFALI@oecd.org <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Skickat: den 26 juni 2020 09:17
Till: Carola Borg <Carola.Borg@skolverket.se>
Kopia: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>; Maria Axelsson <Maria.Axelsson@skolverket.se>
Ämne: RE: Review of PISA 2018 in Sweden

Thanks Carola,

Our PISA manager and I are available to discuss with your colleague today at 11 a.m. We will set up a Zoom.

Following up the message of Eva, we have to further clarify the nature of the work and the timeline. The goal of the exercise has been evolving over the past few weeks of our discussion and this is a good occasion to define exact tasks to do with what timeline and resources.

Please let me know if today at 11 a.m. is too short notice for you for this discussion, and if so I can find another slot next week.

Best regards,

Yuri

From: Carola Borg <Carola.Borg@skolverket.se>
Sent: 25 June 2020 16:14
To: BELFALI Yuri, EDU/ECS <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Cc: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>
Subject: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear Yuri,

Maria Axelsson in the Swedish PISA-team is available for a call tomorrow. +46 733 77 32 27
maria.axelsson@skolverket.se

Many at the unit will be out of office in July to August 10. Anders Auer is available in for any questions and information needed. anders.auer@skolverket.se

Best regards,

Carola Borg

Carola Borg
Enhetschef/Head of Unit
Analysavdelningen/ Department of Analysis
Enheten för Internationella studier/ Unit for International Large Scale Assessment
Skolverket/Swedish National Agency for Education
Postadress/Postal address: SE-171 04 Solna, Sweden
Besöksadress/Location: Svetsarvägen 16, Solna
Telefon/Phone: +46 (0)8 527 33115
www.skolverket.se

Från: <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Datum: 24 juni 2020 11:18:38 CEST
Till: <Eva.Durhan@skolverket.se>
Ämne: RE: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear Eva, thanks for your message and for outlining in detail your request.

Taking into account the areas to examine, I'll confirm who among my PISA managers will lead the review.

Would you or your team available for a call in the coming days? I just wonder if people in Sweden will be mostly out of office in late June-July.

I'll write you back shortly.

Best regards,

Yuri

Gunnar Haglund

Från: Eva Durhan
Skickat: den 10 augusti 2020 13:16
Till: Gunnar Haglund
Ämne: VB: Review of PISA 2018 in Sweden

Från: Yuri.BELFALI@oecd.org <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Skickat: den 24 juni 2020 11:19
Till: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>
Ämne: RE: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear Eva, thanks for your message and for outlining in detail your request.
Taking into account the areas to examine, I'll confirm who among my PISA managers will lead the review.
Would you or your team available for a call in the coming days? I just wonder if people in Sweden will be mostly out of office in late June-July.
I'll write you back shortly.
Best regards,
Yuri

From: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>
Sent: 23 June 2020 06:34
To: BELFALI Yuri, EDU/ECS <Yuri.BELFALI@oecd.org>
Subject: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear Yuri,

I am contacting you regarding the review of the reliability of the Swedish PISA 2018-results. As you know our Ministry of Education contacted Andreas Schleicher for a review of our PISA results.

A renewed review of the Swedish PISA 2018-results is needed after the allegations by a Swedish newspaper that too many students with foreign background has been excluded from the test since schools have, according to the newspaper and based on the statements of two schools, excluded additional students that did not fit the language barrier criteria.

The main purpose of the review is to investigate if we can trust the Swedish results in PISA 2018. The Swedish data needs to be reviewed again in order to look for inconsistencies affecting the correctness of the final results.

The review should also cover the different checks and quality assurance processes that are generally applied in PISA – through all steps of the study and in collaboration with relevant contractors. This could include a description on how the OECD oversees that all countries are following the directions given and the monitoring aspects of all countries during the collection of data from participating schools. The review should cover the aspects that the OECD finds most important.

It is also welcome that the review includes some comparisons with countries similar to Sweden (Norway and Denmark for example) and in a similar refugee situation as Sweden (Germany for example).

Please feel free to contact the Swedish PISA-team regarding any questions and information needed.

Gunnar Haglund

Från: Eva Durhan
Skickat: den 10 augusti 2020 13:17
Till: Gunnar Haglund
Ämne: VB: Review of PISA 2018 in Sweden

Från: Eva Durhan <Eva.Durhan@skolverket.se>
Skickat: den 23 juni 2020 06:34
Till: Yuri.BELFALI@oecd.org
Ämne: Review of PISA 2018 in Sweden

Dear Yuri,

I am contacting you regarding the review of the reliability of the Swedish PISA 2018-results. As you know our Ministry of Education contacted Andreas Schleicher for a review of our PISA results.

A renewed review of the Swedish PISA 2018-results is needed after the allegations by a Swedish newspaper that too many students with foreign background has been excluded from the test since schools have, according to the newspaper and based on the statements of two schools, excluded additional students that did not fit the language barrier criteria.

The main purpose of the review is to investigate if we can trust the Swedish results in PISA 2018. The Swedish data needs to be reviewed again in order to look for inconsistencies affecting the correctness of the final results.

The review should also cover the different checks and quality assurance processes that are generally applied in PISA – through all steps of the study and in collaboration with relevant contractors. This could include a description on how the OECD oversees that all countries are following the directions given and the monitoring aspects of all countries during the collection of data from participating schools. The review should cover the aspects that the OECD finds most important.

It is also welcome that the review includes some comparisons with countries similar to Sweden (Norway and Denmark for example) and in a similar refugee situation as Sweden (Germany for example).

Please feel free to contact the Swedish PISA-team regarding any questions and information needed.

Kind regards,

Eva Durhan
Head of Department of Analysis
Swedish National Agency for Education

Kind regards,

Eva Durhan
Head of Department of Analysis
Swedish National Agency for Education

Bilaga A4.1.4

Regeringskansliet

2021-03-30
SB2021/00177

Konstitutionsutskottet

Ink 2021-03-30

Dnr 2063-2019/20

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 5 – Statsrådet Anna
Ekströms hantering och kommunikation angående 2018 års
PISA-undersökning

Härmed överlämnas en promemoria från Utbildningsdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expediteschefen Katarina
Back, Utbildningsdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2021-03-30

Utbildningsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 5 – Statsrådet Anna Ekströms hantering och kommunikation angående 2018 års PISA-undersökning

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor i rubricerat ärende.

1. I svaret på fråga 1 b framgår att Skolverket varken muntligen eller skriftligen informerat statsrådet Anna Ekström eller Utbildningsdepartementet om att myndigheten misstänkte att det skett felaktig bortgallring av utländska elever och att det kan ha lett till ett för högt svenskt resultat 2018 och att statsrådet Anna Ekström först efter att Skolverkets rapport hade publicerats fått kännedom om att Skolverkets beräkningar gett till resultat att det fanns en skillnad mellan andelen utomlands födda elever med utländsk bakgrund som deltog i PISA 2018 (9,6 procent) och andelen utomlands födda med utländsk bakgrund enligt Skolverkets analyser utifrån betygsregistret (12,3 procent). Har Skolverkets information inför publiceringen av rapporten svarat mot departementets behov i den aktuella situationen?

Det kan konstateras att skillnaden mellan andelen elever med utländsk bakgrund som är födda utomlands och deltog i PISA 2018 och andelen elever med utländsk bakgrund som är födda utomlands enligt Skolverkets analyser utifrån betygsregistret, kan bero på flera faktorer och inte nödvändigtvis innebär att elever felaktigt har exkluderats.

Vid publiceringen av rapporten hade statsrådet Ekström ingen anledning att anta att någon felaktig exkludering hade skett. Skolverket hade inte gett uttryck för det och OECD hade bedömt den svenska graden av exkludering som acceptabel.

Departementet förutsätter att Skolverket, om myndigheten bedömt att dess egna analyser utifrån betygsregistret påverkat PISA-resultatet i stort eller på annat sätt påverkat resultatets tillförlitlighet, hade informerat departementet inför publiceringen av rapporten. Under alla förhållanden hade det varit önskvärt om Skolverket hade informerat departementet om myndighetens analyser inför publiceringen av rapporten.

2. Vilka av Skolverkets instruktioner avses i statsrådet Anna Ekströms uttalande i en artikel i Expressen den 7 september 2020 (som nämns i utskottets promemoria den 9 februari 2021 s. 4)?

Det som avses är 4 § förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.

3. Mot bakgrund av de i fråga 2 nämnda instruktionerna till Skolverket, vilket var skälet till att statsrådet Anna Ekström etablerade en första kontakt med OECD?

Skolverket lyckades inte etablera kontakt med OECD. Statsrådet Ekström hjälpte då till med att etablera en sådan kontakt.

4. På vilken nivå i Utbildningsdepartementet togs de kontakter mellan departementet och Skolverket som föregick Skolverkets förfrågan till OECD om att göra en förnyad granskning av Sveriges resultat i PISA-undersökningen 2018?

Kontakterna mellan departementet och Skolverket togs mellan statssekreteraren Erik Nilsson och Skolverkets generaldirektör Peter Fredriksson.

Bilaga A4.1.5

Regeringskansliet

2022-03-08
SB2022/00256

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -03- 08

Dnr 2063-2019/20

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 1 –
Utbildningsministerns hantering och kommunikation angående
2018 års Pisa-undersökning

Härmed överlämnas en promemoria från Utbildningsdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Katarina
Back, Utbildningsdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-03-08

Utbildningsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 1 – Utbildningsministerns hantering och kommunikation angående 2018 års Pisa-undersökning

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor i rubricerat ärende.

1. När ställdes regeringens frågor om den höga exkluderingsgraden till Skolverket?

Frågor om den höga exkluderingsgraden ställdes till Skolverket den 2 och 29 december 2019 och den 30 januari 2020. Därutöver fördes samtal med Skolverket angående den höga exkluderingsgraden vid flera tillfällen i maj och juni 2020.

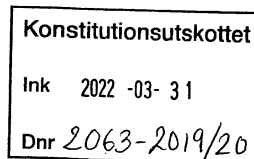
2. Berörde någon eller några av dessa frågor uppgifterna om skillnader mellan deltagande i Pisa 2018 (där 10,9 procent av de svenska elever som deltog är födda i Sverige med utländsk bakgrund och 9,6 procent födda utomlands med utländsk bakgrund) och resultatet av Skolverkets analyser som innebär att utifrån betygsregistret motsvarande andelar för elever födda 2002 är 9,9 respektive 12,3 procent (minst 1 år i Sverige). För utlandsfödda elever med utländsk bakgrund skiljer sig andelarna i PISA-urvalet signifikant från andelarna enligt registerdata, enligt Skolverkets rapport.

Frågor har ställts om den höga exkluderingsgraden men utan angivande av de i frågan nämnda procentsatserna.

Bilaga A4.1.6

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-03-31
SB2022/00256Konstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 1 –
Utbildningsministerns hantering och kommunikation angående
2018 års Pisa-undersökning

Härmed överlämnas en promemoria från Utbildningsdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expediteschefen Katarina
Back, Utbildningsdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-31

Utbildningsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 1 –
Utbildningsministerns hantering och kommunikation angående
2018 års Pisa-undersökning

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande fråga i
rubricerat ärende.

På vilken nivå eller vilka nivåer ägde de kontakter rum som avses i svaret på fråga 1?

Som framgår av Regeringskansliets tidigare svar i ärendet redovisade Skolverket slutsatserna i rapporten PISA 2018 för statsrådet Ekström och tjänstemän vid Utbildningsdepartementet den 2 december 2019. Vid det tillfället ställdes frågor bl.a. till Skolverkets generaldirektör. Statsrådet Ekström hade därefter kontakt med avdelningschefer vid Skolverket den 29 december 2019 samt med Skolverkets generaldirektör den 30 januari 2020. Tjänstemän i Utbildningsdepartementet hade kontakt med avdelningschef och handläggare på Skolverket i maj och juni 2020.

Bilaga A4.1.7

Regeringskansliet

Promemoria

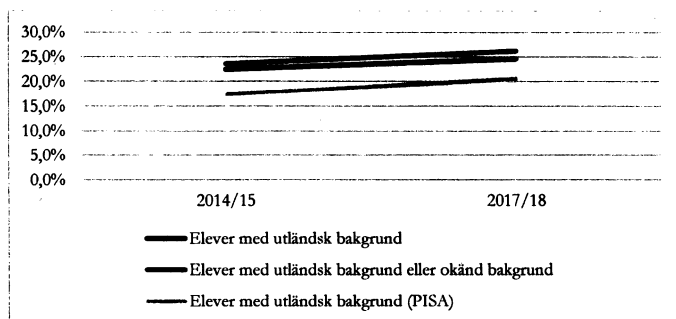
2019-12-04

Utbildningsdepartementet
Sekretariatet för analys och internationell
verksamhet

Exkluderingar från urvalsramen i PISA

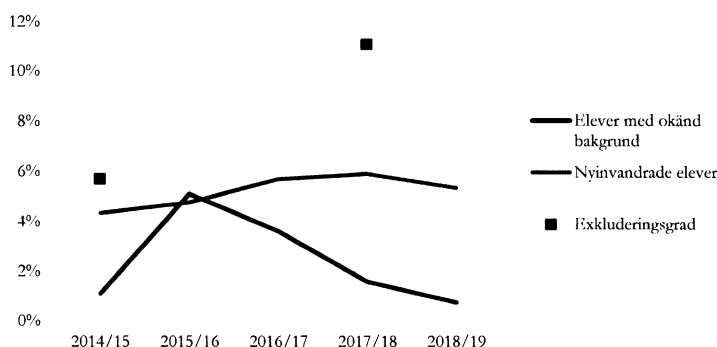
Ökningen i andelen med utländsk bakgrund

En viss ökning av andelen elever i årskurs 9 med utländsk bakgrund har skett mellan våren 2015 och våren 2018. Våren 2015 hade 22,5 procent av eleverna i årskurs 9 utländsk bakgrund och våren 2018 var motsvarande siffra 24,6 procent, en **uppgång med 2,1 procentenheter**. Inkluderar vi även de med okänd bakgrund stiger siffrorna till 23,6 procent 2015 och 26,2 procent 2018, en **uppgång med 2,6 procentenheter**. Använder vi oss av PISA-data och tittar på andelen elever med utländsk bakgrund är siffran 17,4 procent 2015 och 20,5 procent 2018, en **uppgång med 3,1 procentenheter**. Det finns alltså en diskrepans mellan PISA-data och den officiella statistiken i hur stor andel elever som har utländsk bakgrund och hur stor ökningen i denna andel varit mellan 2015 och 2018. Att det finns en liten skillnad i definition av utländsk bakgrund mellan PISA och den officiella statistiken samt att PISA-populationen inte enbart består av niondeklassare kan inte förklara hela diskrepansen.

Ökningen i andelen nyanlända

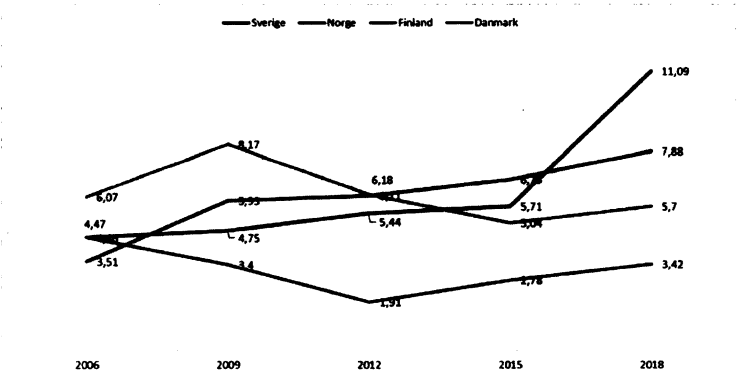
I PISA exkluderas elever som uppfyller samtliga av följande tre kriterier¹: (1) har annat modersmål än svenska, (2) har bristande svenskkunskaper och (3) haft undervisning i svenska i mindre än ett år. Vi kan inte i den officiella statistiken se hur stor andel av eleverna i årkurs 9 som våren 2015 och våren 2018 uppfyllde samtliga av dessa tre kriterier. Vad vi kan se i den officiella statistiken är andelen nyinvandrade elever (nyinvandrade elever har kommit till Sverige de senaste fyra åren och har inte bott i Sverige eller gått i svensk skola tidigare) och andelen elever med okänd bakgrund, se diagrammet nedan. Vi vet att en del av dessa elever, regelrätt, har exkluderats från PISA 2015 och 2018. Men sannolikt har en del av dessa elever också exkluderats trots att de inte uppfyller kriterium 3. Mellan 2015 och 2018 ökade gruppen nyanlända elever och elever med okänd bakgrund med 2,1 procentenheter. Om vi gör antagandet att hela denna grupp uppfyller samtliga tre exkluderingskriterier, vilket vi vet med säkerhet inte är sant, så skulle det vara rimligt med en ökning på 2,1 procentenheter av exkluderingsgraden (upp till cirka 7,7 procent). Istället ser vi en ökning på 5,4 procentenheter. Den stora ökningen i exkluderingsgraden mellan 2015 och 2018 kan alltså inte enbart förklaras av en ökad andel elever som uppfyller exkluderingskriterierna. Skolorna har tagit ut svängarna lite för mycket i sin tolkning av exkluderingsreglerna och exkluderat alltför många elever.

¹ Elever med kognitiva svårigheter exkluderas också enligt vissa kriterier men de finns ingen anledning att tro att andelen elever med kognitiva svårigheter har ökat mellan de två PISA-omgångarna.

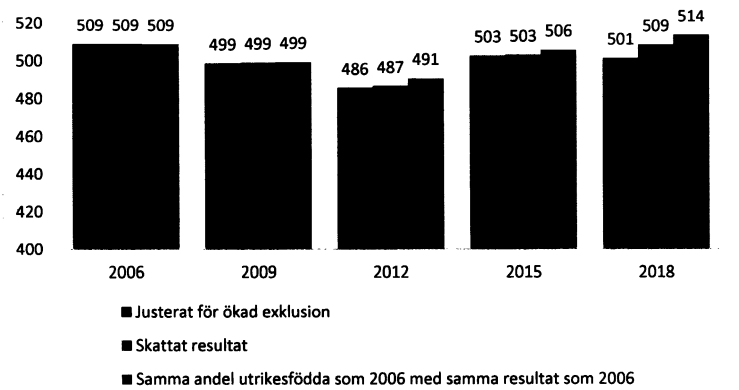
Exkluderingsgraden

I 2018 års upplaga av PISA var andelen exkluderande elever betydligt högre i Sverige än i andra länder. Nedanstående figur visar andelen exkluderade elever i Sverige och i våra grannländer. Fram till och med år 2015 var andelen exkluderade på samma nivå i Sverige som i övriga Norden.

Justerat läsförståelseresultat utifrån annan exkluderingsgrad

Nedanstående figur innehåller ett försök att skatta effekten av den omotiverat höga exkluderingsgraden i Sverige.

Den blå stapeln visar det beräknade läsförståelseresultatet om man skulle inkludera en högre andel av eleverna som inte deltagit i PISA². Mellan år 2006 och 2015 så ökade exkluderingsgraden i en sådan takt att det inte fick några påtagliga resultateffekter, men år 2018 så kan man se en effekt³. Effekten av den ökande exkluderingen ligger i samma storleksordning som den totala effekten av den ökade invandringen mellan år 2006 och 2018 (skillnaden mellan den grå och den orangea stapeln).

Studerar man vid vilken ålder de deltagande eleverna invandrat till Sverige så ser man endast små skillnader mellan år 2015 och 2018. Bland de utrikesfödda eleverna som deltog i PISA år 2015 så var den genomsnittliga åldern vid ankomsten till Sverige 8,1 år. År 2018 hade den siffran ökat till 8,4 år. Slutsatsen måste bli att de nyanlända som kommit mellan år 2015–2017 inte fick något stort genomslag i den population som deltog i PISA 2018. En möjlig förklaring till detta resultat skulle kunna vara att en omotiverat hög andel av de här eleverna lyftes ut ur urvalsramen och exkluderades i PISA 2018.

Slutsatser

- Exkluderingsgraden är för hög givet den invandring vi haft året/-n upp till att PISA genomfördes våren 2018.
- Med de data som finns tillgängliga kan vi endast approximativt skatta den förväntade exkluderingsgraden. Den förväntade exkluderingsgraden är ungefär kring 7,7 procent vilket är en uppgång på cirka 2 procentenheter sedan PISA genomfördes förra gången 2015.
- Om vi räknar om resultatet i läsförståelse 2018 utifrån antagandet att exkluderingsgraden enbart var 7,7 procent sjunker resultatet med cirka 8 poäng och hamnar strax under resultatet Sverige hade i läsförståelse i PISA 2015.
- Elevernas ålder när man invandrade till Sverige förändrades endast marginellt mellan PISA år 2015 och 2018, vilket också kan indikera en omotiverat hög exkludering.
- Det nya justerade resultatet i läsförståelse 2018 är med stor sannolikhet fortsatt statistiskt signifikant skilt från resultatet 2012. Den uppgång i läsförståelse vi såg mellan 2015 och 2018 var inte statistiskt signifikant

² Det skattat resultatet skiljer sig något från det faktiska totalresultatet i PISA på grund av avrundningsfel i andelen elever som var utrikes födda.

³ Antagandet är att de exkluderade eleverna hade presterat på samma nivå som andra elever som invandrat efter 10 års ålder.

och skillnaden mellan resultatet 2015 och det justerade resultatet 2018 är inte heller statistiskt signifikant. De övergripande slutsatserna som drogs om resultaten i läsförståelse kvarstår alltså.

Bilaga A4.2.1

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -06- 0 1

Dnr 2118-2020/21

Stockholm 2021-06-01

Till konstitutionsutskottet

Granskning av utbildningsministerns statssekreterares kontakter med Skolverkets generaldirektör

I samband med Ekots undersökningar har det de senaste dagarna framkommit att utbildningsminister Anna Ekströms statssekreterare Erik Nilsson bad Skolverkets generaldirektör Peter Fredriksson att undanhålla information om digitaliseringen av de nationella proven.

Riksdagen beslutade 2015/16 att de nationella proven ska digitaliseras. I september 2017 fick Skolverket i uppdrag att utveckla och tillhandahålla digitaliserade nationella prov och bedömningsstöd i grundskolan och på gymnasial nivå. Skolverket har sedan dess arbetat med uppdraget att digitalisera de nationella proven.

När jag den 11 november 2019 ställde en fråga till Peter Fredriksson om tidsplanen för digitalisering av de nationella proven skickade han enligt Ekots granskning ett sms till Erik Nilsson och frågade vad han skulle svara. Enligt uppgifter i Ekot skrev han: "Innan jag svarar, vill jag stämma av med dig". Nilsson svarade då att "Om du kan hålla dig till att säga att tidsplanen är pressad och att ni har en dialog med departementet - utan att säga att det inte håller med 2022 så vore det väldigt bra" samt att det vore "mycket olyckligt om vi inte kunde ha en förberedd kommunikation om förseningen". Fredriksson bekräftade därefter att han skulle svara enligt statssekreterarens instruktioner – något han sedan också gjorde.

Den 23 januari 2020 meddelade Skolverket i ett pressmeddelande att tidsplanen för digitala nationella prov var justerad och att proven skulle försenas ett år från 2022 till 2023. Detta skedde alltså drygt två månader efter att jag ställde min fråga till generaldirektör Peter Fredriksson som sedan instruerades av statssekreterare Erik Nilsson att undanhålla att det redan då var känt, på såväl Skolverket som utbildningsdepartementet, att digitaliseringen av de nationella proven skulle försenas.

Skolverkets generaldirektör Peter Fredriksson undanhåller alltså information för mig som Moderaternas utbildningspolitiska talesperson och andre vice ordförande i riksdagens utbildningsutskott, på uppmaning av utbildningsministerns statssekreterare.

Det är allvarligt att relevant information undanhålls oppositionen, i synnerhet när den efterfrågade uppgiften fanns hos myndigheten och inte var sekretessbelagd. Det är en allmän uppgift som torde varit offentlig, och som jag därmed borde fått när jag bad om denna. Att utbildningsministerns statssekreterare uttryckligen ber generaldirektören att undanhålla en ledamot i utbildningsutskottet korrekt information är direkt uppseendeväckande och något som försvårar oppositionens arbete, vilket är en förutsättning i en välfungerande demokrati.

I sammanhanget med kontakten mellan utbildningsministerns statssekreterare och generaldirektören för Skolverket väcks även frågor av en annan mycket allvarlig karaktär: ministerstyre. Regeringens kollektiva beslutsfattande och förbudet mot direktiv till myndigheter i enskilda ärenden är uttryck för vad som i dagligt tal brukar kallas förbud mot ministerstyre.

Konstitutionsutskottet har vid ett flertal tillfällen granskat om statsråd genom uttalanden har handlat i strid med gällande ordning i fråga om formerna för regeringens styrning av myndigheterna. Våren 2012 granskade utskottet bl.a. dåvarande försvarsministerns styrning av Försvarsmakten i samband med en utbildningsfältövning (bet. 2011/12:KU20 s. 161 f.).

I två anmälningar under riksmötet 2004/05 begärdes att utskottet skulle granska dåvarande skolministerns uttalande där han ifrågasatte att en rapport som Skolverket hade presenterat borde ha släppts ut från myndigheten (bet. 2004/05:KU20 s. 204 f.). Rapporten drogs tillbaka, och frågan var om detta skedde på grund av ministerns uttalande. Utskottet hänvisade inledningsvis till behovet av försiktighet och till vad utskottet tidigare hade uttalat om statsråds rätt att yttra sig. Utskottet anförde vidare att det också är angeläget att ett uttalande av ett enskilt statsråd inte riskerar att uppfattas som direktiv till en myndighet, vilka ska meddelas av regeringen kollektivt i form av t.ex. förordningar och regleringsbrev (s. 207 f.).

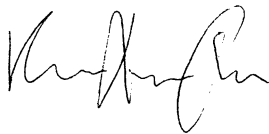
I sitt betänkande 2012/13:KU20 i ärendet om landsbygdsministerns styrning av Skogsstyrelsen kunde utskottet visserligen konstatera det finns ett behov av informella kontakter mellan förvaltningsmyndigheterna och Regeringskansliet. Detta är nödvändigt för en väl fungerande förvaltningsapparat. Sådana informella kontakter innebär dock risker för ministerstyre och bör därför vara inriktade på information, och inte på styrning.

Man måste utgå från att en statssekreterare alltid agerar på uppdrag från sitt statsråd. I de undantagsfall då detta inte sker är statsrådet ändå alltid ytterst ansvarig för det som sker på departementet. Även detta har konstitutionsutskottet påpekat vid ett flertal tillfällen.

I fallet med kontakten mellan utbildningsministerns statssekreterare Erik Nilsson och Skolverkets generaldirektör Peter Fredriksson är det uppenbart att statssekreteraren har instruerat generaldirektören hur denne skulle handla i ett enskilt ärende snarare än att efterfråga information.

Mot bakgrund av ovanstående hemställer jag därför att konstitutionsutskottet granskar lämpligheten i att utbildningsministerns statssekreterare tydligt instruerar en generaldirektör att undanhålla korrekt information för en ledamot i utbildningsutskottet, samt att utskottet granskar kontakterna som förevarit kring informationsgivningen rörande de digitaliserade nationella proven och huruvida ministerstyre förekommit.

Kristina Axén Olin, riksdagsledamot (M)

Bilaga A4.2.2

Regeringskansliet

2022-02-17
SB2022/00111

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -02- 17

Dnr 2118-2020/21

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 7 –
Utbildningsministerns statssekreterares
kontakter med Skolverkets generaldirektör

Härmed överlämnas en promemoria från Utbildningsdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen
Katarina Back, Utbildningsdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-02-17

Utbildningsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 7 –
Utbildningsministerns statssekreterares kontakter med
Skolverkets generaldirektör

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Ger uppgifterna i promemorian under rubriken Kontakter mellan statssekreteraren och generaldirektören en korrekt bild av vad som vid det aktuella tillfället förevarit vid kontakterna mellan statssekreteraren och generaldirektören om ändring av tidplanen för digitalisering av de nationella proven? Om nej, vilka ändringar i beskrivningen skulle medföra att den ger en korrekt bild?

Beskrivningen i promemorian ger inte en fullständig bild av vad som förevarit. Skolverket hade vid tidpunkten för den aktuella kontakten endast beskrivit svårigheter med att nå målsättningen i regeringsuppdraget att alla prov skulle vara digitaliserade 2022 och presenterat ett förslag till en reviderad tidplan. En skrivelse med en begäran att förlänga tidplanen till 2023 inkom dock inte från Skolverket förrän den 29 november 2019. Den 15 januari 2020 meddelade departementet Skolverket per telefon att förlängningen kunde godtas.

Regeringskansliet har varit i kontakt med dåvarande statssekreteraren Erik Nilsson som uppger att han inte har haft för avsikt att be generaldirektören att undanhålla information. Han bekräftar i övrigt att uppgifterna i promemorian under rubriken Kontakter mellan statssekreteraren och generaldirektören i allt väsentligt är korrekta.

2. Fanns det vid den tidpunkt då begäran om information gjordes av riksdagsledamoten någon uppgift i en allmän handling hos Regeringskansliet eller, såvitt känt, Skolverket om

att tidplanen för digitala nationella prov 2022 inte skulle hålla? Om ja, hur förhåller sig den uppgiften till vad statssekreteraren framförde till Skolverkets generaldirektör vid deras kontakt den 11 november 2019?

Skolverket hade i sina årliga delredovisningar av arbetet med provuppdraget 2018 och 2019 framfört att det fanns risk för förseningar i förhållande till tidplanen och för att alla prov inte skulle kunna vara digitala 2022. Vid ett möte i Regeringskansliet den 6 november 2019 visade Skolverket en bildpresentation med en reviderad tidplan som innebar ett års senareläggning. Presentationen och delredovisningarna är allmänna handlingar hos Regeringskansliet.

Som framgår av svaret på fråga 1 hade Skolverket den 11 november 2019 inte inkommit med någon begäran om förlängning av tidplanen till Regeringskansliet och något besked om att en förlängd tidplan kunde godtas hade inte lämnats till Skolverket.

Regeringskansliet känner inte till om det vid den aktuella tidpunkten fanns några andra allmänna handlingar hos Skolverket som innehöll uppgifter om att tidplanen för digitala nationella prov 2022 inte skulle hålla.

3. Vilka kommentarer eller synpunkter i övrigt föranleder promemorian?

Promemorian föranleder inte några kommentarer eller synpunkter i övrigt.

Bilaga A4.2.3

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-05-03
SB2022/00111

Konstitutionsutskottet

Ink 2022-05-03

Dnr 2118-2020/21

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 7 –
Utbildningsministerns statssekreterares
kontakter med Skolverkets generaldirektör

Härmed överlämnas en promemoria från Utbildningsdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen
Katarina Back, Utbildningsdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-05-03

Utbildningsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 7 – Utbildningsministerns statssekreterares kontakter med Skolverkets generaldirektör

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor i rubricerat ärende.

1. Deltog dåvarande statssekreteraren i mötet med Skolverket på Regeringskansliet den 6 november 2019?

2. Om nej, har dåvarande statssekreteraren efter mötet tagit del av bildpresentationen eller på annat sätt fått informationen, i så fall när?

Ja, den dåvarande statssekreteraren Erik Nilsson deltog i mötet den 6 november 2019.

Bilaga A4.2.4

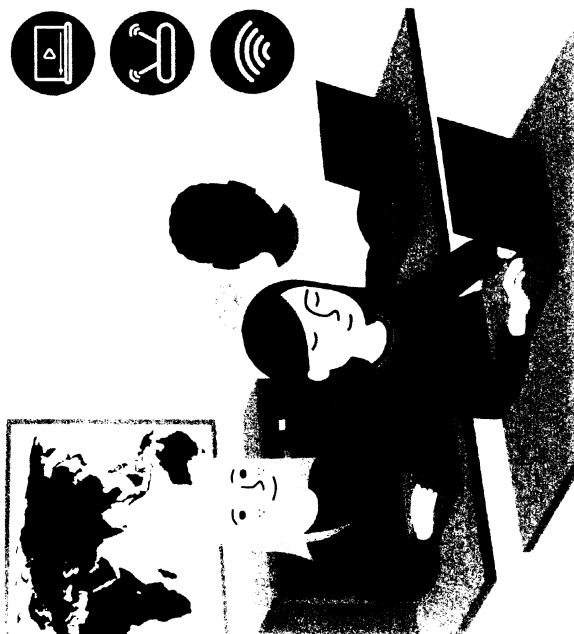
Behov av förlängning av uppdraget att digitalisera de nationella proven

Peter Fredriksson, generaldirektör, 191106

Skolverket

Motivering

- Innovativt och komplext utvecklingsarbete med provplattformen.
- Ytterligare kvalitetssäkring behövs för att kunna erbjuda rättssäkra, likvärdiga och effektiva digitala nationella prov.
- Sveriges nationella prov är unika i sin komplexitet.
- Många skolor och huvudmän behöver mer tid för att förbereda sig – både tekniskt och organisatoriskt.

Skolverket digitaliserar de nationella proven

Vad gör Skolverket?

Tjänst med säker inloggning

Målgrupp: Lärosäten

Konstruktion
av prov

Målgrupp: Skolor

Genomförande
av prov

Bedömning
av prov

Resultat-
rapportering

Skolverket ger stöd

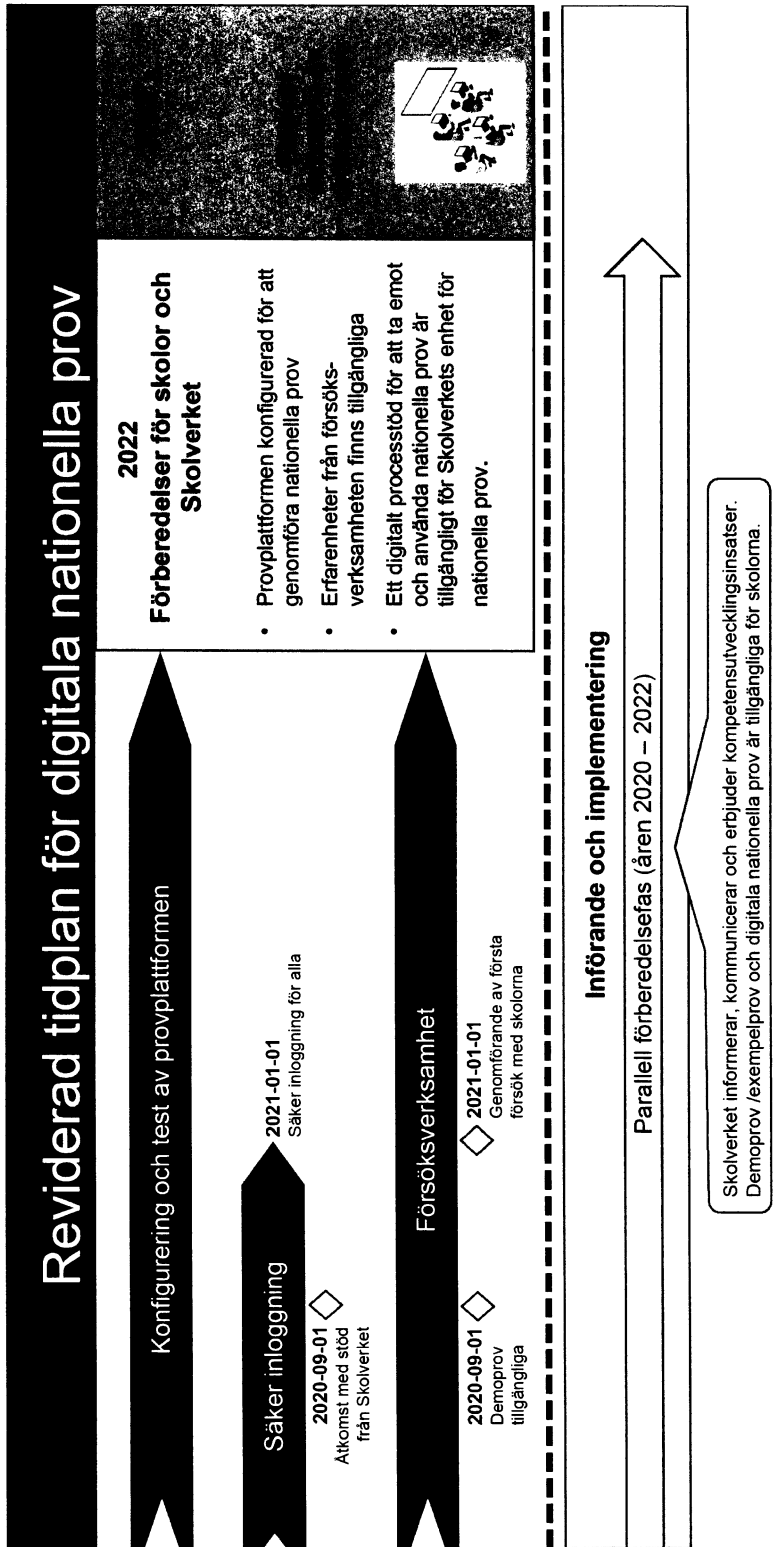
Vad behöver skolorna ha på plats?

Anslutning till
en gemensam
inloggning

Adekvata
digitala enheter

Adekvat digital
kompetens

Adekvata
rutiner och
it-infrastruktur

Skolverkets ansvar

- Tillhandahålla en stabil och säker provtjänst
- Säkerställa en lägsta nivå för ett likvärdigt genomförande
- Möjliggöra ett effektivare provgenomförande
- Stötta ca 1100 huvudmän och 6000 skolor med
 - Information
 - Kompetensutveckling
 - Support

Skolverkets ansvar

Likvärdighet

- Alla elever behöver ha samma förutsättningar att genomföra proven
- Stor variation i tillgång till digitala hjälpmedel och digital kompetens
- Huvudmännen uppger ett stort behov av en precisering av vilka **digitala hjälpmedel** som krävs för ett genomförande av digitala nationella prov
- Huvudmännen uppger ett stort behov av en precisering av vilka **kompetenser** som krävs för ett genomförande av digitala nationella prov

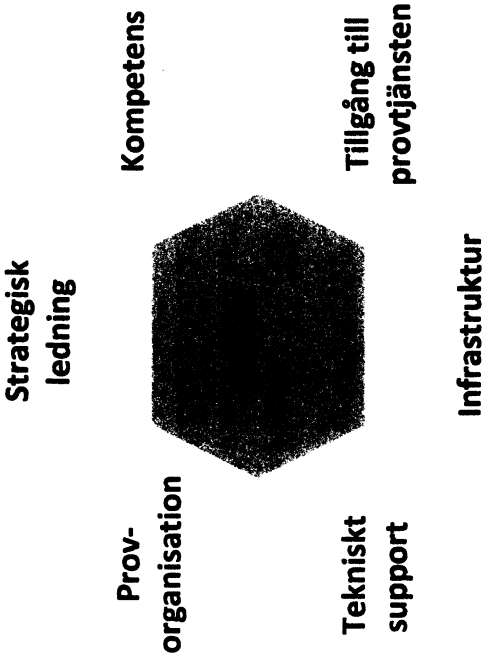

Skolverkets ansvar

- **Utvecklingen av plattformen**
 - Innovationsarbete, svårt att förutse tidsåtgången
- **Kvalitetssäkring**
 - Provens legitimitet och tillämplighet behöver säkerställas
 - Skolorna, lärarna och eleverna behöver träna
 - Kvalitetssäkringen rymmer inte inom tidsramen
 - Legala krav på tillgänglighet och
- informationssäkerhet
 - Svara på kraven i dataskyddsförordningen på skydd av personuppgifter
- **Försöksverksamhet**
 - En minoritet av huvudmännen har tillräckliga tekniska förutsättningar
 - Försöksverksamheten behöver följas upp, problem behöver åtgärdas

Huvudmännens ansvar

- Likvärdighet i genomförandet

Huvudmännens ansvar

• Kompetens

- En fjärdedel av rektorena uppger att de saknar kompetens för att leda skolans strategiska arbete med digitalisering
- Nio av tio rektorer uppger att bristande kompetens påverkar läraarnas användning av digitala hjälpmedel
- Drygt hälften av lärarna uppger att de behöver kompetensutveckling inom området digitalisering
- 40 procent av lärarna uppger att de behöver kompetensutveckling för att använda digitala redskap som ett pedagogiskt hjälpmedel

• Administrativa system

- 10 procent av rektorena uppger att de inte har ett skoladministrativt system
- 5 procent av rektorena uppger att de inte har digitala elev- och personregister
- En majoritet av rektorena vet inte om skolan är ansluten till en identitetsfederation, vilket är en förutsättning för digitala nationella prov

Huvudmännens ansvar

• Digitaliseringsplan – Andelen grundskolor och gymnasieskolor som har handlingsplan har inte ökat sedan 2015 – En tredjedel av rektorerna i grundskola och gymnasium uppger att de saknar en digitaliseringsplan – Knappt hälften av rektorerna i komvux uppger att de saknar en digitaliseringsplan – Andelen fristående skolor som saknar handlingsplan är högre	• Finansiering – Krav på investeringar i ett ekonomiskt kärvat läge – Sju av tio rektorer i grundskolan uppger att behovet av investeringar är ganska eller mycket stort – Sex av tio rektorer i gymnasiet uppger att behovet av investeringar är ganska eller mycket stort – Sju av tio rektorer i komvux anger att behovet av investeringar är ganska eller mycket stort

De nationella proven i ett internationellt perspektiv

- 100 000 samtidiga användare per prov
- Svenska prov – prövar brett mot ämnes- och kursplaner
- En blandning av självvärderande och manuell bedömda uppgifter

Internationell utblick

- Sveriges prov unika
 - Proven ska beaktas vid betygssättning
 - Inte bara flervalsfrågor
 - Specifika provdatum med ett bestämt provdatum
 - Inget annat land har digitaliserat den typ av prov vi har
- Nya Zeeland
 - 10 år från idé till digitala examensprov
- Norge
 - Annat syfte, inte betygsskjödande, används för utvärdering
 - Genomförandet av de första proven fick avbrytas pga tekniska problem
- Finland
 - Målsättning att alla studentexamensprov ska vara digitaliserade 2020
 - Annat syfte, inte betygsskjödande, används för utvärdering
 - Problem med IT-utrustning

Bilaga A4.3.1

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -04- 2 6

Stockholm 2021-04-26

Dnr 1853-2020/21

Till konstitutionsutskottet

Granskning av inrikesministerns uttalande i Agenda angående mäns våld mot kvinnor

De senaste dagarna har det förts en intensiv debatt om mäns våld mot kvinnor. Bara de senaste tre veckorna har fem kvinnor mördats av män de haft en pågående eller tidigare relation med. En kvinna höggs ner på öppen gata, en annan kvinna dödades i sitt hem med sitt nyfödda barn i samma rum. Samtidigt dödas årligen närmare 20 kvinnor av en man i en nära relation.

Problemen är varken nya eller okända och därför är det en skam att inte mer redan har gjorts. Vi moderater har lagt fram ett stort antal förslag i riksdagen för att komma till rätta med problemen och få på plats en lagstiftning som tar frågorna på allvar och mycket bättre skyddar våldsutsatta kvinnor.

I söndags, den 18 april, debatterade jag frågan i SVT:s Agenda. Under debatten fick inrikesministern frågan "När kommer en operation i kvinnovåldets namn?". Inrikesministern svarade följande: "För två år sen avsatte vi 350 miljoner kronor i en riktad satsning för att anställa 350 nya utredare som bara jobbar med just den här typen av brott".

När man går igenom regeringens budgetförslag samt de regleringsbrev som regeringen utfärdat till Polismyndigheten saknas dock både riktade satsningar och instruktioner till myndigheten om att prioritera arbetet mot våld i nära relationer. I Polismyndighetens regleringsbrev för 2019 går att läsa att "särskild uppmärksamhet ska läggas på att analysera och beskriva utvecklingen gällande utredningar av sexualbrott (inklusive våldtäkter), brott mot barn samt brott i nära relation". Ingenstans går det att utläsa att regeringen uppmanar myndigheten att ta initiativ till en särskild satsning likt den inrikesministern anförde i debatten i Agenda.

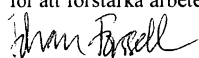
Däremot tog Polismyndigheten själv initiativ till en satsning på särskilt utsatta brottsoffer den 14 juni 2019. I satsningen tillförs samtliga polisregioner och Nationella operativa avdelningen resurser för att förstärka brottsområdet med cirka 350 årsarbetskrafter. Totalt satsas cirka 300 miljoner kronor årligen.

Det är naturligtvis både positivt och välkommet att Polismyndigheten bedriver ett intensivt arbete mot bland annat våld i nära relationer. Samtidigt är det mycket olyckligt att inrikesministern låter påskina att detta är en följd av regeringens arbete i syfte att vinna politiska poänger. Det är heller inte första gången detta sker. Hösten 2020 kritiserades Mikael Damberg av ett enigt konstitutionsutskott för sina felaktiga uttalanden om antalet poliser och om Moderaternas förslag till åtgärder mot gängbrottsligheten.

Konstitutionsutskottet konstaterade i sin granskning våren 2012 att objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § RF bl.a. får anses innebära att information som utgår från det allmänna ska vara korrekt, vederhäftig och väl kontrollerad. Om informationen skulle visa sig innehålla uppgifter av oriktigt eller inaktuellt slag måste enligt utskottet åtgärder vidtas som korrigerar detta. I det aktuella fallet har ingen rättelse kommit från inrikesministern. Konstitutionsutskottet har också i flertalet fall framhållit vikten av att statsråds uttalanden ska vara korrekta. Senast detta skedde var under hösten 2020 då statsråd i fyra fall ansågs ha gjort felaktiga och/eller missvisande uttalanden (bet. 2020/21:KU10). Två av dessa fall gällde som ovan nämnt just inrikesminister Mikael Damberg.

Man ska kunna lita på att uppgifter som kommer från regeringsföreträdare är korrekta och jag hemställer därför att konstitutionsutskottet granskar inrikesministerns uttalanden om att det var

regeringen och inte Polismyndigheten som tog initiativ till ovan nämnda satsning om 350 nya utredare för att förstärka arbetet mot bland annat våld i nära relationer.

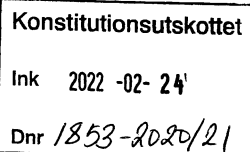
Johan Forssell

Riksdagsledamot (M)

Bilaga A4.3.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-02-24
SB2022/00192Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 6 – Dåvarande
inrikesministerns uttalande i SVT angående mäns våld mot
kvinnor

Härmed överlämnas en promemoria från Justitiedepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är rättschefen Daniel Ström,
Justitiedepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-02-24

Justitiedepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 6 – Dåvarande inrikesministerns uttalande i SVT angående mäns våld mot kvinnor

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Är det riktigt att Mikael Damberg i SVT:s Agenda den 18 april 2021 uttalade sig på det sätt som redovisats i anmälan? Om nej, önskar utskottet en redogörelse för Mikael Dambergs uttalande och det sammanhang i vilket det fölls.

Regeringskansliet har inte tillgång till någon upptagning av det aktuella programmet. Det finns dock inget som motsäger att statsrådet Mikael Damberg uttalat sig på det sätt som redovisats i anmälan.

2. Vilket underlag låg till grund för Mikael Dambergs uttalande?

Polismyndigheten har rekryterat 350 utredare som är särskilt inriktade på brott i parrelation, våldtäkt och brott mot barn. Information om detta har funnits tillgänglig och förmedlats via myndighetens årsredovisning, genom den löpande dialogen med myndigheten och som en del av tjänstemannaorganisationens sakinformation till den politiska ledningen vid Justitiedepartementet. Regeringen har inte gett Polismyndigheten i uppdrag att genomföra den aktuella satsningen. Rekryteringen har dock möjliggjorts av de stora anslagsökningar som Polismyndigheten har tillförts på senare år.

I sammanhanget kan dock noteras att regeringen i regleringsbrevet för 2019 gav Polismyndigheten i uppdrag att, tillsammans med Åklagarmyndigheten, analysera och bedöma resultatet för verksamhetens utredning och lagföring. Särskild uppmärksamhet skulle läggas på att analysera och beskriva

utvecklingen gällande utredningar av sexualbrott (inklusive våldtäkter), brott mot barn samt brott i nära relation. Statsrådet Mikael Dambergs uttalande ska ses mot denna bakgrund.

3. Vilka synpunkter eller kommentarer i övrigt föranleder denna promemoria?

Promemorian föranleder inga synpunkter eller kommentarer i övrigt.

Bilaga A4.4.1

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 28

Dnr 1172-2021/22

SVERIGES
RIKSDAG

2022-01-27

Anmälan till Konstitutionsutskottet

Informationsklass: Publik

Granskning av statsrådet Karl-Petter Thorwaldsson

Ärendet om att öppna en gruva för järnmalmsbrytning i Gállok (Kallak) i Jokkmokks kommun har legat på regeringens bord sedan 2017. Näringsministern har aviserat att beslut kommer fattas i mars 2022. I en intervju med TT i november 2021 kommenterade den nytillträdde näringsministern Karl-Petter Thorwaldsson sin inställning till gruvärenden:

"Det är inte så att vi tar lätt på miljöfrågor, men ja, vi älskar gruvor i Socialdemokraterna. Det är fantastiskt att vi kan bryta malm och mineral ur våra berg, göra nya produkter av dem och exportera till andra länder", förklarar den före detta LO-ordföranden till TT och avslutar. "Så ja - jag hoppas kunna öppna och ge tillstånd till flera nya gruvor".¹

Ett par månader senare fick statsrådet frågan om han kan vara opartisk i beslutet om gruvan i Gállok. På frågan svarade han: *"Nej, det finns inget som är opartiskt, det är en dröm att det finns människor som är opartiska."*

Av 13 kap. 1 § regeringsformen (RF) framgår att konstitutionsutskottet ska granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. Enligt 1 kap. 9 § RF ska domstolar och förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Legalitetsgrundsatsen med dess krav på normmässighet och objektivitet gäller även för regeringen när den agerar i den roll i vilken den brukat beskrivas som rikets högsta förvaltningsmyndighet.²

Ett statsråd ska således iaktta saklighet och opartiskhet i sin tjänsteutövning och i sin befattning med regeringsärenden. Ärendet om järnmalmsbrytning i Gállok omgärdas av flera viktiga perspektiv, utöver de ekonomiska intressen ministern talar om. Ett sådant är konsekvenserna för det samiska folkets grundlagsskyddade rätt till sin

¹ Svenska Dagbladet 2021-11-30: https://www.svd.se/bors/news_detail.php?newsid=0586a4d2-1b7d-5d55-9feb-3ba9070d69af

² Konstitutionella kontrollfunktioner 2008/09:RFR14: <https://data.riksdagen.se/fil/5C8C9DDA-25DB-4F7E-9FD3-452804D60F00>

Amanda Palmstierna

Riksdagsledamot • Sveriges riksdag

SVERIGES RIKSDAG 100 12 Stockholm • Telefon 08-786 40 00 • www.riksdagen.se

kultur och att bedriva renskötsel, som riskerar att påverkas mycket negativt om gruvan öppnas. Ett annat är omfattande risker för miljön. Dessa intressen bör tillsammans prägla regeringens prövning av ärendet.

Att motivera kommande beslut om nya gruvor med att Socialdemokraterna "älskar gruvor", i stället för balanserade avvägningar mellan olika intressen, brister i saklighet. Även om ministern talade i egenskap av socialdemokrat och inte minister, finns ingen skarp gräns mellan dessa två roller. Intervjun gjordes också i direkt anslutning till hans utnämning till näringsminister och dessutom om en sakfråga som ligger på näringsdepartementets bord. Ärendet om järnmalmsbrytning i Gällö är det mest omdebatterade gruvärendet i riksmidia just nu och var det också i november 2021. Den som lyssnar på intervjun för därför med lätthet tankarna till det specifika ärendet.

I januari 2022 klargjorde statsrådet att han inte kan vara opartisk i beslutet om en gruva i Gällö och menade att opartiskhet är en dröm.³ I konstitutionellt hänseende är opartiskhet inte en dröm, utan en grundlagsfäst princip och målsättning som bör eftersträvas i största möjliga utsträckning inom den statliga förvaltningen. Ett statsråd har också rimligen ett särskilt ansvar att föregå med gott exempel. Det bör återigen understrykas att det aktuella beslutet kan få mycket omfattande och långsiktiga konsekvenser för enskilda människor och miljön - en påminnelse om varför våra rättsprinciper finns och varför de införlivats i regeringsformen.

Konstitutionsutskottet har tidigare uttalat att ett statsråd bör iakttä en viss återhållsamhet när det gäller uttalanden som görs i samband med pågående ärenden. Utskottet har framhållit att sådana uttalanden under en pågående prövning kan ge upphov till tvivel om att regeringens prövning är saklig och opartisk.⁴ Efter statsrådet Thorwaldssons uttalanden föreligger tvivel om hans hantering av ärendet är objektivt och opartiskt.

Mot denna bakgrund bör konstitutionsutskottet granska näringsministerns uttalanden, särskilt med avseende på förenlighet med regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet.

Stockholm den 27 januari 2022

Amanda Palmstierna
Riksdagsledamot (MP)

³ Sveriges Radio 2022-01-20 <https://sverigesradio.se/artikel/naringsministern-partisk-infor-gruvbeslut>

⁴ Bet. 2020/21:KU10, sid 176

Bilaga A4.4.2

Regeringskansliet

2022-03-08
SB2022/00253

Konstitutionsutskottet	
Ink	2022 -03- 08
Dnr 1172-2021/22	

Statsrådsberedningen
RättsschefenKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 34 –
Näringsministerns uttalanden om gruvor

Härmed överlämnas en promemoria från Näringsdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Annica Sandberg, Näringsdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-08

Näringsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 34 – Näringsministerns uttalanden om gruvor

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Har Karl-Petter Thorwaldssons uttalande det som anges i promemorian? Om ja önskas en kommentar till hur uttalandena förhåller sig till kravet på saklighet och opartiskhet i 1 kap. 9 § regeringsformen.

Det stämmer att Karl-Petter Thorwaldsson har uttalande det som anges i promemorian. Uttalandena var inte avsedda att föregripa de prövningar som regeringen ska göra i ärenden om bearbetningskoncession enligt minerallagen (1991:45) eller att kommunicera något annat än att regeringen kommer att pröva dessa ärenden i enlighet med tillämpliga bestämmelser.

2. Finns det, såvitt känt inom Regeringskansliet, någon omständighet som gör att näringsministerns opartiskhet i ärendet om bearbetningskoncession för Kallak kan ifrågasättas (jfr 16–17 § förvaltningslagen)?

Nej.

3. Finns det några ytterligare eller senare riktlinjer e.d. om saklighet och opartiskhet som gäller statsråd utöver de som nämns ovan under Gällande ordning?

Promemorian Intressekonflikter för statsråd (SB PM 2021:3) innehåller bl.a. information om bisysslor, jäv och rutiner för att undvika att intressekonflikter för statsråd uppkommer. Innehållet i promemorian kompletteras av avsnittet om förvaltningslagens tillämpning hos regeringen i Gula Boken (SB PM 2012:2, rev. 2020).

Det kan noteras att den nu gällande versionen av Regeringskansliets etiska riktlinjer beslutades den 7 juni 2017.

4. Vilka synpunkter eller kommentarer i övrigt föranleder denna promemoria?

Promemorian föranleder inga ytterligare kommentarer.

Bilaga A4.5.1

2021-02-26

Till konstitutionsutskottet:

Konstitutionsutskottet

Ink 2021-02- 26

Dnr 1403-2020/21

Begäran om granskning av socialminister Lena Hallengrens uttalande angående munskydd

Covid-19-pandemin har nu varit närvarande i samhället i lite drygt ett års tid. Hittills har pandemin lett till att nära 13 000 människor mist livet. Därtill har över 600 000 personer smittats. Sverige har på många sätt stuckit ut i sitt sätt att hantera pandemin. Många länder stängde tidigt ner sina samhällen, men Sverige har valt att hålla större delar av samhället öppet. Under det senaste året har olika rekommendationer avlöst varandra, vilket orsakat mycket diskussion och kritik gentemot regeringens hantering av pandemin. Ett av de största diskussionsämnena har varit användandet av munskydd.

Regeringen har överlämnat en stor del av ansvaret till Folkhälsomyndigheten som i den inledande fasen av pandemin tidigt gick ut och motsatte sig krav på munskydd. Den 28 januari 2020 sa statsepidemiolog Anders Tegnell till Dagens nyheter att *"även om det finns munskydd som är så täta att de stoppar virus är de inte användbara utanför världen"*. Detta följde han upp dagen efter i Aftonbladet med att säga att *"just nu är det en onödigt rädsla, och ju mer man diskuterar munskydd, desto större blir rädslan"*.

Motståndet mot munskydd fortsatte under våren och sommaren, trots att ett drygt hundratal länder infört krav på munskydd. Den hållningen backades under våren 2020 upp av såväl WHO som EU:s folkhälsomyndighet European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). Den 29 juli 2020 kommenterade socialminister Lena Hallengren det faktum att Sverige avvek från många andra länder samt WHO:s och ECDC:s rekommendationer om munskydd. Vid en presskonferens sa hon: *"I Sverige fattar vi inte politiska beslut när det gäller smittskydd, det lämnar vi åt experter. Vi ser inte i det här läget, med kraftigt avtagande smittspridning, att det skulle vara läge att kräva munskydd i offentliga miljöer. Vi följer vetenskap och kunskap och sätter det i en svensk kontext"*.

Sent in på hösten vidhöll socialministern fortfarande denna hållning. Den 17 november 2020 kommenterade hon i Nyhetsmorgon i TV4 att *"tittar man på de länder som har munskydd i många sammanhang, det är ju inte så att deras utveckling ser så himla positiv ut"* och menade vidare att hon inte tolkade WHO:s rekommendationer som ett skarpt krav samt att munskydden skulle vara svåra att hantera över tid.

En dryg månad senare kom under en presskonferens med regeringen och Folkhälsomyndigheten besked om att Folkhälsomyndigheten skulle rekommendera munskydd i kollektivtrafiken under vissa tidpunkter från och med den 7 januari 2021.

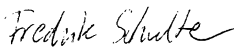
Regeringen och Folkhälsomyndigheten har från pandemins start fram till senhösten 2020 alltså genomgående motsatt sig krav på munskydd. Men den 24 februari 2021 medverkade socialminister Lena Hallengren för att svara på frågor om förlängda och utökade restriktioner. Hon fick då frågan: *"Flera partier, som vi hörde [i inslaget], vill ju också ha skärpta munskyddskrav, men det blev inte något sådant besked idag heller. Vad säger du om de här kraven från oppositionen?"*, varpå socialministern svarade följande:

"Jag säger egentligen det som jag och som Folkhälsomyndigheten och många har andra sagt sen den här pandemin började att munskydd ska användas och det ska behandlas som den skyddsutrustning som det är, som faktiskt kan komma att användas. Och det används naturligtvis i vården och omsorgen och i många andra sammanhang och yrken där man inte kan hålla avståndet, också i kollektivtrafiken. Vi ser också ett antal regioner som utökar användandet när man inte kommer längre med trängselåtgärder och man bedömer att det här kan fylla en effekt."

Uttalandet från socialministern är förvånande på många sätt. Regeringens motstånd mot munskydd var under lång tid tydligt, och även om inställningen till munskydden nu förändrats är det anmärkningsvärt att socialministern menar att såväl regeringen som Folkhälsomyndigheten sedan pandemins start har anfört att munskydd ska användas. Hon förefaller heller inte ta sikte på att munskydd enbart är effektiva inom vården i sitt uttalande, utan säger att det även används i andra sammanhang och yrken där man inte kan hålla avståndet. Regeringen har dessutom fått kritik tidigare under pandemin i vad som beskrivits som ageranden som riskerar att vilseleda befolkningen; bland annat i kommunikationen om den svenska strategin, vilket regeringen också anmälts till konstitutionsutskottet för.

Konstitutionsutskottet har i flertalet fall framhållit vikten av att statsråds uttalanden ska vara korrekta. Senast detta skedde var under hösten 2020 då statsråd i fyra fall ansågs ha gjort felaktiga och/eller missvisande uttalanden. (2020/21: KU10) Man ska kunna lita på att uppgifter som kommer från regeringsföreträdare är korrekta. Motståndet mot munskydden från regeringens sida var tydligt under lång tid under pandemin. Jag vill därför att KU granskar socialministerns uttalanden om att hon sedan pandemin startade har sagt att munskydd ska användas.

Fredrik Schulte
Riksdagsledamot (M)

Bilaga A4.5.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-02-03
SB2022/00034Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -02- 03

Dnr 1403-2020/21

Konstitutionsutskottets granskningsärende 4 – Socialministerns
uttalande om munskydd

Härmed överlämnas en promemoria från Socialdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Marianne
Jenryd, Socialdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-02-03

Socialdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 4 – Socialministerns uttalande om munskydd

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Har Lena Hallengren gjort de uttalanden som redovisas i promemorian?

Det stämmer att statsrådet Lena Hallengren gjort de uttalanden som redovisas i promemorian.

2. Utskottet önskar en kommentar till hur Lena Hallengrens uttalande den 24 februari 2021 förhåller sig till regeringens kommunikation t.o.m. hösten 2020 när det gäller munskydd.

Statsrådet Hallengren har vid flera tillfällen framhållit att frågan om munskydd inte är en politisk fråga. Bedömningen av vilka smittskyddsåtgärder som är mest lämpade för att minska smittspridningen bör göras av Folkhälsomyndigheten, som är regeringens expertmyndighet. Statsrådet Hallengrens avsikt med uttalandet den 24 februari 2021 var att tydliggöra att det aldrig varit någon tvekan om att munskydd, liksom annan skyddsutrustning, ska användas i vården och omsorgen. Hon hade också för avsikt att betona vad Folkhälsomyndigheten sagt om vikten av att hålla avstånd men att detta, i de fall det inte är fullt möjligt, kan behöva kompletteras med andra skyddsåtgärder såsom munskydd.

3. Vilka kommentarer i övrigt ger anmälan och innehållet i denna promemoria anledning till?

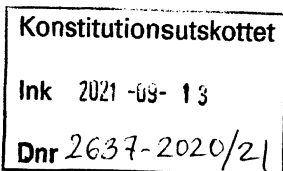
Innehållet i anmälan och promemorian föranleder inga kommentarer i övrigt.

Bilaga A4.6.1

SVERIGES
RIKSDAG

2021-09-13

Till konstitutionsutskottet

Statsrådet Ibrahim Baylans hantering av utredningen av konsekvenser av ett eventuellt stopp för Cementas kalkbrytning

Mark- och miljööverdomstolen avvisade den sjätte juli Cementa AB:s ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamhet vid Slite på Gotland. Domstolen undanröjde samtidigt Mark- och miljödomstolens tidigare dom i ärendet.

Regeringen har åtminstone sedan man 2018 skickade ut frågan om att utöka de Natura 2000-områden som finns i närheten av kalktäckerna vetat att det funnits en stor risk för att brytningstillståndet inte skulle förlängas. Cementa AB lyfte tydligt fram risken i sitt remissvar. Trots detta var det först efter Mark- och miljööverdomstolens besked i juli som regeringen tog initiativ till att utreda vilka konsekvenser ett stopp i kalkbrytningen skulle få för byggandet, och därmed för den svenska ekonomin.

Byggföretagen, Byggnads, IF Metall, Industriarbetsgivarna, Svensk Betong och Svermin presenterade den 2021-07-14 en analys av vilka konsekvenser det skulle få om kalkbrytningen i Slite stoppades. Analysen konstaterade att 75 procent av den cement som används i Sverige kommer från Cementa i Slite. Utan produktionen där skulle 175 000 personer i byggbranschen behöva varslas. När varslen i närliggande branscher också räknas in handlar det om 280 000 personer. Analysen bedömde att investeringarna i den svenska ekonomin, till följd av den väntade cementbristen, skulle minska med 20 miljarder kronor per månad. Även gruvnäringen bedömdes drabbas allvarligt till följd av att brist på sprutbetong skulle göra det svårt att förstärka berget i gruvorna.

Regeringen gav konsultföretaget Ramböll uppdraget att granska ovan nämnda konsekvensanalys och att utreda möjligheten att importera kalksten respektive cement på kort och lång sikt. Ramböll slutrapporterade den 2021-08-12.

Den första september presenterade Svenska Dagbladet uppgifter om att regeringen även beställt en konsekvensanalys från Sveriges Geologiska Undersökning (SGU). SGU fick den 2021-07-16 uppdraget att dels komplettera en av myndigheten tidigare genomförd analys av konsekvenserna av en avvisad ansökan, dels fick SGU uppdraget att granska och ge synpunkter på de

konsekvenser som Cementa samt bygg- och anläggningssektorn och gruvindustrin varmat för. SGU tog kontakt med Boverket för hjälp med underlag.

Svenska Dagbladet har tagit del av en mejlväxling mellan SGU och Boverket den 2021-08-18 där de två myndigheterna diskuterar en samordnad publicering av nyheten om rapporten när den överlämnas den 2021-08-20. Det framgår också av mejlväxlingen att man förbereder sig på frågor från media.

Men, den 2021-08-19 mejlade SGU Boverket och meddelade att man, efter önskemål från departementet, inte avsåg kommunicera rapporten och att man utgick ifrån att departementets önskemål gällde även Boverket.

SGU lämnade sin rapport till regeringen den 2021-08-20. Den bekräftar bilden av att ett stopp för kalkbrytningen i Slite skulle ge allvarliga konsekvenser. Trots att innehållet i rapporten har synnerligen stort allmänintresse offentliggjorde inte SGU rapporten. Inte heller Boverket offentliggjorde sitt underlag. Boverket diarieförde inte heller sitt underlag förrän den 2021-09-02, när Svenska Dagbladet publicerat historien om vad som skett.

Svenska Dagbladets medarbetare Peter Wennblad har publicerat de aktuella mejlen på Twitter (@peterwennblad).

Vid näringsutskottets sammanträde i dag den 13 september har näringsminister Ibrahim Baylan fått frågor om sin och departementets roll i det händelseförlopp som ledde fram till att SGU:s rapport inte offentliggjordes. De svar Baylan har gett har inte varit klagande.

Jag önskar därför att konstitutionsutskottet granskar det inträffade. Vad ligger bakom att SGU och i förlängningen även Boverket uppfattade att det ansvariga departementet inte önskade att rapporten skulle offentliggöras? Vilket ansvar har statsrådet Baylan direkt eller indirekt för detta? Är det inträffade i så fall förenligt med myndigheternas oberoende?

Arman Teimouri (L)

Bilaga A4.6.2

SVERIGES
RIKSDAG

2021-09-13

Till/Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet

Ink 2021-09-13

Dnr 2639-2020/21

Begäran om granskning av statsrådet Ibrahim Baylan

Regeringskansliet (N-dep) har den 20 augusti 2021 tagit emot en rapport som regeringskansliet beställt av Sveriges geologiska undersökning (SGU). Uppdraget till SGU var att gå igenom konsekvenserna av Mark- och miljöoverdomstolens dom den 6 juli 2021 avvisade Cementas ansökan om fortsatt och utökad kalkbrytning för cement vid Slite på Gotland.

Mediauppgifter gör gällande att den aktuella handlingen först sänts in till Näringsdepartementet, efter dialog mellan företrädare för departementet och SGU. Samma uppgifter, styrkta av utlämnade allmänna handlingar; en e-postkonversation mellan företrädare för SGU respektive Näringsdepartementet, förmedlar en bild av att de planerade kommunikationsaktiviteter och den kommunikationsplan SGU förberett med bl a distribution av pressmeddelande kopplad till rapporten, ändrats från SGU:s sida efter kontakter och/eller önskemål från Näringsdepartementets sida.

Om uppgifterna har fog för sig skulle det vara mycket allvarligt. Oavsett statsrådet Baylans insikter i departementets dialog med SGU, ansvarar han som departementschef för sitt departement och att verksamheten bedrivs på ett rättssäkert sätt i enlighet med regeringsformen och annan grundlag och lag.

Mot bakgrund av detta hemställer jag att konstitutionsutskottet granskar regeringens och statsrådet Baylans hantering av ärendet. Även om det finns ett visst utrymme för regeringen att utanför 12 kap 2 § regeringsformens tillämpningsområde, ge direktiv för hur ett enskilt ärende ska hanteras, är det angeläget att KU granskar om förvaltningens självständighet träffs för när, i det här aktuella ärendet.

Helena Lindahl

Riksdagsledamot (C)

Bilaga A4.6.3

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-01-18
SB2021/01636Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 18

2637-2020/21

Dnr 2639-2020/21

Konstitutionsutskottets granskningsärende 11–12 – Dåvarande statsrådet Ibrahim Baylans hantering av utredningen av konsekvenser av ett eventuellt stopp för Cementas kalkbrytning

Härmed överlämnas en promemoria med bilagor från Näringsdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Annica Sandberg, Näringsdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-01-18

Näringsdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 11–12 – Dåvarande statsrådet Ibrahim Baylans hantering av utredningen av konsekvenser av ett eventuellt stopp för Cementas kalkbrytning

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerade ärenden.

1. Utskottet begär att få del av besluten att inhämta information från Ramboll och från SGU.

De begärda handlingarna bifogas, se *bilaga 1*.

2. Vilka kontakter hade Regeringskansliet med SGU i samband med att SGU:s underlag överlämnades till Regeringskansliet. Utskottet begär att få del av tillgänglig dokumentation gällande dessa kontakter.

3. Har Regeringskansliet framfört synpunkter till SGU gällande hur myndigheten skulle kommunicera det aktuella underlaget externt? Om ja, vilka överväganden och bedömningar låg till grund för det ställningstagandet?

Den 8 juli 2021 kom SGU in till Näringsdepartementet med ett underlag om möjliga konsekvenser av att Cementa AB:s ansökan om bl.a. fortsatt täktverksamhet i Slite hade avvisats av Mark- och miljööverdomstolen. Näringsdepartementet bad den 16 juli 2021 SGU att inkomma med en komplettering av underlaget.

Den 18 augusti 2021 hade tjänstemän från Näringsdepartementet ett möte med bl.a. ställföreträdande generaldirektören för SGU. Vid mötet uppgav SGU att myndigheten planerade ett pressmeddelande i samband med att underlaget överlämnades. Näringsdepartementet upplyste att departementet

för egen del inte hade för avsikt att kommunicera kring underlaget och konstaterade att SGU själv avgör om och i så fall hur myndigheten ska kommunicera.

Efter mötet mottog Näringsdepartementet ett e-postmeddelande från den pressansvarige vid SGU. Meddelandet innehöll bl.a. en fråga om Näringsdepartementet hade några egna planer för kommunikation kring underlaget. Näringsdepartementet kontaktade den ställföreträdande generaldirektören för SGU den 19 augusti 2021 och upprepade vad departementet förmedlat vid det möte som hölls dagen innan. SGU återkopplade att myndigheten inte längre avsåg att publicera något pressmeddelande, utan i stället hade för avsikt att publicera underlaget på myndighetens webbplats. Näringsdepartementet framförde inga synpunkter på detta.

För att kunna förbereda svar på eventuella frågor om underlaget och bedöma om det fanns behov av kompletteringar, framförde Näringsdepartementet senare under den 19 augusti 2021 ett önskemål till SGU om att få ta del av underlaget före publiceringen. Näringsdepartementet framhöll dock att det var upp till myndigheten att avgöra hur den ville gå vidare med publiceringen.

Dokumentation av kontakterna bifogas, se *bilaga 2*.

4. Vilken kännedom har dåvarande statsrådet Ibrahim Baylan haft om beslutet att inhämta information från SGU, de kontakter som förevarit med myndigheten och eventuella synpunkter kring extern kommunikering av det aktuella underlaget som framförts till SGU?

Ibrahim Baylan har löpande hållit sig informerad om de åtgärder som har vidtagits med anledning av den situation som uppstod till följd av att Cementa AB:s ansökan avvisades. Inom ramen för detta kan det ha nämnts för Ibrahim Baylan att tjänstemännen i Näringsdepartementet bett SGU om en komplettering av det underlag som myndigheten lämnat till departementet. Ibrahim Baylan har dock inte haft någon kännedom om de samtal som förts angående kommunikering och publicering av det aktuella underlaget förrän dessa uppmärksammades i media.

5. Vilka kommentarer i övrigt finns till uppgifterna i anmälningarna och i denna promemoria?

Uppgifterna i anmälningarna och i promemorian föranleder inga ytterligare kommentarer.

Regeringskansliet

Avrop från
ramavtal

Beställare		
namn	departement/motsvarande	kostnadsställe
Karin Eckerdal	Näringsdepartementet	57306
kontaktperson (om annan än beställare)	telefonnummer	diarienummer
Camilla Lehorst	070-5190118	N2021/02165

Leverantör		
namn och adress	delområdets namn	avtalsnummer (diarienummer)
Ramböll Management Consulting AB	Utredningstjänster delområde 1 Generella tjänster	FA2017/00269/JA/1.3

Uppdragsbeskrivning ☒ Fullständig uppdagsbeskrivning bifogas separat.

Kort uppdagsbeskrivning (uppdrag, omfattning, tidplan och utförande).

Se bilaga

Personal/underkonsulter som ska utföra uppdraget.

Klicka här för att ange text.

Ersättning		
pris per timme exklusive moms	totalpris för uppdragets utförande	pris enl. separat överenskommelse

1,300	130,000	☐
-------	---------	--------------------------

Elektronisk faktura till Regeringskansliet

Fakturerings ska ske inom 30 dagar efter leverans. Faktura ska vara utfärdad av leverantören. Regeringskansliet emotser *en* faktura per avrop. Fakturerings ska ske som elektronisk faktura enligt standarden Peppol bis billing 3.0 eller via Regeringskansliets fakturaportal.

Ekonomisystem: Business World
Växel: Visma Commerce AB
Organisationsnummer: 202100-3831
Adress: Regeringskansliet, 103 33 Stockholm

Regeringskansliets kontaktperson för e-faktura:
Ove Carlsson
08-405 33 62
fa.ea-system@regeringskansliet.se

Av fakturan ska framgå:

- kostnadsställe,
- beställare/avropare och
- departement (om detta inte framgår av adressen),
- avtalsnummer och
- ärendehanteringsnummer samt inköpsordernummer (i förekommande fall).

Vidare ska fakturan vara specificerad i enlighet med Regeringskansliets instruktioner och anvisningar.

Om inget annat anges ska kostnadsställe, enbart numerisk, anges i beställningsreferens 1 och beställarens namn anges i beställarreferens 2. Eventuellt inköpsordernummer ska anges i orderreferens.

Leverantörer som inte har möjlighet att skicka elektroniska fakturor kan istället kostnadsfritt använda sig av Regeringskansliets fakturaportal.

Kontakta fa.ea-system@regeringskansliet.se för att erhålla en inbjudan till *Leverantörsportalen*.

Beställning konsekvensanalys av nedstängning av kalkstensbrottet i Slite

Bakgrund

Den 6 juli 2021 fattade Mark- och miljööverdomstolen beslutet att avvisa Cementas begäran om fortsatt och utökat tillstånd att bryta kalksten i de befintliga täkterna i Slite, Gotland (mål nr M 1579-20). Nuvarande brytningstillstånd i Slite löper ut den 31 oktober 2021. Cementa uppger att som en konsekvens av att Mark- och miljööverdomstolen avvisat Cementas ansökan tar det ungefär två veckor till dess kalkstenslagren tar slut i Slite och då kommer inte heller cementtillverkningen kunna fortgå. Ungefär ytterligare två veckor senare, mot slutet av november, tar tillgången till merparten av cement slut i Sverige enligt uppgift från Cementa.

Uppdraget

Mot bakgrund av beslutet att avvisa ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamhet samt vattenverksamhet vid Slite önskar vi en analys av vilka konsekvenser en nedstängning kan medföra för Sverige på kort och lång sikt.

Analysen ska även inkludera påverkan på bostadsbyggande, infrastrukturprojekt, industrier och miljö- och klimat.

Uppdraget omfattar, men begränsas inte till:

1. En analys av möjligheten till import av kalksten och/eller cement inklusive logistiksystem. Analysen bör även innehålla en bedömning av hur möjligheterna ser ut att ställa om till import på kort respektive lång sikt samt en bedömning av eventuella merkostnader och andra risker som kan uppstå vid ett importalternativ.
2. En granskning av och synpunkter på de konsekvenser en nedläggning av kalkstensbrottet som lyfts av Cementa självt samt av bygg- och anläggningssektorn och gruvindustrin (se bifogade dokument).

Uppdragets omfattning

Uppdraget omfattar totalt max 100 timmar.

Uppstart

Vid start av uppdrag kommer möte med Regeringskansliet via Skype att ske. Vid mötet finns möjlighet att diskutera uppdraget samt behov av avstämningsmöten under uppdragstiden.

Konsultnivå

Uppdraget ska hanteras av konsultnivå 1. Leverantören kan självständigt bestämma om uppdraget genomförs av en eller flera konsulter.

Redovisning

Punkt 2 redovisas 4 augusti. Uppdraget slutredovisas skriftligt till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast 12 augusti 2021.

Svar på avropsförfrågan

Svar på förfrågan inom 8 timmar.

2021-07-14

Konsekvenser för bygg- och anläggningssektorn och gruvindustrin av nedstängning av kalkbrottet i Slite

- 200 000 – 400 000 jobb riskeras som direkt konsekvens
- Byggbranschens andel av BNP är ca 11 %, och tappet tränger undan hela BNP-tillväxten 2022
- Det finns inga rimliga alternativ ens under överskådlig tid

6 juli 2021 fattade Mark- och miljööverdomstolen beslutet att avvisa Cementas begäran om förnyat tillstånd att bryta kalksten i de befintliga täkterna i Slite, Gotland. Beslutet kommer att innebära stora konsekvenser för bygg- och anläggningssektorn inräknat cement- och betongindustrin samt närliggande industrier. Denna kortfattade konsekvensanalys belyser de direkta konsekvenserna för bygg- och anläggningssektor, vilka även ger påverkan i gruvnäringen.

Tillverkningen i Slite står idag för cirka 75 procent av den cement som används i Sverige. Nuvarande brytningstillstånd löper ut den 31 oktober 2021. Redan i november månad tar cementlagret i Slite slut. Det är inte möjligt att lösa den akuta cementbristen med import i de volymer som behövs beroende på tillgång hos andra leverantörer, logistiksystem och tekniskt kravställande. Omställning till att helt ersätta cementproduktionen från Slite med import kan ta upp till flera år att få på plats. Det innebär att det redan till årsskiftet kommer att råda brist på cement i hela Sverige. För tillgången till cement till infrastrukturprojekt kommer situationen snabbt bli akut.

Vår inledande analys visar att cementbristen snabbt riskerar att leda till allvarliga konsekvenser:

- **Byggstopp:** Cementbristen slår mot all typ av byggande, och särskilt mot infrastrukturprojekt. Ingen cement ingen betong. Nödvändiga projekt viktiga för såväl samhällsutveckling som klimatomställning kommer att stoppas eller kraftigt försenas. De av regeringen aviserade satsningarna kommer inte att kunna genomföras enligt plan.
- **Arbetslöshet:** Varsel väntas inom bygg- och anläggningssektorn, cirka 175 000 personer påverkas direkt. Räknar man in effekterna för närliggande branscher påverkas 280 000 personer. Givet att varslen kommer beröra så många personer behöver dessa läggas minst 3 månader före, vilket innebär att vi står inför stora varsel redan efter semestrarna.
- **Inbromsande ekonomi:** Investeringsbortfallet till följd av cementbristen bedöms överstiga 20 mdkr per månad.

I gruvnäringen används cement bland annat till sprutbetong för att skapa säkra arbetsmiljöer i gruvorna. Utan cement och att kunna säkra arbetsmiljön kommer inte verksamheten kunna fortgå i samma omfattning, detta gäller framförallt gruvor under jord. Konsekvenserna kommer med andra

ord kunna bli betydande för svensk gruvnäring, särskilt då det i dagsläget inte finns några hållbara lösningar på hur man ska få tillgång till cement från andra leverantörer. Om en lösning inte nås förväntas allvarliga konsekvenser såväl i form av minskad produktion, som uppsägningar både direkt i verksamheten och i underleverantörsleden.

Givet allvaret dels för de berörda branscherna, men även för svensk ekonomi och sysselsättning, önskar vi skyndsamt ett möte med ansvariga statsråd, i syfte att diskutera hur regering och branscher samfällt kan arbeta för att lindra effekterna samt vad som långsiktigt kan göras för att hindra att dylika situationer uppkommer igen.

Nedan följer underlag till konsekvensanalysen.

Catharina Elmsäter-Svärd, VD Byggföretagen

Johan Lindholm, Förbundsordförande Byggnads

Marie Nilsson, Förbundsordförande IF Metall

Per Hidesten, VD Industrierbetsgivarna

Malin Löfsjögård, VD Svensk Betong

Maria Sunér, VD Svemin

Svensk Betong

2021-07-14

Svensk Betong – underlag konsekvensanalys med anledning av avvisat täkttillstånd för cementproduktion i Slite

Stoppad produktion av cementtillverkning i Slite ger mycket stor risk för stopp i byggnationen i hela Sverige redan under senhösten. Detta då betong finns med i merparten av all byggnation på något sätt även om det byggs med andra material. Byggstopp kommer ge stora allvarliga konsekvenser inte bara för betongbranschen utan för hela byggsektorn, närliggande branscher och övriga aktörer i värdekedjan, med risk för stor negativ påverkan på hela samhället. Nödvändiga projekt viktiga för samhällsutvecklingen och klimatomställningen kommer att stoppas eller kraftigt försenas. Särskilt kritiskt är det för infrastrukturprojekt.

Det är inte möjligt att på kort/medel sikt ersätta all den cement som behövs med importerad cement beroende på tillgång hos andra leverantörer, logistiksystem och tekniskt kravställande.

Uppstår cementbrist behöver betongföretagen anpassa sin produktion med minskad tillverkning och till följd av det personalneddragningar. Med den korta tidsaspekt som det nu handlar om kan varsel komma att vara aktuellt redan efter sommaren.

-
- Betong- och cementindustrin omsätter årligen mer än 30 mdkr och sysselsätter nästan 9 000 personer. Företagen inom betongbranschen finns över hela Sverige och bidrar till sysselsättning och samhällsutveckling på många orter. De senaste åren har det årligen producerats mer än 6 miljoner kubikmeter betong i Sverige.
 - Armerad betong är Sveriges mest använda byggmaterial och merparten av all byggnation innehåller betong på något sätt, så väl små konstruktioner till större projekt, även om det byggs med andra byggmaterial.
 - För att tillverka betong behövs ballast, vatten och ett bindemedel. Bindemedlet utgörs främst av cement som tillverkas av kalksten. Numer används även till viss del av alternativa bindemedel (slagg, flygaska – restprodukter från annan industriell verksamhet) men enligt de regelverk som finns kan inte alternativa bindemedel ersätta cementet fyllt ut, utan cement är fortsatt ett nödvändigt delmaterial för att kunna tillverka betong. Det finns inget annat material som idag fullt ut kan ersätta kalksten och cement.

Svensk Betong

2021-07-14

- Det finns ett stort behov av nya bostäder och ny infrastruktur och andra viktiga konstruktions- och underhållsbehov inom olika områden samt investeringar kopplat till pågående klimatomställning.
- Den 6/7 meddelade Mark- och miljööverdomstolen att de avvisar Cementa AB:s ansökan om förnyat tillstånd att bryta kalksten i de befintliga täkterna i Slite på Gotland. Cementas ansökan om förnyat täktstillstånd för verksamheten i Slite beviljades i Mark- och miljödomstolen i januari 2020. Därefter har domen överklagats och nu prövats i nästa instans. Cementas ansökan har gällt ett förlängt täktstillstånd till 2041 eftersom nuvarande tillstånd löper ut i oktober i år.
- Cementa AB är den enda tillverkaren av cement i Sverige med produktion i Skövde och Slite. Import av cement står för ca 10 - 15 % från leverantören Schwenk. Cirka 75 procent av den cement som används i Sverige produceras idag i Slite. Cementas andra fabrik i Skövde går på full kapacitet och har inte möjlighet att ta hand om ytterligare tillverkning. Skövdefabriken försörjer uteslutande västra Sverige.
- Brytningstillståndet för Cementa AB:s fabrik i Slite, Gotland, löper ut den 31 oktober 2021. Detta innebär att redan i slutet av november tar cementen slut.
- Möjligheterna till ökad import inom kort/medel sikt för att helt ersätta produktionsbortfallet från cementfabriken i Slite är starkt begränsade beroende på tillgång hos andra leverantörer, logistiksystem och tekniskt kravställande:
 - Tillgången till cement i närområdet är starkt begränsad och även på europeisk nivå finns idag inte kapacitet och förutsättningar för att ersätta bortfallet från Slitefabriken som motsvarar 75 procent av Sveriges cementbehov.
 - Särskilt kritiskt är det för tillgång till cement för infrastrukturprojekt i Sverige då det är få andra tillverkare inom Europa som tillverkar cement som uppfyller de tekniska och funktionella krav som ställs.
 - De logistiksystem som finns idag med hamnar, terminaler, depåer och logistikkedjor möjliggör inte en kraftigt ökad import. Ombyggnation för att bl.a. ta in större fartyg krävs. Sjöfraktssystem är redan ansträngda som det ser ut idag.
 - Tekniska krav och normer gör också att det inte går att byta ett cement mot ett annat cement rakt av. EU-standarder samt svenska nationella tillämpningsstandarder måste uppfyllas både för cement och för tillverkningen av betong. Det finns också kravställande i BBR, AMA anläggning m.fl. regelverk.
 - Betongtillverkarna behöver också anpassa sina betongrecept vid användning av andra cement. Utöver det uppstår betydande ledtider för provning och verifiering för att kunna garantera kvalitetsmässigt godkända produkter. Allt från hållfasthetsutveckling, sulfatre-sistens, frysprovning, brandprovning mm. Redan idag är det långa ledtider till externa ackrediterade provningsorgan för delar av detta. Detta medför att när fler tillverkare skall prova om sina recept kommer ledtiden bli ännu längre. Idag är exempelvis tiden för en brandprovning, som det finns tekniska krav på för vissa konstruktioner, ca 6 månader.

Svensk Betong

2021-07-14

- En omställning till att övergå till att med import av cement helt ersätta cementproduktionen från Slite kan ta upp till flera år att få på plats. Det innebär sannolikt också att delar av importen behöver ske från utomeuropiska aktörer med mer långväga transporter som då kräver större fartyg anpassade för det. I Sverige idag finns inte de logistiska förutsättningarna som krävs med hamnar och terminaler som har tillräcklig kapacitet för att ta emot dessa fartyg. Även i Europa saknas det hubbar för detta ändamål. Utöver kapaciteten för transporter och logistik kommer detta med allra största sannolikhet att driva materialkostnaderna uppåt med högre råvara- och transportkostnader.
- Stoppad produktion av cement i Slite ger direkt upphov till problem med cementförsörjningen då det inte går att ersätta hela bortfallet med import med den tidsaspekt som nu är aktuell. Vilket ger omedelbar påverkan för de betongtillverkande företagen i Sverige. Betongproduktionen behöver anpassas där tillverkningen skalas ned då det ej finns tillräcklig mängd cement att tillgå vilket leder till varsel och neddragning av personal. Då tidsaspekten är kort och att det redan om några månader kan uppstå cementbrist riskerar varsel att komma redan efter sommaren. Leverantörer av delmaterial som ballast, tillsatsmaterial och tillsatsmedel, företag som monterar prefabricerad betong, betongpumpningsföretag m.fl. aktörer direkt kopplade till betongtillverkning kommer även de påverkas i stor utsträckning.
- Stopp i byggnation med varsel och där situation kan råda under en längre tid riskerar kompetensbortfall som kan ta tid att ersätta när produktionen väl kommer igång igen. Tidsaspekten är också central för hur länge företagen klarar av att ekonomiskt överleva byggstopp och kraftiga förseningar i projekt. Risk för att vi tappar stora delar av sektorn som kan lång tid att återbygga.
- Med brist på cement finns en mycket stor risk för stopp i byggnationen i Sverige under hösten då nästan all byggnation innehåller betong på något sätt. Vilket innebär en negativ påverkan på en stor del av den byggnation som pågår och är planerad idag. Det handlar om bostäder, infrastruktur, sjukhus, skolor, VA-system m.m. Nödvändiga projekt viktiga för samhällsutvecklingen och klimatomställningen kommer att stoppas eller kraftigt försenas. Mest kritiskt bedöms det vara för projekt inom infrastrukturuområdet med mycket stor risk att pågående och planerade projekt stoppas eller försenas kraftigt i Sverige i princip omgående.
- Stora negativa ekonomiska konsekvenser är att vänta som riskerar att påverka hela samhälls-ekonomi.
- Import av betong görs idag för prefabricerade betongprodukter t.ex. betongelement för bostadsbyggande. Svenska aktörer som arbetar med prefabimport samt utländska aktörer kan täcka en del av behovet men det bedöms ligga på marginalen. Det kommer dock att leda till att svensktillverkad prefabkapacitet slås ut. Platsgjuten betong, som används i stor skala för t.ex. infrastrukturprojekt, kan inte importeras beroende på dess tillverkning och transport. Fabriksbetong/Platsgjutenbetong tillverkas lokalt och transporteras korta sträckor och gjuts färsk på byggarbetsplatsen.
- Slite är en av Europas modernaste och klimatmässigt bästa cementtillverkningsanläggningar. Cementa har också en plan för att utveckla Slitfabriken att bli världens första klimatneutrala cementfabrik till 2030. Ett stopp för att producera cement i Slite kommer att försena betong-

Svensk Betong

2021-07-14

och byggindustrins omställning för ett klimatneutralt byggande. Vilket påverkar möjligheterna att genomföra de framtagna färdplanerna inom Fossilfritt Sverige och för att klimatlagarna och de politiska målsättningarna om minskad klimatpåverkan till 2045 ska kunna nås.

Kontakt:

Malin Löfsjögård, VD Svensk Betong

*malin.lofsjogard@svenskbetong.se
076-128 75 17*

Om Svensk Betong

Svensk Betong är en branschorganisation för företag som tillverkar fabriksbetong, utövar betongpumpning samt företag som tillverkar och/eller monterar betongprodukter. Medlemsföretagen finns över hela Sverige och bidrar till sysselsättning och samhällsutveckling på många orter i landet. Företag som genom forskning, konsultverksamhet eller liknande inom branschen eller genom andra afärsmässiga förbindelser med medlemsföretag kan associeras till Svensk Betong.

Nedstängning av Slitefabriken: Analys av konsekvenserna för bygg- och anläggningssektorn.

I följande kortfattade analys gör Byggföretagen, vilket delas av Byggnads, följande grundläggande antaganden:

- Två tredjedelar av totala byggmarknaden är i behov av cement för att kunna bedriva sin produktion; all nyproduktion förutsätter cement.
- Slite står för 75% av all cement som används i Sverige; cirka hälften av allt byggande är idag direkt beroende av Slites fabrik.
- Byggindustrins produktionsmultiplikator har beräknats till 1,60, vilket betyder att ett produktionsbortfall på 1 mdkr inom byggindustrin leder till indirekt bortfall i ekonomins övriga näringsgrenar på motsvarande 600 mkr.

 Enligt Byggföretagens analys upphör samtliga leveranser av cement från Slite under andra halvan av november. Detta resulterar i omfattande störningar i pågående infrastrukturprojekt. Dessutom minskar bostadsbyggandet kraftigt. 75 procent av den cement som används i Sverige idag kommer från Slitefabriken. Eftersom all grundläggning sker i form av platsgjuten betongplatta på marken stoppas byggandet av 3 av 4 nya bostäder fr.o.m. andra halvan av november. Detta gäller alla former av nyproducerade bostäder – såväl småhus som flerbostadshus, och oavsett om stommen är i trä, stål eller betong.

Investeringsbortfall per månad (mdkr)		23
husbyggande		18
-	anläggningsbyggande	5
Andel av års-BNP som faller bort / månad (%)		
-	enbart bygg- och anläggning	0,46
-	inklusive andra direkt påverkade näringar	0,74
Antal sysselsatta som påverkas		
-	enbart bygg- och anläggning	175 000
-	inklusive andra direkt påverkade näringar	280 000
Minskat bostadsbyggande per månad (antal påbörjade lägenheter)		3 600

From: Susanne Gylesjö
Sent: Fri, 16 Jul 2021 15:57:31 +0200
To: N Registrator
Cc: Sofie Bergenheim
Subject: VB: Beställning
Attachments: Konsekvenser av att Cementas tillståndsansökan avvisats-20210712.pdf, Konsekvenser för bygg- och anläggningssektorn och gruvindustrin av nedstängning av kalkbrottet i Slite.pdf, FaktaPM kalk.docx
Categories: LW

Från: Luis Barturén <luis.barturen@regeringskansliet.se>

Skickat: den 16 juli 2021 15:29

Till: Åsa Persson <Åsa.Persson@bergsstaten.se>

Kopia: Susanne Gylesjö <susanne.gylesjo@regeringskansliet.se>; Fredric Gemsjö <fredric.gemsjo@regeringskansliet.se>; Erik Andersson <erik.andersson@regeringskansliet.se>; Lotta Lewin-Pihlblad <lotta.lewin-pihlblad@regeringskansliet.se>; Filippa Axencrantz <filippa.axencrantz@regeringskansliet.se>; Kaj Lax <Kaj.Lax@sgu.se>

Ämne: Beställning

Hej!

Med bakgrund av avvisningen av Cementas ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamhet samt vattenverksamhet vid Slite skulle vi behöva få en komplettering av det underlag ni redan tagit fram om vilka konsekvenser detta kan medföra.

Det handlar dels om uppgifter om konsekvenser såsom vilka/vad påverkas och hur, dels om vilka potentiella alternativa försörjare som finns gällande import, både av kalksten för cementproduktion i Sverige och av cement, inklusive uppgifter om dessa avseende t.ex. kvaliteter, varulager och hur miljömässigt och socialt hållbar produktion de har. Möjligheter eller utmaningar med alternativa lösningar såsom att ersätta cement som bindemedel i betong får gärna också inkluderas.

Vi önskar även att ni självständigt granskar och ger synpunkter på de konsekvenser som lyfts av Cementa själva samt av bygg- och anläggningssektorn och gruvindustrin (se bifogade dokument).

Bifogar även det underlag som vi fick från er den 8/7 i samma fråga.

Vi tar tacksam emot ett svar dock senast den 20/8.

Bästa hälsningar

Luis Barturén

Ämnesråd

Näringsdepartementet

Enheten för branscher och industri

103 33 Stockholm

Tfn 08-405 36 90

Mobil 072 561 86 44

luis.barturen@regeringskansliet.se

www.regeringen.se

Regeringskansliet

2021-07-14

Konsekvenser för bygg- och anläggningssektorn och gruvindustrin av nedstängning av kalkbrottet i Slite

- 200 000 – 400 000 jobb riskeras som direkt konsekvens
- Byggbranschens andel av BNP är ca 11 %, och tappet tränger undan hela BNP-tillväxten 2022
- Det finns inga rimliga alternativ ens under överskådlig tid

6 juli 2021 fattade Mark- och miljööverdomstolen beslutet att avvisa Cementas begäran om förnyat tillstånd att bryta kalksten i de befintliga täkterna i Slite, Gotland. Beslutet kommer att innebära stora konsekvenser för bygg- och anläggningssektorn inräknat cement- och betongindustrin samt närliggande industrier. Denna kortfattade konsekvensanalys belyser de direkta konsekvenserna för bygg- och anläggningssektor, vilka även ger påverkan i gruvnäringen.

Tillverkningen i Slite står idag för cirka 75 procent av den cement som används i Sverige. Nuvarande brytningstillstånd löper ut den 31 oktober 2021. Redan i november månad tar cementlagret i Slite slut. Det är inte möjligt att lösa den akuta cementbristen med import i de volymer som behövs beroende på tillgång hos andra leverantörer, logistiksystem och tekniskt kravställande. Omställning till att helt ersätta cementproduktionen från Slite med import kan ta upp till flera år att få på plats. Det innebär att det redan till årsskiftet kommer att råda brist på cement i hela Sverige. För tillgången till cement till infrastrukturprojekt kommer situationen snabbt bli akut.

Vår inledande analys visar att cementbristen snabbt riskerar att leda till allvarliga konsekvenser:

- **Byggstopp:** Cementbristen slår mot all typ av byggande, och särskilt mot infrastrukturprojekt. Ingen cement ingen betong. Nödvändiga projekt viktiga för såväl samhällsutveckling som klimatomställning kommer att stoppas eller kraftigt försenas. De av regeringen aviserade satsningarna kommer inte att kunna genomföras enligt plan.
- **Arbetslöshet:** Varsel väntas inom bygg- och anläggningssektorn, cirka 175 000 personer påverkas direkt. Räknar man in effekterna för närliggande branscher påverkas 280 000 personer. Givet att varslen kommer beröra så många personer behöver dessa läggas minst 3 månader före, vilket innebär att vi står inför stora varsel redan efter semestrarna.
- **Inbromsande ekonomi:** Investeringsbortfallet till följd av cementbristen bedöms överstiga 20 mdkr per månad.

I gruvnäringen används cement bland annat till sprutbetong för att skapa säkra arbetsmiljöer i gruvorna. Utan cement och att kunna säkra arbetsmiljön kommer inte verksamheten kunna fortgå i samma omfattning, detta gäller framförallt gruvor under jord. Konsekvenserna kommer med andra

ord kunna bli betydande för svensk gruvnäring, särskilt då det i dagsläget inte finns några hållbara lösningar på hur man ska få tillgång till cement från andra leverantörer. Om en lösning inte nås förväntas allvarliga konsekvenser såväl i form av minskad produktion, som uppsägningar både direkt i verksamheten och i underleverantörsleden.

Givet allvaret dels för de berörda branscherna, men även för svensk ekonomi och sysselsättning, önskar vi skyndsamt ett möte med ansvariga statsråd, i syfte att diskutera hur regering och branscher samfällt kan arbeta för att lindra effekterna samt vad som långsiktigt kan göras för att hindra att dylika situationer uppkommer igen.

Nedan följer underlag till konsekvensanalysen.

Catharina Elmsäter-Svärd, VD Byggföretagen

Johan Lindholm, Förbundsordförande Byggnads

Marie Nilsson, Förbundsordförande IF Metall

Per Hidesten, VD Industrierbetsgivarna

Malin Löfsjögård, VD Svensk Betong

Maria Sunér, VD Svemin

Svensk Betong

2021-07-14

Svensk Betong – underlag konsekvensanalys med anledning av avvisat täktillstånd för cementproduktion i Slite

Stoppad produktion av cementtillverkning i Slite ger mycket stor risk för stopp i byggnationen i hela Sverige redan under senhösten. Detta då betong finns med i merparten av all byggnation på något sätt även om det byggs med andra material. Byggstopp kommer ge stora allvarliga konsekvenser inte bara för betongbranschen utan för hela byggsektorn, närliggande branscher och övriga aktörer i värdekedjan, med risk för stor negativ påverkan på hela samhället. Nödvändiga projekt viktiga för samhällsutvecklingen och klimatomställningen kommer att stoppas eller kraftigt försenas. Särskilt kritiskt är det för infrastrukturprojekt.

Det är inte möjligt att på kort/medel sikt ersätta all den cement som behövs med importerad cement beroende på tillgång hos andra leverantörer, logistiksystem och tekniskt kravställande.

Uppstår cementbrist behöver betongföretagen anpassa sin produktion med minskad tillverkning och till följd av det personalneddragningar. Med den korta tidsaspekt som det nu handlar om kan varsel komma att vara aktuellt redan efter sommaren.

-
- Betong- och cementindustrin omsätter årligen mer än 30 mdkr och sysselsätter nästan 9 000 personer. Företagen inom betongbranschen finns över hela Sverige och bidrar till sysselsättning och samhällsutveckling på många orter. De senaste åren har det årligen producerats mer än 6 miljoner kubikmeter betong i Sverige.
 - Armerad betong är Sveriges mest använda byggmaterial och merparten av all byggnation innehåller betong på något sätt, så väl små konstruktioner till större projekt, även om det byggs med andra byggmaterial.
 - För att tillverka betong behövs ballast, vatten och ett bindemedel. Bindemedlet utgörs främst av cement som tillverkas av kalksten. Numer används även till viss del av alternativa bindemedel (slagg, flygaska – restprodukter från annan industriell verksamhet) men enligt de regelverk som finns kan inte alternativa bindemedel ersätta cementet fyllt ut, utan cement är fortsatt ett nödvändigt delmaterial för att kunna tillverka betong. Det finns inget annat material som idag fullt ut kan ersätta kalksten och cement.

Svensk Betong

2021-07-14

- Det finns ett stort behov av nya bostäder och ny infrastruktur och andra viktiga konstruktioner som skolor, sjukhus m.fl. för fortsatt samhällsutveckling såväl som drift- och underhållsbehov inom olika områden samt investeringar kopplat till pågående klimatomställning.
- Den 6/7 meddelade Mark- och miljööverdomstolen att de avvisar Cementa AB:s ansökan om förnyat tillstånd att bryta kalksten i de befintliga täkterna i Slite på Gotland. Cementas ansökan om förnyat täkttillstånd för verksamheten i Slite beviljades i Mark- och miljödomstolen i januari 2020. Därefter har domen överklagats och nu prövats i nästa instans. Cementas ansökan har gällt ett förlängt täkttillstånd till 2041 eftersom nuvarande tillstånd löper ut i oktober i år.
- Cementa AB är den enda tillverkaren av cement i Sverige med produktion i Skövde och Slite. Import av cement står för ca 10 - 15 % från leverantören Schwenk. Cirka 75 procent av den cement som används i Sverige produceras idag i Slite. Cementas andra fabrik i Skövde går på full kapacitet och har inte möjlighet att ta hand om ytterligare tillverkning. Skövdefabriken försörjer uteslutande västra Sverige.
- Brytningstillståndet för Cementa AB:s fabrik i Slite, Gotland, löper ut den 31 oktober 2021. Detta innebär att redan i slutet av november tar cementen slut.
- Möjligheterna till ökad import inom kort/medel sikt för att helt ersätta produktionsbortfallet från cementfabriken i Slite är starkt begränsade beroende på tillgång hos andra leverantörer, logistiksystem och tekniskt kravställande:
 - Tillgången till cement i närområdet är starkt begränsad och även på europeisk nivå finns idag inte kapacitet och förutsättningar för att ersätta bortfallet från Slitefabriken som motsvarar 75 procent av Sveriges cementbehov.
 - Särskilt kritiskt är det för tillgång till cement för infrastrukturprojekt i Sverige då det är få andra tillverkare inom Europa som tillverkar cement som uppfyller de tekniska och funktionella krav som ställs.
 - De logistiksystem som finns idag med hamnar, terminaler, depåer och logistikkedjor möjliggör inte en kraftigt ökad import. Ombyggnation för att bl.a. ta in större fartyg krävs. Sjöfraktsystem är redan ansträngda som det ser ut idag.
 - Tekniska krav och normer gör också att det inte går att byta ett cement mot ett annat cement rakt av. EU-standarder samt svenska nationella tillämpningsstandarder måste uppfyllas både för cement och för tillverkningen av betong. Det finns också kravställande i BBR, AMA anläggning m.fl. regelverk.
 - Betongtillverkarna behöver också anpassa sina betongrecept vid användning av andra cement. Utöver det uppstår betydande ledtider för provning och verifiering för att kunna garantera kvalitetsmässigt godkända produkter. Allt från hållfasthetsutveckling, sulfatre-sistens, frysprovning, brandprovning mm. Redan idag är det långa ledtider till externa ackrediterade provningsorgan för delar av detta. Detta medför att när fler tillverkare skall prova om sina recept kommer ledtiden bli ännu längre. Idag är exempelvis tiden för en brandprovning, som det finns tekniska krav på för vissa konstruktioner, ca 6 månader.

Svensk Betong

2021-07-14

- En omställning till att övergå till att med import av cement helt ersätta cementproduktionen från Slite kan ta upp till flera år att få på plats. Det innebär sannolikt också att delar av importen behöver ske från utomeuropiska aktörer med mer långväga transporter som då kräver större fartyg anpassade för det. I Sverige idag finns inte de logistiska förutsättningarna som krävs med hamnar och terminaler som har tillräcklig kapacitet för att ta emot dessa fartyg. Även i Europa saknas det dubbar för detta ändamål. Utöver kapaciteten för transporter och logistik kommer detta med allra största sannolikhet att driva materialkostnaderna uppåt med högre råvaru- och transportkostnader.
- Stoppad produktion av cement i Slite ger direkt upphov till problem med cementförsörjningen då det inte går att ersätta hela bortfallet med import med den tidsaspekt som nu är aktuell. Vilket ger omedelbar påverkan för de betongtillverkande företagen i Sverige. Betongproduktionen behöver anpassas där tillverkningen skalas ned då det ej finns tillräcklig mängd cement att tillgå vilket leder till varsel och neddragning av personal. Då tidsaspekten är kort och att det redan om några månader kan uppstå cementbrist riskerar varsel att komma redan efter sommaren. Leverantörer av delmaterial som ballast, tillsatsmaterial och tillsatsmedel, företag som monterar prefabricerad betong, betongpumpningsföretag m.fl. aktörer direkt kopplade till betongtillverkning kommer även de påverkas i stor utsträckning.
- Stopp i byggnation med varsel och där situation kan råda under en längre tid riskerar kompetensbortfall som kan ta tid att ersätta när produktionen väl kommer igång igen. Tidsaspekten är också central för hur länge företagen klarar av att ekonomiskt överleva byggstopp och kraftiga förseningar i projekt. Risk för att vi tappar stora delar av sektorn som kan lång tid att återbygga.
- Med brist på cement finns en mycket stor risk för stopp i byggnationen i Sverige under hösten då nästan all byggnation innehåller betong på något sätt. Vilket innebär en negativ påverkan på en stor del av den byggnation som pågår och är planerad idag. Det handlar om bostäder, infrastruktur, sjukhus, skolor, VA-system m.m. Nödvändiga projekt viktiga för samhällsutvecklingen och klimatomställningen kommer att stoppas eller kraftigt försenas. Mest kritiskt bedöms det vara för projekt inom infrastrukturuområdet med mycket stor risk att pågående och planerade projekt stoppas eller försenas kraftigt i Sverige i princip omgående.
- Stora negativa ekonomiska konsekvenser är att vänta som riskerar att påverka hela samhälls ekonomin.
- Import av betong görs idag för prefabricerade betongprodukter t.ex. betongelement för bostadsbyggande. Svenska aktörer som arbetar med prefabimport samt utländska aktörer kan täcka en del av behovet men det bedöms ligga på marginalen. Det kommer dock att leda till att svensktillverkad prefabkapacitet slås ut. Platsgjuten betong, som används i stor skala för t.ex. infrastrukturprojekt, kan inte importeras beroende på dess tillverkning och transport. Fabriksbetong/Platsgjutenbetong tillverkas lokalt och transporteras korta sträckor och gjuts färsk på byggarbetsplatsen.
- Slite är en av Europas modernaste och klimatmässigt bästa cementtillverkningsanläggningar. Cementa har också en plan för att utveckla Slitfabriken att bli världens första klimatneutrala cementfabrik till 2030. Ett stopp för att producera cement i Slite kommer att försena betong-

Svensk Betong

2021-07-14

och byggindustrins omställning för ett klimatneutralt byggande. Vilket påverkar möjligheterna att genomföra de framtagna färdplanerna inom Fossilfritt Sverige och för att klimatlagen och de politiska målsättningarna om minskad klimatpåverkan till 2045 ska kunna nås.

*Kontakt:**Malin Löfsjögård, VD Svensk Betong**malin.lofsjogard@svenskbetong.se
076-128 75 17**Om Svensk Betong*

Svensk Betong är en branschorganisation för företag som tillverkar fabriksbetong, utövar betongpumpning samt företag som tillverkar och/eller monterar betongprodukter. Medlemsföretagen finns över hela Sverige och bidrar till sysselsättning och samhällsutveckling på många orter i landet. Företag som genom forskning, konsultverksamhet eller liknande inom branschen eller genom andra af-färsmässiga förbindelser med medlemsföretag kan associeras till Svensk Betong.

Nedstängning av Slitefabriken: Analys av konsekvenserna för bygg- och anläggningssektorn.

I följande kortfattade analys gör Byggföretagen, vilket delas av Byggnads, följande grundläggande antaganden:

- Två tredjedelar av totala byggmarknaden är i behov av cement för att kunna bedriva sin produktion; all nyproduktion förutsätter cement.
- Slite står för 75% av all cement som används i Sverige; cirka hälften av allt byggande är idag direkt beroende av Slites fabrik.
- Byggindustrins produktionsmultiplikator har beräknats till 1,60, vilket betyder att ett produktionsbortfall på 1 mdkr inom byggindustrin leder till indirekt bortfall i ekonomins övriga näringsgrenar på motsvarande 600 mkr.

Enligt Byggföretagens analys upphör samtliga leveranser av cement från Slite under andra halvan av november. Detta resulterar i omfattande störningar i pågående infrastrukturprojekt. Dessutom minskar bostadsbyggandet kraftigt. 75 procent av den cement som används i Sverige idag kommer från Slitefabriken. Eftersom all grundläggning sker i form av platsgjuten betongplatta på marken stoppas byggandet av 3 av 4 nya bostäder fr.o.m. andra halvan av november. Detta gäller alla former av nyproducerade bostäder – såväl småhus som flerbostadshus, och oavsett om stommen är i trä, stål eller betong.

Investeringsbortfall per månad (mdkr)	23
- husbyggande	18
- anläggningsbyggande	5
Andel av års-BNP som faller bort / månad (%)	
- enbart bygg- och anläggning	0,46
- inklusive andra direkt påverkade näringar	0,74
Antal sysselsatta som påverkas	
- enbart bygg- och anläggning	175 000
- inklusive andra direkt påverkade näringar	280 000
Minskat bostadsbyggande per månad (antal påbörjade lägenheter)	3 600

2021-07-12

Konsekvenser av att Cementas tillståndsansökan avvisats av Mark- och miljööverdomstolen

- Nuvarande brytningstillstånd i Slite löper ut den 31 oktober 2021. Som en konsekvens av att Mark- och miljööverdomstolen nu avvisat Cementas ansökan om ett förlängt brytningstillstånd tar det därför därefter ungefär två veckor till dess kalkstenslagren tar slut i Slite och då kommer inte heller cementtillverkningen kunna fortgå. Ungefär ytterligare två veckor senare, mot slutet av november, tar tillgången till merparten av cement slut i Sverige. När detta inträffar tar den cement som används för pågående infrastrukturprojekt i princip helt slut.
- Den uppkomna situationen sammanfaller med en period med en hög efterfrågan på byggmaterialet cement. Det finns ett uppdämt behov av att bygga bostäder och infrastruktur samt att bygga ut energisystem och VA-system. CEMENTA levererar redan i dagsläget utifrån sin maxkapacitet.
- Det finns inte förutsättningar, varken för vår egen verksamhet eller någon annan aktör, att under åtminstone de närmaste två till tre åren avhjälpa den bristsituation som kommer att uppstå, mer än marginellt. Den andra cementfabriken i Sverige, den i Skövde, går med full kapacitet och ytterligare tillverkning kan inte flyttas dit. På grund av sitt läge försörjer Skövdefabriken uteslutande västra Sverige.
- Slitefabriken tillverkar cirka tre fjärdedelar av den cement som används i Sverige idag. Att gå över till att importera cement för att täcka upp Slitefabrikens volymer är en i praktiken omöjlig lösning. Det finns idag inte logistiska förutsättningar i form av större hamn- och terminalkapacitet för en omfattande cementimport, vilket skulle krävas. Därtill uppstår betydande ledtider för standardiseringsarbete och testning för att kunna garantera kvalitetsmässigt godkända produkter. Till detta kommer den osäkra tillgången på internationell sjöfraktskapacitet, den ökade miljöbelastningen detta alternativ innebär, samt att Sverige hamnar i en väsentligt försvagad beredskapssituation ur försörjningssynpunkt.
- Ett långsiktigt importalternativ skulle med allra största sannolikhet innebära långväga/utomeuropeisk import samt en systematiskt ökad materialkostnad. Det finns idag inga terminaler med tillräcklig mottagningskapacitet i hamnar som kan trafikeras av större fartyg lämpliga för mer långväga transporter.
- Vid byggande av infrastruktur i Sverige används cement med särskilda egenskaper (Anläggningscement). Denna typ av cement tillverkas endast i mycket begränsad omfattning i övriga Nord- och Centraleuropa vilket ytterligare begränsar möjligheten till import för detta ändamål.
- Att finna alternativa lämpliga källor till kalksten som råvara för cementtillverkningen i Slite är inte ett hållbart alternativ. Det leder till väsentliga kostnadspåslag, är hanteringsmässigt mycket besvärligt och mer miljöbelastande.

2(3)

- Om trygga förutsättningar för cementtillverkning i Sverige – bland annat långsiktiga miljötillstånd för verksamheten – saknas, så kommer inte Cementa och cementindustrins egen klimatomställning kunna genomföras i Sverige. Det innebär att byggsektorns klimatomställning försvåras och den uppkomna situationen kommer att verka i rakt motsatt riktning gentemot regeringens klimatambitioner och svensk klimatlag.
- Sammantaget är en mycket allvarlig bristsituation att vänta redan i slutet av november i år. Som en konsekvens kommer en rad väsentliga störningar i att uppstå i samhället:
 - Pågående och planerade husbyggnads- och fastighetsprojekt över stora delar av landet stoppas. Cementas fabrik i Skövde som producerar ca 500 000 ton/år försörjer västra Sverige, men majoriteten av konstruktionsprojekten får sin cement från Slite som producerar ca 2,3 miljoner ton/år.
 - Viktiga infrastrukturprojekt såsom Förbifart Stockholm, tunnelbanan, Slussen och Västlänken försenas kraftigt och drabbas av betydande merkostnader.
 - Mindre infrastrukturprojekt som broar och tunnlar över hela landet sätts på paus.
 - Underhåll och utbyggnad av våra järnvägsnät stannar.
 - Sveriges stora industriföretag i synnerhet inom gruvnäringen och stålindustrin samt de satsningar som pågår inom batteritillverkning, är alla beroende av cement för att kunna upprätthålla drift men även för att kunna lyckas med sitt utvecklings- och omställningsarbete. Denna utveckling bromsar in och försenas.
 - Utbyggandet av vindkraft och den gröna energiomställningen avstannar i en tid då efterfrågan och behovet av ny elproduktion är akut.
 - Utbyggnaden av våra elnät för att möjliggöra en robust elförsörjning i flera delar av landet avstannar.
- Tidsaspekten är kritisk. Det finns synnerligen stora utmaningar att i tid finna lösningar till den stundande bristsituationen. Detta innebär att verksamheter kommer att påverkas ekonomiskt i stora delar av samhället. Beroende på hur utdragen bristsituationen blir i tid kommer följdverkan på arbetsmarknaden, med flera hundra tusen arbetstillfällen i byggnäringen i små och stora företag, kunna bli mycket utmanande. Dessa faktorer leder i sin tur till negativa konsekvenser för svensk ekonomi. Kringeffekterna av detta i samhället blir naturligtvis ännu större. Därmed går detta stick i stäv med den politiska målbilden om ekonomisk, hållbar utveckling och jobbskapande.
- I det fall verksamheten behöver stoppas i november så kommer dessutom viktiga delar av svensk avfallshantering, när det gäller exempelvis däckåtervinning, plaståtervinning och hanteringen av medicinska lösningsmedel, att få stora bekymmer. Dessa energiåtervinns idag i Slite och ersätter sedan lång tid betydande delar av det traditionella kolbränslet vid fabriken. Slitefabriken är också viktig för flera andra europeiska länders avfallshantering, vilket kommer skapa hanteringsmässiga och miljömässiga utmaningar i även andra länder.

3(3)

- Stannar verksamheten på Gotland, om än temporärt, så skapas även en utmaning för lokal avfallshantering. Cementa kommer heller inte kunna leverera fjärrvärme till Slite samhälle till vintern, och underleverantörer påverkas kraftigt.
- Finns inte långsiktiga förutsättningar för verksamheten så berörs i första ledet Cementa, som är Gotlands näst största privata arbetsgivare och sysselsätter direkt och indirekt totalt 430 personer. Det kommer att ha en kraftigt negativ påverkan på möjligheten att upprätthålla samhällsservice på norra Gotland.
- Cementa gör nu allt vi kan från vår horisont för att mildra konsekvenserna av den situation som uppstått, men för att avhjälpa den försörjningskris som stundar så kommer myndigheter och politik att behöva agera skyndsamt.

Konsekvenser för stopp av för kalkutvinning avsedd för cementtillverkning

Med anledning av MÖDs meddelande angående prövning av utvidgning av Cementas tillstånd rörande kalkutvinning i Slite (Gotland, riksintresse för värdefulla ämnen och material sedan 1994), som kan leda till produktionsstopp i oktober 2021, vill SGU komma med följande information om cementtillverkning i Sverige och möjliga konsekvenser av ett sådant stopp.

SGU framförde i ett remissvar till Mark- och miljööverdomstolen 2020-06-01 generell information kring kalkstensförekomster i Sverige, med fokus på sådana förekomster som lämpar sig för cementtillverkning (bifogas). Av detta framgår bland annat att Cementas fabrik i Slite då stod för ca 60% av all cement som används i Sverige, och att inga större kända fyndigheter av kalksten inom Sveriges gränser idag kan ersätta produktionen i Slite. Alternativet blir då import av cement vilket medför både ökade kostnader och ökad miljöpåverkan samtidigt som det ökar Sveriges beroende av andra länder.

Vidare ansåg SGU att verksamheten i Slite är samhällsekonomiskt mycket viktig ur ett nationellt perspektiv. Stöd för vad som utgör en hållbar utveckling kan fås av de av riksdagen fastställda miljömålen. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser, enligt riksdagens definition av Generationsmålet, miljömålenas portalparagraf. Det kan inte anses hållbart att tvingas till ökad import av varor som kan produceras inom landet och där verksamheten omfattas av de stränga miljökrav som miljöbalken ställer upp.

I remissen redogjorde SGU vidare att vi bedömer att det bör vara möjligt att meddela undantag enligt bestämmelserna i 4 kap. 11-12 §§ VFF, och SGU vidhåller att det bör kunna göras en prövning mot dessa undantagsbestämmelser.

Kalksten har flera användningsområden, beroende på kvalitet och sammansättning. Ståltillverkning, kalkning för jordbruksändamål, rening av dricksvatten och andra miljötillämpningar är några exempel utöver cementtillverkningen som står för ungefär hälften av användningen i Sverige. Cementas kalkbrott i Slite är centrala för cementtillverkningen. Ett generellt problem som SGU har uppmärksammat i den nyligen publicerade rapporten Bergverksstatistik 2020 är att under en femårsperiod (2015–2020) har leveranserna av svensk kalksten i antal ton minskat med ca 15 procent. En del av nedgången beror på en generell nedgång i stålproduktionen i landet. En viktigare orsak till de låga nivåerna är dock en minskad inhemsk produktion, främst på Gotland, som ersatts med importerad sten. För dolomit och kalksten är leveranserna något sjunkande över en längre tid då problem med tillstånd har lett till import av högkvalitativ kalksten.

Avslutningsvis vill vi åter peka på det som SGU framförde i remissen (se ovan): "Sverige har inom en överskådlig framtid ett stort behov av byggmaterial för bostäder och infrastruktur. I politiskt uppsatta målsättningar ska ett stort antal bostäder ska byggas och ett flertal större infrastrukturprojekt genomföras. Betong och därmed cement, är en nödvändighet för att detta ska vara genomförbart. Att ersätta cementbaserade produkter med andra material till betong är idag teoretiskt möjligt men i praktiken är det varken kvantitets- eller kvalitetsmässigt realistiskt. För att möta efterfrågan är det därför inom överskådlig framtid nödvändigt att producera kalciumbaserade bindemedel till betong."

Det är inte möjligt att med kort varsel göra en djupare konsekvensanalys av vad ett stopp för cementtillverkning skulle innebära, men vi har svårt att se att det inte skulle medföra negativa konsekvenser.

Sveriges geologiska undersökning

Kaj Lax
Avdelningschef

Erika Ingvald
Enhetschef

Regeringskansliet**Promemoria**2021-08-18
N2021/**Näringsdepartementet**Avdelningen för näringsliv, Enheten för branscher
och industri
Luis Barturén**Tjänsteanteckning – Möte mellan Cementa och tjänstemän från
Regeringskansliet**

Närvarande, Möte via Skype den 18 augusti 2021

Regeringskansliet:

Luis Barturén

Lotta Lewin Pihlblad

Sveriges geologiska undersökning:

Göran Risberg

Helena Kjellsson

Uppföljningsmöte inför leverans av beställd rapport om konsekvenserna av
en eventuell stängning av Cementas anläggning i Slite.

Från: Ulf Boivie <Ulf.Boivie@sgu.se>

Skickat: den 18 augusti 2021 18:13

Till: Luis Barturén <luis.barturen@regeringskansliet.se>

Kopia: Lotta Lewin-Pihlblad <lotta.lewin-pihlblad@regeringskansliet.se>

Ämne: kommunikation kring Cementa-underlag

Hej Luis!

SGU lämnar senast på fredag in sitt underlag om situationen i Slite/kalktillgången i samband med att Cementas tillstånd tar slut,

Vi planerar för en nyhet/ett pressmeddelande om detta, som vi publicerar efter att underlaget har överlämnats till Regeringskansliet, och jag tänker att det är bra om vi koordinerar kommunikationen. Det är ännu oklart om när dokumentet överlämnas, detta beslutas om i morgon förmiddag.

Har ni egna planer för kommunikation kring detta? Jag skickar ett utkast på nyhet för kännedom så snart den börjar bli klar, det blir imorgon

Hälsningar

/Ulf

Ulf Boivie

Pressansvarig SGU

018 – 17 90 50

Ulf.boivie@sgu.se

Regeringskansliet**Tjänsteanteckning**

2021-08-19

Näringsdepartementet

Avdelningen för näringsliv, Enheten för branscher
och industri
Ämnesråd
Luis Barturén

Tjänsteanteckning

Samtal med återkoppling till SGU:s ställföreträdande generaldirektör Göran Risberg med anledning av mejl från SGU (kommunikatören Ulf Boivie) den 18 augusti 2021 angående myndighetens efterfrågan om koordinering samt efterhörande om Regeringskansliets planer för kommunikation kring aktuellt Cementa-underlag. Risberg hänvisade till SGU:s enhetschef för kommunikation, Åse Wästberg för ytterligare diskussioner.

Luis Barturén

Regeringskansliet**Tjänsteanteckning**

2021-08-19

Näringsdepartementet

Avdelningen för näringsliv, Enheten för branscher
och industri
Ämnesråd
Luis Barturén

Tjänsteanteckning

Samtal med återkoppling till SGU:s enhetschef för kommunikation, Åse Wästberg, med anledning av mejl från SGU (Ulf Boivie) den 18 augusti 2021 angående myndighetens efterfrågan om koordinering samt efterhörande om Regeringskansliets planer för kommunikation kring aktuellt Cementa-underlag. Samtalet skedde efter hänvisning från ställföreträdande generaldirektör Göran Risberg.

Luis Barturén

Regeringskansliet**Tjänsteanteckning**

2021-08-19

Näringsdepartementet

Avdelningen för näringsliv, Enheten för branscher
och industri
Kansliråd
Lotta Lewin-Pihlblad

Tjänsteanteckning

Samtal med svar till Åse Wästberg med anledning av mejl den 18 augusti
2021 med efterfrågan om koordinering samt efterhörande om våra planer för
kommunikation kring aktuellt Cementa-underlag.

Lotta Lewin-Pihlblad

Konsekvensbedömning av utebliven cementproduktion i Slite

INNEHÅLL

Bakgrund 2

Befintliga kalkstenstäkter 3

Stängda täkter och andra fyndigheter 3

Cementtillverkning i Sverige..... 4

 Det geografiska lägets betydelse 4

 Restmaterial från tidigare eller pågående kalkstensutvinning 5

Framtida import av cement, betong och färdiga betongelement 5

Anpassning av betongrecepten 6

 Alternativa bindemedel i betong 7

 Kan påverka användningen av naturgrus 8

Riksintresse för värdefulla ämnen eller material 8

Grundvattenfrågan 9

Miljömässiga och socioekonomiska förutsättningar..... 9

Slutord 10

 Sammanfattande svar 11

Bakgrund

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har fått i uppdrag av Näringsdepartementet att undersöka konsekvenserna av Mark- och miljööverdomstolens avvisande av Cementas ansökan om utökad täktverksamhet i Slite, Gotland. Frågan omfattar ett antal aspekter:

- Vilka/vad påverkas av en nedstängning och hur.
- Vilka potentiella alternativa försörjare som finns gällande import, både av kalksten för cementproduktion i Sverige och av cement.
- Vilka uppgifter finns om dessa avseende t.ex. kvaliteter, varulager och hur miljömässigt och socialt hållbar produktion de har.
- Även information om möjligheter eller utmaningar med alternativa lösningar såsom att ersätta cement som bindemedel i betong inkluderas.

SGU har kontaktat Boverket för samverkan i ärendet och Boverkets rapport inkluderas (bilaga 1).

SGU framförde i ett remissvar till Mark- och miljööverdomstolen 2020-06-01 generell information kring kalkstensförekomster i Sverige, med fokus på sådana förekomster som lämpar sig för cementtillverkning (bilaga 2). Enligt vad som rapporterats i SMP (Svenska miljörapporteringsportalen) producerade Cementas kalkstensbrott i Skövde ca 0,5 miljoner ton cement och brotten i Slite producerade 2,3 miljoner ton cement under 2020. Totalt producerades i Sverige ca 4,2 miljoner ton kalksten för cementproduktion.

Inga andra, kända fyndigheter av kalksten i Sverige eller internationellt, kan idag rakt av ersätta ett snabbt produktionsstopp i Slite. För Sverige, liksom internationellt, gäller att eventuella nya täkter eller ökning av produktionen i befintliga täkter måste föreslås och genomgå en omfattande tillståndprocess. Enligt officiell statistik för världsmarknaden för kalkstensråvara och cement är det osannolikt att det på kort sikt finns utrymme på den internationella marknaden att handla upp de mängder råvara som krävs för att ersätta brotten i Slite.^{1,2,3,4} Användning av en annan kalksten än den i Slite innebär med största sannolikhet också en råvara med annan sammansättning än den som bryts idag. En sådan förändring kräver justeringar och utprovning av den nya kalkstenen och därmed cementen, i recept för betong. Sådana betongrecept är specifika både för vilken kalksten som används och vad betongen ska användas till.

Från teknisk och ekonomisk synpunkt ställs även kravet att en fyndighet ska ha en viss och även jämn kvalitet för att den ska löna sig att bryta, samt att fyndigheten är tillräckligt stor både avseende yttubredning och mäktighet (tjocklek). I Slite utvinns kalksten för cementframställning i dagbrottet vid Filehajdar och murgelsten utvinns för samma ändamål i Västra brottet. De olika kvaliteterna gör det möjligt att blanda råvarorna i cementen och på så sätt anpassa cementen efter användningsområde.

¹ <https://www.globalcement.com/news/item/12433-cement-shortages-in-the-uk-and-what-this-means-for-elsewhere>

² <https://www.globalcement.com/news/item/12459-uk-cement-shortage-leads-hanson-to-reduce-bagged-cement-allocations?fbclid=IwAR2VyOgkgGwOkyU14u0xxmZoPq2PuEp4y4V0ILxGiufj5AbC36OIG5aTsBY>

³ <https://www.worldcement.com/europe-cis/28072021/globaldata-global-construction-industry-to-grow-by-57-in-2021/>

⁴ <https://www.cemnet.com/News/story/171059/eu-economic-recovery-threatened-by-building-material-shortages.html>

Från försörjningssynpunkt är det även väsentligt att det finns tillgång till råvara med jämn kvalitet för cementproduktionen, långt fram i tiden.

SGU anser att uttaget av kalksten för cement i Slite bidrar till en långsiktig hållbarhet genom att producera cement för bygge av hållbar infrastruktur, bostäder m.m. utan beroende av import. En utebliven produktion innebär också att de planerade satsningarna på koldioxidneutral cement allvarligt riskeras. Att importera kalksten skulle dessutom medföra ökad miljöbelastning via förlängda transporter och riskera att flytta eventuella miljöproblem utomlands. SGU kan inte säkert bedöma om det finns nödvändig infrastruktur för en så stor omställning till import som behövs ifall hela Sliteproduktionen måste ersättas.

Befintliga kalkstenstäkter

I Sverige fanns 2020 totalt elva producerande kalkstenstäkter och fyra täkter som producerade dolomit. Kvaliteten i dessa täkter varierar och därmed även användningsområdena. Exempelvis används kalkstenen som produceras i Klinteby/Snögrinde och Stora Vikers på Gotland huvudsakligen som styckekalk till stålindustrin. Kalksten för cement levererades år 2020 endast från Västra brottet och Filehajdar i Slite och Våmb i Skövde. Dessa kalkstenstäkter ägs och drivs av Cementa, som är en del av den tyska Heidelbergkoncernen.

Kvaliteten på kalkstenen som produceras i Slite lämpar sig väl för cementtillverkning. Förekomsten av två brott med skilda kvaliteter i Slite möjliggör en produktion med jämn kvalitet på cementen, vilket recepten på betong anpassats för.

Innan man kan använda en annan kalksten till cement som bindemedel i betong, behöver man justera recepten utifrån betongens användningsområde. Det krävs en viss tid av utprovning och justering innan en annan råvara kan användas. Boverket skriver i bilaga 1, efter kontakt med RISE (Research Institutes of Sweden AB), att typprovning av cement tar cirka två till tre månader under förutsättning att tillverkaren har ett certifikat (AVCP 1+) för samma typ cement, annars måste nytt besök på tillverkningsstället genomföras. Certifieringen är ett EU-system för harmonisering av prestanda hos bland annat byggprodukter. Själva förarbetet med utveckling av ett nytt cement, innan typprovning blir aktuell, kan ta flera år.

Stängda täkter och andra fyndigheter

Täkter som tidigare levererat kalksten till cement finns t.ex. i Limhamn i Skåne samt Albrunna/Degerhamn på Öland. Albrunna är vilande och under 2020 producerades ingen kalksten. Cementa har också haft en fabrik för tillverkning av cement i Degerhamn där kalkstensråvaran från Albrunna tidigare utgjorde material för cementtillverkning.

Cementa fick tillstånd beviljat för vidare verksamhet i Degerhamn, men valde att inte utnyttja tillståndet och i stället koncentrera verksamheten till Gotland.⁵ Brottet i Degerhamn har omvandlats till naturområde med vandringsstigar och badplatser och bedömningen är att det inte längre är möjligt med fortsatt verksamhet där. Inte heller i Limhamn är det möjligt att återuppta brytningen av kalksten till följd av bostadsbyggande. Vidare är det osannolikt att kalkstenstakten Våmb i Skövde kan öka sin

⁵ <https://www.cementa.se/sv/cementa-avvecklar-cementproduktionen-i-degerhamn>

produktion. I dag går anläggningen på sin fulla kapacitet och tillståndet utnyttjas fullt ut. Täkten i Skövde är omgiven av bostäder och skyddad natur. Lämpligaste ersättningsmaterialet till förekomsterna i Slite avseende geologi, kemi och geografi är annars Skånes kalkstenar.

Övriga kalkstensförekomster i Sverige finns i Östergötland, Västergötland, Närke, Siljansringen och i fjällranden. Äldre så kallad urkalksten finns t.ex. i Bergslagen. För att öppna helt nya, stora täkter på någon av dessa platser krävs dock en lång process av prospektering efter lämplig råvara för att först därefter göra en tillståndsansökan, vilket tar många år och har osäker utgång.

Cementtillverkning i Sverige

Kalksten och cement har historiskt bränts på många platser i Sverige. För att kunna producera en bra cement erfordras en viss typ av kemisk sammansättning hos kalkstenen. Vanligen är det orena mörkelstensförande varianter som är mest användbara. Cementen som produceras i Slite är av samma typ som den som dominerar marknaden både i Sverige och internationellt. Denna cement kräver kalkstensbaserad råvara med liten andel magnesium. Råvarans kemi är avgörande för produktionen. Förutom ren kalksten behövs även mörklig sten innehållande aluminium och svavel m.fl. ämnen. Själva kalkhalten får heller inte variera alltför mycket och olika kalkstenar har dessutom olika porositet, vilket kan påverka en cements slutgiltiga funktionalitet

Magnesiumrika karbonater, som dolomit, fungerar däremot dåligt som råvara för anläggningscement. Det beror på att kalciumsilikater och kalciumsulfat ska skapas vid bränning, en process som fungerar dåligt med magnesiumrik råvara. Olika typer av magnesiumbaserad cement med andra tekniska egenskaper, framställd av Mg-fosfater eller dolomit, har använts historiskt och för specialändamål. Idag är dock Mg-baserad cement mycket ovanlig.

Det geografiska lägets betydelse

På grund av de stora volymer kalksten som krävs är endast kustnära förekomster med möjlighet till fartygstransporter aktuella för cementtillverkning idag. Runt Östersjön finns sedimentär kalksten på Öland, Gotland, Dagö, Ösel, längs med den estniska kusten (här finns viss dolomit- och kalkstensbrytning, mest i Nordkalks regi) och i Skåne.

I inlandet finns som ovan nämnts mer eller mindre oren sedimentär kalksten i exempelvis Östersundsområdet, Siljansringen, Östergötland och Västergötland som har jämförbar kemi med Öland. Även kristallin så kallad urkalksten eller marmor skulle kunna komma i fråga. Sådan kalksten finns på fastlandet t.ex. i Bergslagen. Det viktigaste för att kunna använda den råvaran för cementproduktion är återigen kemien och blandningsförhållandet kalksten/mörkel. Marmorn är på grund av sin renhet ofta mindre lämplig för cementproduktion än vanlig kalksten.

Dessa förekomster i inlandet är ofta små, så trots att de ibland är lokaliserade i anslutning till järnvägsnätet är det svårt att få ekonomi vid en utvinning. Att använda råvara från dessa områden kan dock inte komma i fråga som ersättning varken inom kort eller överskådlig tid. Dels för att det idag saknas både täktutställning, vilka tar många år att få, och tillåtna volymer, dels för att det dessutom skulle innebära höga transportkostnader på grund av de många omlastningar som krävs.

Restmaterial från tidigare eller pågående kalkstensutvinning

En del av produktionsbortfallet i Slite skulle kunna ersättas av restprodukter från de andra täktutövarna på Gotland, t.ex. SMA och Nordkalk, som huvudsakligen levererar styckekalk till stålindustrin. Eventuellt finns även mangelrikare skikt i dessa täkter som skulle kunna levereras till Slite. För att kunna använda restprodukter krävs dock att de kan ge en likvärdig sammansättning som kalkstenen i Slite så att motsvariga cementprodukter kan tas fram. Redan idag körs också en del reststen med lastbil till Slite. Det är dock *inte* sannolikt att enbart dessa restprodukter helt kan täcka upp för ett produktionsbortfall från Slite. Sannolikt ryms inte heller en ökad produktion av kalksten till cement inom gällande tillstånd för andra befintliga täkter.

Vid ökad användning av restmaterialen kan det dessutom innebära problem att få fram den jämna kemi som krävs för tillverkning av cement, då man inte kan styra produktionen till önskade kvaliteter.

På Öland och Gotland har man åtminstone sedan 1500-talet brutit kalksten, främst för ändamålet byggnadssten, verksamheter som också lämnat kvar en del reststen. Sådana massor efterfrågas idag för att återanvändas som ordinär ballast (förstärkningslager m.m.). Enligt lokala entreprenörer är det redan idag svårt att få tillstånd att utnyttja dessa massor av bland annat kulturhistoriska skäl, eller för att de idag utgör viktiga biotoper. Det är exempelvis idag mycket svårt att få fram nya råmaterial till byggnadsverksamheten på Gotland.

Volymerna av de här äldre reststensmassorna är dessutom oftast alltför små för att vara till nytta för cementindustrin. Det är viktigt att man har en god kontroll på råvaran så att man kan utgå från en homogeniserad produkt för att producera en cement, vilket bedöms som svårare att lyckas med från äldre utvunna kalkstensmassor från olika platser som använts till andra ändamål. SGU bedömer därför att restmaterial från sådan kalkstensutvinning endast kan ha marginell effekt och är möjligt endast från de idag aktiva eller nyligen nedlagda kalkstenstäkterna och ej från återställda kalkstenstäkter.

Framtida import av cement, betong och färdiga betongelement

Såvitt SGU känner till finns idag inga större fyndigheter i Sverige med lämplig kvalitet som på kort sikt kan ersätta täkterna i Slite inom landets gränser. Givet att det ska gå att genomföra pågående och planerat bostadsbyggande, infrastrukturprojekt, vindkraftsutbyggnad, drift av underjordsgruvor och så vidare, är alternativet att merparten av kalkstensråvara, cement eller färdig betong behöver importeras. Utan långsiktigt säkrad tillgång till råvara kan det heller inte bli tal om att genomföra den planerade omställningen till koldioxidneutral cement, ett projekt där Sverige visat globalt ledarskap.

På kort sikt kan heller inte cementen i Slite ersättas med importerad produkt bland annat eftersom det skulle kräva en förändring och utprovning av betongrecept. Såvitt SGU känner till finns ingen överproduktion av cement på nära håll i andra länder och heller inte färdiga importvägar, inklusive upphandling och uppbyggnad av infrastruktur i svenska hamnar. Eftersom logistikkedjan saknas kommer det ta tid att bygga upp tillräckligt stora volymer av importerad cement.

Transporter av cementprodukter och hanterandet av desamma är inte SGUs primära sakområde men vi tar upp detta för att ge ett mer komplett underlag.

Importerad cement skulle med stor sannolikhet behöva komma från flera håll, även långväga ifrån. SGU bedömer att användningen av importerad cement skulle medföra både ökade kostnader (företag som redan varit i kontakt med utländska producenter för att säkra hösten har fått prisförslag som är fyra gånger högre än vad man idag betalar för svensk cement) och ökad miljöpåverkan samtidigt som det ökar Sveriges beroende av andra länder och minskar vår beredskapsförmåga.

Förbrukningen av betong i Sverige är ca 277 kg/invånare och år. I Slite produceras ca 75 procent av cementen som behövs för den betongen, vilket också uppges av branschen och Boverkets rapport bekräftar. Uppgiften baseras på inhemsk produktion och aktuell folkmängd och inkluderar alltså inte eventuell import eller export. Två tredjedelar av cementen används till fabriksbetong (ohärdad, färsk betongmassa) och en tredjedel till betongelement (färdiggiutna betongkonstruktioner).

Betongelement och cement kan fabriceras i andra länder och transporteras till Sverige via båt eller lastbil, och man har sett en ökning av importen av betongelement i SCBs årliga statistik. Den ökningen överstiger den svenska byggkonjunkturen. Exempel på färdiga byggelement som importeras från länder som Estland, Lettland och Polen är brokonstruktionselement. De flesta betongelement är dock idag fortfarande inte lönsamma att importera från andra länder varför den produktionen då sker lokalt i Sverige.

SGUs bedömning är att om de tillståndsgivna, europeiska kalkstenstäkterna inte är tillräckliga för att möta de svenska behoven av cement kommer handeln att behöva vidgas till utomeuropeiska länder.

Förflyttningen av större cementmängder från fartyg till hamn sker genom pneumatisk lossning (lufttrycksteknik) och tillfällig förvaring i intilliggande silos. SGU är osäker på om tillgängliga silos och logistik är anpassad för import av större mängder cement. SGU är också osäker på om hamnarna i sig är anpassade för den typ av större fartyg som skulle kunna komma i fråga vid import, särskilt vad gäller utomeuropeisk import med långa transportvägar.

Den nuvarande importen av fabriksbetong, är mycket låg till Sverige. Endast enstaka lastbilslaster med fabriksbetong från Danmark har genomförts, då på grund av speciella behov, t.ex. efterfrågan av särskilda betongblandningar. Inga transporter av fabriksbetong sker via båt. Broavgifter och kostnader för extra omlastningar m.m. innebär att internationell handel med fabriksbetong skulle bli mycket kostsam. Transporter av fabriksbetong sker oftast på kortare sträckor och retarderare måste tillsättas för att betongen inte ska hårdas alltför fort. I praktiken sker både nationella och internationella transporter av fabriksbetong endast upp till högst ett fåtal mil enkel väg. SGU bedömer att import av cementråvara till Slite från Europa eller Asien/Nordamerika med båt sannolikt medför behov av en hel del omställningar och ombyggnationer. SGU har dessutom svårt att bedöma hur transportkänsligt cement är, exempelvis med avseende på fukt, och vad det i så fall ställer för ytterligare krav på längre transporter.

Anpassning av betongrecepten

I en vanlig betongfabrik använder man sig av flera hundra olika betongrecept där varje volymandel av respektive recept är relativt liten. Olika betongrecept används för särskilda syften där speciella egenskaper är önskvärda. Man varierar i dessa recept både bulkvaran, d.v.s. ballastmaterial (krossat berg och naturgrus), olika tillsatsmedel samt vattenhalten. Cementsorten varierar man däremot i mindre

utsträckning och traditionellt används en av de tre vanliga cementsorter som tillverkas i Slite – bascement, anläggningscement och anläggningscement FA. Dessa cementsorter har varit och är standard vid svensk forskning för nya och förändrade betongrecept under lång tid.

SGU bedömer att om importen av cement ökar kan råvaran komma att bli mer heterogen då dess ursprung sannolikt kommer att vara flera olika kalkstensformationer, med skilda sammansättningar. Även neddelningsprocessen av kalksten skiljer sig åt beroende på vilka krossar, malkvarnar och ugnar som använts. Effekten av detta är att alla cementprodukter inte är helt likvärdiga och användandet av nya cementsorter kräver anpassningar av de befintliga betongrecepten, en process som är tidsödande. Detta kan i sin tur komplicera möjligheterna att möta de kvalitetskrav som ställs på byggande i Sverige.

Alternativa bindemedel i betong

Forskning pågår för att ersätta cement som bindemedel i betong, bland annat görs tester med flygaska. Det mesta tyder dock idag på att endast en del av cementen kan ersättas och att cement kommer att behövas som bindemedel under en överskådlig framtid.

Enligt den svenska betongstandarden ska produkten betong innehålla ett visst antal godkända delprodukter för att säkerställa dess hållfasthet, beständighet, stabilitet m.m. Standarden bygger på att även cement ingår i produkten. Alternativa bindemedel finns också angivna som ett komplement i betongkonstruktionen där de då samverkar med cement.

Vanligen anges de alternativa bindemedlen flygaska och slagg som ersättningsmaterial för cement. Inga betonganvändare efterfrågar idag en helt cementfri betong varför betongindustrin heller inte tagit fram en sådan produkt. Både internationell och nationell forskning pågår inom detta fält och det är inte uteslutet att det kommer att komma fram fler kommersiellt användbara alternativa bindemedel i framtiden. Det är dock många regler, förordningar och standarder (t.ex. Betongstandarden) som man måste respektera och förändra för att det ska vara möjligt, vilket innebär att det kan ta många år innan nya bindemedel är tillgängliga för marknaden.

Det är tillåtet att använda askor som bindemedel i betong förutsatt att de uppfyller särskilda kriterier. I synnerhet flygaskor från fossil förbränning, t.ex. kol och andra fossila bränslen som samhället vill fasa ut, utgör goda ersättningsmaterial för bindemedlet cement. Sådana askor förekommer dock inte i Sverige varför man hellre avstår från att använda dem. Flygaskor är ofta funktionellt ersättbara till cement, även om det fortfarande finns skillnader mellan bindemedlen, t.ex. avseende härdningstider och hållfasthet för den slutgiltiga betongen.

En del askor, bottenaskor men även en del flygaskor, kan innehålla olika icke önskvärda ämnen, t.ex. olika metaller. Det går att rena sådana material t.ex. genom att skilja bort de farliga ämnena, men dessa metoder betraktas som alltför kostsamma för att de på allvar ska kunna konkurrera med traditionella bindemedel.

En återvinning av gammal betong kommer inte att bidra till minskad cementanvändning. När den gamla betongen återbrukas fungerar den ungefär som ballast och ett bindemedel i form av cement eller en blandning av cement och ett alternativt bindemedel, t.ex. flygaska eller slagg, kommer fortfarande att behöva tillsättas.

Kan påverka användningen av naturgrus

Naturgrus har tidigare varit den huvudsakliga komponenten i betong. Skärpningar i lagen (9 kap. 6 f § miljöbalken) och enskilda myndigheters och företags riktlinjer har tillsammans medverkat till att minska den totala utvinningen av naturgrus i Sverige. Skälet till att man vill minska denna användning är att naturgruset betraktas som en ändlig resurs eftersom materialet inte nybildas förrän efter nästa istid. Dessutom utgör det en viktig reservoar för grundvatten till gagn för samhällets dricksvattenförsörjning. Sverige är ett av de länder i Europa som minskat sin användning av naturgrus allra mest.

Mer än hälften av den ballast som används för betongkonstruktioner i Sverige utgörs av krossat berg från bergtäkter. En import av färdiga betongelement fabricerade i andra länder där varken skatt på naturgruset, lagar eller riktlinjer som skyddar naturgruset finns, innebär med största sannolikhet att Europas utvinning av naturgrus ökar, betydligt mer än om samma konstruktioner byggs i Sverige.

Vid användning av krossberg i stället för naturgrus går det åt cirka 10 procent mer cement beroende på vilken typ av betong som ska tillverkas. Orsaken till det är att kornen från krossberg är betydligt mer kantiga än de i naturgrus, och dessutom innehåller krossberg en större mängd mycket små "sandkorn". Detta gör att den specifika ytan blir större och det därmed behövs mer cement för att limma ihop kornen, och få motsvarande arbetbarhet och styrka⁶.

Om cementbrist uppstår i Sverige kan detta innebära att den minskande trenden att använda naturgrus i Sverige avstannar eller att den ökar istället. En tillfällig brist på cement innebär av detta skäl indirekt att en målkonflikt mellan en minskad användning av kalksten och en minskad användning av naturgrus kan uppstå. Detta kan få till följd att företag som bedriver täktverksamhet väljer att ansöka om en fortsatt utvinning av naturgrus.

Riksintresse för värdefulla ämnen eller material

Enligt 3 kap. 7 § andra stycket miljöbalken ska mark- och vattenområden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse, skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av dessa. SGU ansvarar för att peka ut och detaljavgränsa sådana svenska fyndigheter av metaller (malmer), industrimineral, natursten och bergmaterial med stöd av 2 § andra stycket 5 hushållningsförordningen (1998:896).

SGU pekade ut fyndigheten i Slite som riksintresse 1994 och detaljavgrensade den 2004 (Dnr 46-564/2004).⁷ I den utredning som gjordes i samband med detaljavgrensningen beskrev SGU fyndigheten och bedömde då att den uppfyllde de uppställda kriterier som krävs för att klassas som riksintresse.

De tre uppsatta kriterier som en fyndighet ska uppfylla för att klassificeras som riksintressant är att

1. ämnet eller materialet har stor betydelse för samhällets behov,
2. ämnet eller materialet har särskilt värdefulla egenskaper,

⁶ Lagerblad, B., Golubeva, M. & Rui, J. C., 2016: Lämplighet för krossberg från Forsmark och SFR att användas som betongballast, rapport P-16-13, Svensk kärnbränslehantering AB, <https://www.skb.se/publikation/2485156/P-16-13.pdf>

⁷ http://resource.sgu.se/dokument/riksintressen/46_564_2004.pdf

3. området innehållande fyndigheten av ämnet eller materialet är väl avgränsat, undersökt och dokumenterat.

Det är uppenbart att den cement som produceras i Slite har stor betydelse för samhällets behov, avseende såväl för bostäder och andra byggnader som till infrastruktur och för klimatomställning. Stenen som tas fram där och som används till cementframställning, utgörs av kalksten och mangelsten som ur process- och kvalitetssynpunkt håller en jämn kemisk och god sammansättning, som gör den särskilt värdefull för ändamålet. Den har låg svavelhalt, låg kiselhalt, hög kalciumkarbonathalt och jämn sammansättning. Området är också väl avgränsat, undersökt och dokumenterat, och fyndigheten i Slite uppfyller dessa kriterier och är därför klassad som riksintressant.

Grundvattenfrågan

Verksamheten i Slite är lokaliserad inom grundvattenförekomsten Roma (SE 638285-166696) vilken har bedömts ha otillfredsställande kvantitativ och kemisk status av länsstyrelsen. Den verksamhet som varit föremål för Mark- och miljööverdomstolens prövning kan komma att innebära en otillåten försämring av grundvattenförekomsten och kan komma att äventyra möjligheten att nå miljö-kvalitetsnormen god kvantitativ status och verksamheten är då inte tillåtlig enligt 5 kap. 4 § miljöbalken.

Under vissa förutsättningar kan domstolen ändå tillåta en verksamhet som har en negativ påverkan på en grundvattenförekomst bland annat om det innebär att verksamhetens fördelar för människors hälsa och säkerhet eller för hållbar utveckling uppväger nackdelarna med en sådan ändring eller försämring av grundvattenförekomsten, se 4 kap. 12 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660) (bilaga 2, s 19 f.f.). SGU anser att verksamheten i Slite är så viktig för samhället att det vore värdefullt om frågan prövas i domstol vid en fortsatt process.

Miljömässiga och socioekonomiska förutsättningar

SGU anser att de samhällsekonomiska, miljömässiga och sociala konsekvenserna som ett snabbt stopp för verksamheten i Slite innebär är mycket stora. Bedömningen baseras på Sveriges behov av cement under både kort och lång sikt för såväl industriändamål, infrastruktursatsningar, husbyggnationer och klimatomställningsarbeten. Den värdekedja där cementen från Slite är bas är inte förberedd för den omställning det skulle innebära, och forskningen visar att cement med stor sannolikhet kommer att vara en viktig komponent i betong under överskådlig tid.

Upphandling av cement från en internationell marknad är också tidsödande och kommer att innebära svårigheter då ingenting idag tyder på att det finns någon större överproduktion av kalksten för cement i närområdet. De tio största cementproducenterna levererar cirka en tredjedel av världsproduktionen av cement.⁸ Det finns en kapacitet för dessa tio företag att öka sin produktion med ca 37 procent (ca 440 miljoner ton). Mer än 75 procent av den här möjliga framtida kapacitetsökning från de dominerande cementföretagen innehas av de två stora kinesiska företagen, Anhui Conch Cement och CNBM.

⁸ <https://blog.bizvibe.com/blog/top-10-cement-companies-world>

De europeiska företagen har mycket små marginaler för att höja sin kapacitet. HeidelbergCement, som är verksamt i ett 40-tal länder med mer än 100 anläggningar i drift och en total produktion på ca 121 miljoner ton, sägs ha en möjlig kapacitetsökning på strax under 8 miljoner ton. SGU saknar dock information om vilka länder dessa tillgångar finns i. Indirekt är den marginalen delvis anpassad för att klara av den stegrande världskonsumtionen av cement. Sedan 2014 har cementkonsumtionen varit relativt konstant på ca 4,1 miljarder ton cement per år, men 2020 ökade cementkonsumtionen igen med 7 procent till 4,4 miljarder ton.

Det är svårt att bedöma huruvida det finns möjlighet att öka produktionen på den internationella marknaden utanför EU och täcka upp för det svenska behovet inom befintliga tillstånd.

Givet att importen skulle kunna ske inifrån EU så skulle man kunna förutsätta att de socioekonomiska och miljömässiga förutsättningarna hos sådana leverantörer är någorlunda likvärdiga med de svenska. När man går utanför EU blir bedömningen osäkrare. Från de kunskaper SGU har om internationell gruvdrift generellt så är standarden i Sverige mycket hög vid en jämförelse.

Sverige har därtill en förhållandevis mycket fördelaktig energimix, jämfört med både många europeiska och utomeuropeiska länder, och är världsledande med sitt arbete att ställa om till koldioxidneutral cementproduktion. Därutöver innebär långa transporter med stora volymer av gods en ökad miljöbelastning. En omställning till import skulle alltså sannolikt medföra att Sveriges globala miljöavtryck ökar. Det skulle också minska Sveriges försörjningsberedskap och öka vårt beroende av andra länder. Det som nu sker med svensk cementproduktion är ett exempel på hur man kan inducera kritikalitet för en råvara helt på egen hand.

Internationellt är importen av cement relativt liten, uppskattningsvis mindre än 10 procent av den totala världsproduktionen. De länder som importerar stora cementmängder i Europa saknar geologiska förutsättningar för egen utvinning, vilket inte är fallet i Sverige.

Sannolikt skulle en märkbart ökad import av cement innebära såväl stora samhällsekonomiska som miljömässiga konsekvenser, vilket inte överensstämmer med uppsatta hållbarhetsmål och Agenda 2030.

Slutord

Det är inte möjligt att vid ett givet tillfälle exakt veta vilka potentiella framtida kalkstenstäkter som kan komma att producera kalksten till cement, på samma sätt som det är omöjligt att idag säga vilka gruvor som kommer att producera andra råvaror i framtiden. Det är ett omfattande arbete som krävs för företag att hitta fyndigheter som är ekonomiskt brytvärda och ger den kvalitet som samhället behöver, och hitta dem på en plats där brytning är möjlig ur andra perspektiv, bland annat konkurrerande markanvändning.

Konsekvenserna av en övergång till importerad cement eller cementråvara är även svåra att överblicka av flera skäl. Dels behöver infrastrukturen för import sannolikt byggas ut, dels är det osäkert hur stor del av produktionen i andra länder Sverige kan få tillgång till och till vilket pris. SGU kan idag heller inte bedöma hur de lagar som reglerar utvinning ser ut i eventuella exportländer eller under vilka förutsättningar avseende lokal miljöpåverkan en sådan brytning sker.

Tendensen i samhället är att man av ekonomiska skäl vill koncentrera verksamheten till några få ställen vilket givetvis gör produktionen mycket sårbar om tillstånd för vidare produktion inte kan medges. Långa ledtider i tillståndsprocesserna och en oförutsägbarhet i besluten ökar också sårbarheten. Det minskar även företagens intresse att finna och driva flera produktionsenheter.

Genom att möta landets behov av cement med en fortsatt inhemsk produktion skulle Sverige följa de intentioner som är förenliga med Parisavtalet och Agenda 2030 med avseende på den önskade samhällsutvecklingen och de behov det medför av råvaror och naturresurser.

SGU anser för övrigt att kalksten är ett viktigt industrimineral för bland annat cementframställning, gruvdrift, stålframställning, kalkning av skog, mark och sjöar, samt som rökgasrenare. Det finns ett stort behov av långsiktig kunskapsuppbyggnad avseende förekomster av kalksten inklusive sekundära resurser och deras egenskaper i Sverige och Europa. Det finns också behov av att ytterligare kartlägga och utveckla regionala grundvattenmodeller i områden som är av intresse för kalkstensutvinning.

Sammanfattande svar

1. Vilka/vad påverkas av en nedstängning och hur?

Det kommer att bli omöjligt att ställa om brytningen för cementproduktion från Slite till någon annan täkt i Sverige på kort sikt. Det i sin tur kommer att innebära stora konsekvenser för infrastrukturutbyggnad, bostadsbyggande, och för vindkraftsutbyggnad i Sverige. Det kommer i så fall också att innebära stora varsel för bygg- och anläggningsindustrin i landet.

Grundvattenförsörjningen kan komma att påverkas eftersom det finns en risk att cementbrist leder till att betongproducenterna i större utsträckning väljer att använda naturgrus i stället för krossberg, då naturgrus kräver mindre cement.

2. Vilka potentiella alternativa försörjare finns gällande import, både av kalksten för cementproduktion i Sverige och av cement?

I Sverige finns idag ingen alternativ försörjare av cement. Potentialen för att importera från andra EU-länder är begränsad eftersom kapaciteten för ökad produktion där är begränsad. Den eventuella kapacitetshöjning som är känd finns utanför EU.

Det kommer att bli mycket svårt att ställa om till importerad cement på kort sikt. En sådan import skulle med stor sannolikhet även medföra sämre kontroll på cementen och därmed en försäkring när det gäller att uppfylla svensk byggstandard. Det medför också en uppenbar risk att omställningen till koldioxidneutral cementproduktion uteblir, att kostnaderna ökar mer än marginellt och att råvaran produceras mindre ansvarsfullt och med mindre andel grön energi än i Sverige.

Det kommer att bli mycket svårt att ersätta mer än en mindre del av bortfallet från Slite med restprodukter från annan pågående brytning. Det är också svårt att ersätta bortfallet med rester från historisk brytning, eftersom volymerna är små och restmaterialet ofta finns i kulturskyddade områden och i värdefulla biotoper.

3. Vilka uppgifter finns om potentiella alternativa (internationella) försörjare avseende t.ex. kvaliteter, varulager och hur miljömässigt och socialt hållbar produktion de har?

Det finns begränsad information om kvaliteter och varulager, liksom graden av social och miljömässigt hållbar produktion, från internationella leverantörer. Dessutom tillkommer osäkerheter kring förutsättningar för och effekter av långväga transporter.

4. Även information om möjligheter eller utmaningar med alternativa lösningar såsom att ersätta cement som bindemedel i betong inkluderas.

Återvunnen betong inte en möjlig väg att gå, då den snarast ersätter ballastmaterialet och inte cementen som limmar ihop materialet.

Det är också mycket svårt att ersätta annat än en mindre del cement med ersättningsmaterial som exempelvis slagg, flygaskor eller bottenaskor på kort sikt. Man ska vara medveten om att vissa askor kan innehålla icke önskvärda ämnen och att vissa askor uppstår vid förbränningen av fossila bränslen, vilka ska fasas ut. I vissa sammanhang är sådana bindemedel dock att föredra så de ska inte uteslutas helt, och här är behovet av fortsatt forskning stort.

För svar på vidare frågor kontakta:

Erika Ingvald

erika.ingvald@sgu.se

Mattias Göransson

mattias.goransson@sgu.se

Bilaga A4.6.5

Promemoria

Datum	Processnummer	Diarienummer
2021-08-12	Processnr	Ange dnr
		Ert diarienummer
		Ange dnr

Göran Risberg, goran.risberg@sgu.se

Underlag till SGU med anledning av det avvisade täktillståndet för kalkbrytning i Slite

Inledning

Boverkets uppdrag

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har fått i uppdrag av Näringsdepartementet att undersöka konsekvenserna av avvisningen av Cementas ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamhet och vattenverksamhet vid Slite på Gotland. SGU har kontaktat Boverket för samverkan i delar av detta uppdrag, där denna promemoria utgör Boverkets redovisning av vår undersökning.

Boverkets konsekvensanalys är avgränsad till området husbyggnad och vilka effekter en cementbrist skulle kunna ha på svenskt husbyggande och på svensk arbetsmarknad. Påverkan på andra samhällssektorer, som till exempel infrastruktur, har inte analyserats närmare. En del i de problem Sverige ställs inför vid ett stopp för kalkbrytning vid Slite är i vad mån produktionen där kan ersättas med import vilket också aktualiserar frågor om vilka krav som ställs på nya byggprodukter och vilken tid det tar att prova nya cement- och betongprodukter men också om klimatpåverkan från bygg- och fastighetsbranschen.

Boverkets analys bygger på våra egna bedömningar, offentliga uppgifter och intervjuer med ett antal branschföreträdare, intresseorganisationer, forskare och experter. De som intervjuats är: Tomasz Borowiec, vd, Schwenk; Ulf Håkansson, enhetschef, Fortifikationsverket; Henrik Landelius, affärsområdeschef, NCC; Martin Lindvall, samhällspolitisk chef, Fastighetsägarna; Malin Löfsjögård, vd, Svensk betong; Pavlos Ollandezos, tekn. kand., RISE; Tanja Rasmusson, näringspolitisk chef, Byggföretagen; Emma Sjöberg, kommunikationschef, Cementa; Maria Sunér, vd, Svemin; Patrik Ungerstam, platschef, Nordkalk och Peter Utgenannt, civ. ing. och tekn. dr, RISE.

Fastställt den 22/10/2021

Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona | Telefon: 0455-35 30 00
E-post: registraturen@boverket.se | Webbplats: www.boverket.se

2 (17)

Promemorian har framtagits av en projektgrupp bestående av Annika Christensson, Lena Hagert Pilenås, Kristina Einarsson, Johan Kihlberg (projektledare), Christer Löfgren och Anders Mathiasson.

Bakgrund

Cementa ansökte den 28 december 2017 om tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad täktverksamhet samt vattenverksamhet i Slite på Gotland. Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt lämnade genom dom den 17 januari 2020 Cementa det ansökte tillståndet. Domen överklagades till Mark- och miljööverdomstolen, som meddelade prövningstillstånd den 1 april 2020. Den 6 juli 2021 meddelade domstolen att man avvisade Cementas ansökan med hänvisning till att bolagets miljökonsekvensbeskrivning hade sådana brister att den inte kunde "utgöra grund för ett ställningstagande till verksamhetens inverkan på miljön". Beslutet innebär att Cementa hade tvingats upphöra med sin kalkbrytning i Slite senast den 31 oktober 2021. Mark- och miljööverdomstolen har inte gjort någon prövning av verksamheten i sak eller vägt olika intressen mot varandra utan avvisat ansökan.

Cementa har överklagat avvisningsbeslutet till Högsta domstolen den 22 juli, som väntas meddela om man ger prövningstillstånd till Cementas överklagan eller inte inom en till två månader. Om Högsta domstolen inte meddelar prövningstillstånd så kvarstår Mark- och miljööverdomstolens beslut att avvisa Cementas tillståndsansökan, vilket innebär att Cementa måste göra om sin ansökan, något som kan ta ett eller till och med flera år. Det är inte heller säkert att Cementa kommer få tillstånd även om man gör om sin ansökan på nytt. Om Högsta domstolen ger prövningstillstånd kan det ta upp till ett år innan de meddelar sitt beslut i ärendet och vi får besked om Cementa kan få fortsätta bedriva sin verksamhet vid Slite.

Den 10 augusti meddelade regeringen vid en presskonferens att man vill införa en särskild och tillfällig förändring i miljöbalken som utsträcker Cementas tillstånd till täkt- och vattenverksamhet i Slite. Genom att tillståndet ska vara grundat på mängden kalk man utvinner kan bolaget fortsätta kalkbrytningen där i uppskattningsvis ytterligare åtta månader från november räknat. Förslaget är framtaget under tidspress och det framkom vid presskonferensen att det fortfarande är oklart om den planerade tillfälliga lagändringen är i linje med EU:s regelverk.

Resultat

Råvarusituationen

Cementa är den största tillverkaren av cement i Sverige, med produktion förutom vid Slite även i Skövde. Anläggningen vid Slite producerar årligen 2,5 miljoner ton cement, varav ungefär 300 000 ton per år gått på export till Danmark och Baltikum, medan Cementas anläggning i Skövde producerar ungefär 730 000 ton cement om året. Utöver den inhemska produktionen sker också en import av cement till Sverige, främst genom Schwenk. Enligt bolaget levererar

man närmare 15 procent av den cement som används i Sverige i dag, framför allt från bolagets fabrik i Brocēni i Lettland men också från Bernburg i Tyskland. Till det kommer import av anläggnings- och industricement från Norcem i Norge (som liksom Cementa ingår i Heidelbergkoncernen). Räkna man bort den mängd Cementa exporterar och lägger till den mängd som importeras bör Slitefabriken stå för ungefär 60 procent av all cement som används i Sverige.

Med regeringens besked den 10 augusti 2021 har den akuta brist på cement som sannolikt hade uppstått mot slutet av året undanröjts, samtidigt som Cementa och branschen får en något längre tid för omställning. Problemet kvarstår dock att cement – som bindemedel i betong – används i princip i allt byggande, även där huvuddelen av byggnadsmaterialet består av annat material (till exempel trähus), inte minst i grundläggningen. För att klara målsättningar om framtida bostadsbyggande och stora infrastrukturprojekt som Västlänken och Norrbottniabanan krävs tillgång på cement. Boverket instämmer i de problem branschen lyfter med att ersätta cementbaserade produkter med andra material: det är i praktiken inte realistiskt, varken kvantitativt eller kvalitativt, utan en lösning på lång sikt.

De utmaningar som en dramatiskt minskad tillgång på cement innebär för det svenska bostadsbyggandet illustreras av Svensk betongs ”betongindikator” som visar hur mycket av den svenskproducerade betongen som används inom de båda kategorierna hus respektive infrastruktur. Enligt denna användes drygt 70 procent av den svenska betongen – 4 588 000 kubik – inom kategorin hus medan 1 630 000 kubik användes inom kategorin infrastruktur.

Företrädare för företag och branschorganisationer har i intervjuer med Boverket och media framfört de svårigheter som finns med att på kort sikt ersätta den cement som kommer från Slite med importerad cement och/eller nya cementblandningar. Boverket ser tre huvudsakliga utmaningar:

1. brist på tillgång hos andra cementproducenter i Europa. Enligt branschen går cementfabriker runt om i Europa redan för högtryck och det är oklart om det går att få tillgång till befintlig kapacitet i Europa genom att ”bjuda över” lokala köpare,
2. logistikkedjorna är inte anpassade för en så omfattande import. Logistikken omfattar såväl lastbilar, godståg, båtar, hamnar och hamn- och terminalkapacitet samt lagringsmöjligheter i rätt miljö,
3. ändrade egenskaper hos färsk betong om man minskar och/eller ändrar sammansättningen på cementen, vilket kan ge ändrade egenskaper, till exempel långsammare hållfasthetstillväxt. Detta ställer i sin tur krav på kunskap inom branschen och kvalitetssäkring av tekniska prestanda när man tar in cement från nya källor.¹

¹ Se avsnitten ”Byggproduktförordningen ställer krav på CE-märkta byggprodukter” och ”Nya cement- och betongprodukter”.

Cementa uppger i kontakt med Boverket att de på kort sikt kan täcka ungefär 25 procent av den kalksten som i dag bryts vid full drift i Slitefabriken genom ett avtal med Nordkalk. För större volymer än så krävs myndighetsgodkännanden som kan ta 6–8 månader att få, vilket är kopplat till de myndighetstillstånd som krävs för utökade vägtransporter och hamnverksamhet. Större volymer från Nordkalk innebär enligt Cementa en uppstartssträcka för omställning och investeringar som kan ta 6–9 månader att implementera. Cementa ser dock inte detta som någon långsiktig lösning, eftersom kalkstenen från Nordkalk inte räcker i mer än fem till sex år. Utöver det tillkommer tid för standardisering och kvalitetsgodkännanden.²

Även med den tid för omställning som givits genom regeringens besked den 10 augusti 2021 kommer det bli svårt att fullt ut ersätta den stora mängd cement som tillverkas vid Slite från och med nästa sommar. De 2,5 miljoner ton cement som produceras där utgör enligt Svensk Betong en så stor mängd att den svårigen kan täckas upp helt med kalkleveranser från övriga fabriker inom Heidelbergkoncernen eller med ökad cementproduktion i vårt närområde. Stora pågående byggprojekt (som Fehmarn Bält-förbindelsen) påverkar också tillgången på cement negativt. Man kan också anta att den återuppbyggnad som nu sker i Tyskland och Belgien efter de stora översvämningarna i juli 2021 kommer kräva en hel del betong.

Schwenk uppger att man redan går nära full produktionsförmåga men att man på kort sikt kan utöka sin produktion med några procent och på längre sikt nå en marknadsandel i Sverige på runt 20 procent, sett till dagens förhållanden. Även Cementa uppger att man går för full produktionskapacitet, både i Sverige och inom andra delar av Heidelbergkoncernen och att det inte finns någon överskottskapacitet vare sig inom koncernen eller hos konkurrenterna och att import därför måste ske från länder utanför Europa, som Algeriet, Turkiet och Kina.

Påverkan på byggbranschen

En kraftigt minskad betongtillgång under ett eller flera år utgör åtminstone på kort sikt ett stort hot för byggbranschen som helhet. En stor del av den cement som används i Sverige används för husbyggande och många företag – särskilt mindre aktörer – kommer ha svårt att klara de konsekvenser som en minskad cementtillgång för med sig. Satsningar på områden som inte är så cementberoende, som energieffektiviseringar och renoveringar, kan minska de negativa konsekvenserna men utgör i nuläget endast en liten del av de svenska bygginvesteringarna. En minskad cementtillgång kommer också att påverka produktionen av flerbostadshus med trästomme eftersom cementprodukter ingår också i dessa, framför allt i grundläggningen.

² Detta beskrivs närmare under rubrikerna Byggproduktförordningen ställer krav på CE-märkta byggprodukter och Nya cement- och betongprodukter.

Vilken påverkan minskad cementtillgång skulle ha på bostadsbyggandet är svårt att uppskatta. Troligt är att det blir regionala skillnader i påverkan på bostadsbyggandet: till exempel kan effekten bli mindre på västra och södra Sverige som får en större andel av sin cement från Cementas anläggning i Skövde och från Norcem i Norge (som liksom Cementa ingår i Heidelbergkoncernen³). Här spelar även närheten till betongstationer en stor roll eftersom färdigblandad betong inte kan fraktas hur långt som helst. Den cement som i regel används för bostadsbyggande – bascement – är samtidigt lättare att importera och få godkänd.

Även med det besked regeringen lämnat och som tillåter Cementa att fortsätta sin kalkbrytning vid Slite i ytterligare ungefär åtta månader från november 2021 kvarstår riskerna för byggbranschen. Bygg- och anläggningsbranschen behöver långsiktiga spelregler, vilket inte minst visat sig i arbetet med klimatfrågor. Den osäkerhet branschen ser nu är inte bra och det är sannolikt att det kommer påverka antalet påbörjade bostäder i flerbostadshus negativt redan i år, trots en stark bostadsefterfrågan och ett fortsatt stort byggbehov. Hur stor nedgången kommer bli är dock svår att uppskatta och därmed också påverkan på arbetsmarknaden. Från Byggföretagens sida menar man att tre av fyra nya bostäder inte kommer att kunna byggstartas när kalkbrytningen vid Slite upphör nästa sommar.

Tillgången på cement påverkar också offentligt husbyggande, till exempel de stora satsningar som nu görs på Försvarsmakten. Riksdagen fattade år 2020 beslut om omfattande satsningar på totalförsvaret, där man ska etablera sig på fyra nya orter och återetablera sig på ytterligare tre, något som förutsätter stora satsningar på nybyggnad av kaserner och utbildningslokaler. Man har också ett stort behov av att bygga och rusta upp försvarsanläggningar.

SCB:s nybyggnadsstatistik för bostäder omfattar *påbörjade* lägenheter genom ny- och tillbyggnad samt *färdigställda* lägenheter genom ny- och tillbyggnad. Den osäkerhet bland byggföretagen som framkommit i diskussioner kommer i första hand att avse planerad nybyggnation av bostäder. Om vi antar att antalet planerade nya lägenheter ligger i paritet med antalet påbörjade lägenheter, samt att osäkerheten bland företagen medför att 50 procent av planerade bostadsbyggnadsprojekt ställs in eller skjuts på framtiden, så talar vi om en måttlig nedgång på cirka 2 100 nyproducerade lägenheter i flerbostadshus. En volymmässig nedgång i byggplanerna kan förmodligen redan kan ha inletts och förmodas pågå så länge som osäkerhet råder om framtida cementförsörjning. Detta får naturligtvis konsekvenser för byggindustrin, konsekvenser som ligger i linje med den konsekvensanalys som Byggföretagen tidigare har redovisat och som har granskats av konsultföretaget Ramboll.

³ Norcem är enligt bolagets webbplats den enda cementproducenten i Norge. Bolaget har två fabriker, Breivik och Kjøpsvik, vilka har en sammanlagd cementproduktion på 1,7 miljoner ton cement per år. Se [About us | Norcem](#) (hämtad 2021-08-10).

Tilläggs kan här att Byggföretagen i sin konsekvensanalys utgår ifrån en produktionsmultiplikator på 1,60. Denna multiplikator visar produktionseffekter inom byggindustrin och uppströms (insatsvaror). Tidigare analyser har visat att byggindustrins sysselsättningsmultiplikator är något lägre, närmare bestämt 1,49. Sysselsättningsmultiplikatorn kan under senare år mycket väl ha förändrats nedåt och därmed vara lägre än 1,49, men oavsett om sysselsättningsmultiplikatorn i dag är 1,49 eller lägre, tyder dessa mått på att en produktionsnedgång inom byggbranschen får en större spridningseffekt uppströms på produktionen än vad denna nedgång får på sysselsättningen. Sammantaget innebär detta att det framöver kan vara värt att följa till exempel Byggfaktas redovisning av planerade byggprojekt.⁴

Cementprisets påverkan på bostadsbyggandet

En faktor som kan påverka bostadsbyggandet är om det blir stora prishöjningar på den cement som kommer ut på den svenska marknaden. I ett läge där avkastningskraven i stort sett är mättade och där vi redan i dag ser marknadsmissiga hyror i nyproduktion kan det enligt en intervjuperson bli svårt att räkna hem många bostadsprojekt i Sverige. En risk är att återstående bostadsproduktion skulle inriktas mot småhus och bostadsrättsmarknaden i regioner med ett stort tryck på bostadsmarknaden. En annan möjlig risk är att investerande företag vänder sig till andra länder där prispåverkan inte är lika stor, där det finns en inhemsk cementproduktion och upparbetade logistikkanaler för import.

Enligt Boverkets beräkningar behöver stora prishöjningar på cement inte ha så stor inverkan på produktionskostnaden för flerfamiljshus. Vad skulle till exempel en tioprocentig höjning av cementpriset betyda? För att kunna besvara den frågan har Boverket försökt uppskatta cementens andel av produktionskostnaden. Detta har gjorts med hjälp av SCB:s statistik av prisutvecklingen på produktionsfaktorer (faktorprisindex för flerbostadshus exklusive löneglidning och moms). Produktionsfaktorn byggmaterial utgör cirka 34 procent av den totala produktionskostnaden för flerfamiljshus. Av byggmaterialet utgör betongvaror cirka 24 procent. Betong är en blandning av cement, stenmaterial och vatten samt eventuella tillsatsmedel. Vanligtvis armeras betong och armering av stål dominerar marknaden. För husbyggnadsbetong utgör cementen cirka åtta procent av blandningsreceptet i kilo per kubikmeter, där övriga delar utgörs av ballast, bergkross, naturgrus samt tillsatser. För tillsatser saknar vi dock uppgifter.

Om vi antar att cementens kostnadsandel för husbyggnadsbetong är åtta procent, medför detta att cementandelen av den totala produktionskostnaden blir 0,65 procent. Detta innebär att en tioprocentig höjning av cementpriset medför en ökning av produktionskostnaden för flerfamiljshus med endast 0,06 procent. Ett kritiskt antagande är emellertid cementens kostnadsandel för husbyggnadsbetong. En känslighetsanalys där vi höjer kostnadsandelen till 60 procent

⁴ Kommande byggprojekt & byggen | Byggefakta (hämtad 2021-08-13).

medför att cementandelen av den totala produktionskostnaden blir 4,9 procent. En tioprocentig höjning av cementpriset leder i detta fall till en ökning av produktionskostnaden med 0,49 procent. Inte heller i detta fall sker någon dramatisk ökning av produktionskostnaden.

Påverkan på andra branscher

Cement är en viktig vara också inom andra branscher än byggbranschen. Kalksten har ett antal användningsområden, beroende på kvalitet och sammansättning: det används för ståltillverkning, kalkning i jordbruket och rening av dricksvatten liksom i en rad vardagsprodukter som tandkräm. Bland andra branscher har inte minst gruvnäringen ett stort behov av betong, som de använder för att förstärka gruvgångar och gruvschakt för att förhindra ras. Branschorganisationen Svemin uppger att det totala cementbehovet inom gruvnäringen uppgår till mellan 230 000 och 250 000 ton om året, det vill säga uppemot tio procent av produktionen vid Slite. Tillgång till betong är en avgörande fråga för branschen och brist på cement skulle drabba företag som LKAB, Boliden och Zinkgruvan hårt. Får man inte någon cement talar man från LKAB:s sida om produktionsneddragningar på 50–80 procent.

Byggproduktförordningen ställer krav på CE-märkta byggprodukter

I varje land gäller nationella byggregler, därför är det viktigt att använda byggprodukter som klarar de krav som ställs i respektive land. I Sverige framgår kraven på byggnader och andra anläggningar i tillämpningsföreskrifter från myndigheter om krav enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL. För byggnader och en del andra anläggningar gäller Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, BBR, och Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder), EKS. Transportstyrelsen föreskriver om krav på bland annat vägar och vägbroar. I vissa fall ställs krav på anläggningar, till exempel för avlopp, i miljöbalksrelaterade regler. Även sådana regler har betydelse för vilka produkttegenskaper som är väsentliga att känna till vid användning i Sverige.

Sedan den 1 juli 2013 gäller europeiska byggproduktförordningen⁵ fullt ut, vilket innebär att byggprodukter som omfattas av en harmoniserad standard vars samexistensperiod har löpt ut ska vara försedda med prestandadeklaration och CE-märkning för att få tillhandahållas på den inre marknaden.

Cement omfattas av en harmoniserad standard.⁶ I gruppen ordinära cement som faller under den harmoniserade standarden ingår ett antal olika varianter, bland annat portlandcement, slaggcement och puzzolancement. Portlandcementen

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 av den 9 mars 2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG, EUT L 88, 4.4.2011, s. 5, rättad i EUT L 103, 12.4.2013, s. 10.

⁶ SS-EN 197-1:2011 Cement – Del 1: Sammansättning och fordringar för ordinära cement.

kan i sin tur delas in i tre grupper beroende på egenskaper och användningsområde, som byggcement, anläggningscement samt snabbhärdande cement.

System för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda

Enligt byggproduktförordningen ska bedömning och fortlöpande kontroll av byggprodukternas prestanda i förhållande till deras väsentliga egenskaper göras i enlighet med ett av de system som anges i byggproduktförordningens bilaga V. Det är EU-kommissionen som beslutar vilket eller vilka system som ska tillämpas på en viss produkt eller väsentlig egenskap, med särskilt beaktande av dess konsekvenser för människors säkerhet och hälsa och för miljön.

Kommissionen ska välja det eller de minst betungande system som överensstämmer med uppfyllandet av alla grundläggande krav för byggnadsverk. Enligt kommissionens beslut⁷ beträffande cement, byggekalk och andra hydrauliska bindemedel är "system 1+" tillämpligt.

Enligt "system 1+" ska tillverkaren själv utföra tillverkningskontrollen i fabrik, samt ytterligare provning av stickprov som tagits i tillverkningsanläggningen enligt fastställd provningsplan. Vidare ska tillverkaren vända sig till ett anmält produktcertifieringsorgan, som ska besluta om utfärdande, begränsning, tillfälligt upphävande eller återkallande av intyg om kontinuitet av byggprodukternas prestanda. Ett sådant intyg görs på grundval av resultaten av följande bedömningar och kontroller som organet utför:

- en bedömning av byggprodukternas prestanda på grundval av provning (inklusive stickprov), beräkning, tabellerade värden eller beskrivande dokumentation av produkten,
- en första besiktning av tillverkningsanläggningen och tillverkningskontrollen i fabrik,
- fortlöpande övervakning, bedömning och utvärdering av tillverkningskontrollen i fabrik,
- revisionsprovning av stickprov som tagits av det anmällda produktcertifieringsorganet i tillverkningsanläggningen eller i tillverkarens lager.

Sammanfattningsvis är "system 1+" mycket betungande eftersom det kräver mycket tredjepartsinblandning. Detta är dock nödvändigt med hänsyn till människors hälsa och säkerhet och till miljön.

Tredjepartsinblandning

Anmällda organ – Notified Bodies – är oberoende organisationer som bistår och övervakar tillverkarnas arbete med att verifiera att produkterna uppfyller EU:s

⁷ Europeiska kommissionens beslut (97/555/EG) av den 14 juli 1997 om förfarandet för bestyrkande av överensstämmelse av byggprodukter enligt artikel 20.2 i rådets direktiv 89/106/EEG, EUT L 229, 20.8.1997, s. 9–13.

regelverk. Detta sker genom provning, kontroll och certifiering i enlighet med EU:s rättsakter.

I standardens ZA-bilaga anges bland annat vilket system för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda (så kallat AVCP-system) som gäller för produkten. AVCP-systemet anger i vilken utsträckning tillverkaren måste anlita ett oberoende tredjepartsorgan (anmält organ) för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda. I bilaga V till byggproduktförordningen anges vilka uppgifter tillverkaren respektive de anmälda organen har enligt de olika AVCP-systemen.

Medlemslandet anmäler de organisationer som godkänts till EU-kommissionen. En förteckning över de anmälda organ som arbetar inom olika områden finns i Europeiska kommissionens publika databas Nando. I Sverige finns endast ett anmält organ för den harmoniserade standarden SS-EN 197-1:2011, nämligen RISE (Research Institutes of Sweden AB).

Redovisning av prestanda

Den harmoniserade standardens ZA-bilaga anger produktens väsentliga egenskaper. Produktens prestanda för dessa egenskaper ska redovisas i prestandadeklarationen. I den harmoniserade standarden framgår det även hur prestandan ska redovisas: med en klass, ett värde eller en nivå. Det är viktigt att prestandan redovisas på det sätt som anges i den harmoniserade standarden.

För cement enligt den harmoniserade standarden SS-EN 197-1:2011 gäller redovisning av väsentliga egenskaper, se tabell i bilaga 1.

Nya cement- och betongprodukter

Varje gång en ny produkt utvecklas måste hela provningsproceduren enligt regelverket göras om. I det fall egenskaper deklarerats under AVCP-system 1+ måste ett anmält organ anlitas för genomförande av sina arbetsuppgifter.

Enligt RISE tar en typprovning av cement cirka två till tre månader under förutsättning att tillverkaren har ett AVCP 1+ certifikat för samma typ cement, annars måste nytt besök på tillverkningsstället utföras. Men förarbetet med utveckling av ett nytt cement, innan typprovning blir aktuell, kan ta flera år. Det som tar längst tid att prova när det gäller betong är anläggningsbetong. Husbyggnadsbetong tar kortare tid eftersom man inte behöver kontrollera lika många egenskaper. Ett frostprov på betong kan ta två till fyra månader i laboratoriet men det krävs ytterligare en månad för tillverkning av provkroppar som ska vara en månad gamla vid provstart. Innan det blir aktuellt med frysprovning av en ny betongsammansättning krävs dessutom ett utvecklings- och proportioneringsarbete på betongfabrikerna som tar tid, uppskattningsvis ett par månader eller mer (detta krävs dock endast för anläggningsbetong). Krympprovning kan, om det behövs, ta 12 månader. Framtagning av ett nytt cement-recept kan ta flera år innan produkten är färdig för lansering.

Provningsresurserna i Sverige är dock begränsade. Enligt RISE skulle det kunna bli problem med att hinna med att prova och kvalitetssäkra alla betongprodukter om den nuvarande cementproduktionen skulle upphöra alltför hastigt. Många provningar tar lång tid och redan i dag används provningsresurserna för viktiga provningar närmast till fullo. I ett läge då landets alla betongtillverkare behöver genomföra ett stort antal tester i stort sett samtidigt skulle det med existerande resurser bli långa väntetider, uppemot två år för de mest frekventa provningarna. Det skulle krävas stora investeringar i provningsresurser för att förhindra att provningarna blir en flaskhals.

Varje förändring av cementleverantör eller typ av cement kräver således omfattande arbete med förprovningar för att säkerställa rätt kvalitet. En långsiktig tillgång på samma cementsorter är därför att föredra. En annan utmaning är distributionskedjan – cement är en ”färskvvara” som distribueras från ett fåtal leverantörer och det skulle troligen ta avsevärd tid att komma upp i nuvarande kapacitet för att klara Sveriges behov.

Stora byggföretag skulle på sikt förmodligen kunna importera cement från andra länder på egen hand. Det förutsätter dock mycket omfattande logistikkedjor och investeringar i bland annat hamnkapacitet med mera som måste etableras för att möjliggöra en storskalig import. En annan sammansättning på färsk betong på grund av ändrad eller minskad bindemedelsandel eller övergång till icke-cementbaserade produkter kan förändra betongens egenskaper, till exempel vad gäller hållfasthet och frostbeständighet. Några risker vid alltför hastiga förändringar är att en för yrkesarbetarna ny betong inte stämmer med de vanligt förekommande beräkningsprogram som används inom branschen, till exempel för att beräkna tid för rivning av formar, och att de har andra egenskaper eller medför en påverkan på omkringliggande byggmaterial som man inte förutsett.

Samtidigt kan platsgjuten betong ofta ersättas med andra byggsystem vid konstruktioner ovan mark, det vill säga sådana som innehåller mindre cement. Träkonstruktioner används allt oftare. Grundläggningen består dock fortfarande vanligen av betong även om det, åtminstone för mindre byggnader, finns alternativa metoder.

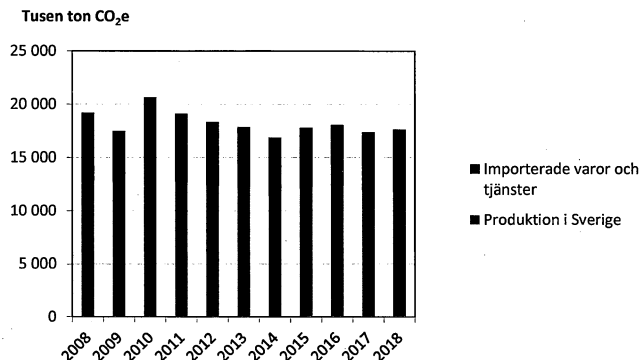
Klimatpåverkan från bygg- och fastighetssektorn

Bygg- och fastighetssektorn står för en betydande del av samhällets klimatpåverkan. Boverket följer utvecklingen av den svenska bygg- och fastighetssektorns klimatpåverkan med hjälp av indikatorn växthusgaser.⁸ Totalt sett var utsläppen av växthusgaser (inhemska utsläpp och import) från bygg- och fastighetssektorn cirka 17,7 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2018. Det var något högre än året innan, då de låg på cirka 17,4 miljoner ton, se figur nedan. Utsläppen från importerade byggprodukter är orsaken till ökningen mellan

⁸ Utsläpp av växthusgaser från bygg- och fastighetssektorn - Boverket (hämtad 2021-08-13).

2017 och 2018 då utsläppen från den inhemska produktionen var oförändrad över tidsperioden.

Totala utsläpp av växthusgaser från bygg- och fastighetssektorn

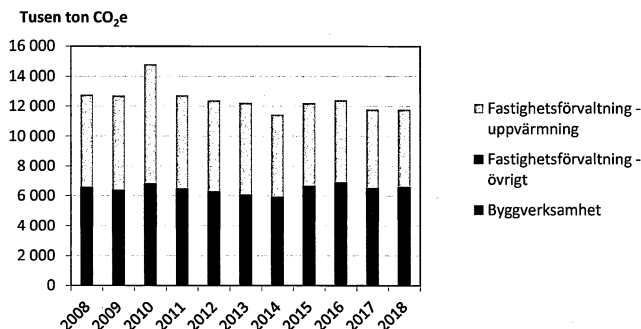

Vid en ökad import av cement och betong och minskad inhemsk produktion kommer den totala klimatpåverkan från bygg- och fastighetssektorn i Sverige att öka.⁹ SCB har på Boverkets fråga meddelat att man kan ta fram mer utförliga siffror på klimatpåverkan och vilken effekt inköp av cement och betong inom EU respektive utanför EU (Algeriet, Turkiet och Kina) kan få, men att SCB inte kan göra det inom den knappa tidsram som det handlar om här. Boverket bedömer att det kan vara av värde att särskilt följa denna produktgrupp vid framtagande av miljöindikatorer under kommande år.

Bygg- och fastighetssektorns inhemska utsläpp (exklusive import) stod för cirka 20,6 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser år 2018, se figur nedan. Jämfört med 2017 är detta en ökning med 0,2 procent. Mellan dessa år har även aktiviteten inom bygg- och fastighetssektorn ökat liksom byggnadsinvesteringarna.

⁹ Sedan reformen av EU-ETS 2018 kan nationella utsläppsminskningar från till exempel cementproduktion leda till en sänkning av utsläppstaket i systemet genom att 24 procent av överskottet av utsläppsrätter årligen överförs till en reserv. Huvuddelen av dessa kommer att annulleras år 2023.

Bygg- och fastighetssektorns inhemska utsläpp (exklusive import)

Förslag om gränsvärden för utsläpp av växthusgaser

Nyproduktion av byggnader påverkar i stor utsträckning klimatet. En stor del av denna klimatpåverkan kommer från användningen av cement och betong. SCB har på Boverkets fråga meddelat att det går beräkna en grov skattning om hur stor andel av de inhemska utsläppen av växthusgaser från bygg- och fastighetssektorn som cement och betong står för, men att det inte varit möjligt inom tidsramen för uppdraget. Det krävs en snabb omställning mot låga klimatutsläpp för att Sveriges klimatmål ska kunna uppnås. För att öka styrningen mot att klimatförbättrande åtgärder vidtas i projektering och byggande beslutade riksdagen den 22 juni 2021 om en ny lag om klimatdeklaration för byggnader¹⁰ som träder i kraft den 1 januari 2022. Den 1 juli 2021 beslutade regeringen om förordningen om klimatdeklaration för byggnader med samma ikraftträdandedatum.¹¹ Införandet av krav på en klimatdeklaration är ett första steg att minska utsläppen i byggskedet, vilket i förlängningen kan bidra till att de totala utsläppen under byggnadens livscykel minskas.

Klimatdeklarationer i den form som föreslås att introduceras 2022 kommer medföra en viss minskning av klimatutsläppen, men för att nå det långsiktiga klimatmålet krävs kraftfullare åtgärder. Boverket har lämnat förslag till regeringen om införandet av gränsvärden för utsläpp av växthusgaser vid nyproduktion av byggnader¹². En del av dessa slutsatser redogörs för i detta avsnitt.

Ett grovt beräkningsexempel av den klimativinst som kan uppnås, genom ett gränsvärde, fås genom att utgå från dagens klimatutsläpp vid nyproduktion av byggnader. Därefter minskar de årliga utsläppen med 20 procent från 2027 till

¹⁰ Lagen (2021:787) om klimatdeklaration för byggnader.

¹¹ Förordningen (2021:789) om klimatdeklaration för byggnader.

¹² Utveckling av regler om klimatdeklaration av byggnader förslag på färdplan och gränsvärden", rapport 2020:13, Boverket.

2034.¹³ Denna utsläppsminskning följer då färdplanen gällande det gränsvärde som föreslås 2027. Den årliga utsläppsminskningen under denna period kan då uppskattas till cirka 820 tusen ton koldioxidekvivalenter.

Med tanke på nyligen införda styrmedel som klimatdeklarationer kan eventuellt produktionsbortfall av inhemskt producerad cement och betong skynda på utvecklingen mot ett förändrat byggande med en ökad innovation av nya metoder och material.

Risikanalyser, mätningar, kontroller och uppföljning är därför viktiga moment för att säkerställa en god kvalitet när nya metoder och materialval införs. Nya material kan leda till byggfel som kan få negativa konsekvenser för byggnadens tekniska egenskaper. Olika stommaterial har sina för- och nackdelar.

Enligt en intervjuundersökning genomförd av Boverket är många av de potentiella problemområden som byggbranschen nämner som framtida risker kopplade till utvecklingen av nya material och produkter. Boverkets uppfattning är att helt nya produkter är ganska sällan förekommande i byggbranschen, men när de kommer implementeras de ofta för lätt och för snabbt, vilket kan leda till att det uppstår fel, brister och skador. Det kan även uppstå problem när en produkt i ett system byts ut och där produkten i sig verkar ha samma egenskaper som sin föregångare, men när den sätts in i ett system inträffar något fel – det blir en form av fullskaletest ute i verkligheten, eftersom det bara är den enskilda produkten som är testad i förväg.

Boverket anser därför att material och metoder som av olika skäl behöver bytas ut behöver föregås av risikanalyser och noggranna och kvalitetssäkrade tester för att inte orsaka nya problem. Det borde också finnas strukturer för att säkerställa implementering av nya eller förändrade produkter så att det säkerställs att de fungerar i sitt sammanhang.

Innovation och resurseffektivitet

Innovationer i samhällsbyggnadssektorn kan handla om att insatsvaror används på ett mer effektivt sätt, det vill säga att en önskad egenskap kan uppnås med mindre användning av ändliga naturresurser. Sådana innovationer leder till mindre miljöpåverkan lokalt och i fråga om insatsvaror som genererar koldioxid, till exempel cement, mindre utsläpp globalt. Som positiv bieffekt kan sådana innovationer bidra till ett mer kostnadseffektivt byggande och ökad produktivitet i sektorn. Innovationsnivån i sektorn är dock låg jämfört med flera

¹³ Enligt Boverkets miljöindikatorer var de inhemska utsläppen från byggverksamhet under perioden 2008–2017 i genomsnitt 4 083 tusen ton koldioxidekvivalenter per år. Utsläppen varierar med konjunkturen; ju mer det byggs ju högre blir utsläppen om byggande sker med samma metoder över tid. Att notera är att i byggverksamhet ingår eventuell rivning av befintlig byggnad på plats och markarbeten som krävs för att kunna uppföra byggnaden. En bättre uppskattning av den årliga utsläppsminskningen erhålls förmodligen om ett antagande görs om hur stor andel av utsläppen som kan kopplas till rivning och förberedande markarbeten och räkna bort dessa utsläpp från totalen innan skattningen görs, eftersom dessa utsläpp inte påverkas av Boverkets förslag till gränsvärde. Men samtidigt är det viktigt att vara medveten om att miljöindikatorerna i sig är en skattning.

andra sektorer vilket har beskrivits av bland annat Konkurrensverket. En betydande orsak är strukturer i sektorn som främjar risk- och kostnadsminimering. Konsekvenser av den låga innovationsnivån är att potentiella ekonomiska intäkter uteblir samt att naturresursanvändningen blir ineffektiv.

Boverket arbetar för närvarande med att förändra Boverkets bygg- och konstruktionsregler till en regelstruktur som innebär ett ökat ansvar för samhällsbyggnadssektorn att ta fram metoder och lösningar som uppfyller plan- och bygglagens kravnivå på byggnader. Det kommer att främja innovation och nytänkande vilket kommer att öka förutsättningarna för ett mer resurs- och kostnadseffektivt byggande. Boverket bedömer att det behövs ytterligare insatser för att främja innovationer i samhällsbyggnadssektorn. Till exempel behöver det utredas hur befintliga styrmedel som träffar sektorn behöver förändras eller om det behövs nya för att öka cirkuläriteten av byggprodukter.

Aterbruk av byggmaterial

Aterbruk av byggprodukter är en viktig åtgärd för att hantera resursbrist, minskad klimatpåverkan och för att uppnå en cirkulär ekonomi, något också EU-kommissionen driver på genom "EU:s gröna giv".¹⁴ I EU:s byggproduktförordning finns krav på prestandadeklaration och CE-märkning av nytillverkade byggprodukter som omfattas av en så kallad harmoniserad teknisk specifikation, se avsnitt ovan. Produkter som inte är nytillverkade och/eller inte omfattas av en harmoniserad teknisk specifikation omfattas inte heller av byggproduktförordningens krav. Däremot gäller alltså byggherrens ansvar för att välja lämpliga produkter. För att kunna göra det behöver byggherren ha kännedom om de egenskaper som är relevanta för den avsedda användningen.

Det är byggherrens ansvar att välja byggprodukter som har lämpliga egenskaper så att det byggnadsverk som produkten ska ingå i kan uppfylla relevanta tekniska egenskapskrav enligt byggreglerna. Enligt Boverkets byggregler, BBR,¹⁵ samt Boverkets konstruktionsregler, EKS,¹⁶ finns fyra typer av underlag eller bedömningsprocesser som ska anses ge ett tillförlitligt resultat. CE-märkning är en av dem. För byggprodukter med bedömda egenskaper behöver byggherren inte göra någon egen provning av dessa egenskaper.

Om en redan CE-märkt produkt monteras ner upphör CE-märkningen att gälla. Den ursprungliga tillverkaren kan inte längre ta ansvar för att produkten fortfarande har den prestanda som deklarerats.

Vid användning av återbrukat material behöver byggherren använda sig av de andra bedömningsmetoderna. I avsaknad av bedömda egenskaper får byggherren göra en egen bedömning med hjälp av provning eller annan vedertagen metod så att egenskaperna är kända och kan värderas avseende lämplighet. Detta

¹⁴ EU:s gröna giv | Europeiska kommissionen (europa.eu) (hämtad 2021-08-12).

¹⁵ Boverkets byggregler – föreskrifter och allmänna råd (BFS 2011:6).

¹⁶ Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder) (BFS 2011:10).

skapar hinder för en större skala av återbruk av byggprodukter i dagsläget. För att öka den mängden behöver det skapas en bättre infrastruktur för återbrukade byggprodukter med bedömda egenskaper. Det är en förutsättning för ökad cirkularitet i byggsektorn.

Vikten av hållbarhetskrav vid upphandling

Hållbarhetskrav vid upphandling är ett effektivt verktyg i omställningen mot en mer hållbar byggsektor. Man får vad man köper. Om marknaden för cement/betong förändras och fler aktörer blir aktuella kommer det att bli än mer angeläget att ställa och följa upp hållbarhetskrav vid upphandling och inköp. Upphandlingsstöd som kriterier och vägledning tas fram och kommuniceras av Upphandlingsmyndigheten. Hållbarhetskraven bör innehålla krav på miljö- och klimat samt krav på sociala- och etiska aspekter i leverantörsleden. Även vägledning kring hur kraven följs upp är av stor vikt att de tas fram i syfte att säkerställa att kraven uppfylls.

Slutsatser

Osäkerhet om hur tillgången på cement ser ut efter nästa sommar kommer med stor sannolikhet påverka antalet påbörjade bostäder i flerbostadshus negativt, trots stark bostadsefterfrågan och ett fortsatt högt byggbehov. Regeringens förslag om tillfällig ändring i miljöbalken som ger Cementa ytterligare cirka åtta månaders möjlighet till att utöva sin verksamhet ger inte en tillräckligt lång tidsfrist.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Sverige också i den närmaste framtiden kommer att ha ett stort behov av cement och betong då alternativa byggtekniker på kort sikt inte kan ersätta denna väl beprövade teknik. Risker och problem som en dramatiskt minskad cementtillgång medför kommer i stor utsträckning att vara desamma också nästa år även om forskning och utveckling pågår för att få fram produkter och produktionsmetoder som har lägre klimatpåverkan. Boverket menar att eftersom det finns och behövs tredjepartsgranskning för att säkerställa rätt kvalitet på alla egenskaper är det en rimlig bedömning att det kan ta mellan ett och tre år att hitta ersättning för produkterna från Slite. Med en alltför snabb omställning med nya okända material och byggnadsmetoder ökar också risken för fel, brister och skador i byggsektorn som har många små aktörer. Boverket anser därför att det borde finnas strukturer för att säkerställa implementering av nya eller förändrade produkter så att det säkerställs att de fungerar i sitt sammanhang och samverkar med andra produkter i avsett byggsystem.

Omställningen till en mer hållbar byggbransch är sedan länge en angelägen fråga då cirka 20 procent av den totala klimatpåverkan i Sverige kommer från just denna sektor. Den nu uppkomna situationen är ett bra tillfälle att långsiktigt utveckla hållbara lösningar som bidrar till klimatomställningen och samtidigt täcker byggbehovet, till exempel genom ökad kravställning vid offentligt byggande. Återbruk av byggprodukter är en viktig åtgärd för att hantera resursbrist, minskad klimatpåverkan och för att uppnå en cirkulär ekonomi, något

16 (17)

också EU-kommissionen driver på genom "EU:s gröna giv". För att öka den mängden behöver det skapas en bättre infrastruktur för återbrukade byggprodukter med bedömda egenskaper. Det är en förutsättning för ökad cirkuläritet i byggsektorn.

Cementa har aviserat att fabriken i Slite avses utrustas med carbon capture-teknik (CCS) som därmed skulle minska klimatpåverkan från cementtillverkningen i Sverige, en teknik som det kommer att finnas stora behov av för att nå målen i Parisavtalet enligt IPCC:s senaste rapport. Ett möjligt styrmedel för att främja CCS är att ställa krav på hur mycket klimatpåverkan en byggnad får lov att bidra med. Grundförutsättningarna för att krav ska kunna ställas införs från och med nästa år genom den nya lag om klimatdeklaration för byggnader som riksdagen beslutade om den 22 juni 2021.

För att minimera risken för liknande bristsituationer i framtiden ser Boverket stora möjligheter med ett förstärkt nationellt perspektiv på användning av mark och vatten. Miljöprövning kan för en specifik plats säkerställa att enskilda resurser utnyttjas med acceptabel påverkan på hälsa och miljö. Genom nationell planering kan den allmänna tillgången på användbara naturresurser säkerställas långsiktigt. Tillgången på samhällsviktiga råvaror behöver analyseras kontinuerligt. I ett bredare perspektiv behöver andra konkurrerande, och samverkande, intressen beaktas. En process med en regelbundet aktualiserad plan för användningen av mark och vatten kan integrera hushållning, beredskap, cirkuläritet, klimathänsyn och många andra viktiga aspekter på samhällsbyggande.

Boverkets bedömning är att frågan om tillgången på cement och betong är angelägen att lösa snabbt.

Bilaga 1: Svenska relevanta krav för väsentliga egenskaper som ska deklareraras i prestandadeklarationen.

Produkt:

Cement – Del 1: Sammansättning och fordringar för ordinära cement

Teknisk specifikation:

SS-EN 197-1:2011

AVCP	Väsentliga egenskaper	Väsentliga egenskaper (Sv)	①	②	③	Regelverk
	Common cements, constituents and composition	Ordinära cement, beståndsdelar och sammansättning			X	EKS 2.1.1
	Compressive strength	Tryckhållfasthet			X	EKS 2.1.1
	Setting time	Bindetid			X	EKS 2.1.1
	Insoluble residue	Olöslig rest			X	EKS 2.1.1
	Loss on ignition	Glödningsförlust			X	EKS 2.1.1
	Soundness - Expansion	Volymbeständighet - Expansion			X	EKS 2.1.1
	Soundness - SO3 content	Volymbeständighet -Sulfatinnehåll			X	EKS 2.1.1
	Heat of hydration	Värmeutveckling			X	EKS 2.1.1
	Chloride content	Kloridhalt			X	EKS 2.1.1
	Pozzolanicity	Puzzolanitet			X	EKS 2.1.1
	Durability	Beständighet			X	EKS 2.1.1 och EKS Sektion A Artikel 7
	C3A in clinker	C3A-innehåll i klinker			X	EKS 2.1.1
	Release of dangerous substances	Avgivande av farliga ämnen			X1	BBR 6:11 och 6:21
1. Om avgivning/emissioner till den lokala inne- eller utemiljön är möjliga						

- Benämningar**
- ① Krav att redovisa enligt standarden
 - ② Relevant att redovisa enligt svenska regler
 - ③ Relevant att redovisa enligt svenska regler beroende på avsedd användning
- BBR:** Boverkets byggregler
- EKS:** Tillämpning av eurokoder
- AFS:** Arbetsmiljöverkets föreskrifter

Bilaga A4.7.1

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -12- 08

Dnr 815-2021/22

SVERIGES
RIKSDAG

2021-12-08

Anmälan till Konstitutionsutskottet

Informationsklass: Publik

Granskning av statsrådet Anna Hallberg

Företaget Cementa lämnade tidigare in en ansökan till Mark- och miljööverdomstolen, för att få tillstånd att bryta kalk på Gotland. Den 6 juli 2021 skrev Mark- och miljööverdomstolen att *"miljökonsekvensbeskrivningen även med gjorda kompletteringar är behäftad med så väsentliga brister att den inte kan utgöra grund för ett ställningstagande till verksamhetens inverkan på miljön."*

Därmed uppstod en situation som hade kunnat innebära stora problem. Ett akutstopp av kalkbrytning hade inneburit att pågående byggprojekt hade fått upphöra närmast omedelbart. Regeringen tog därför initiativ till en tillfällig lag, för att Cementa skulle få en resit, och berörda branscher få möjlighet att ställa om.

Den 29 juli kommenterade utrikeshandelsminister Anna Hallberg situationen på en pressträff. Hon fick frågan om vems fel det är att situationen uppstått. Om det var regeringens, Cementas, eller någon annans ansvar.

Anna Hallberg menade då att "ord står mot ord", i frågan huruvida underlagen som Cementa hade med i sin miljökonsekvensbeskrivning var kompletta eller inte.

Att ett statsråd påstår att "ord står mot ord", när en svensk domstol anför att en ansökan är behäftad med så stora brister att en prövning inte kan göras, är högst anmärkningsvärt.

I Regeringsformens 11 kapitel §3 stadgas att *"Ingen myndighet, inte heller riksdagen, får bestämma hur en domstol ska döma i det enskilda fallet eller hur en domstol i övrigt ska tillämpa en rättsregel i ett särskilt fall."*

När statsrådet Anna Hallberg påstår att "ord står mot ord", när en domstol å ena sidan fastslagit att ansökan från Cementa har väsentliga brister, och att Cementa å andra sidan påstår att ansökan inte har en sådan brist, så tar statsrådet de facto ställning emot domstolen, och underminerar dess ställning. Ord står inte mot ord, domstolen har beslutat om vad som gäller.

Rasmus Ling

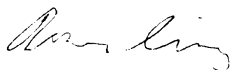
Riksdagsledamot • Sveriges riksdag

SVERIGES RIKSDAG 100 12 Stockholm • Telefon 08-786 40 00 • www.riksdagen.se

Mot bakgrund av ovanstående så vill jag att Konstitutionsutskottet granskar statsrådet Anna Hallbergs uttalanden gällande Mark- och miljööverdomstolens beslut.

Stockholm den 8 december 2021

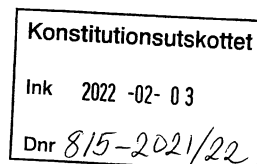
Rasmus Ling
Riksdagsledamot (MP)

Bilaga A4.7.2

Regeringskansliet

2022-02-03
SB2022/00036Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 20 – Statsrådet Anna
Hallbergs uttalanden om den rättsliga prövningen av Cementa
AB:s tillståndsansökan

Härmed överlämnas en promemoria från Utrikesdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är rättschefen Charlotte
Kugelberg, Utrikesdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-02-03

Utrikesdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 20 – Statsrådet Anna Hallbergs uttalanden om den rättsliga prövningen av Cementa AB:s tillståndsansökan

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Stämmer det att statsrådet Anna Hallberg har uttalat sig på det sätt som framgår av artikeln i Svenska Dagbladet (bilaga 2 till utskottets promemoria)?

Det stämmer att Anna Hallberg vid regeringens pressträff uttalat att ”ord står mot ord”.

2. Hur anses uttalandet förhålla sig till 11 kap. 3 § regeringsformen?

Som framgår av artikeln klargjorde Anna Hallberg vid pressträffen att hon som statsråd var förhindrad att kommentera rättsprocessen. Det fanns alltså ingen avsikt från hennes sida att ifrågasätta Mark- och miljööverdomstolens bedömning. Anna Hallbergs uttalande var enbart en referens till den allmänna samhällsdebatt som fördes i frågan.

3. Vilka kommentarer i övrigt finns till uppgifterna i anmälan och i denna promemoria?

Anmälan och uppgifterna i konstitutionsutskottets promemoria ger inte anledning till några övriga kommentarer.

Bilaga A4.8.1

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 19

1102-2021/22

Prf SVT

Granskning av statsråd Annika Strandhalls agerande i förhållande till SVT

Med anledning av frågor som påstås ha ställts till journalisten Magda Gad i samband med en intervju i SVT publicerade miljöminister Annika Strandhäll (S) en kritisk kommentar på Twitter den 5 december 2021. "Så oerhört illa", var den exakta ordalydelsen av Annika Strandhäll avseende lämpligheten i de frågor som Magda Gad uppgav att hon hade fått. Trots att det inte var klarlagt att frågorna faktiskt hade ställts valde alltså Strandhäll genom nämnda tweet att ta ställning mot en enskild SVT-journalist genom att uttala lämpligheten i att ställa vissa frågor i en intervju.

I efterhand har Strandhälls agerande kritiserats från flertalet håll. Bland annat har Journalistförbundets ordförande uttryckt till Ekot att "Politikerna ska vara oberoende ifrån medierna, särskilt public service". SVT:s programchef menar vidare att "Det kan skapa en osäkerhet kring vilka frågor vi får ställa. Det blir som att en minister lägger en våt filt över innehållet".

KU har vid flertalet tillfällen tidigare uttalat sig kring statsråds agerande i förhållande till medieföretag.

Våren 2003 konstaterade KU i sin granskning att statsråd, vid sidan av det som förekommer inom ramen för formulerandet av public service-företagens uppdrag, bör iakta en hög grad av försiktighet så att det inte uppstår risk för att företagets självständighet och oberoende rubbas eller deras granskande uppgift påverkas. Utskottet konstaterade att public service-företagen sänder program med stöd av tillstånd från regeringen och att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt samt att myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna ska granskas. Utskottet framhöll att alla som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen hade att iakta en hög grad av försiktighet när det gällde agerandet i förhållande till den som är föremål för ett myndighetsbeslut. KU konstaterade vidare att med hänsyn till statsråds speciella ställning torde särskilda krav kunna ställas på regeringens ledamöter i iakttagandet av denna försiktighetsprincip (bet. 2002/03:KU30).

Våren 2017 granskade KU ett uttalande i radio av ministern för högre utbildning och forskning och hur det uttalandet förhöll sig till den redaktionella självständigheten. Utskottet påminde i sitt ställningstagande om vad KU tidigare uttalat när det gäller statsråds relationer med public service-företagen, nämligen att statsråd bör, vid sidan av det som förekommer inom ramen för formulerandet av public service-företagens uppdrag, iakta en hög grad av försiktighet så att det inte uppstår risk för att public service-företagens självständighet rubbas. I samma betänkande granskade KU också en fråga om ett försök att påverka programinnehållet i Sveriges Television. Av utredningen framgick att en tjänsteman i regeringskansliet haft kontakter med företrädare för ett av SVT:s nyhetsprogram. Utskottet konstaterade att kontakter med medier ett naturligt inslag i arbetet i Regeringskansliet, och de är ofta inriktade på kontroll av faktauppgifter eller på att Regeringskansliet ges tillfälle att förbereda sig inför ett inslag som rör regeringen, men konstaterade samtidigt att en allmän utgångspunkt är att kontakterna sker med utgångspunkten att den redaktionella självständigheten inte träds förmär. Vid kontakter med public service-företag tillkommer att dessa sänder program med stöd av tillstånd från regeringen, och utskottet framhöll att alla som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen har att iakta en hög grad av försiktighet när det gäller agerandet i förhållande till den som är föremål för myndighetsbeslut. (Bet. 2016/17:KU20).

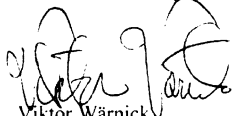
Statsrådet Strandhälls agerande kan ifrågasättas utifrån KU:s tidigare uttalade praxis om public service-företagens oberoende. Att ha synpunkter på en intervju i SVT, såsom Strandhäll gav uttryck för på Twitter, och på så sätt ta ställning mot en journalist, riskerar att påverka SVT:s journalistiska integritet och riskerar att uppfattas som en påtryckning från det allmänna sida.

Att SVT själva har rätt att utforma innehållet och upprätthålla sin redaktionella självständighet får anses vara en viktig del av medieföretagens oberoende.

I(2)

Mot bakgrund av ovan sagda vill jag att konstitutionsutskottet granskar miljöminister Annika Strandhälls uttalande på Twitter och hur det förhåller sig till SVT:s självständighet och integritet.

Stockholm den 19 januari 2022

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Viktor Wärnick', written over a horizontal line.

Viktor Wärnick
Riksdagsledamot (M)

Bilaga A4.8.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-03-08
SB2022/00252

Konstitutionsutskottet	
Ink	2022 -03- 08
Dnr	1102-2021/22

Konstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 28 – Miljöministerns
agerande i förhållande till SVT

Härmed överlämnas en promemoria från Miljödepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Egon
Abresparr, Miljödepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-08

Miljödepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 28 – Miljöministerns agerande i förhållande till SVT

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Vilka tryck- och yttrandefrihetsrättsliga överväganden om mediernas självständighet och oberoende gjordes inför statsrådet Annika Strandhälls uttalande på Twitter den 5 december 2021?

Statsrådet Annika Strandhälls uttalande på Twitter var en spontan reaktion på Magda Gads uppgift om hur hon hade uppfattat intervjun i SVT:s program Min Sanning. Annika Strandhälls avsikt var inte att försöka påverka SVT:s redaktionella arbete.

2. Vilken bedömning görs av statsrådet Annika Strandhälls uttalande i förhållande till den redaktionella självständigheten?

Annika Strandhäll gjorde kort efter publiceringen på Twitter bedömningen att det fanns anledning att justera uttalandet vilket hon också gjorde i en TT-artikel dagen efter publiceringen. I artikeln framhöll Annika Strandhäll bl.a. att hennes inställning var att statsråd ska ha armlängds avstånd till public service.

3. Vilka kommentarer finns i övrigt till uppgifterna i anmälan och i denna promemoria??

Uppgifterna i anmälan och promemorian ger inte anledning till några kommentarer i övrigt.

Bilaga A4.9.1

Granskning av energiminister Khashayar Farmanbars uttalanden den 3 januari 2022 angående att Sverige i EU drivit och agerat för att klassa kärnkraften som hållbar

Diskussionen om kärnkraften ska klassificeras som hållbar eller inte inom ramen för EU:s nya regelverk för hållbara investeringar, taxonomin, har pågått en längre tid, inte minst i EU-nämnden.

Den europeiska elkrisen under vintern 2021/2022 visar med all tydlighet vikten av planerbar fossilfri energiproduktion inte bara i Sverige utan i hela den europeiska unionen. Med anledning av detta har EU-nämnden vid upprepade tillfällen instruerat, att regeringen i EU ska föra Sveriges talan att kärnkraften ska klassas som hållbar. Detta har regeringen inte gjort. Två socialdemokratiska statsministrar, Stefan Löfven och Magdalena Andersson, har till och med vägrat att framföra EU-nämndens beslut med hänvisning till att det i Sverige inte finns något stöd för att inkludera kärnkraften som hållbar i taxonomin. Till detta kommer att tidigare energiministern Anders Ygeman vägrade att framföra EU-nämndens uppfattning om att kärnkraften ska klassas som hållbar vid TTE-rådet den 26 oktober 2021 trots att frågan var uppe för diskussion.

Så sent som i oktober publicerade energi och finansministrarna i tio olika europeiska länder en artikel i sina respektive länder att kärnkraften måste inkluderas i taxonomin. Sverige var inte ett av dessa länder.

Energiminister Khashayar Farmanbar säger nu i ett antal olika uttalanden (bland annat Sveriges radio 2022-01-03 samt SVT 2022-01-03) att regeringen under lång tid arbetat för att kärnkraften ska ha sin plats inom taxonomin och att den kan klassas som hållbar.

Energiministerns uttalanden står uppenbarligen i motsats till vad som tidigare framförts av regeringen i dessa frågor.

Konstitutionsutskottet har vid upprepade tillfällen uttalat vikten av att ett statsråd ska uttala sig på ett korrekt sätt. Det ligger i allmänhetens intresse att regeringsföreträdare förmedlar riktiga uppgifter när man riktar sina uttalanden till offentligheten. Det är därför av särskilt intresse att den information som delges allmänheten är korrekt i en så för Sverige viktig fråga som energiförsörjningen.

Jag vill därför att Konstitutionsutskottet granskar energiministerns uttalanden om att regeringen och därmed Sverige under lång tid arbetat för att klassificera kärnkraften som hållbar inom taxonomin.

Stockholm den 4 januari 2022

Tobias Billström

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 04

Dnr 1002-2021/22

Bilaga A4.9.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-03-10
SB2022/00273

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -03- 10

Dnr 1002-2021/22

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 24 – Energi- och digitaliseringsministerns uttalanden om att regeringen agerat för att klassa kärnkraften som hållbar inom EU

Härmed överlämnas en promemoria från Infrastrukturdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen
Fredrik Ahlén, Infrastrukturdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-10

Infrastrukturdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 24 – Energi- och digitaliseringsministerns uttalanden om att regeringen agerat för att klassa kärnkraften som hållbar inom EU

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. En redogörelse önskas för hur energi- och digitaliseringsministerns uttalanden i SVT och SR den 3 januari 2022 förhåller sig till regeringens tidigare agerande i den aktuella frågan.

Khashayar Farmanbar tillträdde som statsråd vid regeringsskiftet den 30 november 2021. Hans uttalande avsåg hur den nuvarande regeringen har agerat i den aktuella frågan.

2. Vilket underlag låg till grund för ministerns uttalande?

Företrädare för regeringen hade vid ett par tillfällen uttalat sig om att kärnkraften bör inkluderas i taxonomin. Som exempel kan nämnas att statsrådet själv vid TTE-mötet den 2 december 2021 framförde att en betydande andel av riksdagen anser att alla energikällor med låga utsläpp, inklusive kärnkraft, har en viktig roll att spela och att kärnkraftens villkor måste värnas i taxonomin. Vidare framförde statsministern vid mötet i Europeiska rådet den 16–17 december 2021 att kärnkraft kommer att fortsätta att spela en viktig roll och att den därför bör inkluderas i taxonomin.

3. Vilka synpunkter eller kommentarer i övrigt ger anmälan och innehållet i denna promemoria anledning till?

Anmälan och innehållet i promemorian ger inte anledning till några synpunkter eller kommentater i övrigt.

Bilaga A4.10.1

Granskning av Energi – och digitaliseringsministerns uttalande om Trelleborgs kommunalråds ansvar för elbristen och elpriserna i Skåne

Den senaste tiden har Skåne drabbats av orimligt höga elpriser, något som är ett resultat av såväl regeringens kortsiktiga energipolitik som internationella förhållanden. I södra Sverige finns för lite elproduktion i förhållande till konsumtionen. Nedläggningen av kärnkraftsreaktorer vid Barsebäck och Ringhals är en av orsakerna, de höjda skatterna på kraftvärme en annan. Indelningen av Sverige i elprisområden och den otillräckliga överföringen från norr till söder påverkar så väl tillgången på el som elpriserna i Skåne negativt. Det är regeringens ansvar att vända utvecklingen.

Under debatten om interpellation 2021/22:24 Konsekvenser för Södra Sveriges elområde den 19 oktober 2021 gjorde energi- och digitaliseringsministern följande uttalanden:

"Samtidigt såg vi i går på SVT:s *Aktuellt* att Mikael Rubin, kommunalråd i Trelleborg, tycker att besöksnäringen i Trelleborg är viktigare än Skånes elförsörjning och viktigare än möjligheten att bygga ut Trelleborgs hamn. Därför stoppar han vindkraftverk, som enligt programmet skulle motsvara 50-60 procent av Skånes hela elkonsumtion".

"Då vill jag bara ställa frågan till er två: Delar ni Mikael Rubins åsikt? Tycker ni att det var rätt att Moderaterna i Trelleborg att stoppa elförsörjning motsvarande halva Skånes elproduktion och som väsentligen skulle ha kunnat trycka ned elpriset för Skånes elkonsumenter?"

"Samma kommunalråd som oroar sig över elbrist stoppar en marknadsmässig investering som skulle ge Skåne ett otroligt stort tillskott av energi och sänka elpriset för skåningarna."

I sak är statsrådets uttalanden fel. Trelleborgs kommunfullmäktige har med bredd majoritet sagt ja till utbyggnaden av 165 vindkraftsverk med en kapacitet på 7,5 TW, men stoppat utbyggnaden av ett mindre vindkraftsprojekt med en kapacitet på 2 TW, på grund av placering för nära kusten.

Förutom att statsrådets uttalande är fel i sak är det anmärkningsvärt att statsrådet lägger den påstådda skulden för elpriserna i Skåne på en person, kommunalrådet Mikael Rubin, och ett parti – Moderaterna. Det torde vara bekant för statsrådet att den typen av beslut inte fattas av enskilda personer, utan av en folkvald församling, i detta fall kommunfullmäktige i Trelleborg.

Det är direkt olämpligt, och ovärdigt, av ett statsråd att slänga ur sig påståenden baserade på TV-inslag utan att de faktiska förhållandena kontrolleras.

Vid tidigare granskningar har konstitutionsutskottet uttalat att statsråd behöver ta särskild hänsyn vad det gäller uttalandens riktighet och att en självklar utgångspunkt i dessa sammanhang är att statsråds uttalanden är korrekta. När det gäller uttalanden som statsråd gör under exempelvis riksdagens frågestund där svaren ska lämnas omedelbart kan hänsyn enligt utskottet tas till att svaren på de frågor som framställs lämnas utan betänketid. I det aktuella fallet, som gäller en interpellationsdebatt, har statsrådet två veckor på sig att förbereda sitt svar.

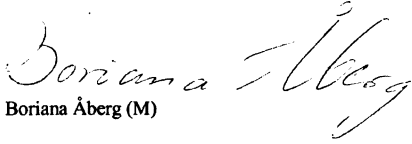
Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -11- 16

Dnr 598-2021/22

Uppgifter som kommer från statsråd ska vara sanningsenliga och påståenden ska vara väl underbyggda. Det förefaller uppenbart att så inte är fallet i ovan redovisade uttalanden.

Därför vill jag att Konstitutionsutskottet ska granska energi- och digitaliseringsministerns uttalanden om Trelleborgs kommunalråds ansvar för elpriserna i Skåne.

Boriana Åberg (M)

Bilaga A4.10.2

Regeringskansliet

2022-02-03
SB2022/00035

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -02- 03

Dnr 598-2021/22

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 17 – Dåvarande
energi- och digitaliseringsministerns uttalanden om ansvaret för
elbristen och elpriserna i Skåne

Härmed överlämnas en promemoria från Infrastrukturdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen
Fredrik Ahlén, Infrastrukturdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-02-03

Infrastrukturdepartementet

Granskningsärende 17 – Dåvarande energi- och digitaliseringsministerns uttalanden om ansvaret för elbristen och elpriserna i Skåne

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Vilket faktaunderlag låg till grund för de uttalanden av statsrådet Anders Ygeman som nämns i anmälan?

Statsrådet Ygemans uttalanden baserades på vad som framkom i tv-programmet Aktuellt den 18 oktober 2021. Dels inslaget med kommunalrådet Mikael Rubin där denne framförde att han prioriterade bort omfattande havsbaserad vindkraft till förmån för andra intressen, dels den efterföljande debatten mellan Lorentz Tovatt (MP) och Arman Teimouri (L) där det hävdades att vindkraftssatsningen som beskrevs i det nämnda inslaget motsvarade 66 procent av Skånes elproduktion.

I interpellationsdebatten den 19 oktober 2021 nämnde statsrådet av förbiseende att den bortprioriterade vindkraften skulle motsvara 50–60 procent av Skånes hela *elkonsumtion*. Statsrådet korrekterade sig dock omedelbart och sade i stället att vindkraften skulle motsvara halva Skånes *elproduktion*.

I svaret på riksdagsfråga 2021/22:299 återkom statsrådet och beklagade att påståendet om storleken på de aktuella vindkraftssatsningarna i interpellationsdebatten hade blivit felaktigt.

2. *Vilka kommentarer i övrigt ger anmälan och denna promemoria anledning till?*

Anmälan och promemorian ger inte anledning till några kommentarer i övrigt.

Bilaga A4.11.1

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 18

Dnr 1095-2021/22

Infrastrukturminister Tomas Eneroths uttalanden om ERTMS

I en interpellationsdebatt med infrastrukturminister Tomas Eneroth den 17 september 2021, angående kostnader för ERTMS, ett trafiksignalsystem som finns i norra Sverige, framförde infrastrukturministern några saker som inte var korrekta och som jag reagerade på.

Syftet med debatten med infrastrukturministern vara att belysa det faktum att ERTMS har varit instabilt och inneburit stora merkostnader för de fyra nordligaste länen. I debatten så framförde Eneroth flera överraskningar gällande faktaförhållanden i frågan. Efter debatten stämde jag av dessa så kallade fakta med Norrtåg, den regionala tågoperatören som ägs av de fyra nordligaste regionerna. Det visade sig att styrelsen för Norrtåg som består av politiker från flera partier med intresse hade följt interpellationsdebatten i riksdagen och ställde sig mycket frågande till vad infrastrukturministern hade sagt angående följande punkter nedan.

Infrastrukturministern påstod att de fyra nordligaste regionerna fått 268 miljoner kronor i kompensation vilket inte är korrekt. Pengarna statsrådet tog upp rör driftbidrag och har alltså inget med merkostnader för införande av ERTMS att göra. Vidare påstod infrastrukturministern att regionerna frivilligt gick in i detta projekt. Citat från debatten ”-När det gäller tågverksamheten i norr är det inte staten som har ålagt någon att använda vare sig Botniabanan eller Adalsbanan som försöksverksamhet. Det har ju faktiskt varit ett engagemang regionalt. Regionerna har sagt att de vill vara med. Vi vill pröva den nya tekniken, vi vill vara först med detta.” Det är också felaktigt, då det var nuvarande Trafikverket som beslutade om detta.

Infrastrukturministern sa vidare under debatten att om man inte vill ha ERTMS i norr så kan man hoppa av. Det stämmer inte heller, då konsekvenserna för både Sverige och Norrtåg skulle vara så stora att det är omöjligt eftersom Trafikverket äger frågan. Infrastrukturministern påstod vidare att punktligheten hade blivit fem gånger bättre med ERTMS jämfört med ATC, men då punktligheten uppgår till cirka 92 procent så skulle det betyda att det var extremt lågt med ATC. ATC, (Automatic Train Control) är ett annat trafiksignalsystem som i huvudsak används i Sverige.

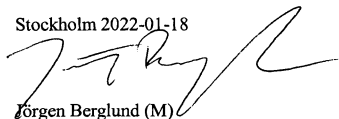
Jag menar att ett statsråd måste hålla sig till sanningen och inte påstå och blanda in andra omständigheter i en fråga. För de fyra regionerna i norr handlar det om 250 miljoner kronor vilket är betydande summor. Frågan förtjänar därför att behandlas mera sanningsenligt.

Vid tidigare granskningar har konstitutionsutskottet uttalat att statsråd behöver ta särskild hänsyn vad det gäller uttalandens riktighet och en självklar utgångspunkt i dessa sammanhang är att statsråds uttalanden grundas på uppgifter som är korrekta. Man ska helt enkelt kunna lita på att uppgifter som kommer från regeringsföreträdare är korrekta.

När det gäller uttalanden som statsråd gör under exempelvis riksdagens frågestund där svaren ska lämnas omedelbart kan hänsyn enligt utskottet tas till att svaren på de frågor som framställs lämnas utan betänketid. I det här fallet gjordes uttalandena i en interpellationsdebatt, där statsrådet torde haft god tid på sig att i förväg förbereda sina svar.

Jag vill därför att Konstitutionsutskottet granskar infrastrukturministerns påståenden i interpellationsdebatten den 17 september om förhållandena kring trafiksignalsystemet ERTMS.

Stockholm 2022-01-18

Jörgen Berglund (M)
Riksdagsledamot för Västernorrland

Bilaga A4.11.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-03-08
SB2022/00250Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottet	
Ink	2022 -03- 08
Dnr	1095-2021/22

Konstitutionsutskottets granskningsärende 27 – Uttalanden av
infrastrukturministern i en interpellationsdebatt

Härmed överlämnas en promemoria från Infrastrukturdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen
Fredrik Ahlén, Infrastrukturdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-03-08

Infrastrukturdepartementet

Granskningsärende 27 – Uttalanden av infrastrukturministern i en interpellationsdebatt

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Vilka underlag låg till grund för de uttalanden som gjordes av infrastrukturministern under interpellationsdebatten om

a. kompensation och tillskjutna medel för införandet av ERTMS,

Till grund för detta uttalande låg ett underlag framtaget inom Infrastrukturdepartementet.

b. frivilligheten att delta i projektet och möjligheten att hoppa av, samt

Det fanns inget särskilt underlag framtaget som låg till grund för statsrådets uttalanden om att deltagandet i försöksverksamheten har varit ett regionalt engagemang och att Trafikverket måste respektera om regionerna i norr inte vill vara delaktiga i implementeringen av ny teknik.

c. förbättrad punktlighet med ERTMS jämfört med ATC?

Till grund för detta uttalande låg Trafikverkets rapport Årsrapport 2019 – Driftsuppföljningsrapport ERTMS-program (TRV2020/22937).

2. Vilken kommentar finns till vad som anføres i anmälan om att infrastrukturministerns uttalanden i ovan nämnda delar inte var korrekta?

I det underlag som nämns i svaret på fråga 1 a och som statsrådet uttryckligen hänvisade till i debatten anges att Norrtåg AB under den aktuella

perioden tillförts 268 miljoner kronor. I detta belopp ingår dock även bidrag för nattåg till Jämtland som inte kom Norrtåg AB till del, vilket inte framgick av underlaget. Det kan dock noteras att statsrådet under interpellationsdebatten inte uttalat sig om hur stort belopp som tillskjutits Norrtåg AB för just införandet av ERTMS.

Vad gäller uttalandet att deltagande i försöksverksamheten har varit ett regionalt engagemang, beslutade styrelsen i Botniabanan AB redan 2004 att Botniabanan skulle förses med ERTMS. I styrelsen ingick representanter för samtliga kommuner längs bansträckan. Avtalet för Botniabanan från 1997, där kommunerna och landstingen åtar sig att trafikera banan, reviderades 2005. Kommunerna och landstingen upprepade i det reviderade avtalet sitt åtagande att trafikera banan.

När det gäller statsrådets uttalande avseende punktligheten med ERTMS jämfört med ATC, framgår det på s. 2 i den rapport som nämns i svaret på fråga 1 c att antal förseningsminuter per tågkilometer för L2-banor är 4,9 gånger lägre än för konventionella banor.

3. Vilka kommentarer i övrigt finns till uppgifterna i anmälan och denna promemoria?

Det finns inga kommentarer i övrigt till uppgifterna i anmälan och promemorian.

Bilaga A4.12.1

SVERIGES
RIKSDAG

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 11

Dnr 1040-2021/22

2022-01-11

Informationsklass: Intern

I december 2020 begärde riksdagsledamoten Tobias Andersson (SD) att dåvarande utbildningsminister Anna Ekström uttalanden i sociala medier i samband med finansutskottets betänkande 2017/2018:FiU43 skulle granskas av Konstitutionsutskottet (dnr 860-2020/21).

Statsrådet erhöll 2021 sedermera ett påpekande av Konstitutionsutskottet för just denna granskning som begärts av ledamoten Andersson (2020/21:KU20, sid 173 ("Ministerns inlägg gav därmed inte en fullt ut rättvisande bild av den inställning som fanns i frågan."))

Det är av stor vikt att en minister håller sig till sanningen och alltid ger en korrekt och rättvisande bild för att upprätthålla förtroendet för regeringen.

Den 11 november ställde undertecknad en skriftlig fråga (2021/22:306¹) till dåvarande utbildningsministern Anna Ekström gällande stängningen av den starkt kritiserade muslimska friskolan Römosseskolan i Göteborg.

I sitt skriftliga svar på min fråga hänvisar statsrådet Ekström på nytt till Sverigedemokraternas ställningstagande för finansutskottets betänkande 2017/2018:FiU43 och gör således samma missvisande uttalande som hon tidigare erhållit en påpekan för utav Konstitutionsutskottet.

I sitt svar daterat den 10 november 2021 anför statsrådet:

"Vid riksdagsbehandlingen av den proposition som låg till grund för införandet av en ägar- och ledningsprövning av privata aktörer inom skolväsendet – propositionen Okade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden (prop. 2018:158) – motionerade dock Sverigedemokraterna om att propositionen borde avslås och att regeringen sedan skulle återkomma med ett annat förslag. I förberedande voteringar i riksdagen röstade de sverigedemokratiska ledamöterna, i enlighet med Sverigedemokraternas reservation, för avslag på regeringens proposition. Reservationen biträdades inte av kammaren i de förberedande voteringarna. Om Sverigedemokraternas reservation vunnit bifall i kammaren hade bestämmelserna om ägar- och

¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skriftlig-fraga/stangningen-av-romosseskolan_11911306

Michael Rubbestad

Riksdagsledamot (SD) • Utbildningsutskottet • Sveriges riksdag
E-post: michael.rubbestad@riksdagen.se
Besöksadress: Riksgatan 1

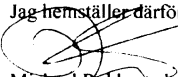
SVERIGES RIKSDAG 100 12 Stockholm • Telefon 08-786 40 00 • www.riksdagen.se

ledningsprövning inom skolväsendet inte kunnat träda i kraft den 1 januari 2019."

Sverigedemokraterna har således i första voteringen inte röstat för avslag av propositionen för att av SD skulle vara emot ett förbud för olämpliga och kriminella personer att driva skolor. Som framgår av reservationen anförde Sverigedemokraterna att partiet var mycket positivt till såväl ökade som tydligare tillståndskrav. Förslaget från M, L och KD, som Sverigedemokraterna röstade på i huvudvoteringen, tillstyrker delvis regeringens förslag med vissa tillägg rörande tillsyn och handläggning. Statsrådet kan inte med rätta påstå att SD är emot förbud för olämpliga och kriminella personer att driva skolor.

Statsrådet har i sitt skriftliga svar på min fråga förtigit så mycket information om de aktuella voteringarna att budskapet blivit kraftigt missvisande. Formuleringen ger läsaren den felaktiga uppfattningen att Sverigedemokraterna röstat på ett visst sätt för att partiet skulle vara emot att olämpliga och kriminella personer får driva skolor. Det skriftliga svaret har därmed inte givit en korrekt bild av verkligheten. Konstitutionsutskottet har många gånger slagit fast att statsråds uttalanden skall vara korrekta oavsett var de publiceras.

Jag hemställer därför att Konstitutionsutskottet granskar statsrådets uttalande.

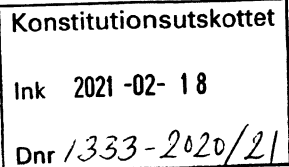

Michael Rubbestad

Bilaga A4.13.1

SVERIGES
RIKSDAG

2021-02-18

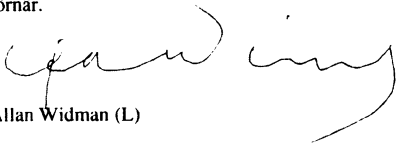
Till konstitutionsutskottet

Statsrådet Per Bolunds uttalanden om ansökan till Energimyndigheten

Blykalla AB, Uniper och Kungliga Tekniska Högskolan har gemensamt ansökt om medfinansiering för utveckling av fjärde generationen kärnkraft hos Energimyndigheten. Det handlar om mycket små, modulära anläggningar som de sökande menar kan ha stor betydelse för elförsörjningen redan under nästa decennium. Energimyndigheten har nu att ta ställning till ansökan.

Redan samma dag som ansökan blev känd lät miljöminister Per Bolund sig intervjuas om saken av nyhetsbyrån TT. Miljöministern uttalade bland annat "att det är bra att de forskas på olika typer av tekniker, men tror inte på att kärnkraften skulle lösa något. Det är ju inte någon teknik som skulle lösa några problem i närtid. Det finns ju inga företagare som blir glada av att höra att det skulle finnas el någon gång på 2030-talet". Han fortsätter sedan: "De här mikroanläggningarna skulle inte göra något vare sig till eller från för att lösa Sveriges energiproblem i dag. Det är något som ligger långt in i framtiden. Jag tror absolut inte på det. Det ligger långt in i framtiden innan den här typen av grundforskning kommersialiseras och gör nytta för elmarknaden medan vindkraften är här och nu".

De uttalanden som miljöministern gör är ett så starkt avståndstagande från den idé som ligger bakom bolagens och KTH:s ansökan att misstanke uppstår om att statsrådet vill påverka Energimyndighetens ställningstagande. Jag menar att konstitutionsutskottet bör granska huruvida statsrådets trätt det grundlagsfästa oberoende som tillkommer statliga myndigheter i deras myndighetsutövning förmär.

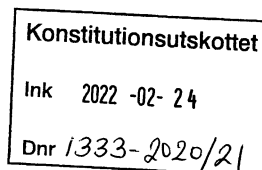

Allan Widman (L)

Bilaga A4.13.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-02-24
SB2022/00191Konstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 3 - Dåvarande miljö-
och klimatministerns uttalanden om små och modulära
kärnreaktorer

Härmed överlämnas en promemoria med bilaga från Miljödepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Egon
Abresparr, Miljödepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-02-24

Miljödepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 3 - Dåvarande miljö- och klimatministerns uttalanden om små och modulära kärnreaktorer

1. Har Per Bolund gjort de uttalanden som redovisas i promemorian? Om ja, i vilket syfte gjorde han dem? Har det förekommit några kontakter mellan Per Bolund och Energimyndigheten i den aktuella frågan?

Det stämmer att dåvarande klimat- och miljöminister Per Bolund har gjort de uttalanden som redovisas i promemorian. Syftet med uttalandena var att belysa skillnaden i tidsperspektiv när det gäller implementering av olika tekniker för elproduktion.

Det har inte förekommit några kontakter mellan Per Bolund och Statens energimyndighet i fråga om ansökan från Blykalla reaktorer Stockholm AB m.fl.

2. Vilken kommentar föranleder påståendet i anmälan om att Per Bolund med gjorda uttalanden kan ha trätt det grundlagsfästa oberoende som tillkommer statliga myndigheter i deras myndighetsutövning förmär?

Per Bolunds uttalanden rörde kända sakförhållanden och innehöll inga värderande omdömen om den aktuella ansökan eller tekniken som sådan. Det kan noteras att Per Bolund i sammanhanget även uttalade att det är bra att det bedrivs forskning beträffande olika typer av tekniker för elproduktion.

3. Vilket statsråd respektive departement ansvarade vid tidpunkten för uttalandena för frågor om kärnenergiforskning och om små och modulära kärnreaktorer? Utskottet önskar ta del av relevanta förordnanden.

Infrastrukturdepartementet ansvarar för frågor om forskning och innovation inom energiområdet i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement. Det följer av bilagan till förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet. Dåvarande energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman var vid tidpunkten ansvarigt statsråd för dessa frågor. Förordnande bifogas, se *bilaga 1*.

Miljödepartementet ansvarar för frågor om kärnteknisk verksamhet i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement. Även det följer av bilagan till förordningen med instruktion för Regeringskansliet. Dåvarande miljö- och klimatminister Per Bolund ansvarade vid tidpunkten för dessa frågor.

4. Föregicks Per Bolunds uttalanden av någon förankring inom regeringen?

Uttalandet att det är bra att det forskas på olika typer av tekniker för elproduktion var ett uttryck för regeringens gemensamma ståndpunkt. Det saknades därför skäl att förankra uttalandet.

5. Vilka kommentarer i övrigt ger anmälan och innehållet i denna promemoria anledning till?

Uppgifterna i anmälan och promemorian ger inte anledning till några kommentarer i övrigt.

Bil. 1

Statsministern

Förordnande

2019-03-20

SB2019/00528

Förordnande enligt 7 kap. 5 § regeringsformen

Med ändring av förordnandet den 28 januari 2019 förordnar statsministern statsrådet Anders Ygeman att fr.o.m. den 1 april 2019 i chefen för Infrastrukturdepartementets ställe föredra följande ärenden.

1. Förvaltningsärenden

Förvaltningsärenden som gäller

övergripande frågor om digitalisering och informationsteknik (it), inklusive inom offentlig förvaltning,

infrastruktur för informationsteknik (it),

elektronisk kommunikation, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

postkommunikation,

distribution av radioprogram, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

elcertifikat och andra energipolitiska styrmedel för energitillförsel, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

energiförsörjning, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4

energianvändning och energieffektivisering, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

forskning och innovation inom energiområdet, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

kommunal energiplanering,

säkerhet inom elenergiområdet,

beredskap inom energiområdet,

el-, gas- och fjärrvärmemarknadernas funktion,

energi i övrigt, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement.

2. Lagstiftningsärenden

Lagstiftningsärenden som gäller

övergripande frågor om digitalisering och informationsteknik (it), inklusive inom offentlig förvaltning,

elektronisk kommunikation, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

postkommunikation,

elcertifikat och andra energipolitiska styrmedel för energitillförsel, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

energiförsörjning, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement,

el-, gas- och fjärrvärmemarknadernas funktion,

elektriska anläggningar, andra anläggningar för energiändamål eller energi i övrigt, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement.

Statsministern beslutar vidare att till statsrådet Anders Ygemans ansvarsområde ska höra följande myndigheter och organ:

Post- och telestyrelsen,

Myndigheten för digital förvaltning,

Oljekrisnämnden,

Affärsverket svenska kraftnät,

Elsäkerhetsverket,

Statens energimyndighet,

Energimarknadsinspektionen.

Stefan Löfven

Kopia till

samtliga departement

Regeringskansliets förvaltningsavdelning

riksdagen

Bilaga A4.13.3

Regeringskansliet

2022-03-24
SB2022/00191

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -03- 24

Dnr 1333-2020/21

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 3 - Dåvarande miljö-
och klimatministerns uttalanden om små och modulära
kärnreaktorer

Härmed överlämnas en promemoria från Miljödepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen Egon
Abresparr, Miljödepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet**Promemoria**

2022-03-24

Miljödepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 3 - Dåvarande miljö- och klimatministerns uttalanden om små och modulära kärnreaktorer

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets fråga i rubricerat ärende.

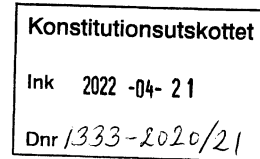
I svarspromemorian anføres att uttalandet att det är bra att det forskas på olika typer av tekniker för elproduktion var ett uttryck för regeringens gemensamma ståndpunkt och att det därför saknades skäl att förankra uttalandet (svar på fråga 4). Föregicks Per Bolunds uttalande som redovisas i promemorian om små och modulära kärnreaktorer av någon förankring inom regeringen?

Det Per Bolund förde fram var att den nytta för elmarknaden som forskning på små och modulära kärnreaktorer kan medföra ligger långt fram i tiden eftersom det tar lång tid att kommersialisera grundforskning. Uttalandet avsåg ett känt sakförhållande. Därför var det inte nödvändigt att förankra uttalandet inom regeringen.

Bilaga A4.13.4

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-04-21
SB2022/00191Konstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 3 – Dåvarande miljö-
och klimatministerns uttalanden om små och modulära
kärnreaktorer

Härmed överlämnas en promemoria från Miljödepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expediteschefen Egon
Abresparr, Miljödepartementet.David Oredsson
kanslichefTelefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-04-21

Miljödepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 3 – Dåvarande miljö- och klimatministerns uttalanden om små och modulära kärnreaktorer

Enligt svarspromemorian den 24 februari 2022 var Per Bolunds uttalande att det är bra att det forskas på olika typer av tekniker för elproduktion ett uttryck för regeringens gemensamma ståndpunkt och det saknades därför skäl att förankra uttalandet. I svarspromemorian den 24 mars 2022 anfördes att det Per Bolund förde fram var att den nytta för elmarknaden som forskning på små och modulära kärnreaktorer kan medföra ligger långt fram i tiden eftersom det tar lång tid att kommersialisera grundforskning samt att uttalandet avsåg ett känt sakförhållande och därför inte var nödvändigt att förankra inom regeringen. Enligt artikeln (se bilaga) uppgav Per Bolund vidare att han inte tror på att kärnkraften skulle lösa något. Gav denna del av uttalandet uttryck för regeringens gemensamma ståndpunkt? Om ja, hade uttalandet föregåtts av någon förankring inom regeringen?

Per Bolunds uttalande, att han för egen del inte trodde att kärnkraften skulle lösa något, gjordes bl.a. mot bakgrund av konstaterandet att det tar lång tid att kommersialisera grundforskning. Det var hans egen uppfattning och alltså inte ett uttryck för regeringens gemensamma ståndpunkt.

Bilaga A4.14.1

Hemställan om granskning av statsminister Magdalena Anderssons uttalande om skuldfrågan i en pågående förundersökning

Under dagen den 30 november 2021 släppte Åklagarmyndigheten ett pressmeddelande vari kungjordes att ett statsråd var föremål för en förundersökning avseende sexuellt ofredande. Statsrådet ifråga är infrastrukturminister Tomas Eneroth. Magdalena Andersson ska i en intervju med Dagens Nyheter uttalat sig på följande vis om anklagelserna:

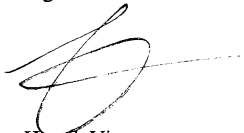
– Det finns ingen tvekan om vad som hänt. Han säger att det var oavsiktligt och jag har ingen anledning att inte tro på det.

I regeringsformen 12 kap. § 2 stadgas att ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpningen av lag.

Konstitutionsutskottet har i Betänkande 2015/16:KU20 (s. 372) uttalat att statsråd med hänsyn till sin speciella ställning bör visa viss återhållsamhet när det gäller uttalanden som rör myndighetsutövning mot enskilda eller tillämpning av lag. Detta gäller även med beaktande av att de i och för sig i likhet med alla andra medborgare har rätt att göra uttalanden i olika sammanhang.

Om Magdalena Andersson föregriper Särskilda åklagarkammarens förundersökning och därmed äventyrar den svenska rättstillämpningens självständighet är det att betrakta som både anmärkningsvärt och otillbörligt.

Jag hemställer därför om att Konstitutionsutskottet granskar statsminister Magdalena Andersson.

Henrik Vinge

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -11- 30

Dnr 753-2021/22

Bilaga A4.14.2

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -12- 03

Dnr 789-2021/22

3 december 2021

Granskning av Magdalena Anderssons uttalande om huruvida Tomas Eneroth begått brott eller inte

Den 30 november 2021 meddelade Åklagarmyndigheten att en förundersökning om sexuellt ofredande inletts mot infrastrukturminister Tomas Eneroth (S). Senare samma dag fick tillträdande statsminister Magdalena Andersson (S) på en presskonferens, vid vilken nya statsråd samt statsråd med nya arbetsuppgifter presenterades, frågan om hur hon såg på detta faktum. Andersson svarade då att:

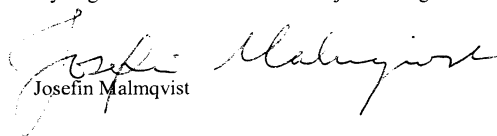
”Jag tycker det är bra att frågan utreds. Jag är också väldigt stolt över att vara ordförande i ett parti där medlemmar tar upp sådana här händelser och ser till att de utreds. Det finns ingen tvekan om vad som hänt i det här fallet, och Tomas Eneroth har bett kvinnan om ursäkt. Han är tydlig med att det var oavsiktligt från hans sida och jag ser ingen anledning att inte tro på det.”

Detta uttalande kan svårigen tolkas på annat sätt än att Andersson gör en egen värdering av uppgifter som är helt centrala för förundersökningen och för frågan om något brott begåtts. Andersson uttrycker sin tydliga uppfattning både om vad som faktiskt inträffat och om att Tomas Eneroths i vart fall saknat avsikt eller uppsåt i förhållande till det brott som han nu utreds för. Det är just sådana frågor som Åklagarmyndigheten ska pröva inom ramen för den förundersökning som pågår och som senare också kan bli föremål för en domstolsprövning om åtal väcks.

Uttalandet från Andersson riskerar att bli handlingsdirigerande för myndigheten och påverka handläggningen i det enskilda fallet. Det är dessutom olämpligt att uttala sig så tydligt på frågan om Eneroth har begått brott eller inte, då statsministern inte har möjlighet att avgöra det. Även om Magdalena Andersson vid tiden för uttalandet ännu inte formellt tillträtt som statsminister, får hennes uttalande i egenskap av finansminister i en övergångsregering ändå anses olämpligt.

Konstitutionsutskottet har tidigare understrukit vikten av att statsråd visar största möjliga återhållsamhet med att uttala sig i enskilda fall eller att göra uttalanden som kan uppfattas på detta sätt. Sådana uttalanden kan enligt utskottets mening komma i konflikt med syftet i såväl 12 kap. 2 § om myndigheters självständighet som 11 kap. 3 § regeringsformen om domstolars självständighet. Åklagarmyndighetens och domstolarnas självständighet är en grundläggande utgångspunkt i en rättsstat som Sverige.

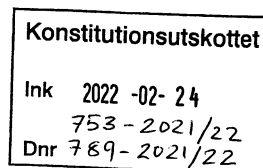
Mot anledning av vad som anförts ovan anser jag att konstitutionsutskottet bör granska om finansminister och tillträdande statsminister Magdalena Andersson genom sina uttalanden riskerar att påverka utgången av en rättsprocess eller i övrigt inte beaktat sin speciella ställning i förhållande till myndigheternas och domstolarnas självständighet.

Josefin Malmqvist

Bilaga A4.14.3

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-02-24
SB2022/00193Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 18–19 – Tillträdande statsminister Magdalena Anderssons uttalande i samband med förundersökningen mot ett statsråd

Härmed överlämnas en promemoria från Statsrådsberedningen.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är rättssakkunniga Anna Mildner, Statsrådsberedningen.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-02-24

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottets granskningsärende 18–19 – Tillträdande statsminister Magdalena Anderssons uttalande i samband med förundersökningen mot ett statsråd

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Vilket var syftet med statsministerns uttalande om statsrådets agerande på pressträffen den 30 november 2021 som återgivits ovan?

2. Hur anses uttalandet förhålla sig till 12 kap. 2 § regeringsformen?

Uttalandet gjordes vid den pressträff där statsministern presenterade sin regering. Syftet med uttalandet var att uttrycka att hon gjort bedömningen att det aktuella statsrådet kunde ingå i regeringen. Med hänsyn till sammanhanget i vilket uttalandet gjordes borde det ha varit tydligt för dem som tog del av uttalandet. Det fanns självklart inte någon avsikt att påverka förvaltningens eller domstolarnas självständighet.

3. Vilka kommentarer i övrigt finns till uppgifterna i anmälningarna och i denna promemoria?

Anmälningarna och promemorian föranleder inga kommentarer i övrigt.

Bilaga A4.15.1

2021-12-23

Till Konstitutionsutskottet:

Konstitutionsutskottet

Ink 2021 -12- 23

Dnr 972-2021/22

Granskning av justitie- och inrikesminister Morgan Johanssons uttalanden om antalet avhopp i Malmö

Med anledning av det eskalerande skjutvapenvåldet och gängkriminalitetens påverkan på lokalsamhällen runtom i landet pågår en debatt om hur man ska stävja utvecklingen och bekämpa gängen. Som en inlaga i den debatten har Justitie- och inrikesminister återkommande hävdat att Malmö stad haft 80 avhopp från kriminella gäng år 2020 till följd av kommunens avhopparverksamhet. I själva verket fanns det vid tiden för det uttalandena ingen sammanställning av antalet avhopp i Malmö stad enligt kommunen.

Enligt polisens statistik om skjutningar hade Sverige 366 skjutningar förra året och antalet som årligen dödas i skjutvapenvåld har enligt Brå:s statistik ökat stadigt sedan 2011 då 17 personer dog av skjutvapenvåld jämfört med 48 personer 2020. Situationen är ytterst allvarlig och därför bör också ansvariga politiker förmedla en korrekt bild av både vilka insatser som görs för att bekämpa gängkriminaliteten och vilket utfall dessa insatser får.

Den 27 oktober 2021 uttalade justitie- och inrikesminister Morgan Johansson sitt stöd för avhopparprogrammet GVI (sluta skjut) i Aftonbladet och lyfte Malmö stads avhopparverksamhet som ett exempel på följande sätt:

”Det går faktiskt att vända på det här. Malmö är ett exempel där antalet skjutningar minskat med två tredjedelar på tre år. Förra året hade vi 80 avhopp från gängen, det högsta någonsin.”

Justitie- och inrikesministern lämnar här en direkt felaktig uppgift. Uttalandet är även anmärkningsvärt om man beaktar att det vid tiden för uttalandet enligt Malmö stad inte fanns någon bedömning av antalet lyckade avhopp år 2020 utan att dessa istället ska sammanställas i slutet av 2021. Särskilt uppteendeväckande är också att Malmö stad uppger att den senaste siffran med andel bedömda lyckade avhopp är från 2019. Det aktuella året hade Malmö stad 70 inkomna ärenden, varav 27 beviljades insats. Av dessa 27 var det sex stycken som beviljades insatsen GVI (sluta skjut). Andel lyckade avhopp bedömdes till 20 procent, men det finns ingen uppgift om vilken insats som de lyckade avhoppna härrör ifrån.

2020 hade Malmö stad 75 inkomna ärenden, varav 39 var GVI, 32 beviljades insats och av dessa var det 20 som ingick i GVI. Även om andelen lyckade avhopp skulle överstiga de 20 procent som bedömdes som lyckade föregående år är det stor skillnad i förhållande till de 80 avhopp som justitie- och inrikesminister Morgan Johansson uttalade sig om i Aftonbladet.

Ministern konfronterades med dessa siffror i en text från tidningen Expressen vilket avfärdades på sociala medie-plattformen Twitter genom ministerns privata konto. I en första tweet skrivs följande:

”Märklig kritik av Sluta skjut av Expressens ledarredaktion. Det är ingen som ”siffertrixar”. Uppgiften om antalet avhoppare i Malmö respektive Stockholm 2020 kommer från den rapport som fyra statliga myndigheter lämnade till regeringen tidigare i år.”

Den rapporten som hänvisas till påstår däremot inte att det skett 80 avhopp i Malmö stad föregående år. Istället anger rapporten att Malmö har hanterat cirka 80 avhopparärenden vilket ligger närmare Malmö stads uppgift om 75 inkomna ärenden år 2020. I en efterföljande tweet skriver justitie- och inrikesminister Morgan Johansson följande:

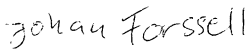
”Uppgiften om 80 avhopparärenden i Malmö och 30 i Stockholm när det gäller den myndighetsdrivna verksamheten återfinns på sidan 19 i rapporten.”

Varken rapporten eller Malmö stad anger att det skulle ha skett 80 avhopp från kriminella gäng under 2020. Trots detta menar justitie- och inrikesminister Morgan Johansson att uttalandet om 80 avhopp från gängen är ett korrekt uttalande och inte fråga om "siffertrixande".

Det ställdes en skriftlig fråga i ämnet, skriftlig fråga 2021/22:420, där ministern ombads att redogöra för sin uppgift om 80 avhopp i Malmö och huruvida ministern vidhåller den uppgiften. Svaret är otvetydigt men måste tolkas som att ministern står fast vid uttalandet, varför det är anmärkningsvärt att ministern återigen felaktigt hänvisar till den statliga rapport som anger ett uppskattat antal hanterade ärenden och inte antalet faktiska avhopp.

Justitie- och inrikesministern bör ha tillräckliga förkunskaper för att inte sammanblanda antalet avhopp med behandlade avhoppsårenden. En sammanblandning skulle möjligtvis kunna göras för att frisera statistiken i opinionsbildande syfte men inte för att förmedla kunskap på området. Vidare är det inte första gången som justitie- och inrikesminister Morgan Johansson uttalar sig inom sina ansvarsområden i egenskap av regeringsföreträdare på ett sätt som inte återfinner stöd i fakta på området. Vilket Konstitutionsutskottet tidigare kritiserat ministern för.

Konstitutionsutskottet har vid upprepade tillfällen uttalat vikten av att ett statsråd ska uttala sig på ett korrekt sätt. Det ligger i allmänhetens intresse att regeringsföreträdare förmedlar riktiga uppgifter när man riktar sina uttalanden till offentligheten. Vidare har detta uttalande ett syfte, vilket är att utöva politiska påtryckningar mot en enskild kommun. Av denna anledning är det av särskilt intresse att uppgifterna är korrekta då det till synes är ämnat att påverka såväl allmänheten som en folkvald församling. Jag vill därför att KU granskar justitie- och inrikesministerns uttalande om antalet avhopp i Malmö stad.

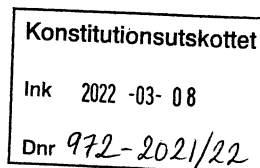

Johan Forssell
Riksdagsledamot (M)

Bilaga A4.15.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-03-08
SB2022/00249Konstitutionsutskottet
Riksdagen**Konstitutionsutskottets granskningsärende 23 – Justitie- och
inrikesministerns uttalande om antalet avhopp från kriminella
gäng**

Härmed överlämnas en promemoria från Justitiedepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditionschefen
Jenny Kvarnholt, Justitiedepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-08

Justitiedepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 23 – Justitie- och inrikesministerns uttalande om antalet avhopp från kriminella gäng

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Har justitie- och inrikesminister Morgan Johansson gjort de uttalanden som framgår av denna promemoria?

Det stämmer att statsrådet Morgan Johansson har gjort de uttalanden som redovisas i promemorian.

2. Om ja, vilket underlag har legat till grund för uttalandena om att "antalet avhopp" och "antalet avhopparärenden" i Malmö under år 2020 uppgick till 80, och från vilken tidpunkt har Morgan Johansson haft tillgång till detta underlag?

Statsrådet Morgan Johanssons uttalanden om arbetet med avhoppare i den aktuella artikeln och på Twitter baserades på uppgifter i slutredovisningen av ett uppdrag till Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen att stärka arbetet med avhoppare. I slutredovisningen, som inkom till Regeringskansliet den 26 februari 2021, anges följande.

Inom Polismyndighetens Brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheter (Bops) steg antalet ärenden från 2019 till 2020 med omkring 40 ärenden till totalt 130. Inom Stockholms stad ökade antalet från 8 ärenden 2018 till 30 ärenden 2020. Avhopparverksamheten i Malmö stad har under 2020 hanterat cirka 80 avhopparärenden, en ökning med omkring 10 ärenden sedan 2019.

Avsikten med uttalandena var att framhålla Malmö stads arbete med avhopparverksamheten, mot bakgrund av arbetet med metoden Sluta skjut. I det senare uttalandet på Twitter tydliggjorde statsrådet att det var fråga om 80 avhopparärenden i Malmö stad 2020.

I sammanhanget kan det nämnas att regeringen i september 2021 beslutade att ge ett förnyat uppdrag till Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen att vidta åtgärder för att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare i landet. I uppdraget ingår att utarbeta former för hur arbetet med avhoppare kontinuerligt ska följas upp och redovisas samt att sammanställa statistik på området.

3. Vilka kommentarer i övrigt ger anmälan och denna promemoria anledning till?

Uppgifterna i anmälan och promemorian ger inte anledning till några kommentarer i övrigt.

Bilaga A4.16.1

2022-01-19

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 19

Dnr 1105-2021/22

Granskning av migrations- och integrationsminister Anders Ygemans uttalande i Sveriges Radio om skuggsamhällets omfattning

I P1 Morgon den 12 januari 2022¹ intervjuades migrationsminister Anders Ygeman (S) om skuggsamhället med anledning av att en efterlyst person påträffats i anslutning till statsminister Magdalena Anderssons bostad.

Anders Ygeman fick frågan om skuggsamhällets storlek. Han uppgav då följande:

”Polisen har väl efterlysningar på i storleksordningen 10 000 personer som saknar rätt att vistas i landet, så det är väl en sådan siffra man kan använda sig av”.

Detta är en direkt missvisande uppgift, då det redan 2010 gjordes uppskattningar om mellan 10 000 – 50 000 personer. Det var långt innan flyktingvågen 2015. De officiella siffror som finns att tillgå som talar om uppemot 50 000 personer är således gamla och bedömare – poliser och journalister – tror att det handlar om betydligt fler.

I proposition 2020/21:159, *Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten*, som överlämnades till Riksdagen så sent som den 18 mars 2021, skriver regeringen (s 10):

”Det är av naturliga skäl svårt att bedöma hur många utlänningspersoner som uppehåller sig i Sverige utan att ha tillstånd att vara här. Socialstyrelsen konstaterar i Social rapport 2010 att det inte finns tillförlitlig statistik över sådana utlänningspersoner. Enligt rapporten varierade det beräknade antalet vid den tidpunkten mellan 10 000 och 35 000 och enligt vissa beräkningar var det så många som 30 000–50 000 personer (s. 270). Sedan dess har väldigt många asylsökande sökt sig till Sverige och också andra personer, som inte ansöker om uppehållstillstånd. Även om det inte går att säkert uttala sig om hur många personer som i dagsläget vistas i landet utan tillstånd, är det sannolikt att siffran har ökat väsentligt jämfört med de tidigare uppskattningarna”.

Vad gäller den uppgift som Anders Ygeman hänvisade till, det vill säga antalet efterlysta som saknar rätt att vistas i landet, är den enligt regeringens uttalande i propositionen (s 10 f) inte en totalsiffra, och kan dessutom innehålla kvalitetsbrister:

”Den 31 december 2019 hade Polismyndigheten 17 706 öppna överlämnade verkställighetsärenden i balans, varav 11 818 avsåg efterlysta personer. I uppgifterna ingår dock inte alla ärenden, t.ex. polisavvisningar eller ärenden om personer som befinner sig i Sverige och som aldrig har legaliserat sin vistelse här. Uppgifterna om efterlysta är enligt Polismyndigheten alltså inte en totalsiffra och kan dessutom innehålla kvalitetsbrister.”

Sammantaget så kan Anders Ygemans uttalanden inte anses korrekt, då den siffra han hänvisar till bara utgör en mindre del av det totala antalet. Att på en direkt fråga om skuggsamhällets storlek bara hänvisa till antalet efterlysta ger inte en rättvisande bild, något som alltså också framgår av regeringens proposition.

¹ <https://sverigesradio.se/artikel/anders-ygeman-om-skuggsamhallet>

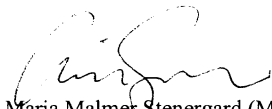
Grund för anmälan

Av 1 kap. 9 § regeringsformen framgår att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska iakttä saktighet och opartiskhet. Som Konstitutionsutskottet tidigare konstaterat, innebär utformningen av bestämmelsen att den även gäller för regeringen när den uppträder som högsta myndighet inom förvaltningsorganisationen.

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen granskat om uttalanden av statsråd har varit korrekta. I bet. 2020/21:KU10 s. 308 f. konstaterade utskottet gällande en granskning av dåvarande migrationsministern Morgan Johansson, att statsråd, i likhet med andra medborgare, har rätt att göra uttalanden i olika sammanhang, men att statsråd kan behöva ta särskilda hänsyn. En självklar utgångspunkt i dessa sammanhang är enligt Konstitutionsutskottet att uttalandena ska vara korrekta.

Konstitutionsutskottet bör granska Anders Ygemans uttalande

Mot bakgrund av ovanstående begär jag att konstitutionsutskottet granskar migrations- och integrationsminister Anders Ygemans uttalanden om skuggsamhällets storlek.

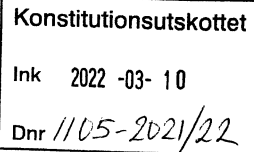

Maria Malmer Stennergård (M)
Riksdagsledamot

Bilaga A4.16.2

Regeringskansliet

Statsrådsberedningen
Rättschefen2022-03-10
SB2022/00275Konstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 29 – Integrations-
och migrationsministerns uttalande gällande skuggsamhällets
omfattning

Härmed överlämnas en promemoria från Justitiedepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är rättschefen Alexandra Wilton
Wahren, Justitiedepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-10

Justitiedepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 29 – Integrations- och migrationsministerns uttalande gällande skuggsamhällets omfattning

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. Vilket underlag stödde sig Anders Ygeman på när han svarade på frågan om det s.k. skuggsamhällets storlek?

Statsrådet Anders Ygemans uttalande avsåg att ge ett exempel som beskriver en del av skuggsamhället, genom att ange antalet personer som efterlysts av polisen och som saknar rätt att vistas i landet. Uttalandet bygger på Polismyndighetens statistik för november 2021 över antalet öppna ärenden hos myndigheten som avser verkställighet av avvisnings- eller utvisningsbeslut där personen är efterlyst.

2. Vilka synpunkter eller kommentarer i övrigt föranleder denna promemoria?

Promemorian föranleder inte några synpunkter eller kommentarer i övrigt.

Bilaga A4.17.1

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -01- 27

Dnr 1162-2021/22

Till Konstitutionsutskottet

Begäran av granskning av statsrådet Ann Lindes uttalanden om export av krigsmateriel

Regelverket för export av krigsmateriel förnyades och skärptes 2018 (prop. 2017/18:23), bl.a. i syfte att göra den mottagande statens demokratiska status till ett centralt villkor vid tillståndsprövning. Vapenaffärer som slöts före 2018 omfattas därmed inte av det skärpta regelverket. Skälet till att riktlinjerna före 2018 fortfarande har relevans är på grund av begreppet följdleverans.

En följdleverans är en affär som anses ha en koppling till en tidigare godkänd affär, och som därmed kan omfattas av de äldre riktlinjerna. Begreppet följdleverans är ett unikt svenskt påfund och endast en byråkratisk klassificering av ett tillstånd för vapenexport. Det gör ingen skillnad när krigsmateriel når mottagarlandet hur vi klassificerat den i Sverige eller hur den legitimeras i debatten.

Trots att inga nya affärer beviljats sedan 2017 var Förenade Arabemiraten 2020 det i särklass största mottagarlandet för svensk vapenexport. En femtedel av Sveriges totala vapenexport gick 2020 till fyra av de stridande parterna i Jemenkriget, nämligen Förenade Arabemiraten, Saudiarabien, Qatar och Kuwait. Följdleveranser är därför ett av de stora kryphålen i svensk vapenlagstiftning för att genomföra export till diktaturer.

Ett av de vanligaste argumenten till försvar för vapenexporten till de stridande parterna i Jemen är att inga nya vapenaffärer har beviljats till Saudiarabien eller Förenade Arabemiraten på flera år.

Utrikesminister Ann Linde fick en fråga om detta under ett samtal på Olof Palmes Internationella Center onsdagen den 24 februari 2021.¹ Frågan riktade sig till hur utrikesministern ser på kritiken av Sveriges krigsmaterielexport till de stridande parterna i Jemen. Utrikesministern svarade att: "Då är det så att just i sådana länder som t.ex. Saudiarabien och andra så är det otroligt stränga regler för att man överhuvudtaget ska göra det, nu kan jag inte det i huvudet, men det är ju många år sedan som man hade några vapenexportaffärer dit."

Två uppenbara felaktigheter framkommer i uttalandet. För det första har export av krigsmateriel pågått årligen till krigförande länder i Jemen sedan kriget startade 2015, med de facto leveranser så sent som i mitten av februari 2021. För det andra har nya utförseltillstånd beviljats till både Saudiarabien och Qatar under 2020, som därav inte kan försvaras som följdleveranser.

Statsrådet har genom det ovan refererade uttalandet uppgivit grava felaktigheter angående Sveriges export av krigsmateriel och med det riskerat att vilseleda allmänheten om exportens innehåll och regelverket som reglerar exporten. Det är allvarligt när statsråd uppger sådana felaktiga uppgifter som sprider en felaktig bild av svensk vapenexport till länder med allvarliga demokratiska brister.

Mot denna bakgrund menar jag att konstitutionsutskottet bör granska hur utrikesminister Ann Linde genom sitt uttalande brutit i de krav om saklighet som förväntas av ett statsråd, angående Sveriges export av krigsmateriel till de stridande parterna i Jemen.

Stockholm den 25 januari 2022

Håkan Svenneling
Riksdagsledamot
Vänsterpartiet

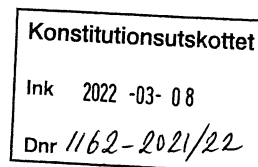

¹ <https://www.palmecenter.se/sveriges-utrikes-och-sakerhetspolitik-med-utrikesminister-ann-linde>

Bilaga A4.17.2

Regeringskansliet

2022-03-08
SB2022/00251Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 31 –
Utrikesministerns uttalande om Sveriges export av krigsmateriel

Härmed överlämnas en promemoria från Utrikesdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är rättschefen
Charlotte Kugelberg, Utrikesdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-08

Utrikesdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 31 – Utrikesministerns uttalande om Sveriges export av krigsmateriel

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

1. *Vilket underlag hade utrikesminister Ann Linde för sitt uttalande att det var många år sedan Sverige hade några vapenexportaffärer med "sådana länder som t.ex. Saudiarabien och andra"?*

Utrikesministerns uttalande grundade sig på att inget av de utförseltillstånd för nya krigsmaterielexportaffärer som hade beviljats under 2018 och 2019 avsåg länder som deltog med militär styrka i Jemenkonflikten.

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) ska till regeringen lämna en redogörelse för den svenska exporten av krigsmateriel och andra strategiska produkter under det föregående kalenderåret. Redogörelsen med uppgifter om hur exporten såg ut under 2020 överlämnades av ISP till regeringen den 18 mars 2021. Informationen om svensk krigsmaterielexport avseende 2020 var därmed inte känd för utrikesministern vid tidpunkten för uttalandet.

2. *Vilka övriga kommentarer ger anmälan och denna promemoria anledning till?*

Anmälan och uppgifterna i promemorian ger inte anledning till några övriga kommentarer.

Bilaga A4.18.1

Hemställan om granskning av statsrådet Ann Linde

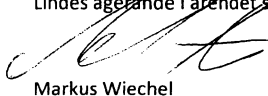
Utrikesminister Ann Linde har i ett telefonsamtal låtit sig luras av två ryska komiker som av brittiska BBC beskrivs som ett medieverktyg för Kreml. Den ena uppgav sig vara Julia Navalnaja, hustru till den fängslade oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj och den andra som Navalnyjs stabschef, Leonid Volkov.

I ett tio minuter långt samtal ska Linde ha hunnit med att både tala om EU:s splittring vad gäller den ryska gasledningen Nord Stream 2 och sanktioner mot Belarus. Linde lär vidare ha talat om hur man från såväl Sverige som från EU försöker ge ekonomiskt och politiskt stöd till oppositionsledaren Aleksandr Navalnyj i det fördolda. Uttalanden från komikernas intervju med Linde har sedermera rullats ut i ryska nyhetsmedier.

Den ryska statsapparaten har genom ambassaden i Sverige deklarerat att "Sådana utspel till stöd för en så kallad "opposition" utgör, nådiga herrar, ett tydligt exempel på ett ingripande i grannlandet Rysslands interna angelägenheter och kan inte anses på ett annat sätt än som direkt skadliga för våra bilaterala relationer".

Ann Linde och Utrikesdepartementet har genom sin oförsiktighet spelat den ryska regimen i händerna och skadat legitimiteten hos den demokratiska rörelsen i Ryssland. Denna fadäs riskerar att skada Sveriges möjlighet att verka diplomatiskt i världen. Att utrikesministern hamnar i den här situationen visar även på bristande rutiner hos Utrikesdepartementet, en del av regeringskansliet som Ann Linde är högst ansvarig för.

Mot bakgrund av ovanstående hemställer jag att Konstitutionsutskottet granskar statsrådet Ann Lindes agerande i ärendet samt hennes styrning av utrikesdepartementet.

Markus Wiechel

Konstitutionsutskottet
Ink 2021-08-06
Dnr 2501-2020/20

Bilaga A4.18.2

Regeringskansliet

2022-02-17
SB2022/00112

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -02- 17

Dnr 2501-2020/21

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 8 – Utrikesministerns
agerande i samband med ett telefonsamtal

Härmed överlämnas en promemoria med bilaga från Utrikesdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är rättschefen Charlotte Kugelberg, Utrikesdepartementet.

Observera att bilagan från Utrikesdepartementet har försetts med en sekretessmarkering.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad 4
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-02-17

Utrikesdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 8 – Utrikesministerns agerande i samband med ett telefonsamtal

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets frågor i rubricerat ärende.

- 1. En redogörelse önskas för de rutiner som gäller vid Utrikesdepartementet för att förbereda utrikesministerns samtal, både generellt och såvitt gäller i vad mån rutinerna omfattar att fastställa identiteten på personer som önskar kontakt med utrikesministern.*
- 2. Har det inträffade föranlett några förändringar av dessa rutiner?*

Utrikesministerns samtal förbereds av ansvarig enhet i Utrikesdepartementet. Även utlandsmyndigheterna kan vara delaktiga i förberedelsearbetet. Hur det närmare går till beror på vem motparten är, vad samtalet är tänkt att handla om och var och hur det ska äga rum. En verifiering av motparten sker innan ett samtal äger rum. Rutinen för motpartsverifiering har förtydligats och nedtecknats, *se bilaga*.

- 3. Rörde utrikesministern några uppgifter som omfattades av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) under det aktuella samtalet?*

Nej.

- 4. Vilka kommentarer eller synpunkter i övrigt föranleder promemorian?*

Uppgifterna i konstitutionsutskottets promemoria ger inte anledning till några övriga kommentarer.

2022-06-03

Dnr 2501-2020/21

Anteckning inför tryckningen av bet. 2021/22:KU20

Bilagan till promemorian den 17 februari 2022 från Utrikesdepartementet kan omfattas av sekretess och tas därför inte med här.

Handlingen förvaras i granskningsärendets akt.

Bilaga A4.18.3

Regeringskansliet

2022-03-17
SB2022/00112

Konstitutionsutskottet

Ink 2022 -03- 17

Dnr 2501-2020/21

Statsrådsberedningen
RättschefenKonstitutionsutskottet
RiksdagenKonstitutionsutskottets granskningsärende 8 – Utrikesministerns
agerande i samband med ett telefonsamtal

Härmed överlämnas en promemoria från Utrikesdepartementet.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är rättschefen Charlotte
Kugelberg, Utrikesdepartementet.

Per Hall

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-723 11 71
Webb: www.regeringen.sePostadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: sb.registrator@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Promemoria

2022-03-17

Utrikesdepartementet

Konstitutionsutskottets granskningsärende 8 – Utrikesministerns agerande i samband med ett telefonsamtal

Härmed lämnas svar på konstitutionsutskottets kompletterande frågor i rubricerat ärende.

1. När upprättades den förtydligade och nedtecknade rutin som avses i svaret på fråga 2 (i promemorian den 17 februari 2022)?

Som framgår av Regeringskansliets tidigare svar i ärendet föranledde det inträffade att rutinen för motpartsverifiering förtydligades och nedtecknades. Rutinen upprättades den 1 december 2021.

2. Fanns det vid tiden för telefonsamtalet en nedtecknad rutin för motpartsverifiering? Om ja önskar utskottet ta del av den. Om nej önskar utskottet en redogörelse för den.

3. En redogörelse önskas för hur den vid tiden för telefonsamtalet gällande rutinen följdes inför telefonsamtalet?

Det fanns vid tidpunkten för telefonsamtalet ingen nedtecknad rutin för motpartsverifiering. Liksom nu gällde då att utrikesministerns samtal förbereddes av ansvarig enhet i Utrikesdepartementet och att en berörd utlandsmyndighet vid behov kunde delta i förberedelsearbetet. Som departementet tidigare framhållit anpassas samtalsförberedelserna utifrån vem motparten är, vad samtalet är tänkt att handla om samt var och hur det ska äga rum. Att välja en lämplig motpart på rätt nivå och göra överväganden rörande informationssäkerheten utifrån samtalets förväntade innehåll och rådande hotbild är typiskt sett sådant som ingår i förberedelsearbetet. Det aktuella telefonsamtalet förbereddes i enlighet med dessa rutiner.

4. Vilka rutiner gäller för uppdatering av rutinen för motpartsverifiering?

När säkerhetshotbild och säkerhetsincidenter utvärderas sker också en uppföljning av risken för kommunikation under falsk identitet. Om det behövs görs i samband med detta även en uppdatering av rutinen för motpartsverifiering.